بسم الله الرحمن الرحیم

فصلنامه علمی

مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

شماره: ۵۰ زمستان ۱۳۹۹ شاپا: ۲۲۴x - ۱۷۳۵

صاحب امتیاز: **وزارت ورزش و جوانان**

مدیر مسئول: **محمدرضا فضلی زنجانی**

سردبیر: **سید نصراله سجادی**

مدیر داخلی و ویراستار: **زهرا کمالیان**

صفحه آرا: **جعفر خدادی**

چاپ و صحافی: **سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی**

مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی

بزرگراه آفریقا، خیابان سایه، پلاک ۴ ، ساختمان شماره ۲ وزارت ورزش و جوانان

تلفن: ۲۲۶۶۲۳۶۹ ، دورنگار: ۲۲۶۶۲۲۶۰

رایانامه: strategic.studies@msy.gov.ir

سامانه ارسال مقاله: http://faslname.msy.gov.ir

اقتباس و درج مطالب با ذکر ماخذ آزاد است

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان دارای اعتبار علمی - پژوهشی ۳/۱۸/۸۰۳۳/ از ۱۳۹۳/۱/۲۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است و در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام(ISC) نمایه می‌شود.

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

سیدعبدالحمیداحمدی

دانشیار تربیت بدنی (فیزیولوژی ورزشی) جهاد دانشگاهی

محمد جوادی پور

دانشیار برنامه ریزی درسی گروه روش‌ها و برنامه‌های آموزشی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

سید نصراله سجادی

استاد تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

غلامرضاشعبانی‌بهار

استاد تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی

رسول صادقی

دانشیار جامعه شناسی گروه جمعیت شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

فرزاد غفوری

دانشیار تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی

کوروش فتحی واجارگاه

استاد برنامه ریزی درسی گروه آموزش عالی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی

رضاقراخانلو

استاد تربیت بدنی(فیزیولوژی ورزشی) گروه تربیت بدنی دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس

شهلا کاظمی پور

دانشیار جامعه شناسی گروه جمعیت شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

عباسعلی‌گائینی

استاد تربیت بدنی(فیزیولوژی ورزشی) گروه فیزیولوژی ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

مشاوران علمی و همکاران این شماره:

امیر حسین واعظی، حسن کلاشلو، سید محسن بنی جمالی، حمیدرضا نیکخواه، شهرام فرج زاده موالو، لطیف سعادتی سیدبگلو، مهدی شکرانی، محمد رسول خدادادی، مهدی نادری نسب، سید عماد حسینی، محمد پوررنجبر، شمس الدین رضایی، کریم زهره وندیان، علی فهیمی نژاد، محمدهادی توکلی، حسن عبدی، مهدی سلیمی، باقر مرسل، محمد علی نودهی، سید مصطفی طیبی ثانی، مسعود فریدونی، رسول طریقی، حسین زارعیان، محمد نصیری، احمد محمودی، مهدی معینی، علی عربی، معصومه کلاته سیفری، سارا کشکر، نسرین عزیزیان، طیبه زرگر، فاطمه فاضلی دینان، فهیمه میرزائی، افسانه روحانی، آزاده ناصریان، شهلا کاظمی پور، فهیمه نظری، آذر رشتیانی، فریده عقیلی و لیلا میرآقاسی.

اهداف فصلنامه:

۱. ارتقای دانش علمی و بررسی نقادانه سیاست‌ها و برنامه‌های موجود
۲. کمک به سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در حوزه ورزش و جوانان
۳. بررسی مسائل و چالش‌های فراروی جوانان و ورزش کشور با ارائه راهکارهای نوین و مفید در این زمینه‌ها
٤. انعکاس جدیدترین یافته‌های جوان پژوهی و ورزشی در داخل و خارج کشور

شرایط چاپ مقالات:

۱. مقالات ارسالی نباید برای هیچ نشریه داخلی یا خارجی ارسال یا در آنها چاپ شده باشد.
۲. مقالات ارسالی، به هیچ وجه مسترد نخواهد شد و پس از طی مراحل ارزیابی و تأیید علمی داوران به چاپ خواهد رسید.
۳. فصلنامه در رد یا پذیرش مقالات و ویرایش مطالب و تغییر عناوین، آزاد است.
٤.مسئولیت مطالب، با نویسندگان است.

راهنمای تنظیم مقالات
فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

۱. مقاله‌های قابل پذیرش در فصلنامه عبارت اند از گزارش‌های علمی از مطالعات تحقیقی که شامل چکیده فارسی و انگلیسی، مقدمه، روش، یافته‌ها، بحث و تفسیر، نتیجه گیری و منابع باشند.

۲. حجـم مقاله‌هـا باید بین ۱۵ تا ۲۵ صفحه A4(هر صفحه حدود ۴۰۰ واژه) و در فرمت word 2007 به پایین با فونت Blotus 14 تایپ شده باشد.

۳. ساختار مقاله‌ها باید شامل اجزای زیر باشد:

- **صفحـه عنوان:** ضروری اسـت که عنوان کامـل مقاله در کوتاه‌ترین و زیباترین شـکل، نام کامل نویسندگان، بالاترین مدرک، مقطع و رشته تحصیلی، دانشگاه یا سازمان متبوع و رتبه علمی یا پست سازمانی هر یک از نویسندگان (به فارسی و انگلیسی)، نشانی پستی، تلفن ثابت، تلفن همراه، نمابر و نشانی الکترونیکی نویسنده مسئول درج شود.
- **چکیده فارسـی و انگلیسی:** لازم اسـت که چکیده‌ای سازمان یافته حداکثر در ۲۵۰ واژه، به زبان فارسی و انگلیسی در بر گیرنده بخش‌های هدف، روش، یافته‌ها و نتیجه گیری به صورت فشرده و منعکس کننده اهم مطالب مقاله به همراه ۳ تا ۶ کلمه به عنوان واژگان کلیدی (به گونه‌ای که مقاله بر مبنای آن نمایه سازی شود) ارائه گردد.
- **مقدمه:** شـامل طرح مسئله، پیشینه تحقیق، خلاصه‌ای از تعاریف، اصول، تئوری‌ها، مجهولات بجا مانده از تحقیقات قبلی، چارچوب نظری، فرضیه‌ها یا پرسش‌ها، نتایج، بحث و منابع به صورت کامل ارائه گردد.
- **روش:** شامل تبیین روش تحقیق، جامعه آماری، روش نمونه گیری و ابزارهای پژوهش است.
- **یافته‌ها:** یافته‌های حاصل از روش‌های آماری می‌تواند به صورت متن، جدول (شـماره و عنوان در بالای آن) و نمودار (شماره و عنوان در زیر آن) ارائه شود- تعداد جدول‌ها و نمودارها نباید بیشتر از ۶ عدد باشد.
- **بحـث و نتیجه گیری:** ضمن مقایسـه یافته‌های حاصل از این تحقیق بـا تحقیقات قبلی از منظر شباهت‌ها و تفاوت‌ها، به درستی یا نادرستی فرضیه‌ها و هدف تحقیق اشاره گردد.
- **منابع:** تمامی مقاله‌ها باید دارای منابع مستند، صحیح و مرتبط باشند و از آنجا که بررسی صحت و سـقم تمامی منابع برای اعضای هیئت تحریریه و داوران ممکن نیسـت، مسئولیت این امر بر عهده نویسنده مسئول می‌باشد. همچنین، لازم است که منابع مورد استفاده، جدید و از سال ۲۰۰۵ به بعد باشند.

۴. ارجاعات به منابع فارسی و انگلیسی باید به شیوه درون متنی(APA) در داخل پرانتز و به شیوه زیر باشد: **(نام خانوادگی مولف، سال انتشارمنبع: شماره صفحه یا صفحات)**- چنانچه از نویسنده‌ای در یک سال، بیش از یک اثر منتشر شده باشد، با ذکر حروف الفبا پس از سال انتشار از یکدیگر متمایز شوند.

۵. معادل غیر فارسی واژه‌های تخصصی، اسامی افراد یا مکان‌ها، کوته نوشت‌ها و سر واژه‌ها، در پاورقی هر صفحه با شماره گذاری مستقل ذکر شود.

۶. هر گونه توضیح اضافی ضروری به ترتیب شماره، در پی نوشت انتهای مقاله، پیش از فهرست منابع بیاید.

۷. فهرست منابع (فارسی یا غیر فارسی) در انتهای مقاله به ترتیب الفبایی نام خانوادگی مولف به شکل زیر تنظیم شود:

الف. کتاب: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) **عنوان مقاله**. نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). محل انتشار: ناشر

ب. مقاله: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) «**عنوان مقاله**». نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). نام مجله. سال یا دوره، شماره.

ج. مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) «**عنوان مقاله**». نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). در (in) نام و نام خانوادگی ویراستار مجموعه. عنوان مجموعه. محل انتشار: ناشر.

د. رساله تحصیلی: نام خانوادگی مولف، نام (سال تدوین) «**عنوان مقاله**». مقطع تحصیلی، دانشکده و دانشگاه محل تحصیل.

ه. پایگاه‌اینترنتی: نام خانوادگی مولف، نام (آخرین زمان به روز نمودن سایت) «**عنوان مقاله**». نشانی پایگاه‌اینترنتی (تاریخ مراجعه به پایگاه).

مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی

فهرست

تحلیل تماتیک عرصه‌های منشور ملی ورزش ایران

محمد جوادی پور، سمیه رهبری ۹

شناسایی و اولویت بندی شاخص‌های فعال کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشور

فهیمه مومنی فر، حبیب هنری، امین راجی ۲۷

تدوین مدل ارزیابی عملکرد فنی ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های کشور

سیروس احمدی، مهدی سوادی، حمیدرضا سایبانی ۴۳

چارچوب مدل ساخت و توسعه اماکن ورزشی با رویکرد طرح‌های ترکیبی

مجتبی وظیفه دان ملاشاهی، محسن منوچهری نژاد، مینا حکاک زاده ۶۷

بررسی علل گرایش ورزشکاران نخبه به دوپینگ

محسن بیرانوند، حسین رجبی نوش آبادی، سید نصرالله سجادی، مهرزاد حمیدی ۸۳

تبیین رابطه انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در ورزش بدمینتون از دیدگاه نخبگان کشور

بهرام قدیمی، کاوه خبیری، محمدرضا پوریا ۹۵

سنجش اثربخشی فرآیند مدیریت راهبردی و تاثیر آن بر پاسخگویی سازمانی

علی همتی عفیف، معصومه کلاهی ۱۱۷

تدوین مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران

لقمان کشاورز ۱۳۱

اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی: مروری سیستماتیک

سجاد حاجی زاده، مسعود نادریان جهرمی، محسن نوغانی دخت بهمنی، حمیدرضا میرصفیان ۱۴۹

تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و سرمایه روانشناختی به عنوان پیش‌بین موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای

محمدحسن فردوسی، امین کرایی، فاطمه سادات مرعشیان ۱۷۳

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش

مجتبی خزاعی اسفزار، ایمان صفایی ۱۸۹

مدلسازی رابطه عملکرد و تعهد سازمانی با نقش میانجی تفکر راهبردی

گلرخ عیوضی، عباس خدایاری، مهوش نوربخش ۲۰۵

تاثیر احساس گناه در رفتار مصرف کنندگان محصولات ورزشی بر رفتار خرید آتی آنها؛ بررسی نقش میانجی نگرش

آیدا آزادی، علی زارعی، فرشاد تجاری ۲۲۱

کارآیی مهارت‌های مرتبط با بازی در میزان موفقیت عملکرد تیمی در لیگ برتر والیبال ایران(فصل ۱۳۹۵ -۱۳۹۶)

محمدهادی قاسمی، مهرداد مهران پور، نصور احمدی ۲۳۹

تاثیر آشنایی با میراث فرهنگی بر مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی جوانان شهر تهران

پیمانه عسگری، محمود گودرزی ۲۵۱

طراحی الگوی تبیین مولفه‌های سبک ازدواج در ایران با روش فراترکیب

غلامرضا تاج‌بخش، امین گودرزی ۲۶۹

۱

تحلیل تماتیک عرصه‌های منشور ملی ورزش ایران[۱]

محمد جوادی پور[۲]
سمیه رهبری[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۲۲
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۷/۱۳

هدف از انجام این تحقیق، تحلیل تماتیک عرصه‌های «منشـور ملـی ورزش ایران» بود. این پژوهش از نوع پژوهش‌های اکتشـافی و دارای ماهیت کیفی بود. گردآوری داده‌ها با اسـتفاده از مطالعه کلان ملی و بالاسـری، مطالعه تطبیقی منشـور ورزش کشـورهای منتخب و مصاحبه عمیق با خبرگان و متخصصان امر ورزش بود که با اسـتفاده از تحلیل تماتیک و کدگذاری نتایج صورت گرفت. مصاحبه‌ها به صورت عمیق و غیرسـاختارمند با ۱۵ نفر از افراد خبره و صاحب نظر در امر ورزش و تربیت بدنی شـامل متخصصان دانشـگاهی و اعضای هیئت علمی تربیت بدنی، متخصصان اجرایی ورزش کشـور شـامل وزارت ورزش و جوانان، فدراسـیون‌ها، ادارات تربیت بدنی، باشـگاه‌های ورزشـی، کمیته ملی المپیک و تربیت بدنی سایر ارگان‌ها، ورزشکاران و مربیان نخبه ملـی صـورت گرفت که با اسـتفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با تکنیک گلوله برفی انتخاب و تا رسـیدن به اشباع نظری ادامه یافت. همچنین چند جلسه گروه کانونی با تعداد مشخصی از خبرگان (هفت نفر) انجام شد. بر اسـاس تحلیـل تماتیک، داده‌ها کدگذاری و مـورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتنـد. در تحلیل تماتیک داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان، موضوع پژوهش و نتایج جلسـات گروه کانونی کدگذاری شـدند. سـپس در دو مرحله نسبت به تولید مفاهیم اولیه اقدام شد که در مرحله اول ۴۹ مفهوم از مصاحبه با خبرگان استخراج گردید.

---

۱. این مقاله از طرح پژوهشی با حمایت وزارت ورزش و جوانان استخراج شده است.

۲. دانشیار، گروه روش‌ها و برنامه‌های آموزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Javadipour@ut.ac.ir
۳. دکترای مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

این مفاهیم در مرحلهٔ دوم، جهت انسجام بیشتر و تحلیل و تفسیر بهتر در قالب ۱۳ مفهوم انتزاعی تر کدگذاری شـدند. در مرحلـه بعد ۱۳ مفهوم تولیدشـده در فرایند کدگـذاری ثانویه در قالب ۸ مقوله عمـده یا تم با عنوان «معنویت، تربیت، اخلاق، نیرومندی، سـلامت و تحرک، عدالت، جامعه و مناسـبات بین المللی» طبقه بندی شدند. این مقولات عمده (تم) از نظر انتزاعی بودن در سطح بالاتری نسبت به مفاهیم مرحله قبل قرار داشتند.

با توجه به اهمیت عناصر هشت گانه در «منشور ملی ورزش ایران» که ترکیبی از عناصر اعتقادی، اجتماعی، علمی و فرهنگی اسـت، پیشنهاد می‌گردد این عناصر در سیاسـت گذاری‌های کلان و برنامه‌های بلندمدت در نهادهای ورزشی به عنوان عناصر پایه قلمداد گردد.

واژگان کلیدی: منشور ملی ورزش، ایران و تحلیل تماتیک

مقدمه

در فرهنگ فارسی معین، معنی لغوی منشور عبارت از پراکنده، نشر شده، زنده شده و نامه دولتی است که سربسته و محرمانه نباشد. در فرهنگ عربی به معنی نشر شده و منتشر شده و در دانشنامه آزاد ویکی پدیا از کلمه منشور به عنوان اعطای اختیارات و حقوق نامبرده شده است؛ اختیارات و حقوقی که اعطا کننده حقوق گیرنده اختیارات را به رسمیت بشناسد. در واقع، منشور اجازه و فرمان به انجام کاری از سوی مقامات بالا می‌باشد (فرهنگ معین، ۱۳۴۲).

معادل کلمه منشور در زبان انگلیس «چارتر»[1] است که از زبان فرانسه قدیم وارد زبان انگلیسی شده است و در سطوح بین المللی به معنای اعطای حقوق و امتیازات و مجوز صادر کردن می‌باشد. از واژه منشور گاهی مترادف اجازه یا ابزار استفاده می‌شود. منشور را می‌توان برای امورات و فرایندهای مختلف در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه ای و یا حتی سازمان، اتحادیه و مدرسه نیز تهیه، تنظیم و به کار برد. توسعه ورزش و تربیت بدنی، یک وظیفه ملی است و از آن به عنوان ایجاد بستر و فرصت‌های مناسب برای همه افراد جامعه به ویژه جوانان به منظور خلق فرصتی در راستای داشتن یک سبک زندگی فعال و توسعه و پیشرفت همه ابعاد مثبت انسانی، اشتغال، صلح و دوستی و ... نام برده می‌شود (خلجی و همکاران، ۱۳۸۸). در سطح سیاست گذاری ملی، ورزش برابر و همتراز با آموزش و پرورش عمومی و سلامت و همانند یک کالای عمومی بحثی ملی و عمومی می‌باشد (جوادی پور و همکاران، ۱۳۹۸). در سطح دنیا، کشورهای مختلف برای توسعه ورزش در همه ابعاد خود برنامه‌ها و سیاست‌های مختلفی را پیش بینی کرده‌اند که عمده این برنامه ریزی‌ها با توجه به شرایط خاص هر کشور صورت گرفته است. لذا برنامه ریزی و ارائه منشور ملی ورزش خاص هر کشوری امری ضروری است و باید با در نظر گرفتن عوامل مختلف کشورها صورت پذیرد. توجه به مواردی همچون: نژادپرستی، جلوگیری از تقلب، حقوق ورزشکاران، توجه به مسئله جنسیت، شرط بندی و قمار، ممنوعیت ورزش‌های خطرناک و ضد اخلاقی و انسانی، مدیریت حرفه ای در ورزش، مدیریت مالی در ورزش، مسائل سیاسی ورزش، حقوق رادیو تلویزیونی، برگزاری رویدادهای ورزشی و ده‌ها مورد دیگر همه و همه باید در تنظیم منشور ملی ورزش کشورها مورد توجه ویژه قرار گیرد. البته لازم است که بخش مهمی از مفاد این منشور در هماهنگی با منشورهای کمیته بین المللی المپیک و فدراسیون‌های بین المللی ورزشی تهیه و تنظیم شود و خود زمینه ساز و دربرگیرنده هماهنگی و انسجام سازمان‌های مختلف دولتی و غیر دولتی متولی ورزش باشد (پیرس[2]، ۲۰۱۷).

در ادامه به منظور روشن تر شدن مطلب به بخش‌هایی از منشورهای ورزشی ارائه شده در سایر نقاط دنیا اشاره می‌شود:

در «منشور بین المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی»[3] که در نوامبر سال ۱۹۷۸ در پاریس ارائه شد، مواد زیر به چشم می‌خورد: ایجاد بستر و شرایط لازم به منظور توسعه ورزش متناسب با شأن، منزلت و ارزش‌های

1. charter
2. Pearce
3. International charter of physical education and sport

انسانی و اجتماعی به منظور بهبود زندگی اجتماعی انسان بدون در نظر گرفتن نژاد، فرهنگ، رنگ، دارایی، مذهب و عقاید سیاسی افراد جامعه به دور از هر گونه تبعیض. در این بند، شرط اساسی برای فراهم آوردن بستر لازم به منظور توسعه ورزش این است که هر فردی نیازمند آزادی و حقوق بشر برای حفظ سلامت جسمانی و روانی خود است و تربیت بدنی و ورزش باید سهم عمده ای در زمینه توسعه ارزش‌های انسانی افراد داشته باشد. لازم است که تربیت بدنی و ورزش به دنبال ایجاد صمیمیت، همدلی، صلح و نزدیکی بین مردم باشد. ورزش باید موجب همبستگی، برادری و برابری، درک و احترام متقابل، احترام بی طرفانه و یکپارچگی و کرامت انسانی شود. هدف تربیت بدنی و ورزش، دسترسی آسان و کم هزینه همه افراد به خدمات و آموزش‌های تربیت بدنی و ورزش، کمک به حفظ محیط زیست با ورزش و فعالیت‌های بدنی، تبدیل کردن ورزش به عنوان یک واقعیت و یک اصل برای همه انسان‌ها، تأکید بر همکاری و تعامل همه سازمان‌های دولتی و غیر دولتی به منظور توسعه ورزش و توسعه و پیشرفت ارزش‌های انسانی در همه ابعاد می‌باشد (منشور بین المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، ۱۹۸۷).

در «منشور جوانان آفریقا»[1] در بحث توسعه ورزش آمده است که دولت باید بستر مناسب به منظور مشارکت و تشویق همه مردان و زنان جامعه را به منظور شرکت در فعالیت‌های بدنی و ورزشی فراهم آورد و دستیابی به این هدف زمینه ساز توسعه جامع فرد در همه ابعاد می‌شود. همچنین مردم جامعه به ویژه جوانان باید حق استراحت، فراغت و تفریح و شرکت در فعالیت‌های بدنی و ورزشی را به عنوان زمینه ساز یک زندگی سالم داشته باشند. به منظور دستیابی به این هدف دولت‌های عضو لازم است که دسترسی همه زنان و مردان جامعه به ورزش، تربیت بدنی، فعالیت‌های فرهنگی، تفریحی و اوقات فراغت، همچنین ایجاد خدمات و زیرساخت‌های مناسب ورزشی در کلیه مناطق شهری و روستایی را برای جوانان به منظور مشارکت آنها در ورزش فراهم کنند (منشور جوانان افریقا، ۲۰۰۶).

نکته مهم در فرایند تهیه الگوی پیشرفت یا منشور پایه پیشرفت این است که تلاش می‌شود با جلب سرمایه‌های فکری کشور، ضعف اساسی نظام تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی کشور که کمبود تفکر علمی است، جبران گردد. همچنین منشور، برنامه‌ای جامع است و وارد جزئیات نمی‌شود. لذا تفکر علمی که وجه مشترك حوزه‌های تخصصی علمی است در درجه اول و قبل از تخصص‌ها موردنیاز است. با این حال، مقتضیات فرهنگی تاریخی هر کشوری، الگوی توسعه و پیشرفت آن کشور را تعیین می‌کند. این در حالی است که کشورها الگوهای مشابهی را نیز در مسائل علمی و تجربی دارند. در همه تئوری‌های علمی و در طول تاریخ توسعه و پیشرفت در کشورهای دنیا، داشتن الگوی توسعه و پیشرفت بومی مورد اتفاق نظر همگان بوده است. اما با این‌حال پیشرفت به معنی تحول و تعالی جامعه ایران در همه ابعاد با اقدامات دستوری محقق نمی‌شود. لازمه پیشرفت، تحولات فکری، علمی و معنوی است.؛ لذا منشور پیشرفت قبل از آن که مجموعه‌ای از بایدها و نبایدها خطاب به مجریان باشد، طرح جامع تحول و ترقیِ اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور است که هم شامل تعیین هدف‌ها و هم شامل طراحی مسیر رسیدن به آنهاست. در همین راستا در شرایط کنونی،

1. African Youth Charter

ضرورت تدوین منشـور ورزش کشـور به‌عنوان بخشـی حیاتـی و تأثیرگذار در عرصه‌هـای مختلف اجتماعی، بهداشتی، سیاسی و فرهنگی به کمك انجام پژوهش‌های ورزشی بر همگان محرز است.

طبق تعریف ارائه شـده در «منشـور ورزش اتحادیه اروپا»[1] در سال ۱۹۹۲ تعریف ورزش به شرح زیر است: «تمامـی اشـکال فعالیت‌هـای بدنی که چه به صورت منظم و چـه به صورت گاه به گاه با هـدف بهبود آمادگی جسـمانی و روانی، بهبـود روابط اجتماعی و یا کسـب نتایج مختلف در رقابت‌های ورزشـی مختلف صورت گیرد را ورزش گویند» (منشـور ورزش اتحادیه اروپا، ۱۹۹۲). در بسـیاری از کشـورهای توسـعه یافته، ورزش نقـش و جایگاه بسـیار مهمـی در بخش‌های مختلف اقتصـادی، اجتماعی و فرهنگی بـازی می‌کند. همچنین بسـیاری از مزایای اجتماعی غیرمسـتقیم نظیر بهبود سـلامت روانی و اجتماعی نیز با ورزش حاصل می‌شوند. از مهم‌ترین دسـتاوردهای ورزش، رفاه و ارتباطات و انسـجام اجتماعی بیشتر در سطح جامعه است که البته در طی سالیان اخیر ابعاد اقتصادی و اجتماعی ورزش بیشتر مورد توجه قرار گرفته و به سایر جوانب آن نظیر اثرات زیسـت محیطی آن کمتر پرداخته شـده اسـت. توجه به ورزش در همه ابعاد زمینه سـاز ایجاد توسـعه پایدار در همه سـطوح می‌شود. «موسسه استاندارد بریتانیا»[2] در سال ۲۰۰۶ توسـعه پایدار را رویکردی متعادل در توجه به ابعاد اقتصادی، زیسـت محیطی و پیشـرفت همه جانبه اجتماعی تعریف کرده اسـت (اولیویر[3]، ۲۰۰۸). در واقع، ورزش زمانی موجب پایداری می‌شود که پاسخگوی همه نیازهای جامعه امروزی به ویژه جامعه ورزش در همـه زمینه‌ها و کمـک به بهبود و ایجاد فرصت‌های آینده به منظور بهبـود و یکپارچگی محیطی و اجتماعی جامعه شود.

منشور ملی ورزش یعنی «بیانیه مواضع ارزشی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و سلامتی ورزش». چنیـن بیانیـه ای مظهر وفاق ارزش شناسـان، نهادهای عالیه سیاسـت گذاری، ارگان‌هـای اجرایی و ارگان‌های فرهنگی حسـاس کشـور است و منجر به یکپارچه سـازی دیدگاه‌ها و مواضع این جمع گسترده در قالب منشور ملی ورزش می‌گردد. در این راستا، می‌توان معیارهایی را به دست داد که شاخص پختگی، پرمایگی، دوراندیشی و قابلیت اتکای این منشور باشد. اهم این معیارها عبارت اند از:

۱. مفهوم گرایی: پرورش و تعریف مفاهیم پایه ای در زمینه مدیریت علم و ورزش؛
۲. ارزش گرایی: برخورداری منشور از یک بنیان ارزشی استوار و شفاف؛
۳. آینده گرایی: استوار بودن منشور بر درکی ژرف و گسترده از آینده جهان و کشور با تأکید بر جایگاه ویژه ورزش؛
۴. دورنما آفرینی: هنر تصویر سازی از آینده؛
۵. تبیین تعامل ورزش و فرهنگ؛
۶. پارادایم گرایی: الگوی حل مسئله که از طرز تفکر و چهارچوب ذهنی ویژه ناشی می‌شود؛

1. The European Sports Charter
2. British Standard Institute
3. Oliver

۷. رهبری گرایی: روح پیشتازی باید در منشور موج بزند؛
۸. جامعیت گرایی(منشور ملی تکنولوژی ایران، ۱۳۸۱).

«منشـور جمهوری اسـلامی ایران» (۱۳۹۰) به دستور رهبر معظم انقلاب با تاسـیس «ستاد تدوین الگوی اسـلامی ایرانی پیشرفت» تدوین شد. «مرکز بررسی های اسـتراتژیک نهاد ریاست جمهوری» نیز فعالیت‌های خود را با همکاری عالمان و محققان حوزه و دانشگاه برای تهیه الگوهای پیشرفت ایرانی اسلامی آغاز کرده است (مظاهری، ۱۳۹۶) و در گزارشـی مقدمات فعالیت‌ها به محضر مقام معظم رهبری ارائه شـد که خوشـبختانه، مورد تأیید ایشـان قرار گرفت. برای تهیه این الگو، هم روی مبانی و هم روی شـاخص‌ها کار شـده اسـت و این شاخص‌ها در همه زمینه‌های اجتماعی، حقوقی، سیاسی و... تدوین می‌شود. اهداف این مرکز عبارت اند از:

۱. تعمیـق و توسـعه تفکر، تحقیق و نظریه پـردازی درباره مبانی، اصول، شـاخص‌ها و دیگر ابعاد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و تکامل فرد و اجتماع بر اساس تعالیم و ارزش‌های متعالی اسلام ناب محمدی با بهره مندی از دستاوردهای متقن علمی و تجارب ارزشمند بشری؛
۲. ایجاد و حفظ فضای گفتمانی اصیل و قوی در حوزه و دانشـگاه و در سـطح جامعه حول محور الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛
۳. طراحـی و تدویـن پیـش نویس الگوی اسـلامی ایرانی پیشـرفت بـه عنوان سـند بالادسـتی حاکم بر چشم‌اندازها، سیاست‌های کلی و برنامه‌های توسعه مبتنی بر مبانی اصیل اسلامی و منطبق بر مقتضیات و ویژگی‌های فرهنگی، اقلیمی و طبیعی ایران (مختاریان پور، ۱۳۹۵).

«منشـور ملی مشـاوران جوان کشور» در سال ۱۳۸۹ در سـه بخش- مقدمات سند، متن سند و ضمائم- به تصویت هیئت وزیران رسـید: در بخش مقدمات، فلسـفه وجودی و ارزش‌ها در سـه سـطح فردی، سازمانی و اخلاقی آمده اسـت؛ متن سـند شـامل چشـم انداز، اهداف کلان، ماموریت‌ها و راهبردها می‌باشد و در بخش ضمائم، نقشه راهبردی قرار دارد (مجموعه مصوبات شورای عالی جوانان ،۱۳۹۱).

از جملـه تحقیق‌هـای مرتبط در حوزه ورزش می‌توان به پژوهش سـمیع نیا و همکاران (۱۳۹۴) اشـاره کرد که به مطالعه تطبیقی فلسـفه ورزش در کشـورهای مختلف پرداختند. نتایج نشان داد که فلسفه ورزش، نظامی پویاسـت که به بحث و بررسـی پیرامون موضوعات مختلف از مسـائل عملی و اخلاقی مانند دوپینگ گرفته تا جنبه‌های اجتماعی ورزش وهمچنین مسـایل مجردی چون ارزش ذاتی و ماهیت آن می‌پردازد. هرچند در این مورد گرایشـی بین المللی وجود دارد، اما مباحث فلسـفی درباره ورزش از کشـوری به کشوری دیگر و از منطقه‌ای به منطقه ی دیگر با توجه به وجود ورزش‌های بومی متغیر است.

در پژوهـش شـاهی آوینی و همـکاران (۱۳۹۳) در مـورد نظامنامه اخلاقـی مربیان ایروبیک شـهر تهران، عامل‌هایی مانند احترام، مهارت حرفه ای، صداقت، مسئولیت پذیری، آگاهی و عدالت مورد تأیید قرار گرفتند. طبـق نتایـج پژوهش خسـروی زاده و همکاران (۱۳۹۸) ۳۴ شـاخص بـر روی ۸ عامل توکل بـه خدا، ورزش جوانمردانه، میهن دوسـتی، صداقت، قانون‌پذیری و سـلامت کار، انسـجام و همدلی، امانتداری و شـجاعت، و شـفافیت مالی و روابط سـالم به عنوان عامل‌های منشـور اخلاقی مربیان شناسـایی و تایید شدند. عمده‌ترین

یافته‌های پژوهش خبیری و فتاحی زاده (۱۳۹۸) ۱۵ ابزار برآمده از تجارب زیسته و عینی در قلمرو دیپلماسی ورزشی بود که می‌توان از این ابزارها برای پیشبرد توسعه، اعمال قدرت نرم، ایجاد محملی برای گفتگو و همگرایی در جوامع چندفرهنگی و ارتقای روابط صلح آمیز میان دولت‌ها بهره گرفت.

کدهای اخلاقی مربیان بسکتبال کانادا شامل انسجام و برازندگی، گزارش هرگونه مسائل بزهکارانه و مجرمانه، عدم استفاده از مواد نیروزای غیرمجاز، مواد مخدر و الکل در هر شرایطی، احترام به تمام تیم‌ها و ورزشکاران رقیب، عدم سوءاستفاده جنسی، رعایت حقوق تمامی شرکت کنندگان، ظاهر و پوشش مناسب، خوش زبانی و برخورد مناسب بوده است (بسکتبال کانادا، ۲۰۱۳).

در گزارش روزا[1] (۲۰۱۵) کدهای عملکرد و موفقیت، قوانین و مقررات، فرصت‌های برابر، احترام، سلامتی، لذت از تلاش، بازی منصفانه، احترام به دیگران و تلاش برای برتری و تعادل بین بدن، علاقه و ذهن در ورزش پرتغال مطرح شده‌اند. کدهای اخلاقی انجمن مربیگری کانادا عبارت از ایمنی فعالیت‌های جسمانی و سلامتی ورزشکاران، مسئولیت مربیگری، انسجام در ارتباطات با دیگران، احترام به ورزشکاران و ورزش شرافتمندانه بوده‌اند (انجمن مربیگری کانادا، ۲۰۱۶).

کدهای اخلاقی ورزش ایالات متحده امریکا (۲۰۱۶) نیز شامل شایستگی، انسجام، مسئولیت حرفه ای، احترام و توجه به رفاه شرکت کنندگان و مربیگری متعهدانه بوده‌اند.

در حوزه ورزش و در سطح کشور تلاش‌های پژوهشی متعددی صورت می‌گیرد که تعداد زیادی از آن‌ها به دلیل فقدان وجود نظامی هماهنگ، در مسیر کاربرد و استفاده مراکز اجرایی قرار نمی‌گیرد. در موارد زیادی نیز موضوعات پژوهشی موازی و تکراری بدون توجه به نیازها و کاربردهای روزمره مراکز ذی‌ربط در دستور کار پژوهشگران قرارمی گیرد که خود این مسئله باعث صرف هزینه‌های بالای ملی می‌شود که اثر آن در توسعه ورزش کشور کمتر به چشم می‌خورد (نظام نامه توسعه پژوهش ورزش کشور، ۱۳۹۱).

بدین ترتیب، وجود منشوری اصولی و بنیادی به‌منظور هم سو نمودن تمامی تلاش‌های آموزشی، پژوهشی و اجرایی ورزش کشور ضروری می‌نماید. لذا محقق در این پژوهش بر آن است تا به این سوال پاسخ دهد:

منشور ملی ورزش ایران دارای چه عرصه‌ها و مولفه‌هایی می‌باشد؟

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، کیفی و با استفاده از رویکرد تحلیل تماتیک[2] یا موضوعی انجام شده است. روش تماتیک، متعارف‌ترین و کاربردی‌ترین روشِ تحلیل داده‌های کیفی می‌باشد و در واقع، بر مبنای تحلیل استقرایی استوار است؛ یعنی یافته‌ها هم محصول اهدافی است که محقق تعیین کرده است و هم محصول تجزیه و تحلیل شنیده‌هاست (محمدپور، ۱۳۸۸). در این روش، نخست به پیاده سازی محتوای ضبط شدهٔ مصاحبه‌ها پرداخته شد. سپس متن‌ها پالایش و بخش‌های مرتبط استخراج گردید. پس از آن، با نامگذاری

1. Rosa
2. Thematic

هر یك از بخش‌ها، طبقات متناسب با اهداف پژوهش استخراج شد. بدین ترتیب که بخش‌های مرتبط متون کُدگذاری شد و کُدها در متغیرها و شاخص‌های به دست آمده از ادبیات تحقیق جاسازی گردید. البته، بخش درخور توجهی از متون در هیچ یك از طبقات کُدگذاری نشد، زیرا با اهداف تحقیق ارتباطی نداشت که البته این موضوع اشکالی در تجزیه و تحلیل کیفی ایجاد نمی کند (سیدجوادین و اسفیدانی، ۱۳۹۲).

این تحقیق از طریق مطالعه اسناد کلان ملی و بالاسری، مطالعه تطبیقی منشور ورزش کشورهای منتخب و مصاحبه عمیق با خبرگان و متخصصان امر ورزش با استفاده از تحلیل تماتیک و کدگذاری نتایج صورت گرفته است. اطلاعات مورد نظر پژوهش بر اساس بررسی دقیق اسناد کلان ملی همانند قانون اساسی ایران، سند چشم انداز ۱۴۰۴، نقشه علمی کشور، نظام جامع ورزش کشور و غیره جمع آوری گردیده است.

جامعه آماری این تحقیق شامل افراد خبره و صاحب نظر در امر ورزش و تربیت بدنی می‌باشد:

۱. متخصصان دانشگاهی و اعضای هیئت علمی رشته تربیت بدنی؛
۲. متخصصان اجرایی ورزش کشور شامل وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون‌ها، ادارات تربیت بدنی، باشگاه‌های ورزشی، کمیته ملی المپیک و تربیت بدنی سایر ارگان‌ها؛
۳. ورزشکاران و مربیان نخبه ملی.

ابتدا از حوزه‌های یاد شده ۱۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و مورد مصاحبه‌های عمیق قرار گرفتند. این افراد به روش نمونه‌گیری زنجیره‌ای[1] یا گلوله برفی[2] انتخاب شدند و جمع‌آوری اطلاعات تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت. با توجه به اشباع نظری تحقیق، مصاحبه‌های کیفی انجام شد.

همچنین برای به دست آمدن عرصه‌های ویژه منشور ورزش، چند جلسه فوکوس گروپ[3] یا گروه کانونی با تعداد مشخصی از خبرگان (هفت نفر) انجام شد. روش گروه کانونی یا گفتگوی گروهی متمرکز، یکی از روش‌های متداول در روش تحقیق کیفی است که به منظور جمع آوری اطلاعات، بررسی مسئله و محصولات یا خدمات انجام می‌شود. گروه کانونی، یکی از روش‌های اکتشافی کیفی است که در این روش گروه محدودی از افراد مطلع تشکیل می‌شود و از آنها خواسته می‌شود تا نظر و تحلیل شان را در مورد موضوع مورد نظر به صورت آزادانه به بحث و تبادل نظر بگذارند. این روش برای تحلیل بازخوردها و نظرات خبرگان امر استفاده می‌شود. این نوع مصاحبه علاوه بر اینکه امکان آگاهی از نظرات شرکت کنندگان را برای پژوهشگر فراهم می‌کند، به دلیل هم افزایی حاصل از دادوستدهای فکری میان شرکت کنندگان، به فراهم آوری داده‌های غنی تر و گشوده شدن مسیرهای روشنگر در جریان مصاحبه نیز کمک می‌کند (حریری، ۱۳۹۴). علاوه بر این، پژوهشگر با استفاده از روش «گروه تمرکز»، زمان کمتری (نسبت به مصاحبه‌های انفرادی) برای گردآوری داده‌ها صرف می‌کند و می‌تواند نمونه را نیز با حجم نسبتا بزرگتری (نسبت به مصاحبه‌های انفرادی) انتخاب کند. البته این امر منوط به امکان هماهنگی با شرکت کنندگان برای حضور در جلسهٔ «مصاحبهٔ گروه تمرکز» است (دیوید، ۱۳۹۴). در

1. Chain Referral
2. Snowball
3. focus group

نهایت، نتایج تحلیل داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

آمـار توصیفـی تحقیق نشـان می‌دهد کـه در نمونه ۱۳ نفر مـرد و ۲ نفـر زن بودند. سـابقه کاری همه افراد بالای بیسـت سـال و سن آنها بین ۴۰ الی ۶۰ سـال بود. مدرک تحصیلی ۱۳ نفر دکتری تخصصی و ۲ نفر فوق لیسانس بودند. همچنین گروه کانونی شامل هفت نفر بود که شش نفر دارای مدرک دکتری تخصصی و یک نفر فوق‌لیسانس و سابق کاری همه افراد بالای بیست تا سی سال و سن همه آنها بالای ۵۰ سال بود.

در این پژوهش با استفاده از تحلیل تماتیک، هشت عرصهٔ کلی در زمینهٔ منشور ورزش ملی کشور واکاوی و شناسایی شدند. در تحلیل تماتیک داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان و متخصصان آشنا به موضوع پژوهش ابتدا به صورت پاراگراف به پاراگراف کدگذاری شدند. سپس در دو مرحله نسبت به تولید مفاهیم اولیه اقدام شد که در مرحله اول ۴۹ مفهوم از مصاحبه با خبرگان اسـتخراج گردید. این مفاهیم در مرحلهٔ دوم، جهت انسـجام بیشتر و تحلیل و تفسیر بهتر در قالب ۱۳ مفهوم انتزاعی تر کدگذاری شدند. در مرحله بعد ۱۳ مفهوم تولیدشده در فرایند کدگذاری ثانویه در قالب ۸ مقوله عمده یا تم با عنوان «معنویت، تربیت، اخلاق، نیرومندی، سلامت و تحرک، عدالت، جامعه و مناسـبات بین المللی» طبقه بندی شـدند. این مقـولات عمده (تم) از نظر انتزاعی بودن در سطح بالاتری نسبت به مفاهیم مرحله قبل قرار دارند.

در فرایند طبقه بندی و کدگذاری مفاهیم، ممکن اسـت بین مفاهیم تشـابه لغوی وجود داشته باشد یا اینکه بتـوان مفهـوم را در دو یـا چند طبقه بندی قرار داد. به وجود آمدن چنین مسـائلی در تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی، امری طبیعی اسـت. از نظر روش شناسـی تحلیل تماتیک، تشابه لغوی بین برخی مفاهیم و مقوله‌های به دست آمده ایرادی ندارد و یک مفهوم را می‌توان بر اساس نزدیکترین ارتباطی که با هرکدام از تم‌های اصلی دارد، طبقه بندی نمود. تم‌های اصلی و نحوهٔ ارتباط آنها با مفاهیم در جداول ۱ تا ۳ آمده است.

جدول ۱: واژه‌های کلیدی سطح اول (استخراج شده از مصاحبه با خبرگان)

ردیف	واژه کلیدی	ردیف	واژه کلیدی
۱	طرفداری از مظلوم	۲۵	ایران در سه کشور قهرمانی جهان
۲	قوه	۲۷	تحصیل، تهذیب و ورزش
۳	ورزش یک حق اجتماعی است	۲۸	پهلوان بودن
٤	نیرومندی مطلوب	۲۹	ذکر خدا و یاد مولا علی(ع)
٥	حرکت	۳۰	قهرمانی راه صدور انقلاب
٦	تربیت	۳۱	دسترسی آسان و کم هزینه
۷	اخلاق	۳۲	کمک به محیط زیست
۸	قدرت علمی	۳۳	ایجاد خدمات و توسعه زیرساخت
۹	الگوگیری	۳٤	پرورش قدرت تشخیص
۱۰	موفقیت	۳٥	دسترسی آسان کودکان و اقشار خاص
۱۱	قدرتمندی جامعه	۳٦	ورزش بانوان
۱۲	مؤمن نیرومند	۳۷	ورزش همراه با امنیت و سلامت
۱۳	قهرمانان، سفیران هویت	۳۸	ورزش محیطی همراه با احترام
۱٤	ورزش همگانی	۳۹	ورزش جانبازان و معلولان
۱٥	اولویت بندی رشته‌های ورزشی	٤۰	مسابقه
۱٦	سلامت	٤۱	تخریب فضای ورزش توسط رسانه‌ها
۱۷	تربیت از طریق ورزش	٤۲	ترویج معنویت گرایی و پایبندی به ارزش‌های دینی
۱۸	سهم ورزش در تحقق ارزش‌های انسانی	٤۳	قوی و امین
۱۹	داشتن روحیه بالا	٤٤	مقاومت
۲۰	چابکی، تحرک و سلامت	٤٥	صبر و تحمل
۲۱	قهرمان پروری	٤٦	توجه به خدا در ورزش
۲۲	نشان دادن دین داری و علاقه به ارزش	٤۷	عدالت
۲۳	ورزش قهرمانی موتور حرکت ورزش همگانی	٤۸	مدیریت
۲٤	مدیریت و برنامه ریزی خوب	٤۹	ورزش بومی و سنتی

جدول ۲: واژه‌های کلیدی سطح دوم

ردیف	واژهٔ کلیدی
۱	قوه و نیرومندی مطلوب (مؤمن نیرومند، قوی و امین)
۲	حرکت (مسابقه)
۳	تربیت (تربیت از طریق ورزش، پرورش قدرت تشخیص، تحصیل، تهذیب و ورزش)
٤	اخلاق (سهم ورزش در تحقق ارزش‌های انسانی)
٥	سلامت (دارا بودن روحیه بالا، چابکی و تحرک)
٦	پهلوان (الگو بودن، طرفداری از مظلوم)
۷	ورزش (ورزش همراه با سلامت و امنیت، ورزش عامل توسعه، ورزش حق اجتماعی است، سهم ورزش در توسعه ارزش‌های انسانی، ورزش کمک به محیط زیست، ورزش محیطی همراه با احترام، سهم ورزش در قدرتمندی جامعه)
۸	عدالت (کاهش نابرابری‌ها، ایجاد فرصت‌های برابر، برقراری حق اجتماعی، ورزش بانوان)
۹	مدیریت و برنامه ریزی (ایران یکی از سه کشور در عرصه‌های جهانی، اولویت بندی رشته‌های ورزشی، قدرت علمی)
۱۰	قهرمانی و موفقیت (قهرمانان، سفیران هویت، قهرمان پروری)
۱۱	معنویت و توجه به ارزش‌های اسلامی (نشان دادن دینداری و علاقه به ارزش، ذکر خدا و یاد مولا علی(ع))
۱۲	ورزش همگانی (دسترسی آسان و کم هزینه برای کودکان و اقشار خاص)
۱۳	ورزش بومی و سنتی (اولویت بندی رشته‌های ورزشی)

جدول ۳: واژه‌های کلیدی سطح سوم

ردیف	واژهٔ کلیدی
۱	نیرومندی
۲	تربیت و اخلاق
۳	عدالت
٤	معنویت
٥	تحرک و سلامت
٦	ورزش عامل توسعه
۷	ورزش اقتدار جامعه
۸	بین المللی بودن ورزش

بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر با هدف تحلیل تماتیک منشور ملی ورزش ایران انجام گردید. با توجه به نتایج مصاحبه با جامعه آماری یاد شده و جلسات مصاحبه کانونی، در ابتدا فهرست جامعی از واژه‌ها و اصطلاحات در سطح

اول تهیه شد (جدول ۱). پس از آن با بررسی و تجمیع برخی از آنها واژه‌های کلیدی سطح دوم (جدول ۲) و در مرحلهٔ پایانی واژه‌های کلیدی سطح سوم (جدول ۳) استخراج شده است.

جهت گیری کلان ورزش بر اساس هدف غایی تعلیم و تربیت منجر به حیات پاک و ارتباط آن با اهداف واسطی تربیت اسلامی مانند پاکی، سلامت و قوت جسمی، اندیشه ورزی و کسب دانش، فهم نسبت به آموزه‌های دینی و افزایش قابلیت انتخاب، تدبر اخلاقی، تمایلات درونی، اندیشه ورزی و کسب بینش و دانش به پدیده‌های انسانی، افزایش قابلیت مشارکت و مداخله مؤثر اجتماعی و قابلیت درک و تمییز میان زشت و زیبا می‌شود و پیوند نزدیک بین اهداف غایی و اهداف واسطی و الزاماتی که از آنها استخراج می‌گردد زمینه ساز شکل گیری عرصه‌های اصلی برای ورزش خواهد شد.

از مطالعهٔ منابع موجود و نتایج به دست آمده از بررسی‌ها، هشت عرصهٔ کلی در زمینهٔ منشور ورزش ملی کشور به دست آمد. در بین عرصه‌ها، ورزش به شکل کلی، محور و پایه محسوب می‌گردد و هفت عرصه دیگر با آن ارتباط کامل دارند و منظومه ای را تشکیل می‌دهند که علاوه بر آن با سایر عرصه‌ها نیز تعامل نزدیک دارند. بر اساس فهم عمیق از تربیت بدنی در اسناد بالادستی و قرآن که با مفهوم قوه و نیرومندی مطلوب از آن یاد شده است، مشخص می‌گردد که این مفهوم از بار معنایی گسترده ای برخوردار است و علاوه بر سلامت جسم و روح با ابعاد معنویت سر و کار دارد و با یاد و نام خداوند متعال همراه می‌گردد.

اولین عرصه شناخته شده منشور ملی ورزش ایران، نیرومندی، تحرک و سلامتی بود. این حقیقت بر همگان روشن است که وقتی جسم انسان سالم باشد و دستگاه‌های بدن او به خوبی کار کنند، شخص در اثر سلامت و نشاط از مواهب زندگی بیشتر استفاده می‌کند، عمرش طولانی‌تر می‌شود و از نعمت حیات در جهت اهداف عالیه آن بهتر می‌تواند بهره‌مند شود. تعالیم متعالی اسلامی برای انسان ارزش والایی قائل است و او را موجودی شریف می‌شمارد و می‌خواهد برای او امکان رسیدن به کمال نهایی و مقصد اصلی حیات را که همانا سعادت ابدی در جوار قرب الهی است، فراهم کند. لذا برای سلامت و بهداشت و نیرومندی بدن او اهمیت قائل و در این مورد دستوراتی داده است. خداوند متعال و پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه معصومین(ع) انسان‌ها را به کسب قدرت و حفظ سلامت جسمانی توصیه نموده‌اند. به عنوان مثال، رسول‌اکرم(ص) فرمود: «اَلْمُومِنُ الْقَوِیُّ خَیْرٌ وَ اَحُبُّ اِلَی‌اللهِ مِنَ الْمُومِنِ الضَّعیف» یك انسان با ایمان نیرومند از یك انسان مومن ضعیف و ناتوان، بهتر و محبوب‌تر است.

در روایات دینی و همچنین در قرآن به انجام ورزش بسیار سفارش شده است که در این راستا تمام ورزشکاران باید از آموزه‌های دین مبین اسلام، الگو بگیرند و علاوه بر ورزشکار، به منش پهلوانی نیز توجه ویژه داشته باشند.

اصولا هر نوع ورزش سالمی که به جسم و بدن، توان و نیروی بیشتری اعطا کند در تعالیم اسلامی محبوب و مطلوب است. در بعضی از آیات قرآن که بالاترین متن نازل شده از سوی خداوند رحمان است بر اهمیت ورزش و نیرومندسازی جسم در کنار تقویت روح و بعد علمی آن تاکید شده است؛ از جمله: داستان طالوت و قوم بنی‌اسرائیل، شجاعت و توان رزمی حضرت داود (ع)، نیرومندی حضرت موسی و ارزش قائل شدن حضرت یعقوب برای مسابقه و بازی به بهای از دست دادن بهترین دردانه‌اش.

سفارش پیامبراسلام(ص) به کشتی، اسب‌دوانی، تیراندازی و شنا، اهمیت شمشیرزنی در پابرجایی دین

اسلام، تشویق به ورزش‌های رزمی، کوه‌پیمایی پیامبران، قدرت فوق‌العاده جسمانی حضرت هود و حضرت موسی و اشاره به ویژگی‌های ورزشکاران از جمله داشتن ایمان، امین بودن، دانش و بینش، سبقت در کارهای خیر، پرهیز از غرور، حمایت از مظلوم و ... خود بیانگر اهمیت ورزش در تعالیم اسلامی است (صبوری، ۱۳۸۰).

بدین ترتیب، دولت و دستگاه‌های اجرایی مرتبط باید طوری برنامه ریزی کنند که سرمایه گذاری لازم برای تحقق جامعه نیرومند از طریق ورزش فراهم آید. با توجه به ارتباط گسترده ورزش عمومی و همگانی با سلامت و نیرومندی، لازم است که ورزش مدارس و ورزش‌های همگانی زیربنای همه برنامه‌های ورزشی کشور قرار گیرند.

عرصه‌های شناخته شده بعدی در منشور ملی ورزش جمهوری اسلامی ایران، تربیت و اخلاق و معنویت و توجه به ارزش‌های اسلامی (نشان دادن دینداری و علاقه به ارزش، ذکر خدا و یاد مولا علی ع) بود. نگاه اسلام به ورزش، نگاهی ابزارانگارانه می‌باشد که در آن ورزش دارای جهتی مشخص است. در ورزش است که اخلاق درون شخص ظهور و بروز می‌یابد و انسان به لحاظ مسئولیت اخلاقی که در قبال خود و دیگران دارد، ورزش را در جهت آن هدفمند می‌سازد، با قوت تن و کسب سلامتی به ایفای مسئولیت اخلاقی و در قالب خویشتن و حق نفس بدان می‌پردازد و در جهت خدمت به دیگران و جامعه، تن خود را قوی و نشاط روحی خود را فراهم می‌سازد (حاجی زاده، ۱۳۹۲). معیارهای اخلاقی نظیر بازی جوانمردانه، صداقت و درستکاری، مبنایی برای اخلاق در ورزش هستند و ورزش مانند هر رویداد دیگری تأکید زیادی بر رعایت قواعد و مقررات دارد (محمدی، ۱۳۹۲). نتایج این بخش از تحقیق با نتایج وگنر و همکاران (۲۰۱۶)، پورسلطانی و همکاران (۱۳۹۲)، نشاطی و همکاران (۱۳۹۳)، بزرگزاد مقیم و همکاران (۱۳۹۳)، آبداف و پورسلطانی (۱۳۹۳)، روزا[1] (۲۰۱۵) و گزارش ورزش ایالات متحده امریکا (۲۰۱۶) همخوانی وجود دارد. همچنین، وگنر و همکاران (۲۰۱۶) به این نتیجه رسیدند که هدف از ایجاد قوانین اخلاقی در سازمان‌های ورزشی، ترویج رفتار اخلاقی در باشگاه ورزشی است. ورزش به توسعه همه ظرفیت‌های انسانی و بالا بردن آگاهی تمام کسانی که در ورزش مشارکت می‌کنند کمک می‌کند و ورزش براساس اصول اخلاقی، جذابتر، انگیزاننده تر و برای تمام کسانی که در آن شرکت می‌کنند، مفید خواهد بود.

تربیت بدنی و ورزش در فرهنگ اسلامی و ایرانی ما در قالب تعلیم و تربیت قابل بررسی و ارزیابی خواهد بود. چون مفهوم اساسی آن به آماده سازی جسم و تربیت جسمانی خلاصه نمی گردد، بلکه ابعاد دیگری از جمله روح، اخلاق و عواطف در آن مدنظر است. جهت گیری و چهارچوب کلی این بخش نمی تواند از جهت‌گیری کلی تعلیم و تربیت جدا باشد. هدف غایی تعلیم و تربیت در نظام جمهوری اسلامی ایران حیات طیبه است (باقری،۱۳۸۹). ورزش در ماهیت خود چه بر اساس فرهنگ اسلامی با محوریت قرآن و چه در فرهنگ ملی با ابعاد و زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی وابستگی دارد. بنابراین در اهداف غایی با تعلیم و تربیت مسیر مشترک دارد. در بررسی ابعاد و زمینه‌های نظری بحث می‌توان این مسئله را مطرح کرد که اخلاق، تربیت و حرکت مثلثی را تشکیل می‌دهند که با محوریت انسان، آن ابعاد باید فلسفه وجودی پیدا کنند. در تحلیل دقیق‌تر این مسئله باید گفت که تحقق ورزش در جامعه باید با یک زیربنای معرفتی و معنوی همراه باشد که در نفس خود حرکت و سلامت را دارد و آثار و پیامدهای مختلفی را در جامعه و در مناسبات بین المللی بر جای می‌گذارد. اما جوهر اصلی آن باید عدالت و اخلاق باشد. در این صورت علاوه بر تبعیت از قوانین و دستورات

1. Rosa

بین المللی برای توسعهٔ آن با زمینه ای فرهنگی و اجتماعی جامعه قابل ترویج و توسعه خواهد بود.

عدالت با کدهای کاهش نابرابری‌ها، ایجاد فرصت‌های برابر، برقراری حق اجتماعی و ورزش بانوان، عرصه معرفی شـده دیگری از منشـور ملی ورزش ایران بود. در این بعد نیز نتایج تحقیق با یافته‌های هاستون (۲۰۱۷)، کادوزیر (۲۰۰۲)، مرصعی و همکاران (۱۳۹۳) و شاهی آوینی و همکاران (۱۳۹۳) و خسروی زاده و همکاران (۱۳۹۸) و مرادیان فارسـانی و همکاران (۱۳۹۸) همسـو بود. بر اسـاس نتایج به دست آمده از تحقیق مرادیان فارسانی و همکاران (۱۳۹۸) گویه‌های همه ابعاد مفهوم نظامنامه اخلاقی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار شـده‌اند و در اندازه‌گیری سـازه‌های خود سـهم معناداری را ایفـا کرده‌اند و از میان ابعاد عوامـل مؤثر بر تدوین نظام اخلاقی به ترتیب ابعاد عدالت، کرامت انسانی و احترام بالاترین اولویت را داشتند. همچنین نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی زارعیان و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که منشور اخلاقی مدیران تربیت بدنی نیروهای مسلح در قالب ۶ عامل رفتار مبتنی بر قانون محوری، کار گروهی، صداقت گفتاری و عدالت‌رفتاری، مسئولیت مالی، رفتار حرفه‌ای و وظیفه شناسی قابل برازش و تبیین می‌باشد.

براساس یافته‌های تحقیق، یکی از دیگر عرصه‌های منشور ملی ورزش ایران با عنوان «ورزش عامل توسعه» نامگذاری شد. توسعه ورزش به سیاست‌ها، اقدامات و فرایندهایی گفته می‌شود که از ترکیب آنها تلاش می‌شود فرصت‌ها و تجارب ورزشی برای همه افراد جامعه به وجود آید (رمضانی نژاد و هژبری، ۱۳۹۶). توسعه ورزش ملی، بخشـی مهم از توسـعه اقتصادی- اجتماعی ملی است، چرا که به دلیل قرار داشتن ورزش در بطن جامعه، سـرمایه گذاری در این بخش، دسـتاوردی فراتر از نتایج ورزشـی با خود به همراه خواهد داشـت. رواج ورزش همگانـی موجـب افزایش نشـاط اجتماعی و بهره وری ملـی و ارتقای ورزش قهرمانی موجب زبانزد شـدن نام ملت‌هاسـت. از این رو، دسـتاوردهای توسـعه ورزش ملی، دایره ای گسـترده دارد و موجب رونق اقتصادی و شـکوفایی اجتماعی می‌شـود (صادقی آرانی و میرغفـوری ،۱۳۸۹)؛ به طوری که براسـاس تحقیقات، راه‌های اثرگذاری یک رویداد بزرگ ورزشـی مثل مسـابقات کشورهای مشترک المنافع در گالسکو در سال ۲۰۱۴، رشد اقتصادی، افزایش مشـارکت ورزشـی، بالا رفتن حس غرور و هویت و برنامه‌های ماندگار است (مک کارتنی و همکاران[1]، ۲۰۱۳). در این زمینه یاماموتو[2] (۲۰۱۲) نیز در مطالعه خود بیان می‌کند که مفهوم توسـعه از طریق ورزش به منظور بنا نهادن یک دولت بر یک فرهنگ ورزشـی قوی در دسـتور کار دولت ژاپن قرار دارد. نتایج این بخش نیز با یافته‌های اسماعیلی و همکاران (۱۳۹۶) و رمضانی نژاد و هژبری (۱۳۹۶) همسو می‌باشد.

برای تحقق توسعه باید بر ظرفیت‌های ملی و اسلامی جامعه تکیه زد. برای مدیریت آن در جامعه باید به قرآن تمسـک جسـت. نکته ای که در این زمینه حائز اهمیت است اینکه برای تدوین «منشور ملی ورزش ایران» باید از مبانی فلسـفی در نظام جمهوری اسـلامی ایران و فلسفه ورزش استفاده کرد و مطالعه مکاتب فلسفی دیگر از قبیل ایده آلیسـم، رئالیسم، وجودگرایی، عمل گرایی و ... نمی توانند کمکی برای تدوین پایه‌های فلسفهٔ ورزش کشـور ما باشـند، اما با توجه به اینکه ورزش کشـور فاقد یک نظام فلسفی مدون است، در این مطالعه، پایه‌ها و مبانی اولیه برای بررسی تهیه گردید.

1. McCartney et al.
2. Yamamoto

عرصه شناخته شده بعدی، بین المللی بودن ورزش می‌باشد. ورزش فعالیتی برای همکاری و تعامل بین‌المللی است و کشورها از آن برای اشاعه ارزش‌ها و باورهای فرهنگی خود استفاده می‌نمایند. شایسته است که کشورما نیز تمامی امکانات مادی و معنوی خود را بسیج نماید، چرا که اشاعه اهداف سیاسی و نمایش قدرت ملی کشور با قدرت نرم ورزش به خصوص منش پهلوانی که همواره به عنوان یک باور در عرصه‌های ورزشی ریشه در تاریخ ایران زمین دارد می‌تواند به یک منزلت در عرصه بین المللی برای جمهوری اسلامی ایران تبدیل گردد. در این زمینه هورن و همکاران (۲۰۱۳) بیان می‌کنند که انگیزه دولت‌ها برای سرمایه گذاری در ورزش اغلب در انگیزه‌های داخلی و دیپلماتیک نهفته است. در میان انگیزه‌های داخلی بازسازی شهری، ملت سازی، یکپارچه سازی اجتماعی و کنترل اجتماعی و انگیزه‌های دیپلماتیک شامل ابراز حمایت یا نارضایتی از اقدامات برخی کشورهای دیگر، ایجاد تصویر مطلوب و روابط دیپلماتیک مناسب را دنبال می‌کنند. از دیگر نتایج همسو با نتایج این بخش از تحقیق می‌توان به یافته‌های خبیری و فتاحی زاده (۱۳۹۸)، پیمان فر و همکاران (۱۳۹۸)، شاه رضایی و شیرزادی (۱۳۹۵)، چا (۲۰۱۶) و چاتزیگیانی[1] (۲۰۱۷) اشاره کرد. با توجه به ماهیت بین المللی ورزش، دولت و دستگاه‌های اجرایی باید طوری برنامه ریزی نمایند که توسعه ورزش در بین اقشار جامعه و اقتدار ورزش قهرمانی بر پایه تعاملات بین المللی شکل بگیرد، افزایش حضور در مجامع بین المللی و کسب کرسی‌ها در اولویت قرار گیرد و به فرهنگ کشورهای هدف در تعاملات بین المللی توجه گردد. همچنین کسب قهرمانی در سطوح مختلف بین المللی باید در راستای نقاط قوت و برجستگی‌های فرهنگی، ملی و اسلامی ایران صورت گیرد و بر صدور ارزش‌های اسلامی و ملی تاکید شود.

بدین ترتیب، کاربران زیر می‌توانند از نتایج این پژوهش بهره گیرند:

۱. رؤسا و نواب رئیس فدراسیون‌های ورزشی می‌توانند با الگو قرار دادن این چارچوب، به مهمترین هدف خود یعنی پیروی از سیاست‌ها و برنامه نهادهای ملی، اجتماعی و عمومی تربیت بدنی و ورزش دست یابند.

۲. کلیه ارگان‌های صفی و ستادی تربیت بدنی و ورزش در اداره کل ورزش و جوانان استان‌ها، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت و درمان و تربیت بدنی نیروهای مسلح می‌توانند منشور را به عنوان سرلوحه سیاست‌های خود قرار دهند.

۳. وزارت ورزش و جوانان در نهادینه سازی هویت و فرهنگ تربیت بدنی و ورزش با تاکید بر مبانی تربیتی می‌تواند منشور را سرلوحه سیاست‌های خود قرار دهد.

۴. مدیران باشگاه‌های فرهنگی ورزشی و سایر مدیران ورزشی نهادهای خصوصی می‌توانند منشور را به عنوان سرلوحه سیاست‌های خود قرار دهند.

۵. دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی کشور و کلیه مراکز پژوهشی و آموزشی می‌توانند منشور را به عنوان سرلوحه سیاست‌های خود قرار دهند.

۶. کلیه گروه‌ها و تشکل‌های ورزشی نیز می‌توانند این منشور را به عنوان سرلوحه سیاست‌های خود قرار دهند.

---

1. Chatzigianni

منابع

- ابـداف م. و پورسـلطانی، حسـین. (۱۳۹۳). «**طراحی و تدوین کـد اخلاقی روزنامه نگاران ورزشـی جمهوری اسـلامی ایران**». پایان نامه کارشناسـی ارشـد، دانشگاه آزاد اسـلامی، واحد مبارکه، دانشـکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- اسـماعیلی، آرزو؛ اتقیا، ناهید و جوادی پور، محمد. (۱۳۹۳). «**معرفی شاخص‌ها و فرایند ارزیابی میزان توسعه یافتگی ورزشی استان فارس**». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۲ (۶): صص ۲۳-۳۲.
- باقری، خسـرو. (۱۳۸۹). **درآمدی بر فلسـفه تعلیم و تربیت جمهوری اسـلامی ایران**. تهران: شـرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- پورسـلطانی، حسین؛ شجیع، رضا و زارعیان، حسین. (۱۳۹۱). «**طراحی نظامنامه اخلاقی اعضای هیأت علمی تربیت بدنی و علوم ورزشی ایران**». مطالعات مدیریت ورزشی. ۲۳ :۲۰ صص-۳۶.
- پیمان فر، محمد حسن؛ الهی، علیرضا؛ سجاد پور، سید محمد کاظم و حمیدی، مهرزاد. (۱۳۹۸). «**تبیین دیپلماسی ورزشی با استفاده از الگوی پارادایمی: مطالعه ای کیفی**». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۱(۱): صص ۵۹-۷۵.
- جوادی‌پـور، محمـد؛ اتقیـا، ناهید؛ رهبری، سـمیه و طایفـی، حلیمـه. (۱۳۹۸). «**بررسـی عوامل مؤثر بـر فرایند سیاست‌گذاری نظام ورزش همگانی ایران**». مدیریت و توسعه ورزش. ش۲: صص ۳۱-۴۰.
- حاجـی زاده یداللـه. (۱۳۹۲). «**اخلاق ورزش و مسـئله دوپینگ با تأکید بر آموزه‌های اسـلامی**». پژوهشـنامه اخلاق. ۶ (۲۰): صص ۳۵-۴۸.
- حریری، نجلا. (۱۳۹۴). «**فوکوس گروه به مثابه پژوهش کیفی**». فصلنامه اطلاع رسانی و ارتباطات نقد کتاب. ۲(۷و ۸): صص ۱۶۱- ۱۶۶.
- خبیـری، محمـد و فتاحـی زاده، ابوذر. (۱۳۹۸). «**دیپلماسـی ورزشـی: ایجـاب و تحدید یک مفهـومِ راهبردیِ سیاسی**». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۳۴): صص ۱۴۳-۱۶۴.
- خسروی زاده، اسفندیار؛ خلجی، حسن و مندعلی زاده، زینب. (۱۳۹۸). «**تدوین منشور اخلاقی مربیان هیئت‌های ورزشی استان مرکزی**». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۶(۲): صص ۳۵۷-۳۷۴.
- خلجی، حسن؛ بهرام، عباس و آقاپور، سیدمهدی. (۱۳۸۸). **اصول و مبانی تربیت بدنی**. تهران: انتشارات سمت
- رمضانـی نژاد، رحیم و هژبری، کاظم. (۱۳۹۶). «**مبانی توسـعه ورزش و کاربـرد آن در ورزش ایران**». مجلس و راهبرد. ۲۴(۹۱): صص ۲۶۳-۲۳۳.
- زارعیـان، حسـین؛ باران چشـمه، مهرعلی؛ فاضل بخششـی، محمود و نازنین، راسـخ. (۱۳۹۶). «**تدوین منشـور اخلاقی مدیران تربیت بدنی نیروهای مسلح**». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۴(۲): صص ۲۱۷-۲۰۱.
- سمیع نیا، مونا؛ جعفری سیاوشانی، فاطمه و ایمانی نائینی، مژگان. (۱۳۹۴). «**مطالعه تطبیقی فلسفه ورزش در کشورهای مختلف**». مجموعه مقالات نهمین همایش بین المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- سـیدجوادین، سـید رضا و اسفیدانی، محمدرحیم. (۱۳۸۹). «**تئوری سـازی داده بنیاد و نرم افزار Atlas ti** ». تهـران: مؤسسـهٔ مطالعات و پژوهش های بازرگان
- شـاه رضایی، فاطمه و شـیرزادی، رضـا. (۱۳۹۵). «**نقش ورزش در گسـترش مناسـبات بین‌المللـی جمهوری**

اسلامی ایران (۱۳۹۲-۱۳۷۶)». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۵(۳۲): صص ۳۵-۶۰.

- شاهی آوینی، محبوبه؛ پورسلطانی زرندی، حسین و شجیع، رضا. (۱۳۹۳). «**تدوین نظامنامه اخلاق حرفه ای مربیان ایروبیک شهر تهران».** اولین همایش ملی دستاوردهای نوین پژوهشی در تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی تاکستان.
- صادقی آرانی، زهرا و میرغفوری، سید حبیب اله. (۱۳۸۹). «**تجزیه وتحلیل وضعیت توسعه یافتگی ورزشی استانهای ایران طی سال‌های ۸۵-۱۳۸۴ ».** پژوهش در علوم ورزشی.۲۴: صص ۱۰۳-۱۲۰.
- صبوری، حسین. (۱۳۸۰). **ورزش در اسلام.** مشهد: انتشارات گیسوم
- مجموعه مصوبات شورای عالی جوانان. (۱۳۹۱). دبیرخانه شورای عالی جوانان، وزارت ورزش و جوانان. قابل دسترسی در: https://msy.gov.ir/parameters/msy/modules/cdk/upload/content/circularinformation/404/7%20(1).pdf
- قرآن کریم. (۱۳۸۲). مهدی الهی قمشه‌ای. قم: انتشارات الهادی
- محمدپور، احمد. (۱۳۸۸). «**تحلیل داده‌های کیفی: رویه‌ها و مدل‌ها».** مجله انسان شناسی. ۱۰: صص ۱۲۷-۱۶۰.
- مختاریان پور، مجید. (۱۳۹۵). «**مدل فرایندی طراحی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت».** الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی. ۴(۸): صص ۳۰-۹.
- مرادیان فارسانی، فرزین؛ ازمشا، طاهره؛ مهدی پور، عبدالرحمن و مرعشیان، سیدحسین. (۱۳۹۸). «**تدوین نظام نامه اخلاقی ورزشکاران کشتی جهموری اسلامی ایران».** پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی.۸(۱): صص ۵۷-۶۸.
- مرصعی، مهدیار. (۱۳۹۳). «**تدوین نظامنامه اخلاقی مربیان شنای ایران».** پایان نامه کار شناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان تهران، دانشکده علوم انسانی.
- مظاهری، زینب. (۱۳۹۶). «**منشور دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری».** ناشر بین‌المللی الهدی
- معین، محمد. (۱۳۴۲). **فرهنگ معین.** تهران: انتشارات امیرکبیر
- منشور ملی تکنولوژی؛ تعریف و معیارها .(۱۳۸۱). قابل دسترسی در: https://itan.ir/5755
- مورگان، دیوید. (۱۳۹۴) . **فوکوس گروه به مثابه پژوهش کیفی.** نصرت فنی. تهران: نشر نی
- نشاطی، حمیده. (۱۳۹۳). «**طراحی و تدوین نظامنامه اخلاقی شناگران استان یزد».** پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تفت.
- نظام نامه توسعه پژوهش ورزش کشور. (۱۳۹۱). سازمان تربیت بدنی.
- وفایی مقدم، علی؛ فرزان، فرزام و افشاری، مصطفی. (۱۳۹۵). «**مطالعه تطبیقی سیاست گذاری ورزش همگانی در کشورهای پیشرفته و ایران».** مجموعه مقالات همایش ملی انجمن علمی مدیریت ورزشی.
- African Youth Charter. (2006). **"AFRICAN UNION COMMISSION".** Retrieved from https: //www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/african_youth_charter_2006.pdf.
- Cadozier, V. (2002). **"The moral profession: A study of moral development and profes-**

sional ethics". Retrieved from proquest.com. p.137.
- Canada basketball. (2013). **"Canada basketball code of conduct".** www.basketball.ca.
- Cha Victor (2016). **"Role of Sport in International Relations: National Rebirth and Renewal".** AEPR, 11(1): 139-155
- Chatzigianni, Efthalia. (2017). **"Global sport governance: globalizing the globalized, Sport in Society".** 21(9): 1454-1482
- Coaching association of Canada. (2016). **"Code of conduct with disciplinary procedures".** Available at: www.coach.ca.
- De Waegeneer, E., Devisch, I., & Willem, A. (2016). **"Ethical Codes in Sports organizations: An Empirical Study on Determinants of Effectiveness".** Ethics & behavior, 1-22
- De Waegeneer, E., Van De Sompele, J., &Willem, A. (2015). **"Ethical Codes in sports Organizations: Classification Framework, Content Analysis, and the influence of Content on Code Effectiveness".** Journal of Business Ethics, 1-12.
- Huston, J. L. (2017). **"Ethics of Youth Sports: Protecting Our Future".** International journal of Athletic Therapy and Training, 22(1), 33-37.
- International charter of physical education and sport. (1987). **"United Nations Educational Scientific and Cultural Organization".** Adopted by the General Conference at its twentieth session, Paris, 21 November 1978. Retrieved from: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID= 13150&URL_DO= DO_TOPIC &URL_ SECTION=201.html.
- McCartney, G., Hanlon, Ph., Bond, L. (2013). **"How will the 2014 commonwealth games impact on Glasgow's health, and how will we know".** Evaluation, 19(1), pp: 24-39.
- Oliver, P.A. (2008). **"City Leadership: at the heart of the global challenge".** Global Asia, 3(16), 421-432.
- Pearce, S. (2017). **"Olympism and the Olympic Charter – The Potential for Women".** Retrieved from http://epublications.bond.edu.au/ slej/33.
- Rosa, B. A. (2015). **"Ethics in Sport: Guidelines for coaches. Luso-Illyrian Institute for Human Development".** Availabe at: www.pned.pt/media.
- The European Sports Charter. (1992). Adopted by the Committee of Ministers on 24 September 1992 at the 480th meeting of the Ministers› Deputies and revised at their 752nd meeting on 16 May 2001. Retrieved from https://rm.coe.int/16804c9dbb
- USA ultimate. (2016). **"Coaching ethics code".** Available at: www.usaultimate.org, (11/04/2016).

۲

شناسایی و اولویت بندی شاخص‌های فعال کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشور

فهیمه مومنی فر[۱]
حبیب هنری[۲]
امین راجی[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۳۰
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۸/۱۰

هـدف از ایـن پژوهش، شناسـایی و اولویت بندی شـاخص های فعـال کردن بخش خصوصـی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشـور بود. این تحقیق از نوع همبسـتگی و جامعه آماری آن شـامل نخبگان مدیریت ورزشی، از جمله اعضای هیئت علمی رشـته تربیت بدنی و رؤسـای فدراسیون‌های ورزشی و همچنین مدیران منتخب و کارشناسـان خبره وزارت ورزش و جوانان(N=۴۵۰) بودند که بـر مبنای جدول مورگان تعداد ۱۵۲ نفر به روش تصادفی- طبقه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق، فهرستی جامع از شاخص های خصوصی سـازی تهیه و تنظیم گردید که منتج به طراحی پرسشـنامه ای محقق ساخته ای شد. روایی پرسشنامه توسط ۱۵ تن از اساتید رشته مدیریت ورزشی تایید و پایایی آن هم در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ نفر آزمودنی و با آلفای کرونباخ ۰/۹۱۱ محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم افزارهای آماری SPSS وAmos22 و روش های آماری توصیفی و اسـتنباطی از جمله: کلموگروف- اسـمیرنوف، تحلیل عاملی اکتشـافی، تحلیل عاملی تأییدی استفاده گردید.

۱. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، ایران (نویسنده مسئول)
۲. دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
۳. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، ایران
E-mail: Momenifar@pnu.ac.ir

نتایج نشـان داد متغیر های اصلی خصوصی‌سـازی شـامل اقتصادی، قانونی و فرهنگی، توان دسته بندی در ۴۸ شاخص را دارند.

با توجه به نتایج کلی تحقیق پیشنهاد می‌گردد تا از نتایج تحقیق وشاخص‌های شناسایی شده مانند پرداخت یارانه‌هـای حمایتی به سـرمایه گـذاران بخش غیردولتـی، وجود ثبات اقتصـادی و همچنین بهبـود فرآیندهای مشـخص و سـهل الوصول جهت ورود بخش خصوصی به ورزش(کاهش بوروکراسـی زیاد) اسـتفاده گردد تا روند خصوصی سازی در کشور با سهولت بیشتری انجام پذیرد.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، بخش خصوصی و نخبگان مدیریت ورزشی

مقدمه

درادبیات از علم اقتصاد به عنوان« علم اداره منابع کمیاب و تخصیص بهینه آنها در تولید و مصرف» یاد می‌شود. ازنظر رابینز(۱۹۳۲) اقتصاد دانشی است که رفتار انسان را در رابطه با اهداف و منابع کمیابی که قابلیت استفاده های دیگری نیز دارند، مطالعه می کند(جبل عاملی،۱۳۹۱). «اقتصاد مقاومتی» نیز اصطلاحی است که در سال ۱۳۸۹ اولین بار از سوی مقام معظم ر هبری در دیدار با جمعی از کارآفرینان کشور مطرح شد و پس از آن نیز در سخنرانی های متعددی مورد تاکید ایشان قرار گرفت. اقتصاد مقاومتی در حقیقت اقتصادی را ترسیم می کند که توانایی مقابله با شوک های وارد شده بر اقتصاد را دارد. چنین اقتصادی باید قابلیت انعطاف در شرایط مختلف و توانایی عبور از بحران را داشته باشد. برای دستیابی به چنین اقتصادی لازم است نگاه بلند مدت به سیاست های اقتصادی وجود داشته باشد و زیرساخت های اقتصاد به گونه‌ای طراحی شود تا در آینده چارچوب کلی اقتصاد در برابر انواع ناملایمات تقویت گردد. همچنین باید با توجه به شرایط جاری اقتصاد کشور سیاست های خاص و گاهی متفاوت از شرایط عادی اتخاذ گردد. به طور خلاصه می توان اقتصاد مقاومتی را اقتصادی تعریف کرد که در آن علاوه بر تعامل پویا با دنیای خارج و استفاده از امکانات تجارت آزاد، امنیت اقتصادی کشور حفظ شود و نوسانات محیط بین المللی اقتصادی و تهدیدهای آن کمترین تاثیر سوء را در روند بلندمدت متغیرهای کلان اقتصاد داشته باشد. چنین اقتصادی مسلما باید از تمامی توانمندی های خود برای استفاده حداکثری از ظرفیت ها بهره گیرد و تلاش کند تا بر روی منحنی امکانات حرکت نماید(جهرمی و همکاران، ۱۳۹۲). حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را براساس بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی و پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ فرمودند. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در قالب ۲۴ ماده ابلاغ شده است که صنعت ورزش می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم بر تعداد زیادی از این بندها تأثیرگذار باشد و برای تحقق این سیاست‌ها قدم‌های مؤثری بردارد(بیانات مقام معظم رهبری(مد)،۱۳۷۵).

در دنیای کنونی، ورزش دیگر یک تفریح و سرگرمی نیست؛ ورزش یک صنعت پرسود است که توانایی بالایی در جذب سرمایه های پایدار دارد. حوادث ورزشی، تاثیرات شگرفی در اقتصاد کشورها ایجاد می کنند که ردپای این تاثیرات در مراحل گذار آنها به توسعه یافتگی یا ظهور اقتصادی مشهود است. در دنیای معاصر، تعداد مدال های المپیک و جام های جهانی نمادی از قدرت اقتصادی، سیاسی و عرض اندام ابرقدرت های دنیا در مراحل پیشرفت و توسعه است؛ به طوری که فضای ورزشی از شاخصه های توسعه یک کشور محسوب می‌شود و از لحاظ سیاسی صنعت محبوب و برجسته‌ای است که سیاست مداران توجه ویژه‌ای به آن دارند. تاثیر ورزش در ملل دنیا به گونه ای است که کشورهای عضو فدراسیون جهانی فوتبال (فیفا)[1] از کشورهای عضو سازمان ملل متحد بیشتر است(عارفیان،۱۳۸۴). اقتصاد ورزش چیزی جز به‌کارگیری تئوری‌های اقتصادی برای تحلیل فعالیت‌های ورزشی نیست که در دو سطح خرد و کلان انجام می‌شود: در سطح خرد، رفتار اقتصادی بازیگران این عرصه اعم از ورزشکاران، بنگاه‌های ورزشی، دولت‌ها و حتی طرفداران و تماشاگران مورد بررسی و پیش‌بینی قرار می‌گیرد و در سطح کلان، تأثیر فعالیت‌های ورزشی بر سایر متغیرهای کلان

1. FIFA

اقتصادی مطالعه می‌شود. بررسی بازار محصولات و فعالیت‌های ورزشی به گونه‌ای نیست که به راحتی بتوان از تئوری‌های مرسوم خرد و یا کلان برای تبیین آنها استفاده کرد؛ برای تبیین این رفتارها باید به ویژگی‌های خاص این محصولات و ساختار بازار آنها و تفاوتشان با موارد مشابه، توجه داشت. اقتصاد ورزش کشور که تاکنون در حد بسیار زیادی وابسته به بودجه‌های دولتی بوده است و در عین حال با مدیریت انجام شده، تاکنون در سطح کلان و خرد سوددهی چندانی نداشته و رشد اقتصادی آن به معنی واقعی منفی بوده است، نیاز واجب به گذر از وضعیت کنونی و تحقق خصوصی سازی و ورود ایده‌های جدید مدیریتی دارد(محمدی مغانی،۱۳۹۵).

منظور از خصوصی‌سازی در ورزش، ایجاد شرایط لازم در جهت تعمیم و گسترش تربیت‌بدنی و ورزش در کشور با استفاده از سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی است. با نگاهی به تعاریف متعدد خصوصی‌سازی می‌توان مفاهیمی از قبیل بهبود عملکرد، انتقال مالکیت و مدیریت، آزادسازی، ایجاد شرایط رقابت کامل و حذف مقررات دست و پا گیر دولتی را نیز از جمله مفاهیم خصوصی‌سازی دانست(حسینی، ۱۳۹۰). خصوصی‌سازی از سال ۱۳۸۳ به استناد ماده ۸۸ قانون تنظیم یا همان اجاره اماکن ورزشی به اشخاص حقیقی و بعضاً هم به هیئت‌های ورزشی شروع و تاکنون ادامه دارد. وزارت ورزش و جوانان هم برای اجرای بهینه خصوصی‌سازی و بسترسازی مدیریتی و ساختاری بخش خصوصی با رویکرد تغییر مدیریت از اجرایی به حاکمیتی، «شورای راهبردی» را با کارگروه‌های تخصصی مختلف راه‌اندازی نمود(حسینی، ۱۳۹۰) که متأسفانه، اجرای این فرآیند به دلایل مختلف نتوانسته اثربخشی لازم را داشته باشد و رضایت مدیران و مخاطبان را جلب کند.

پژوهش‌هایی در زمینه نقش خصوصی‌سازی در ورزش صورت گرفته است. بر اساس نتایج تحقیق رضوی و همکاران(۱۳۸۳) ۸۹/۳ درصد از مدیران کشور خصوصی‌سازی را موجب افزایش کارایی در بخش‌های مدیریتی و ۹۴/۸ درصد، اعمال خصوصی‌سازی را مستلزم اصلاح مقررات در زمینه تسهیلات بانکی، مالیات، عوارض و... دانستند. همچنین امیری(۱۳۹۲) در تحقیقی به این نتیجه رسید که موانع اصلی فراروی خصوصی‌سازی ورزش از منظر صاحب نظران دانشگاهی به ترتیب عبارت است از: موانع مدیریتی، فرهنگی- اجتماعی، سیاسی- حقوقی و اقتصادی و از دیدگاه مدیران اجرایی به ترتیب عبارت است از: موانع مدیریتی، فرهنگی- اجتماعی، اقتصادی و سیاسی- حقوقی. ازدیدگاه مدیران اجرایی، رقابت غیرمستقیم دولت بابخش خصوصی، مقاومت مدیران نسبت به کاهش تصدی دولت به سبب وابستگی‌شان به بخش دولتی، فقدان امنیت سرمایه‌گذاری درکشور و استفاده دولت از ورزش به عنوان موانعی فراروی خصوصی‌سازی ورزش در کشور هستند. در تحقیقی که مصلی‌نژاد(۱۳۹۳) انجام داد به این نتیجه رسید که اجرای سیاست خصوصی‌سازی نیازمند تعیین چشم اندازها و ایجاد برنامه‌های بلندمدت وکوتاه مدت برای دستیابی به آنهاست. تنها در چنین شرایطی است که خصوصی‌سازی به عنوان راه‌کاری اثربخش برای انجام اصلاحات و افزایش بهره‌وری امکانات ورزشی دانشگاه‌ها مطرح خواهد بود. همچنین محمدی مغانی و همکاران(۱۳۹۵) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که نقش تدوین مقررات در اولویت اول، نقش سیاسی در رتبه دوم و نقش مدیریتی اجرایی در اولویت سوم، نقش اقتصادی در اولویت چهارم و نقش فرهنگی در رتبه پنجم قرار دارد. به علاوه، محققانی چون: آمولاون[1] (۲۰۰۵) با نظرخواهی ازورزشکاران، مدیران ورزشی وخیرین ورزشی درباره خصوصی کردن ورزش دریافت که اکثریت قابل ملاحظه شرکت کنندگان(۹۲ درصد) باخصوصی سازی

1. Omolawon

ورزش موافـق بودنـد. همچنین ژانگ[1] (۲۰۰۹) خصوصی‌سـازی را موجب بالا بردن رفـاه اقتصادی و اجتماعی در تسـهیلات ورزشـی می‌داند. گاپتا[2](۲۰۱۵) نیز تأثیرخصوصی سـازی برعملکرد شـرکت‌ها در کشـور هند را بررسـی نمود و نتیجه گرفت که عملکرد شـرکت‌های واگذار شده در فرایند خصوصی‌سـازی افزایش یافته است.

مقام معظم رهبری طی یک سـخنرانی با اشاره به سـابقه ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در دو مرحله طی اول خـرداد ۱۳۸۴ و یازدهـم تیـر ۱۳۸۵، اقدامات انجام گرفته برای اجرای سیاسـت‌های خصوصی‌سـازی را رضایت بخش ندانسـتند و فرمودند: «این مشـکل از بی‌توجهی به نقش سیاست‌های اصل ۴۴ در ایجاد تحول عظیم اقتصادی در کشـور ناشـی شـده و یا به علت برداشـت‌های مختلف و نرسـیدن به یک درک مشـترک در بخش‌ها و دستگاه‌های مختلف به وجود آمده است». از طرف دیگر خاطرنشان ساختند: «سیاست‌های اقتصاد مقاومتی فقط برای شـرایط کنونی نیسـت، بلکه یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور و رسیدن به اهداف بلند اقتصادی نظام اسـلامی اسـت. همچنین در موضوع سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، هدف از ابلاغ آن، تنها ارائه نقشـه راه نیسـت، بلکه ارائه شاخص‌های لازم و صحیح برای پیمودن راه و ارائه راه کارهای لازم و همچنین ضرورت حل مشکلات نیز مد نظر بوده است».

با توجه به بیانات ارزشمند مقام معظم رهبری و همچنین اهمیت و نقش اساسی خصوصی‌سازی در اقتصاد مقاومتی و ارتقا و پیشرفت ورزش کشور، مسائل اصلی این تحقیق عبارت اند از:

- شاخص‌های فعال کردن بخش خصوصی ورزش کشور کدام اند؟
- ترتیب اهمیت این شاخص‌ها چست؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های همبسـتگی می‌باشـد که از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، میدانی و از لحاظ کنترل متغیرها، غیرآزمایشـی اسـت. جامعه آماری این تحقیق را نخبگان مدیریت ورزشی شامل اعضای هیئت علمی رشـته تربیت بدنی با گرایش مدیریت ورزشـی دانشـگاه‌های وزارت علوم، رؤسای فدراسیون‌های ورزشی و مدیران منتخب و کارشناسان خبره وزارت ورزش و جوانان به تعداد ۴۵۰ نفر تشکیل می‌دادند.

به دلیل مشـارکت افراد مختلف با ویژگی‌های مورد نظر در تحقیق، نمونه‌گیری به صورت تصادفی- طبقه‌ای بوده و تعداد نمونه بر اساس جدول مورگان، به میزان ۱۵۲ نفر در نظر گرفته شده است. برای گردآوری داده‌ها، پس از بررسی اسناد و مدارک از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد؛ چنان که به کتاب‌ها، مقالات و پایان نامه‌های مورد نیاز در سایت‌ها و پایگاه‌های علمی مختلف برای تکمیل ادبیات نظری تحقیق مراجعه شد و پرسشنامه‌ای متشـکل از ۴۸ شاخص خصوصی سـازی تدوین و به صاحب‌نظران ارائه گردید. بر اساس نظرخواهی اولیه از صاحب‌نظران، پرسشنامه ای دارای تعدادی سوال بسته تهیه و به جهت رفع نقص احتمالی از چند سؤال باز برای تکمیل پرسشنامه استفاده شد. در این پژوهش برای گزارش روایی سازه از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول استفاده شده است. طبق نتایج تحلیل عاملی تعداد ۱۸سوال در مولفه اقتصادی، ۱۵سوال در مولفه قانونی و ۱۵سوال در

1. Zhang
2. Gapta

مولفه فرهنگی بودند. روایی پرسشنامه به تایید ۱۵ نفر از متخصصان رسید و پایایی آن در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ نفر آزمودنی مورد بررسی قرار گرفت و پایایی ۰/۹۱۱ به دست آمد. در تحلیل داده‌ها علاوه بر محاسبه شاخص‌های توصیفی(شامل جداول توزیع فراوانی، درصدها، شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نظیر میانگین و واریانس)، به محاسبه شاخص‌های استنباطی اقدام شد. جهت تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها از نرم افزارهای آماری (21.0) SPSS و Amos22و به تناسب فرضیه‌های پژوهش از روش آماری ضریب همبستگی و معناداری آن، کلموگروف- اسمیرنوف، تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و آزمون فریدمن استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

نتایج توصیفی از این پژوهش نشان داد که میانگین سنی ۱۵۲ نفر شرکت کننده در این پژوهش ۳۵/۲۳ سال می‌باشد که از این افراد ۱۵نفر(۹/۸۷ درصد) دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۵۵نفر (۳۶/۱۸ درصد) فوق لیسانس و۸۲ نفر (۹۵/ درصد۵۳) دارای تحصیلات دکترا بودند.

به منظور بررسی مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی از شاخص(KMO) و آزمون بارتلت استفاده شد که مقدار این شاخص همواره بین صفرتا یک درنوسان است.

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که عدد معناداریKMO از۰/۷ بیشتراست. لذا می‌توان گفت داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب است .برای اطمینان ازمناسب بودن داده‌ها مبنی بر اینکه ماتریس همبستگی‌هایی که پایه تحلیل قرارمی‌گیرد درجامعه برابر با صفر نیست، از آزمون بارتلت استفاده شد. نتایج جدول ۱، نشان‌دهنده اطمینان ازکفایت نمونه‌گیری‌است، زیرا عدد معناداری آزمون بارتلت (sig < ۰/۰۵)است.

جدول۱: اندازه KMO و آزمون بارتلت

مقدار KMO		۰/۷۷۱
آزمون بارتلت	مقدار مجذور کا	۲۹۱۳/۲۲۲
	درجه آزادی	۷۳۵
	سطح معناداری	۰/۰۰۰

همچنین از آزمون K-S جهت بررسی نرمال بودن متغیرها استفاده گردید که چون مقادیر سطح معنی داری برای سه مولفه اقتصادی، قانونی وفرهنگی کوچکتر از سطح آزمون یعنی α=۰/۰۵ بوده‌اند، بنابراین فرض نرمال بودن متغیرهادر سطح معناداری ۰/۰۵ ردشده‌است. به‌همین دلیل جهت انجام آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده‌شد.

جدول ۲: نتایج آزمون کلموگروف- اسمرینوف برای عامل‌های فعال کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشور

مؤلفه	مقدار آماره K-S	Sig.2.tailsd
اقتصادی	۵/۷۴	۰/۰۰
قانونی	۵/۶۲	۰/۰۰
فرهنگی	۵/۳۶	۰/۰۰

نتایج هریك ازمتغیرهای پژوهش توسط نرم افزار Amosبه صورت جداگانه برای هرشاخص به دست آمد که در جدول ۳ مشاهده می‌شود. لازم به ذکراست که به منظور کاهش متغیرها و درنظرگرفتن آنها به عنوان یك متغیر، بارعاملی به دست آمده باید از ۰/۳ بیشتر باشد. همچنین در این جدول نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی شاخص‌های خصوصی‌سازی در ورزش کشور ارائه شده است.

با توجه به نتایج جدول، می‌توان چنین نتیجه گرفت که پرداخت یارانه‌های حمایتی از سرمایه‌گذاران بخش غیردولتی ورزش حرفه‌ای دارای بیشترین اهمیت با وزن برابر ۳۶/۸۳ و شاخص استفاده از کارشناسان فنی، تحصیل‌کرده ورزشی، با تجربه و آگاه در اداره امکانات ورزشی بخش خصوصی با وزن برابر ۱۹/۲۳ از کمترین اهمیت برخوردار بوده است.

جدول ۳: پارامترهای تحلیل عامل تأییدی مرتبه اول و همچنین نتایج آزمون فریدمن (برای رتبه بندی) شاخص‌های فعال کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش

مولفه‌ها	شماره سوال	شاخص‌ها	بارعاملی	t**	میانگین رتبه‌ها(آزمون فریدمن)	اولویت بندی(آزمون فریدمن)
اقتصادی	۱	ایجاد رقابت بین سرمایه‌گذاران	۰/۸۰	-	۳۲/۸۵	۶
	۲	وجود ثبات اقتصادی	۰/۸۳	۱۰/۴۰	۳۶/۶۵	۲
	۳	پرداخت یارانه‌های حمایتی از سرمایه گذاران بخش غیر دولتی ورزش حرفه ای	۰/۸۶	۱۰/۶۱	۳۶/۸۳	۱
	۴	تقویت در بخش مدیریت اتفاقات آینده که منجر به ضرردهی می‌گردد	۰/۶۳	۷/۷۴	۲۳/۱۰	۳۱
	۵	پرداخت تسهیلات با حداقل سود بانکی با بازپرداخت اقساط بلند مدت و لحاظ دوره انتظار بعد از بهره‌برداری	۰/۴۸	۶/۱۵	۲۶/۸۵	۲۸
	۶	ایجاد روش‌های دقیق و معیارهای روشن برای قیمت‌گذاری امکانات ورزشی	۰/۴۴	۵/۵۱	۲۱/۶۹	۴۱
	۷	فراهم نمودن زمینه‌های فعالیت و رقابت یکسان برای بخش خصوصی	۰/۶۱	۷/۵۱	۲۷/۴۱	۲۷
	۸	جلوگیری از سیاست‌های اقتصادی مخالف سیاست خصوصی سازی	۰/۷۲	۸/۵۰	۳۱/۰۵	۱۵
	۹	کاهش هزینه‌های استفاده از خدمات بخش خصوصی و ایجاد امکان استفاده اقشار کم درآمد از این خدمات	۰/۷۰	۸/۳۱	۳۱/۷۷	۱۳
	۱۰	شفاف‌سازی و افزایش دانش کافی سرمایه‌گذاران در مورد سرمایه‌گذاری در ورزش	۰/۸۳	۱۰/۳۹	۳۱/۹۸	۱۱
	۱۱	برنامه ریزی جهت درآمدزا شدن امکانات ورزشی جهت جلب توجه بخش خصوصی	۰/۷۷	۹/۲۹	۱۹/۵۵	۴۷
	۱۲	دادن آمار، اطلاعات و شفافیت‌سازی درباره هزینه‌های اداره به بخش خصوصی	۰/۵۱	۶/۵۰	۲۱/۶۶	۴۲
	۱۳	مدرن ساختن روش‌های نگهداری امکانات ورزشی و تغییر شیوه سنتی آنها جهت کاهش هزینه‌ها	۰/۶۲	۷/۵۹	۲۷/۸۹	۲۶
	۱۴	ایجاد منطق هزینه ـ فایده در امکانات ورزشی	۰/۴۸	۶/۱۶	۲۰/۹۸	۴۵
	۱۵	تقویت سیستم‌های بازاریابی در دستگاه اجرایی جهت جلب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی	۰/۶۶	۷/۹۵	۲۱/۰۱	۴۴
	۱۶	استفاده از کارشناسان فنی، تحصیل کرده ورزشی، با تجربه و آگاه در اداره امکانات ورزشی بخش خصوصی	۰/۳۹	۴/۸۰	۱۹/۲۳	۴۸
	۱۷	توانمندسازی بخش خصوصی در برقراری ارتباط با اقشار جامعه برای جذب بیشتر مشتری و افزایش فرهنگ اجرای کارهای تیمی و مشارکتی	۰/۷۶	۸/۸۳	۲۳/۰۸	۳۲
	۱۸	بالا بردن دوره ماندگاری مدیران	۰/۸۹	۱۱/۷۳	۳۱/۶۳	۱۴

قانونی	۱۹	کاهش مقاومت‌های موجود جهت اصلاح ساختار در راستای خصوصی‌سازی امکانات	۰/۳۶	-	۲۰/۷۸	۴۶
	۲۰	مشمولیت قوانین تخفیفی دیگر مشاغل به فعالان ورزش حرفه‌ای مانند تخفیفات مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم	۰/۷۴	۸/۶۴	۲۸/۱۲	۱۸
	۲۱	تسهیل در واگذاری اراضی با کاربری ورزشی واعمال تخفیف ویژه در قیمت کارشناسی	۰/۵۵	۶/۹۹	۲۶/۲۰	۲۵
	۲۲	توجه دولت به اموال داخلی به دلیل بلوکه شدن ذخایر ارزی و تحریم‌های موجود	۰/۶۱	۷/۵۱	۲۸/۰۳	۱۹
	۲۳	رفع ابهام در برنامه‌های تدوین شده در جهت پیشبرد سیاست خصوصی سازی	۰/۴۹	۶/۳۰	۲۲/۹۸	۳۳
	۲۴	تشکیل کمیته خصوصی‌سازی و برگزاری نشست‌های تخصصی با حضور مسئولان وزارت ورزش و فدراسیون‌ها، جهت تسریع و تسهیل در روند امور خصوصی‌سازی در ورزش کشور	۰/۴۲	۵/۲۶	۲۶/۵۳	۲۴
	۲۵	مهیا شدن محیط‌های قانونی وحقوقی در کسب درآمد بخش خصوصی مانند: قوانینی برای حق پخش تلویزیونی، اسپانسرشیپ وبلیت فروشی	۰/۳۶	۴/۱۰	۲۱/۹۱	۴۰
	۲۶	نظارت‌های دقیق و سازنده دولت برای استفاده از روش‌های علمی قیمت‌گذاری خدمات بخش خصوصی	۰/۷۵	۸/۷۳	۲۲/۰۵	۳۹
	۲۷	کاهش سازمان‌های تصمیم گیرنده در رابطه با پیشبرد سیاست خصوصی‌سازی	۰/۸۸	۱۱/۲۰	۳۲/۲۸	۹
	۲۸	بهبود فرآیندهای مشخص و سهل الوصول جهت ورود بخش خصوصی به ورزش(کاهش بوروکراسی)	۰/۸۹	۱۱/۷۳	۳۴/۲۳	۳
	۲۹	مداخله دولت به عنوان حامی بخش خصوصی و سرمایه‌گذار و نه یک رقیب	۰/۳۷	۴/۱۳	۲۲/۳۱	۳۸
	۳۰	حمایت قوانین از بخش خصوصی در مقابل بخش دولتی	۰/۴۴	۵/۵۱	۲۶/۹۶	۳۳
	۳۱	رفع مشکلات مربوط به تفکیک اراضی ورزشی	۰/۶۸	۸/۰۹	۳۱/۹۰	۱۲
	۳۲	واگذاری پروژه‌های نیمه کاره و باشگاه‌ها به بخش خصوصی و مردم	۰/۷۷	۹/۲۹	۳۲/۱۴	۱۰
	۳۳	بکارگیری روش‌های مناسب واگذاری برای جلوگیری از نفوذ افراد خاص	۰/۸۰	۹/۵۵	۳۲/۹۵	۵
فرهنگی	۳۴	رفع مقاومت در ارتباطات متقابل ارگان‌ها و نهادهای دولتی جهت تسهیل روند خصوصی‌سازی	۰/۵۲	-	۲۷/۸۴	۲۰
	۳۵	احترام به سرمایه‌گذار	۰/۶۶	۷/۹۴	۲۱/۱۶	۳۰
	۳۶	تعهد مسئولان عالی رتبه کشور برای اجرای برنامه خصوصی‌سازی	۰/۴۰	۴/۹۵	۳۲/۶۵	۱۷
	۳۷	تبلیغ در زمینه جذب سرمایه‌گذار	۰/۳۷	۴/۱۳	۳۴/۰۵	۴۲
	۳۸	ایجاد انگیزه در بازگشت سرمایه بخش خصوصی	۰/۶۷	۸/۰۱	۲۲/۸۹	۳۴
	۳۹	اعتمادسازی در سرمایه گذاران و لغو تبعیض‌ها و رعایت حق و حقوق سرمایه‌گذاران	۰/۸۳	۱۰/۴۰	۲۱/۲۶	۴
	۴۰	برجسته سازی نمونه‌های موفق و متناسب با جامعه جهت واگذاری امکانات ورزشی برای الگوبرداری از این نمونه‌ها	۰/۷۹	۹/۴۴	۲۹/۶۵	۱۶
	۴۱	ایجاد انگیزه و تمایل در مردم برای صرف هزینه‌های ورزشی	۰/۵۰	۶/۴۱	۲۳/۴۵	۲۹
	۴۲	تبلیغ و فرهنگ‌سازی مناسب مطبوعات و صدا و سیما درباره مشارکت بخش خصوصی در ورزش کشور	۰/۷۲	۸/۵۵	۲۷/۱۳	۲۲
	۴۳	ایجاد جذابیت سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش و خدمات ورزشی نسبت به سرمایه‌گذاری در حوزه تولیداتی	۰/۸۸	۱۱/۲۳	۳۲/۵۷	۸
	۴۴	ایجاد ارتباط روشن و شفاف بین سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و دستگاه‌های اجرایی جهت هدایت سرمایه‌ها به بخش ورزشی کشور	۰/۳۶	۴/۱۱	۲۲/۷۷	۳۶
	۴۵	افزایش اعتماد به بخش خصوصی در بین مردم و مسئولین	۰/۷۰	۸/۲۹	۲۸/۴۴	۷
	۴۶	اطلاع رسانی درباره ی مزایای مستقیم و غیرمستقیم خصوصی سازی	۰/۵۵	۶/۹۸	۲۷/۴۹	۲۱
	۴۷	گسترش فعالیت‌های تبلیغاتی در محیط فرهنگی ورزش و در نتیجه افزایش درآمدهای تبلیغاتی برای بخش خصوصی از این طریق	۰/۵۰	۶/۴۰	۲۲/۷۹	۳۵
	۴۸	گسترش توانایی کارشناسان در ایجاد مدل‌هایی متناسب با فضای فرهنگی جهت بازاریابی امکانات ورزشی شامل عدم تبیین جایگاه بخش خصوصی در ورزش دانشگاهی و راه‌کارهای تشویق آنها	۰/۴۹	۶/۳۰	۲۲/۶۵	۳۷

** P < ۰/۰۱

شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تاییدی بخش خصوصی در جدول زیر به تفکیک آورده شده است. نتایج حاکی از آن است که تمامی شاخص‌ها در حد بسیار مطلوب گزارش شده‌اند و مدل با داده‌ها برازش بسیار مناسبی دارد و این بیانگر همسو بودن گویه‌ها با سازه نظری است.

جدول۴: شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تاییدی شاخص‌های فعال کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشور

شاخص	معیار سنجش	وضعیت فعلی
χ^2/df	$۳\leq \chi^2/df \leq ۲$ یا $۲\leq \chi^2/df \leq ۰$	۲/۱۱
P VALUE	کمتر از ۵٪	۰/۲۳
RMSEA	کمتر از ۰/۱	۰/۰۱
PNFI	بیشتر از ۵۰٪	۰/۷٤
PCFI	بیشتر از ۵۰٪	۰/۸۵
IFI	بیشتر از ۹۰٪	۰/۹۲
RFI	بیشتر از ۹۰٪	۰/۹۳
CFI	بیشتر از ۹۰٪	۱/۲۵
TLI	بیشتر از ۹۰٪	۰/۹۸
NFI	بیشتر از ۹۰٪	۰/۹۷
RMSR	کمتر از ۵٪	۰/٤۷

در شکل ۱ نیز تحلیل عامل تأییدی مرتبه اول در حالت تخمین استاندارد، ارائه شده است.

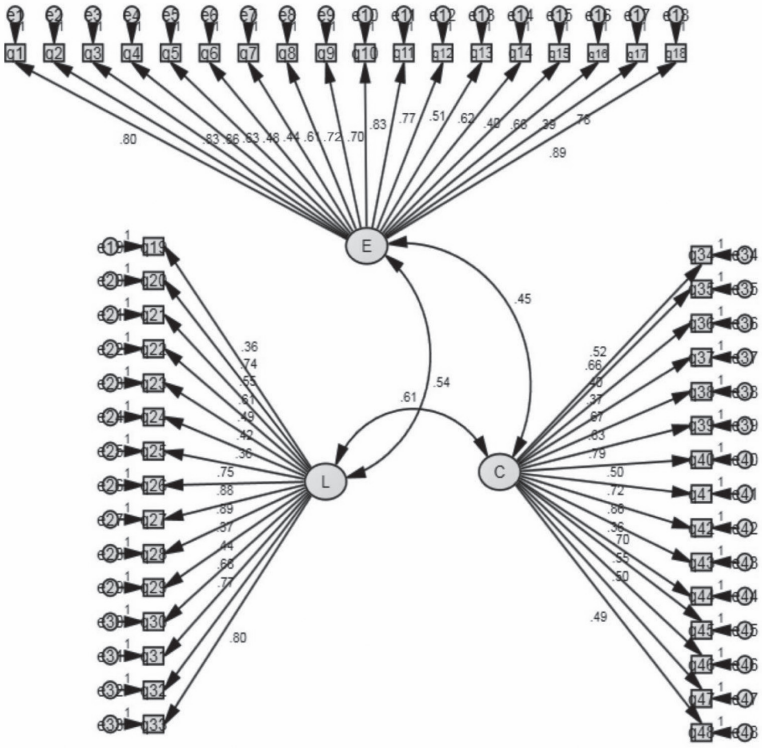

شکل ۱ : مدل اندازه‌گیری مرتبه اول فعال کردن بخش خصوصی در حالت تخمین استاندارد

در جدول ۵، ترتیب اهمیت مولفه‌های خصوصی‌سازی با استفاده از آزمون فریدمن گزارش شده است. با توجه به نتایج جدول، مولفه اقتصادی با میانگین ۲/۸۶ دارای بیشترین اهمیت و مولفه قانونی با میانگین ۲/۷۳ در اولویت دوم و مولفه فرهنگی با میانگین ۲/۳۱ کمترین اهمیت را داراست.

جدول ۵: نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی مولفه‌های خصوصی سازی

مولفه	اقتصادی	قانونی	فرهنگی	مقدار خی دو	معناداری مجانبی
رتبه	۲/۸۶	۲/۷۳	۲/۳۱	۳۰/۱۸۰	۰/۰۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های فعال‌کردن بخش خصوصی در اقتصاد مقاومتی ورزش کشور در سه مولفه اقتصادی، قانونی و فرهنگی بود که از میان مولفه‌های یاد شده مولفه اقتصادی اولویت نخست را دارا می‌باشد.

با توجه به رتبه‌بندی در آزمون فریدمن در مولفه اقتصادی، پرداخت یارانه‌های حمایتی از سرمایه گذاران بخش غیر دولتی ورزش حرفه ای در اولویت اول قرار گرفته است که این نتیجه با یافته رضوی و همکاران(۱۳۸۳) همخوانی دارد که در تحقیق خود نشان دادند که۹۴/۸ درصد مدیران کشور اعمال خصوصی‌سازی را مستلزم اصلاح مقررات در زمینه یارانه‌های حمایتی، مالیات، عوارض و... دانستند. کشورهای درحال توسعه به دلیل دریافت رقم ناچیزی از ورزش باید اعتباراتی را به صورت یارانه‌ای برای ورزش آماتوری و حمایت از ورزش حرفه ای با رویکرد توسعه پایدار تدریجی بودجه ریزی کنند، چرا که صاحبان صنایع و فعالان اقتصادی معمولا رغبتی برای توسعه ورزش از خود نشان نمی‌دهند. یارانه‌ها هم در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است که هم می‌تواند در تولید و اشتغال رونق ایجاد کند و هم موجب رفاه شود(ایرنا، ۱۳۹۰). لذا پیشنهاد می‌شود جهت تحقق این امر دولت اقدام به پرداخت کمک‌های مالی، تسهیل در نحوه بازپرداخت وام‌ها و کاهش بهره بانکی وام‌های پرداختی به سرمایه‌گذران بخش خصوصی ورزش نماید.

وجود ثبات اقتصادی نیز در اولویت دوم قرار گرفت که با یافته امیری(۱۳۹۲) که فقدان ثبات اقتصادی و امنیت سرمایه‌گذاری درکشور را یکی از موانع خصوصی‌سازی می‌داند و یافته سیف(۱۳۹۱) که در تحقیقی الگویی را که یکی از مؤلفه‌های آن ثبات اقتصادی و فنریت اقتصادی است، ارائه کرده همخوانی دارد. در این راستا پیشنهاد می‌شود دولت با کاهش نوسانات قیمتی و تورم که موجب ثبات اقتصادی می‌شود، زمینه فعال شدن بخش خصوصی در ورزش کشور را فراهم نماید.

ایجاد رقابت بین سرمایه‌گذاران نیز در اولویت بعدی قرار گرفت. «مجمع اقتصاد جهانی»(WEF[1]) رقابت‌پذیری را توانایی اقتصادی ملی در پایداری رشد و یا حفظ استاندارد زندگی(درآمدسرانه) می‌داند و

1. World Economic Forum

نتایج تحقیق مشیری(۱۳۸۹) با عنوان «خصوصی‌سازی و رشد اقتصادی؛ یک مطالعه بین کشوری» نیز نشان داد که وجود محیط رقابتی درسیاست‌گذاری‌ها، تأثیر مهمی بر رشد اقتصادی دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود پس از تحقیق و شناسایی سرمایه‌گذران، با ایجاد رقابت بین سرمایه‌گذاران بخش خصوصی کشور، اقدام به تدوین سیاست‌های جذب آنان در زمینه ورزش شود. سپس با فعالیت‌های تشویقی هدفمند و مرتبط با جذب سرمایه‌گذاری و برنامه‌های عملیاتی، زمینه رقابت در بین آنان فراهم گردد.

شفاف‌سازی ابعاد سرمایه‌گذاری در ورزش و افزایش دانش کافی سرمایه‌گذاران در زمینه ورزش و سرمایه‌گذاری در این حوزه در اولویت بعدی قرار گرفت که با نتایج تحقیق میرزایی یوالار و همکاران(۱۳۹۶) همسو می‌باشد. طبق نتایج تحقیق آنان ابعاد شفافیت مالی عبارت اند از: افشای اطلاعات مالی، شفافیت ساختار هیئت مدیره و شفافیت ساختار مالکیت و تصمیمات سرمایه‌گذران... یکی از مهم‌ترین عوامل در تصمیم‌گیری صحیح، اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم است که اگر به درستی فراهم و پردازش نشود، تاثیرات منفی برای فرد تصمیم گیرنده خواهد داشت(ابزری، ۱۳۹۳). هر چه اطلاعات مرتبط با بازار سرمایه بیشتر باشد، تاثیرگذاری بازار سرمایه بر رشد و توسعهٔ اقتصادی نیز بیشتر خواهد شد(ابراهیمی سالاری و همکاران، ۱۳۹۳). لذا پیشنهاد می‌شود کلیهٔ اطلاعات به طور صریح و بی‌پرده، در اختیار عموم قرارگیرد، چرا که در چنین بازاری به لحاظ عدم وجود ناهمگونی اطلاعات در طرفین، شیوهٔ تصمیم‌گیری و نحوهٔ واکنش به این اطلاعات، باعث شکل‌گیری معاملات خواهد شد. از سوی دیگر، تدوین قوانین و منشورهای اخلاقی بر اساس آموزه‌های اخلاقی که با فرهنگ ملی نیز تناسب دارند، می‌تواند هزینه نظارت را کاهش دهد، اجرای قوانین را تضمین نماید و به ایجاد اعتماد و راستی در بازار و افزایش شفافیت بازار سرمایه منجر شود.

در مولفه قانونی نیز، بهبود فرآیندهای مشخص و سهل‌الوصول جهت ورود بخش خصوصی به ورزش(کاهش بوروکراسی زیاد) در اولویت نخست قرار دارد که با یافته‌های قره‌خانی(۱۳۹۵) و امیری (۱۳۹۲) همخوان است. کاهش بوروکراسی و قوانین مناسب باعث بهبود فعالیت‌های مردمی در بخش خصوصی می‌شود. شکل‌گیری اقتصاد مقاومتی و مردمی با گذر از اقتصاد دولتی نیازمند سیاست‌گذاری و بسترسازی اموری است که به واسطه آن حضور بخش خصوصی و تعاونی به عنوان فعالان اقتصادی غیردولتی به سهولت و با انگیزه ویژه‌ای در تمامی زمینه‌های اقتصادی صورت پذیرد. این مهم زمانی تحقق می‌یابد که ساز وکار و بسترهای قانونی حضور این بخش‌ها به منظور فعالیت در عرصه‌های مختلف از سوی سیاست‌گذاران اقتصادی و قانون‌گذاران فراهم شود. از این رو، تدوین برنامه‌های لازم فعالیت‌های اقتصادی و همچنین حذف قوانین و مقررات زائد و دست و پاگیر و کاهش زمان و هزینه‌های انجام کار و در عین حال تدوین قوانین جدید برای شروع و توسعه فعالیت‌های اقتصادی توسط این بخش‌ها ضروری و اجتناب ناپذیر است(پایگاه اطلاع رسانی اصل ۴۴ قانون اساسی).

به کارگیری روش‌های مناسب واگذاری برای جلوگیری از نفوذ افراد خاص نیز در اولویت بعدی قرار گرفت که با یافته‌های مصلی نژاد(۱۳۹۳) همخوانی دارد. افزایش حجم سرمایه‌گذاری‌ها مستلزم ثبات قانونی و اقتصادی در یک کشور است تا به این ترتیب هراس از مخاطرات سرمایه‌گذاری و واگذاری بخش‌ها به افراد خاص با نفوذ به حداقل برسد و سرمایه‌گذار با خیالی آسوده نسبت به بکارگیری سرمایه‌های خود برای راه‌اندازی فعالیت‌های

اقتصادی مبادرت نماید و این مهم نیازمند بستری مناسب باثبات قانونی و اقتصادی است. در این راستا پیشنهاد می‌شود که مطابق بند دو اصل ۴۴ قانون اساسی که بر استفاده از روش‌های سالم و شفاف در واگذاری‌ها تاکید دارد، اقدامات مناسب صورت گیرد.(قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی).

کاهش سازمان‌های تصمیم گیرنده در رابطه با پیشبرد سیاست خصوصی سازی نیز در اولویت بعدی قرار گرفت. از آنجا که این رویکرد فرابخشی است و هیچ بخشی به تنهایی منبع مورد نیاز برای حل مسائل برون سپاری را در اختیار ندارد، لذا به کار تیمی نیاز است و تشکیلاتی فراتر از بخش‌های سنتی ساختار سازمان را می‌طلبد(وو[1]، ۲۰۰۹). بنابراین پیشنهاد می‌شود ساختاری مبتنی بر گروه سازماندهی شود تا با ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط و انجام پیگیری‌های مربوط به آن، بتواند به خوبی از عهده این وظیفه بر آید.

همچنین واگذاری پروژه‌های نیمه‌کاره و باشگاه‌ها به بخش خصوصی و مردم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به منظور اجرای اقتصاد مقاومتی در حیطه ورزش، اتخاذ راه‌کارهای مفید و کاربردی، به کاهش دشواری‌ها خواهد انجامید که یکی از آن‌ها جذب سرمایه‌گذار داخلی روی پروژه‌های نیمه‌کاره ورزشی برای واگذاری یا مشارکت در تکمیل و بهره‌برداری از آنهاست(رئیسی‌کیا، ۱۳۹۳). بنابراین پیشنهاد می‌شود تا دستگاه‌های ذیربط زوایای مختلف پروژه‌های نیمه‌کاره ورزشی را به درستی تشریح کنند تا با شناخت کامل از وضعیت آن‌ها، افرادی که از اهلیت و توان تخصصی و مالی لازم برای اجرای طرح برخورد باشند را جذب و در تکمیل پروژه‌ها به کار گیرد.

در مؤلفه فرهنگی، اعتمادسازی در سرمایه‌گذاران و لغو تبعیض‌ها و رعایت حق و حقوق سرمایه‌گذاران در اولویت نخست قرار گرفت. حمایت‌های غیرمادی و اعتماد سازی در سرمایه‌گذارن با تشکیل و یا اصلاح و تقویت نهادها و مراکزی در ابعاد و زمینه‌های اطلاع‌رسانی(داخلی و بین المللی)، تامین اجتماعی و بیمه بیکاری، آموزش حرفه ای و تخصصی و مشاوره و راهنمایی امکان پذیر می‌شود. لذا پیشنهاد می‌شود که وزارت ورزش و جوانان مشخصا یک نظام مالی شفاف را به کار گیرد و سازمان‌های ورزشی زیر نظر موسسات حسابرسی معتبر، هرساله صورت حساب‌ها و ترازهای مالی شفاف ارائه دهند و این حساب‌ها را در اختیار رسانه‌ها بگذارند. این اقدام، اعتمادساز و توانمندساز است و سبب راحتی شناخت بخش خصوصی از باشگاه‌ها و محیط‌های ورزشی می‌شود.

افزایش اعتماد به بخش خصوصی در بین مردم و مسئولان در اولویت بعدی قرار گرفت. یکی از علل عدم موفقیت برنامه‌های خصوصی‌سازی، عدم باور مدیران ارشد اقتصادی کشور به کارایی و افزایش بهره‌وری در قالب خصوصی‌سازی است که خود موجب می‌شود در اغلب موارد مدیران ارشد دولتی علی‌رغم بیان سیاست‌های اجرایی دولت در راستای خصوصی سازی، نه در اعلام که در عمل با تکیه بر قانون اساسی و مصوبه‌های متناقض دولت با آن به مخالفت برخیزند و ازاقدام اجرایی موثر دراین زمینه خودداری نمایند. پاشنه حرکت اقتصادی در کشور بر پایه بخش خصوصی می‌چرخد. لذا باید به بخش خصوصی اعتماد شود تا اقتصاد بچرخد(ابونوری، ۱۳۹۲). پیشنهاد می‌شود که با دادن اطلاعات و آگاهی لازم به مردم در جهت ارتباط با بخش

1. Wu

خصوصی ورزشی در امر تولیدات و خدمات ورزشی و همچنین تبلیغات در جهت ایجاد باور در بین مسئولان و مردم پیرامون اهمیت بخش خصوصی ورزشی و لزوم حمایت و توجه به آن که منجر به رشد و پیشرفت خواهد شد، موجبات افزایش اعتماد به بخش خصوصی فراهم گردد.

بنا بر تأکیدات رهبر معظم انقلاب، فاصله بسیار زیاد کنونی با آنچه شأن ایران سربلند و پرافتخار است جز با همت مضاعف، امید فراوان و تلاش همه جانبه ملی پیموده نخواهد شد. به بیان رهبر معظم انقلاب، با حرکت عادی و احیاناً خواب آلوده نمی‌شود حرکت کرد و کارهای بزرگ را انجام داد، بلکه در اینجا نیازمند همت، وحرکت جهادی هستیم. بدون شک خصوصی سازی در ورزش کشور در سایه رجوع به ارزش های ناب ایرانی- اسلامی و بومی سازی تحق پیدا می کند.

به طور کلی جهت تحقق و تسهیل اهداف پیشنهاد می‌شود تا برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران، با توجه به نتایج این تحقیق اقدام به برنامه ریزی‌های منسجم و هماهنگ در حوزه‌های خصوصی سازی و اقتصاد مقاومتی در ورزش کشور نمایند؛ از جمله:

- تشکیل گروه یا بخشی در نهادها و سازمان‌های ورزشی جهت نظارت بر بخش خصوصی به طوری که کادر آن بخش دارای تخصص و تحصیلات حداقل برای ادراه کردن امکانات ورزشی باشند؛
- تعیین استانداردهای خاصی توسط سازمان‌های متولی ورزش به خصوص فدراسیون‌ها و وزارت ورزش و جوانان در زمینه اماکن ورزشی و بهترین روش‌ها و رویه‌ها و حمایت بیشتر دولت از فعالان بخش خصوصی ورزشی که بهتر و بیشتر این استانداردها را رعایت کرده باشد؛ به عنوان مثال، با توجه به درجه‌ای شدن اماکن ورزشی(درجه ۱، ۲ و ۳) در تبلیغات، مالیات و غیره از تخفیف برخوردار گردند و همچنین تسهیل در اخذ مجوزهای مورد نیاز مانند اعلامیه تاسیس، مجوز سازمان حفاظت محیط زیست، پروانه‌های انشعاب مربوط به آب، برق، گاز، تلفن و غیره از دستگاه‌های ذیربط دولتی؛
- تشکیل کار گروهی ویژه جهت بررسی نیازها و زیرساختارها در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در ورزش کشور.

منابع

- ابراهیمی سالاری، تقی؛ صالح نیا، نفیسه؛ سروش، مصطفی و لطیفی، مصطفی. (۱۳۹۳). «**آموزه‌های اخلاقی اسلام و شفافیت بازار سرمایه در ایران**». اولین کنفرانس بین المللی اقتصاد. مدیریت، حسابداری و علوم اجتماعی. رشت، ۳۱ خرداد.
- ابرزی، مهدی؛ داداش پور، احمد؛ خلیلی بندپی، مهدی و جمشیدی، حمید. (۱۳۹۳). «**ارائه یک مدل ریاضی چند هدفه و تک زمانه برای سرمایه گذاری در سبد سهام تحت یک سنجه ریسک ترکیبی**». مدیریت تولید و عملیات. سال پنجم، شماره ۹.
- ابونوری، عباسعلی؛ حنطه، مهدی و قربانی جاهد، آزیتا. (۱۳۹۲). «**بررسی نقش مؤلفه‌های اقتصاد دانش بنیان بر بهره وری کل عوامل تولید**». پژوهشنامه اقتصاد کلان. سال هشتم، شماره ۱۶: صص ۳۱- ۵۲.
- امیری، مجتبی. (۱۳۹۲). «**تبیین و اولویت‌بندی موانع فراروی خصوصی سازی و مشارکت بخش خصوصی در توسعهٔ‌ورزش**». نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۵، شماره ۴: صص۸۳-۱۰۶.
- بیانات مقام معظم رهبری(مد) در دیدار رئیس جمهوری واعضای هیئت دولت، ۱۳۹۲/۶/۲.
- بیانات مقام معظم رهبری(مد) مقام معظم رهبری(مد) در دیدار با ورزشکاران، ۷۵/۱/۸.
- تراب‌زاده جهرمی، محمد صادق؛ علیرضا، سجادیه و سمیعی‌نسب، مصطفی. (۱۳۹۲). «**بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای**». فصل‌نامه علمی-پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. سال دهم، شماره ۳۲: صص۳۱-۴۶.
- جبل عاملی، مجید. (۱۳۹۱). «**توسعه بخش کشاورزی گامی مؤثر در اقتصادرقابتی**». اصفهان، نشریه اتاق بازرگانی. شماره۵۹: ص۱۰-۱۲.
- حسینی، یعقوب. (۱۳۹۰). «**شناسایی ذهنیت افراد نسبت به سیاست‌های خصوصی سازی درایران (سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی) با استفاده از روش شناسی کیو**». فصلنامهٔ علمی-پژوهشی کاوش‌های مدیریت بازرگانی. سال سوم، شماره ۶: صص ۷۴-۵۱.
- رضوی، محمد حسین. (۱۳۸۳). «**خصوصی سازی در ورزش با تاکید بر ورزش قهرمانی**». نشریه المپیک. سال دوازدهم، شماره۴(۲۸پیاپی): صص۷۵-۸۵.
- عارفیان، یداله. (۱۳۸۴). «**بررسی سیاست خصوصی سازی و موانع و مشکلات آن در تربیت بدنی از دیدگاه مدیران ورزشی مازندران**». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.
- محمدی مغانی، حجت؛ قره خانی، حسن؛ کاشف، سید محمد و هنری، حبیب. (۱۳۹۵). «**اولویت بندی نقش دولت در فرآیند خصوصی سازی ورزش ایران**». پنجمین کنگره علمی مدیریت ورزشی با موضوع توسعه اقتصاد ورزش. دانشگاه رازی کرمانشاه.
- مشیری، سعید. (۱۳۸۹). «**خصوصی سازی و رشد اقتصادی یک مطالعه بین کشوری**». مجله تحقیقات اقتصادی. شماره ۹۰: صص۱۴۱-۱۵۸.
- مصلی نژاد، محمد. (۱۳۹۳). «**موانع خصوصی سازی امکانات ورزشی دانشگاه‌های دولتی ایران**». پژوهش در ورزش دانشگاهی. شماره ۶: صص ۱-۸۷.

- میرزایی یوالار، توحید و خشایی، محمد. (۱۳۹۶). «**بررسی نقش ابعاد شفاف‌سازی اطلاعات مالی در تصمیمات سرمایه‌گذران**». اولین کنفرانس ملی مطالعات نوین مدیریت در ایران. کرج، موسسه آموزش عالی علامه خویی.
- Gapta, R. (2015). **"Effect of Privatization on Performance".** Journal of Accounting Research, Vol. 33, PP. 193-228.
- Omolawon, K.O., Ibraheem, T.O. (2005). **"Opinion of athletes, sports administrators and sports philantropists on privatizations of sports".** Journal of physical and Health Education, Vol.9, No.1.
- Wu, X. R. Hu, X. (2009). **"Consideration of privatization management of public sports facilities".** Journal of hubei sports science, Vol. 26, PP: 10 – 11.
- Zhang, B., Zhang, L. (2009). **"Government Regulations of the Privatization of the Public Sports Facilities".** Sport Science Research, http://en.cnki.com.

۳

تدوین مدل ارزیابی عملکرد فنی ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های کشور

سیروس احمدی[۱]
مهدی سوادی[۲]
حمیدرضا سایبانی[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۵/۱۰
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۶/۶

هدف پژوهش حاضر، تدوین مدل ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های کشور می‌باشد. نوع تحقیق توصیفی و به روش میدانی انجام شـده اسـت. این مطالعه جز مطالعات ترکیبی است. جامعه آماری این مطالعه در بخش کیفی شـامل خبرگان اجرایی و علمی و در بخش کمی کارشناسـان دفاتر ارزیابی عملکرد (۴۳۹ نفـر) بـود که با روش نمونه گیری تصادفی و با اسـتفاده از جـدول مورگان از میان آنهـا تعداد ۲۰۵ نفر بـه عنوان نمونـه تحقیق انتخاب شـدند. اطلاعات مورد نیاز نیـز از دو روش کتابخانه‌ای و میدانـی با ابزارهای مصاحبه و پرسشنامه جمع‌آوری گردید و برای تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش کلایزی و در بخش کمی از آزمون‌های تحلیل مسیر و فریدمن استفاده شد. با توجه به نتایج تحقیق، برای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان باید از هفت بعد ورزش قهرمانی، همگانی، بانوان، جوانان، مالی، منابع انسـانی و فناوری اطلاعات استفاده کرد. تحلیل داده‌ها همچنین نشان داد که ورزش قهرمانی به علت ملموس بودن نتایج آن مانند مقام‌های کسـب شده در اولویت قرار دارد. از طرفی، ورزش موضوعی است که هم خودش می‌تواند درآمد زا باشد و هم نیـاز زیـادی به منابع مالی دارد و بر همین اسـاس بعـد مالی، بعد از بعد ورزش قهرمانـی و قبل از ابعاد ورزش همگانـی، ورزش بانوان و حتـی امور جوانان در اولویت دوم قرار دارد. ابعاد ورزش همگانی، سـاماندهی امور جوانان، ورزش بانوان، منابع انسانی و فناوری اطلاعات در رتبه‌های بعدی این فهرست قرار دارند.

واژگان کلیدی: ارزیابی عملکرد، بعد قهرمانی، ورزش همگانی، جوانان و ورزش بانوان

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت ورزشی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران
۲. استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران (نویسنده مسئول)
۳.استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران
E-mail: Savadi.mehdi@gmail.com

مقدمه

ورزش بـه عنوان یک قدرت مؤثر در توسـعه اجتماعی و اقتصادی، با تاثیرات مسـتقیم و غیر مسـتقیم نقش مهمی در اقتصاد و سیاسـت کشـورها دارد(علیان، ۱۳۹۲). عملکرد ورزشـی، پدیده‌ای اسـت مرتبط با تحلیل مدیریت که برای عملکرد بهتر ورزشـی و برتری مدیریت در آن، ورزش را باید به مثابه یک سیسـتم نگریسـت و بـه عناصـر کلیدی آن به عنوان یک سیسـتم یکپارچه توجـه کـرد (Chadwick, 2009). ارزیابی عملکرد در سـازمان‌های ورزشـی، یکی از مقوله‌های مهم مورد توجه بسیاری از کارشناسـان و مدیران این سازمان‌ها بوده اسـت (ولی‌قزوینی، شـاه‌بهرامی، نظری، مرادی و کلهر، ۱۳۹۱ و Chadwick, 2009)، چرا که این سازمان‌ها نیازمند شناسایی وضع موجود خود به منظور توسعه برنامه‌های بهبود در راستای دستیابی به وضع مطلوب خود هسـتند (ولی‌قزوینی، شاه‌بهرامی، نظری، مرادی و کلهر، ۱۳۹۱). ارزیابی عملکرد و میزان دسترسی به اهداف، از جمله نیازهای محسـوس در هر سـازمانی می‌باشـد (صیف، ایمانی فراهانی و ثابت، ۱۳۹۳). هر سـازمانی به‌منظور آگاهی از میزان مطلوبیت و مرغوبیت فعالیت‌های خود به ویژه در محیط‌های پیچیده و پویا نیاز مبرم به نظام ارزیابی دارد. فقدان نظام ارزیابی و کنترل در یک سیستم به معنای عدم برقراری ارتباط با محیط درون و برون سـازمانی تلقی می‌گردد که پیامدهای آن کهولت و در نهایت مرگ سـازمان در بخش خصوصی و انتفاعی (مجیبـی میکلایی، ایمان و عرب، ۱۳۹۱) و از دسـت رفتن اعتماد عمومی به‌عنوان مهم‌ترین سـرمایه دولت‌ها در بخش دولتی اسـت. به منظور بررسـی وضعیت ارزیابی عملکرد سـازمان‌های متولی ورزش اعم از ادارات تربیت بدنی دانشـگاه‌ها، ادارات کل ورزش و جوانان اسـتان‌ها، هیئت‌های ورزشـی، فدراسیون‌های ورزشی و ... مطالعات گسـترده‌ای صورت گرفته اسـت. حسـینی (۱۳۹۰) در پژوهشـی نشان داد شـاخص‌های مالی و اقتصادی بیشترین تاثیر را بر عملکرد باشگاه‌ها برای بهبود عملکرد داشتند و باشگاه‌ها برای بهبود عملکرد، نیاز به مدیریت هزینه و ایجاد راه‌های درآمد بیشـتر دارند، ضمن اینکه ثبات در بازیکنان، مدیریت و مربیان باشـگاه اهمیـت ویـژه‌ای دارد. میرفخرالدینی و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای نشـان دادند کـه اداره کل تربیت بدنی استان یزد در دو عامل فرآیندهای داخلی و رشد و یادگیری، عملکرد مطلوب داشته و در دو عامل مشتری و مالی (مناظر کارت امتیازی متوازن) عملکرد مطلوبی نداشته است. علیان (۱۳۹۲) در پژوهشی نشان داد که عملکرد زیرسـاخت‌های درونی اداره کل ورزش و جوانان اصفهان بر اسـاس کارت امتیـازی متوازن و نیز عملکرد اداره مربوطه از لحاظ تعیین تاثیر سیسـتم مالی، مشـتریان، فرآندهای داخلی، آموزش و یادگیری مسـتمر در استقرار ارزیابی بر اسـاس روش کارت امتیازی متوازن به طور معنی داری کمتر از سـطح متوسـط بوده است. دی‌دلینی (۲۰۰۸) طی پژوهشـی به این نتیجه رسید که وقتی دانشگاه نظام ارزیابی عملکرد بخش ورزش را با استفاده از کارت امتیازی متوازن اجرا کرد، سـه هدف عوامل مالی، مشـتری و رشد و یادگیری و چهار هدف در فرآیندهای داخلی را داشـت که سـودآوری این بخش و گرایش دانشـجویان به فعالیت‌های ورزشی بویژه ورزش قهرمانی افزایش یافت. آلونسو آنگل و فرناندز پاتریسیو (۲۰۰۹) در تحقیقی با عنوان «کارت امتیازی متوازن برای سرمایه گذاری دولتی در بخش ورزش»، شاخص‌های عملکرد را اقتضا، درجه سودمندی، کارآیی، مطلوبیت و دوام از عوامل موثر بر تصمیم‌گیری می‌دانند. اکمکی (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «کارت امتیازی متوازن برای وزارت

ورزش و جوانان ترکیه» نشـان داد که با روش کارت امتیازی متوازن، موسسـات قـادر به‌اندازه‌گیری دارایی‌های مادی و همچنین دارایی‌های غیرمالی هستند و همچنین در مدیریت معاصر، ورزش باید مانند کشورهای توسعه یافته به طور مسـتقل مدیریت شـود. ابویل (۲۰۱۵) در پژوهشـی بیان نمود که عملکرد سـازمانی به یک تابع مدیریت ضروری در زمینه ورزش غیرانتفاعی جهت افزایش فشار بر این سازمان‌ها برای ارائه خدمات با کیفیت به سـهامداران به شـیوه‌ای پاسخگو و شفاف تبدیل شده است. گوهر رسـتمی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «مدل یابی معادلات سـاختاری شاخص‌های ارزیابی عملکرد اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان» نشان دادند که در ارزیابی عملکرد سازمان باید به چهار منظر مورد مطالعه و ابعاد آن و شاخص‌های تایید شده توجه ویژه‌ای شود که بر اساس بارعاملی لازم است اولویت فعالیتت و ارزیابی به فرآیندهای داخلی، مشتری و نتایج ورزشـی، رشـد و یادگیری و مالی داده شود. طالب‌پور و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «طراحی مدل مدیریت عملکرد ورزشی دانشگاهی با ترکیب مدل BCS و EFQM» با استفاده از تکنیک QFD، اهداف استراتژیک و معیارهای ارزیابی را با رویکرد مدل برتری پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها اولویت بندی نمودند که اهداف «ارتقای سطح علمی و تجربی مربیان و کارشناسان»، «افزایش سطح سلامت جسمی و روحی، شادی و توانایـی دانشـجویان» در میان اهـداف ذینفع، اهداف «بهبـود فرآیند برنامه‌ریزی، سـازماندهی و نظارت بر فعالیت‌های ورزش دانشگاهی» و «عدم تمرکز در اجرا و جذب دانشگاه‌ها در برگزاری کلیه فعالیت‌های ورزش دانشگاهی» در میان اهداف فرآیند داخلی، اهداف «افزایش انگیزه دانشجویان و تعهد ملی از طریق برنامه‌های ورزشـی» و «ترویج تبادل اطلاعات و ورزش و همکاری علمی با سـازمان‌های وابسـته به تربیت بدنی و امور ورزشـی» در میان اهداف رشد و یادگیری، اهداف «توسعه دانشجویان انجمن‌های ورزشی و حمایت و تشویق مربیان و دانشجویان فعال»، «ایجاد یک کمیته هماهنگی ورزشی دانشجویی» در میان اهداف مالی و بودجه به ترتیب تعیین شـده است. بررسی این مطالعات نشـان می‌دهد که در تمام آنها از یک مدل استفاده شده است یا با ترکیب چند مدل سعی در جامع کردن نگاه خود داشته‌اند. این در حالی است که اثربخشی ترکیب مدل‌ها در هیچ مطالعه‌ای اثبات نشـده اسـت و وجه مشترک تمام مطالعات این است که از مدل‌های غیر بومی و متناسب با بخش خصوصی استفاده شده است.

در نگاه بسـیاری از صاحب‌نظران عرصه ورزش و تربیت‌بدنی، مشـکلات سـاختاری و انسـانی و مدیریتی عدیده‌ای وجود دارد که توسـعه و ترقی ورزش را دشـوار ساخته اسـت. شاخص‌های کلان ورزش و تربیت‌بدنی در بخش‌های کمی و کیفی با ناهنجاری‌های جدی و عمده‌ای مواجهه است. عدم برنامه‌ریزی مناسب، نداشتن طرح و برنامه قابل اجرا، عدم امکان کنترل و نظارت و اصلاح مدیریت و عملکرد آنان، جریان مدیریتی غیرکارآمد و غیـر متعهـد، عدم توجه به اسـتفاده از پژوهش‌ها و علوم ورزشـی به‌صورت مسـتمر و اصولـی، عدم توجه به شایسته‌سـالاری و به‌کارگیری نیروهای لایق و متعهد ورزشـی در بخش‌های مختلـف ازجمله ناهنجاری‌هایی هستند که همواره پیکر جامعه ورزش کشورها را با آفات متعددی رو به رو ساخته است (علیان، ۱۳۹۲). رصد کـردن برنامه‌هـای این ادارات و هدایت آن‌ها در مسـیر اهداف مدون می‌تواند بخشـی از این ایرادات را مرتفع سازد. از طرف دیگر، هدایت و رصد کردن مستلزم وجود ابزار کنترلی قوی است که دو موضوع را مشخص کند:

اولاً، انتظـارات جامعه ورزش و جوانان و مقام‌های ذیصلاح از ادارات کل اسـتانی؛ ثانیاً، میزان موفقیت مدیران کل در برآوردن این انتظارات. این ابزار کنترلی در علوم مدیریت، «ارزیابی عملکرد» نامیده می‌شود.

تعـدد مدل‌هـای ارزیابی عملکـرد سـازمانی از جمله الگوی مدیریـت عملکرد جهان‌شـمول، چهارچوب نتایج، تعیین‌کننده‌ها، BSC، EFQM، منشـور عملکرد، الماس سـازمانی، چهارچوب مدیریت عملکرد، پنل بهره‌وری، مدل عملکرد سازمان دولتی، مدل مدیریت عملکرد سازمانی، مدیریت عملکرد در بافت خط‌مشی، مدل سـنجش و... گویای عدم اجماع بر روی یک مدل خاص اسـت. از سـوی دیگر، اسـتفاده از این مدل‌ها بـا هـدف سـنجش عملکـرد ادارات کل ورزش و جوانـان دارای نواقصـی از جمله بومی نبـودن مدل‌ها و عدم همخوانی و تناسـب آن‌هـا با محیط مدیریتی ایران بخصوص مدیریت در حـوزه ورزش، تک بعدی بودن آنها و عدم اثبات مفید بودن اسـتفاده ترکیبی از مدل‌هاسـت. از منظر اجرایی نیز وجود قوانین، دستورالعمل، بخشنامه و آیین‌نامه‌های اجرایی متعدد، از یک‌سو و ضعف عملکردی ادارات کل ورزش و جوانان استان‌ها که تأثیر خود را در برنامه‌های استعدادیابی و مسابقات برون‌مرزی نشان می‌دهد، از سوی دیگر بر ضرورت انجام این مطالعه می‌افزاید. بدیهی اسـت کـه عدم انجام این مطالعه موجب غفلت مدیران و مراجـع تصمیم‌گیر و دارای دو تأثیر بسـیار منفی اسـت: ۱- هدر رفتن بودجه اختصاص داده شـده به دو مقوله بسیار مهم سلامت فردی و اجتماعی جامعه (به‌عنوان شایع‌ترین نتیجه شکست برنامه‌ها و تلاش‌های ورزشی)؛ ۲- سرخوردگی جوانان به علت عدم ساماندهی امورات آن‌ها. با توجه به موارد فوق این سؤال در ذهن محقق ایجاد می‌شود:

مدل ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور چگونه است؟

روش شناسی پژوهش

روش پژوهـش ایـن مطالعه از نوع کیفی می‌باشـد. به منظـور احصای مفاهیم، مقوله‌هـا، ابعاد و در نهایت اسـتخراج مدل از روش پدیدارشناسی تفسیری اسـتفاده گردید؛ چنان که از طریق مصاحبه با خبرگان (علمی و اجرایی) و روش هفت مرحله‌ای کلایزی به استخراج مفاهیم، مقوله‌ها و ابعاد و در نهایت مدل اقدام شد.

در مرحله اول، در پایان هر مصاحبه و ثبت یادداشت برداری‌های میدانی، بیانات ضبط شده شرکت کنندگان گوش داده و اظهارات آن‌ها، تایپ و جهت درك پاسـخ‌های مصاحبه‌کنندگان به دقت مطالعه گردید. در مرحله دوم، پس از مطالعه پاسـخ‌ها، اطلاعات با معنی و بیانات مرتبط با پدیده مورد بحث، مشـخص شد. در مرحله سـوم، اسـتخراج مفاهیم فرموله آغاز گردید و بعد از مشخص کردن عبارات مهم هر مصاحبه، از هر عبارت یك مفهوم که بیانگر معنی و قسمت اساسی تفکر فرد است استخراج شد. بعد از استخراج کدها، در مرحله چهارم، پژوهشگر مفاهیم تدوین شده را به دقت مطالعه و براساس تشابه مفاهیم دسته‌بندی کرد-بدین ترتیب، دسته‌های موضوعی از مفاهیم تدوین شـده تشکیل شد. در مرحله پنجم، نتایج برای توصیف جامع از پدیده مورد مطالعه به هم پیوند داده شد و دسته‌های کلی‌تری به وجود آمد. در مرحله ششم، توصیف جامعی از پدیده مورد مطالعه ارائه شد و در مرحله هفتم، اعتبار بخشی با ارجاع به هر نمونه درباره یافته‌ها صورت گرفت.

بخش کمی

بعد از تایید روایی پرسشنامه ساخته شده با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، پایایی ابزار سنجیده شد و در مرحله بعد با استفاده از آزمون کلموگروف - اسمیرونف نرمالیتی متغیرها و سپس با توجه به نتایج آزمون قبلی به منظور تعیین رابطه و همچنین نقش مولفه‌ها از آزمون‌های پارامتریک (همبستگی پیرسون و رگرسیون) یا آزمون‌های ناپارامتریک استفاده گردید. در نهایت به منظور بررسی برازش مدل از مدل معادلات ساختاری بهره گیری شد و ابزارانجام این آزمون‌ها، نرم افزارهای SPSS و Lisrel بود.

یافته‌های پژوهش

ورزش قهرمانی

نتایج این بخش با تجزیه و تحلیل اطلاعات کسب شده از مصاحبه با ۹ تن از خبرگان به دست آمد. نتایج پژوهش در بخش ورزش قهرمانی به شرح جدول زیر است:

جدول ۱: کدهای توصیفی بخش ورزش قهرمانی

معانی استخراج شده	کدهای توصیفی
مشارکت در تیم‌های ملی	چند نفر به تیم ملی دعوت می‌شوند؟
	چند نفر از این افراد دعوت شده در فهرست نهایی تیم ملی هستند؟
مشارکت در مسابقات جهانی	چند تا تیم را می‌توانیم به مسابقات قهرمانی کشوری اعزام کنیم؟
	در مسابقات جهانی چه جایگاهی داریم و چندتا تیم از این استان دعوت و چندتا تیم اعزام می‌شوند؟
	در مسابقات بین المللی و آسیا چندتا تیم داریم و این تیم‌ها چه مقام‌هایی را کسب می‌کنند؟
مشارکت در مسابقات داخلی	در مسابقات لیگ برتر چه جایگاهی داریم؟ اصلا تیم داریم، چندتا داریم و این تیم‌ها چه رتبه ای دارند؟
	در مسابقات لیگ دسته اول و یا لیگ‌های پایین تر چندتا تیم داریم؟
	چندتا از تیم‌های ما توانستند در مسابقات لیگ دسته سوم مشارکت کنند؟
مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های داخلی	آیا تیم‌های اعزامی ما در مسابقات قهرمانی کشور مقامی کسب کرده‌اند؟
	آیا تیم‌های ما در مسابقات لیگ برتر توانستند مقامی را کسب کنند؟
	آیا تیم‌های ما در مسابقات لیگ دسته اول توانستند مقامی کسب کنند؟
	آیا تیم‌های ما در مسابقات لیگ دسته دو توانستند مقامی کسب کنند؟
	آیا تیم‌های ما در مسابقات لیگ دسته سوم توانستند مقامی کسب کنند؟
مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های داخلی	آیا ورزشکاران این استان در مسابقات قهرمانی کشور توانستند مقام اول کسب کنند؟
	آیا ورزشکاران این استان در مسابقات قهرمانی کشور توانستند مقام دوم کسب کنند؟
	آیا ورزشکاران این استان در مسابقات قهرمانی کشور توانستند مقام سوم کسب کنند؟
مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های بین المللی	اگر تیم‌های ما به مسابقات قهرمانی جهان دعوت و اعزام شده‌اند؟ زنگ تفریح رقبا بوده‌اند یا توانسته‌اند مقامی کسب کنند؟
	اگر تیم‌های ما به مسابقات قهرمانی آسیا دعوت و اعزام شده‌اند، مقام هم کسب کرده‌اند؟
	تیم‌های ما در مسابقات بین المللی از جمله تورنمنت‌های چندجانبه و یا مسابقات منطقه‌ای توانستند مقامی کسب کنند؟

مقام‌های فردی در تورنمنت‌های بین المللی	عملکرد ورزشکاران ما (انفرادی) در مسابقات جهانی به چه صورت بوده است و چه مقامی کسب کرده‌اند؟
	مقام‌های انفرادی کسب شده توسط ورزشکاران ما در بازی‌های آسیایی و پاراآسیایی و مسابقات قهرمانی آسیا چه بوده است؟
	ورزشکار ما در مسابقات بین المللی چه جایگاهی دارد و چه مقامی کسب کرده است؟
میزبانی مسابقات (بین المللی و داخلی)	آیا تا کنون میزبان مسابقات قهرمانی جهان بوده ایم؟
	آیا میزبان مسبقات قهرمانی آسیا بوده ایم؟
	آیا میزبان مسابقات بین المللی بوده ایم و یا برنامه ای برای آن داریم؟
	آیا تا کنون مسابقات قهرمانی کشور را میزبانی کرده ایم؟
سازماندهی ورزشکاران	آیا نسبت به ساماندهی ورزشکاران و جمع آوری دقیق آمار آنان اقدام کرده‌ایم؟
فعالیت‌های دانش افزایی	به منظور برگزاری دوره‌های مربیگری و داوری از چند هیئت ورزشی حمایت کرده ایم؟
	برای مربیان و داوران رشته‌های مختلف چند کارگاه ارتقای دانش تخصصی برگزار کرده ایم؟
	چند نفر داور و مربی به کارگاه‌های تخصصی بین المللی اعزام کردیم؟
اقدامات سیاست گذارانه در ورزش	چند جلسه شورای عالی و راهبردی استان برگزار کردیم؟
	چندتا مصوبه جلسه شورای عالی و راهبردی ورزش استان را اجرایی کردیم؟

جدول ۲: مفاهیم اصلی و فرعی بخش ورزش قهرمانی

مفهوم اصلی	مفاهیم فرعی	معانی استخراج شده
ورزش قهرمانی	مشارکت در تیم‌های ملی	مشارکت در تیم‌های ملی
	شرکت در مسابقات داخلی و بین المللی	مشارکت در مسابقات جهانی
		مشارکت در مسابقات داخلی
	مقام‌ها و عناوین کسب شده	مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های داخلی
		مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های داخلی
		مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های بین المللی
		مقام‌های فردی در تورنمنت‌های بین المللی
	میزبانی مسابقات	میزبانی مسابقات (بین المللی و داخلی)
	سازماندهی ورزشکاران	ورزشکاران سازمان یافته
	آموزش و توسعه	فعالیت‌های دانش افزا
	سیاست گذاری	اقدامات سیاست گذارانه در ورزش

ورزش همگانی

نتایج این بخش با تجزیه و تحلیل اطلاعات کسب شده از مصاحبه با ۱۱ تن از خبرگان به دست آمد. نتایج پژوهش در بخش ورزش همگانی به شرح جدول زیر است:

جدول ۳: کدهای توصیفی بخش ورزش همگانی

معانی استخراج شده	کدهای توصیفی
سازماندهی ورزشکاران	چه تعداد از جمعیت استان ورزش قهرمانی نمی کنند و تحت پوشش بیمه ورزشی قرار دارند؟
تعداد همایش‌ها، مسابقات و جشنواره‌ها	چندتا همایش ورزش همگانی و صبحگاهی با حمایت اداره کل ورزش استان در سطح استان برگزار شده است؟
	اداره کل استان چند دوره مسابقه و جشنواره ورزش همگانی را میزبانی کرده است؟
	اداره کل استان چند دوره مسابقه جهانی در حوزه ورزش همگانی را میزبانی کرده است؟
	چند دوره مسابقات بین المللی و قهرمانی آسیا در این استان برگزار شده است؟
مشارکت در تورنمنت‌های ورزش همگانی	این استان با حمایت اداره کل ورزش و جوانان چند تیم در لیگ برتر دارد؟
	این استان با حمایت اداره کل ورزش و جوانان چند تیم در لیگ دسته اول و لیگ‌های پایین تر دارد؟
اعزام تیم‌ها	چند نفر و یا تیم به مسابقات و جشنواره‌های کشوری اعزام کرده ایم؟
	چند نفر و یا تیم به مسابقات و جشنواره‌های جهانی اعزام کرده ایم؟
	چند نفر و یا تیم به مسابقات و جشنواره‌های آسیایی و بین المللی اعزام کرده ایم؟
مشارکت در برنامه‌های ورزش همگانی	به طور متوسط چند نفر (آقایان) در یک بازه زمانی مشخص ماهانه، فصلی و یا سالانه در برنامه‌های ورزش همگانی شرکت می‌کنند؟
	به طور متوسط چند نفر (بانوان) در یک بازه زمانی مشخص ماهانه، فصلی و یا سالانه در برنامه‌های ورزش همگانی شرکت می‌کنند؟
مقام‌های تیمی کسب شده بین المللی	در مسابقات و جشنواره‌های جهانی چند مقام توسط تیم‌های این استان کسب شده است؟
	در مسابقات و جشنواره‌های آسیایی چند مقام توسط تیم‌های این استان کسب شده است؟
	در مسابقات و جشنواره‌های بین المللی و چندجانبه چند مقام توسط تیم‌های این استان کسب شده است؟
مقام‌های انفرادی کسب شده بین المللی	در مسابقات و جشنواره‌های جهانی چند مقام توسط ورزشکاران این استان کسب شده است؟
	در مسابقات و جشنواره‌های آسیایی چند مقام توسط ورزشکاران این استان کسب شده است؟
	در مسابقات و جشنواره‌های بین المللی و چندجانبه چند مقام توسط ورزشکاران این استان کسب شده است؟
مقام‌های کسب شده تیمی در مسابقات کشوری	چند تا از تیم‌های ورزشی این استان در مسابقات کشوری مقام کسب کرده‌اند؟
	آیا تیم‌های این استان در مسابقات لیگ برتر جایگاهی دارند؟
	آیا تیم‌های این استان در مسابقات لیگ دسته اول جایگاهی دارند؟
	آیا تیم‌های این استان در مسابقات لیگ‌های پایین تر جایگاهی دارند؟

مقام‌های انفرادی کسب شده در مسابقات داخلی	آیا ورزشکاران این استان در مسابقات قهرمانی کشور جایگاهی دارند؟
ورزشکاران سازمان یافته	تعداد افرادی که تحت پوشش بیمه ورزشی قرار دارند نسبت به تمام جمعیت روستایی (در بخش آقایان)
	تعداد افرادی که تحت پوشش بیمه ورزشی قرار دارند نسبت به تمام جمعیت روستایی (در بخش بانوان)
تعداد میزبانی‌ها	تعداد مسابقات بین المللی که اداره کل استان میزبانی کرده است.
	تعداد جشنواره‌های بین المللی که اداره کل استان میزبانی کرده است.
	تعداد المپیادهای ورزشی بین المللی که اداره کل استان میزبانی کرده است.
	برگزاری جشنوارهای (المپیاد) استانی ویژه روستاییان و عشایر
	میزبانی مسابقات، جشنواره‌ها و المپیادهای ورزش روستایی و عشایری در سطح کشوری
اعزام تیم‌ها	اعزام به مسابقات و جشنواره‌ها و المپیادهای ورزش روستایی و عشایری در سطح بین المللی
	اعزام به مسابقات، جشنواره‌ها و المپیادهای ورزش روستایی و عشایری در سطح کشوری

جدول ۴: مفاهیم فرعی و اصلی بخش ورزش همگانی

مفهوم اصلی	مفاهیم فرعی	معانی استخراج شده
ورزش همگانی	فعالیت‌های ترویجی	تعداد همایش‌ها، مسابقات و جشنواره‌ها
	شرکت در مسابقات و برنامه‌های ورزشی	مشارکت در تورنمنت‌های ورزش همگانی
		مشارکت در برنامه‌های ورزش همگانی
		اعزام تیم‌ها
		تعداد میزبانی‌ها
		اعزام تیم‌ها به مسابقات روستایی عشایری
	مقام‌های کسب شده در مسابقات بین المللی و داخلی	مقام‌های تیمی کسب شده بین المللی
		مقام‌های انفرادی کسب شده بین المللی
		مقام‌های کسب شده تیمی در مسابقات کشوری
		مقام‌های انفرادی کسب شده در مسابقات داخلی
	ورزشکاران سازمان یافته	تعداد افراد بیمه شده

ورزش بانوان

نتایج به دست آمده در این بخش با تجزیه و تحلیل اطلاعات کسب شده از مصاحبه با ۱۱ خبره حاصل شد. پس از تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، نتایج پژوهش به شرح جدول زیر بیان گردیده است:

جدول ۵: کدهای توصیفی بخش ورزش بانوان

معانی استخراج شده	کدهای توصیفی
فعالیت‌های بودجه‌ای و مالی	مدیران ما از سرجمع اعتبارات ماده ۸۸ چه درصدی به بخش بانوان اختصاص می‌دهند؟
	ورزش بانوان چقدر برای مدیران ما ارزش دارد و حاضرند از محل اعتبارات ماده ۹۴ چه درصدی به بخش بانوان اختصاص دهند؟
	سهم بانوان از کل بودجه اداره کل ورزش و جوانان چقدر است؟
	آیا ورزش بانوان آنقدر مهم است که از سایر منابع اعتباری برای آنها هزینه کنیم؟ در واقع سهم آنها از این محل چقدر است؟
برگزاری رویدادهای و میزبانی مسابقات ورزشی ویژه بانوان	چند رویداد ورزشی برای بانوان برگزار کردیم؟
	حاضریم استعدادهای دختران را کشف کنیم؟ چند برنامه استعدادیابی ویژه دختران برگزار می‌کنیم؟
	برای بانوان روستایی چطور؟ برنامه ای خاص آنها تدارک دیدیم؟ چندتا؟
	از چند دوره مسابقه و اردوی استانی ویژه بانوان حمایت کردیم؟
	آنقدر به ورزش بانوان اهمیت می‌دهیم که از مسابقات کشوری ویژه بانوان حمایت کنیم؟ چند دوره را میزبانی کردیم؟
	حاضریم میزبانی رویدادهای ورزشی بانوان در سطح بین المللی را قبول و برگزار کنیم؟ چند دوره را میزبانی کردیم؟
فعالیت‌های زیرساختی	از تمامی اماکن ورزشی در روز چند ساعت یا سانس به بانوان اختصاص دادیم؟
	چندتا مکان ورزشی ویژه بانوان داریم؟
	در سال چند فقره مجوز باشگاه ویژه بانوان صادر می‌کنیم؟
	تمدید فعالیت و تأسیس باشگاه‌های ورزشی در سطح استان
	سهم بانوان از باشگاه‌های ورزشی احداث شده در سطح استان چقدر است؟
	برگزاری جلسات کمیسیون ماده ۵ امور باشگاه‌ها
	سند اخذ شده ملکیت اماکن ورزشی
	املاك حل و فصل شده با اولویت استفاده از راهکارهای غیر بودجه ای
مقام‌های انفرادی کسب شده	مدال‌های کسب شده انفرادی در مسابقات کشوری
	مدال‌های کسب شده انفرادی در رویدادهای بین المللی
	مدال‌های کسب شده انفرادی در بازی‌های آسیایی/پاراآسیایی/ المپیک/ پاراالمپیک
مقام‌های تیمی کسب شده	مدال‌های کسب شده تیمی در رویدادهای بین المللی
	مدال‌های کسب شده تیمی در بازی‌های آسیایی/پاراآسیایی/ المپیک/ پاراالمپیک
	مدال‌های کسب شده تیمی در مسابقات کشوری
کسب سهمیه المپیک و پارا المپیک	کسب سهمیه بازی‌های المپیک
	کسب سهمیه بازی‌های پاراالمپیک
کسب سهمیه بازی‌های آسیایی	کسب سهمیه بازی‌های المپیک اسیایی
	کسب سهمیه بازی‌های پاراالمپیک آسیایی
اقدامات دانش افزا	چقدر اداره کل حاضر است در برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی ورزشی (مربیگری، داوری و . .) ویژه بانوان به هیئت‌ها کمک کند؟
	اداره کل برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی (کارگاه‌های علمی ورزشی در زمینه‌های مختلف) ویژه بانوان چقدر هزینه می‌کند؟
	آیا با هدف دانش افزایی حاضر است اقدام به تدوین و چاپ کتب، مقالات، پوستر و بروشورهای علمی آموزشی ویژه بانوان بکند؟

جدول ۶: مفاهیم فرعی و اصلی بخش ورزش بانوان

مفهوم اصلی	مفاهیم فرعی	معانی استخراج شده
ورزش بانوان	حمایت‌های مالی	فعالیت‌های بودجه‌ای و مالی
	برگزاری و میزبانی	برگزاری رویدادهای و میزبانی مسابقات ورزشی ویژه بانوان
	ایجاد زیرساخت‌ها	فعالیت‌های زیرساختی
	مقام‌ها و سهمیه‌های کسب شده	مقام‌های انفرادی کسب شده
		مقام‌های تیمی کسب شده
		کسب سهمیه المپیک و پاراالمپیک
		کسب سهمیه بازی‌های آسیایی
	فعالیت توسعه‌ای	اقدامات دانش افزا

حوزه جوانان

نتایج این بخش با تجزیه و تحلیل اطلاعات کسب شده از مصاحبه با ۱۱ تن از خبرگان به دست آمد. نتایج پژوهش در حوزه جوانان به شرح جدول زیر است:

جدول ۷: کدهای توصیفی حوزه جوانان

معانی استخراج شده	کدهای توصیفی
اقدامات سیاست گذارانه	آیا جوانان و موضوعات مبتلا به آنقدر مهم هستند که برای آنها جلساتی تشکیل شود و یا در جلساتی مطرح شوند؟ چند مرتبه در سال این اتفاق می‌افتد؟
	آیا ادارات کل ورزش و جوانان آنقدر به جوانان اهمیت می‌دهند که جلسات استانی خاص جوانان را برگزار کنند؟
	جلسات شهرستانی ستاد ساماندهی امور جوانان به صورت منظم برگزار می‌شود؟
	چه درصدی از مصوبات این جلسات اجرا و به نتیجه ختم می‌شود؟
توانمند سازی سمن‌ها	به فعالیت‌های سازمان‌های مردم نهاد اهمیت داده می‌شود؟ مجوزهای لازم برای فعالیت آنها صادر می‌شود؟
	در تصمیم گیری‌ها و اجرای تصمیمات چقدر به آنها اعتماد می‌شود؟
	برای توانمند سازی اعضای سازمان‌های مردم نهاد دوره‌های مناسب برگزار می‌شود؟
	ادارات کل ورزش و جوانان چه میزان از اجرای طرح‌ها ی سمن‌های جوانان حمایت می‌کنند؟
	از راه‌اندازی و فعالیت مجامع استانی و مجمع ملی سازمان‌های مردم نهاد جوانان حمایت می‌شود؟
	توسعه و سنجش مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده
اقدامات تبلیغی و ترویجی	برگزاری برنامه‌های بزرگداشت هفته جوان
	برگزاری جلسات هم‌اندیشی نخبگان جوان با مسئولان؛ برگزاری برنامه گفتگوی جوان و برنامه چند دقیقه همدلی
	برگزاری اردوهای گردشگری هویتی
	برگزاری جشنواره استانی برترین‌های اوقات فراغت
	راه‌اندازی و بهره برداری از خانه جوانان مرکز استان و شهرستان‌ها
	اجرای طرح‌ها و برنامه‌های الگویی حوزه جوانان در خانه‌های جوانان
	اجرای طرح‌ها و برنامه‌های ملی/ استانی در حوزه اوقات فراغت، اشتغال، کارآفرینی و آسیب‌های اجتماعی
	برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های زندگی قبل، حین و حداقل پنج سال پس از ازدواج
	پیگیری پرداخت تسهیلات ازدواج در استان‌ها
	طرح‌ها، برنامه‌ها و مناسبت‌ها

جدول۸: مفاهیم فرعی و اصلی حوزه جوانان

مفهوم اصلی	مفاهیم فرعی	معانی استخراج شده
جوانان	سیاست گذاری	اقدامات سیاست گذارانه
	توانمند سازی	توانمند سازی سمن ها
	تبلیغ و ترویج	اقدامات تبلیغی و ترویجی

بررسی مفاهیم

۱. ورزش قهرمانی

اولین مفهوم، استنباط شده ورزش قهرمانی بود که از طریق ۶ مفهوم فرعی «شرکت در مسابقات داخلی و بین المللی، مقام ها و عناوین کسب شده، میزبانی مسابقات، سازماندهی ورزشکاران، آموزش و توسعه و سیاست گذاری» به دست آمده است.

در این پژوهش بسیاری از خبرگان اظهار داشتند که ورزش قهرمانی نقش موثری در جامعه دارد و برای سنجش عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان باید به مواردی از این دست که در چند مسابقه بین المللی و حتی داخلی شرکت کرده، چه مقام هایی کسب کرده اند، آیا تا بحال با میزبانی از مسابقات بزرگ نشاط رو به جامعه تزریق کرده این و یا حتی برای رشد و توسعه ورزش قهرمانی داور و یا مربی به اندازه کافی پرورش داده ایم، توجه کرد.

بعضی از گفته های مشارکت کنندگان به شرح زیر است:

«باید بررسی شود که این اداره کل و یا این استان چند نفر ورزشکار نخبه تحویل تیم های ملی داده است و از این تعداد چند نفر در فهرست نهایی تیم های ملی هستند، در مسابقات جهانی و آسیایی چه جایگاهی برای ورزشکاران این استان قائل اند، چند تا از تیم های این استان در مسابقات استانی و بین المللی مشارکت دارند و موفق به کسب مقام شده اند».

دیگری می گفت:

«اگر تیم های ما به مسابقات قهرمانی جهان دعوت و اعزام شده اند، زنگ تفریح رقبا بوده اند یا توانسته اند مقامی کسب کنند؟ مقام های انفرادی کسب شده توسط ورزشکاران ما در بازی های جهانی، آسیایی و پاراآسیایی و مسابقات قهرمانی آسیا چه بوده است».

یکی دیگر می گفت:

«آیا تا کنون میزبان مسابقات قهرمانی جهان بوده ایم؟ ایا عرضه داریم و یا حتی از حمایت کافی برخوردار هستیم که میزبان مسابقات قهرمانی آسیا باشیم؟ به منظور برگزاری دوره های مربیگری و داوری از چند هیئت ورزشی حمایت کرده ایم؟ چند نفر داور و مربی نخبه با شاخص های مدون انتخاب و به کارگاه های تخصصی بین المللی اعزام کردیم؟»

۲. ورزش همگانی

دومین مفهوم استنباط شده، ورزش همگانی بود که از طریق ۴ مفهوم فرعی «شرکت در مسابقات، برنامه ها

و جشـنواره‌های داخلی و بین‌المللی، فعالیت‌های ترویجی، مقام‌های کسـب شـده در مسابقات بین المللی و داخلی و ورزشکاران سازمان یافته » به دست آمده است.

هدف اصلی و واقعی وزارت ورزش و جوانان و ادارات کل استانی توسعه ورزش همگانی یا به عبارت دیگر، همگانی کردن ورزش اسـت و بر همین اسـاس باید ادارات کل در این حوزه بیشـتر فعال باشند و از این نکته نیز نباید غافل شد که ورزش همگانی و قهرمانی با هم رابطه‌ای دو سویه و متعامل دارند؛ به این صورت که ورزش همگانی زمینه و اسـاس ورزش قهرمانی اسـت و ورزش قهرمانی باعث ایجاد نشاط در جامعه و ترغیب مردم به سمت ورزش و فعالیت‌های بدنی می‌شود. برای مثال، تعدادی از خبرگان بیان نمودند:

«بررسـی کنیم که در طول سـال اداره کل استان از چند دوره مسابقه و جشنواره ورزش همگانی میزبانی کرده اسـت؟ چند دوره جشـنواره و مسابقه بین المللی و قهرمانی آسیا در این استان برگزار شده است؟ چندتا همایش ورزش همگانی و صبحگاهی با حمایت اداره کل ورزش استان در سطح استان برگزار شده است؟»

نفر بعدی می‌گفت:

«این استان با حمایت اداره کل ورزش و جوانان چند تیم در لیگ برتر دارد؟ این اداره کل چند نفر و یا تیم به مسابقات و جشنواره‌های جهانی، آسیایی، بین المللی و کشوری اعزام کرده است؟».

دیگری می‌گفت:

«به طور متوسط چند نفر در یک بازه زمانی مشخص ماهانه، فصلی و یا سالانه در برنامه‌های ورزش همگانی شرکت می‌کنند و نقش اداره کل در صورت کم یا زیاد بودن این افراد چه بوده است؟ در مسابقات و جشنواره‌های جهانی، آسیایی، بین المللی و کشوری چند مقام توسط تیم¬های این استان کسب شده است؟ واکنش اداره کل ورزش و جوانان استان در برابر قهرمانان چه بوده است؟»

۳. ورزش بانوان

سـومین مفهوم اسـتنباط شـده، ورزش بانوان بود که از طریق ۵ مفهوم فرعی «حمایت‌های مالی، برگزاری و میزبانی، ایجاد زیرساختها، مقام‌ها و سهمیه‌های کسب شده و فعالیت توسعه¬ای» به دست آمده است.

با توجه مطرح شـدن برابری حقوق زن و مرد در جامعه، بیشـتر مباحث در این مفهوم در تقابل با آقایان قرار می‌گرفـت؛ بـه ایـن معنی که اگر بـه ورزش آقایان این میزان اعتبـار مالی داده می‌شـود، از ورزش بانوان چقدر حمایت مالی می‌شـود و یا اگر برای آقایان این تعداد مکان ورزشـی داریم برای بانوان چقدر داریم و مواردی از این قبیل. بخشی از اظهار نظرهای خبرگان این حوزه به شرح زیر است:

یکی می‌گفت:

«مدیران ما از سـرجمع اعتبـارات ماده ۸۸ چه درصدی به بخش بانوان اختصـاص می‌دهند؟ ورزش بانوان چقـدر بـرای مدیران ما ارزش دارد و حاضرند از محل اعتبارات ماده ۹۴ چه درصدی به بخش بانوان اختصاص می‌دهند؟ سهم بانوان از کل بودجه اداره کل ورزش و جوانان چقدر است؟ آیا ورزش بانوان آنقدر مهم است که از سـایر منابع اعتباری برای آنها هزینه کنیم؟ در واقع سـهم آنها از این محل چقدر است؟ چندتا مکان ورزشی ویژه بانوان داریم؟ در سال چند فقره مجوز باشگاه ویژه بانوان صادر می‌کنیم؟ سهم بانوان از باشگاه‌های ورزشی

احداث شده در سطح استان چقدر است؟»

دیگری می‌گفت:

«حاضریم استعدادهای دختران را کشف کنیم؟ چند برنامه استعدادیابی ویژه دختران برگزار می‌کنیم؟ از چند دوره مسابقه و اردوی استانی ویژه بانوان حمایت کردیم؟ برای بانوان روستایی چطور؟ برنامه ای خاص آنها تدارک دیدیم؟ چندتا؟ آنقدر به ورزش بانوان اهمیت می¬دهیم که از مسابقات کشوری ویژه بانوان حمایت کنیم؟ چند دوره را میزبانی کردیم؟».

۴. حوزه جوانان

چهارمین مفهوم استنباط شده، حوزه جوانان بود که از طریق ۵ مفهوم فرعی «سیاست گذاری، توانمند سازی و تبلیغ و ترویج» به دست آمده است.

با توجه به جایگاه جوانان به عنوان سرمایه‌های آتی خبرگان بر این باور بودند که دولت باید نقش حمایتی و نظارتی را ایفا کند و اجرا را به سازمان‌های مردم نهاد بسپارد. بخشی از اظهار نظرهای پاسخگویان به شرح زیر می‌باشد:

یکی می‌گفت:

«به فعالیت‌های سازمان‌های مردم نهاد اهمیت داده می‌شود؟ مجوزهای لازم برای فعالیت آنها صادر می‌شود؟ در تصمیم گیری‌ها و اجرای تصمیمات چقدر به آنها اعتماد می‌شود؟ ادارات کل ورزش و جوانان چه میزان از اجرای طرح‌ها ی سمن‌های جوانان حمایت می‌کنند؟ توسعه و سنجش مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده چگونه است؟».

دیگری با تاکید بر سیاست گذاری دولت می‌گفت:

«از راه‌اندازی و فعالیت مجامع استانی و مجمع ملی سازمان‌های مردم نهاد جوانان حمایت می‌شود؟ آیا به خروجی جلسات هم‌اندیشی نخبگان جوان با مسئولان اهمیت داده می‌شود؟ آیا مسائل مطرح شده در سیاست گذاری‌ها لحاظ می‌شود؟».

اینک به توصیف وضعیت متغیرهای مرتبط با شاخص‌های جمعیت شناختی و در ادامه به سوال‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

	جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی		تأهل	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت پاسخگویان	زن	۸۶	۰/۴۲	تأهل پاسخگویان	متأهل	۱۴۴	۷۰/۲
	مرد	۱۱۹	۰/۵۸		مجرد	۶۱	۲۹/۸
	کل	۲۰۵	۱۰۰/۰		کل	۲۰۵	۱۰۰/۰
تحصیلات پاسخگویان	تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	وضعیت استخدام	استخدام	فراوانی	درصد فراوانی
	کارشناسی ارشد	۱۳۵	۶۵/۸		رسمی	۷۸	۳۸/۱
	دکتری	۷۰	۳۴/۲		پیمانی	۱۰۲	۴۹/۸
	کل	۲۰۵	۱۰۰/۰		قراردادی	۲۵	۱۲/۱
					کل	۲۰۵	۱۰۰/۰

با توجه به داده‌های جدول فوق، ۴۲ درصد زن و ۵۸ مرد، ۷۰/۲ درصد پاسخگویان متأهل، ۲۹/۸ درصد مجرد، ۳۴/۲ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات دکتری و ۶۵/۸ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد، ۳۸/۱ درصد پاسخگویان دارای وضعیت شغلی رسمی، ۴۹/۸۲ درصد پیمانی، ۱۲/۱ درصد قراردادی بودند.

بررسی پرسش‌های پژوهش

- **سوال اول: معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان سراسر کشور چه هستند و مدل ارزیابی عملکرد به چه صورت است؟**

برای بررسی معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان، از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده شد. عوامل به دست آمده از مرحله کیفی مد نظر قرار گرفت و براساس دسته‌بندی به دست آمده مدل تدوین شد. سپس شاخص‌های برازندگی مورد محاسبه و ارزیابی قرار گرفت. مقادیر به دست آمده برای شاخص‌ها در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۹: شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص‌های برازندگی	$\chi 2$	df	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI
مقادیر شاخص‌ها	۱۵۵/۵۸	۷۱	۲/۱۹	۰/۰۶۱	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۶

بر اساس جدول فوق، شاخص‌های برازندگی مورد بررسی نشان داد، مجذور کای نرم شده برای مدل اندازه گیری در این پژوهش ۲/۱۹ بود که بیان کننده برازندگی قابل قبول مدل با داده است. شاخص برازندگی تطبیقی[1] (CFI) بالاتر از ۰/۹، شاخص نکویی برازش[2] (GFI) برابر ۰/۹۵، شاخص تعدیل شده برازندگی[3] (AGFI)

1. Comparative fit index
2. Goodness of fit index
3. Adjusted Goodness of fit index

۰/۹۱ و شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب[1] RMSEA برابر با ۰/۰۶۱ بود که بر اساس مقادیر به دست آمده می‌توان گفت مدل به دست آمده برازش مناسبی با داده‌ها دارد. مدل به انضمام ضرایب مسیر به شکل زیر بود:

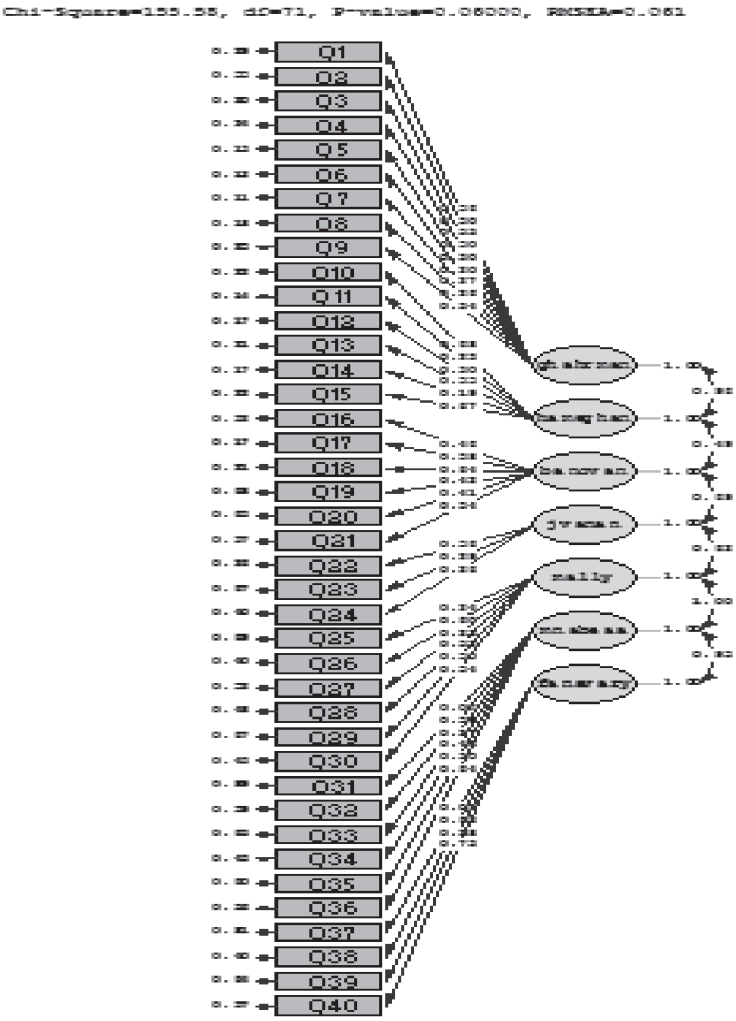

نمودار ۵: مدل به انضمام ضرایب مسیر استاندارد

با توجه به مدل فوق، عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان بر اساس هفت معیار سنجیده می‌شود. ضرایب در تمام مسیرها معنادار بود. ابعاد هر معیار عبارت اند از:

1. Root Mean Square Error of Approximation

- ابعاد معیار اول: مشارکت در تیم‌های ملی، مشارکت در مسابقات جهانی، مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های داخلی، مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های داخلی، مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های بین المللی، مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های بین المللی، میزبانی مسابقات داخلی و بین المللی، تعداد ورزشکاران سازمان یافته و فعالیت‌های دانش افزا که این ابعاد با عنوان «ورزش قهرمانی» نام‌گذاری شد.
- ابعاد معیار دوم: تعداد ورزشکاران سازمان یافته، فعالیت‌های ترویجی مانند همایش و برنامه‌های تبلیغاتی در حوزه ورزش همگانی، مشارکت در تورنمنت‌های بین المللی ورزش همگانی، مشارکت در برنامه‌های ورزش همگانی، مقام‌های بین المللی کسب شده، مقام‌های کسب شده در مسابقات کشوری که این ابعاد با عنوان «ورزش همگانی» نام‌گذاری شد.
- ابعاد معیار سوم: فعالیت‌های مالی مانند جذب اسپانسرها برای این حوزه خاص، برگزاری رویدادهای ورزشی ویژه بانوان، فعالیت‌های زیرساختی، میزبانی مسابقات، مدال‌ها و عناوین کسب شده، اقدامات دانش‌افزا ویژه بانوان که این ابعاد با عنوان «ورزش بانوان» نام‌گذاری شد.
- ابعاد معیار چهارم: اقدامات سیاست‌گذارانه، توانمندسازی سازمان‌های مردم نهاد، اقدامات تبلیغی و ترویجی که این ابعاد با عنوان «حوزه جوانان» نام‌گذاری شد.

برای بررسی روابط معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان از روش تحلیل مسیر[1] استفاده شد. معیارهای ارزیابی به دست آمده از مرحله تحلیل عامل تأییدی مد نظر قرار گرفت و براساس ادبیات پژوهش و مصاحبه‌های انجام شده روابط بین آنها ترسیم شد. سپس شاخص‌های برازندگی مورد محاسبه و ارزیابی قرار گرفت.

جدول ۱۰: شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص‌های برازندگی	$\chi2$	df	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI
مقادیر شاخص‌ها	۱۵/۱۹	۹	۱/۶۷	۰/۰۵۴	۰/۹۷	۰/۹۲	۰/۹۹

بر اساس جدول فوق، شاخص‌های برازندگی مورد بررسی نشان داد، مجذور کای نرم شده برای مدل اندازه‌گیری در این پژوهش ۱/۶۷ بود که بیان کننده برازندگی قابل قبول مدل با داده است. شاخص برازندگی تطبیقی[2] (CFI) بالاتر از ۰/۹ ، شاخص نکویی برازش[3] (GFI) برابر ۰/۹۷ ، شاخص تعدیل شده برازندگی[4] (AGFI) ۰/۹۲ و شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب[5] RMSEA برابر با ۰/۰۵۴ بود. که بر اساس مقادیر به دست آمده می‌توان گفت مدل به دست آمده برازش مناسبی با داده‌ها دارد. مدل به انضمام ضرایب مسیر به شکل زیر بود:

1. path analysis
2. Comparative fit index
3. Goodness of fit index
4. Adjusted Goodness of fit index
5. Root Mean Square Error of Approximation

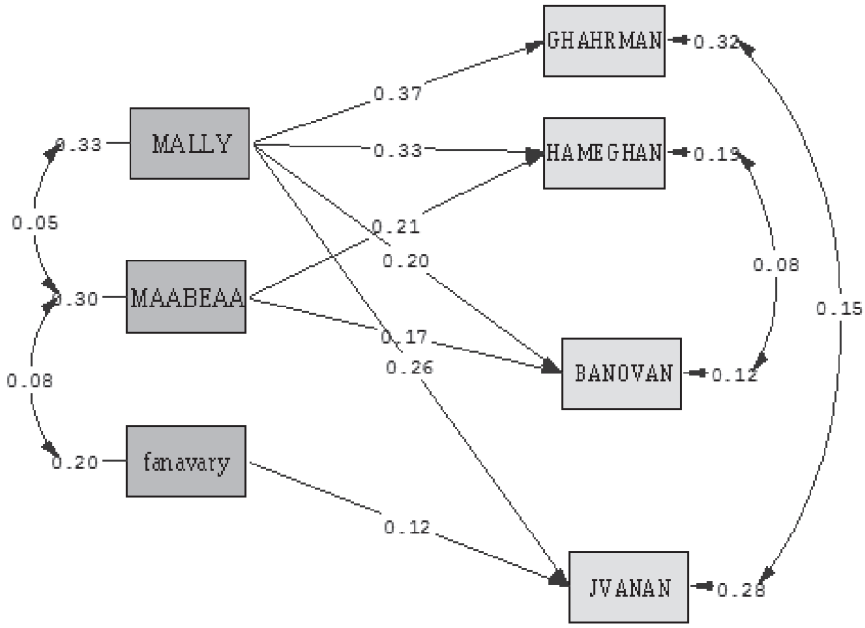

نمودار ۲: مدل به انضمام ضرایب مسیراستاندارد

بـا توجـه به مدل فوق، ضرایب در تمام مسـیرها معنادار بـود. روابط معیارهای ارزیابـی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان عبارت اند از:

۱. بعد مالی بر بعد جوانان، ورزش بانوان، ورزش همگانی و ورزش قهرمانی تأثیر معنادار دارد.

۲. بعد فناوری اطلاعات و تحول اداری بر حوزه جوانان تأثیر معنادار دارد.

۳. بعد منابع انسانی بر ورزش بانوان و ورزش همگانی تأثیر معنادار دارد.

۴. حوزه جوانان با ورزش قهرمانی رابطه دو سویه معنادار دارد.

۵. ورزش بانوان با ورزش همگانی رابطه دو سویه معنادار دارد.

سوال دوم: اولویت‌بندی معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان سراسر کشور چگونه است؟

ابتدا چگونگی توزیع متغیرهای فوق و آلفای کرونباخ بررسی و سپس برای پاسخ به سوال مورد نظر از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده گردید. نتایج توزیع متغیرهای فوق وآلفای کرونباخ در جدول زیر آمده است:

جدول ۱۱: اولویت‌بندی ابعاد فنی عملکردی ادارات کل ورزش و جوانان سراسر کشور

ابعاد عملکردی	آلفای کرونباخ	k-s	معناداری
بعد ورزش قهرمانی	۰/۸۹۴	۱/۲۰۷	۰/۱۰۴
بعد ورزش همگانی	۰/۸۹۷	۱/۱۳۲	۰/۱۱۱
بعد ورزش بانوان	۰/۸۷۱	۱/۱۲۹	۰/۱۳۱
بعد حوزه جوانان	۰/۷۳۴	۱/۵۴۱	۰/۰۷۸

با توجه به نتایج جدول فوق، توزیع همه متغیرهای عملکردی ادارات کل ورزش و جوانان با توزیع نرمال تفاوت معنادار نداشت. ضرایب آلفای کرونباخ از ۰/۷۳۴ الی ۰/۸۹۷ بود که نشانگر پایایی حیطه‌های عملکرد است. نتایج تحلیل واریانس فریدمن در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۱۲: اولویت‌بندی ابعاد فنی عملکردی ادارات کل ورزش و جوانان سراسر کشور

ابعاد عملکردی	میانگین رتبه‌ای
ورزش قهرمانی	۴۶/۹۶
ورزش همگانی	۴۱/۵۴
ورزش بانوان	۳۵/۵۸
بعد حوزه جوانان	۳۹/۰۷
χ۲=۶۳/۷۳۱، df=۶، P =۰/۰۰۱	

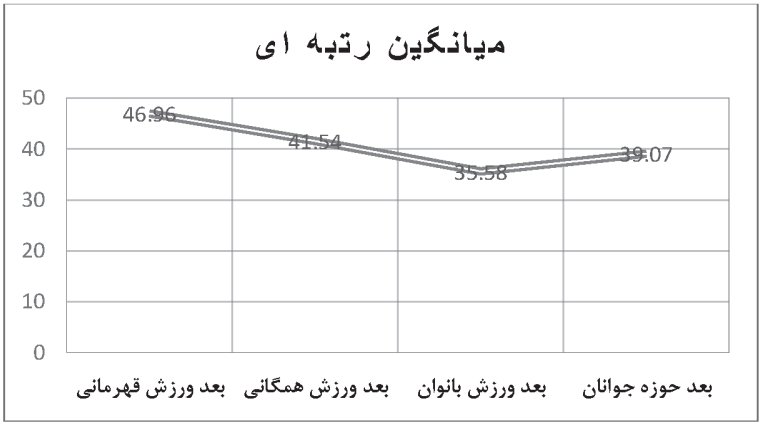

نمودار ۳: رتبه معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان

نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن نشان داد میانگین رتبه معیارهای ارزیابی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان تفاوت معنادار داشت (χ۲=۶۳/۷۳۱، df=۶، P =۰/۰۰۱) بعد مالی از بالاترین رتبه و بعد فناوری اطلاعات و تحول اداری از پایین‌ترین رتبه برخوردار بودند.

بحث و نتیجه گیری

به موجب مفاد قانون اساسی، یکی از وظایف اصلی دولت تأمین تربیت‌بدنی رایگان است. بر همین اساس از جنبه قانونی، قانون تأسیس «سازمان تربیت‌بدنی» و «وزارت ورزش و جوانان» تدوین و تصویب شد و از نظر ساختاری در رأس هرم سازمان تربیت‌بدنی و در ادامه وزارت ورزش و جوانان رار گرفت. در ادامه، در سطوح پایین‌تر ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور و ادارات شهرستان به وجود آمدند. با توجه به اینکه هدایت این ادارات از وظایف وزارت ورزش است، کنترل و نظارت بر عملکرد آن‌ها به‌منظور هدایت درست و منطقی هم موضوع مهمی است که باید مد نظر قرار گیرد. اولین گام در کنترل و نظارت و ارزیابی، داشتن شاخص و درواقع مدل ارزیابی است که در این مطالعه، محقق به‌عنوان کسی که در بدنه ورزش کشور مشغول به خدمت است و از نزدیک با مشکلات و مسائل آشنا می‌باشد، اقدام به مطالعه و تدوین شاخص و طراحی مدل ارزیابی عملکرد کرده است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در بعد ورزش قهرمانی، مشارکت در تیم‌های ملی، مشارکت در مسابقات جهانی، مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های داخلی، مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های داخلی، مقام‌های تیمی در تورنمنت‌های بین‌المللی، مقام‌های انفرادی در تورنمنت‌های بین‌المللی، میزبانی مسابقات داخلی و بین‌المللی، تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته و فعالیت‌های دانش افزا، معیارهای اصلی و تعیین‌کننده هستند.

همچنین، نتایج حاصل نشان داد که در بعد ورزش همگانی، تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته، فعالیت‌های ترویجی مانند همایش و برنامه‌های تبلیغاتی در حوزه ورزش همگانی، مشارکت در تورنمنت‌های بین‌المللی ورزش همگانی، مشارکت در برنامه‌های ورزش همگانی، مقام‌های بین‌المللی کسب‌شده و مقام‌های کسب‌شده در مسابقات کشوری، معیارهای اصلی هستند.

در بعد ورزش بانوان، فعالیت‌های مالی مانند جذب اسپانسرها برای این حوزه خاص، برگزاری رویدادهای ورزشی ویژه بانوان، فعالیت‌های زیرساختی، میزبانی مسابقات، مدال‌ها و عناوین کسب‌شده و اقدامات دانش افزا ویژه بانوان معیارهای اصلی هستند.

در بعد جوانان، اقدامات سیاست‌گذارانه، توانمندسازی سازمان‌های مردم‌نهاد، اقدامات تبلیغی و ترویجی معیارهای اصلی هستند. در بعد مالی برگزاری منظم جلسات کمیسیون ماده ۸۸، تعداد اماکن ورزشی واگذارشده در مرکز استان، اماکن ورزشی واگذارشده در سطح شهرستان‌های استان، نسبت اعتبارات تخصیصی به اعتبارات مصوب، میزان درآمد حاصله از محل واگذاری اماکن ورزشی و میزان اعتبارات جذب‌شده از محل خیرین ورزشی‌یار معیارهای اصلی هستند.

در بعد منابع انسانی، اقدامات لازم در جهت جانشین‌پروری، میزان استفاده از نیروهای داخلی در انتصابات، میزان اثربخشی برنامه‌های آموزشی و بهسازی، میزان ارتقای سطح جبران خدمات کارکنان، میزان الکترونیک شدن دبیرخانه و منطقی بودن ساختار سازمانی، معیارهای اصلی هستند.

در بعد فناوری اطلاعات و تحول اداری، تعداد فرآیندهای احصا شده، تعداد فرآیندهای مستندسازی شده، تعداد فرآیندهای اصلاح‌شده و میزان اجرای سیاست‌های دولت الکترونیک معیارهای اصلی هستند.

نکتـه امیدبخش در این مطالعه، تمرکز مصاحبه‌شـوندگان بر تمام ابعاد اعم از ابعاد صفی و پشـتیبانی مانند بعـد مالی، منابع انسـانی و تحول اداری و فنـاوری اطلاعات بود. نتایج این مطالعه با پژوهش‌های اسـکندری و همـکاران (۱۳۹۷) همخوانـی دارد. آن‌ها نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسـیدند کـه برای ارزیابی عملکرد فدراسـیون‌های ورزشـی باید عواملی مانند منابع انسـانی، ساختار سـازمانی، معیار مالی، نوآوری، مدیریت و فرهنگ سازمانی را در نظر گرفت.

نتایـج ایـن مطالعه در بخش مالی و اعتباری و همچنین فرآیندهای کاری با نتایج مطالعه کشـاورز (۱۳۹۶) همخوانـی دارد، چراکـه او نیـز در مطالعـه خـود به این نتیجه رسـید کـه برای ارزیابـی مدیریـت بازاریابی در فدراسـیون‌های ورزشـی باید به ترتیـب عواملی چون: توانمندی، حامیان، مشـتریان، فرآینـد، مالی، خلاقیت، برنامه‌ریزی، دارایی‌های نامحسـوس، اثربخشـی و پیشـبرد نقش را در نظر گرفت. نتایج این مطالعه با یافته‌های مطالعـات مارکوس و همکاران (۲۰۱۱) نیز همخوانی دارد. آنان نیز در مطالعات خود به این نتیجه رسـیدند که معیار فرآیندها، نتایج مشتری، رهبری بیشترین تأثیر و معیارهای شرکا و منابع، نتایج کارکنان، استراتژی‌ها، نتایج کلیدی عملکرد و نتایج جامعه کمترین سـهم را در کیفیت برنامه‌های تمرینی داشـتند. بین نتایج این مطالعه و دسـتاوردهای کارستاسـیس و همکاران (۲۰۱۴) نیز همخوانی وجود داشـت، زیرا آنان نیز دریافتند معیار نتایج کلیـدی عملکرد، بالاترین میانگین و معیار نتایـج کارکنان، پایین‌ترین میانگین را دارد. نکته جالب‌توجه اهمیت پایین منابع انسـانی در تمام این مطالعات اسـت و این می‌تواند گویای موضوعی بسـیار مهم باشـد، چراکه در سراسر جهان و در تمام صنایع نیروی انسانی به‌عنوان مهم‌ترین منبع شناخته شده است.

نتیجه این که به‌منظور ارزیابی عملکرد ادارات کل و رزش و جوانان و تعیین انتظارات از مدیران کل این ادارات باید ابعاد ورزش قهرمانی- کسب سکوهای قهرمانی جهانی بین‌المللی، المپیک و آسیایی، میزبانی مسابقات، اعزام تیم‌ها و آماده‌سازی آن‌ها، بعد مالی کسب اعتبارات لازم از محل مواد قانونی- ورزش همگانی- برنامه‌های ترویج ورزش همگانی، میزبانی همایش و جشـنواره‌ها، ساماندهی امور جوانان توانمندسازی سمن‌ها، آموزش و توسعه توانمندی آن‌ها- امور ورزش بانوان- اختصاص اعتبارات خاص این حوزه تأسیس اماکن ورزشی ویژه بانوان- منابع انسـانی- جانشـین پروری و تأمین نیرو از داخل- و فناوری اطلاعات و تحول اداری- شناسـایی، مستندسازی و اصلاح فرآیندهای کاری- را در نظر گرفت.

پیشنهادها

با توجه به اینکه این شاخص‌ها با کمک خبرگان علمی و اجرایی و همچنین بدنه کارشناسی این وزارتخانه به دست آمده است، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- مدیران سـازمان به‌منظور افزایش اثربخشـی در ارزیابی‌ها و تشـخیص مدیران قـوی از مدیران ضعیف، نگاه همه‌جانبه ای به موضوع داشـته باشـند و با توجه به نقشـی که این ابعاد در سـرزندگی جامعه دارند، به آن‌ها اهمیت داده شود.
- مدیران ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور نسبت به اولویت‌بندی این شاخص‌ها حساس و

بر آن‌ها متمرکز شـوند و با توجه به جامعیت آن، موارد دیگر را نادیده بگیرند تا بتوانند نقش مؤثری بر توسـعه ورزش قهرمانی، همگانی و بانوان و همچنین ساماندهی امور جوانان داشته باشند.

- بـا توجه به نقش حمایتی ابعاد مالی، منابع انسـانی و فناوری اطلاعـات و همچنین اولویت بالای بعد مالی، مدیـران کل بایـد حداکثر تلاش خود را در این بخش‌ها به کار بگیرند تـا بتوانند نقش حمایتی خود را بخوبی ایفا کنند و در جهت اهداف مدون حرکت نمایند.
- اهمیت بعد مالی و برتری آن بر ابعاد ورزش همگانی، ورزش بانوان و همچنین ساماندهی امور جوانان نشان داد که پیشـنهاد اصلاح بند «۳» اصل سوم قانون اساسـی مبنی بر تربیت بدنی رایگان نیاز به بازبینی دارد. بر همین اسـاس پیشـنهاد می‌گردد یا این بند از قانون حذف گردد تا متولیان ورزش در اقتصادی سازی ورزش با موانع کمتری مواجه بشوند و یا این بند حفظ شده و دولت بودجه مورد نیاز ورزش را تمام و کمال تامین کند.
- بـا توجه به نقش اساسـی ورزش در تامین سـلامت فـردی و اجتماعی جامعه و همچنیـن کاهش هزینه‌های بهداشـتی و قضایی پیشـنهاد می‌گردد دولت و تصمیم‌گیرندگان نظام نگاه خود را نسبت به ورزش و اعتباراتی که در این حوزه هزینه می‌شوند تغییر دهند و نگاه سرمایه‌گذاری را جایگزین آن کنند.
- با توجه به اینکه ورزش قهرمانی دارای اولویت اول می‌باشـد پیشـنهاد می‌شـود مدیران کل شرایطی را فراهم آورند که ورزشکاران استانی توان رقابت خود را بالا ببرند و بتوانند به تیم ملی راه یابند، با حمایت از میزبانی مسـابقات و همچنین اعزام تیم‌ها و ورزشـکاران باعث شـرکت تیم‌ها و ورزشـکاران در مسـابقات داخلی و بین‌المللی شده و عناوین و افتخارات لازم را کسب کنند تا در انتها به تشویق سایر استعدادها و ارتقای سطح اعتماد به نفس استان شوند.
- با گرد هم آوردن بخش‌های تعاونی، خصوصی در کنار بخش دولتی از میزبانی مسـابقات داخلی و خارجی حمایت کنند و همچنین مشـکلات موجود بر سـر راه برگزاری دوره‌های آموزشی در استان و یا اعزام نخبگان داوری و مربیگری را مرتفع نمایند.
- با برگزاری جلسـات شـورای ورزش استان و همچنین اجرای مصوبات آن گام بزرگی در سر راه توسعه ورزش استان بردارند.
- با توجه به جایگاه منابع و اعتبارات مالی در توسعه ورزش و ساماندهی امور جوانان پیشنهاد می‌گردد مدیران کل ورزش و جوانـان اسـتان‌های سراسـر کشـور از ظرفیت‌های قانونی موجـود نهایت اسـتفاده را ببرند و با برگزاری منظم جلسـات کمیسیون ماده ۸۸ و واگذاری اماکن ورزشی در مرکز استان و شهرستان‌های اطراف نسـبت به تقویت بنیه مالی و توزیع متوازن این اعتبارات اقدام نمایند و از این محل بخشـی از اعتبارات مورد نیاز را تامین کنند.
- یکی دیگر از این ظرفیت‌های قانونی، خیرین ورزش یار هسـتند. پیشـنهاد می‌گردد از ظرفیت‌های موجود در ورزش استفاده شود و نسبت به جذب و درگیر کردن خیرین در هیئت‌ها، باشگاه‌ها و همچنین اماکن ورزشی اقدامات لازم و کافی به عمل آید.
- با انتصابات درسـت و شایسـته در حوزه بودجه و معاونت توسعه مدیریت و منابع، میزان اعتبارات تخصیصی را بالا ببرند.

- ورزش همگانی به عنوان بستر ورزش قهرمانی نقش زیادی در سلامت فردی و اجتماعی ایجاد می‌کند. بر همین اساس پیشنهاد می‌گردد مدیران کل استانی تبلیغ هرچه بیشتر این حوزه ورزشی را در دستور کار خود قرار دهند و نسبت به برگزاری جشنواره‌ها، همایش‌ها و مسابقات حوزه ورزش همگانی اقدام نمایند.
- با کمک بخش‌های غیر دولتی اقدام به اعزام تیم‌ها و ورزشکاران به مسابقات ورزش‌های همگانی شود و با تشویق مدال‌آوران حوزه ورزش‌های همگانی حس رقابت در جامعه تقویت گردد.
- با هماهنگی فدراسیون پزشکی و ورزشی، شرایط بیمه ورزشی تسهیل شود تا ورزشکاران راحت‌تر بتوانند از بیمه ورزشی استفاده کنند.
- با توجه به اینکه جوانان سرمایه‌های اصلی و مهم یک جامعه و حکومت به شمار می‌آیند، پیشنهاد می‌شود مدیران کل مشکلات جوانان استان را به دقت شناسایی و آنها را در جلسات استانی مطرح کنند و پیگیر اجرایی شدن مصوبات این جلسات باشند.
- با توجه به نقش مهم و غیر قابل انکار سازمان‌های مردم نهاد، حمایت‌های لازم از جمله تسهیل صدور مجوز، حمایت مالی و غیر مالی از آن‌ها را در دستور کار خود قرار دهند و با کمک آن‌ها ساماندهی امور جوانان را تسهیل کنند. حمایت از برگزاری جلسات هم‌اندیشی نخبگان، اردوهای گردشگری هویتی و جشنواره‌های حوزه جوانان را در دستور کار خود قرار دهند.
- بانوان بخش مهمی از جامعه ایران را تشکیل می‌دهند و این مهم در ورزش نیز وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد مدیران کل ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور شرایط لازم را برای برگزاری میزبانی مسابقات ورزش بانوان مهیا سازند و زیرساخت‌های ورزش بانوان را توسعه و تقویت بخشند. حمایت از استعدادهای بانوان و تشویق و تقدیر ویژه از بانوان قهرمان زمینه ورود سایر بانوان به حوزه ورزش قهرمانی را مهیا سازند.
- یکی از نکات جالب این مطالعه، جایگاه منابع انسانی در حوزه ورزش است. بی تردید، منابع انسانی و توسعه آن در تمام صنایع و در تمام جهان در اولویت اول مدیران قرار دارد. بنابراین، به منظور تقویت تعهد و دلگرمی کارکنان ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور باید از نیروهای داخل در انتصابات و ارتقاها استفاده شود و با توجه به اهمیت بهسازی و توسعه منابع انسانی بعد از انجام نیازسنجی آموزشی و برگزاری دوره‌های آموزشی، اثربخشی آنها به بوته آزمایش و ارزیابی گذاشته و باعث تقویت نقش آموزش در توسعه منابع انسانی و نقش منابع انسانی در دستیابی به اهداف سازمانی شوند.
- با توجه به ضعیف بودن سطح جبران خدمات کارکنان نسبت به هزینه‌های زندگی و تورم افسار گسیخته و با هدف حفظ تمرکز پرسنل پیشنهاد می‌شود منابع مالی مورد نیاز برای جبران این عقب ماندگی تامین و اقدامات لازم در این حوزه به عمل آید.
- سرعت سرسام آور تغییرات فناوری و نقش مفید و انکار ناپذیر آن در انجام کارها باعث شده است که بعد فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری در فهرست ابعاد پیشنهادی برای ارزیابی ادارات کل قرار گیرد بر همین اساس پیشنهاد می‌شود فرآیندهای انجام کار احصا، مستند و اصلاح گردند.
- کاهش هزینه‌های مالی و زمانی و همچنین افزایش سطح رضایت ارباب رجوع ایجاب می‌نماید که دولت الکترونیک کامل اجرا شود.

منابع

- حسینی، میثاق. (۱۳۹۰). «**طراحی مدل ارزیابی عملکرد باشگاه‌های فوتبال لیگ برتر ایران با استفاده از مدل کارت امتیازی متوازن**». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- خانمرادی، سعید؛ زردشتیان، شیرین و عباسی، همایون. (۱۳۹۴). «**ارزیابی عملکرد ادارات ورزش و جوانان استان کرمانشاه بر اساس مدل EFQM**». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۲(۷): صص ۶۹-۷۸.
- سایمونز، رابرت. (۱۳۸۵). **نظام‌های کنترل و سنجش عملکرد برای اجرای استراتژی**. مجتبی اسدی. تهران: انتشارات گروه پژوهشی صنعتی آریانا
- صیف، محمد حسن؛ ایمانی فراهانی، محمد و ثابت، عباس. (۱۳۹۳). «**بررسی ویژگی‌های فردی مؤثر بر ایجاد و توسعه خلاقیت کارکنان اداره کل تربیت‌بدنی استان فارس (ارائه الگوی تحلیل مسیر)**». مطالعات مبانی مدیریت در ورزش. ۱(۳): صص ۹۳-۱۰۰.
- علیان، نفیسه. (۱۳۹۲). «**بررسی امکان پیاده سازی روش کارت امتیازی متوازن جهت ارزیابی عملکرد اداره کل ورزش و جوانان استان اصفهان**». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- مجیبی میکلایی، تورج؛ ایمان، نیلوفر و عرب، وحید. (۱۳۹۱). «**ارزیابی عملکرد سازمان آموزش و پرورش استان مازندران بر اساس مدلEFQM**». فصلنامه مدیریت. ۹: صص ۱۰۳-۱۱۲.
- میرفخرالدینی، سید حیدر؛ پیمان فر، محمد حسن؛ خطیبی عقدا، عبداالنبی و علیمحمدی، حسین. (۱۳۹۲). «**ارزیابی عملکرد سازمان‌های ورزشی با استفاده از مدل منسجم TOPSIS-BSC**». مدیریت ورزشی. شماره ۱۶: صص ۷۷-۹۶.
- ولی‌قزوینی، سکینه؛ شاه‌بهرامی، الهام؛ نظری، یاسر؛ مرادی، فردین و کلهر، روح‌اله. (۱۳۹۱). «**ارزیابی عملکرد بیمارستان شهید رجایی قزوین بر اساس الگوی تعالی سازمانی EFQM**». مجله دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت). ۶(۱): صص ۷۰-۷۸.
- همتی نژاد، مهرعلی؛ حمیدی، مهرزاد؛ مدنی، مهدی و میرزایی کالار، اکبر. (۱۳۹۱). «**مطالعه آمادگی کارمندان ادارات تربیت‌بدنی استان‌های آذربایجان غربی، شرقی و اردبیل در پذیرش مدیریت کیفیت جامع**». مدیریت ورزشی. ۱۴: صص ۱۲۳ - ۱۳۸.
- Alonso Angle B., & Fernandez Patricio S. (2009). **"The Balanced Scorecard of public Investment in Sport".** Proposal for Change, 22(1), 89-107.
- Chadwick, S. (2009). **"From outside lane to inside track: sport management research in the twenty – first century".** Management Decision, 47(1). PP: 191-203.
- Delaney D, Daniel. (2008). **"Accounting for Athletics: A Balanced Scorecard Approach. Thesis. University of Connecticut – Storrs Drive Performance".** Harvard Business Review on Measuring Corporate Performance.
- Ekmekçi, Y. A. D. (2014). **"Implementing of Balanced Scorecard: Sample of Turkish**

Republic Ministry of Youth and Sport". Procedia- Social and Behavioral Sciences, 150, 754–761.

- Hamidreza, G., Mustafa, M. N., Rahim, R. N., & Azam, A. (2016). **"Structural Equation Modeling (SEM) of Performance Evaluation Indices in General Directorate of Youth and Sport of Guilan Province with Partial Least Squares (PLS)".** Physical education of students, 20(5), 49-56.
- Lyle, W.B., John. I. (1997). **"Managing excellence in sports performance".** Career Development International, 2(7). PP: 314-323.
- Neely, A.; Gregory, M. & Platts, K. (1995). **"Performance measurement system design**". International journal of operations and production management, 15(4): 80-116.
- O'Boyle, I. (2015). **"Developing a performance management framework for a national sport organization".** Sport Management Review, 18(2), 308-316.
- Talebpour, M., Amiri, M., & Rahmani, M. (2017). **"Designing the Model of Academic Sports Performance Management by Combining BSC and EFQM Excellence Model using QFD Technique".** Annals of Applied Sport Science, 4(4), 22-36.

۴

چارچوب مدل ساخت و توسعه اماکن ورزشی با رویکرد طرح‌های ترکیبی

مجتبی وظیفه دان ملاشاهی[۱]
محسن منوچهری نژاد[۲]
مینا حکاک زاده[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۵/۱۰
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۶/۶

هدف این تحقیق، تدوین چارچوب مدل ساخت و توسعه اماکن ورزشی با رویکرد طرح های ترکیبی بود. روش پژوهش، ترکیبی اکتشافی دو مرحله ای از نوع ابزار سازی بود. روش پژوهش کیفی، مطالعه موردی کیفی و مشارکت کنندگان بالقوه شامل ۲۳ نفر از متخصصان عضو هیئت علمی و مدیران اماکن ورزشی بودند. رویکرد نمونه گیری، هدفمند و روش نمونه گیری صاحب نظران کلیدی بودند. ابزار پژوهش مصاحبه نمیه ساختارمند بود. در تحلیل مضامین بر اساس مضامین پایه شناسایی شده در کل پژوهش، دسته بندی کلی تری انجام شد که منجر به شناسایی مضامین سازمان دهنده (عوامل مربوط به زیباشناسی، عوامل ایمنی، عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری، عوامل مربوط به تجهیزات، عوامل مربوط به جغرافیای شهری، عوامل مربوط به فرهنگ، عوامل مربوط به مکان یابی، عوامل مربوط به آینده نگری، عوامل مربوط به انسجام و جامعیت و عوامل مربوط به نمادپردازی) و در واقع عوامل و چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی کشور شده است.

---

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران
۲. دکترای مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه شمال، آمل، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: Mohsenmanochehri28@gmail.com
۳. استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

در بخش کمی، روش تحقیق توصیفی- پیمایشی و جامعه آماری شامل کلیه مدیران اماکن ورزشی کشور بود که با توجه به فرمول کوکران در جامعه‌های نامشخص، تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری مشخص شدند. ابزار مورد استفاده در بخش کمی، مقیاس محقق ساخته بر اساس شبکه مضامین بخش کیفی بود. برای بررسی روایی صوری، از نظر ده تن از اساتید رشته مدیریت ورزشی بهره گرفته شد و برای آزمون روایی محتوایی سوال‌های پرسش نامه، از مدل لاشه استفاده شد(cvr= 0/76) که روایی محتوایی هم تایید شد. همچنین روایی همگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی و برای بررسی برازش مدل تحقیق، از معادلات ساختاری استفاده گردید.

نتایج تحقیق نشان داد که مقدار T مربوط به هر عامل تاثیر معناداری دارد و تمامی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور مورد تایید قرار گرفت. همچنین، عوامل مکان یابی با تأثیر ۰/۶۱۲ مهم‌ترین عامل در چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور می‌باشند. بنابراین با توجه به ضرورت الگوی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی توصیه می‌گردد که مباحث مربوط به عوامل مکان یابی مورد توجه مسئولان قرار گیرد.

واژگان کلیدی: تحلیل مضمون، عوامل مکان یابی، طراحی، ساخت، اماکن ورزشی و روباز

مقدمه

اماکن ورزشی، از اساسی‌ترین بخش سخت افزاری در حوزۀ تربیت بدنی و ورزش و جزء مهمی از تأسیسات سازمان‌های انسانی به شمار می‌روند و طراحی بهینه برای آنها از وظایف مهم برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان شهری است. طراحی، فعالیتی است که استعدادهای فضایی و غیرفضایی یک سرزمین را شناسایی می‌کند و امکان انتخاب مکان مناسب برای کاربری‌های خاص را فراهم می‌آورد(سلیمی، ۱۳۹۱). طراحی اماکن ورزشی، تلاش اندیشمندانه و خلاقانه ای است که از تفکر شروع و به ارائه محصولی زیبا، کارآمد و اصیل ختم می‌شود. هنگامی که یک مهندس معمار، به ساختن مکانی می‌اندیشد و قبل از طراحی ابعاد و موقعیت زمین، شرایط بومی و اقلیمی و امکانات فنی را بررسی می‌کند، به نیازهای فردی و جمعی افراد استفاده کننده آن مکان توجه می‌کند، شرایط آسایش روحی و جسمی، فعالیت‌های فردی و نیازهای اجتماعی و فرهنگی آن‌ها را در نظر می‌گیرد و برای ایجاد یک فضای مانوس، زیبا، کارآمد و ایمن، راه حل و طرح مناسبی تصور، ترسیم و عرضه می‌کند، در واقع او اقدام به طراحی برای ساخت یک مکان می‌کند(ریزکی[1]، ۲۰۱۸). خلق زیبایی و آفرینش در هر زمینه ای میراث انسان‌های نو اندیش، خلاق و مبتکر است. یکی از زمینه‌هایی که بشر امروز توانسته است در آن هنر خود را نمایان کند، ساخت اماکن و فضاهای ورزشی هماهنگ با جلوه‌های طبیعت است؛ ورزشگاه‌هایی که در کنار زیبایی از همه قواعد مهندسی در بخش‌های متفاوتی همچون: مکان یابی، توسعه پایدار شهری، ایمنی، زیبایی شناسی و حتی محوطه سازی‌های بیرونی بهره مند هستند(دمپسی[2]، ۲۰۱۲). در سه دهه اخیر همگام با گسترش ورزش در عرصه‌های گوناگون همگانی، قهرمانی و حرفه ای، کشورهای میزبان مسابقات بزرگ ورزشی با هم رقابت می‌کنند تا با ایجاد فضاهای ورزشی نوین، ضمن برگزاری آن رویداد عظیم با بهترین کیفیت، با جذب توریست ورزشی به اقتصاد خود کمک کنند(زرگر، ۲۰۱۹). در همین زمینه می‌توان به کشور چین، به عنوان میزبان بازی‌های المپیک سال ۲۰۰۸ اشاره کرد که در ساخت زیباترین اماکن ورزشی از جمله آشیانه پرندگان توانسته است خالق یکی از عجایب روزگار خود شود(ژو[3]، ۲۰۱۹). جدای از ساخت مکان‌های ورزشی زیبا مانند سالن دوازده هزار نفری و استخر سرپوشیده که در مجموعه ورزشی آزادی تهران به مناسبت برگزاری بازی‌های آسیایی تهران در سال ۱۳۵۳ ساخته شده است، بیشتر اماکن ورزشی ایجاد شده در سی سال گذشته به شکل سوله یا انبارهای کوچک و بزرگ و بدون ظرافت‌های زیبایی تاسیس شده‌اند(رضوی، ۱۳۹۳). بهره گیری از هنر معماری در ساخت ورزشگاه‌ها که شبانه روز محل مراجعه اقشار مختلف مردم هستند، از ویژگی‌های جوامع مترقی و متمدن شمرده می‌شوند و بی توجهی به نیازهای عمومی در ساخت اماکن ورزشی، ضمن اینکه اتلاف سرمایه ملی محسوب می‌شود، موجب زیان جامعه است و جبران آن آسان نخواهد بود(مدقالچی، ۱۳۹۷). ژو(۲۰۱۹) بیان کرده که چین در ۶۰ سال گذشته بیش از ۱۴۰۰ ساختمان در کشورهای در حال توسعه احداث کرده است که بسیاری از آن‌ها استادیوم است. همچنین فراهم کردن مکان فیزیکی برای فعالیت‌های ورزشی و ایجاد شبکه برای توسعه اقتصادی و

1. Rizki
2. Dempsey
3. Xue

فرهنگی و سیاسی باعث افزایش روابط بین چین و کشورهای دریافت کننده این خدمات شده‌است(زو، ۲۰۱۹). امروزه محققان از طراحی و توسعه اماکن ورزشی به عنوان ابزاری قدرتمند در جهت توسعه شهری و مقوله‌های علمی استفاده می‌کنند. مدقالچی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان «معیارهای طراحی مجموعه آموزشی ورزشی» به این نتیجه رسید که عوامل در دو شاخه مکان یابی (مطلوبیت، ظرفیت، سازگاری، آسایش، وابستگی، کارایی، ایمنی و سلامتی) و طراحی مجموعه آموزشی ورزشی (انسجام و جامعیت، انعطاف پذیری، تنوع پذیری، نفوذپذیری، آینده نگری، ایمنی و سلامتی، پایداری، نمادپردازی و ارتباط با طبیعت) شناسایی گردید. آنت (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان «توسعه نظام ساخت و بهره برداری پروژه‌های ورزشی استان» به این نتیجه رسید که با آگاهی از وضعیت توسعه شهرستان‌های استان از منظر بهره مندی از امکانات ورزشی اداره ورزش و جوانان و در راستای آمایش سرزمین و عدالت فضایی مورد نظر آن می‌توان تمرکز توزیع فضاهای ورزشی جدید را به مناطق کمتر توسعه یافته انتقال داد و در نهایت برای کارایی بهتر و بیشتر سیستم اطلاعات جغرافیایی در بحث انتخاب مکان بهینه فضاهای ورزشی از نتیجه حاصل از بررسی امکان سنجی اجرای پروژه سیستم اطلاعات جغرافیایی تحت درگاه اینترنتی وب بهره جست. رضوی(۱۳۹۳) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که تمامی شاخص‌های محوطه سازی بیرونی که شامل ابعاد کالبدی، اجتماعی، فعالیتی و معنایی است، در محوطه سازی بیرونی اماکن و فضاهای ورزشی شهری مهم و تأثیر گذارند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد که اگرچه دیدگاه‌های ارائه شده در زمینهٔ این موضوع در بسیاری از موارد واجد جنبه‌هایی مشترك بوده‌اند، اما با تثبیت اهمیت نقش‌های کالبدی، اجتماعی، فعالیتی و معنایی محوطه‌های بیرونی اماکن و فضاهای ورزشی در قالب یک نوع فضای عمومی، تأکید بسیار بر رویکردهای تأمین امنیت، ایجاد فضاهای مناسب و کافی، امکان انجام فعالیت‌های متنوع و ایجاد سرزندگی و مفرح بودن در اینگونه فضاهاست. ریزکی و همکاران در سال (۲۰۱۸) به بررسی طراحی و توسعه و اندازه گیری میزان تابش نور و وضعیت تابش در استادیوم اصلی اندونزی پرداختند و عملکرد نورپردازی و تابش خیره کننده در اطراف زمین را تعیین کردند. آن‌ها در این پژوهش دریافتند که نورپردازی زمین ورزشگاه، اثر مهمی در طراحی و توسعه زمین ورزشگاه فوتبال دارد و اندازه گیری‌ها با استفاده از دستورالعمل فیفا و تکنیک‌های جدید در فناوری روشنایی مانند استفاده از تصاویر عکسبرداری از دامنه دینامیکی بالا انجام شده‌است. زرگر (۲۰۱۹) در تحقیق خود بیان کرد که در طراحی اماکن ورزشی چندرشته ای ورزشی به یک تیم نیاز است تا از اولین مراحل طراحی همکاری کنند. همچنین در پروژه‌های بزرگ که دارای پیچیدگی عملکردی است، معماران به دنبال بهبود طراحی و دسترسی و ایمنی برای همه گروه‌های مردم در ورزشگاه هستند. پوگیو و ورسکیج[1](۲۰۰۹) در منتطقه گراگلیاسکو[2] شهر تورین با توجه به میزان آلودگی خاک منطقه، سعی در یافتن بهترین فضاها برای ساخت پارک‌ها و فضاهای تفریحی کردند. آن‌ها در تحقیق خود علاوه بر توجه به مسائل مربوط به ویژگی‌های خاک منطقه و توجه دقیق به آلودگی خاک با فلزات سنگین، معیار تراکم جمعیت را نیز در پژوهش خود مورد توجه قرار دادند و مکان یابی ساخت پارک‌های جدید را بر پایه میزان تراکم جمعیت

1. Poggio& Vrscaj
2. Graglyasko

موجـود در منطقـه و توجه به عدم آلودگی موجود در خاک به انجام رسـاندند. جاگـودا[1](۲۰۰۸) در مقاله ای با عنوان «سـاخت امکانات ورزشـی به عنوان یک مدل طراحی شـهری مثبت در شـهرهای آنتاریو» فاصله اماکن ورزشـی و دسترسـی به آن‌ها را در بهره وری اماکن ورزشی با اهمیت تلقی می‌کند. آه[2] و جانگ[3](۲۰۰۷) برای مکان یابی فضاهای سبز و تفریحی در شهر سئول بر پراکنش مناسب فضاهای سبز تفریحی و عدالت در توزیع آن‌هـا تاکید کردند .آن‌ها در این تحقیق معیارهای رعایت حریم (فاصله از کاربری‌های موجود فعلی)، توجه به وجود خدمات شـهری در منطقه، توجه به نسـبت جمعیت با ظرفیت پارک و توجه به نسـبت مساحت منطقه به مسـاحت پـارک را در اولویت مـکان یابی خود قرار داده بودند؛ به طوری که در منطقه مورد مطالعه به شـناخت فضاهای خالی پرداختند و بر طبق همین معیار، مکان‌های مناسـب برای ساخت فضاهای سبز جدید را معرفی کردند. بنابراین برای تحقق این مسـئله باید در هر پروژه عمرانی ورزشی، عوامل و متغیرهای اساسی تاثیر گذار در امر طراحی و سـاخت مورد توجه سازندگان این نوع اماکن قرار گیرد. از آنجا که نقش ساخت محیط های مناسب برای فعالیت‌های بدنی و نیز اماکن و مجموعه‌ها ی ورزشـی دیدگاهی بین رشته ای است، همکاری متخصصان سـلامت عمومی، تربیت بدنی، برنامه ریزان شـهری و سیستم حمل و نقل لازم است. با توجه به جدید بودن این حیطهٔ تحقیقاتی، نیاز اسـت که تحقیقات در این زمینه حمایت شـود،به ویژه تحقیقات طولی که می‌تواند باعث ایجـاد روابط علّی شـود و بـه کامل تر کردن مدل‌های مفهومـی کمك کند. بنابراین، پژوهش حاضر سـعی بر آن دارد که مدل سـاخت و توسـعه اماکن ورزشی روباز در ایران را مورد سنجش قرار دهد و به واسطه نتایج حاصله و ارائه آمار دقیق به مدیران و مسـئولان مربوطه، اثرات قابل ملاحظه این نوع از کاربری‌های مهم بر محیط شـهری و شهروندان را انمودار سازد.

روش شناسی پژوهش

با توجه اینکه هدف پژوهش حاضر مطالعه عمیق چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور اسـت، طرح آن از طرح‌های ترکیبی اسـت و روش آن، با توجه به اینکه از قبل الگویی وجود نداشـته و پژوهشگر درصدد کشـف این الگو بوده اسـت، از مدل‌های ترکیبی اکتشـافی متوالی(کیفی –کمی) می‌باشد و چون در پی ساخت ابزاری (کرسول و پلانکلارک[4]، ۲۰۰۷) برای سنجش چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی بر اساس داده‌های بخش کیفی است، در زمره پژوهش‌های اکتشافی – ابزار سازی به شمار می‌رود. از این رو، ابتدا روش شناسـی و تحلیل بخش کیفی و سـپس روش شناسی و تحلیل بخش کمی تحقیق به تفکیک ارائه می‌شود و در بخش نتیجه گیری، نتایج به دست آمده در هر دو بخش با هم ادغام و ارائه خواهد شد.

1. Gagoda
2. Oh
3. Jeong
4. Creswell & Plano Clark

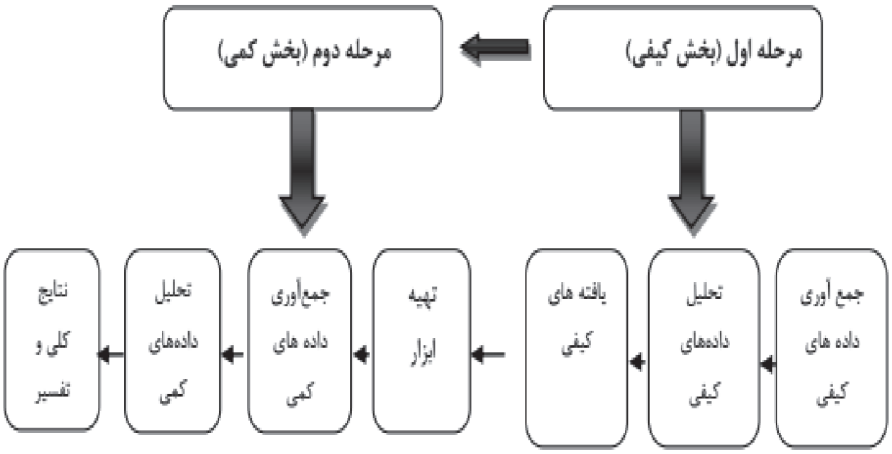

شکل ۱: فرآیند تحقیق ترکیبی اکتشافی متوالی از نوع ابزارسازی (اقتباس از کرسول و پلانکلارک، ۲۰۰۷)

الف) روش شناسی بخش کیفی

روش پژوهش در بخش کیفی، مطالعه موردی است و مشارکت کنندگان پژوهش اساتید رشته مدیریت ورزشی و مدیران اماکن ورزشی هستند. با بهره گیری از روش نمونه گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری، آگاهی دهندگان کلیدی شامل ۲۳ نفر از اساتید رشته مدیریت ورزشی و مدیران اماکن ورزشی برای شناسایی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی انتخاب شدند و با آنها مصاحبه به عمل آمد. ابزار مورد استفاده برای شناسایی عوامل مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی و ارائه و تدوین چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی، مصاحبه نیمه ساختمند(با گروه‌های کانونی) و مطالعه اسناد بوده است. برای تامین روایی و پایایی مطالعه از روش ارزیابی لینوکلن و گوبا استفاده شد. بدین منظور چهار معیار اعتبار (باورپذیری)، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تأییدپذیری برای ارزیابی در نظر گرفته شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با روش تحلیل مضمون و تشکیل شبکهٔ مضامین انجام گرفت. برای اعتباریابی داده‌های به دست آمده از روش همسوسازی داده‌ها (بررسی میزان تناسب اطلاعات مستخرج از ۱. مبانی نظری و اصول زیر بنایی مربوط به چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی؛ ۲. پژوهش‌های انجام شده در مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی؛ ۳. مضامین مستخرج از مصاحبه با افراد کانونی یا به عبارت دیگر آگاهی دهندگان کلیدی) استفاده شده است.

برای اخذ مجوز مورد نیاز برای انجام دادن مصاحبه با افراد کانونی، اقداماتی صورت گرفت که در این بخش پس از جلب همکاری صاحب نظران کلیدی برای مصاحبه و جلب اعتماد آنان برای دادن اطلاعات لازم، در زمان مقرر مراجعه و اطلاعات لازم گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌های انجام شده، با روش تحلیل مضمون انجام گرفته است.

یافته‌های بخش کیفی

با استفاده از روش تحلیل مضمون ابتدا مصاحبه‌های ضبط شده به صورت مکتوب درآمد. سپس با یادداشت‌های برداشته شده طی جلسات مصاحبه‌ها تکمیل شد. پس از آن با مطالعه دقیق متون، ابتدا برای هر یک از مصاحبه‌های تهیه شده، همه ایده‌های مستقل در قالب مضامین پایه شناسایی شد و به هر کدام یک کد اختصاص داده شد. این کار برای هر کدام از مصاحبه‌ها، انجام شد و در صورت وجود بخش‌هایی با مضامین مشابه در متن مصاحبه‌های قبلی، از همان کدهای قبلی، به عنوان نشانگر آنها استفاده گردید. سپس بر اساس مضامین پایه شناسایی شده در کل پژوهش، دسته بندی کلی تری انجام شد که منجر به شناسایی مضامین سازمان دهنده (عوامل مربوط به زیباشناسی، عوامل ایمنی، عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری، عوامل مربوط به تجهیزات، عوامل مربوط به جغرافیای شهری، عوامل مربوط به فرهنگ، عوامل مربوط به مکان یابی، عوامل مربوط به آینده نگری، عوامل مربوط به انسجام و جامعیت و عوامل مربوط به نمادپردازی) و در واقع عوامل و چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی کشور گردید. در پایان مضامین فراگیر چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی با طبقه بندی مضامین سازمان دهنده ایجاد شد(جدول ۱).

جدول ۱: مضامین مربوط به چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
طراحی و ساخت اماکن ورزشی	عوامل مربوط به زیباشناسی	بعد مربوط به محیط بعد مربوط به فضا بعد مربوط به شکل بعد مربوط به‌هارمونی بعد مربوط به نور و رنگ
	عوامل مربوط به ایمنی	کنترل محیط مدیریت خطر سیستم‌های پشتیبانی ارزیابی تاسیسات ارتباطات
	عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری	اهداف بوم شناختی اهداف زیست محیطی گرایشات اقتصادی گرایشات اجتماعی گرایشات کالبدی و فضایی
	عوامل مربوط به تجهیزات	ارزش کیفیت راحتی امنیت اعتماد

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
طراحی و ساخت اماکن ورزشی	عوامل مربوط به جغرافیای شهری	مشخصه‌های جمعیتی مجاورت‌ها پارکینگ و نظام ترافیک رقبا ضوابط و قوانین و مقررات
	عوامل مربوط به فرهنگ در طراحی	شاخص‌های مرتبط به تقاضا شاخص‌های محلی و منطقه ای شاخص‌های غیر اقتصادی
	عوامل مربوط به مکان یابی	موقعیت و مشخصات زمین آب و هوا سازگاری و ناسازگاری تراکم و شعاع عملکردی امکانات موجود
	عوامل مربوط به آینده نگری	حوزه سیاست حوزه سیاستگذاری حوزه برنامه ریزی حوزه طراحی و توسعه
	عوامل مربوط به انسجام و جامعیت	هویت اجتماعی نظم اجتماعی استفاده از فضاها آسایش
	عوامل مربوط به نمادپردازی	کالبدی اجتماعی فعالیتی معنایی

بر اســاس تحلیل‌های انجام شده، شــبکه مضامین چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی بر اساس عوامل وچارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی در شکل ۲ نمایش داده شده است.

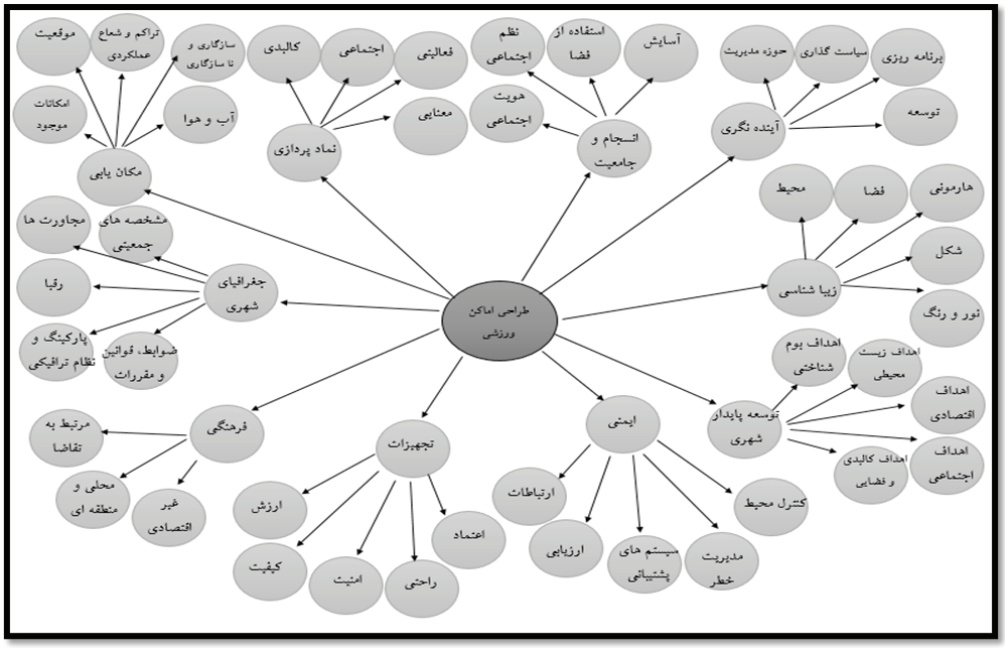

شکل ۲: شبکه‌های مضامین

به منظور ارائه و تدوین الگو چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی، در گام نخست مبانی نظری ارائه شده در حوزه اماکن ورزشی بررسی شد و اطلاعات لازم برای تدوین چارچوب مورد نظر، گردآوری گردید. سپس پژوهش‌های انجام شده در حوزه طراحی اماکن ورزشی مطالعه و در نهایت با آگاهی دهندگان کلیدی مصاحبه ای انجام شد. پس از تدوین الگوی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی به منظور اعتباریابی چارچوب کیفی تدوین شده در مرحله کمی، چارچوب تدوین شده در قالب یک مقیاس طراحی شد. این مقیاس شامل ۵۵ گویه و ۱۰ زیر مقیاس بود. پرسش نامه بر اساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت تنظیم گردیده و شامل ۵ طیف (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) بود.

ب) روش شناسی بخش کمی پژوهش

در بخش کمی از روش پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی استفاده شد و روش اجرا به صورت میدانی بود. هدف از انجام این مرحله، تدوین الگو چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی در مرحله کیفی بوده است. جامعه آماری این بخش شامل کلیه مدیران اماکن ورزشی کشور بود که با توجه به مشخص نبودن جامعه آماری و با توجه به فرمول کوکران در جامعه‌های نامشخص، تعداد ۳۸۴ نفر نمونه آماری با روش خوشه‌ای تصادفی از پنج استان- از بین ۳۱ استان- کشور انتخاب شدند. در هر استان انتخاب شده براساس منطقه جغرافیایی، تعداد ۷۷ پرسش نامه به شکل تصادفی بین مدیران اماکن ورزشی توزیع گردید. برای بررسی روایی

صوری، از نظر ده تن از اساتید مدیریت ورزشی بهره گرفته شد و برای آزمون روایی محتوایی، از سوال‌های پرسش نامه مدل لاشه استفاده شد(cvr= 0/76) که روایی محتوایی تایید گردید. همچنین روایی همگرا در جدول ۲ ارائه شده است. برقراری روایی همگرا و مطلوب مدل حاکی از اعتبار مناسب ابزار اندازه‌گیری در جامعه مورد مطالعه دارد. تحلیل نتایج این مطالعه به روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Amos 20 و SPSS20 انجام شده است.

همان طور که در جدول ۲ مشخص است، همه متغیر ها از پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ و میانگین واریانس استخراج شده بالای ۰/۵ برخوردار بوده‌اند. لذا می‌توان پایایی و روایی همگرای پژوهش حاضر را تایید نمود. پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده الگوی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی با توجه به اینکه به صورت مدل سلسله مراتبی آورده شده است، به صورت دستی محاسبه گردیده است.

جدول۲: پایایی و روایی همگرایی

متغیرهای تحقیق	میانگین واریانس استخراج شده	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
عوامل مربوط به زیباشناسی	۰/۷۵۳	۰/۹۰۱	۰/۸۳۶
عوامل مربوط به ایمنی	۰/۷۷۹	۰/۹۱۳	۰/۸۵۷
عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری	۰/۷۳۸	۰/۸۹٤	۰/۸۲۲
عوامل مربوط به تجهیزات	۰/۸۹۹	۰/۹٦٤	۰/۹٤٤
عوامل مربوط به جغرافیای شهری	۰/۵۹۲	۰/۸۷۷	۰/۸٦۱
عوامل مربوط به فرهنگ در طراحی	۰/٦٦۸	۰/۸۵۷	۰/۷٤۹
عوامل مربوط به مکان یابی	۰/۸۰٦	۰/۸۹۲	۰/۷۵۹
عوامل مربوط به آینده نگری	۰/۸۸۸	۰/۹٤۱	۰/۸۷٤
عوامل مربوط به انسجام و جامعیت	۰/۷۹۵	۰/۸٦٦	۰/۷٤۳
عوامل مربوط به نمادپردازی	۰/۸۱۰	۰/۸۹۵	۰/۷٦٦

یافته‌های بخش کمی پژوهش

جهت بررسی ساختار عاملی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور از روش تحلیل مسیر استفاده گردید. پس از محاسبه مقدار T مربوطه هر عامل مشخص گردید که تمامی چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور تاثیر معناداری را دارند. شکل ۳ مدل آماری تحقیق حاضر را به نمایش گذاشته است.

جدول ۳: اثرات متغیرها بر مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور

متغیرها	مقدار آماره تی	سطح معنا داری	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کلی
عوامل مربوط به زیباشناسی	۱۸/۱۸۷	۰/۰۰۱	۰/۵۳۲	ندارد	۰/۵۳۲
عوامل مربوط به ایمنی	۱۵/۸۷۶	۰/۰۰۱	۰/۵۰۵	ندارد	۰/۵۰۵
عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری	۱۲/۶۵۴	۰/۰۰۱	۰/۴۳۵	ندارد	۰/۴۳۵
عوامل مربوط به تجهیزات	۱۱/۱۲۴	۰/۰۰۱	۰/۳۸۲	ندارد	۰/۳۸۰
عوامل مربوط به جغرافیای شهری	۹/۷۶۸	۰/۰۰۱	۰/۲۳۴	ندارد	۰/۲۳۴
عوامل مربوط به فرهنگ در طراحی	۱۰/۳۴۵	۰/۰۰۱	۰/۴۳۱	ندارد	۰/۴۳۱
عوامل مربوط به مکان یابی	۱۶/۲۳۱	۰/۰۰۱	۰/۶۱۲	ندارد	۰/۶۱۲
عوامل مربوط به آینده نگری	۱۴/۴۵۳	۰/۰۰۱	۰/۵۲۱	ندارد	۰/۵۲۰
عوامل مربوط به انسجام و جامعیت	۱۳/۶۵۴	۰/۰۰۱	۰/۴۸۷	ندارد	۰/۴۸۷
عوامل مربوط به نمادپردازی	۴/۸۷۹	۰/۰۰۱	۰/۳۱۲	ندارد	۰/۳۱۲

همان طور که جدول ۳ نشان می‌دهد عوامل مکان یابی با تأثیر ۰/۶۱۲ مهم‌ترین عامل در چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی روباز کشور می‌باشد. نتایج همچنین نشان داد که براساس شاخص‌های برازندگی، مدل پژوهش مدل مناسبی می باشد.

جدول ۴: شاخص‌های برازش مدل

	Chi-(X^2) square	Df	X^2/df	RSMEA	CFI	GFI	AGFI	NFL
میزان	۲۱۵/۸۵۴	۸۴	۲/۵۶۹	۰/۰۴۲	۰/۹۲۱	۰/۹۲۵	۰/۹۲۸	۰/۹۲۹
ملاک	.....	کوچک‌تر از صفر نباشد	کمتر از ۳	کمتر از ۰/۰۵	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰
تفسیر	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب

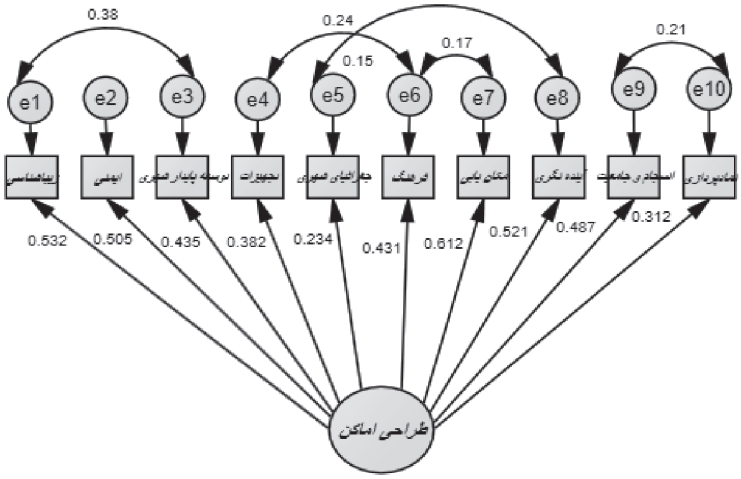

شکل۳: مدل نهایی استخراج شده از نرم افزار AMOS

بحث و نتیجه گیری

بهره گیری از هنر معماری در ساخت ورزشگاه‌ها که شبانه روز محل مراجعه اقشار مختلف مردم هستند، از ویژگی‌های جوامع مترقی و متمدن شمرده می‌شود و بی توجهی به نیازهای عمومی در ساخت اماکن ورزشی، ضمن اینکه اتلاف سرمایه ملی است، موجب زیان جامعه می‌گردد و جبران آن آسان نخواهد بود. بنابراین برای تحقق این مسئله باید در هر پروژه عمرانی ورزشی، عوامل و متغیرهای اساسی تاثیر گذار در امر طراحی و ساخت مورد توجه سازندگان این نوع اماکن قرار گیرد.

پژوهش حاضر در صدد است که مدل ساخت و توسعه اماکن ورزشی روباز در ایران را مورد سنجش قرار دهد و به واسطه نتایج حاصله و ارائه آمار دقیق به مدیران و مسئولان مربوطه، اثرات قابل ملاحظه این نوع از کاربری‌های مهم بر محیط شهری و شهروندان را نشان دهد. بررسی مدل مضامین نشان داد که دسته بندی کلی‌تری منجر به شناسایی مضامین سازمان دهنده (عوامل مربوط به زیباشناسی، عوامل ایمنی، عوامل مربوط به توسعه پایدار شهری، عوامل مربوط به تجهیزات، عوامل مربوط به جغرافیای شهری، عوامل مربوط به فرهنگ، عوامل مربوط به مکان یابی، عوامل مربوط به آینده نگری، عوامل مربوط به انسجام و جامعیت و عوامل مربوط به نمادپردازی) و در واقع عوامل و چارچوب مدل ساخت و طراحی اماکن ورزشی کشور شده است. همچنین یافته‌های توصیفی پژوهش نشان داد که عوامل مربوط به زیباشناسی برطراحی اماکن ورزشی کشور تاثیر گذار است که با یافته‌های رضوی(۱۳۹۱)، رضوی(۱۳۹۳) و بنتلی[1](۲۰۱۰) همخوان می‌باشد. رضوی(۱۳۹۳) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که عوامل زیباشناسی و متغییرهای آن بر طراحی اماکن ورزشی کشور تاثیر گذار است. زیباشناختی، یکی از مولفه‌های اصلی یک مکان واجد کیفیت می‌باشد. برای اینکه محیط‌های طراحی

1. Bentley

شـــده سـرزندگی را رواج دهند، باید بتوانند نیازهای اساسـی انسان‌ها را برآورده سازند. در واقع، عواملی مانند محیـط، شـکل، فضا، هارمونی، نور و رنگ انجام یک فعالیت ورزشـی را لذت بخش می‌کنند و از تشـویش و اسـترس می‌کاهند؛ چنان که بسـیاری از افراد با این هدف در یک مکان ورزشـی حاضر می‌شـوند. همچنین یافته‌های تحقیق نشـان داد که عوامل مربوط به ایمنی بر طراحی اماکن ورزشـی کشـور تاثیر گذار اسـت که با یافته‌هـای منتی (۱۳۹۷) و مدقالچی (۱۳۹۷) همخوان می‌باشـد. افزایش تلاش برای ایمن سـازی در طراحی اماکن ورزشـی ممکن اسـت در برخی کارها اثر مخالف داشته باشد. سازمان‌های ورزشی برای بهبود ایمنی در اماکن ورزشی باید هزینه‌های زیادی خرج کنند، اما برخی مدیران در این مورد تردید دارند. تجزیه وتحلیل آثار اقتصادی ناشـی از یك حادثه و نتیجهٔ زیان بار آن در اماکن ورزشـی آینده این شك را از بین می‌برد. تحلیل گران ورزشی باید اطلاعات مستند از موارد ایمنی و شاخص‌های علمی و معتبر استاندارد سازی برای اماکن ورزشی تهیه کنند تا توجه آنها را به سرمایه گذاری در ایمنی و استانداردسازی اماکن و فضاهای ورزشی معطوف دارند، زیرا احسـاس امنیت و رضایت تماشـاچیان به عنوان مهم-ترین و اصلی‌ترین منبع درآمد باشـگاه‌ها و تیم‌های ورزشی با ایجاد محیط آرام و ایمن محقق می‌شود و در نتیجه افزایش تعداد آنان را به دنبال خواهد داشت.

یافته‌های پژوهش نشـان می‌دهد که عوامل مربوط به توسـعه پایدار شـهری بر طراحی اماکن ورزشی کشور تاثیر گذار می‌باشـد که با یافته‌های خدادادی(۱۳۹۷)، اسـکولنکرف[1] (۲۰۱۶) و آبسالیامو[2](۲۰۱۵) همخوان اسـت. اماکن ورزشـی می‌توانند روح وحدت را در کشـور گسـترش دهند و به ترویج توسـعه پایدار در کشور بینجامند. همچنین سـازندگان اماکن ورزشـی باید با همکاری مسئولان محلی و جوامع، برنامه ریزی خود را با پروژه‌ها و اهداف گسـترده تر مانند مناطق نو ظهور، تقویت و ترویج کنند. از سـوی دیگر، عوامل مکان یابی با میزان تأثیر ۰/۶۱۲ مهم‌ترین عامل در چارچوب مدل سـاخت و طراحی اماکن ورزشـی روباز کشور می‌باشند. براساس شاخص‌های برازندگی نیز مشخص گردید که مدل پژوهش مدل مناسبی می‌باشد و ضرورت ساماندهی مکانی کاربری‌های ورزشـی، امری مسـلم و غیر قابل اجتناب به نظر می‌رسـد. این یافته همسو با تحقیقات آه و چانگ(۲۰۰۷)، سلیمی(۱۳۹۱)، پاول(۲۰۰۴) و عظیمی(۱۳۹۵) می‌باشد.

همچینن یافته‌های تحقیق نشـان می‌دهد که عوامل مربوط به تجهیزات، عوامل مربوط به جغرافیای شـهری، عوامل مربوط به فرهنگ، عوامل مربوط به آینده نگری، عوامل مربوط به انسـجام و جامعیت و عوامل مربوط به نمادپردازی بر طراحی اماکن ورزشـی کشور تاثیر گذارند که با یافته‌های مدقالچی (۱۳۹۷)، رضوی(۱۳۹۳)، زرگر (۲۰۱۹) و خدادادی(۱۳۹۷) همخوان می‌باشد

بنابراین اگر بخواهیم با امکانات محدود و مشـخص، بهترین و هماهنگ‌ترین نتیجه را حاصل کنیم باید برای رسـیدن به هدف خود طرح جامع داشـته باشـیم. طرح جامع، یک نگرش کلان به مسائل است که خطوط اصلی را مشـخص می‌کند و تقریبا به جزییات امور وارد نمی شـود. در طرح جامع مشـخص می‌شـود که هر قسمت از طرح چقدر اهمیت دارد و چه سـهمی از امکانات باید به آن اختصاص داده شـود. به عنوان مثال، برای سـاخت

1. Schulenkorf
2. Absalyamov

یک مجموعه ساختمانی مانند مجموعه‌های فرهنگی، آموزشی یا ورزشی، اولین قدم تهیه طرح جامع است. با داشتن طرح جامع به روشنی مشخص می‌گردد که اگر بخواهیم فضایی را وسیع تر انتخاب کنیم، ناچاریم فضاهای دیگر را محدودتر کنیم و اگر این امر هماهنگی فضاها را بر هم زند از انجام آن منصرف می‌شویم. لذا طرح جامع به ما کمک می‌کند تا با آگاهی هر چه بیشتر، از بسیاری زیاده خواهی‌ها چشم پوشی کنیم. چنانچه برای ساخت و ساز خود طرح جامعی نداشته باشیم، معمولا برای هر قسمت بیشترین و بهترین منابع را در نظر خواهیم گرفت، اما چون امکانات محدود است مجموعه ای ناهمگون حاصل خواهد شد که چون معمولا ابتدا به رو بناها توجه می‌شود، وقتی که به امور اساسی و زیر بنایی می‌رسیم متوجه می‌شویم که امکانات کافی باقی نمانده است. بدون طرح جامع ممکن است نتوان از تخصیص منابع به امور کم اهمیت خودداری کرد؛ اما داشتن طرح جامع این آگاهی را ایجاد می‌کند که در ازای چشم پوشی از بعضی موارد به موارد مهم تر پرداخته شود و لذا قبول محدودیت‌ها قابل تحمل تر خواهد بود. طراحی خوب می‌تواند به خلق مکان‌های زنده و پر شور، با شخصیت شاخص و متمایز، محیط‌ها و فضاهای عمومی امن و دسترس پذیر که استفاده از آن‌ها مطبوع و دارای مقیاس انسانی باشند و مکان‌هایی که به علت قوه تخیل و حساسیت طراحان شان الهام بخش هستند، کمک کند. عوامل بسیاری حاصل فرایند طراحی و نوع مکان‌هایی را که به وجود می‌آوریم، تعیین می‌کنند و بر آن‌ها تاثیر دارند. طراحی موفق نیازمند درک کامل شرایطی است که تحت آن شرایط تصمیمات لازم اخذ می‌شوند و کار توسعه فضاها انجام می‌گیرد. بنابراین مکان یابی بهینه، کارایی فضاهای ورزشی را به حداکثر می‌رساند و خدمات بهتری را برای استفاده کنندگان با هزینه‌های ممکن ارائه می‌نماید.

بدین ترتیب، پیشنهاد می‌شود که در مرحله مکان گزینی، به مسئله امکانات موجود در زمینه خدمات شهری و در راس آن توجه به وجود تسهیلات و شبکه‌های ارتباطی مانند راه‌ها، خیابان‌ها و وسایل حمل و نقل عمومی جهت دسترسی آسان اقشار مختلف مردم توجه خاص مبذول گردد.

همچنین با توجه به آنکه اماکن و فضاهای ورزشی به طور مستقیم یا غیر مستقیم بر روی بستری به نام زمین بنا می‌شود، داشتن شناخت مناسب از این بستر و اطلاع از ویژگی‌های آن، در زمان مکان گزینی اینگونه فضاها ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در راستای بهره گیری از نقاط مثبت ویژگی‌های خاص زمین و همچنین چاره‌اندیشی در مورد نقاط منفی موجود در بستر فیزیکی طرح، مطالعات جامعی صورت پذیرد. به علاوه در مرحله مکان گزینی اماکن ورزشی، فضاهایی که با توجه به جمعیت تحت پوشش و ظرفیت اماکن ورزشی قادر به پوشش کامل و متناسب با جمعیت و ظرفیت هستند در مقابل فضاهایی که از پوشش عملکردی محدودی برخوردارند و یا دارای همپوشی هستند، با اولویت بیشتری بررسی گردند. باید توجه داشت که ارزیابی سازگاری و ناسازگاری کاربری‌ها، مسئله پیچیده ای است که نیاز به بهره گیری از نظرات کارشناسان مختلف دارد.

منابع

- آنـت، زینب. (۱۳۹۷). «**توسـعه نظام سـاخت و بهره برداری پروژه‌های ورزشـی اسـتان البـرز از منظر امایش سـرزمین با اسـتفاده از GIS و امکان سنجی WebGIS بر مبنای WEB20**». رسـاله دکتری، دانشگاه مازندران، گرایش مدیریت ورزشی.
- خدادادی، محمد رسـول؛ عبودی، فاطمه و پاشایی، سجاد. (۱۳۹۷). «**مدل ساری ساختاری در تبیین مولفه‌های توعه پایدار اماکن ورزشی بر محیط شهری**». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. شماره ۳: صص ۱۲۵-۱۱۳.
- رضوی، سـید محمد حسین و عظیمی دلارستانی، عادله. (۱۳۹۳). «**بررسـی معیارهای محوطه سازی بیرونی در طراحی و ساخت اماکن ورزشی شهری**». نشریه مدیریت و توسعه ورزش، ش۱(پیاپی ۴): صص ۱۵-۳۴.
- رضوی، سـید محمد حسـین؛ حسـینی، عماد و سـلیمانی، معصومه. (۱۳۹۱). «**بررسـی ابعاد زیبایی شناختی در گرایش مشتریان به امکان ورزشی**». پژوهش نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. شماره ۱۶: صص ۱۵-۳۴.
- سـلطان حسینی، محمد؛ سلیمی، مهدی و سلیمی، منصوره. (۱۳۹۲). «**ارزیابی و اولویت بندی اثرات اجتماعی و اقتصادی اماکن ورزشـی بر محیط شـهری**». مطالعات و پژوهش‌های شهری و منتطقه ای. سال چهارم، شماره : صص ۶۶-۸۸.
- سـلیمی، مهدی؛ سـلطان حسـینی، محمد و تقوایی، مسـعود. (۱۳۹۱). «**انتخاب مکان بهینه به منظور سـاخت اماکن ورزشی روباز با استفاده از GIS**». نشریه مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۱۶: صص ۶۲-۳۷.
- مدقالچی، لیلا و حسـین پور فخاری نام، مهدیه. (۱۳۹۷). «**معیارهای طراحی مجموعه آموزشی ورزشی (مکان یابـی و طراحی مجموعه)**». ششـمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حـوزه علوم جغرافیا، معماری و شهرسازی ایران، تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- منتـی، عزیز و شـعبانی مقدم، کیـوان. (۱۳۹۷). «**تاثیر طراحی و عناصر آن بر رضایت مندی مشـتریان و کیفیت ادراک شده اماکن ورزشی غرب کشور**». فصلنامه علوم حرکتی و رفتاری. شماره : ص۱۷.
- Absalyamov, Timor. (2015). **“the influence of cultural and sport mega-events on sustainable development of the city”.** Procedia - Social and Behavioral Sciences, 188 (2015), pp. 197 – 201.
- Bentley, R. Jolley, D. and Kavanagh, A.M. (2010). **“Local environments as determinants of walking in Melbourne, Australia”.** Journal of social science and medicine, 70, pp: 1806- 1815.
- Billaudeau, N. (2011). **“Investigating disparities in spatial accessibility to and characteristics of sport facilities: direction, strength and spatial scale of associations with area income”.** Journal of the health & place, 17, pp:114-121.
- Chan, E. and Lee, G.K.L. (2010). **“Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects”.** Journal of social indicators research, 85, pp: 243-256.

- Dempsey, N. Brown, C. and Bramley, G. (2012). **"The key to sustainable urban development in Uk cities? The influence of density on social sustainability".** Journal of progress in planning, pp: 89–141.
- Gagoda, L. (2008). **"An exploration of sport facilities as a model of positive urban design in mid-sized on tario cities".** University of guelph, School of landscape architecture and graduate studies, pp: 1-228.
- Gregory, W., Heath, R., Brownson, C., Kruger, J., Miles, R., Powell, K.E., Ramsey, L.T., The Task Force on Community Preventive Services. (2006). **"The Effectiveness of Urban Design and Land Use and Transport Policies and Practices to Increase Physical Activity: A Systematic Review".** Journal of Physical Activity and Health, 3, Suppl 1: S55-S76.
- Kim, E. H. Y. (2019). **"Stadium City: A Modern Re-Imagination and the Sports Complex".** Doctoral dissertation, Carleton University.
- Larice, M., & Macdonald, E. (2007). **The Urban Design Reader**. Routledge, New York
- Mangkuto, R. A., Rachman, A. P., Aulia, A. G., Asri, A. D., & Rohmah, M. (2018). **"Assessment of pitch floodlighting and glare condition in the Main Stadium of Gelora Bung Karno, Indonesia".** Measurement, 117, 186-199.
- McGillivray, D. (2019). **"Sport events, space and the 'Live City'".** Cities, 85, 196-202.
- Oh, K. and Jeong, S. (2007). **"Assessing the spatial distribution of urban parks using GIS".** Department of urban planning, Hanyang university, Seoul, PP: 133-151.
- Poggio, L. and Vrscaj, B. (2009). **"A GIS-based human health risk assessment for urban green space planning - an example from Grugliasco".** Journal of science of the total environment, 407, PP: 961-970.
- Schulenkorf, N. (2016). **"Sustainable community development through sport and events: A conceptual framework for Sport-forDevelopment projects".** Sport Management Review, vol 15, pp 1-12.
- Xue, Charlie QL, et al. (2019). **"Architecture of "Stadium diplomacy"-China-aid sport buildings in Africa".** Habitat International, 90, 101985.
- Zargar, S. H., & Alaghmandan, M. (2019). **"CORAL: introducing a fully computational plug-in for stadium design and optimization; a case study of finding optimal spectators' viewing angle".** Architectural Science Review, 62(2), 160-170.

۵

بررسی علل گرایش ورزشکاران نخبه به دوپینگ

محسن بیرانوند[۱]
حسین رجبی نوش آبادی[۲]
سید نصرالله سجادی[۳]
مهرزاد حمیدی[۴]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۷/۲۸
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۱۰/۳

اهمیت و نقش ورزش در حوزه بین المللی و به طور ویژه حضور ورزشکاران پاک و عاری از دوپینگ در رویدادهای ورزشی بر کسی پوشیده نیست. هدف از پژوهش حاضر، بررسی علل گرایش ورزشکاران نخبه به دوپینگ است که با روش کیفی انجام شد. جامعهٔ آماری این پژوهش را هیئت رئیسه فدراسیون‌ها، مربیان و ورزشکاران تیم‌های ملی دوچرخه سواری، دومیدانی، وزنه برداری، کشتی و بسکتبال که بر اساس گزارش فدراسیون پزشکی در آذر ۱۳۹۵ دارای بیشترین آمار دوپینگ در ایران بودند و در بازی‌های آسیایی جاکارتا حضور داشتند، تشکیل می‌دادند. نمونه‌ها با روش نمونه گیری هدفمند و تکنیک گلوله برفی انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها، از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و برای انجام مراحل کدگذاری و تحلیل داده‌ها از نرم نرم افزار MAXQDA 2018 استفاده شد. بر اساس یافته‌ها، ۱۳ مولفه به عنوان علل گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران ملی پوش ایران شناسایی شدند: مشکلات فردی، روانی، مالی، قانون، مدیریتی، مربیان، عملکردی، نگرش فرد، دلایل اجتماعی و فرهنگی، کنترل، ساختاری، منفعت طلبی و رسانه‌ها. در پایان، متناسب با نتایج به دست آمده پیشنهادهایی در راستای جلوگیری از گرایش ورزشکاران به دوپینگ ارائه شد.

واژگان کلیدی: دوپینگ، موادنیروزا، سازمان جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا)، ورزشکاران نخبه و ورزش حرفه‌ای

---

۱. دکترای مدیریت ورزشی، گروه علوم ورزشی، دانشگاه تهران (پردیس بین المللی کیش)، کیش، ایران
۲. استادیار، مدیریت ورزشی، گروه علوم ورزشی، دانشگاه تهران (پردیس بین المللی کیش)، کیش، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Horajabi@ut.ac.ir
۳. استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۴. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

مقدمه

ورزش از جنبه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار داده و بسیاری از مردم را در مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به شیوه‌های گوناگون درگیر خود ساخته است. شاید به جرات بتوان گفت که آنچه به یک رویداد ورزشی کوچک یا بزرگ زیبایی می‌بخشد، نمایش ارزش‌های اخلاقی است که استفاده نکردن از داروهای نیروزا (دوپینگ) از آن جمله است (کاویانی فرد و کاویانی فرد، ۱۳۹۸). براساس «قانون جهانی ضد دوپینگ»[1] (وادا[2]، ۲۰۱۵)، هر نوع ماده یا روشی برای افزایش عملکرد که ویژگی‌هایی نظیر پتانسیل افزایش عملکرد، تهدید سلامتی و تخطی از روح ورزش را دارا باشند، به عنوان نقض قانون ضد دوپینگ شناخته می‌شود.

برخی از تحقیقات به بررسی عدم تعهد اخلاقی در دوپینگ پرداخته‌اند. کاواسانو و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که عدم تعهد اخلاقی رابطهٔ مثبت معناداری با تمایل به استفاده از مواد نیروزا در بین ورزشکاران دارد. دیوکان (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «مدیریت پیشگیری از دوپینگ (نقش فاکتورهای آموزشی، ورزشی و باورهای دینی بر مستعد دوپینگ بودن ورزشکاران نخبه)» دریافت که میزان ضریب تأثیر متغیرهای مستقل فاکتورهای آموزشی و ورزشی با متغیر وابسته مستعد دوپینگ بودن معنی دار نبود، اما متغیر پیش بین باورهای دینی با متغیر مستعد دوپینگ بودن ارتباط معنی داری را نشان داد. ابه و پیچ[3] (۲۰۱۸) در بررسی دوپینگ مقطعی و تمام وقت در بین ورزشکاران نخبه دانمارک و بررسی تفاوت‌های جنسیتی یک نظرسنجی آنلاین (میزان پاسخ= ۵۷ درصد) انجام دادند. در پی دستیابی به اطلاعات بیوگرافی و همچنین سؤالاتی با روش انتخاب تصادفی در مورد دوپینگ مشخص شد که میزان شیوع دوپینگ در بین ورزشکاران نخبه دانمارکی شبیه به ورزشکاران نخبه هلندی و آلمانی است؛ در واقع ورزشکاران هلندی و آلمانی کمتر به سراغ دوپینگ می‌روند. در مطالعه‌ای دیگر در بین ورزشکاران نخبه، میزان دوپینگ تخمین زده شده در مسابقات قهرمانی جهانی دو و میدانی و در بازی‌های پان عربی ۵۷/۱ درصد بود (اولریچ[4] و همکاران، ۲۰۱۸). وایت کر و بک‌هاوس[5] (۲۰۱۷) گزارش کردند که در بین سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۵، ۴۹ بازیکن راگبی و یک مربی در انگلیس محروم شدند. بیش از ۵۰ درصد از بازیکنان شرکت کننده در این رقابت‌ها زیر ۲۵ سال بودند. در نتایج این مقاله آمده است برای نتیجه گرفتن بهتر جهت ضد دوپینگ به افزایش سطح آموزش مبارزه با دوپینگ نیاز است. این یافته‌ها همچنین این دیدگاه را می‌کاود که ورزشکاران یکسان نیستند. در نتیجه، درک عمیق از شرایط اجتماعی و فرهنگی که باعث تشویق دوپینگ می‌شود در اولویت قرار دارد. دونکان[6] و همکاران (۲۰۱۸) پی بردند که برخی مسائل فرهنگی، نقش اساسی در عدم استفاده ورزشکاران از مواد نیروزا دارد. کاواسانو و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان «مقیاس عدم تعهد اخلاقی در دوپینگ» نشان دادند که عدم تعهد

1. WorldAnti-Doping Code
2. WADA
3. Elbe & Pitsch
4. Ulrich et al.
5. Whitaker & backhous
6. Duncan et al.

اخلاقی رابطهٔ مثبت معناداری با تمایل به استفاده از مواد نیروزا در بین ورزشکاران دارد. نتایج تحقیق کاشی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که مصرف مواد نیروزا و دوپینگ، واقعیتی انکار ناپذیر است و امروزه تنها مختص مردان ورزشکار در برخی از رشته‌ها نیست. دامنه این شیوع در زنان ورزشکار و جمعیت بسیار گسترده ای از ورزشکاران رشته‌های مختلف می‌باشد. بنابراین در صورت عدم توجه مسئولان، سیاستمداران و برنامه ریزان به این موضوع هر روز شاهد آسیب بیشتر جوانان و نوجوانان کشور خواهیم بود. توجه مربیان و ورزشکاران به نتایج رقابت‌های ورزشی، مسائل حاشیه‌ای و فشارهای جانبی بر ورزشکاران منجر به جستجوی برتری‌های فیزیولوژیکی، تغذیه‌ای و روانی گردیده که این امر گرایش به پدیدهٔ دوپینگ را به وجود آمده است (شوشتری‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲). نمونه بارز آن حذف بسیاری از ورزشکاران کشور روسیه از المپیک ۲۰۱۶ ریو می‌باشد.

با توجه به اهمیت و نقش ورزش در حوزهٔ جهانی و حضور ورزشکاران بدون دوپینگ در رویدادهای بین‌المللی، شناسایی عوامل ایجاد این پدیده از اولویت ویژه ای برخوردار می‌باشد. هم اکنون این معضل در اکثر رشته‌های ورزشی مشکلاتی را برای ورزشکاران، تیم‌ها و فدراسیون‌ها در سطوح مختلف ایجاد کرده است و اخبار و آمار محرومیت‌های سنگین، بلند مدت و محروم شدن برخی از ورزشکاران در رشته‌های مختلف ورزشی حاکی از ارتکاب به دوپینگ می‌باشد. البته به نظر می‌رسد شکاف اصلی در مقابله با پدیده دوپینگ، هم‌چنان در فقدان یک برنامهٔ جامع و یکپارچه برای شناسایی دلایل و نبود راهکارهای مدیریتی و پیشگیری از این پدیده می‌باشد. لذا محقق در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است:

عوامل گرایش ورزشکاران به دوپینگ در ایران کدام اند و راهکارهای جلوگیری از این پدیده چیست؟

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی بود که به روش کیفی انجام گرفت. برای جمع آوری داده‌ها، از مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته استفاده شد. جامعهٔ آماری این تحقیق متشکل از هیئت رئیسه فدراسیون‌ها، مربیان و ورزشکاران تیم‌های ملی دوچرخه سواری، دومیدانی، وزنه برداری، کشتی و بسکتبال بود که در بازی‌های آسیایی جاکارتا حضور داشتند. برای انتخاب نمونه‌ها به منظور انجام مصاحبه‌ها و شناسایی مؤلفه‌ها، از روش نمونه گیری گلوله برفی استفاده شد. ابتدا پژوهشگر با ورزشکارانی که سابقهٔ محرومیت به دلیل دوپینگ را داشتند، مصاحبه کرد. این مصاحبه‌ها در محل تمرین ورزشکاران و به صورت انفرادی انجام گرفت. سپس جهت مصاحبه با هیئت رئیسه فدراسیون‌ها در دفتر کار آن‌ها حضور یافت. کلیهٔ مکالمات روی نوار صوتی ضبط و سپس بلافاصله کلمه به کلمه روی کاغذ پیاده و تجزیه و تحلیل شد. کسب اجازهٔ ضبط مصاحبه‌ها، رضایت آگاهانه، حفظ گمنامی، محرمانه بودن اطلاعات و تعهدات اخلاقی در همهٔ مصاحبه‌ها مدنظر قرار گرفت. تعداد ۳۰ مصاحبه انجام شد تا اشباع نظری حاصل گردد. در ادامه، تحلیل مصاحبه‌ها با کدگذاری به صورت باز و محوری انجام شد. متن مصاحبه‌ها با استفاده از نرم افزار MAXQDA 2018 مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

کدگـذاری بـاز: در این تحقیق کد گذاری تا جایی ادامه یافت که مفاهیـم حاصل از مصاحبه‌ها در موقعیت باز کشـف قرار گیرند. سـپس مفاهیم بر اسـاس ارتباط با موضوعات مشابه طبقه‌بندی شـدند. نتایج حاصل از کدگذاری باز داده‌های کیفی گردآوری شـده با اسـتفاده از ابزار مصاحبه نشان دادند که تعداد ۷۲ کد باز از میان ۲۱۲ مفهوم شناسایی شده‌اند.

کد گذاری محوری: نتایج جدول ۱ حاکی از ۷۲ کد باز در قالب یک مقوله و ۱۳ زیرمقوله و فراوانی هر کد باز می‌باشد. در ادامه به بررسی مقوله‌های شناسایی شده پرداخته می‌شود.

جدول ۱: نتایج حاصل از کدگذاری محوری

مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	کد گذاری باز	فراوانی
علل گرایش	مشکلات فردی	عدم اطمینان ازآینده شغلی	۲
		عدم استعداد دررشته ورزشی انتخابی	۳
		شکسته شدن قبح دوپینگ درسنین کم و ورزش آماتور	۱
		عدم تسلط به زبان انگلیسی و اشتباه درترجمه راهنمای استفاده از دارو	۱
		انتظار نابجا و فشار خانواده	۸
		خوب تمرین نکردن وعدم آمادگی جهت حضوردرمسابقات	٤
		نقصان در بدن و برای جبران آن	۳
		تکرار قهرمانی	۲
		تأثیردوستان و هم تمرینی‌ها	۱۱
		مشورت گرفتن ازافراد ناآگاه وترس ازتماس با افراد مسئول	۳
		عدم آگاهی ورزشکار از لیست داروهای ممنوعه ونحوه استفاده ازمکمل‌ها	۹
	روانی	روی آوردن بعد از شکست ورزشی	۱
		عدم توانایی نه گفتن به پیشنهادکننده	۱
		داشتن ظاهری مناسب در نوجوانان	۱
		داشتن حس برتری نسبت به دیگران	٤
		وابستگی روانی بعد از اولین استفاده	۲
		عدم اعتماد به نفس	۵

مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	کد گذاری باز	فراوانی
علل گرایش	مالی	ارزان بودن مواد ممنوعه	۲
		بالا بودن قیمت مکمل‌های استاندارد	۱
		محدودیت وگران بودن کیت‌های تست دوپینگ	۲
		بالا بودن هزینه‌های راه‌اندازی آزمایشگاه	۱
		اخد سود بالا در تجارت مکمل‌های غیرمجاز	۲
		دسترسی به جوایز نقدی	۵
		کسب منافع مالی	۱۱
		شرایط بد اقتصادی در جامعه	٤
	قانون	عدم جنبه جرم عمومی برای دوپینگ	۱
		عدم منافع پرسنل ضددوپینگ درهیچ سازمان ورزشی دیگر	۲
		سهل بودن ورود مکمل توسط مسافران ازخارج ازکشور	۱
		عدم وجود قوانین بازدارنده در مورد برخورد با متخلفان	۲
		عدم وجود موانع قانونی محکم برای جلوگیری از ورود مکمل قاچاق	۲
	مدیریتی	تحریم‌های وضع شده ازسوی سایر کشورها	۱
		عدم ثبات مدیریت	۱
		چشم پوشی کردن ازخطای افراد به جهت زود نتیجه گرفتن	۳
		انتظار نابجا ازمربیان و ورزشکاران	۳
		عدم وجود ایمان راسخ به مبارزه با دوپینگ در بین مدیران	۳
		شناخت ناکافی مدیران از شرایط رشته ورزشی	۱
		نتیجه‌گرایی	۸
	مربیان	فشارمربیان برای نتیجه‌گیری و راه‌یابی به تیم ملی	۲
		نگرانی از آینده شغلی در بین مربیان	۱
		پایین بودن سطح علمی مربیان	٤
		انتظار نابجا از ورزشکاران	۱
		اثبات عملکرد خود	٤
		تشویق بیشتر ورزشکاران به انجام دوپینگ توسط مربیانی که خود در دوران ورزشی از مواد نیروزا استفاده می‌کردند.	۲

مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	کد گذاری باز	فراوانی
علل گرایش	عملکردی	ترمیم آسیب دیدگی	۱
		افزایش رکورد و عملکرد	۲
		افزایش یا کاهش وزن	۲
	نگرش فرد	غیر ممکن بودن ورزش حرفه‌ای بدون دوپینگ	۵
		استفاده همه از دوپینگ	۱۲
	دلایل اجتماعی و فرهنگی	صرفاً توجه به نتیجه نه تلاش افراد	۱
		قهرمانی ملاك خوشبختی	۲
		اشاعه فرهنگ موفقیت از هر طریق ممکن	۱
		بی‌حوصلگی و عدم صبر در ورزشکاران	۲
		ارزشی شدن، زود نتیجه گرفتن و دور زدن	۱۱
	کنترل	رصد نکردن ورزشکاران جدید ملی پوش ونحوه راهیابی به تیم ملی	۱
		نبود سیستم هشداردهنده در مورد این معضل	۱
		نگرفتن تست دوپینگ در مسابقات داخلی و قبل ازاعزام‌های برون مرزی	۲
		کنترل ونظارت کم روی ورزشکاران ملی پوش خارج ازاردوی تیم ملی	۱
		نداشتن آزمایشگاه استاندارد در کشور	۱
		پایین بودن کنترل‌های لازم	۱
	ساختاری	دسترسی محدود به مکمل استاندارد و ارزان	۲
		عدم برگزاری لیگ پویا و درآمدزایی پایین برای ورزشکاران	۱
		محدودیت دردسترسی به تجهیزات ورزشی روز دنیا	۱
		آلودگی مکمل‌های موجود در بازار	۲
	منفعت طلبی	راه‌یابی به تیم ملی و یا رده‌های بالاتر	۳
		جلب توجه جامعه	۲
		رسیدن به منصب‌های مدیریتی بعد از دوران قهرمانی	۲
		معافیت سربازی	۱
		راه‌یابی به دانشگاه	۱
		کسب شهرت و یا حفظ آن	۱۷
	رسانه‌ها	نپرداختن به مضرات دوپینگ	۱
		جلب توجه رسانه‌ها	۱
		توجه رسانه فقط به نفرات برتر	۱

شـکل ۱ به تشریح «مقولات علل گرایش» به دسـت آمده از خروجی نرم افزار MAXQDA 2018 پرداخته است.

شکل ۱: تصویری کلی از نظرات مصاحبه شوندگان در مورد مقولات

شـکل ۱ ، تصویری کلی از نظرات ۷ مصاحبه شـونده را برای هر مقوله نشـان می‌دهد. به این صورت که در این شکل ۳۰ ستون موجود است و هر ستون مربوط به یک مصاحبه شونده است. در هر ستون برای هر مصاحبه شـونده یک مربع برای مقوله «علـل گرایش» داریم. هرچه این مربع بزرگتر باشـد، آن مقوله از نظر آن مصاحبه شونده با اهمیت تر بوده است. بطور کلی این شکل، تصویری کلی از فراوانی مقوله‌های شناسایی شده را نشان می‌دهد.

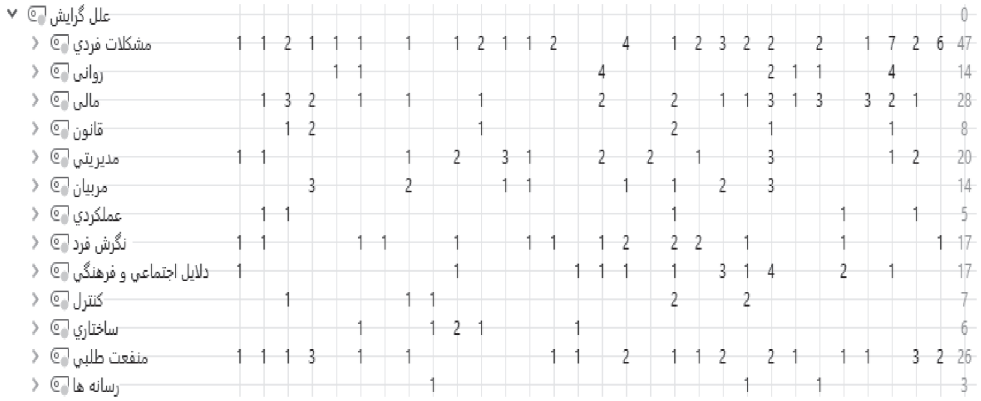

شکل ۲: فراوانی هر یک از زیرمقوله‌های مربوط به مقوله علل گرایش

شکل ۲، فراوانی هر یک از زیرمقوله‌های مربوط به مقوله علل گرایش را نشان می‌دهد که در جدول ۱ دلایل گرایش ورزشکاران به دوپینگ با ۱۳ علت شناسایی و نمایش داده شد.

در نهایت با توجه به نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها مشخص شد که مدل علل گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران ملی پوش ایران شامل ۱۳ مؤلفه می‌باشد که به صورت شکل ۳ ارائه می‌شود.

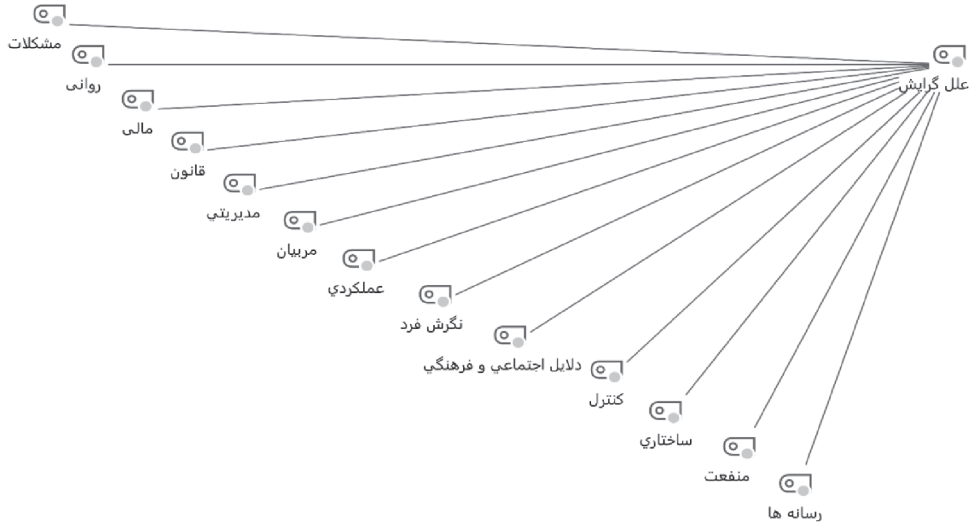

شکل ۳: مدل علل گرایش ورزشکاران نخبه به دوپینگ

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی علل گرایش ورزشکاران نخبه به دوپینگ است که با روش کیفی انجام شد. نتایج تحلیل محتوایی مصاحبه‌ها نشان داد که یکی از علل گرایش به دوپینگ، مشکلات فردی می‌باشد. به عنوان مثال، عدم انجام استعدادیابی قبل از شروع به فعالیت افراد در یک رشته ورزشی می‌تواند یک عامل گرایش به دوپینگ باشد؛ به این صورت که اگر رشته ورزشی فرد با استعداد و توان فیزیکی وی متناسب نباشد، در آینده فرد برای رفع آن نقصان و بهبود فیزیک بدن خود، به سمت دوپینگ گرایش پیدا می‌کند. از سوی دیگر، از هر ورزشکاری باید به‌اندازه توانش توقع و انتظار داشت. خانواده، مربی، داور، فدارسیون و کمیته ملی باید به این امر توجه داشته باشند و از توقعات بی مورد خودداری کنند. از دیگر مشکلات فردی که موجب گرایش به دوپینگ می‌شود، می‌توان به عواملی چون: عدم اطمینان از آینده شغلی، شکسته شدن قبح دوپینگ در سنین کم و ورزش آماتور، عدم تسلط به زبان انگلیسی و اشتباه در ترجمه راهنمای استفاده از دارو، خوب تمرین نکردن و عدم آمادگی جهت حضور در مسابقات، تکرار قهرمانی، تاثیر دوستان و هم تمرینی‌ها، مشورت گرفتن ازافراد ناآگاه و ترس از تماس با افراد مسئول و عدم آگاهی ورزشکار از لیست داروهای ممنوعه و نحوه استفاده از مکمل‌ها اشاره نمود.

ارزان بودن مواد ممنوعه و بالا بودن قیمت مکمل‌های استاندارد، از دیگر عوامل مالی گرایش به دوپینگ است. علاوه بر آن، محدودیت و گران بودن کیت‌های تست دوپینگ، بالا بودن هزینه‌های راه‌اندازی آزمایشگاه، سود بالای تجارت مکمل، کسب منافع مالی و شرایط بد اقتصادی جامعه به عنوان سایر عوامل مالی گرایش به دوپینگ شناسایی شدند.

قانـون از دیگـر عوامل گرایش به دوپینگ اسـت، زیرا دوپینگ به صورت جرم عمومی اعلام نشـده اسـت. ورود مکمل توسـط مسـافران از خارج از کشـور آسـان اسـت و موانع قانونی محکمی برای جلوگیری از ورود مکمل قاچاق وجود ندارد. در حقوق ورزشـی، دوپینگ تخلف اسـت و ورزشـکار مکلف اسـت از ورود ماده ممنوعه به بدن خود جلوگیری کند. همچنین، در حقوق ورزش با متخلف دوپینگ طبق رویه مسـئولیت مطلق رفتـار می‌شـود (زاهدی و همکاران، ۱۳۹۷). لذا قوانین و مقـررات مربوط به دوپینگ و مجازات‌های آن باید به ورزشکاران آموزش و یادآوری شود.

مشـکلات مدیریتی کشـور نیز به پدیده دوپینگ دامن می‌زند. تحریم‌های وضع شده ازسوی سایر کشورها، عدم ثبات مدیریت، چشـم پوشـی کـردن از خطای افراد به جهـت زود نتیجه گرفتن، انتظار نابجـا از مربیان و ورزشـکاران، عدم وجود ایمان راسخ به مبارزه با دوپینگ در بین مدیران، شناخت ناکافی مدیران از شرایط رشته ورزشی و نتیجه گرایی از مشکلات مدیریتی موجود در کشور می‌باشد. ضروری است که مدیران با همسو کردن تمامـی اهـداف و منابع موجود در اختیار از طریـق برنامه ریزی و به کارگیری تکنیک‌هـای مدیریتی، در جهت مطلوب و رسیدن به موفقیت حرکت کنند. فقدان به کار گیری برنامه ریزی و سایر اصول مدیریتی موجب به هدر رفتن اهداف و منابع و عاملی جهت گرایش به دوپینگ می‌شود.

یک عامل دیگرگرایش به دوپینگ، مربیان هستند. فشار مربیان برای نتیجه‌گیری و راهیابی به تیم ملی، نگرانی ازآینده شـغلی خود، پایین بودن سـطح علمی مربیان، انتظار نابجا از ورزشـکاران و اثبات عملکرد خود دلایلی هستند که موجب گرایش ورزشکاران به دوپینگ می‌شوند. بر اساس این یافته‌ها، مربیان باید در مورد خواسته‌ها و انتظارات خود از ورزشـکاران دقت لازم را داشـته باشند و نشـان دهند که در این زمینه از دانش و تسلط کافی برخوردارنـد و ورزشـکاران می‌توانند در ایـن زمینه به مربیان خود اعتمـاد کنند. مربیان با طرز رفتار مناسـب، انتظارات و خواسـته‌های معقول و منطقی می‌توانند مانع از گرایش ورزشـکاران به دوپینگ شوند. نتایج پژوهش حاضر نشـان داد که نگرانی از آینده شـغلی، یکی از دلایل گرایش به دوپینگ می‌باشـد. در مدل‌های مفهومی بازنشسـتگی ورزشـی، به صراحت به نقـش عامل برنامه ریزی قبلی برای دوران بازنشسـتگی بـه عنوان یکی از منابع اثر گذار بر کیفیت سـازگاری با زندگی حین ورزش و پس از ورزش تاکید شـده است. این برنامه‌ها شامل کمک‌های مالی و ایجاد فرصت‌های شـغلی و آموزش برای پذیرش آن اسـت (مهرابی و همکاران، ۱۳۹۴). لذا توصیه می‌گردد که به ورزشـکاران تضمین آینده شـغلی متناسـب با شـان و مقام اجتماعی آنها داده شود تا یکی دیگر از علل گرایش به دوپینگ مسدود گردد.

دلایل عملکردی شـامل ترمیم آسـیب دیدگی، افزایش رکورد و عملکرد و افزایش یا کاهش وزن نیز می‌تواند موجب گرایش ورزشکاران به دوپینگ شوند. لازوراس[1] و همکاران (۲۰۱۷) مشخص نمودند که فقدان دانش و آگاهی ورزشـکاران از خطرات و مشـکلات دوپینگ، یکی از عوامل سوق دهنده آنان به استفاده از مواد نیروزا و دوپینگ می‌باشد. به نظر می‌رسد دانش و اطلاعات در مورد دوپینگ سبب می‌گردد تا ورزشکاران ملی پوش از منظر ذهنی و روانی جهت حضور در ورزش آماده شـوند و برخی فشـارهای موجود مانند ترمیم آسیب دیدگی،

1. Lazuras et al.

افزایش یا کاهش وزن را جهت استفاده از مواد نیروزا مدیریت نمایند.

نگرش فرد نیز از عوامل مؤثر در گرایش او به دوپینگ می‌باشد. افرادی که ورزش حرفه ای بدون دوپینگ را غیر ممکن می‌دانند و یا افرادی که با خود فکر می‌کنند همه از دوپینگ استفاده می‌کنند- پس من هم می‌توانم استفاده کنم- در معرض آسیب قرار دارند.

دلایل اجتماعی و فرهنگی شامل توجه صرف به نتیجه نه تلاش افراد، قهرمانی ملاك خوشبختی، اشاعه فرهنگ موفقیت با هر وسیله، بی‌حوصلگی و عدم صبر در جوانان و ارزش شدن زود نتیجه گرفتن موجب گرایش به دوپینگ می‌شود. ایکرز[1] (۲۰۱۱) بیان می‌نماید رفتارهای کجروانه ای چون مصرف مواد نیروزا از طریق پیوند، تقویت و تقلید فرا گرفته می‌شود و برنامه‌های پیشگیرانه از طریق فراگیری رفتارها و الگوهای فکری مثبت، به صورت مستقیم و غیر مستقیم تاثیر گذار هستند. لذا با توجه به محیط اجتماعی که فرد در آن به سر می‌برد، نهادهای تربیتی همچون رسانه‌ها، نهادهای آموزشی و دانشگاهی باید به تعریف و اجرای برنامه‌های فرهنگی، بازدارنده و ترمیمی بپردازند و تمایل به مصرف دوپینگ را کاهش دهند. ضروری است تا با تولید برنامه‌های فرهنگی آموزشی پیرامون مضرات دوپینگ از میزان تمایل ورزشکاران ملی پوش به سمت این دسته از فعالیت‌ها بکاهند. و در سطح خانواده و خرده فرهنگ ورزشی هم می‌توان با ارائه جزوات آموزشی و فرهنگی والدین را به نظارت بیشتر بر رفتار و دامنه ارتباطات فرزندان ترغیب نمود.

1. Akers

منابع

- احمدیان، مهدی؛ اصلانخانی، محمد علی و اصغری، معصومه.(۱۳۹۶). «**سطح آمادگی روانی و گرایش به دوپینگ در ورزشکاران**». ششمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، تهران، انجمن روانشناسی ایران.
- دیوکان، بهزاد. (۱۳۹۵). «**مدیریت پیشگیری از دوپینگ (نقش فاکتورهای آموزشی، ورزشی و باورهای دینی بر مستعد دوپینگ بودن ورزشکاران نخبه)**». اولین همایش ملی تحولات علوم ورزشی در حوزه سلامت، پیشگیری و قهرمانی، قزوین، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره).
- زاهدی، مهدی؛ دادگر، علی؛ زمانی، قاسم و شهبازی، آرش. (۱۳۹۷). «**دوپینگ و واکاوی رویه دیوان داوری ورزش در مقابله با آن**». فصلنامه حقوق پزشکی. سال دوازدهم، شماره ۴۵: صص ۱۷۱ - ۱۹۰.
- سلطان احمدی، تینا؛ نجفیان، فاطمه و شهبازی، معصومه. (۱۳۹۸). «**تاثیر نگرش به ورزش پهلوانی بر میزان اطلاعات در خصوص دوپینگ و تمایل به دوپینگ ورزشکاران تیم‌های ملی**». مطالعات روانشناسی ورزشی. ۸(۲۸): صص ۱۹۳-۲۰۶.
- شوشتری زاده، فائقه؛ بهرامیان، فاطمه؛ صفری، علی اکبر؛ پورقادری، مونا و براتی، حجت‌اله. (۱۳۹۲). «**بررسی شیوع مصرف داروها و مکمل‌های نیروزا در ورزشکاران مرد رشته بدن‌سازی شهرستان کرج و عوامل مؤثر بر آن در سال ۱۳۹۰**». نشریه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی البرز. ۲ (۳): صص ۱۷۵-۱۸۲.
- شهبازی، مهدی؛ چوبینه، سیروس و عزتی، ریحانه. (۱۳۹۸). «**آسیب شناسی روان شناختی شیوع مصرف مکمل‌های ورزشی مجاز و غیرمجاز در بین ورزشکاران زن باشگاه‌های بدنسازی شهر تهران**». مطالعات روانشناسی ورزشی.
- کاشی، علی؛ نقیبی، سعید؛ شریعت زاده، محمد و آقابابا، علیرضا. (۱۳۹۶). «**مرور نظام مند و فرا تحلیل پژوهش‌های انجام شده در حوزه شیوع مصرف مواد نیروزا در ورزشکاران ایرانی**». فصلنامه فیزیولوژی ورزشی. ۹ (۳۶).
- کاویانی فرد، امین و کاویانی فرد، رامین. (۱۳۹۸). «**جایگاه اخلاق در جامعه ورزشی و سلامت روحی و روانی ورزشکار**». همایش بین المللی افق‌های نوین در علوم ورزشی و سلامت، تهران، انجمن افق نوین علم و فناوری.
- کیانی, محمد سعید و کیوان شعبانی، مقدم .(۱۳۹۷). «**ارتباط میان سطح تحصیلات و نوع واکنش بازدارنده پیشنهادی در قبال پدیده دوپینگ در میان ورزشکاران استان کرمانشاه**». دومین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت اهواز، اهواز، دانشگاه علوم پزشکی اهواز.
- مهرابی، قاسم؛ رزاقی، محمد ابراهیم و عیدی، حسین. (۱۳۹۴). «**تحلیل عوامل موثر بر گرایش ورزشکاران به سوء مصرف مواد مخدر پس از کناره گیری از ورزش**». رویکردهای نوین در مدیریت ورزش. دوره ۳، شماره ۸: صص ۴۹-۶۰.
- Akers, R. L. (2011). **Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance.** Transaction Publishers.
- Duncan, L. R., Hallward, L., & Alexander, D. (2018). **"Portraits of adolescent athletes**

facing personal and situational risk factors for doping initiation". Psychology of Sport and Exercise, 39, 163-170

- Kabiri, S., Cochran, J. K., Stewart, B. J., Sharepour, M., Rahmati, M. M., & Shadmanfaat, S. M. (2018). **"Doping Among Professional Athletes in Iran: A Test of Akers's Social Learning Theory".** International journal of offender therapy and comparative criminology, 62(5), 1384-1410.
- Kavussanu, M., Hatzigeorgiadis, A., Marie Elbe, A. and Ring, CH. (2016). **"The moral disengagement in doping scale".** Psychology of Sport and Exercise. 24, 188-198.
- L. Whitaker & S. Backhouse. (2017). **"Doping in sport: An analysis of sanctioned UK rugby union players between 2009 and 2015".** Volume 35, Issue 16.
- Lazuras, L., Barkoukis, V., Mallia, L., Lucidi, F., & Brand, R. (2017). **"More than a feeling: The role of anticipated regret in predicting doping intentions in adolescent athletes".** Psychology of Sport and Exercise, 30, 196-204.
- Ulrich, R., Pope, H. G., Cleret, L., Andrea Petroczi, A., Nepusz, T., Schaffer, J., et al. (2018). **"Doping in two elite athletics competitions assessed byrandomized-response surveys".** Sports Medicine, 48, 211–219. http://dx.doi.org/10.1007/s40279-017-0765-4Wolter
- WADA. (2015). **World Anti-Doping Code.** Montreal: WADA Retrievedfrom http://www.wada-ama.org/
- Kavussanu, M., Hatzigeorgiadis, A., Marie Elbe, A. and Ring, CH. (2016). **"The moral disengagement in doping scale".** Psychology of Sport and Exercise, 24, 188-198.

۶

تبیین رابطه انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در ورزش بدمینتون از دیدگاه نخبگان کشور

بهرام قدیمی[۱]
کاوه خبیری[۲]
محمدرضا پوریا[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۷/۲۲
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۱۱/۱۴

یکی از مهم‌ترین چالش‌های کنونی جوامع در حال توسعه، رسیدن به توسعه پایدار درتمامی عرصه‌هاست. این مهم در عرصه ورزش، از سویی بیانگر سطح انسجام اجتماعی و از سوی دیگر، نشان‌دهنده ظرفیت‌های انسانی جوامع است. رابطه بین سطح توسعه‌یافتگی و رفاه و رضایت اجتماعی با سلامت روانی و کاهش معضلات بیمارستانی نیز بر کسی پوشیده نیست. البته از جمله موانع برای انسجام اجتماعی، موانع اقتصادی و فرهنگی است.

فراگیر شدن ورزش به خصوص ورزش قهرمانی و اهمیت جایگاه آن در مناسبات بین المللی، توجه فراوان دولت‌ها را به این پدیده جلب کرده است. توانایی یک سیستم ورزشی برای پایداری، به گونه‌ای اجتناب ناپذیر وابسته به موفقیتی است که سیستم در ارتباط با محیط کسب می‌کند؛ اما توسعه پایدار با محیط مستلزم توزیع منابع و مسئولیت کار بین اجزای سیستم به نحوی است که عناصر درونی با قبول جایگاه و نقش خود همراه با عناصر دیگر برای تداوم کارکرد و پایداری سیستم در یك محیط متغیر فعالیت کنند.

هدف از تحقیق حاضر، تبیین رابطه انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در ورزش بدمینتون از دیدگاه نخبگان کشور است. جامعه آماری در بخش کیفی ۲۰ نفر از نخبگان ورزشی بودند که با استفاده از روش

---

۱. دانشیار، گروه جامعه شناسی و علوم اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: Dr.b.ghadimi@gmail.com
۲. استادیار، فیزیولوژی ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۳. دانشجوی دکترای جامعه شناسی ورزشی، گروه جامعه شناسی و علوم اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مصاحبه و اشـباع نظری اطلاعات جمع آوری شـد. در بخش کمی نیز همه جامعه آماری شـامل ورزشـکاران، مربیان، سرپرسـتان و مدیران نخبه رشـته ورزشـی بدمینتون به تعداد ۲۴۲ نفر به صورت کل شمار در پژوهش شـرکت داده شـدند. شـاخص‌های آماری «پرسشنامه مولفه‌های انسـجام اجتماعی مرتبط با توسـعه پایدار در نخبگان بدمینتون کشـور» به طور خلاصه عبارت اند از: (۱) مؤلفه احساس یکپارچگی افراد جامعه: این مؤلفه ۱۹/۷۶۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شـامل می‌شـود؛ (۲) مؤلفه روابط دوستانه و محبت آمیـز: ایـن مؤلفه ۱۸/۶۶۴ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شـامل می‌شـود؛ (۳) مؤلفه میزان روابـط اجتماعـی: این مؤلفه ۱۳/۱۳۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شـامل می‌شـود؛ (۴) مؤلفه تعامل‌های گروهی بر اسـاس ارزش‌های مشـترک و منجسم: این مؤلفه ۱۳/۰۳۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

شـاخص‌های GFI، AGFI و NFI نشان دهنده برازش بسیار مناسـب هستند و با توجه به این‌که مقادیر این شاخص‌ها بالای ۰/۹ است، در نتیجه نشانگر برازش خوب مدل می‌باشند. نتایج نشان داد که انسجام اجتماعی و فضـا بـرای مانور نخبگان ورزشـی بدمینتون نقش تعییـن کننده‌ای دارد که آن نیز به نوبـه خود نقش مهمی در انتخاب و اجرای طرح‌های توسعه‌ای به نفع ورزشکاران و دستیابی به رشد و توسعه پایدار دارد.

واژگان کلیدی: انسجام اجتماعی، بدمینتون، توسعه پایدار و نخبگان ورزشی

مقدمه

به اعتقاد بیشتر پژوهشگران و اندیشمندان حوزه مطالعات فرهنگی، سرمایه اجتماعی حتی اگر مفهومی واحد باشد، قطعاً مصداق واحدی در همه جوامع ندارد و اقتضای سرمایه بودن آن، این است که در هر جامعه‌ای متناسب با مقتضیات آن جامعه شکل بگیرد. هویت ملی، پیشینه تاریخی، باورها، دین، دردها و شادی‌های مشترك و سود و زیان‌های عمومی یك جامعه در چند و چون تولید سرمایه اجتماعی آن نقش دارد و لذا نمی‌توان میزان سرمایه اجتماعی در جوامع مختلف را با شاخص‌هایی یکسان سنجید. لذا از جمله مهمترین موانع در انسجام اجتماعی، موانع اقتصادی و اجتماعی است (حسین زاده، ۱۳۹۵: ۸۵۱). ولی مفهوم توسعه پایدار عکس آن است؛ بدین معنا که توسعه پایدار، برآورنده نیاز و آرمان‌های انسان‌ها، نه فقط در یك کشور و یك منطقه که تمامی مردم در سراسر جهان و درحال و آینده است. از این منظر، امروزه توسعه پایدار به عنوان یکی از اهداف مهم و کلیدی جوامع و دولت‌ها، دارای جایگاه و اهمیت ویژه‌ای در طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های جامع و کلان رشد و توسعه‌ای کشورها و حتی در سطوح گوناگون مورد بحث کنفرانس‌ها، سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی می‌باشد (علوی، ۱۳۹۶: ۱۹). فراگیر شدن ورزش به خصوص ورزش قهرمانی و اهمیت جایگاه آن در مناسبات بین المللی، توجه فراوان دولت‌ها را به این پدیده جلب کرده است. مسابقات مختلف قاره‌ای و جهانی و در رأس همه بازی‌های المپیک به عرصه رقابت جوانان برگزیده ورزشی ملت‌ها تبدیل شده و از این رهگذر علوم و فنون مختلفی در ورزش به کار گرفته شده است (بن[1]، ۲۰۱۸: ۱۳۳). موفقیت کشورها در میادین بین المللی ورزشی علاوه بر تأثیرات اجتماعی و اقتصادی، نمادی از ثبات و طبقه‌بندی‌های همه جانبه این کشورها محسوب می‌شود و یکی از علل سرمایه گذاری بالای کشورها در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، از این مورد نشأت می‌گیرد (جوانمرد، ۱۳۹۱ : ۳۷). امروزه توسعه در ابعاد مختلف در دستور کار تمامی کشورهای دنیا قرار دارد. توسعه یك کشور مفهومی کلی است که با توسعه در محورهای مختلف معنا می‌یابد. رشد سریع فناوری‌های ارتباطی به ویژه در حوزه رسانه‌های ارتباط جمعی یا رسانه‌های گروهی باعث شده است تا هر روز نقشی جدیدتر برای آن‌ها شناسایی شود (حسین زاده، پیشین: ۸۵۳). از منظر جامعه شناختی، می‌توان انسجام اجتماعی را به احساس یکپارچگی افراد جامعه، روابط دوستانه و محبت‌آمیز، میزان روابط اجتماعی و تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم تعریف کرد. بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر ابعاد توسعه پایدار نه تنها در سطح بین المللی حائز اهمیت است، بلکه در سطح ملی نیز به ویژه در کشورهایی نظیر ایران از جهات گوناگون اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و اقتصادی ارزشمند تلقی می‌شود. واضح است که برای سنجش نقش حمایت و انسجام اجتماعی و ارتباط آن با ابعاد توسعه پایدار، شناخت ابعاد، مولفه‌ها و دیدگاه موجود در زمینه حمایت از انسجام اجتماعی الزامی به نظر می‌رسد (علوی، ۱۳۹۶: ۲۱-۲۲). این مسئله از آن نظر مهم است که فعالیت‌های متناسب با بستر ساختاری آن، زمینه‌ساز پویش و تحول اجتماعی- اقتصادی است. به سخن دیگر، مجموعه ساختارها، اعم از محیطی- کالبدی و اجتماعی- اقتصادی، بستری متناسب برای به ثمر نشستن توسعه را میسر می‌سازد. در همین راستا، در صورت جهت‌گیری مبتنی بر برنامه‌ریزی

1. Ben

هدفمند و همسو با اصول توسعه پایدار، توسعه پایدار کالبدی- فضایی امکان پذیر می گردد (سعیدی، ۱۳۹۶ : ۹). انسجام اجتماعی یک مفهموم اجتماعی است و با سرمایه اجتماعی نیز ارتباط نزدیکی دارد که خواهان ساماندهی مشابهت‌ها و تمایزها در جامعه است. پیش فرض آن این است که انسان‌ها خواسته‌ها و نیازهای مختلفی دارند در عین این‌که به نیاز آن‌ها توجه می‌شود، به تفاوت آن‌ها با دیگران نیز التفات می گردد (به نقل از موکوتو[1]، ۲۰۱۲).

انسجام اجتماعی بیش از آن‌که دغدغه‌ای از بالا به پایین باشد، یک دغدغه از پایین به بالاست. به عبارت دیگر، بیش از آن‌که بر جمع کردن مشابهت‌ها بیندیشد، به تعریف و بازخوانی تفاوت‌ها نظاره دارد. دغدغه انسجام اجتماعی هویت است، آن هم نه هویت انتسابی و ذاتی بلکه هویت اکتسابی و فرهنگی کاری که با تعلیم و تربیت دراز مدت و به حسب رشته و پایگاه اجتماعی شکل گرفته و موقعیت شغلی و رفاهی او را تشکیل داده است (پاپانیس، ۲۰۰۷). انسجام اجتماعی، تفاوت‌های فرهنگی را در روابط انسان‌ها در نظر می‌گیرد و چون که نگران اخلاق عمومی است، بنابراین همه سازمان‌ها ناگزیرند که عهده‌دار مدیریت راهبردی شوند و سازمان‌هایی موفق خواهند بود که بتوانند از علم و مدیریت راهبردی در راستای توسعه برآیند. آن‌چه که مشارکت همه اقشار مردم و پس‌اندازهایشان را در فرآیندهای تولیدی امکان پذیر می‌سازد، حس فراگیر رستگاری است که به وسیله حسن تعلق به یک اجتماع یکپارچه تقویت می گردد. در واقع، بهبود چشمگیر زندگی اقتصادی و عملکرد حکومت به وسیله هنجارها و شبکه‌های مشارکت مدنی ممکن شده است به اعتقاد زیمل[2]، نتیجه چنین شرایطی ناپایداری روابط و کاهش اعتماد اجتماعی است. این ایده تنزل روابط اجتماعی نخستین، هم‌چنان در کانون توجه جامعه شناسان قرار دارد. جامعه شناسان معاصر برای بررسی کمیت و کیفیت روابط و انسجام اجتماعی در جامعه به مفهوم سرمایه اجتماعی توجه ویژه‌ای نموده‌اند (نظری، ۱۳۹۰: ۲۹). سرمایه اجتماعی شبکه‌ها، هنجارها و اعتمادی است که مشارکت کنندگان را قادر می‌سازد تا به طور موثرتری با همدیگر کنش داشته باشند و اهداف مشترکشان را پیگیری نمایند. پاتنام[3] مطالعات زیادی را بررسی نموده است که پیوند مثبتی را بین سرمایه اجتماعی و دموکراتیک بودن دولت، موفقیت تحصیلی، جرم، رفاه کودکان، شادکامی و سلامت جسمانی و روانی گزارش نموده‌اند. وی نتایج مطالعات متعددی را بیان می‌کند که نشان از وجود پیوند اجتماعی با سلامتی و بهزیستی شخصی دارند. از سوی دیگر، اولین توضیح و تفسیر یکپارچه این اصطلاح توسط پیر بوردیو[4] انجام شد که سرمایه اجتماعی را به عنوان «مجموع منابع بالقوه و بالفعل که به عضویت در یک گروه مرتبط می‌شود»، تعریف می‌کند که هر یک از اعضا با پشتیبانی از سرمایه اجتماعی فراهم می‌کند. بنابراین در تعریف بوردیو تأکید روی شبکه‌های اجتماعی است. در دهه ۱۹۹۰ مفهوم سرمایه اجتماعی توسط بانک جهانی که یک برنامه تحقیقاتی را به آن اختصاص داد و کتاب «بولینگ تنها» از رابرت پانتام معروف شد (داوودزاده، ۱۳۹۴: ۵۹-۵۳). کلمن مطرح می‌کند که سرمایه اجتماعی بر کارکرد

1. Mokoto
2. Georg Simmel
3. Robert D. Putnam
4. Pierre Bourdieu

آن بنا شـده اسـت. سرمایه اجتماعی ذات واحدی نیسـت، بلکه مجموعه‌ای از ذات‌های گوناگون است. بوردیو بـه منظور تحلیل سـرمایه اجتماعی در ابتدا انواع مختلف دیگر سـرمایه- که عبارت اند از سـرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی و سرمایه نمادین- را تشریح می‌نماید و سپس مطرح می‌کند که سرمایه اجتماعی عبارت است از: «شـبکه‌ای از روابط فردی و جمعی که هر فرد یا جمعی در اختیار دارد». این تعریف باعث می‌شـود تا اولا، فضاهای مفهومی سرمایه اجتماعی محدودتر شود؛ ثانیاً، آن را از سایر انواع سرمایه به ویژه سرمایه‌های فرهنگی و نمادین جدا نماید (ازکیا، ۱۳۸۳).

جوانمرد و همکاران (۱۳۹۳) به بررسـی جامعه شـناختی کارکرد ورزش بر انسـجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد پرداختند و بیان نمودند که نتایج سنجش آزمون‌های آماری از طریق ضریب همبستگی پیرسن و اسپیرمن بین میزان انسـجام اجتماعی با متغیر مسـتقل تفاهم و توافق با ۰/۷۸۵ بالاترین ضریب همبسـتگی و نشـاط و شادابی با ۰/۲۹۵ کمترین ضریب همبستگی را داشته است. نتایج به دست آمده از رگرسیون چندگانه با توجه به مقدار آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵ درصد نشانگر این است که معادله رگرسیون و نتایج آن قابل تحلیل می‌باشد. قدیمی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اثرات فرهنگی اجتماعی توسعه ورزش در ایران با تاکید بر ورزش فوتبال پرداختند و به ارتباط ورزش فوتبال با برخی پدیده‌های فرهنگی و مسـائل اجتماعی در جامعه ایرانی دست یافتند. نتیجه پژوهش حاکی از آن بود که جذب اقوام در جامعه ملی به واسطه ورزش فوتبال و شـرکت دادن بانوان در حوزه‌های عمومی جامعه از کارکردهای هویت سـاز آن است. این ورزش، محلی برای تجلی و ظهور رفتارها و خشـونت‌هایی اسـت که به طور معمول مجاز شـمرده نمی‌شوند. فوتبال، ارزان، ساده، مهیج و تفریحی مفرح نزد مردم اسـت. بر این اسـاس و با توجه به رویکرد و مستندات موجود، هدف از تحقیق حاضر تبیین رابطه انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در ورزش بدمینتون از دیدگاه نخبگان کشور است.

ورزش از معدود عرصه‌هایی اسـت که سـلامت جسم و سـلامت روان جامعه را با هم به ارمغان می‌آورد و توسـعه یک جامعه در گرو بالا رفتن این دو شـاخص اسـت. لذا بدون شـک ورزش یکی از محورهای اساسی دسـتیابی به توسـعه پایدار جوامع به حساب می‌آید. از سـوی دیگر، در کنار توسعه فرهنگ ورزش در بین عموم مردم با تأمین و تجهیز اماکن ورزشـی، کسب عناوین ارزشـمند قهرمانی در ورزش حرفه ای باعث غرور ملّی، عـزّت و اقتدار یک کشـور خواهد بود. لذا شایسـته اسـت که برای اعتـلای نام زیبا و پرچـم مقدّس جمهوری اسـلامی ایران در تمامی عرصه‌های بین‌المللی، جهانی، المپیک و آسـیایی با استعانت از درگاه حضرت حق با برنامه ریزی، تدبیر، تلاش و همّت بلند گام برداشت. هدف این مقاله پرداختن به این امر و بسط مفهومی توسعه پایدار اسـت که در زمینه‌هایی همچون متمایز سـاختن پارادایم توسـعه پایدار، تبیین و ترسیم چارچوب توسعه پایدار، تعیین و تبیین پایداری و بسط معنایی آن و پیاده سازی در حیطه ورزش بدمینتون با در نظر گرفتن روابط مطرح شده است.

روش شناسی پژوهش

از دهه ۱۹۹۰ به بعد برخی از محققان و روش شناسان با مطرح کردن روش‌های تحقیق، درصدد ایجاد نوعی

همگرایی و ادغام رهیافت کیفی و کمی در تحقیقات علوم اجتماعی برآمدند. تحقیق با روش‌های ترکیبی، مبتنی بر همگرایی پارادایمی و تلفیق برخی اصول هستی شناختی، معرفت شناختی و روش شناختی پارادایم‌های مسلّط کمی و کیفی در علوم به گونه‌ای است که به پیدایش نوعی پارادایم نوین، فراسوی مجادله‌های نظری و روشی آن‌ها منجر شده است. قلمرو مکانی این پژوهش شامل کلیه ورزشکاران نخبه بدمینتون کشور و قلمرو موضوعی این تحقیق در جهت ارائه مدل تبیین مولفه‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشور است. جامعه آماری در بخش کیفی، ۲۰ نفر از نخبگان ورزشی بودند که با استفاده از روش مصاحبه و اشباع نظری اطلاعات لازم جمع‌آوری گردید. در بخش کمی نیز از مشارکت ورزشکاران، مربیان، سرپرستان و مدیران نخبه به تعداد ۲۴۲ نفر که تاثیر مشهودی بر فکر و عمل جامعه بدمینتون دارند، استفاده شد و همه جامعه آماری به صورت کل شمار در پژوهش شرکت داده شدند. از آن‌جا که با ابزار مصاحبه می‌توان بهتر از تجربیات شرکت کنندگان آگاه شد، در این تحقیق از مصاحبه عمیق به عنوان اصلی‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. چنان که محقق به هدایت تمامی مصاحبه‌ها اقدام کرد و به دلیل برقراری تماس مستقیم با مصاحبه شوندگان توانست به ارزیابی عمیق‌تر ادراک، نگرش‌ها، علایق و آرزوهای آزمودنی‌ها بپردازد. از سوی دیگر، مصاحبه ابزاری بود که امکان بررسی موضوع‌های پیچیده، پیگیری پاسخ‌ها یا پیدا کردن علل آن و اطمینان یافتن از درک سؤال توسط آزمودنی را فراهم می‌ساخت. برای تعیین روایی، از ابزار تعیین روایی صوری و محتوای و سازه استفاده شد. پرسشنامه تنظیم شده بر اساس متن مصاحبه با افراد واجد شرایط قبل از توزیع به تأیید چند تن از اساتید و خبرگان موضوع رسید. در این پژوهش، از روش‌های آماری مدل یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی جهت آزمون مفروضات مدل و ارزیابی میزان برازش مدل با داده‌های گردآوری شده از جامعه آماری پژوهش، به طور همزمان استفاده گردیده است.

یافته‌های پژوهش

ابتدا برای شناسایی ابعاد و مولفه‌ها و شاخص‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در نخبگان ورزش بدمینتون مبادرت به انجام مصاحبه با صاحب‌نظران مسلط به موضوع شد و سپس بر اساس ابعاد شناسایی شده و مورد تأیید این افراد و با بهره‌گیری از مبانی نظری پژوهش، مولفه‌ها شناسایی و سپس شاخص‌های (گویه‌ها) بخش کمّی ارزیابی شد. در نهایت، چهار مولفه انسجام اجتماعی موثر بر توسعه پایدار ورزش بدمینتون به شرح زیر تبیین شدند: احساس یکپارچگی افراد جامعه، روابط دوستانه و محبت‌آمیز، میزان روابط اجتماعی، تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم.

آمار توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ دهندگان به شرح زیر است:

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی جنسیت نمونه آماری

ابعاد		فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۶۹	۲۸/۵
	مرد	۱۷۳	۷۱/۵
جمع		۲۴۲	۱۰۰

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیت شناختی دامنه سنی نمونه آماری

ابعاد		فراوانی	درصد فراوانی
سن	۲۰ تا ۲۵ سال	۲۹	۱۲
	۲۶ تا ۳۰ سال	۶۱	۲۵/۲
	۳۱ تا ۳۵ سال	۱۱۰	۴۵/۵
	۳۵ سال به بالا	۴۲	۱۷/۴
جمع		۲۴۲	۱۰۰

برای ارائه آماره‌های توصیفی متغیرها، به سراغ سؤالات اختصاصی پرسش‌نامه می‌رویم که با استفاده از نمره‌گذاری طیف لیکرت استخراج شده‌اند:

جدول ۳: آماره‌های توصیفی برای متغیرهای پژوهش

	حساس یکپارچگی افراد جامعه	روابط دوستانه و محبت آمیز	میزان روابط آجتماعی	تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌ها مشترک و منجسم
تعداد	۲۴۲	۲۴۲	۲۴۲	۲۴۲
میانگین	۳/۵۸۹۱	۳/۶۷۹۸	۳/۵۴۵۰	۳/۷۰۸۷
انحراف معیار	۰/۵۸۳۹۷	۰/۵۷۳۸۴	۰/۷۳۸۷۲	۰/۷۱۲۳۸
کشیدگی	-۰/۵۱۰	-۰/۷۲۷	-۰/۷۱۸	-۰/۸۶۷
چولگی	-۰/۰۶۱	-۰/۰۳۱	۰/۰۰۵	۰/۰۲۲

برای اندازه‌گیری میزان تقارن یا عدم تقارن یک توزیع، از شاخص چولگی استفاده می‌شود که در ستون پنجم جدول ۳ برای متغیرهای پژوهش ارائه شده است. ضریب چولگی برای تمامی متغیرها در بازه قابل قبول و نرمال است. برای این متغیرها چولگی مشاهدات به سمت راست می‌باشد که طبق نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌ها، ضریب چولگی برای همه متغیر در بازه قابل قبولی می‌باشد. بعبارت دیگر، می‌توان گفت که توزیع داده‌ها شبیه به توزیع نرمال می‌باشد. ضریب برجستگی، شاخصی است که میزان برجستگی یا ارتفاع یک توزیع نسبت به

توزیع نرمال را نشـان می‌دهد. در توزیع نرمال کشـیدگی صفر اسـت و اگر کشـیدگی یک توزیع بیشتر از نرمال باشد- یعنی پراکندگی آن کمتر از نرمال باشد- ضریب کشیدگی عددی مثبت است و برعکس اگر کشیدگی یک توزیع کمتر از نرمال باشد- یعنی پراکندگی آن بیشتر از نرمال باشد- ضریب کشیدگی عددی منفی خواهد بود. در اینجا، ضریب برجستگی مشاهدات در تمامی متغیرها از توزیع نرمال پیروی می‌نماید.

جدول ۴: آماره‌های توصیفی برای متغیرهای پژوهش

	Z	معناداری	نتیجه
احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/۹۹	۰/۳۵٤	توریع نرمال
روابط دوستانه و محبت آمیز	۰/۸٦	۰/۲۲۱	توریع نرمال
میزان روابط اجتماعی	۱/۰۳	۰/۱۲	توریع نرمال
تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۰/۹٤	۰/۳۳۷	توریع نرمال

با توجه به سطح معناداری در جدول ۴ که بالاتر از ۰/۰۵ است و مقدارکلموگروف اسمیرنوف برای مؤلفه‌های انسـجام اجتماعی مرتبط با توسـعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشـور می‌توان گفت که داده‌های مؤلفه از توزیع نرمالی برخوردارند. بعد از انجام مصاحبه با خبرگان و متخصصان، چهار شاخص با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌های تحقیقات اکتشاف شد. برای تبیین آماری و استنباطی این ابعاد با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی بـا اسـتفاده از نرم افزار لیزرل اقدام گردیـد. طبق اطلاعات در تحلیل عاملی اکتشـافی برای تجزیه وتحلیل ۲۴ گویهٔ پرسشنامهٔ اولیه از روش تحلیل عناصر اصلی با چرخش عمودی و تکنیک واریماکس استفاده شد و مقدار شـاخص پایایی بر اسـاس ضریب الفای کرونباخ KMOمعادل ۰/۷۹۹ به دست آمد. بنابراین چون شاخص به یک نزدیک اسـت، نمونه‌های انتخاب شده برای تحلیل کفایت می‌کند. آزمون بارتلت در سطح ۰/۰۰۱ معنادار می‌باشـد که حاکی از مناسـب بودن ماتریس همبسـتگی برای تحلیل عاملی داده‌هاست. علاوه بر این، با انجام تحلیل عاملی اکتشافی و دوران عمودی، نه عامل اصلی شناسایی گردید. معیار در نظر گرفتن بار هر عامل در هر پژوهش متفاوت می‌باشد؛ برخی از پژوهشگران از نقطهٔ برش حداقل ۰/۳۰ و برخی دیگر از نقطهٔ برش حداکثر ۰/۵۵ استفاده می‌کنند (کاظم نژاد و همکاران، ۱۳۹۰).

در پژوهش حاضر نیز با حذف گویه‌هایی که بار عاملی آن‌ها کمتر از ۰/۵ بود، در مجموع ۲۰ گویه استخراج و ۴ گویه حذف گردید.

جدول۵: شاخص‌های آماری پرسشنامه مولفه‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در...

شاخص / عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده	درصد تراکمی واریانس تبیین شده
احساس یکپارچگی افراد جامعه	۸/۷۵۱	۱۹/۷۶۱	۱۹/۷۶۱
روابط دوستانه و محبت آمیز	۸/۳۹۰	۱۸/۶۶۴	۳۷/۳۴۵
میزان روابط آجتماعی	۶/۴۱۷	۱۴/۱۳۸	۵۰/۴۸۳
تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۶/۳۰۷	۱۴/۰۴۱	۶۴/۵۱۴

برای تحلیل عوامل از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی استفاده شده است. شاخص‌های آماری «پرسشنامه مولفه‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار در نخبگان بدمینتون کشور» در جدول ۵ نشان می‌دهد که عامل‌های اول تا چهارم دارای مقادیر بالاتر از یک می‌باشند و به ترتیب ۱۹/۷۶۱، ۱۸/۶۶۴، ۱۳/۱۳۸ و ۱۳/۰۳۱ درصد و روی هم رفته ۶۳/۵۱۳ درصد واریانس کل را تبیین می‌کنند. ویژگی‌ها به طور خلاصه عبارت اند از: (۱) مؤلفه احساس یکپارچگی افراد جامعه: این مؤلفه ۱۹/۷۶۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شامل می‌شود؛ (۲) مؤلفه روابط دوستانه و محبت آمیز: این مؤلفه ۱۸/۶۶۴ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شامل می‌شود؛ (۳) مؤلفه میزان روابط اجتماعی: این مؤلفه ۱۳/۱۳۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شامل می‌شود؛ (۴) مؤلفه تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم: این مؤلفه ۱۳/۰۳۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و ۵ گویه را شامل می‌شود.

بدین ترتیب، تحلیل عاملی تاییدی متغیرهای مکنون انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار ورزش بدمینتون کشور به رار زیر است:

احساس یکپارچگی افراد جامعه

شکل ۱، مدل اندازه گیری متغیرهای مکنون (بعد احساس یکپارچگی افراد جامعه) را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها را در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده‌گر (سؤال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل‌ها) می‌باشد.

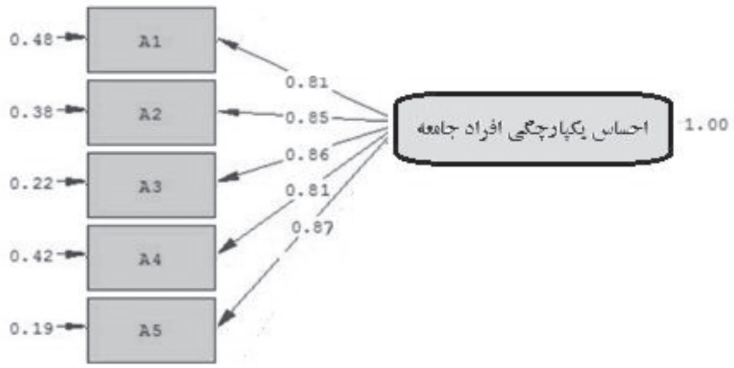

شکل ۱: مدل اندازه گیری متغیر مکنون بعد احساس یکپارچگی افراد جامعه در حالت تخمین استاندارد

با توجه به شکل ۱ می‌توان بارهای عاملی هر یک از سؤالات تحقیق را مشاهده نمود. برای مثال، بارهای عاملی سؤال‌ها به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۵، ۰/۸۶، ۰/۸۱ و ۰/۸۷ است. به عبارت دیگر:

- سوال اول، ۸۱ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۴۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال دوم، ۸۵ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۳۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال سوم، ۸۶ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۲۲ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال چهارم، ۸۱ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۴۲ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال پنجم، ۸۷ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۱۹ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).

واضح است که هر چه مقدار خطا کمتر باشد، ضرایب تعیین بالاتر و همبستگی بیشتری بین سؤال و عامل مربوطه وجود دارد. مقدار ضریب تعیین عددی بین ۰ و ۱ است که هر چه به سمت ۱ نزدیک شود، مقدار تبیین واریانس بیشتر می‌گردد. همان‌طور که بارهای عاملی نشان می‌دهد میزان کلیه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۵ می‌باشد که بیانگر روایی همگراست.

شکل ۲، معناداری ظرایب و پارامترهای به دست آمده مدل اندازه گیری متغیرهای مکنون (بعد احساس یکپارچگی افراد جامعه) را نشان می‌دهد که تمامی ضرایب به دست آمده معنادار شده‌اند. مقادیر آزمون معناداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- نشان دهنده معناداری بودن روابط است. مبنای تایید یا رد شدن فرضیات (معناداری روابط) بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری است. در سطح خطای ۰/۰۵ و

آزمون دوطرفه (پیش فرض نرمال) مقادیر بحرانی اعداد ۱/۹۶ و ۱/۹۶- می‌باشند.

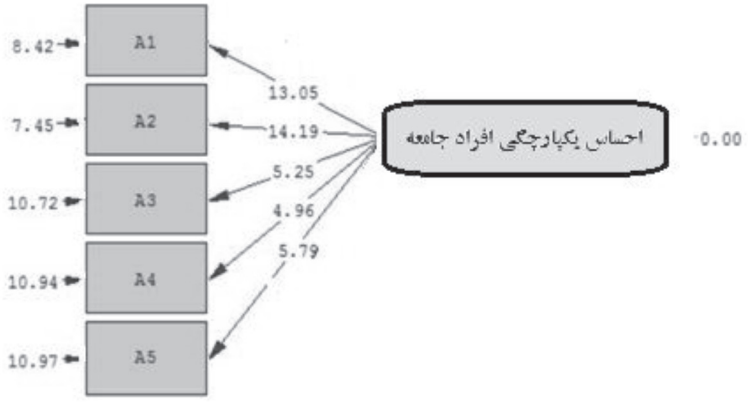

شکل ۲: مدل اندازه گیری‌های متغیرهای مکنون درون زا در حالت ضرایب معناداری

چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشند، فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می‌شود.

جدول ۶: آماره‌های مربوط به ضرایب تحلیل عاملی تاییدی شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه

	Estimate	S.E.	Standardized Estimate	C.R.	P
سؤال A5 < احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/۵۹۹	٤/۸۸۳	۰/۸۷	۵/۷۹	۰/۰۰۰
سؤال A4 < احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/۵۲٤	۵/۷۸۲	۰/۸۱	٤/۹٦	۰/۰۰۰
سؤال A3 < احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/٦۳۸	٤/٤۹۱	۰/۸٦	۵/۲۵	۰/۰۰۰
سؤال A2 < احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/۷۷۸	٦/٦۸۳	۰/۸۵	۱٤/۱۹	۰/۰۰۰
سؤال A1 < احساس یکپارچگی افراد جامعه	۰/۷۹۲	٦/٦٦۲	۰/۸۱	۱۳/۰۵	۰/۰۰۰

جدول ۷: شاخص‌های برازش مدل ساختاری بعد احساس یکپارچگی افراد جامعه

شاخص	Df	X^2	X^2/df	RMSEA	NFI	AGFI	CFI	IFI	GFI
مقدار	۲٦	٦۹/۸۳	۲/٦۵	۰/۰٦۱	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۰	۰/۹۲

تفسیر شاخص نسبت مجذور کای بر درجه آزادی (X2/df) که حاصل تقسیم شاخص مجذور کای بر درجه آزادی برابر با ۲/۶۵ است که در مقایسه با مقدار بحرانی ۵ شاخص قابل قبولی است. شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) در این مدل برابر با ۰/۰۶۱ است که حد مجاز RMSEA، ۰/۰۸ است.

شاخص‌های GFI, AGFI و NFI به ترتیب برابر با ۰/۹۰، ۰/۹۲ و ۰/۹۱ می‌باشد که نشان دهنده برازش بسیار مناسبی است. با توجه به این‌که مقادیر این شاخص‌ها بالای ۰/۹ است، در نتیجه نشانگر برازش خوب مدل هستند.

روابط دوستانه و محبت آمیز

شکل ۳، مدل اندازه گیری متغیرهای مکنون (بعد روابط دوستانه و محبت آمیز) را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها را در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده گر (سؤال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل‌ها) می‌باشد.

شکل ۳: مدل اندازه گیری متغیر مکنون روابط دوستانه و محبت آمیز در حالت تخمین استاندارد

با توجه به شکل ۳ می‌توان بارهای عاملی هر یک از سؤالات تحقیق را مشاهده نمود. برای مثال، بارهای عاملی سؤال‌ها به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۶۷، ۰/۶۹، ۰/۵۷ و ۰/۶۲ است. به عبارت دیگر:

- سوال ششم، ۷۷ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۲۹ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال هفتم، ۶۷ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۰۷ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال هشتم، ۶۹ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۱۳ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال نهم، ۵۷ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۶۵ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال دهم، ۶۲ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۵۳ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).

واضح است که هر چه مقدار خطا کمتر باشد، ضرایب تعیین بالاتر و همبستگی بیشتری بین سؤال و عامل مربوطه وجود دارد. مقدار ضریب تعیین عددی بین ۰ و ۱ است که هر چه به سمت ۱ نزدیک شود، مقدار تبیین

واریانس بیشتر می‌گردد. همان طور که بارهای عاملی نشان می‌دهد میزان کلیه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۵ می‌باشد که بیانگر روایی همگراست.

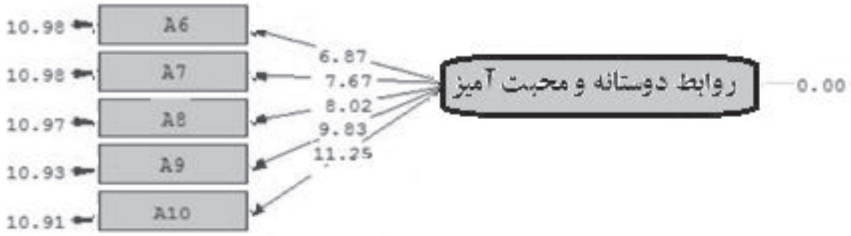

شکل ۴: مدل اندازه گیری متغیر مکنون روابط دوستانه و محبت آمیز در حالت تخمین استاندارد

شکل ۴ معناداری ظرایب و پارامترهای به دست آمده مدل اندازه گیری متغیرهای مکنون (بعد روابط دوستانه و محبت آمیز) را نشان می‌دهد که تمامی ضرایب به دست آمده معنادار شده‌اند. مقادیر آزمون معناداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- نشان دهنده معناداری بودن روابط است. مبنای تایید یا رد شدن فرضیات (معناداری روابط) بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری است. در سطح خطای ۰/۰۵ و آزمون دوطرفه (پیش فرض نرمال) مقادیر بحرانی اعداد ۱/۹۶ و ۱/۹۶- می‌باشند. چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشند، فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می‌شود.

جدول ۸: آماره‌های مربوط به ضرایب تحلیل عاملی تاییدی بعد روابط دوستانه و محبت آمیز

	Estimate	S.E.	Standardized Estimate	C.R.	P
سؤال A6 < روابط دوستانه و محبت آمیز	۰/۸۹۳	۷/۷۸٤	۰/۷۷	٦/۸۷	۰/۰۰۰
سؤال A7 < روابط دوستانه و محبت آمیز	۰/۸۹۹	۷/۷٦۷	۰/٦۷	۷/٦۷	۰/۰۰۰
سؤال A8 < روابط دوستانه و محبت آمیز	۰/۹۸۲	۹/۵۷۰	۰/٦۹	۸/۰۲	۰/۰۰۰
سؤال A9 < روابط دوستانه و محبت آمیز	۰/۸۵۵	۹/۲۰۱	۰/۵۷	۹/۸۳	۰/۰۰۰
سؤال A10 < روابط دوستانه و محبت آمیز	۱/٦۲۵	۹/۳۹۵	۰/٦۲	۱۱/۲۵	۰/۰۰۰

جدول ۹: شاخص‌های برازش مدل ساختاری بعد روابط دوستانه و محبت آمیز

شاخص	Df	X2	X2/df	RMSEA	NFI	AGFI	CFI	IFI	GFI
مقدار	۱۰۲	۲۸۸/٦٦	۲/۸۳	۰/۰٦۹	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۱

حاصل تقسیم شاخص مجذور کای بر درجه آزادی برابر با ۲/۸۳ است که در مقایسه با مقدار بحرانی ۵ شاخص قابل قبولی است. شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) در این مدل برابر با

۰/۰۶۹ است که حد مجاز حد مجاز RMSEA، ۰/۰۸ است. شاخص‌های GFI, AGFI و NFI به ترتیب برابر با ۰/۹۲، ۰/۹۰ و ۰/۹۱ می‌باشد که نشان دهنده برازش بسیار مناسبی می‌باشند و با توجه به این‌که مقادیر این شاخص‌ها بالای ۰/۹۰ است، در نتیجه نشانگر برازش خوب مدل هستند.

میزان روابط اجتماعی

شکل ۵، مدل اندازه‌گیری متغیر مکنون (میزان روابط اجتماعی) را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها را در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده گر (سؤال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل‌ها) می‌باشد.

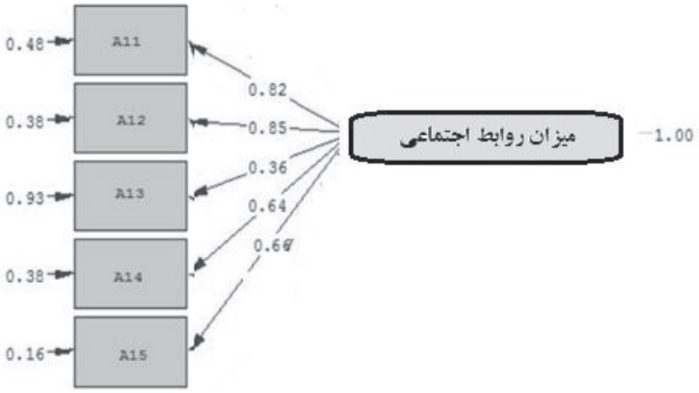

شکل ۵: مدل اندازه گیری متغیر مکنون میزان روابط اجتماعی در حالت تخمین استاندارد

با توجه به شکل ۵ می‌توان بارهای عاملی هر یک از سؤالات تحقیق را مشاهده نمود. برای مثال، بارهای عاملی سؤالات به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۵، ۰/۳۶، ۰/۶۴ و ۰/۶۶ است. به عبارت دیگر:

- سوال یازدهم، ۸۲ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۳۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال دوازدهم، ۸۵ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۰۷ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال سیزدهم، ۳۶ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۹۳ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال چهاردهم، ۶۴ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۳۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال پانزدهم، ۶۶ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۱۶ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).

واضح اســت که هر چه مقدار خطا کمتر باشــد، ضرایب تعیین بالاتر و همبستگی بیشتری بین سؤال و عامل مربوطه وجود دارد. مقدار ضریب تعیین عددی بین ۰ و ۱ است که هر چه به سمت ۱ نزدیک شود، مقدار تبیین واریانــس بیشــتر می‌گردد. همان طور که بارهای عاملی نشــان می‌دهد میزان کلیه بارهــای عاملی بالاتر از ۰/۵ می‌باشد که بیانگر روایی همگراست.

شــکل ۶، معناداری ظرایب و پارامترهای به دســت آمده مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون (بعد میزان روابط اجتماعی) را نشــان می‌دهد که تمامی ضرایب به دســت آمده معنادار شــده‌اند. مقادیر آزمون معناداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یــا کوچک‌تــر از ۱/۹۶- نشــان دهنده معنــاداری بودن روابط اســت. مبنای تایید یا رد شــدن فرضیات (معناداری روابط) بررســی مدل در حالت ضرایب معناداری اســت. در ســطح خطــای ۰/۰۵ و آزمون دوطرفه (پیش فرض نرمال) مقادیر بحرانی اعداد ۱/۹۶ و ۱/۹۶- می‌باشند. چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشند، فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می‌شود.

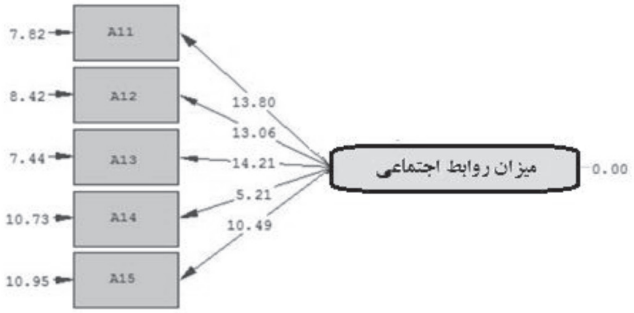

شکل ۶: مدل اندازه گیری‌های متغیرهای مکنون در حالت ضرایب معناداری

جدول ۱۰: آماره‌های مربوط به ضرایب تحلیل عاملی تاییدی بعد میزان روابط اجتماعی

	Estimate	S.E.	Standardized Estimate	C.R.	P
سؤال A11 < میزان روابط اجتماعی	۰/۹۰۷	٦/٥٥٥	۰/۸۲	۷/۸۲	۰/۰۰۰
سؤال A12 < میزان روابط اجتماعی	۰/۷٦۸	٤/۸٦۹	۰/۸٥	۸/٤۲	۰/۰۰۰
سؤال A13 < میزان روابط اجتماعی	۰/٥٤۲	٦/٥۹۱	۰/۳٦	۷/٤٤	۰/۰۰۰
سؤال A14 < میزان روابط اجتماعی	۰/۸۰٦	۸/٥٦۹	۰/٦٤	۱۰/۷۳	۰/۰۰۰
سؤال A15 < میزان روابط اجتماعی	۰/۹۳٤	۷/۱۲۸	۰/٦٦	۱۰/۹٥	۰/۰۰۰

جدول ۱۱: شاخص‌های برازش مدل ساختاری بعد میزان روابط اجتماعی

شاخص	Df	X2	X2/df	RMSEA	NFI	AGFI	CFI	IFI	GFI
مقدار	۲٥	۷۲/۷٥	۲/۹۱	۰/۰٦۹	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۰

حاصل تقسیم شاخص مجذور کای بر درجه آزادی برابر با ۲/۹۱ است که در مقایسه با مقدار بحرانی ۵ شاخص قابل قبولی است. شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) در این مدل برابر با ۰/۰۶۹ است. حد مجاز RMSEA، ۰/۰۸ است. شاخص‌های GFI, AGFI و NFI به ترتیب برابر با ۰/۹۲، ۰/۹۱ و ۰/۹۲ می‌باشد که نشان دهنده برازش بسیار مناسبی می‌باشند و با توجه به این‌که مقادیر این شاخص‌ها بالای ۰/۹۰ است، در نتیجه نشانگر برازش خوب مدل هستند.

تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم

شکل ۷، مدل اندازه‌گیری متغیر مکنون (بعد تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم) را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها را در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده‌گر (سؤال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل‌ها) می‌باشد.

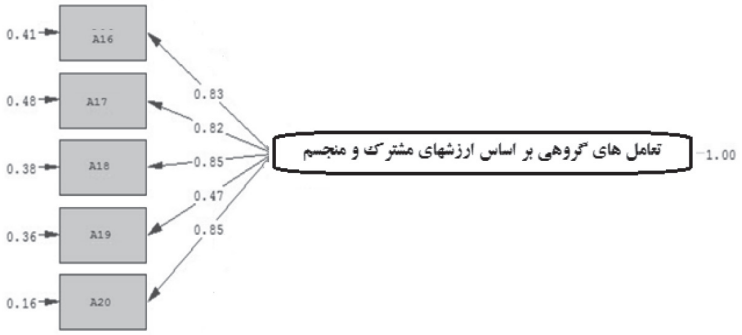

شکل ۷: مدل اندازه‌گیری متغیر مکنون تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم در حالت تخمین استاندارد

با توجه به شکل ۴-۷ می‌توان بارهای عاملی هر یک از سؤالات تحقیق را مشاهده نمود. برای مثال، بارهای عاملی سؤال‌ها به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۲، ۰/۸۵، ۰/۴۷ و ۰/۸۵ است. به عبارت دیگر:

- سوال شانزدهم، ۸۳ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۴۱ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال هفدهم، ۸۲ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۴۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال هجدهم، ۸۵ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۳۸ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).
- سوال نوزدهم، ۴۷ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۳۶ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).

- سوال بیستم، ۸۵ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های احساس یکپارچگی افراد جامعه را تبیین می‌نماید و مقدار ۰/۱۶ نیز مقدار خطا می‌باشد (مقدار واریانسی که توسط این سؤال قابل تبیین نیست).

واضح است که هر چه مقدار خطا کمتر باشد، ضرایب تعیین بالاتر و همبستگی بیشتری بین سؤال و عامل مربوطه وجود دارد. مقدار ضریب تعیین عددی بین ۰ و ۱ است که هر چه به سمت ۱ نزدیک شود، مقدار تبیین واریانس بیشتر می‌گردد. همان طور که بارهای عاملی نشان می‌دهد میزان کلیه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۵ می‌باشد که بیانگر روایی همگراست.

شکل ۸، معناداری ظرایب و پارامترهای به دست آمده مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون (بعد تعامل های گروهی بر اساس ارزش های مشترک و منجسم) را نشان می‌دهد که تمامی ضرایب به دست آمده معنادار شده‌اند. مقادیر آزمون معناداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- نشان دهنده معناداری بودن روابط است. مبنای تایید یا رد شدن فرضیات (معناداری روابط) بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری است. در سطح خطای ۰/۰۵ و آزمون دوطرفه (پیش فرض نرمال) مقادیر بحرانی اعداد ۱/۹۶ و ۱/۹۶- می‌باشند. چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشند، فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می‌شود.

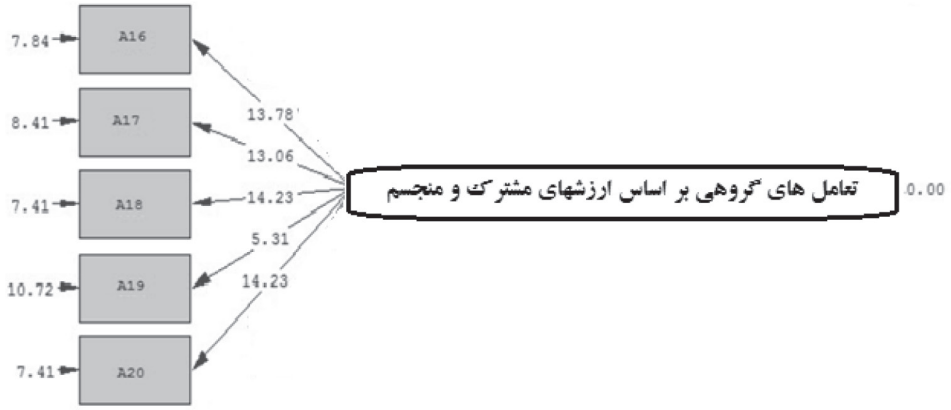

شکل ۸: مدل اندازه گیری‌های متغیرهای مکنون در حالت ضرایب معناداری

جدول ۱۲: آماره‌های مربوط به ضرایب تحلیل عاملی تاییدی بعد تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم

	Estimate	S.E.	Standardized Estimate	C.R.	P
سؤال A16 < تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۱/۰۰۲	۸/۵۱۲	۰/۸۳	۱۳/۷۸	۰/۰۰۰
سؤال A17 < تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۰/۹۰۷	٦/٥۰۹	۰/۸۲	۱۳/۰٦	۰/۰۰۰
سؤال A18 < تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۰/۷٦۸	٤/۸٦۹	۰/۸٥	۱٤/۲۳	۰/۰۰۰
سؤال A19 < تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۰/٥۱۲	٦/٥۱۱	۰/٤۷	٥/۳۱	۰/۰۰۰
سؤال A20 < تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۰/۷۰٥	۸/٥٦۹	۰/۸٥	۱٤/۲۳	۰/۰۰۰

جدول ۱۳: شاخص‌های برازش مدل تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم

شاخص	Df	X^2	X^2/df	RMSEA	NFI	AGFI	CFI	IFI	GFI
مقدار	۲۰	٦۲/۲٤	۳/۱۱۲	۰/۰۷۹	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۲

اگرچـه شـاخص مجذور کای معنـادار بود، ولی با توجه به این‌که این شـاخص در مـواردی که حجم نمونه بالاست معنادار می‌شود، قابل اغماض است. در عوض به‌جای شاخص مجذور کای به تفسیر شاخص دیگری به نام نسـبت مجذور کای بر درجه آزادی (X2/df) می‌پردازند. حاصل تقسـیم شـاخص مجذور کای بر درجه آزادی برابر با ۳/۰ اسـت که در مقایسـه با مقدار بحرانی ۵ شـاخص قابل قبولی اسـت. شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) در این مدل برابر با ۰/۰۷۹ اسـت که حد مجاز RMSEA، ۰/۰۸ اسـت. شاخص‌های GFI, AGFI و NFI به ترتیب برابر با ۰/۹۰، ۰/۹۱ و ۰/۹۱ می‌باشد که نشان دهنده برازش بسیار مناسبی می‌باشند.

حال باید به این سـؤال پاسـخ داد که درجه تناسـب مدل ارائه شده عوامل انسـجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشـور شامل احسـاس یکپارچگی افراد جامعه، روابط دوستانه و محبت آمیز، میزان روابط اجتماعی و تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌ها مشترک و منجسم چگونه است؟

برای پاسخ به این سؤال، از آزمون T تک نمونه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱۴ آمده است:

جدول ۱۴: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب مدل ارائه شده

میانگین جامعه = ۳					
ابعاد	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	Sig
احساس یکپارچگی افراد جامعه	۳/۶۹۸۱	۰/۴۴۷۳	۱۴/۵۴۰	۲۴۱	۰/۰۰۱
روابط دوستانه و محبت آمیز	۳/۵۹۸۲	۰/۶۵۴۳	۱۵/۲۴۷	۲۴۱	۰/۰۰۱
میزان روابط اجتماعی	۳/۶۵۴۹	۰/۶۶۵۹	۱۲/۵۰۹	۲۴۱	۰/۰۰۱
تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم	۳/۳۶۹۹۲	۰/۶۹۱۷	۱۲/۳۳۳۴	۲۴۱	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول ۱۴ نشان داده شده است، آماره t محاسبه شده در تمام قسمت‌های مدل نشان می‌دهد که مقادیر به دست آمده با درجه آزادی ۲۴۱ و آلفای ۰/۰۵ بزرگ‌تر از مقدار t بحرانی هستند. لذا فرض صفر مبنی بر عدم تفاوت بین میانگین‌های مشاهده شده و میانگین جامعه (۳) رد و مشخص می‌شود که بین میانگین‌های مشاهده شده و میانگین جامعه ۳ تفاوت معناداری وجود دارد و در نتیجه، درجه تناسب مدل ارائه شده برای مولفه‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشور از نظر متخصصان دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. هم‌چنین با توجه به نتایج آزمون T تک نمونه‌ای می‌توان گفت تمامی ۴ عامل کلیدی انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشور تأثیر مثبت و معناداری دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف شناسایی مولفه‌های انسجام اجتماعی مرتبط با توسعه پایدار نخبگان ورزش بدمینتون کشور صورت گرفت. به اعتقاد بیشتر پژوهشگران و اندیشمندان حوزه مطالعات فرهنگی، سرمایه اجتماعی حتی اگر مفهومی واحد باشد، قطعاً مصداق واحدی در همه جوامع ندارد و اقتضای سرمایه بودن آن، این است که در هر جامعه‌ای متناسب با مقتضیات آن جامعه شکل بگیرد. هویت ملی، پیشینه تاریخی، باورها، دین، دردها و شادی‌های مشترك و سود و زیان‌های عمومی یك جامعه در چند و چون تولید سرمایه اجتماعی آن نقش دارد و لذا نمی‌توان میزان سرمایه اجتماعی در جوامع مختلف را با شاخص‌هایی یکسان سنجید. لذا از جمله مهم‌ترین موانع در انسجام اجتماعی، موانع اقتصادی و اجتماعی است. فراگیر شدن ورزش به خصوص ورزش قهرمانی و اهمیت جایگاه آن در مناسبات بین المللی، توجه فراوان دولت‌ها را به پدیده توسعه پایدار نخبگان ورزشی جلب کرده است. امروزه توسعه در ابعاد مختلف در دستور کار تمامی کشورهای دنیا قرار دارد. توسعه یك کشور، مفهومی کلی است که با توسعه در محورهای مختلف معنا می‌یابد. رشد سریع فناوری‌های ارتباطی به ویژه در حوزه رسانه‌های ارتباط جمعی یا رسانه‌های گروهی باعث شده است تا هر روز نقش‌های جدیدتری برای آن‌ها شناسایی شود. ارتباط یکی از عناصر مهم زندگی اجتماعی انسان است.

توسعه پایدار به معنای تلفیق اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و زیست محیطی برای حداکثر سازی رفاه انسان فعلی بدون آسیب به توانایی نسل آینده برای برآوردن نیازهایشان می‌باشد. امروزه، ورزش از محلی بودن به سوی بین المللی شدن پیشرفت می‌نماید. اینک توسعه پایدار ورزش کشور، اهمیتی بیش از پیش یافته است. انسجام اجتماعی به معنای آن است که گروه وحدت خود را حفظ کند و با عناصر وحدت بخش خود تطابق و هم‌نوایی داشته باشد. همبستگی انسجام احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است که از آگاهی و اراده برخوردار باشند و حائز یک معنایی اخلاقی است. از منظر جامعه شناختی، می‌توان انسجام اجتماعی را به احساس یکپارچگی افراد جامعه، روابط دوستانه و محبت‌آمیز، میزان روابط اجتماعی و تعامل‌های گروهی بر اساس ارزش‌های مشترک و منجسم تعریف کرد. واضح است که برای سنجش نقش حمایت و انسجام اجتماعی و ارتباط آن با ابعاد توسعه پایدار، شناخت ابعاد، مولفه‌ها و دیدگاه‌های موجود پیرامون حمایت از انسجام اجتماعی الزامی به نظر می‌رسد. فعالیت‌ها و روابط در فضایی متناسب با بستر ساختاری آن، زمینه‌ساز پویش و تحول اجتماعی- اقتصادی است. به سخن دیگر، مجموعه ساختارها، اعم از محیطی- کالبدی و اجتماعی- اقتصادی، بستری متناسب برای به ثمر نشستن توسعه را میسر می‌سازد. بنابراین همه سازمان‌ها ناگزیرند که عهده‌دار مدیریت راهبردی شوند و سازمان‌هایی موفق خواهند بود که بتوانند از علم و مدیریت راهبردی در راستای توسعه پایدار و عوامل مرتبط با آن که در این تحقیق مولفه‌های انسجام اجتماعی است بهره‌مند گردند.

از نظر پاتنام، آن‌چه که مشارکت همه اقشار مردم و پس اندازهایشان را در فرآیندهای تولیدی امکان پذیر می‌سازد، حس فراگیر رستگاری است که به وسیله حس تعلق به یک اجتماع یکپارچه تقویت می‌گردد. بهبود چشمگیر زندگی اقتصادی و عملکرد حکومت به وسیله هنجارها و شبکه‌های مشارکت مدنی ممکن شده است که در پژوهش حاضر و با توجه به نتایج آن کاملا ملموس است.

به نظر زیمل، فرایندهایی نظیر تقسیم کار فزاینده، عقلانیت مفرط و نظایر آن سبب پیدایش دلزدگی و احتیاط در روابط اجتماعی موجود در کلان شهرها شده است. به اعتقاد او، نتیجه چنین شرایطی ناپایداری روابط و کاهش اعتماد اجتماعی است. این ایده تنزل روابط اجتماعی نخستین، هم‌چنان در کانون توجه جامعه شناسان قرار دارد و جامعه شناسان معاصر برای بررسی کمیت و کیفیت روابط و انسجام اجتماعی در جامعه به مفهوم سرمایه اجتماعی توجه ویژه‌ای نموده‌اند. سرمایه اجتماعی شامل دارایی‌هایی است که در زندگی روزانه افراد وجود دارند، مانند حس تفاهم، رفاقت و دوستی، احساس همدردی و روابط اجتماعی در بین افراد و خانواده‌هایی که یک واحد اجتماعی را تشکیل می‌دهند. دغدغه انسجام اجتماعی، هویت است آن‌هم نه هویت انتسابی و ذاتی، بلکه هویت اکتسابی و فرهنگی. کاری که با تعلیم و تربیت دراز مدت و بر حسب رشته و پایگاه اجتماعی شکل گرفته و موقعیت شغلی و رفاهی فرد را تشکیل داده است. انسجام اجتماعی تفاوت‌های فرهنگی را در روابط انسان‌ها در نظر می‌گیرد. روابط انسان‌ها بر اساس نظمی مکانیکی نیست، بلکه بر اساس نظمی ارگانیکی است؛ نوع خاصی از انسجام و همبستگی مرسوم به ارگانیک یا اندام است که اجماع اجتماعی یعنی وحدت انسجام یافته اجتماعی در آن نشان دهنده نتیجه تمایز اجتماعی افراد

با یکدیگر اســت. اســتمرار و پایداری حیات سیاســی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه در گرو انسجام و اتحاد اعضای آن جامعه می‌باشد. ایران، کشوری متنوع از نظر قومی است. ویژگی‌های متمایز کننده اقوام از یکدیگر در ایران بیشــتر بر مولفه‌های زبانی و مذهبی متمرکز می‌شــود. بین شــاخص‌های بعد انسجام موثر بر امنیت، شاخص‌های احترام به والدین و بزرگان به همدیگر، همدردی، همیاری در فصل کار، با سطح معناداری صفر درصد، بالاترین رتبه را کسب کرده‌اند. افزایش انسجام اجتماعی از طریق روابط مداوم و شرکت در انجمن‌ها و سازمان‌های جمعی منجر به تقویت و توسعه آن می‌گردد. یکی از مهم‌ترین موانع اصلاحات در کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته این است که کشورهای مذکور با محدودیت‌های اجتماعی عمده‌ای در اجرای اصلاحات مواجه هســتند. این محدودیت‌ها - که ایســترلی آن را «فضا برای مانور دادن» می‌نامد - از طریق میزان انسجام اجتماعی در یك کشور ایجاد می‌شود. انسجام اجتماعی و فضا برای مانور، تعیین کننده کیفیت نهادهاســت که آن نیز به نوبه خود، نقش مهمی در انتخاب و اجرای طرح‌های توســعه‌ای، به نفع طبقه محروم و دستیابی به رشد و توسعه پایدار دارد.

منابع

- حسـین زاده، عسگر؛ حیدری، قدرت اله؛ بارانی، حسین؛ زالی، حسن و زندی اصفهان، احسان. (۱۳۹۵). «**ارزیابی اثرات مسائل اجتماعی و اقتصادی بر انسجام اجتماعی عشایر (مطالعه موردی: عشایر ایل شاهسون دامنه‌های کوه سبلان)** ». مرتع و آبخیزداری (منابع طبیعی ایران). دوره ۶۹، شماره ۴: صص ۸۵۱ - ۸۶۱ .
- جوانمرد، کمال و نوابخش، مهرداد. (۱۳۹۳). «**بررسی جامعه شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشـتاد (مورد مطالعه: کرمان)**». نشـریه مطالعات علوم اجتماعی ایران. دوره ۱۱، شماره ۴۱: صص۳۷ - ۵۴.
- علوی، سـیدعلی؛ پورطاهری، مهدی و صابری، عبدالمطلب. (۱۳۹۶). «**الزامات توسـعه پایدار و ارزیابی توسعه پایدار محله ای**». نشریه پژوهش های جغرافیای انسانی (پژوهش های جغرافیایی). دوره ۴۹، شماره ۱: صص ۱۹-۳۴.
- سعیدی، عباس؛ رحمانی، بیژن؛ رحمانی فضلی، عبدالرضا؛ عزیزپور، فرهاد و مرادی، ابوالفضل. (۱۳۹۶). «**توان سنجی توسعه پایدار کالبدی- فضایی در ناحیه ابهر**». نشریه جغرافیا. دوره ۱۵ (دوره جدید)، شماره ۵۲: صص ۷ -۲۳ .
- نظری، نصراله. (۱۳۹۰). «**جامعه العالمیه**». دوفصلنامه تخصصی پژوهش های میان رشته ای قرآن کریم. سال دوم، شماره پنجم: صص۲۷-۳۶.
- پانتام، رابرت. (۱۳۸۴). **جامعه برخوردار، سرمایه اجتماعی و زندگی عمومی.** افشین خاکباز و حسن پویان. تهران: شیرازه
- داوودزاده، کاملیا؛ برجعلی لو، سمیه و صفانیا، علی محمد. (۱۳۹۴). «**اولویت مولفه های استفاده از اینترنت برای توسعه ورزش دانشگاهی**». نشریه مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی. دوره ۱۳، شماره ۴ : صص ۵۱ - ۶۴ .
- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۳). **توسعه روستایی با تاکید بر جامعه روستایی ایران.** تهران: نشر نی
- زبیری، هدی و کریمی موغاری، زهرا. (۱۳۹۳). «**اثر انسـجام اجتماعی بر توسـعه اقتصادی (مطالعه بین کشوری با رویکرد داده‌های تابلویی)**». دوره ۴، شماره ۱۴: صص ۳۹-۶۲.
- فرهمند، مهناز؛ سـعیدی مدنی، سیدمحسـن و سـهندی خلیفه کندی، مهناز. (۱۳۹۴). «**مطالعه تطبیقی انسـجام اجتماعی بین دو قومیت آذری و کرد (مورد مطالعه: شهرهای سنندج و تبریز)**». نشریه بررسی مسائل اجتماعی ایران (نامه علوم اجتماعی). دوره ۶ ، شماره ۱: صص ۹۵ - ۱۲۲ .
- قدیمـی، بهرام و باقری، مجتبی. (۱۳۹۶). «**بررسـی اثرات فرهنگی اجتماعی توسـعه ورزش در ایـران با تاکید بر ورزش فوتبال**». نشریه مطالعات توسعه اجتماعی ایران. بهار، دوره ۹، شماره ۲: صص ۱۰۳ - ۱۱۸.
- پورکیانی، محمد؛ حمیدی، مهرزاد؛ گودرزی، محمود و خبیری، محمد. (۱۳۹۶). «**تحلیل اثرگذاری ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بر توسعه ورزش**». نشریه مطالعات مدیریت ورزشی (پژوهش در علوم ورزشی). دوره ۹ ، شماره ۴۲: صص ۵۵ -۷۲ .
- Ben William Strafford, Pawel van der Steen, Keith Davids, Joseph Antony Stone. (2018). **"Parkour as a Donor Sport for Athletic Development in Youth Team Sports: Insights Through an Ecological Dynamics Lens".** Sports Med Open, 4: 21. Published online 2018 May 24. doi: 10.1186/s40798-018-0132-5
- Makoto Matlala, Bernardus van der Spuy, Sumayya Khan, Alec Moemi, Gert Oosthuizen, Fikile Mbalula. (2012). **"Strategic plan for the fiscal years 2012 – 2016, Ministry of Sport and Recreation South Africa"**. available on the http://www.srsa.gov.za
- Papanis, Efstratios & Roumeliotu, Myrsine. (2007). **"Can Social Trust and Participation is Reinforced Throuth Education? Empirical Data from Greese".** Journal of Education and Human Development, Vol. 1, Issue 2.

۷

سنجش اثربخشی فرآیند مدیریت راهبردی و تاثیر آن بر پاسخگویی‌سازمانی

علی همتی عفیف [۱]
معصومه کلاهی [۲]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۲/۱۵
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۳/۴

هـدف از این تحقیق، سـنجش اثربخشـی فرآیند مدیریت راهبردی و تاثیر آن بر پاسـخگویی سـازمانی در وزارت ورزش و جوانان بود. این تحقیق جزو تحقیق‌های توصیفی- همبستگی است که به صورت میدانی انجام گرفته اسـت. جامعه آماری این تحقیق شـامل همه کارکنان وزارت ورزش و جوانان است که با توجه به استعلام از معاونت پشـتیبانی و منابع انسـانی تعداد کارکنان، درمجموع ۸۰۰ نفر بوده اسـت. با محاسـبه حجم نمونه مورد نیاز برای تحقیق با استفاده از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان، ۲۶۰ نفر از کارمندان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه بین آنها پخش گردید که در نهایت ۲۵۱ پرسشنامه برگشت داده شـد. ابزار تحقیق پرسشنامه، پرسشنامه «اثربخشی مدیریت راهبردی در سازمان‌های ورزشی» فرید فتحی (۱۳۹۶) و پرسشنامه «پاسخگویی سازمانی» واعظی (۱۳۹۰) می‌باشد. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها به وسیله ۱۰ نفراز اساتید متخصص در زمینه مدیریت ورزشی تایید گردید. پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ به دست آمد که برای پرسشـنامه «اثربخشـی مدیریت راهبردی» ۰/۸۲ و برای پرسشنامه «پاسخگویی سازمانی» ۰/۸۴ محاسـبه شـد. نتایج تحقیق نشـان داد که اثربخشـی مدیریت راهبردی در وزارت ورزش و جوانان در وضعیت نامناسـبی قرار دارد. همچنین بین اثربخشـی مدیریت راهبردی و پاسخگویی سازمانی ارتباط معناداری مشهود است. نتیجه آن که وزارت ورزش و جوانان نیاز به ارزیابی فرآیندهای مدیریت راهبردی و راه‌های اثربخش بودن راهبردهای خود دارد. همچنین، ضروری اسـت که وزارت ورزش و جوانان سیسـتم پاسخگویی خود را تقویت کند و در راستای اهداف و راهبردهای خود قرار دهد.

واژگان کلیدی: مشارکت پذیری، پاسخگویی سازمانی، تطابق ساختار، ارزش آفرینی و ذینفعان

۱. استادیار، گروه علوم ورزشی، دانشگاه بین المللی امام خمینی(ره)، قزوین، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Hematiafif@soc.ikiu.ac.ir
۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، مدیریت راهبردی در سازمان‌های ورزشی، موسسه آموزش عالی علامه قزوینی (غیرانتفاعی و غیردولتی)، قزوین، ایران

مقدمه

در دهه‌های اخیر شاهد تحقیقات گسترده و بحث و گفتگوی مستمر میان اندیشمندان مدیریت دولتی درباره شیوه و راهبرد تجدید حیات و نو آفرینی فرآیندهای مدیریتی در سازمان‌های دولتی بوده‌ایم. انتخاب چارچوب‌های جدید مدیریتی به تناسب فرهنگ و قانون اساسی کشورها به‌گونه‌ای که تسهیل‌کننده سیاست‌ها و اقدامات توسعه‌ای باشد، برای همه کشورها و به ویژه کشورهای درحال‌توسعه نه‌فقط یک هدف، بلکه یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است (نیک نژاد، ۱۳۹۴). از طرفی، سازمان‌ها به‌طور مداوم با محیطی متلاطم و ناآرام روبه‌رو هستند و تهدیدهای محیطی از هر سو حیات و بقای آن‌ها را به مخاطره می‌اندازد. از این رو، سازمان‌ها باید جایگاه فعلی خود را بشناسند، توانایی‌ها و ضعف‌های خود را دقیقاً تحلیل کنند و با تکیه بر توانایی‌ها از فرصت‌های محیطی استفاده نمایند و خود را برای برخورد با تهدیدها آماده کنند(فروزنده دهکردی، ۱۳۹۰). در واقع، هماهنگی با تغییرات و شرایط محیط یکی از مهم‌ترین عوامل برای حفظ وجودی و اثربخشی در سازمان‌هاست؛ بدین معنی که برون داد نظام‌های انسانی و سازمانی زمانی تحقق می‌یابد که فرآیندهای کاری و رفتاری اصلاح شود و به راحتی بتوان بر فرایندها مدیریت نمود (موغلی و پیرانی، ۱۳۹۳). یکی از مهم‌ترین دستاوردهای هماهنگی و آمادگی در برابر تغییرات محیطی برای سازمان‌ها، تعامل مستمر با محیط برای به حداقل رساندن پیچیدگی‌های ناشی از تغییر است. بنابراین، ساختار و ویژگی‌های محیطی که سازمان در آن قرار دارد، برای هر سازمانی بسیار مهم است (کربشوغلو[1]، ۲۰۱۷). در عرصهٔ بسیار پیچیده فعالیت‌های امروز سازمان‌ها، تعدد عوامل تأثیرگذار، سرعت تغییر و تحولات، علاقه‌مندی سازمان‌ها به کسب موفقیت و بقای بلندمدت، برنامه‌ریزی راهبردی[2] و مدیریت راهبردی[3] را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر کرده است. مدیران بدون بهره‌گیری از تفکر راهبردی و سیستمی و ترسیم دورنمای آینده سازمان خود قادر به رهبری و هدایت صحیح در این عرصهٔ پیچیده نیستند. در این عصر از پیشرفت علم و فناوری، برنامه‌ریزی راهبردی، ابزاری سودمند برای مدیران و کارشناسان سازمان‌ها و رشته فعالیت‌های مرتبط است (حمیدی‌زاده، ۱۳۸۸). مدیران امروزی جهت افزایش اثربخشی و غلبه بر چالش‌های محیطی که بر توانایی سازمان‌ها برای کسب سود و توسعه فعالیت‌ها تأثیر می‌گذارد، فرایند مدیریت راهبردی را مورد توجه قرار داده‌اند. آن‌ها بر این باورند که فرایند مذکور به بهینه‌سازی موفقیت سازمان در محیط رقابت کمك می‌کند و این توانایی را به آنها می‌دهد که تغییرات و دگرگونی‌ها را دقیق‌تر پیش‌بینی نمایند و آمادگی سازمان در مقابل رویدادها و رخدادهای غیرقابل‌انتظار داخلی و خارجی افزایش یابد (هیوز، ۱۳۹۲). سازمان‌های ورزشی و در راس آنها وزارت ورزش و جوانان با شناخت کامل از تجهیزات و امکانات و محدودیت‌های خود برای رسیدن به اهداف بزرگ (چشم انداز) در سایه منابع و وحدت رویه‌ها و فرآیندها، رویکرد برنامه ریزی راهبردی را انتخاب و تدوین کرده‌اند. البته با این تفکر راهبردی که داشتن برنامه راهبردی و تدوین آن موجب تضمین برنامه‌های عملیاتی سازمان‌های ورزشی نمی تواند باشد تا به موفقیت

1. Kirkbesoglu
2. Strategic planning
3. Strategic Management

مطلوب خود دست یابد. طی سالیان متمادی برنامه‌های راهبردی زیادی در سطح وزارت ورزش تدوین گردیده است، ولی درصد بالایی از این برنامه‌ها نتوانسته موانع موجود در ورزش را رفع و اهداف و رسالت‌های بلند مدت را تحقق بخشد (کاپلان، ۱۳۸۶). رهبران سازمان‌های ورزشی موفق با اتخاذ سبک رهبری مناسب و با اجرای دقیق فرایندهای مدیریت راهبردی می‌توانند در جهت تحقق اهداف و تعالی سازمان ورزشی از جمله پاسخگویی سازمانی باشند. لذا برای دستیابی به چنین وضعیتی، سازمان‌های ورزشی نیازمند مدیرانی با تفکر راهبردی خواهند بود تا این مهارت را در سطح سازمان توسعه دهند و مزیت رقابتی برای سازمان‌های ورزشی خلق کنند(ژائو، ۲۰۱۲).

از نظر معناشناسی، واژه «راهبرد» (استراتژی) ریشهٔ یونانی دارد و ابتدا به صورت (استراتگوس)[1] و به مفهوم یک نقش (یک فرمانده در نقش فرماندهی ارتش) به کار می‌رفت و پس‌ازآن به معنای (هنر یک فرمانده نظامی) تعبیر شد. راهبرد در حدود ۴۵۰ سال پیش از میلاد به معنای مهارت مدیریتی(اداره، رهبری و قدرت) به کار می‌رفت. این واژه در زمان اسکندر(۳۳۰ سال پیش از میلاد) به مهارت به‌کارگیری نیروها برای غلبه بر مقاومت و مخالفت و ایجاد یک نظام یکپارچه دولت جهانی اشاره داشت (آنسف[2]، ۲۰۱۷). مدیریت راهبردی را می‌توان «هنر و علم تدوین، اجرا و ارزیابی تصمیمات وظیفه‌ای چندگانه که سازمان را قادر می‌سازد به هدف‌های بلندمدت خود دست یابد» تعریف کرد. فرایند مدیریت راهبردی دربرگیرنده سه مرحله اصلی است: تدوین راهبردها، اجرای راهبردها و ارزیابی راهبردها (ابراهیمی، ۱۳۹۴). ماحصل اجرای راهبردهای صحیح و ارزیابی دقیق آنها در حقیقت پاسخگویی سازمانی سازمان‌های ورزشی در همه عرصه‌هاست؛ به طوری که به نقل از رفیع زاده ، رمزک در مدلی پاسخگویی را در چهار مولفه سازمانی، قانونی، حرفه ای و سیاسی پی می‌گیرد و بیان می‌دارد که پاسخگویی برای تامین سه هدف عمده یعنی به عنوان تضمین کننده منافع عمومی، ابزاری برای بهبود خدمات دولتی و کنترل دولت است. دستیابی به نظام پاسخگویی مناسب از اهداف کلی سازمان‌های ورزشی است. هر صاحب نظری به فراخور برداشت، تجربه و تحلیل خود، جنبه‌های مشخصی از آن را موردتجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

اصطلاح پاسخگویی اشاره بر مسئولیت‌ها، نتایج و پیامدهای خاص آن را دارد (رفیع زاده و منوریان، ۱۳۸۸). کات و ماری[3] (۲۰۱۵) پاسخگویی را اساس اندازه گیری عملکرد، ارزیابی و گزارش دهی می‌دانند و اعتقاد دارند که پاسخگویی باید به عنوان ملاکی جهت اندازه گیری عملکرد، گزارش دهی و ارزیابی در سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی مورد استفاده قرار گیرد. پاسخگویی در حقیقت به عنوان یکی از عوامل مردمی کردن نظام اداری است. ابزارهای مختلفی برای پاسخگو ساختن کارکنان بخش عمومی وجود دارد. به کارگیری همزمان ابزارهای مختلف ازسوی سازمان، به عنوان مفهومی چندبعدی در جهت نیل به نظام پاسخگویی مناسب، هم محتمل و هم مطلوب است (مصطفایی ۱۳۹۲). پاسخگویی در اصل پاسخگو بودن افراد در قبال تصمیمات و

1. steratogous
2. Ansoff
3. JAMES CUTT AND VIC MURRY

عملکردهایشان می‌باشد. ،سیستم‌های پاسخگویی می‌توانند به عنوان سیستم‌های کنترل و شکل دهی به رفتار در جهات از قبل تعیین شـده برای رسـیدن به اهداف و اثربخشی سازمان تعریف شوند (هال[1] و همکاران، ۲۰۰۹). یک سازمان وقتی پاسخگو می‌باشد که تشخیص دهد قول انجام چیزی یا کاری را داده است و مسئولیتی قانونی و اخلاقی در جهت انجام آن وعده به بهترین و کامل‌ترین وجه ممکن را پذیرفته است (جانسن[2]، ۲۰۱۸). بدون پاسـخگویی افراد قادر خواهند بود که هر آن چیزی را که دوسـت دارند، انجام دهند (هال[3] و همکارن، ۲۰۰۷). معصومـی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشـی بـا عنوان «شناسـایی و اولویت بندی موانع مدیریـت راهبردی در وزارت ورزش و جوانان و فدراسـیون‌های ورزشی» با اسـتفاده از روش تصمیم گیری آنتروپی - فازی نشان دادند که عوامل مدیریتی، تخصیص منابع، نیروی انسـانی، ادراکی، ارتباطی، اجرایی، راهبردی، ارزیابی و فرهنگی به ترتیب به عنوان موانع مهم و موثر در مدیریت راهبردی وزارت ورزش و جوانان و فدراسـیون‌های ورزشی هستند. با توجه به نتایج، عوامل مدیریتی مهم‌ترین و تاثیرگذارترین مانع و عوامل فرهنگی، کم اهمیت‌ترین مانع محسوب می‌شوند. خلیلی شورینی و محضری (۱۳۹۳) نیز دریافتند که موانع بازدارندگی در اجرای راهبردها شامل موانع مدیریتی، برنامه ریزی، فردی و سازمانی و در نهایت موانع محیطی است.

معتدل و جعفری منش (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان «سنجش اثربخشی برنامه‌ریزی راهبردی» به این نتیجه رسیدند که عدم تحقق کامل اهداف تعیین شده برای مناظر چهارگانه کارت امتیازی متوازن، به دلیل شکاف در عملکـرد ایـن مناظر بود. به منظور کاهش حداکثری شـکاف موجود در مناظر، ابتدا بـه رتبه بندی عوامل ایجاد شـکاف در هریک از مناظر پرداخته شد و سـپس به کمک برنامه‌ریزی آرمانی، بهترین گزینه‌ها برای کاهش این شـکاف‌های عملکردی، انتخاب و پیشـنهاد گردید. در واقع، سازمان‌های ورزشی در راستای کسب موفقیت در میدان رقابت باید از نوعی برنامه ریزی بهره گیرند که آینده نگر و محیط گرا باشـد؛ به طوری که ضمن شناسـایی عوامل و تحولات محیطی، در یک افق زمانی بلندمدت، تاثیر آن‌ها بر سـازمان و ورزش و نحوه تعامل سـازمان با آن‌ها مشـخص شـود. این نوع برنامه ریزی در واقع همان بـــرنامه ریزی راهبردی اسـت که با بررسی محیط خارجی و داخلی سـازمان، فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی و قوت‌ها و ضعف‌های داخلی را شناسـایی می‌کند و با در نظر داشـتن ماموریت سـازمان، اهداف بلندمدت را برای سـازمان تنظیم می‌کند و برای دسـتیابی به این اهـداف، از بین گزینه‌های راهبردی اقدام به انتخـاب راهبردهایی می‌کند که با تکیه بر قوت‌ها و رفع ضعف‌ها، از فرصت‌های پیش آمده به نحو شایسـته اسـتفاده و از تهدیدها پرهیز کند تا در صورت اجرای صحیح، باعث موفقیت سـازمان در میدان رقابت شـود. اگر سازمان‌ها می‌خواهند همسـو با تغییرات و دگرگونی‌های فناورانه، اجتماعـی و اقتصـادی در محیـط داخلی و خارجی فعالیت کنند باید نگرش جامع و راهبردی داشـته باشـند و الزامـات گوناگونی را مدنظر قرار دهند. بنابراین، بررسـی سـنجش اثربخشـی فرآیند مدیریـت راهبردی و تاثیر آن بر پاسـخگویی سـازمانی می‌تواند کمک نماید تا مسـولان وزارت ورزش و جوانان ضمن آشنایی با اهمیت

1. Hall
2. Johnson
3. Hall

پاسخگویی سازمانی، یکی از عوامل تاثیرگذار آن را بشناسند.

با اینکه تحقیقات زیادی در مورد اثربخشی مدیریت راهبردی و موانع آن انجام شده است، اما تحقیقات کمی پیرامون نتایج اثربخشی مدیریت راهبردی انجام شده است که در این پژوهش به دنبال آن هستیم. با توجه به موارد یاد شده و اهمیت پاسخگویی در سازمان، این پژوهش درصدد پاسخگویی به دو سوال زیر است:

آیا فرآیند مدیریت راهبردی در وزارت ورزش و جوانان اثربخش بوده است؟

تاثیر آن بر پاسخگویی سازمانی چیست؟

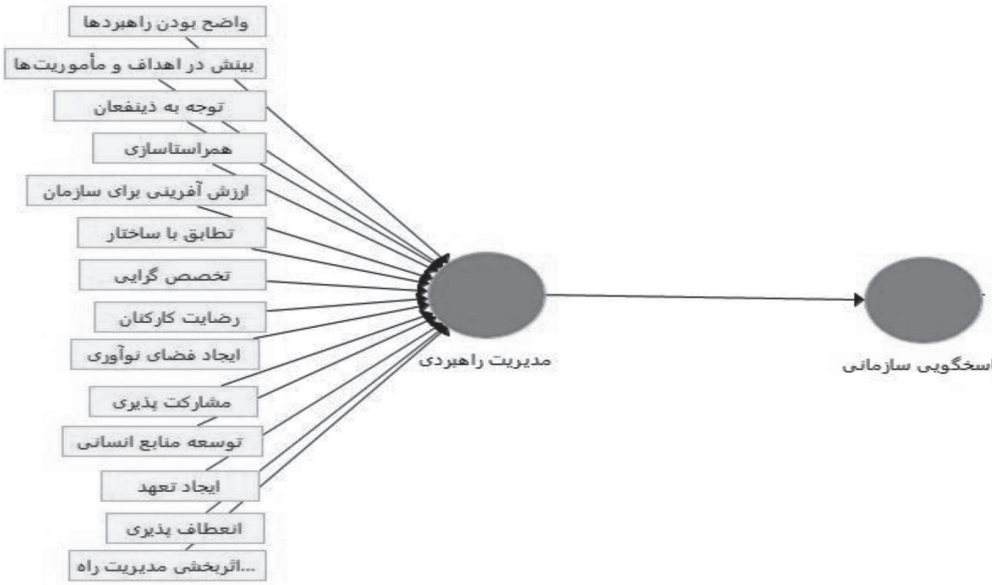

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی پژوهش

روش این تحقیق بر اساس استراتژی توصیفی - همبستگی، از حیث هدف کاربردی و از نظر اجرا پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق شامل همه کارکنان وزارت ورزش و جوانان است که با توجه به استعلام از معاونت پشتیبانی و منابع انسانی تعداد کارکنان، درمجموع ۸۰۰ نفر بوده است. با محاسبه حجم نمونه موردنیاز برای تحقیق با استفاده از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان، ۲۶۰ نفر از کارمندان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه بین آنها پخش گردید که در نهایت ۲۵۱ پرسشنامه برگشت داده شد. ابزار تحقیق، پرسشنامه «اثربخشی مدیریت راهبردی در سازمان‌های ورزشی» فرید فتحی (۱۳۹۶) و پرسشنامه «پاسخگویی سازمانی» واعظی (۱۳۹۰) می‌باشد. به منظور بررسی روایی، پرسشنامه‌های تحقیق در اختیار ۱۰نفر از اساتید متخصص در زمینه مدیریت ورزشی قرار گرفت و با اعمال تغییرات ونظرات اساتید

محترم روایی پرسشنامه‌ها تایید گردید. برای محاسبه ضریب پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شد؛ چنان که پرسشنامه به ۲۵ نفر از افراد جامعه آماری داده شد و ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اثربخشی مدیریت راهبردی ۰/۸۲ و برای پرسشنامه پاسخگویی سازمانی ۰/۸۴ به دست آمد- گفتنی است که پایایی پرسشنامه‌های فوق در پژوهش‌هایی که قبلا توسط خود پژوهشگران انجام گرفته به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۵ بوده و به تایید رسیده است. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده گردید. برای سازمان دادن، خلاصه کردن، طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف اندازه‌های نمونه از آمار توصیفی همانند تنظیم جدول توزیع فراوانی، درصدها، محاسبه شاخص‌های پراکندگی نظیر میانگین، انحراف معیار و رسم نمودارها بهره گیری شد. به منظور برآورد پارامترها و پیش‌بینی آن از آمار استنباطی استفاده گردید. چون هدف این تحقیق تعیین همبستگی و پیش‌بینی متغیرهاست، از روش‌های آماری آزمون کلموگروف اسمیرنف، تی تک نمونه، همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی ساده دو متغیره بهره گیری شد. برای تحلیل اطلاعات و محاسبه نتایج از بسته نرم افزاری SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج تحلیل داده‌ها در بخش آمار توصیفی، اطلاعات به صورت جدول و نمودار ارائه می‌گردد.

جدول۱: آمار توصیفی پاسخ دهندگان به پرسشنامه‌ها

مولفه	جنسیت		مدرک تحصیلی			سابقه کار	
متغیر	مرد	زن	کارشناسی	ارشد	دکترا	کمتر از ۱۰ سال	بیشتر از ۱۰ سال
تعداد	۱۵۳	۹۸	۱۶۰	۸۳	۸	۱۱۶	۱۳۵
درصد	۶۱	۳۹	۶۲	۳۵	۳	۴۶	۵۴

نتایج جدول ۱ نشان داد که ۳۹ درصد از پاسخ دهندگان زن و ۶۱ درصد مرد بودند. همچنین، یافته‌های مربوط به تحصیلات نشان داد که ۶۲ درصد مدرک کارشناسی، ۳۳ درصد کارشناسی ارشد و ۵ درصد مدرک دکترا داشتند. به علاوه، ۵۴ درصد پاسخ دهندگان دارای سابقه کاری بالای ۱۰ سال بودند.

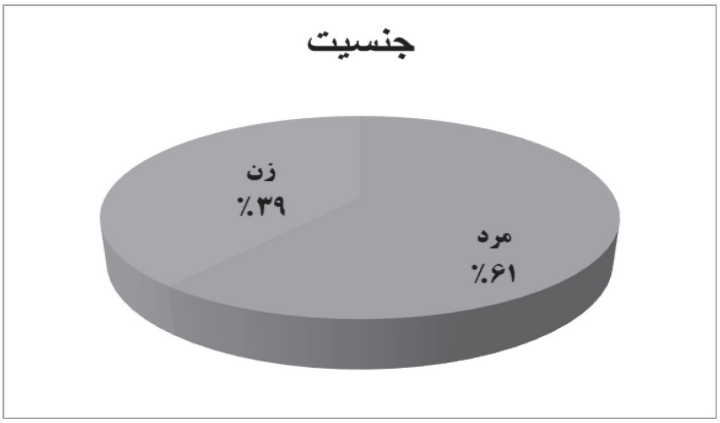

نمودار ۱: جنسیت آزمودنی‌های پژوهش

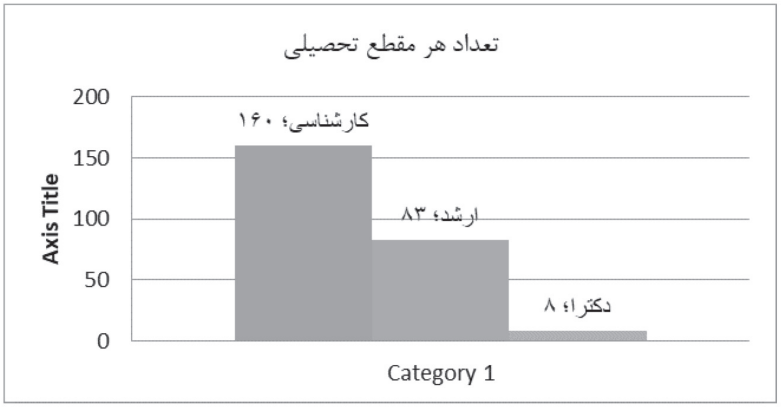

نمودار ۲: مقطع تحصیلی آزمودنی‌های پژوهش

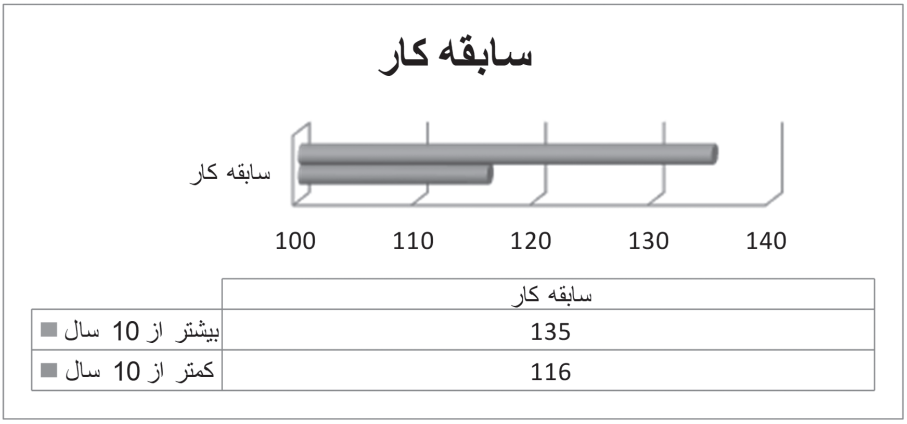

نمودار ۳: سابقه کاری آزمودنی‌های پژوهش

از آزمـون تی تک نمونه ای برای بررسـی وضعیت اثربخشـی مدیریت راهبـردی در وزارت ورزش و جوانان استفاده شد. نتایج در جدول ۲ نشان داده شده است:

جدول ۲: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای (اثربخشی مدیریت راهبردی)

متغیر			آماره (۳)		
	میانگین	میانگین آماری	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
واضح بودن راهبردها	۲/۸۷۳	۳	۲۴۲	-۳/۰۵۲	۰/۰۰۳
بینش در اهداف و مأموریت‌ها	۲/۷۹۴	۳	۲۴۲	-۳/۷۰۲	۰/۰۰۱
توجه به ذینفعان	۲/۸۵۵	۳	۲۴۲	-۲/۸۳۲	۰/۰۰۵
هم راستاسازی	۲/۸۷۳	۳	۲۴۲	-۲/۵۷۹	۰/۰۱۱
ارزش آفرینی برای سازمان	۲/۷۱۶	۳	۲۴۲	-۵/۴۰۸	۰/۰۰۱
تطابق با ساختار	۲/۹۰۱	۳	۲۴۲	-۲/۰۹۰	۰/۰۳۸
تخصص گرایی	۲/۸۷۶	۳	۲۴۲	-۲/۴۳۶	۰/۰۱۶
رضایت کارکنان	۲/۷۸۷	۳	۲۴۲	-۴/۰۷۶	۰/۰۰۱
ایجاد فضای نوآوری	۳/۰۱۸	۳	۲۴۲	۰/۴۰۱	۰/۶۸۹
مشارکت پذیری	۲/۷۸۷	۳	۲۴۲	-۴/۷۱۹	۰/۰۰۱
توسعه منابع انسانی دانش محور	۲/۹۱۴	۳	۲۴۲	-۱/۶۱۲	۰/۱۰۸
ایجاد تعهد	۲/۷۹۴	۳	۲۴۲	-۳/۹۱۶	۰/۰۱۸
انعطاف پذیری	۲/۸۶۵	۳	۲۴۲	-۳۸۵۲	۰/۰۰۱
اثربخشی مدیریت راهبردی	۲/۸۵۱	۳	۲۴۲	-۳/۹۷۷	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج آزمون، اثربخشی مدیریت راهبردی در وزارت ورزش و جوانان به طور معناداری در وضعیت نامناسـب قـرار دارد (Sig=۰/۰۰۱، t=-۳/۹۷۷). همچنیـن مولفه‌های واضح بـودن راهبردها (Sig=۰/۰۰۳، t=-۳/۰۵۲)، بینـش در اهـداف و مأموریت‌ها (Sig=۰/۰۰۱، t=-۳/۷۰۲)، توجـه به ذینفعان (Sig=۰/۰۰۵، t=-۲/۸۳۲)، همراستاسازی (Sig=۰/۰۱۱، t=-۲/۵۷۹)، ارزش آفرینی برای سازمان (Sig=۰/۰۰۱، t=-۵/۴۰۸)، تطابـق با سـاختار (Sig=۰/۰۳۸، t=-۲/۰۹۰)، تخصص گرایـی (Sig=۰/۰۱۶، t=-۲/۴۳۶)، رضایت کارکنان (Sig=۰/۰۰۱، t=-۴/۰۷۶)، مشارکت پذیری (Sig=۰/۰۰۱، t=-۴/۷۱۹)، ایجاد تعهد (Sig=۰/۰۱۸، t=-۳/۹۱۶) و انعطـاف پذیری (Sig=۰/۰۰۱، t=-۳/۸۵۲) در وضعیت نامناسـب قـرار دارند. دیگر نتایج هم نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین میانگین به دست آمده با میانگین آماری (میانگین بهینه) در نظر گرفته در

متغیرهای ایجاد فضای نوآوری (Sig=۰/۶۸۹، t=۰/۴۰۱) و توسعه منابع انسانی دانش محور (Sig=۰/۱۰۸، t=-۱/۶۱۲) مشاهده نشد. بنابراین در وضعیت متوسط قرار داشتند.

برای بررسی روابط علی و معلولی بین اثربخشی مدیریت راهبردی به عنوان متغیرهای مستقل (پیش‌بین) و پاسخگویی سازمانی به عنوان متغیر وابسته (ملاک) از آزمون رگرسیون ساده به روش همزمان استفاده شد.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون اثربخشی مدیریت راهبردی و پاسخگویی سازمانی

مدل رگرسیون	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	دوربین واتسون	F	سطح معناداری
همزمان	۰/۵۹۱	۰/۳۵۰	۰/۳۳۳	۰/۳۴۶	۱/۸۷۸	۲۰/۶۹۶	۰/۰۰۱

نتایج ضریب همبستگی جدول ۳ نشان می‌دهد که در حالت کلی بین اثربخشی مدیریت راهبردی و پاسخگویی سازمانی ارتباط معناداری وجود دارد (Sig=۰/۰۰۱، R=۰/۵۹۱). همچنین، ضریب تعیین (R2) که بیانگر درصد تغییرات تعیین شده از تغییرات متغیر ملاک توسط متغیر پیش‌بین است، نشان می‌دهد که ۳۳/۳ درصد از واریانس کل تغییرات پاسخگویی سازمانی به اثربخشی مدیریت راهبردی و ۷۶/۷ درصد به عوامل خارج از مدل مذکور مربوط می‌شود. به علاوه، با توجه به معناداری مقدار F (Sig=۰/۰۰۱، F=۲۰/۶۹۶) می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل (اثربخشی مدیریت راهبردی) و متغیر وابسته (پاسخگویی سازمانی) مدل خوبی بوده و اثربخشی مدیریت راهبردی قادر است تا میزان تغییرات پاسخگویی سازمانی را تبیین کند.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون بین اثربخشی مدیریت راهبردی و پاسخگویی سازمانی

رگرسیون همزمان	ضرایب تأثیر استاندارد نشده		ضرایب تأثیر استاندارد شده	مقدار T	سطح معناداری
	B	Std. Error	Beta		
عرض از مبدأ	۱/۲۸۱	۰/۱۶۵		۷/۷۵۹	۰/۰۰۱
اثربخشی مدیریت راهبردی	۰/۱۸۴	۰/۰۵۸	۰/۲۶۵	۳/۱۸	۰/۰۰۲

با توجه به جدول ۴ نتایج رگرسیون نشان می‌دهد که اثربخشی مدیریت راهبردی (Sig=۰/۰۰۲، T=۳/۱۸) اثر مثبتی بر پاسخگویی سازمانی در وزارت ورزش و جوانان دارد. ضرایب تأثیر استاندارد شده (β=Beta) کمک می‌کنند تا سهم نسبی متغیر مستقل یا متغیرهای مستقل (اثربخشی مدیریت راهبردی) در تبیین تغییرات متغیر وابسته (پاسخگویی سازمانی) را مشخص کرد؛ چنان که هر چه مقدار ضریب بتای یک متغیر بیشتر باشد، نقش آن در پیش بینی تغییرات متغیر وابسته بیشتر خواهد بود.

بحث و نتیجه گیری

امروزه در تمامی سازمان‌ها به راهبردهایی نیاز است که بتواند میزان اثربخشی را افزایش دهند و در ارتکاب رفتارهای غیرحرفه‌ای، بازدارندگی ایجاد نمایند. راهبردهای کنشی و واکنشی شامل موارد متنوعی است که می‌تواند موجب استقرار سلامت اداری و پاسخگویی در سازمان‌های دولتی همچون سازمان‌های ورزشی شود. در این تحقیق به بررسی اثر بخشی فرایند مدیریت راهبردی بر پاسخگویی سازمانی پرداخته شد. برای این کار ۲۶۰ نفر از کارمندان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه بین آنها پخش گردید که در نهایت ۲۵۱ پرسشنامه برگشت داده شد.

همانگونه که در یافته های پژوهش ملاحظه گردید، متغیرهای پیش بین از جمله واضح بودن راهبردها، بینش در اهداف و ماموریت، توجه به ذینفعان، همراستا سازی، ارزش آفرینی برای سازمان، تطابق ساختار، تخصص گرایی، مشارکت پذیری، ایجاد تعهد، انعطاف پذیری و در نهایت خود اثربخشی مدیریت راهبردی در وزارت ورزش در وضعیت نامناسب قرار دارند و تنها توسعه منابع انسانی دانش محور و ایجاد فضای نوآوری در وضعیت متوسط بودند. آنچه موجب بقای سازمان‌های دارای ارتباط مستقیم با نهضت بهزیستی، تربیتی و اصلاحی از جمله وزارت ورزش و جوانان- که علاوه بر پاسخگویی به جوانان، باید به کل جامعه نیز باید پاسخگو باشند- می‌شود، شفاف بودن راهبردهاست. لذا راهبردهای وزارت ورزش و جوانان باید بر اساس واقعیات و داده‌های واقعی اتخاذ گردند و روشن نمایند که در حوزه ورزش قهرمانی و همگانی بر اساس کدام سیاستگذاری ورزشی عمل می‌نمایند. ازنتایج پژوهش لیندستد[1] و نارین[2] (۲۰۰۷) می‌توان دریافت که وزارت ورزش و جوانان را زمانی می‌توانیم شفاف بنامیم که افراد درون و بیرون آن بتوانند به منظور شکل دادن به نظراتشان، در مورد اقدامات و فرایندهای درون آن سازمان، اطلاعات مورد نیازشان را به دست آورند. همچنین آنها اعتقاد دارند که در سازمان‌ها به خصوص سازمان‌های ورزشی باید تئوری اصیل و وکیل عملیاتی شود؛ بدین معنی که شفافیت از جمله ابزارهای در دسترس اصیل برای کنترل وکیل می‌باشد. این ابزار به وکیل اجازه نمی دهد که خط مشی هایی که تنها در جهت منافع خود می‌باشد، دنبال کند. در حقیقت می‌توان گفت اصل ایده استفاده از شفافیت در جهت مبارزه با فساد اداری است. سازمان شفاف، سازمانی است که ذینفعان داخلی و خارجی آن می‌توانند اطلاعات مورد نیاز خود را به منظور بررسی فعالیت‌ها و پروسه‌های درون سازمان به دست آورند (سید نقوی و همکاران، ۱۳۹۲). نظریه پردازان و مدیران معتقدند که تلاش سازمان برای رسیدن به اهداف، خود مستلزم شناخت کارکنان از اهداف و ماموریت‌های سازمان می‌باشد. بنابراین مشارکت منابع انسانی و نگاه تخصصی به آن مطابق با ساختار و ارزش آفرینی برای وزارت ورزش و جوانان و ایجاد رضایت کارکنان که در نهایت منجر به افزایش تعهد سازمانی منابع انسانی خواهد شد، راهبردی مطمئن در وزارت ورزش و جوانان است (همتی عفیف و همکاران، ۱۳۹۲) . همچنین با توجه به دیگر یافته‌های این پژوهش، اکثر متغیرهای پیش بین که می‌توانند مدیریت راهبردی وزارت ورزش و جوانان را اثر بخش کنند در حد کمتر

1. Lindstedt
2. Naurin

از میانگین و خیلی ضعیف قرار داشتند که با نتایج پژوهش‌های حقیقی فرد و همکاران (۱۳۸۷)، قرونه و همکاران(۱۳۹۱) و شمس(۱۳۹۵) همسوست. شاید دلیل همسو بودن نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های دیگر این است که مشارکت منابع انسانی و دیگر مولفه‌های یاد شده در این پژوهش- اگر دارای فرایند اجرایی صحیح باشند- موجب رضایت کل منابع انسانی در سازمان می‌شود که خود تعهد سازمانی را بالا می‌برد و بهره وری سازمانی را افزایش خواهد داد. خروجی این فرایند موجب پاسخگو بودن هر سازمانی از جمله سازمان‌های ورزشی خواهد بود.

توسعه منابع انسانی، یکی دیگر از مهمترین مولفه‌های متمایز کننده سازمان‌های اثر بخش و سرآمد از دیگر نهادها و موسسات اجتماعی به شمار می‌رود؛ به طوری که دانشمندان مدیریتی اعتقاد دارند که پایداری و ماندگاری سازمان‌ها در رقابت‌های ملی و بین المللی و پیشتازی آنها در عرصه‌های خدمات، اقتصاد و فناوری مرهون پرداختن به توسعه منابع انسانی دانش محور و متخصص به عنوان یکی از سیاست‌های راهبردی سازمان است (خلیل نژاد و همکاران،۱۳۹۵). نتایج این پژوهش در ابعاد و مولفه‌های توسعه منابع انسانی و اثر بخشی و رابطه متقابل آنها با یافته‌های چاترجی و همکاران(۲۰۱۷)، حسین پور و همکاران(۱۳۹۶) و کاوسی و همکاران(۱۳۸۹) همسو است. آنها اعتقاد دارند که سرمایه انسانی نقش مهمی در اثر بخشی عملکرد دارد. همچنین به نظر آنها توسعه منابع انسانی دانش محور فعالیتی است نظام مند که دارای هدف رشد و بالندگی است. اینکه اثربخشی مدیریت راهبردی در وزارت ورزش و جوانان در وضعیت نامناسبی قرار دارد با نتایج تحقیقات فتحی و همکاران(۱۳۹۶) و نیک نژاد(۱۳۹۵) همخوان است.

نتایج این پژوهش نشان داد که انعطاف پذیری قانون تأثیر معنی‌داری بر اثربخشی مدیریت راهبردی وزارت ورزش و جوانان دارد. یکی از راه‌های مدیریت مشتریان و افزایش رضایت آن‌ها، سرمایه گذاری بر روی سرویس پاسخگویی است. خدمات پاسخگویی به سازمان‌ها اجازه می‌دهد تا تمام کانال‌های ارتباطی خود را به طور سازمان یافته و موثر مدیریت و بهینه سازی کنند. خدمات پاسخگویی چه در قالب خدمات اتوماتیک(سرپرست‌های خودکار، سیستم‌های پست صوتی و یا سیستم‌های پاسخگویی صوتی تعاملی) و چه در قالب مسئول پذیرش مجازی زنده یا خدمات پلت فرم اینترنتی (پاسخ به ایمیل خودکار، نظارت بر رسانه‌های اجتماعی و یا وب چت زنده) می‌توانند مزایای لجستیکی تاثیرگذاری را برای سازمان‌ها داشته باشند. پاسخگویی سازمانی زمان را برای سازمان‌ها به منظور پرداختن به نگرانی‌های دیگر آزاد می‌کند.

به طور کلی، فرایند بهینه مدیریت راهبردی موجب پاسخگویی سازمانی خواهد شد و اینگونه می‌توان استنباط کرد که پاسخگویی سازمانی، یکی از اصلی‌ترین اهداف اثر بخشی مدیریت راهبردی در سازمان‌های ورزشی است که با نتایج تحقیقات معصومی و همکاران(۱۳۹۵) و جانسن(۲۰۱۸) همخوانی دارد. وزارت ورزش برای تحقق این انتظار باید مکانیسم‌ها، شیوه‌ها و ترتیباتی را اتخاذ کند که درعملیاتی کردن راهبردهای ورزشی تاثیر گذار باشند(ابراهیمیان و همکاران، ۱۳۹۰). بدین ترتیب مشخص است که ساختار سازمان وتوانایی مدیران آن نقش مهمی را در پاسخگویی اجتماعی سازمان ایفامی کند.

امروزه، سازمان‌های ورزشی به واسطه افزایش رقابت جهانی و پیشرفت پیچیدگی فناوری بسیار بیش از

گذشـته به جلب نظر مربیان، مدیران، عرضه‌کنندگان، توزیع کنندگان، مشـتریان، مالکان باشـگاه‌ها وشـرکای سـرمایه گذاری وابسته‌اند و نیاز شدیدی به یك سیستم پاسـخگو دارند. پاسخگویی در حال گذر از شکل‌های قدیمـی تفویض اختیار، مسـئـــولیت و حسـاب‌خواهی بـه نظام‌های مدیریت کارآمد و پاسخگوسـت. هدف اصلی چنین رویکردهای مدیریتی پیش از آنکه رعایت قوانین و مقررات باشـد، تحقق اهداف سـازمان، افزایش پاسـخگویی به مخاطب و بذل توجه به هزینه‌ها و اسـتفاده از منابع محدود به موثرترین شـکل ممکن است. از این رو، پاسخگویی بخشی از رفتار سازمانی محسوب می‌شود.

لذا توصیه می‌شـود تعارض و دوگانگی بین احسـاس مسـئولیت در مقابل مردم و نهادهای اجتماعی جهت تامیـن نیازهای مـردم با الزامات بین المللی و نیروهای جهانی که افراد را وادار به اعمال روش و سیاسـت‌هایی می‌کند که در عمل ممکن است با خواست و انتظارات مشتریان مغایر باشد، از طریق عملیاتی کردن مولفه‌های به دست آمده از این پژوهش به حداقل ممکن رسانده شود.

یکی از از محدودیت‌های موجود در جامعه ورزشی مدرن امروزی، فقدان دانش و اطلاعات کافی در حوزه پاسخگویی سازمانی است که پیشنهاد می‌گردد طرحی ملی همراه با مطالعات تطبیقی در این زمینه انجام گیرد تا نتایج آن بتواند راهگشای بسیاری از مشکلات سازمان‌های ورزشی باشد.

منابع

- ابراهیمی، سید عباس. (۱۳۹۴). «**درآمدی بر اینرسی سازمانی و عوامل تأثیرگذار بر آن در سازمان‌های بخش دولتی ایران**». نشریه مدیریت سازمان‌های دولتی. دوره ۴، شماره ۱: صص ۱۰۰-۱۲۰.
- ابراهیمیان جلودار، سید یاسر و ابراهیمیان جلودار، سید محمود. (۱۳۹۰). «**چابکی سازمانی، سرعت، پاسخ گویی و انعطاف پذیری سازمانی**». توسعه انسانی پلیس. دوره ۸، شماره ۳۹: صص ۱۲ - ۳۴.
- پیمان فر، محمد حسن؛ الهی، علیرضا و حمیدی، مهرزاد. (۱۳۹۱). «**موانع زیربنایی نظام ورزش کشور در اجرای برنامه‌های راهبردی**». فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی. دوره ۱، شماره ۳: صص ۱۴۵ - ۱۵۵.
- حسین پور، داود و قربانی، عقیل. (۱۳۹۶). «**تاثیر راهبردهای توسعه منابع انسانی بر اثرذبخشی سازمانی با نقش میانجی اعتماد متقابل و رضایت شغلی کارکنان در سازمان ورزش و جوانان استان مازندران**». پژوهش های مدیریت راهبردی. سال بیست و سوم، شماره ۶۵.
- حقیقی‌فر، علی؛ معایر مرادی، مرتضی؛ خلیل زاده، مهدی و نوبخت، جواد. (۱۳۸۷). «**بررسی عملکرد تیم‌های کاری در سازمان و عوامل موثر برآن**». دوماهنامه توسعه انسانی پلیس. سال پنجم. شماره ۲۰.
- حمیدی زاده، محمدرضا. (۱۳۸۸). **برنامه‌ریزی راهبردی و بلند مدت.** تهران: انتشارات سمت
- خلیل نزتد شهرام و مهری، امیر. (۱۳۹۵). «**نقش مدیریت دانش در توسعه منابع انسانی**». فصنامه آموزش و توسعه منابع انسانی. سال سوم، شماره ۹.
- خلیلی شورینی، سهراب و محضری، مهدی. (۱۳۹۳). «**شناخت موانع اجرای برنامه‌های استراتزیک و اولویت بندی آن‌ها**». پژوهش های مدیریت راهبردی. دوره ۲۰، شماره ۵۶: صص ۱۱۱ - ۱۳۲.
- رفیع زاده بقر آباد، علاء الدین و منوریان، عباس. (۱۳۸۸). «**بررسی عوامل موثر بر پاسخگویی به ذینفعان**». نشریه تدبیر. شماره۲۱۰: ص ۶۴.
- سید نقوی، میر علی و فراهانی، فاطمه. (۱۳۹۲). «**ایجاد استراتزی مناسب و ارتقای شفاف سازمانی از طریق رهبری نوآور**». فصلنامه مطالعات مدیریت (بهبود تحول). سال بیست و سوم، شماره : صص ۷۵ - ۹۷.
- شمس، عبد الحمید. (۱۳۹۵). «**راهکارهای افزایش بهره‌وری اعضای هیئت علمی**». فرایند مدیریت و توسعه. دوره ۲۹، شماره ۲.
- فروزنده دهکردی، لطف الله. (۱۳۹۰). «**مروری بر مدل‌های برنامه ریزی راهبردی**». فصلنامه دانش مدیریت. شماره ۴۵: صص ۹۷-۱۱۷.
- قرونه، داود؛ مرادی مقدم، حسین و بجانی، حسین. (۱۳۹۱). «**بررسی نقش مولفه‌های کیفیت زندگی کاری در ارتقاء عملکرد کارکنان ناجا**». نشریه علمی- ترویجی، سال هفتم، شماره۳۰.
- کاپلان، رابرت و نورتون، دیوید. (۱۳۸۶). **سازمان استراتژی محور.** پرویز بختیاری. تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی
- کاوسی، اسماعیل و احمدی، فخرالدین. (۱۳۸۹). «**جهانی شدن و توسعه منابع انسانی (مطالعه تطبیقی ۶۲ کشور جهان)**». مطالعات راهبردی جهانی شدن. سال اول.
- مصطفایی، مهران. (۱۳۹۲). «**نقش نظام سیاسی در اصلاح اداری**». روزنامه ایران، هفدهم فروردین ماه.
- موغلی، علیرضا و پیرانی، محسن. (۱۳۹۳). «**اثر بخشی مدیریت منابع انسانی در تحول سازمان**». همایش ملی

دستاوردهای نوین در علوم مدیریت حسابداری.

- نیک نژاد، محمد. (۱۳۹۵). «**تاثیر محیط قانونی و قانون خدمات کشوری بر اثربخشی مدیریت راهبردی وزارت کشور**». پایان نامه دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- همتی عفیف، علی؛ احسانی، محمد؛ کوزه چیان، هاشم و قاسمی، حمید. (۱۳۹۲). «**طراحی مدل مهارت‌های ارتباطی دبیران تربیت بدنی با تاکید بر افزایش رضایت شغلی و تعهد سازمانی**». رساله دکتری، مدیریت ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس.
- هیوز، آون. (۱۳۹۲). **مدیریت دولتی نوین**. سید مهدی الوانی، سهراب خلیلی شورینی و غلامرضا معمارزاده. تهران: نشر مروارید
- Andersén, Jim. (2011). **"Strategic resources and firm performance".** Management Decision, Vol. 49, Iss 1, pp.87 – 98.
- Ansoff, H. Igor. (2017). **Strategic Management**. Mc Millan Ltd
- Chatterji, N. & Kiran, R. (2017). **"Role of human and relational capital of universities as under planning if Knowledge economy: A structural modelling perspective from north Indian universities".** International journal of Educational Development.
- Hall AT, Bowen MG, Ferris GR, Fitzgibbons DE, Royle, M.T. (2007). **"The accountability lens: a new way to view management issues".** Business Horizons, 50(5): 13-405.
- Hall AT, Zinko R, Perryman AA, Ferris G.R. (2009). **"Organizational citizenship behavior: Mediators in the relationship between accountability and job performance and satisfaction".** leadership Organize Study; 15(4): 381-92.
- James Cutt And Vic Murry. (2015). "**Account ability and effectiveness evaluation in non – profit organizations: Routledge is an imprint of the Taylor".** Francis group.
- Jensen L. (2018). **"Image of accountability in Danish public sector reform".** Available from: http://www.inpuma.net/research/papers/sydey/lott ejensen.html.
- Kirkbesoglu, E. (2016). **"Strategic Reactions of Organizations to Legal Environment: A Typology for Industries in the Process of Institutionalization".** Social and Behavioral Sciences, Volume 24, PP: 1322–1328.
- Lindstedt, C. & Naurin, D. (2007). **"Transparency Against Corruption: A Cross Country Analysis manuscript".** Goteborg University, 89, 4, 982-93.
- Ulgen, H.and Mirze, S.K. (2004). **"Strategic Management in Organizations".** Literature Pub. No: 13, 3. Baskı, Dstanbul.
- Zhao, H., Peng, Z. & Han, y. (2012). **"Defining the perceptive aspect of leader member exchange: A grounded investigation in the people republic of china".** African journal of Business Management. Vol. 16. Pp 5799-5800.

۸

تدوین مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران

لقمان کشاورز[۱]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۴/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۷/۵/۲۷

هدف از پژوهش حاضر، تدوین مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران بود. پژوهش حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی است که به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل اعضای هیئت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی رشته مدیریت ورزشی، مدیران و کارکنان معاونت توسعه ورزش همگانی و فدراسیون‌های ورزشی تحت مدیریت، معاونت توسعه ورزش همگانی، مدیران ورزش شهرداری‌های استان‌ها و مدیران ورزش بخش‌های مختلف نیروهای مسلح به تعداد ۷۵۰ نفر بود که بر مبنای جدول مورگان، ۲۵۴ نفر به طور تصادفی برای نمونه تحقیق انتخاب شدند. برای دست‌یابی به اهداف تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته ۵۵ سئوالی استفاده شد که روایی صوری و محتوایی آن به تایید ۲۰ نفر از متخصصان رسید و روایی سازه آن با تحلیل عاملی تاییدی مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و با آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی از جمله کلموگروف اسمیرنف، بارتلت، KMO، تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی با چرخش واریمکس با استفاده از دو نرم افزار SPSS.V. 22 و AMOS استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد در مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران هفت عامل برنامه‌ریزی، اقتصاد و مالی، سازماندهی، قانون، آموزشی و علمی، دولت و رسانه وجود دارند که توان پیشگوئی آنها بر اساس مجموع درصد واریانس تجمعی عامل‌ها برابر با ۵۶/۴ درصد است. همچنین مدل به‌دست آمده از برازش مطلوبی برخوردار است.

واژگان کلیدی: دولت، حکمرانی، قوه قضائیه، مجلس و ورزش همگانی

---

۱. استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، ایران

E-mail:Keshavarzlog@yahoo.com

مقدمه

اهمیت ورزش و تاثیر آن در ابعاد مختلف جامعه به‌اندازه‌ای است که بخش بندی‌های مختلفی برای آن در کشورهای متعددی انجام شده است. یکی از تقسیم‌بندی‌هایی که در ورزش انجام شده و در بسیاری از کشورها از جمله ایران مورد توجه قرار گرفته است، تقسیم بندی مول و همکارن[1] است که ورزش را به بخش‌های همگانی، تربیتی، قهرمانی و حرفه‌ای بخش‌بندی کرده است(مول و همکاران، ۲۰۰۵). از سوی دیگر، اهمیت ورزش در قوانین بالادستی از جمله قانون اساسی به‌اندازه‌ای بوده است که تاکید بر ورزش رایگان در کشور شده است(کشاورز و همکاران، ۱۳۹۵). البته با کمی تامل می‌توان استنباط کرد که قانون اساسی ورزش همگانی رایگان را مورد تاکید و توجه قرار داده است.

با توجه به موارد یاد شده می‌توان انتظار داشت که برای توفیق اهداف ورزش همگانی، ضروری است یک حکمرانی[2] مناسب در ورزش همگانی کشور وجود داشته باشد. حکمرانی یک واژه رایج در دنیای مدرن است و عموما به‌عنوان یک مفهوم جدید در مورد دولت و مدیریت دولتی به‌کار می‌رود و برای بسیاری از حوزه‌ها مانند حکمرانی محلی، حکمرانی جهانی، حکمرانی محیطی، توسعه بین‌المللی و حکمرانی ورزشی نیز استفاده می‌شود(اندرو و هانیتون[3]، ۲۰۱۶). فوکویاما[4] بر این باور است که حکمرانی یعنی آن‌چه در حال مدیریت است(فوکویاما[5]، ۲۰۱۳). در حقیقت، حکمرانی به دلیل عدم اعتماد به مدیریت توسط دولت شکل گرفته است، چرا که بسیاری از مردم از توانایی دولت برای رفع مشکل اجتماعی ناامید شده‌اند و این امر موجب تجدید نظر در تئوری‌های سنتی مدیریت دولتی گشته است. بنابراین مدیریت دولتی که در گذشته به عنوان یک ابزار قوی برای حل مشکلات اجتماعی فرض می‌شد، با بحران هویت مواجه شده است(هوگو[6]، ۱۹۹۶). عموما حکمرانی به تغییرات در نقش ساختار و فرآیند عملیات دولت یا روش‌های حل مشکلات اجتماعی اشاره دارد، ولی علیرغم جذابیت بسیار، به صورت واضح تعریف نشده است. ابهام در تعاریف از علل بسیای ناشی می‌شود به ویژه هنگامی که به کاربرد حکمرانی در فرآیند اصلاحات اداری توجه می‌شود. واضح نیست که در مورد ساختارهای اداری و فرآیندهای اداری، قضاوت مدیریتی، سیستم‌های پاداش و مقررات، فلسفه اداری یا ترکیب این عناصر صحبت می‌کند(هاینرچ و لین[7]، ۲۰۰۰). برخی اوقات نیز حکمرانی به طور کلی به هرگونه تغییرات مطلوب برای اصلاحات اداری اشاره دارد. باید توجه داشت که دولت کارآ، دموکراتیک، پاسخگو و شفاف، هدف نهایی نه تنها تئوری‌های جدید مدیریت دولتی است، بلکه هدف تئوری‌های سنتی اداره بوروکراتیک نیز بوده است(الوانی، ۱۳۸۸). لذا آنچه تئوری‌های جدید را از تئوری‌های سنتی متمایز می‌کند، ابزارهای دستیابی به آنهاست. به بیان دیگر، حکمرانی مفهومی است مشتمل بر معیارها و استانداردها،

1. Mull et al.
2. Governance
3. Andrews and Harrington
4. Fukuyama
5. Fukuyama
6. Haque
7. Heinrich and Lynn

رویه‌ها و اصول حکومتداری که دولت‌ها از طریق آن امور عمومی را به انجام می‌رسانند، منابع عمومی را اداره می‌کنند و حقوق افراد را تضمین می‌نمایند(شریف زاده و همکاران، ۱۳۸۲).

از ارکان مهم حکمرانی خوب می‌توان به شفافیت، مسئولیت، پاسخگویی، مشارکت، حاکمیت قانون و انعطاف پذیری دولت اشاره کرد. از سوی دیگر، حکمرانی خوب نسبت نزدیکی با مردم سالاری و فرآیندهای دمکراتیک دارد و به سخن بهتر، مجموعه‌ای از معیارها و شاخص‌های کاربردی نظام‌های سیاسی دمکراتیک در ابعاد فرآیندی، ساختاری و ماهوی است (کارفراتا[1]، ۲۰۰۴). لذا تحقق این مفهوم و حاکمیت دمکراتیک مستلزم حکومت دمکراتیک و جمهوری است. اصل تفکیک و تعامل قوا به عنوان یک اصل سازمانی در خدمت حقوق افراد و آزادی‌ها بوده و با توزیع و سرشکن نمودن اقتدار سیاسی، نظام پاسخگو، شفاف و قانونمند است(الوانی و همکاران، ۱۳۸۶). بدین لحاظ حکمرانی خوب پیوند مناسبی با نوع ساختار حکومت دارد و ساختارهای دمکراتیک از شرایط پیشینی حکمرانی خوب است.

حکمرانی در ورزش نیز به ساختارها و فرآیندهای مورد استفاده توسط یک سازمان ورزشی برای دستیابی به اهداف راهبردی و نظارت بر عملکرد سازمان در برابر اهداف تدوین شده و اطمینان از این که مدیریت سازمان منافع همه اعضا را در نظر گرفته است یا نه اشاره دارد. به بیان دیگر، حکمرانی در ورزش فرایندی است که مدیریت سازمان ورزشی از آن استفاده می‌کند تا راهبردها، جهت‌گیری‌ها و اولویت‌ها، سیاست‌ها و انتظارات مدیریت عملکرد را تعیین کند، عوامل مختلف سازمانی را ارزیابی نماید، خطرات را مدیریت و آن چه که سازمان به آن باید می‌رسید را کنترل و ارزیابی کند تا به خواسته‌های ذینفعان سازمان پاسخ داده شود(کشاورز، ۱۳۹۶).

در زمینه حکمرانی در سازمان‌های ورزشی مطالعات زیادی در خارج از کشور انجام شده است، اما در داخل کشور به‌ویژه در ورزش همگانی کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ به طوری که نتایج مطالعات «کمیسیون ورزش استرالیا» (۲۰۱۲) طی پژوهشی نشان داد در مدل حکمرانی ورزش استرالیا عوامل تصمیم‌گیری اخلاقی و مسئولانه، عملکرد و گزارش مدیران، سیستم‌های حکمرانی، فرآیندهای مدیریتی، ترکیب مدیریتی، مسئولیت‌ها و نقش‌ها وجود دارد. جرارت[2] (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای دریافت که برای حکمرانی خوب در ورزش باید به چهار عامل شفافیت و ارتباطات عمومی، روند دموکراتیک، ارزیابی و تعادل و همبستگی توجه کرد. نتایج پژوهش هالیهان[3] (۲۰۱۳) بیانگر آن است که برای حکمرانی مطلوب در ورزش علاوه بر مسئولیت‌پذیری، شفافیت و داشتن سبک مدیریت فراگیر به عواملی دیگری مانند کارایی در دستیابی به اهداف سازمانی، فرهنگ اعتماد، صداقت و حرفه ای بودن و انعطاف پذیری سازمانی باید توجه نمود. یافته‌های مرکونجیک[4] (۲۰۱۳) بیانگر این است که برای حکمرانی خوب در ورزش ضروری است سازمان‌های ورزشی در عواملی مانند سیاست، قانون، ساختار، وظایف، مذاکره (ارتباطات) استقلال عمل داشته باشند. ادی[5] (۲۰۱۴) نیز

1. Cafferata
2. Geeraert
3. Houlihan
4. Mrkonjic
5. Eddie

در پژوهشی دریافت که برای حکمرانی خوب در ورزش علاوه بر تعریف نقش و مسئولیت‌ها، شناسایی همه بازیگران ورزش و تدوین نظام ارزیابی کارآ ضروی است و باید به نقش مدیران، ساختار، مسئولیت پذیری، تعداد مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی، دموکراسی، نحوه انتخابات و انتصابات، شفافیت و ارتباطات، تصمیم گیری و بازنگری در تصمیمات، همبستگی و شناسایی همه سلیقه‌ها توجه شود. نتایج پژوهش هال[1] (۲۰۱۴) موید این است که در مدل حکمرانی مطلوب ورزش کشورهای اسکاتلند، ولز و ایرلند معیارهای استخدام شفاف کارکنان، فرآیند ارتباطات سازمان‌های ورزشی محلی و همسطح و نحوه برنامه‌ریزی راهبردی وجود دارد. «کمیسیون ورزش استرالیا» (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای دریافت برای حکمرانی خوب در ورزش استرالیا ضروری است علاوه بر عوامل موجود در مدل حکمرانی ورزش استرالیا، عواملی مانند ترکیب اعضای مدیران و عوامل اجرایی، شفافیت و صداقت در گزارش دهی در ورزش و ساختار ورزش نیز اضافه شود. نتایج پژوهش اندروز، راسل و باریوس[2] (۲۰۱۶) موید این است که برای حکمرانی مطلوب در ورزش نیاز به یک نظام ارزیابی کاراست که در آن عواملی مانند امکانات ورزشی، مشوق‌های مالی و یارانه‌ای، رویدادهای ویژه، سازماندهی فرصت‌های ورزشی، حمایت از صنایع وابسته به ورزش، پشتیبانی گروهی هدفمند، نهضت داوطلبی، دریافت بازخوردهای درخواستی و حمایت‌های آموزشی مورد توجه قرار گرفته شود. مطالعات سالر[3] (۲۰۱۶) بیانگر این است که در مدل حکمرانی مطلوب در سازمان‌های ورزشی باید عوامل تدوین اهداف سازمان، جمع‌آوری اطلاعات مناسب، تغییر موقعیت سازمان، تدوین راهبردهای ارتباطات، اجرای برنامه‌های تدوین شده، اجرای مدل حکمرانی تدوین شده، ارزیابی نتایج و انجام اقدامات اصلاحی وجود داشته باشد. نتایج پژوهش کالینز[4] (۲۰۱۷) نشان داد که برای حکمرانی مطلوب در ورزش نیوزلند باید از مدلی استفاده شود که عوامل انتخاب مدیران شایسته، تعیین نقش مدیران، استخدام کارکنان شایسته و حمایت از بدنه اجرایی، استفاده از مدیران راهبردی، برگزاری جلسات منظم شورای راهبری ورزش، قرارگیری در یک موقعیت عالی از حکمرانی، تدوین برنامه و نقشه راه و ارزیابی مستمر عملکرد مدیران در آن وجود داشته باشد. همچنین نتایج پژوهش آناباهاب[5] (۲۰۱۷) موید این است که در مدل حکمرانی ورزش هند عوامل تدوین برنامه‌های زمان‌بندی شده، نظم و ترتیب و شایسته سالاری در فرآیند انتخابات، شفافیت، همسو سازی منافع ذینفعان، بهره‌مندی از نماینده ورزشکاران و بانوان در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، استفاده از پیشنهادات حداکثری در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، اصول اخلاقی، پیش بینی کمیته‌ها و کارگروه‌های مورد نیاز، پیش بینی روند دادرسی مناسب و تدوین اساسنامه، قوانین و دستورالعمل‌های مناسب باید وجود داشته باشد. نتایج پژوهش کشاورز (۱۳۹۶) نشان داد چالش‌های حکمرانی در ورزش همگانی ایران عبارت اند از: توجه بیش از حد مدیران به ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، ساختار ضعیف ورزش همگانی در سطح کشور، عدم استقبال کافی رسانه‌ها از ورزش

1. Hull
2. Andrews, Russell and Barrios
3. Sorrell
4. Collins
5. Anubhab

همگانـی، عدم تعادل بین اعتبارات ورزش قهرمانی و حرفه ای با ورزش همگانی، عدم هماهنگی بین نهادهای فعـال در ورزش همگانـی، انجـام فعالیت‌های موازی بین نهادهـای مختلف، عدم تقسـیم کار ملی در ورزش همگانی، انحراف در ماموریت برخی نهادی فعال در ورزش همگانی، عدم شفافیت در تعریف و مفهوم ورزش همگانی، نبود الگوی حکمرانی مناسـب در ورزش همگانی و وجود برخی فدراسـیون‌ها و انجمن‌های ورزشی فعـال در بخـش ورزش قهرمانی در زیـر مجموعه مدیریت ورزش همگانـی وزارت ورزش و جوانان. یافته‌های حسینی، آقایی، الهی و صفاری (۱۳۹۶) بیانگر این است که میانگین نظرات نمونه‌ها در مورد تمامی گویه‌های ۷ اصل حکمروایی خوب شـهری در حوزه ورزش همگانی شامل اصول پایداری، سلسله مراتب تصمیم‌گیری، کارایی، برابری، شـفافیت و پاسـخگویی، امنیت و مشارکت مدنی و شـهروندی نامطلوب است. نتایج پژوهش مهرابی (۱۳۹۶) موید این اسـت که در مدل حکمرانی فدارسـیون‌های ورزشی عوامل شفافیت و پاسخگویی، مشـارکت جویی، قانون مداری، مسـئولیت پذیری، مبارزه با فسـاد، رعایت موزاین اخلاقـی، نظارت و کنترل، اثربخشی وجود دارند و مدل طراحی شده از برازش مطلوبی برخوردار است.

همان طوری که مطالعه مبانی نظری و ادبیات پیشـینه نشـان می‌دهد حکمرانی بـه عنوان یک مقوله مهم در مدیریت بسـیاری از سازمان‌ها از جمله سازمان‌های ورزشـی مختلف استفاده شده است. همچنین سازمان‌ها و کشـورهای مختلف با توجه به شـرایط، جایگاه و اهمیت ورزش در آن کشورها برای حکمرانی مطلوب ورزش کشـور خود از مدل‌های مختلفی اسـتفاده کرده‌اند که متشـکل از عوامل گوناگونی اسـت (کمیسـیون ورزش استرالیا، ۲۰۱۲؛ مرکونجیک،۲۰۱۳؛ ادی، ۲۰۱۴؛ اندروز، ۲۰۱۶؛ آناباهاب، ۲۰۱۸ وهال، ۲۰۱۴).

در زمینه حکمرانی در ورزش ایران پس از پیروزی شـکوهمند انقلاب اسـلامی، در اصل سـوم قانون اساسی به صراحت بر ورزش رایگان برای عموم مردم تاکید شـده است(مجتبی‌اشـرفی، ۱۳۷۵). همچنین در سـال‌های اخیر مقام معظم رهبری ورزش همگانی را در اولویت همه سـطوح ورزشـی از جملـه ورزش قهرمانی و ورزش حرفـه‌ای مـورد توصیـه و تاکید قرار داده‌اند. بـرای تحقق این امر، در سـال ۱۳۹۳ تفاهم‌نامه‌ای میان «سـازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور» و «وزارت ورزش و جوانان» در قالب دستورالعمل اجرایی ماده (۵۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در خصوص توسعه ورزش همگانی و قهرمانی و توسعه زیرسـاخت‌های ورزش و امور جوانان منعقد شد و اعتبارات مناسبی برای توسعه ورزش به ساختار ورزش کشور تخصیص داده شد. اما علیرغم تاکید قانون اساسی، تاکید مقام معظم رهبری و توجه ویژه دولت به توسعه ورزش همگانی، به نظر می‌رسد حکمرانی در ورزش همگانی کشور همچنان با چالش‌های جدی موجه است(کشاورز، ۱۳۹۶). چالش‌هایـی که اگر به آنها توجه نشـود، به دلیل اثرگذاری آنها بر افراد زیـادی از جامعه می‌توانند تاثیر منفی بر جامعه داشته باشند. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد اعتبارات ورزش همگانی در سایر حوزه‌های ورزشی از جمله ورزش قهرمانی و ورزش حرفه‌ای توسط بسیاری از نهادها و دستگاه‌ها هزینه می‌شود و سهم سازمان‌ها و نهادهای دولتی، غیر دولتی و حتی سهم افراد جامعه و بخش خصوصی در حکمرانی ورزش همگانی مشخص نشده است. از این‌رو پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به سئوال زیر است:

مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران چگونه است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی است که به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل اعضای هیئت علمی رشته مدیریت ورزشی دانشکده‌های تربیت بدنی ، مدیران و کارکنان معاونت توسعه ورزش همگانی و فدراسیون‌های ورزشی تحت مدیریت، معاونت توسعه ورزش همگانی، مدیران ورزش شهرداری‌های استان‌ها و مدیران ورزش بخش‌های مختلف نیروهای مسلح به تعداد ۷۵۰ نفر بود که بر مبنای جدول مورگان، ۲۵۴ نفر به طور تصادفی برای نمونه تحقیق انتخاب شدند. برای دست‌یابی به اهداف تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته ۵۵ سئوالی استفاده شد که روایی صوری و محتوایی آن به تایید ۲۰ تن از متخصصان مدیریت ورزشی و ورزش همگانی رسید و روایی سازه آن با تحلیل عاملی تاییدی مورد تایید قرار گرفت. گفتنی است که نتایج تحلیل عاملی موید این بود که بارعاملی همه گویه‌ها بیش از ۰/۳ و برازش هر سه شاخص مطلق، تطبیقی و مقتصد معنادار بودند که جزئیات آن در جدول و شکل ۱ گزارش شده است. پایایی پرسشنامه نیز در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و با آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی مانند جدول توزیع فراوانی، نمودار، فراوانی، درصد و روش‌های آماری استنباطی از جمله کلموگروف اسمیرنف، بارتلت، KMO، تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی با چرخش واریمکس با استفاده از دو نرم افزار SPSS.V. 22 و AMOS استفاده شد. شایان ذکر است نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنف نشان داد p-value = ۰/۱۴۷ و z= ۱/۱۲۹ است که با توجه به این که سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که داده‌ها دارای توزیع طبیعی هستند.

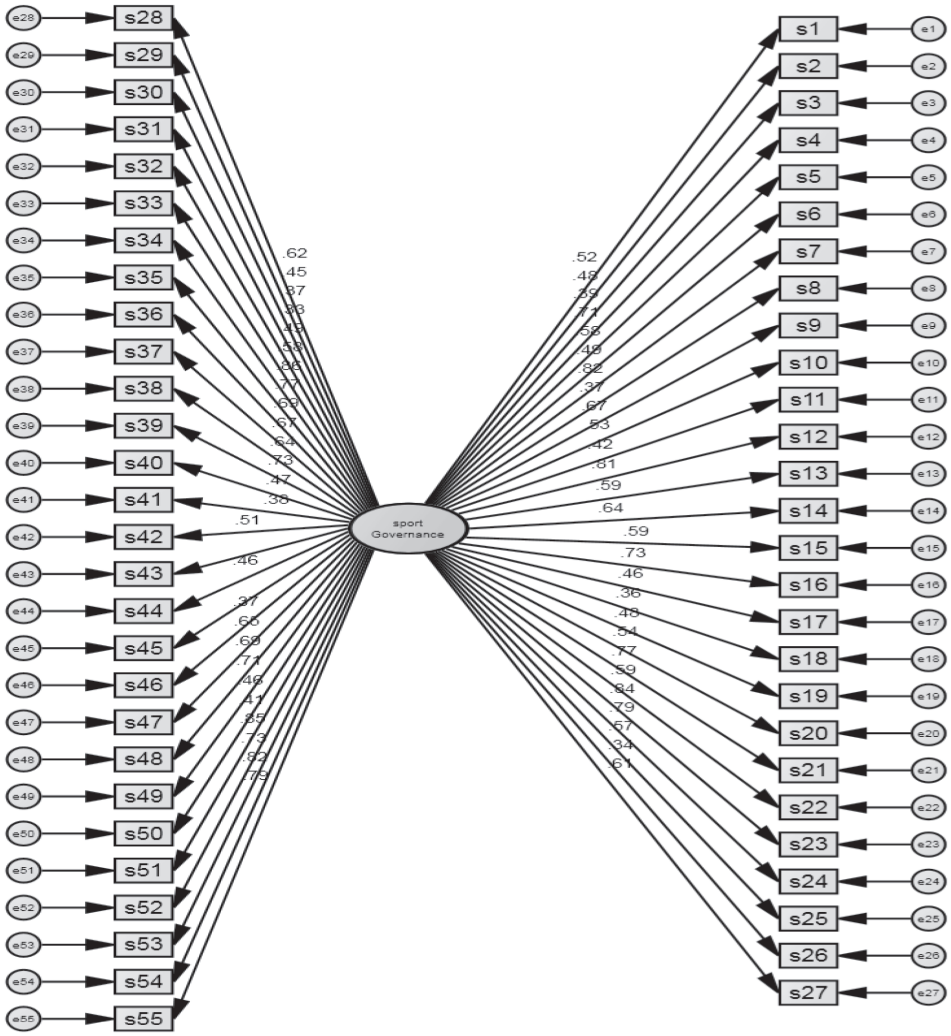

شکل ۱: تحلیل عاملی مرتبه اول برای بررسی روایی سازه پرسشنامه

نتایج شکل ۱ نشان دهنده بارعاملی بیش از ۰/۳ برای همه گویه‌هاست. از آنجا حداقل بار عاملی مورد قبول در تحلیل عاملی ۰/۳ است، بنابراین همه گویه‌ها توانایی باقی ماندن در مدل را دارند و با توجه به مطلوب بودن شاخص‌های برازش مندرج در جدول ۱، هیچ کدام از گویه‌ها از تحلیل‌های بعدی حذف نمی‌شوند.

جدول۱: شاخص‌های برازش برای بررسی روایی سازه پرسشنامه

شاخص برازش		میزان	ملاک	تفسیر
مطلق	x^2	۱۴۷/۲۹۶ با درجه آزادی۹۸	x^2/df=۱/۵۰۳ بین ۱تا ۳	برازش مطلوب
	شاخص نیکویی برازش	۰/۹۱	بیش از۰/۹۰	برازش مطلوب
تطبیقی	شاخص توکر- لویس(TLI)	۰/۹۳	بیش از۰/۹۰	برازش مطلوب
	شاخص برازش بنتلر- بونت(BBI)	۰/۹۲	بیش از۰/۹۰	برازش مطلوب
	شاخص برازش تطبیقی(CFI)	۰/۹۲	بیش از۰/۹۰	برازش مطلوب
مقتصد	ریشه‌میانگین‌مربعات‌خطای‌برآورد(RMSEA)	۰/۰۴۵	کمتر از۰/۰۸	برازش مطلوب
	شاخص برازش مقتصد هنجار شده(PNFI)	۰/۵۲	بیشتر از۰/۰۵	برازش مطلوب

با توجه به نتایج مندرج در شکل و جدول ۱ که نشان دهنده بارعاملی بیش از ۰/۳ برای همه گویه‌هاست و معنادار بودن هر سه شاخص برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد، لذا می‌توان نتیجه گرفت که روایی سازه پرسشنامه مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران تایید شده و همه سئوالات پرسشنامه برای تحلیل‌های بعدی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

یافته‌های پژوهش

جدول ۲: اطلاعات جمعیت شناسی نمونه‌ها

جنسیت(نفر)		سطح تحصیلات (تعداد نفرات)			وضعیت استخدام			رتبه علمی (تعداد نفرات)		
مرد	زن	لیسانس و پایین تر	فوق لیسانس	دکتری	رسمی	پیمانی	قراردادی	استادیار	دانشیار و بالاتر	مربی و سایر
۱۷۸	۷۶	۷۲	۱۱۳	۶۹	۹۷	۹۲	۶۵	۵۲	۱۸	۱۸۴

محل تدریس یا خدمت			شغل		سابقه خدمت		
فدراسیون	دولتی	آزاد	هیئت علمی	مدیر فدراسیون و سایر	تا ۵ سال	۶-۱۰ سال	بیشتر از ۱۰ سال
۱۰۶ نفر	۹۷ نفر	۵۱ نفر	۱۰۰ نفر	۱۵۴ نفر	۱۱۰ نفر	۹۱ نفر	53 نفر

نتایج مندرج در جدول ۲ پیرامون اطلاعات جمعیت شناختی نمونه‌ها مبین آن است که ۱۷۸ نفر از نمونه‌ها مرد و ۷۶ نفر از آنها زن بودند. ۷۲ نفر از نمونه‌ها دارای تحصیلات لیسانس و پایین‌تر، ۱۱۳ نفر فوق لیسانس و ۶۹ نفر دکترا بودند. ۹۷ نفر از نمونه‌ها دارای وضعیت استخدامی رسمی، ۹۲ نفر پیمانی و ۶۲ نفر قراردادی

بودند. ۵۲ نفر از نمونه‌ها دارای مرتبه علمی استادیار، ۱۸ نفر دانشیار یا بالاتر و ۱۸۴ نفر مربی یا غیره بودند. ۱۰۶ نفر از نمونه‌ها در فدراسیون‌های ورزشی، ۹۷ نفر در بخش دولتی و ۵۱ نفر در مشاغل آزاد فعالیت داشتند. ۱۰۰ نفر از نمونه‌ها هیئت علمی و ۱۵۴ نفر مدیر فدراسیون و سایر موارد بودند. ۱۱۰ نفر از نمونه‌ها سابقه خدمت تا ۵ سال، ۹۱ نفر ۶-۱۰ سال و ۳۵ نفر بیشتر از ۱۰ سال سابقه خدمت داشتند.

جدول۳: نتایج آزمون بارتلت و کیسر- می‌یر و اوکلین

پیش فرض		مقدار
مقدار کیسر - می‌یر و اوکلین(کفایت حجم نمونه)		۰/۸۳
آزمون کرویت بارتلت	مقدار مجذور کای	۱۷۶/۳۲
	درجه آزادی	۹۲
	سطح معناداری	۰/۰۰۱

همان گونه که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، با توجه به اینکه ضریب KMO بیشتر از ۰/۷ است. لذا اندازه نمونه‌ها و داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند. همچنین با توجه به اینکه میزان آزمون بارتلت از ۰/۰۵ کوچکتر است، بنابراین گویه‌ها ارتباط معنی داری برای فراهم کردن یک مبنای معقول برای تدوین مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران دارا هستند.

جدول ۴: نتایج بررسی سهم واریانس هریك از مولفه‌ها در مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران

عامل		گویه	بارعاملی	درصد واریانس هر عامل	آلفای کرونباخ
برنامه ریزی	S1	افزیش و هماهنگی تصمیم گیرندگان ورزش همگانی نهادهای مختلف با محوریت وزارت ورزش و جوانان	۰/۸۵۵	۱۲/۴۱	۰/۸۲
	S2	تشکیل اطاق فکر ورزش همگانی	۰/۸۴۱		
	S3	جلوگیری از فعایت‌های موازی در ورزش همگانی	۰/۷۹۱		
	S4	ایجاد نظام ارزیابی عملکرد در ورزش همگانی با مدل‌های نوین ارزیابی	۰/۷۶۸		
	S5	تصمیم گیری اخلاقی و مسئولانه در ورزش همگانی	۰/۷۵۱		
	S6	کارآیی و اثربخشی برنامه‌های ورزش همگانی	۰/۶۸۳		
	S7	تقویت ساختار ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان و دستگاه‌های مختلف	۰/۶۱۲		
	S8	تشکیل شورای ورزش همگانی با ریاست رئیس جمهور	۰/۶۶۱		
	S9	مشارکت بیشتر قوه قضائیه در ورزش همگانی	۰/۵۷۲		
	S10	مشارکت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شورای ورزش همگانی	۰/۵۶۸		
	S11	تغییر نقش دولت در مدیریت ورزش همگانی با رویکرد واگذاری مدیریت ورزش همگانی به سایر دستگاه‌ها	۰/۵۲۳		

اقتصاد و مالی	S12	بهبود وضعیت اقتصادی خانواده‌ها	۰/۸۶۱	۹/۴۱	۰/۷۹
	S13	میزان درآمد ماهیانه خانواده‌ها	۰/۸۴۲		
	S14	تعیین سهم سبد ورزش خانواده‌ها	۰/۸۲۹		
	S15	کاهش هزینه‌های ورزش آموزشی	۰/۸۱۲		
	S16	شفافیت در اعتبارات ورزش همگانی	۰/۷۳۷		
	S17	توسعه ورزش خانوادگی	۰/۷۳۱		
	S18	اعطای وام‌های کم بهره برای توسعه ورزش همگانی	۰/۷۲۵		
	S19	اعطای تخفیف به ورزش کنندگان در بخش ورزش همگانی	۰/۶۳۸		
	S20	هدفمند سازی تخصیص اعتبارات ورزش همگانی	۰/۶۵۲		
	S21	ایجاد تعادل در اعتبارات ورزش همگانی و سایر بخش‌های ورزش	۰/۶۳۵		
	S22	اعطای وام‌های کم بهره به ایجاد مراکز ورزشی همراستا با توسعه ورزش همگانی	۰/۶۱۵		
سازماندهی	S23	تعیین سهم دستگاه‌های مختلف در ورزش همگانی	۰/۸۶۹	۸/۷۴	۰/۷۵
	S24	تهیه و تدوین وظایف دستگاه‌های مختلف در ورزش همگانی	۰/۷۲۸		
	S25	تدوین ساختار تشکیلاتی ورزش همگانی کشور	۶/۱۷		
	S26	شناسایی ذینفعان تاثیر گذار در مدیریت ورزش همگانی	۰/۵۷۲		
	S27	تدوین شرایط احراز شغل برای تصدی پست‌های مدیریتی ورزش همگانی	۰/۶۳۹		
	S28	تشکیل واحد تقویم ورزشی ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان	۰/۵۸۱		
	S29	تشکیل دبیرخانه ورزش همگانی کشور	۰/۵۲۹		
	S30	مشخص شدن مسئولیت‌ها و نقش‌ها در ورزش همگانی	۰/۵۱۲		
	S31	تقسیم کار ملی در ورزش همگانی	۰/۵۱۱		
	S32	مشخص شدن میزان قدرت در ورزش همگانی	۰/۴۷۱		
قانون	S33	تدوین قوانین الزام آور و شفاف در ورزش همگانی	۰/۸۴۲	۷/۹۲	۰/۸۲
	S34	اجرای حداکثری قوانین مصوب در ورزش همگانی	۰/۸۲۱		
	S35	نظارت دقیق بر تحقق درآمدهای حاصل از ماده ۵۳ و تخصیص آنها به توسعه ورزش استان‌ها	۰/۸۰۹		
	S36	حساسیت نمایندگان سازمان بازرسی کل کشور به هزینه کرد اعتبارات ورزش همگانی دستگاه‌های دولتی	۰/۷۷۲		
	S37	شفافیت در پاسخگویی مدیران ورزش نسبت به عملکرد ورزش همگانی	۰/۷۳۲		
	S38	حمایت قانونی از بخش خصوصی برای مشارکت حداکثری در ورزش همگانی	۰/۷۲۹		
	S39	نظارت شفاف قوه قضائیه بر عملکرد صدا و سیما در ورزش همگانی	۰/۵۵۱		
	S40	احترام و الزام به اجرای مصوبات شورای عالی ورزش همگانی تعیین نحوه پاسخگویی نهادهای مختلف فعال در حوزه ورزش همگانی	۰/۵۰۴		

آموزشی و علمی	S41	تربیت مربی و مدرس ورزش همگانی در رشته‌های مختلف ورزشی	۰/۷۲۴	۶/۹۷	۰/۷۹
	S42	تربیت مدیران متخصص ورزش همگانی	۰/۷۱۶		
	S43	تربیت کارشناسان ورزش همگانی	۰/۶۸۹		
	S44	برگزارهای مستمر همایش‌های علمی و حکمرانی در ورزش همگانی	۰/۶۳۲		
	S45	مطالعه تطبیقی نظام حکمرانی در ورزش سایر کشورها	۰/۵۷۸		
دولت	S46	تقویت ساختار ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان و دستگاه‌های مختلف	۰/۸۳۹	۵/۸۲	۰/۷۴
	S47	تشکیل شورای ورزش همگانی با ریاست رئیس جمهور	۰/۷۹۲		
	S48	مشارکت بیشتر قوه قضائیه در ورزش همگانی	۰/۷۵۲		
	S49	مشارکت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شورای ورزش همگانی	۰/۷۴۷		
	S50	تغییر نقش دولت در مدیریت ورزش همگانی با رویکرد واگذاری مدیریت ورزش همگانی به سایر دستگاه‌ها	۰/۶۱۹		
رسانه	S51	شفاف سازی سهم ورزش همگانی در رسانه‌ها	۰/۸۴۸	۵/۱۳	۰/۷۲
	S52	تهیه برنامه‌های آموزشی ورزش همگانی و پخش منظم از رسانه‌های دیداری و شنیداری	۰/۷۸۲		
	S53	تهیه و تدوین کتاب، کاتولگ، بروشور و ... مرتبط با ورزش همگانی و توزیع در دستگاه‌ها و جامعه	۰/۷۳۴		
	S54	راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی کارآمد نسبت به ترویج ورزش همگانی	۰/۶۹۲		
	S55	راه‌اندازی شبکه‌های اینترنتی تعاملی برای توسعه ورزش همگانی	۰/۵۲۸		

نتایج جدول ۴ در مورد تحلیل عاملی اکتشافی مقادیر ویژه، واریانس عامل‌ها را نشان می‌دهند. توان پیشگویی این عوامل بر اساس مجموع درصد واریانس تجمعی عامل‌ها برابر با ۵۶/۴ درصد است. بنابرین برای تدوین مدل حکمرانی ورزش همگانی ایران ۷ عامل برنامه‌ریزی(۱۲/۴۱ درصد واریانس)، اقتصاد و مالی(۹/۴۱ درصد واریانس)، سازماندهی(۸/۷۴ درصد واریانس)، قانون(۷/۹۲ درصد واریانس)، آموزشی و علمی(۶/۹۷ درصد واریانس)، دولت(۵/۸۲ درصد واریانس) و رسانه(۵/۱۳ درصد واریانس) شناسایی شدند.

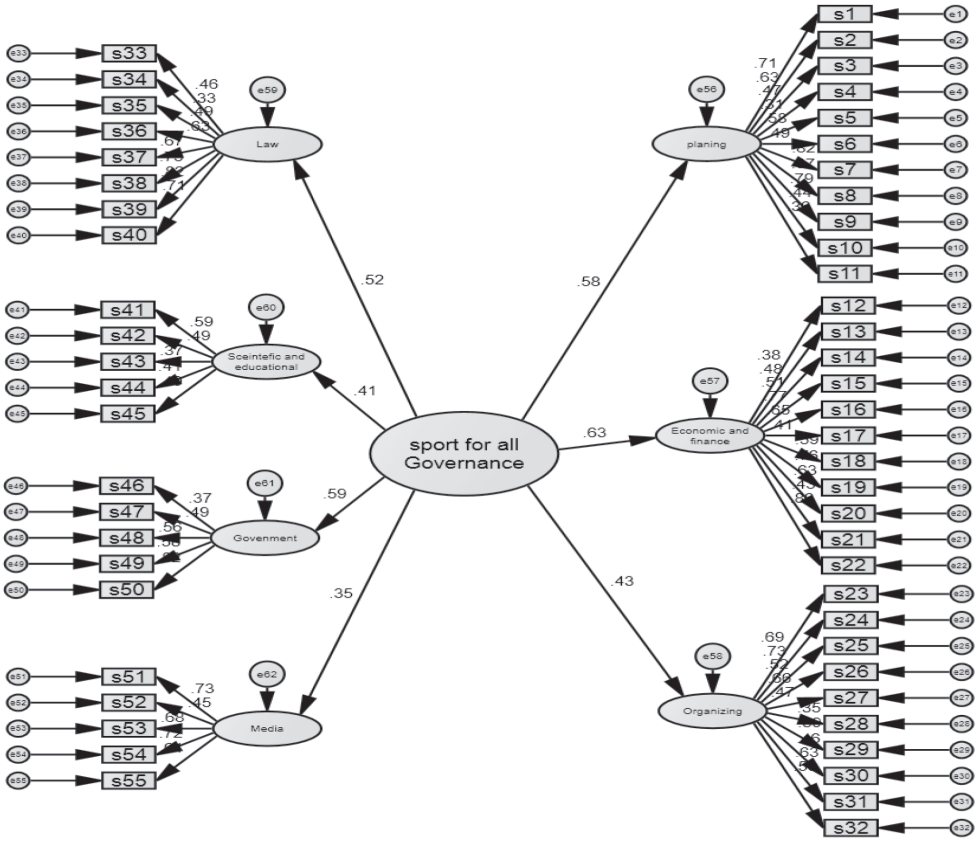

شکل ۲: مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران

نتایج مندرج در شکل ۲ نشان دهنده این است که همه بارعاملی گویه‌ها و عامل‌ها بیش از ۰/۳ است. لذا هیچ کدام از گویه‌ها و عامل‌ها از مدل حذف نمی‌شوند.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران

شاخص برازش		میزان	ملاک	تفسیر
مطلق	x^2	۱۵۳/۷۲۹ با درجه آزادی ۸۵	x^2/df=۱/۸۱ بین ۱ تا ۳	برازش مطلوب
	p value	۰/۳۲	بیشتر از ۰/۰۵	برازش مطلوب
	شاخص نیکویی برازش	۰/۹۱	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
تطبیقی	شاخص توکر- لویس(TLI)	۰/۹۳	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
	شاخص برازش بنتلر- بونت(BBI)	۰/۹۲	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
	شاخص برازش تطبیقی(CFI)	۰/۹۴	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
مقتصد	ریشه‌میانگین‌مربعات‌خطای‌برآورد(RMSEA)	۰/۰۵۷	کمتر از ۰/۰۸	برازش مطلوب
	شاخص برازش مقتصد هنجار شده(PNFI)	۰/۵۲	بیشتر از ۰/۰۵	برازش مطلوب

با توجه به نتایج مندرج در شکل ۲ و جدول ۵ که نشان دهنده این است که همه بارعاملی گویه‌ها و عامل‌ها بیش از ۰/۳ است و معنادار بودن هر سه شاخص برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد است، می‌توان نتیجه گرفت که مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران تایید شده و مدل مزبور از برازش مطلوبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، تدوین مدل حکمرانی توسعه ورزش همگانی در ایران بود. یافته‌های پژوهش نشان داد اولین عامل موثر در مدل حکمرانی ورزش همگانی در ایران عامل دولت است که نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های مطالعات «کمیسیون ورزشی استرالیا» (۲۰۱۲)، ادی (۲۰۱۴) و کالینز (۲۰۱۷) که در مدل حکمرانی ترسیم شده برای کشورهای مختلف از عوامل ترکیب مدیریتی، شناسایی همه بازیگران در حمکرانی ورزش استفاده کرده بودند، همخوانی دارد. حکمرانی مناسب برای توسعه ورزش همگانی در کشور مستلزم توجه مسئولان بلند پایه کشور در سه قوه مجریه، مقننه و قضائیه است. برای تحقق اهداف توسعه ورزش همگانی ضروری است در بخش حکمرانی، بالاترین مقام اجرایی کشور در رأس شورای ورزش همگانی کشور قرار گیرد. در صورت تحقق چنین رویکردی می‌توان به منظور استفاده حداکثری از توان نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای تدوین قوانین الزام‌آور و همچنین حضور نمایندگان قوه قضائیه به منظور نظارت و پیگری قضائی قوانین مصوب شده در نهادهای ذینفع در ورزش همگانی استفاده حداکثری برد. در چنین شرایطی می‌توان انتظار داشت که در شورای ورزش همگانی تصمیمات الزام آور برای ارتقای ساختار تشکیلاتی ورزش همگانی کشور اتخاذ شود. از این‌رو توصیه می‌شود مدیران وزارت ورزش و جوانان تمهیدات لازم برای تشکیل «شورای ورزش همگانی» را با حضور روسای سه قوه مجریه، مقننه و قضایی فراهم آورند.

نتایج پژوهش نشان داد دومین عامل موثر در مدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل برنامه‌ریزی است که نتایج این پژوهش باید یافته‌های کمیسیون ورزش استرالیا (۲۰۱۲)، ادی (۲۰۱۴)، هال (۲۰۱۴)، اندروز و همکاران (۲۰۱۶)، سارل (۲۰۱۶) و کالنیز (۲۰۱۷) که به عامل برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و ایجاد نظام ارزیابی کارا در مدل حکمرانی ورزش کشورهای مختلف اشاره داشتند، همسوست. به طور طبیعی در هر حوزه‌ای به طور عام و در حوزه ورزش و ورزش همگانی به‌طور خاص ضروری است برنامه‌های بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدت تدوین شود. در این راستا حکمرانی مناسب در ورزش همگانی کشور نیازمند تدوین یک برنامه راهبردی علمی با مشارکت حداکثری متخصصان مدیریت ورزشی و ورزش همگانی است که در آن برنامه‌ها و جهت‌گیری‌های بلند مدت ورزش همگانی مشخص باشد. در صورتی که متولیان ورزش همگانی در تدوین برنامه توسعه ورزش همگانی مشارکت داشته باشند، به دلیل مشارکت در تدوین مراحل مختلف برنامه، نسبت به اجرای آن نیز متعهد خواهند شد. همچنین در صورت توافق و تعهد بر برنامه راهبردی ورزش همگانی کشور، برای تحقق اهداف بلند مدت هر نهاد ورزشی ذینفع در ورزش همگانی مانند معاونت فرهنگی و ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون‌های ورزش همگانی و ورزش روستایی و عشایری و سایر فدراسیون‌های تحت مدیریت معاونت فرهنگی و ورزش همگانی، مدیران شهرداری‌های استان‌ها، مدیران

ورزش بخش‌های مختلف نیروهای مسلح و مدیران ورزش وزراتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی به طور طبیعی نسبت به تدوین برنامه‌های میان مدت و کوتاه مدت اقدام خواهند کرد. همچنین با چنین رویکردی، تصمیمات اتخاذ شده در حوزه ورزش همگانی به سمت همگرایی برای وفاق ملی در توسعه ورزش همگانی سوق پیدا خواهند کرد. از سوی دیگر، در صورت تدوین برنامه‌های کارآمد برای تحقق و میزان اجرای برنامه‌ها، نظام ارزیابی کارا شکل خواهد گرفت. از این‌رو توصیه می‌شود در وزارت ورزش و جوانان «دبیرخانه شورای ورزش و همگانی» و «اداره تقویم ورزشی» در حوزه ورزش همگانی ایجاد شود تا مصوبات مرتبط با تدوین برنامه‌ها در حوزه ورزش همگانی را جمع آوری و نظارت دقیق بر اجرای آنها را دنبال نماید.

یافته‌های پژوهش مبین این است که سومین عامل موثر در مدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل قانون است که با یافته‌های مهرابی (۱۳۹۶)، درمرکونجیک (۲۰۱۳) و آناباهاب (۲۰۱۸) که در مدل حکمرانی ورزش کشورهای مختلف به عامل قانون و تدوین اساسنامه، قوانین و دستورالعمل‌های مناسب دست یافته بودند، همخوانی دارد. تشکیل «شورای ورزش همگانی» و همچنین تدوین برنامه‌های مطلوب در حوزه ورزش همگانی مستلزم الزامات قانونی است. در صورت عدم وجود قوانین شفاف و الزام‌آور که به تایید مجلس شورای اسلامی نرسیده باشد، عدم تمکین بر مصوبات شورای ورزش همگانی و همچنین عدم اجرای برنامه‌های تدوین شده قابل پیش‌بینی است. همچنین توسعه ورزش همگانی علاوه بر قوانین الزام‌آور تصویب شده در مجلس شورای اسلامی، نیازمند یکسری آیین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌هایی است که سازمان‌های ذینفع بتوانند با متکی بر آنها چارچوب کاری خود را اجرایی کنند. از این‌رو توصیه می‌شود وزارت ورزش و جوانان مصوبات شورای ورزش همگانی را در قالب لایحه ای برای تصویب به مجلس شورای اسلامی ارسال کند تا پس از تصویب به عنوان یک قانون بالادستی به نهادهای زیربط ابلاغ شود و از الزامات مناسب برای اجرا برخوردار باشد. همچنین با تشکیل کار گروه‌ها و کمسیون‌های مختلف در وزارت ورزش و جوانان که مشارکت حداکثری از متخصصان و نمایندگان همه دستگاه‌ها در آن وجود داشته باشد، قوانین، آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های مورد نیاز تهیه و در اختیار همه بخش‌های ذینفع در ورزش همگانی قرار گیرد.

یافته‌های تحقیق نشان داد چهارمین عامل تاثیرگذار در مدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل سازماندهی است که نتایج پژوهش با یافته‌های مهرابی (۱۳۹۶)، کمیسیون ورزش استرالیا (۲۰۱۲)، مرکونجیک (۲۰۱۳)، ادی (۲۰۱۴)، اندروز (۲۰۱۶)، آناباهاب (۲۰۱۸) و هال (۲۰۱۴) که به مواردی مانند ساختار و تقسیم کار در مدل حکمرانی ورزش کشورهای مختلف اشاره کرده بودند، همخوانی دارد. یکی از موارد مهمی که در حکمرانی مورد تاکید قرار گرفته است، موضوع ساختار است. وقتی که در ورزش همگانی کشور، ساختار تشکیلاتی منسجم وجود نداشته باشد، تقسیم کار ملی صورت نگرفته باشد و شرح وظایف برای واحدها و نهادها و دستگاه‌های مختلف ذینفع در ورزش همگانی به‌طور علمی و بر مبنای مشارکت همه ذینفعان صورت نگیرد، نمی‌توان انتظار توسعه ورزش همگانی را در کشور داشت. در این‌راستا توصیه می‌شود وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان متولی اصلی ورزش کشور با سازماندهی مناسب ورزش همگانی، نقش، جایگاه و سهم هر یک از دستگاه‌های ذینفع در ورزش همگانی را تعیین و شرح شغل و شرایط احراز شغل مدیران، کارکنان و

کارشناسان همه دستگاه‌ها را تعیین و ابلاغ نماید.

نتایج پژوهش نشـان داد پنجمین عامل موثر در مدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل اقتصاد و مالی اسـت که با یافته‌های اندروز و همکاران (۲۰۱۶) که در مدل حکمرانی مطلوب ورزش به مشوق‌های مالی و یارانه‌ای دسـت یافته بودند، همسـویی دارد. با توجه به این که اجرای برنامه‌ها و سیاسـت‌های ورزش همگانی به دلیل توجه کمتر رسانه‌های دیداری و شنیداری از انگیزه کمتری برای سرمایه‌گذاری و حامیان مالی برخوردار است، نظـارت بیشـتر دولت، مجلس و قـوه قضائیه بر هزینه کـرد اعتبارت حوزه ورزش همگانی ضـروری می‌نماید. از سـوی دیگر، با توجه به این که هزینه ورزش در سـبد بسـیاری از خانواده‌ها به دلیل اهمیت سـایر بخش‌های زندگی در اولویت قرار ندارد، لازم اسـت که وزارت ورزش و جوانان با ابلاغ بخشـنامه‌های حمایتی هزینه‌های ورزش همگانی را تا حد ممکن کاهش دهد. همچنین با توجه به این که هزینه‌های درمان بیماری‌های مختلف در کشـور تا حد زیادی بالاسـت، وزارت ورزش و جوانان با همکاری صدا و سـیما و وزارت بهداشـت، درمان و آموزش پزشـکی می‌تواند از طریق فرهنگ سـازی مناسـب افراد جامعه را برای پیشگیری از هزینه‌های درمان نسـبت به تخصیص بخشـی از درآمد خانواده و هزینه آن در ورزش هدایت کنند. بی تردید، با گرایش به ورزش و فعالیت‌های بدنی، از میزان کم تحرکی و بیماری‌های حاصل از آن کاسـته می‌شـود و هزینه درمان خانوارها کاهش می‌یابد. توصیه می‌شـود وزارت ورزش و جوانان نظارت بیشـتری بر هزینـه کرد اعتبارات بخش ورزش همگانی فدراسیون‌های ورزشی اعمال کند تا این اعتبارات دقیقا در حوزه ورزش همگانی هزینه شوند. همچنین شـهرداری‌ها و وزارت ورزش و جوانان و سـایر نهادهای و دسـتگاه‌های فعال در حوزه ورزش همگانی با اتخاذ تمهیدات لازم نسبت به کاهش هزینه کلاس‌های آموزشی به ویژه در مناطق محروم توجه ویژه داشته باشند تا از این طریق انگیزه مشارکت در فعالیت‌های ورزشی افزایش یابد.

در بخـش دیگری از پژوهش، نتایج نشـان داد که ششـمین عامل موثر در مـدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل آموزشی و علمی است که با یافته‌های اندورز و همکاران (۲۰۱۶) که در مدل حکمرانی مطلوب به عامل آموزش دسـت یافته بودند، همسوسـت. یکی از رویکردهای مهم در هر سازمانی، نظام آموزشی، یادگیری و به روز بودن سازمان است. از سوی دیگر، لازمه انجام فرآیندهای موثر و متفاوت از گذشته، یادگیری و رشد است که این مورد نیز مسـتلزم آموزش موثر است. پس برای توسعه ورزش همگانی ضروری است در حوزه مدیریتی، اجرایی و فنی، منابع انسانی بالیده ترتیب شود. چنانچه مدیران، کارکنان و مربیان فعال در حوزه ورزش همگانی از دانـش و اطلاعـات کافی به روز و کارآمد برخوردار باشـند، می‌توانند با فرآیندهای نوین نقش خود را به طور موثر در توسـعه ورزش همگانی ایفا کنند. بنابراین توصیه می‌شـود وزارت ورزش و جوانان و سـایر دستگاه‌های ذینفع در توسـعه ورزش همگانی با همکاری دانشـکده‌های تربیت بدنی نسـبت بـه تربیت متخصصان ورزش همگانی اقدام کنند. همچنین ضروری اسـت که فدراسیون‌های ورزشی در برنامه‌های آموزشی و تربیت مربیان رشـته‌های ورزشی مختلف نسبت به تربیت و آموزش مربیان همگانی رشته‌های ورزشی مربوطه اهتمام لازم را داشـته باشـند تا آن دسته از ورزشـکاران که علاقه‌مند به فعالیت در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای نیستند، از بخش همگانی رشته‌های ورزشی مود علاقه خود بهره‌مند شوند.

یافته‌های پژوهش مبین این است که هفتمین عامل موثر در مدل حکمرانی ورزش همگانی، عامل رسانه است که نتایج پژوهش با یافته‌های جرارت (۲۰۱۳)، مرکونجیک (۲۰۱۳) و ادی(۲۰۱۴) که در مدل حکمرانی ورزش به عامل ارتباطات و رسانه‌ها دست یافته بودند، همخوانی دارد. از مهم‌ترین عوامل تاثیر گذار در شناسایی، فرهنگ سازی و تغییر فرآیندهای نادرست در هر جامعه، نقش رسانه‌های مختلف در آن جامعه است. چنانچه بهترین برنامه‌های آموزشی و کاری تدوین شود، اما مورد توجه صدا و سیما قرار نگیرد، به احتمال زیاد خیلی از افراد جامعه از آن بی‌اطلاع خواهند ماند. ضروری است وزارت ورزش و جوانان با مشارکت مجلس شورای اسلامی، قوانین حمایت رسانه‌ای از ورزش همگانی را با همکاری صدا و سیما وضع کند و نقش صدا و سیما در تهیه و پخش برنامه‌های حمایتی و معرفی جنبه‌های مختلف ورزش همگانی از صدا و سیما را تعیین و نسبت به اجرای آن الزامات لازم را به عمل آورند. همچنین توصیه می‌شود برای ایجاد ارتباط مناسب بین سازمان‌های متولی ورزش همگانی و مطبوعات، هماهنگی و همکاری لازم با وزارت ارشاد اسلامی به‌عمل آید تا روزنامه‌ها و مجلات نیز بخشی از صفحات خود را به ترویج ورزش همگانی اختصاص دهند.

در آخر نتایج پژوهش نشان داد که مدل حکمرانی توسعه ورزش همگانی از برازش مطلوبی برخوردار است که نتایج پژوهش با یافته‌های مهرابی (۱۳۹۶)، حسینی و همکاران (۱۳۹۶)، کالنیز (۲۰۱۷)، آناباهاب (۲۰۱۸) و «کمسیون ورزش استرالیا» (۲۰۱۵) همسوست. چنانچه در یک پژوهش علمی مدلی تدوین می‌شود، سهم هر یک از عامل‌ها مشخص می‌شود که در پژوهش حاضر نیز چنین اقدامی انجام شد و مشخص شد که به ترتیب عوامل دولت، برنامه‌ریزی، قانون، سازماندهی، اقتصاد و مالی، آموزشی و علمی و رسانه‌ها و ارتباطات بیشترین سهم را دارند. از این رو، با توجه به این که سهم دولت در حکمرانی ورزش همگانی نسبت به سایر عوامل بیشتر است، ضروری است ابتدا دولت و وزارت ورزش و جوانان به عنوان متولی ورزش کشور برای حکمرانی مناسب ورزش همگانی پیشقدم شوند و با تشکیل «شورای ورزش همگانی» با محوریت رئیس جمهور و مشارکت سایر بخش‌ها نسبت به برنامه‌ریزی، تدوین قوانین و مقررات و تصویب آنها در مجلس شورای اسلامی و همچنین نظارت دقیق‌تر و مسئولیت پذیرتر قوه قضائیه اقدام کنند. همچنین برای تحقق این امر در جهت سازماندهی و تعریف و تعیین نقش و جایگاه همه دستگاه‌های ذینفع در حوزه ورزش همگانی اقدام گردد. به علاوه، برای کاراتر شدن اقدامات قبلی با همکاری دانشگاه‌ها و فدراسیون‌های ورزشی، آموزش‌های لازم از طریق صدا و سیما برای جلب حداکثری افراد جامعه برای مشارکت در ورزش همگانی ارائه شود.

بدین ترتیب، توصیه می‌شود که مسئولان ورزش کشور برای حکمرانی مناسب در ورزش همگانی از مدل به دست آمده در پژوهش حاضر بهره گیری نمایند.

منابع

- الوانی، سید مهدی. (۱۳۸۸). «**حکمرانی خوب شبکه ای از کنشگران جامعه مدنی**». مجله مدیریت توسعه و تحول. ۱: صص ۱-۵.
- الوانی، سید مهدی و علیزاده ثانی، محسن. (۱۳۸۶). «**تحلیلی بر کیفیت حکمرانی خوب در ایران**». فصلنامه مطالعات مدیریت و بهبود و تحول. ۱۴(۵۳): صص ۱-۲۴.
- حسینی، سید مرتضی؛ آقایی، نجف؛ الهی، علیرضا و صفاری، مرجان. (۱۳۹۶). «**مطالعه رفتار شهرداری تهران در حوزه ورزش همگانی بر اساس اصول حکمروایی خوب شهری**». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۲(۱۶): صص۲۱-۳۶.
- شریف‌زاده، فتاح و قلی‌پور، رحمت‌الله. (۱۳۸۲). «**حکمرانی خوب و نقش دولت**». فرهنگ مدیریت. ۱(۴): صص ۹۳-۱۰۹.
- کشاورز، لقمان. (۱۳۹۶). «**چالش‌های حکمرانی در توسعه ورزش همگانی**». اولین کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی، ۱۳ و ۱۴ دی ماه، دانشگاه صنعتی شریف.
- کشاورز، لقمان و فراهانی، ابوالفضل. (۱۳۹۵). **مدیریت سازمان‌های ورزشی**. چاپ اول، تهران: انتشارات حتمی
- مجتبی اشرفی، غلامرضا. (۱۳۷۵). **قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران**. تهران: گنج دانش
- مهرابی، قاسم. (۱۳۹۶). «**طراحی مدل حکمرانی در فدراسیون‌های ورزشی**». رساله دکتری، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران.
- Andrews, M., Hay, R, & Myers, J.)2010(. **"Can Governance Indicators Make Sense? Towards a New Approach to Sector-Specific Measures of Governance".** Oxford Development Studies, Vol. 38 (4), pp: 391-410.
- Andrews, M., Russell, S., Barrios, D. (2016). **"Governance and the Challenge of Development through Sports: A Framework for Action, International Centre for Sports Security".** Harvard college, pp: 1- 38.
- Anubhab, S. (2017). **"In pursuit of good governance in Indian sport".** Journal of world sports law report, pp: 1-4.
- Cafferata, R. (2004). **"Governance and Management in the Business of Sport Symphonia".** Emerging Issues in Management (www.unimib.it/symphonya), n. 2, pp. 5-25.
- Collins, P. (2017). **"Nine steps to effective governance".** Sport New Zealand, third edition, pp: 47-53.
- Eddie, T. C. L. (2014). **"The Roles of Governance in Sport Organizations".** Journal of Power, Politics & Governance, 2(2): 19-31.
- Fukuyama, F. (2013). **"What Is Governance?".** Governance an International Journal of Policy, Administration and Institutions, 26(3): 247-368.
- Geeraert, A. (2013). **"The governance agenda and its relevance for sport: introducing the four dimensions of the AGGIS sports governance observer".** The conference of Action for Good Governance in International Sports Organizations, Danish Institute for

Sports Studies, pp: 9-21.
- Haque, M. S. (1996). **"The Intellectual Crisis in Public Administration in the Current of Privatization".** Administration & Society 27(4), pp: 510-536.
- Heinrich, C., and Lynn, J. (2000). **"Governance and Performance: New Perspective, Washington D. C.".** Georgetown University Press, PP: 68–108.
- Houlihan, B. (2013). **"Accountability and good governance, the conference of Action for Good Governance in International Sports Organizations".** Danish Institute for Sports Studies, pp: 22-24.
- Hull, D. (2014). **"Governance models for sport across the UK and Ireland, Northern Ireland Assembly".** Research and Information Service, pp: 1-15
- Mrkonjic, M. (2013). **"Sports organizations, autonomy and good governance the conference of Action for Good Governance in International Sports Organizations".** Danish Institute for Sports Studies, pp: 133-150.
- Mull, R., Bayless. F., Kathryn. G, Jamieson, L. (2005). **"Recreational Sport Management".** 3rd ed, Australia, Human Kinetics.pp:45-46.
- Sorrell, M. (2016). **"Implementing good governance principles in sport organizations a painful obligation, or a platform for growth".** A white paper from, April, Burson-Marsteller / TSE Consulting, pp: 1-18.
- The Australian Sports Commission (2012). **"Sports Governance Principles".** Available at the website: https://www.ausport.gov.au.pp: 1-15.
- The Australian Sports Commission (2015). **"Mandatory Sports Governance Principles"**. Available at the website: http://www.triathlon.org.au., pp; 1-10.

۹

اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی: مروری سیستماتیک

سجاد حاجی زاده[۱]
مسعود نادریان جهرمی[۲]
محسن نوغانی دخت بهمنی[۳]
حمیدرضا میرصفیان[۴]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۴/۲۲
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۶/۲۴

مطالعه حاضر با هدف تحلیل نتایج پژوهش‌های مختلف پیرامون اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی با مرور سیستماتیک مدارک و مستندات انجام پذیرفت. در این مطالعه، کلیه مقالات منتشرشده داخلی و خارجی بعد از سال ۲۰۰۰ میلادی که مرتبط با اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی بود، بررسی و تحلیل شد. در جستجوی اولیه از مجموع ۱۰۹۳۸ مقاله تحقیقی در پایگاه‌های داخلی و خارجی، مقالاتی که از نظر کیفیت شرایط ورود به مطالعه را داشتند با استفاده از چك‌لیست‌های محقق ساخته ارزیابی و ۴۲ مقاله قابل استناد در زمینه اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی انتخاب و وارد مرحله تجزیه‌وتحلیل داده‌ها شد. میزان توجه به پژوهش در مورد اجتماعی شدن از سال ۱۳۹۰ در مقالات داخلی و از سال ۲۰۱۰ در مقالات خارجی بیشتر شده است. بسیاری از پژوهشگران با توجه به دیدگاه کنش متقابل نمادین اقدام به نگارش مقاله نموده و بیشترین جامعه آماری پژوهش‌ها را دانش آموزان تشکیل داده بودند.

نتایج پژوهش‌ها نشان داد عوامل مهمی چون: خانواده، نهاد مدرسه، تبلیغات نظام دار از رسانه‌های دولتی

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دانشیار، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: M.naderian@sprt.ui.ac.ir
۳. دانشیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران
۴. استادیار، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

و خصوصی، نهاد مذهب، سیاست‌های دولتی، امکانات و تجهیزات در دسترس و پایگاه اقتصادی و اجتماعی در مشـارکت نظامدار ورزشـی موثربوده‌اند. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت عدم وجود یک الگوی مناسـب در زمینه اجتماعی شـدن از طریق ورزش در مطالعات داخلی و خارجی نسـبت به سایر حوزه‌های اجتماعی بیش از بیش احسـاس می‌شـود و ضروری اسـت محققان بر روی الگوهای کاربردی باتوجه به شرایط جامعه هدف اهتمام ورزند.

واژگان کلیدی: اجتماعی شدن، جامعه‌پذیر، مشارکت ورزشی و مرور سیستماتیک

مقدمه

عصری که هرروز با شتاب بیشتری به سمت صنعتی شدن و غلبه نظام سرمایه‌داری و درنتیجه، کاهش روزافزون پیوندهای اجتماعی[1]، بی‌هویتی، انزوا، انفعال و ازخودبیگانگی پیش می‌رود، موجب دغدغه خاطر فیلسوفان اخلاق، جامعه شناسان[2] و مصلحان اجتماعی شده است که با یافتن فرصت‌هایی بتوانند پیوندهای اجتماعی گسسته شده حاصل از این تحول را مجدداً به جامعه بازگردانند (صداقت زادگان، ۱۳۸۴). بسیاری از اندیشمندان اعتقاد دارند که می‌توان از فرایند اجتماعی شدن[3] که یکی از مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین مؤلفه‌ها و محورهای توسعه اجتماعی[4] است، در بهبود گسست‌های اجتماعی بهره جست (امیر نژاد، رضوی و منافی، ۱۳۸۷). اجتماعی شدن یا جامعه‌پذیری از مهم‌ترین کارکردهای جامعه است که هریك از نهادهای اجتماعی[5] جامعه سهم خاصی به‌صورت همگانی و اجباری در اجتماعی شدن شهروندان دارد و از این طریق، جامعه را به سمت اجرای هنجارهای اجتماعی و رعایت ارزش‌های انسانی و اخلاقی سوق می‌دهد (ظهیری، آقاپور، اسمعیل‌وندی و رضوی نیا، ۱۳۹۳). از منظر یک جامعه توسعه‌یافته و یا درحال‌توسعه، اجتماعی شدن افراد نقش کلیدی در امر عمل به ارزش‌ها[6]، هنجارها[7] و نقش‌های اجتماعی[8] آینده دارد و حتی نوع و کیفیت ارزش‌های اساسی در آینده به مقدار زیادی تابع ارزش‌هایی است که در حال حاضر در جامعه وجود دارد و افراد به آن وسیله اجتماعی می‌شوند (امیر تاش و نعمتی، ۱۳۸۹). در فرآیند اجتماعی شدن، افراد نحوه زندگی کردن را در جهان اجتماعی یاد می‌گیرند؛ به‌طوری‌که قادر شوند به ایده‌ها و نظرات خود شکل دهند و درباره اهداف خود در زندگی اجتماعی و رفتارهای خود با دیگران عاقلانه تصمیم‌گیری کنند (کواکلی[9]، ۲۰۱۰).

رفتار اجتماعی[10] پایه و اساس زندگی هر فرد است و رشد اجتماعی نیز سبب اعتلای رشد عقلانی دیگر جنبه‌های رشدی فرد می‌شود (پورشاه‌آبادی، ۱۳۹۴). تمامی جوامع معاصر دارای این نگرانی هستند که چگونه نوجوانان خود را برای زندگی شهری و شهروندی آماده کنند و راه و رسم مشارکت در مسائل اجتماعی را به آن‌ها بیاموزند (نوروزی و رحمانی، ۱۳۹۵).

امروزه رفتارهای پرخطر ازجمله خودکشی، سوءمصرف مواد، پرخاشگری و ... در نوجوانان به میزانی هشداردهنده بالا رفته است و تقریباً به یك موضوع فراگیر تبدیل‌شده است (لوینسون[11]، روهد[12] و سیلی[13]، ۱۹۹۴).

---

1. Social links
2. Sociologists
3. Socialization
4. Social Development
5. Social institutions
6. Values
7. Norms
8. Social roles
9. Coakly
10. Social behavior
11. Lewinson
12. Rohd
13. Seeley

بنابراین به نظر می‌رسد که پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی[1] در هر جامعه‌ای منوط به شناخت علمی ویژگی‌ها و قانون‌مندی‌های حاکم بر تحول آسیب‌ها در آن جامعه و به‌کارگیری یافته‌های علمی در فرایند برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و به عبارت بهتر اجتماعی کردن است (نجفی، بیگدلی، دهشیری، رحیمیان، ۱۳۹۲).

یکی از کارکردهای مهم اجتماعی مشارکت نظام‌دار و برنامه‌ریزی‌شده در ورزش، کمك به رشد و تحول شخصیت روانی، اجتماعی جسمانی افراد جامعه، تحکیم معاشرت جمعی و تسهیل دستیابی به رشد مسؤولیت اجتماعی[2] و فردی و کاهش آسیب‌های اجتماعی از طریق اجتماعی کردن است (ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳).

با وجود اینکه بسیاری از نهادها و سازمان‌های بین‌المللی در مورد اهمیت اجتماعی شدن، همچنین کاهش مشارکت‌های ورزشی[3] و ارتباط آن با بروز مشکلات اجتماعی مانند افزایش نرخ جرم و جنایت، مصرف مواد مخدر و هنجارشکنی و گریز از قوانین ابراز نگرانی کرده‌اند، اما بسیاری از رهبران سیاسی و برنامه ریزان اجتماعی همچنان درك ساده‌لوحانه‌ای از فعالیت‌های ورزشی و کارکردهای متنوع و اثربخش آن در جامعه دارند (قائدی و همکاران، ۱۳۹۵). بسیاری از مطالعات مربوط به تأثیر مشارکت ورزشی بر ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روانی افراد نشان داده است که برنامه‌های ورزشی نه‌تنها به‌عنوان یك فعالیت تفریحی، بلکه به‌عنوان یك ابزار آموزشی- تربیتی، اهداف روانی- اجتماعی را به همراه دارد، زیرا شرکت در فعالیت‌های ورزشی، افراد را از نظر فضایی و مکانی به هم نزدیك می‌کند و راه‌ها و فرصت‌های بسیاری را برای ماهرشدن در اجتماع فراهم می‌آورد و به‌طورکلی یك جریان و نگرش آموزشی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی برای فرد ایجاد می‌کند (مرادی، خالدیان و مصطفایی، ۱۳۹۳). به گفته کواکلی، فعالیت بدنی یکی از مهم‌ترین منابع اجتماعی شدن[4]، ارتباطات[5] و انسجام اجتماعی[6] است که در یک محیط مناسب آموزش‌هاییرا در راستای درونی نمودن ارزش‌ها به نوجوانان برای پیشرفت اجتماعی آن‌ها در آینده داده می‌شود (سوپا[7] و پوماچی[8]، ۲۰۱۴ الف). به گفته متخصصان، تمرینات و فعالیت‌های ورزشی[9] شخصیت نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و اثرات مثبتی را در بدن و ذهن آن‌ها ایجاد می‌کند. فعالیت بدنی چارچوب مناسبی را برای شکل‌گیری نسل جوان- که به‌عنوان یک عامل اجتماعی اهمیت آن در جامعه معاصر در حال افزایش است- به وجود آورده است (سوپا و پوماچی، ۲۰۱۴ ب).

بنابراین با توجه به پیچیدگی روابط اجتماعی[10] و تعداد روزافزون افرادی که برای برقراری ارتباط با دیگران مشکل‌دارند یا افرادی که دستخوش ترس از برخوردهای اجتماعی‌اند و یا نوجوانانی که دچار اضطراب، افسردگی و انزوای اجتماعی[11] هستند، لزوم پرداختن به اجتماعی شدن نوجوانان و عامل‌های مرتبط با آن بیش‌ازپیش احساس

1. Social Harms
2. Social responsibility
3. Sports participation
4. Sources socialization
5. Communication
6. Social cohesion
7. Sopa
8. Pomohaci
9. Sport activities
10. Community Relations
11. Social isolation

می‌شود. در این تحقیق با بررسی پژوهش‌ها و مقالات داخلی و خارجی و بررسی نتایج ۴۲ مقاله پژوهشی محقق بر آن است تا مولفه‌ها و عوامل اثرگذار در فرایند اجتماعی شدن از طریق ورزش را ارائه نماید تا بتوان از آن برای اولویت بندی و میزان سهم این عوامل در فرایند اجتماعی شدن و در نهایت الگویی جامع برای اجتماعی شدن استفاده نمود.

جدول ۱: خلاصه نتایج مطالعات داخلی مرتبط با اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی

نام نویسنده	سال	شهر	جامعه مورد مطالعه	نوع پژوهش	روش ارزیابی	دیدگاه نظری
رحیم زاده	۱۳۸٤	تهران	کلیه دانشجویان دانشگاه امیرکبیر	فصلنامه روانشناسی تحولی- روان‌شناسی ایرانی	پرسشنامه سنجش تحول روانی- اجتماعی هاولی	نظریه کارکردگرایی
صداقت زادگان	۱۳۸٤	تهران	مقالات مجلات	فصلنامه المپیک	چک‌لیست	بدون دیدگاه نظری
هاشمی	۱۳۸۹	اهواز	کلیه ورزشکاران باشگاه‌های ورزشی شهرستان اهواز	فصلنامه جامعه‌شناسی ایران	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
امیر تاش	۱۳۸۹	مشهد	کلیه دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر مشهد	پژوهش‌نامه علوم اجتماعی	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه یادگیری اجتماعی
پارسا مهر	۱۳۸۹	یزد	کلیه دختران دانش‌آموز شهر یزد	فصلنامه تعلیم و تربیت	پرسشنامه اصلاح‌شده مشارکت ورزشی فونگ وی یی و فرانسکا	نظریه کنش متقابل نمادین
افخمی	۱۳۹۱	یزد	کلیه دانشجویان دانشگاه یزد در سال تحصیلی ۹۰-۹۱	فصلنامه طلوع بهشت	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
تیموری	۱۳۹۲	زنجان	کشتی گیران نوجوان	همایش ملی دستاوردهای نوین علمی در تربیت‌بدنی	پرسشنامه استاندارد	نظریه کنش متقابل نمادین
رحمتی	۱۳۹۳	رشت	کلیه‌ی قهرمانان رشته‌های مختلف ورزشی دانشگاه گیلان	هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی	پرسشنامه و مصاحبه عمیق	تلفیقی (کنش متقابل نمادین و تضادگرایی)
ظهیری	۱۳۹۳	تهران	دانشجویان پسر دانشگاه تهران	هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی	پرسشنامه ورزش و اجتماعی شدن آقا پور	نظریه یادگیری اجتماعی
محمد پور	۱۳۹۳	تهران	تماشاگران تیم فوتبال پرسپولیس	هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی	پرسش‌نامه انگیزش هواداران الهی و رفتار خرید کیم	بدون دیدگاه نظری
فرج زاده	۱۳۹۳	ارومیه	تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه	اولین همایش ملی انجمن مدیریت ورزشی	پرسشنامه فرهنگ پذیری ورزش کاشف	نظریه فمینیسم انتقادی
شفیعی	۱۳۹۳	بندرعباس	کلیه دانشجویان دانشگاه‌های بندرعباس	همایش ملی تحکیم بنیان خانواده و نقش زن	پرسشنامه محقق ساخته	تلفیقی (کنش متقابل نمادین و فمینیسم انتقادی)
ویسی	۱۳۹٤	تهران	دانشجویان تحصیلات تکمیلی جامعه‌شناسی ورزش	نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی علوم ورزشی	پرسشنامه محقق ساخته	بدون دیدگاه نظری
جعفری	۱۳۹٤	تهران	کتب و مقالات مرتبط با موضوع تحقیق	نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی علوم ورزشی	چک‌لیست	بدون دیدگاه نظری
پور شاه‌آبادی	۱۳۹٤	تهران	کتب و مقالات مرتبط با موضوع تحقیق	هشتمین کنگره پیشگامان پیشرفت	چک‌لیست	نظریه کارکردگرایی
شمسی	۱۳۹٤	اصفهان	جوانان ۲۹-۱۵ سال ساکن اصفهان	فصلنامه مطالعات مدیریت ورزشی	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کارکردگرایی
آهار	۱۳۹٤	یزد	کلیه دانش آموزان پسر سال سوم متوسطه دوره اول	اولین همایش ملی علوم کاربردی ورزش و تندرستی	پرسشنامه شخصیت کالیفرنیا، خودکنترلی روزنبام و هوش عاطفی بار	بدون دیدگاه نظری
شاده‌منفعت	۱۳۹٤	رشت	کلیه ورزشکاران شهر رشت	پایان‌نامه کارشناسی ارشد	پرسشنامه و مصاحبه عمیق	نظریه کارکردگرایی
نخعی نژاد	۱۳۹۵	بیرجند	تمامی کارکنان شاغل در شهرداری بیرجند	اولین همایش ملی تحولات علوم ورزشی در حوزه سلامت، پیشگیری و قهرمانی	پرسشنامه محقق ساخته	بدون دیدگاه نظری
شفیعی	۱۳۹۵	رشت	تمامی جوانان و نوجوانان ورزشکار ۱۵ تا ۲۹ سال شهر رشت	فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
رئیسی	۱۳۹۵	قم	اسناد و مدارک	دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران	چک‌لیست	بدون دیدگاه نظری
رمضانی نژاد	۱۳۹۵	رشت	کارشناس و پژوهشگران حوزه فرهنگ و تربیت‌بدنی	مطالعات مدیریت ورزشی	مطالعه کتابخانه‌ای- پرسشنامه	بدون دیدگاه نظری
صادقی	۱۳۹۵	شیراز	تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز	دومین همایش ملی علوم و فناوری‌های نوین ایران	پرسشنامه شمسی و همکاران، انگیزه مشارکت ورزشی گیل و همکاران	نظریه کنش متقابل نمادین
قدیمی	۱۳۹٦	تهران	کتابخانه‌ای و اسنادی	مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران	چک‌لیست	بدون دیدگاه نظری

جدول ۲: خلاصه نتایج مطالعات خارجی مرتبط با اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی

نام نویسنده	سال	کشور	جامعه مورد مطالعه	نوع پژوهش	روش ارزیابی	دیدگاه نظری
Ruddell	۲۰۰۶	آمریکا	ورزشکاران زن بسکتبال با ویلچر	Journal of Leisure Research	Kenyon & McPherson scale (1973)	نظریه کنش متقابل نمادین
Sadlik	۲۰۰۷	آمریکا	خانواده دانش آموزان شرکت‌کننده در فعالیت بدنی	Discourse & Society	قوم نگارانه	نظریه کنش متقابل نمادین
Rintaugu	۲۰۰۹	کنیا	دانش آموزان ورزشکار دختر و پسر مقطع متوسطه اول	Journal of Educational Research and Development	Greendorfer & Lewko scale (1987)	نظریه کنش متقابل نمادین
Beamon	۲۰۱۰	آمریکا	ورزشکار آمریکا آفریقایی‌تبار	Journal of Black Studies	مصاحبه	نظریه کنش متقابل نمادین
Rintaugu	۲۰۱۱	کنیا	دانش آموزان ورزشکار دختر و پسر مقطع متوسطه اول	International Journal of Current Research	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
Movahedi	۲۰۱۱	ایران	دانش‌آموز ۱۳-۱۹ دارای اختلال دید	Research in Developmental Disabilities	Weitzman's Social Maturity Scale (1949)	نظریه یادگیری اجتماعی
Devecioglu	۲۰۱۲	ترکیه	دانشجویان شرکت‌کننده در ورزش‌های گروهی و انفرادی	Social and Behavioral Sciences	Sahan scale (2007)	نظریه یادگیری اجتماعی
Shippi	۲۰۱۲	قبرس	ورزشکاران و کادر فنی تیم‌های المپیکی قبرس	Physical culture and sport studies and research	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
Rahmati	۲۰۱۴	ایران	دانشجویان دانشگاه گیلان	International Journal of Sport Studies	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
Overdevest	۲۰۱۴	هلند	خانواده و دانش‌آموز ۹ تا ۱۰ سال	Master's Thesis	مصاحبه	نظریه کنش متقابل نمادین
Sopa	۲۰۱۵	رومانی	دانش آموزان مقطع ابتدایی	International Scientific Conference Sport, Education, Culture	مشاهده	نظریه یادگیری اجتماعی
Stuij	۲۰۱۵	هلند	دانش آموزان ابتدایی	Sport, Education and Society	مشاهده	نظریه تضاد گرایی
Inan	۲۰۱۵	ترکیه	دانشجویان مشارکت‌کننده در ورزش دانشگاهی	Journal of Education and Training Studies	Sahan scale (2007)	تلفیقی(نظریه فمینیسم انتقادی و نظریه یادگیری اجتماعی)
Pomohaci	۲۰۱۶	رومانی	اسناد و مدارک	Revista Academiei Forţelor Terestre journal	چک‌لیست	بدون دیدگاه نظریه
Pot	۲۰۱۶	هلند	دانش‌آموز با سطح اجتماعی اقتصادی پایین	Sport, Education and Society	مصاحبه	نظریه تضادگرایی
Pomohaci	۲۰۱۶	رومانی	دانش‌آموز مقطع متوسطه دوم	Scientific Bulletin	پرسشنامه محقق ساخته	نظریه کنش متقابل نمادین
Juan	۲۰۱۷	اسپانیا	دانش آموزان سال اول مقطع متوسطه اول	Psychological Reports	Pieron et al scale (2008)	نظریه کنش متقابل نمادین
Ilkım	۲۰۱۸	ترکیه	دانش‌آموز	Asian Journal of Education and Training	Demirdag (2010)	نظریه یادگیری اجتماعی

مبانی نظری پژوهش

در زمینه اجتماعی شـدن، نظریه‌ها مختلفی توسـط نظریه‌پردازان و جامعه شناسان ارائه شده است. یکی از مهم‌ترین نظریه‌ها، دیدگاه کارکردگرایی است. دیدگاه کارکردگرایی[1]، به‌طور وسیعی در جامعه‌شناسی ورزشی و مطالعات و تحقیقات مربوط به اجتماعی شدن مورد استفاده قرار گرفته است. اساس نظریه کارکردگرایی بر این اصل مبتنی است که هر پدیده اجتماعی، کارکرد معینی بر عهده دارد و به نحوی بر دوام و اداره جامعه مؤثر است (پیـری، آهار و محمودی، ۱۳۹۴). از نظـر این دیدگاه، جامعه مجموعه سـازمان‌یافته‌ای از بخش‌های متقابلاً وابسـته اسـت که به‌وسـیله ارزش‌ها و فرآیندهایی که سـبب خلق وفاق در بین افراد جامعه می‌شـوند، انسـجام می‌یابد. در این مکتب جامعه به‌مثابه یك نظام سـازمان‌یافته، باثبات و منسـجم در نظر گرفته می‌شـود که اکثر افراد آن درباره ارزش‌های کلی با یکدیگر توافق دارند (شـفیعی و همکاران، ۱۳۹۳). ازنظر تالکوت پارسـونز[2]، اجتماعی شـدن فعالیتی است که بر اساس آن نظام فرهنگی در نظام شخصیتی درونی می‌شود. نظام شخصیتی در تئوری پارسـونز از طریق اجتماعی شـدن به ابزاری تبدیل می‌شود که نظام اصلی از طریق آن به اهداف خود دسـت می‌یابـد. رویکرد کارکردگرایی، ورزش را به‌عنوان یک‌نهاد اجتماعـی پویا و موثر مورد توجه قرار می‌دهد و ارتباط و پیوسـتگی آن را با جامعه بررسـی می‌کند (نادریان جهرمی، ۱۳۹۴). عـلاوه بر این، کارکردگرایان به تأثیرات ورزش و کارکرد آن در اجتماعی شـدن و پیوندهای مختلف اجتماعی در نوجوانان و جوانان و سـازگار نمـودن افـراد جامعه با ارزش‌های مثبتی نظیر میهن‌پرسـتی[3] و نقـش آن در تقویت توانایی‌هـای فیزیکی تأکید دارند و آن را به‌عنوان عرصه‌ای برای تجلی تنش‌ها و تخلیه انرژی پرخاشگرانه با شیوه اجتماعی مطلوب در نظر می‌گیرند. به اعتقاد صاحب‌نظران این مکتب، ورزش، افراد یك جامعه یا حتی یك ملت را دورهم جمع می‌کند و نوعی احسـاس وحدت و یکپارچگـی اجتماعی را رواج می‌دهد (شـادمنفعت، ۱۳۹۴). به عبارت بهتر، این نظریه‌پردازان به بررسی اثرات و کارکردهای ورزش به‌عنوان یک نهاد اجتماعی مؤثر در قرن حاضر می‌پردازند.

درحالی‌که کارکردگرایان بر سـاماندهی جامعه تأکید می‌ورزند، نظریه‌پردازان تضاد[4]، عدم توافق و کشـمکش را در هر نقطه‌ای از نظام اجتماعی می‌بینند و معتقدند که هرگونه نظم در جامعه ناشی از اعمال زور سران جامعه است و بیشتر بر نقش قدرت در حفظ جامعه انگشت می‌گذارند. یکی از موارد مورد تأکید تضادگرایان، توجه به مفهوم قدرت به خصوص در حوزه اقتصادی اسـت (نادریان جهرمی، ۱۳۹۴). بنابراین نظریه تضاد، نهاد ورزش به‌ویـژه ورزش‌هـای تجاری را به‌منزله افیون جامعـه تلقی می‌کند؛ یعنی فعالیت و نمایش که آگاهی از اسـتثمار اقتصادی[5] را در میان افراد محروم از بین می‌برد و درعین‌حال امتیاز و جایگاه کسانی را که کنترل ثروت و اقتصاد را در دست دارند استمرار می‌بخشد. در نتیجه می‌توان گفت که این نظریه بر این باور است که کل زندگی اجتماعی از نیروهای اقتصادی و ضرورت‌های سـرمایه در جامعه الهام پذیرفته و شـکل گرفته است و جامعه شناسان را به این سـمت سـوق می‌دهد که هنگام مطالعه ورزش (فرایند اجتماعی شدن ورزشی) تنها به نیروی اقتصادی توجه

1. Functionalism theory
2. Talcott Parsons
3. Patriotism
4. Conflict theory
5. Economic exploitation

کنند (کواکلی، ۲۰۱۰). آن‌ها بر این عقیده‌اند که از طریق فرایندهای اقتصادی یک انسان انفعالی و غیراجتماعی بـه یک فرد تربیت‌شـده اجتماعی تبدیل می‌شـود و قادر اسـت که خدمـات و کالاهای مؤثر و ارزشـمندی را به مشـتریان و جامعه ارائه کند. بسـیاری از پیش‌فرض‌های دیدگاه تضادگرایی این است که افراد با استفاده از قدرت اقتصـادی قادرند وضعیت خـود را در جامعه متحول و پویایی امروز تثبیت کنند. جامعه شناسـان طرفدار نظریه تضادگرایی با اشـاره به ماهیت سـرمایه‌داری[1] که در شکل‌های مختلف ورزش حاکم شده است معتقدند که افراد بر اساس پایگاه اقتصادی[2] می‌توانند شرایط متفاوتی را در فعالیت‌های ورزشی داشته باشند (اوردوست، ۲۰۱۴).

ازآنجایی‌کـه تضادگرایان به بررسـی نظام‌هـای اجتماعی از دیدگاه اقتصادی می‌پردازنـد و اعتقاددارند که از طریق جنبه‌های اقتصادی یک انسـان غیراجتماعی به یک فرد تربیت‌شده اجتماعی تبدیل می‌شود، نظریه کنش متقابل نمادین[3] به جنبه‌های گوناگون جهت اجتماعی شدن توجه می‌کند. رویکرد کنش متقابل مدعی است که شـکل‌گیری اعمال به‌هم‌پیوسـته زندگی اجتماعی، یک جامعه بشری را می‌سـازد. این قضایا یک جامعه بشری را به صورتی نشـان می‌دهد که از «مردم زنده و در حال فعالیت» تشکیل‌شـده اسـت؛ مردمی که یکدیگر را در موقعیت‌های مختلف -همچون موقعیت‌های ورزشی- ملاقات می‌کنند و در این موقعیت‌ها باید رفتارشان را با یکدیگر وفق دهند (منادی، ۱۳۸۶). رویکرد کنش متقابل به مسـائلی مانند کسب هویت اجتماعی[4] -همچون هویت ورزشـی[5]- نحوه تعریف جهان و زندگی، اهداف و آرزوهایی که فرد در زندگی دنبال می‌کند، کنش‌های متقابلـی که فرد بـا دیگران دارد و نقش ایـن اهداف اجتماعـی و کنش‌های متقابـل در تصمیم‌گیری‌های فردی (تصمیم‌گیری‌هـای ورزشـی) و مطالعـه جهان اجتماعی که فرد در آن به سـر می‌برد علاقه‌مند اسـت و به گفته کواکلی که در بیشـتر پژوهش‌های خود از این رویکرد اسـتفاده نموده اسـت، نظریه کنش متقابل به موضوعات مربوط به معنا، هویت، روابط اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌ها[6] در ورزش می‌پردازد. این نظریه بر این دیدگاه اسـتوار است که رفتار انسان شامل انتخاب‌هایی است که مبتنی بر تعریف از واقعیت هستند؛ واقعیتی که مردم در حین کنش متقابل با دیگران می‌سـازند (کواکلی، ۲۰۱۰). پژوهشـگرانی که از رویکرد کنش متقابل به‌منظور مطالعه فرآیند اجتماعی شـدن ورزشـی اسـتفاده می‌کنند در پژوهش‌های خود به دیدن جهان از نگاه افرادی توجه دارند که آنان را مشاهده می‌کنند، با آن‌ها مصاحبه می‌کنند و با آن‌ها کنش متقابل دارند (هاشمی و مرادی، ۱۳۸۹).

از دیدگاه نظریه‌پردازان کنش متقابل نمادین، اجتماعی شـدن افراد در گرو نهادهای اجتماعی گوناگون است کـه طی دو حالت درگیر شـدن در ورزش و درگیر مانـدن در ورزش اتفاق می‌افتد. به اعتقـاد این نظریه‌پردازان، افراد مختلف با سـنین و جنسـیت متفاوت ممکن است در فرایند اجتماعی شدن با یکدیگر تفاوت داشته باشند. بر اسـاس دیـدگاه نظریه‌پردازان، این گروه افراد شـرکت‌کننده در ورزش بر اسـاس نـوع ورزش انفرادی و تیمی شـرایط اجتماعی شـدن آن‌ها متفاوت خواهد بود و این بدان معنا نیسـت که ورزش به یک حالت مشـخص و

1. Capitalism
2. Economic base
3. Symbolic interaction theory
4. Social Identity
5. Sports identity
6. Subcultures

ثابت شـرایط را برای انتقال ارزش‌ها در جامعه ایفا کند. درحالی‌که بر اساس دیدگاه نظریه‌پردازان انتقادی، افراد از طریـق ورزش دقیقـاً همان چیزهایی را بر خـود تحمیل می‌کنند که جامعه بر آن‌هـا تحمیل می‌کند و با توجه بـه فعالیت‌های بدنی که توسـط ورزش اعمال می‌شـود و کارکردی سـاختن بدن در جریـان فعالیت‌های تیمی کـه به‌گونه‌ای جالـب در اکثر ورزش‌های مردمی روی می‌دهد، افراد ناخواسـته و ناآگاهانه در قالب شـیوه‌های رفتاری ویژه‌ای بار می‌آیند. آن‌ها به این نتیجه رسـیدند که اشکال مسلط ورزش در اکثر جوامع از نظر اجتماعی به شـیوه‌هایی ساخته شـده‌اند که به‌گونه‌ای سیسـتماتیک و انحصاری برخی افراد را بر دیگران برتری می‌بخشند (حسـن‌زاده، ۱۳۹۰). نظریه‌های فمینیسم انتقادی[1] از زیرشاخه‌های رویکرد انتقادی هستند که با اتخاذ رویکرد انتقادی بر جنسـیت[2] به‌منزله یک مقوله تجربی تأکید دارند و ورزش را به‌عنوان عرصه‌ای برای تولید، بازتولید و دگرگونی‌های مربوط به جنسیت و ساختار روابط جنسیتی در جامعه می‌دانند. بل هوکس[3] صاحب‌نظر، نویسنده و فعـال اجتماعی، فمینیسـم را به‌صورت یک مفهوم نظـری- اجتماعی جهت پایان دادن به تبعیض جنسـیتی، استثمار جنسی و ظلم و ستم تعریف می‌نماید و به دنبال ایجاد شرایط برابر برای زنان و مردان در انواع مشارکت و اجتماعی شدن از طریق شرکت در فعالیت‌های مختلف ازجمله ورزش است.

برخلاف دیدگاه نظریه‌پردازان فمینیسـم انتقادی که به برابر و ثابت بودن شـرایط برای انتقال ارزش‌ها در زنان و مردان تأکید داشـتند، طرفداران نظریه یادگیری اجتماعی[4] تأکید زیادی بر نقش عوامل محیطی و ثابت نبودن شـرایط محیطـی در یادگیری نگرش‌ها و رفتارها دارند. این نظریه بر ارتباط سـه‌گانه بیـن افراد، رفتار و محیط از طریـق فرآینـد التزام یا علیت متقابل تأکید می‌کند. گرچه فرآیند یادگیری در دو محیط فیزیکی (جنبه‌های مادی میـدان رفتـار) و محیـط اجتماعی (حضور واقعی یـا خیالی دیگران) و یا مشـارکت آنان در زمـان یادگیری رخ می‌دهد، بااین‌حال به نظر می‌رسد محیط اجتماعی اهمیت ویژه‌ای دارد (ریاحی، ۱۳۸۶).

آلبـرت بانـدورا[5] - نظریه‌پـرداز یادگیری اجتماعـی- در توضیح فراگیـری ارزش‌ها و رفتارهـای اجتماعی و نقش‌هـای که در ورزش به دسـت می‌آید بیـان می‌کند که فرد از دو طریق ارزش‌هـا و رفتارهای اجتماعی را یاد می‌گیـرد: نخسـت از طرق آموزش مسـتقیم و به تعبیر دیگر، شرطی‌سـازی[6] که به کمک عوامـل تقویت‌کننده که طی آن با پاداش و تنبیهی که دریافت می‌کند، نسـبت به نوع ارزش و رفتار متعاقب آن شـرطی شـده و آن‌ها را فرامی‌گیـرد؛ دوم از راه تقلیـد که گاه از آن به عناوین همانندسـازی[7] یا سرمشـق گیری یاد می‌شـود و طی آن رفتارهای متناسب باارزش‌ها توسط والدین و دیگر عوامل اجتماعی شدن الگوسازی[8] می‌شوند و فرد از این الگو تقلید و پیروی می‌کند. به عقیده باندورا، حضور در محیط فیزیکی و مشاهده و الگوبرداری از رفتار خود عاملی برای انتقال ارزش‌ها به افرادی است که تازه به این محیط‌ها قدم نهاده‌اند (بستان، ۱۳۸۵).

1. Feminist Critical Theories
2. Gender
3. Bell Hooks
4. Social Learning Theory
5. Albert Bandura
6. Conditioning
7. Replication
8. Patterning

با توجه به دیدگاه‌های مختلف اجتماعی مطرح‌شده که هریک از محققان از زاویه دید خود به موضوع فرایند اجتماعی شدن نگریسته‌اند، وجه اشتراک همه دیدگاه‌ها اولویت دادن به فرایند اجتماعی شدن به ویژه در برنامه آموزشی مدارس است؛ چنان که همه آنان بر نقش این موضوع در توسعه و بالندگی جوامع خود تأکید داشته‌اند. از طرف دیگر، تمامی این دیدگاه‌ها بر این امر اتفاق‌نظر دارند که با کمک ابزاری همانند ورزش به ویژه در سنین نوجوانی می‌توان شرایط را برای پذیرش ارزش‌ها و هنجارهای موردقبول اجتماع و درونی نمودن آن فراهم نمود.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به روش مرور سیستماتیک مقالات چاپ‌شده در مورد اجتماعی شدن از طریق مشارکت در برنامه ورزشی انجام شد. بر همین اساس، مقالات فارسی‌زبان و انگلیسی‌زبان چاپ‌شده در مجلات علمی ـ پژوهشی داخل و خارج کشور مورد جستجو قرار گرفتند.

در این پژوهش برای جستجوی مقالات داخلی از پایگاه‌های اطلاعاتی Noormags، Magiran، Sid، Irandoc، civilica و Ensani و برای جستجوی مقالات خارجی از پایگاه‌های Sage، Sciencedirect، Eric، Wiley online، Taylor & Francis و Google scholar استفاده گردید. جستجو محدود به ۱۷ سال اخیر و به‌روز شده تا سال ۱۳۹۷ برای مجلات داخلی و ۲۰۱۸ برای مجلات خارجی و از میان پایان‌نامه‌ها، مجلات علمی داخل و مقالات ارائه‌شده در کنگره‌ها بود. کلیدواژه‌های اجتماعی شدن، جامعه‌پذیری، مشارکت ورزشی، اجتماعی شدن از طریق ورزش و مرور سیستماتیک و سایر کلیدواژه‌های مناسب و ترکیب آن‌ها به دو زبان فارسی و انگلیسی تعیین و با استفاده از MESH استاندارد گردید.

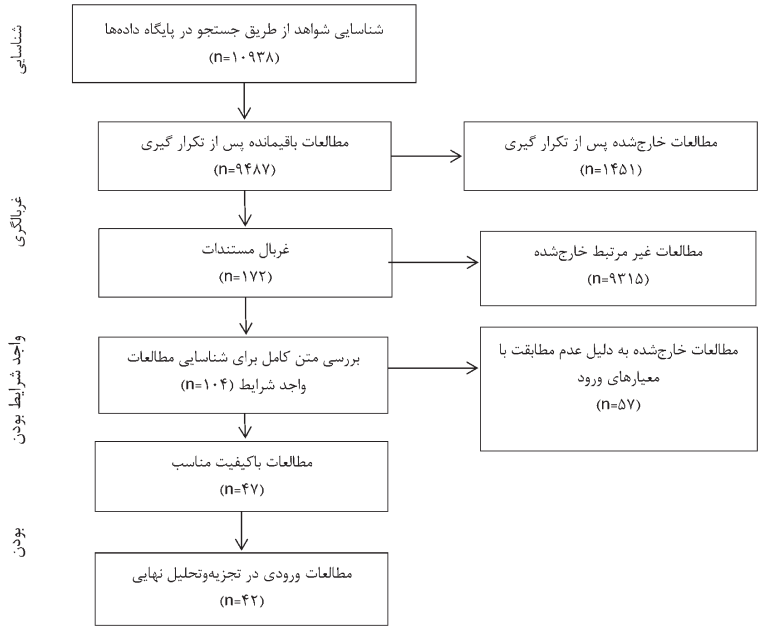

شکل ۱: فلوچارت مراحل ورود مطالعات به‌مرور سیستماتیک در پایگاه‌های داخلی و خارجی

همان‌طور که فرآیند ورود مطالعات به‌مرور سیستماتیک در شکل ۱ نشان داده شده است، ابتدا بر اساس هدف پژوهش، فهرستی از عناوین و چکیده تمام مقالات جستجو شده در پایگاه‌های داخلی و خارجی تهیه شد. سپس مقالات با عناوین تکراری حذف شدند. در ادامه، چکیده مقالات برای یافتن مطالعات مناسب بررسی شد. در مرحله بعد مجدداً با خواندن تمام متن، مقالاتی که شرایط ورود به مطالعه را نداشتند، اما در مرحله اول علیرغم خواندن چکیده و عنوان، وارد مطالعه شده بودند، حذف گردید. در مرحله خواندن تمام متن، مقالاتی که ازنظر کیفیت شرایط ورود به مطالعه را داشتند ازنظر معیارهای ورود نیز ارزیابی شدند. این بررسی با استفاده از فرم‌های ارزیابی نقادانه استراب[1] و کنسورت[2] انجام گردید. پس از طی این مراحل درنهایت ۲۴ مقاله فارسی و ۱۸ مقاله انگلیسی (درمجموع ۴۲ مقاله) برای استخراج داده‌ها و تجزیه‌وتحلیل در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفت. این مقالات بر اساس فرم استخراج داده‌ها که شامل نام نویسنده، سال انتشار، نام مجله و یا همایش، مکان، روش مطالعه، ابزار پژوهش، جامعه موردمطالعه، تعداد نمونه، روش نمونه‌گیری و مقطع یا سال تحصیلی بود، بررسی شدند. چون مطالعات به‌صورت همگون نبودند، انجام متاآنالیز امکان‌پذیر نبود و تحلیل اطلاعات به شکل کیفی انجام گردید.

یافته‌های پژوهش

تحلیل زمانی مطالعات

تعداد مقالات نمایه شده برحسب سال انتشار در جدول ۱ و ۲ نشان داده است. به‌منظور تشریح واضح‌تر و راحت‌تر مباحث پژوهش‌ها، محدوده زمانی مقالات داخلی از سال ۱۳۸۴ (انتشار اولین مقاله) تا سال ۱۳۹۶ و پژوهش‌های خارجی از سال ۲۰۰۶ تا سال ۲۰۱۸ به دو دوره تقسیم شد.

● دوره اول

تعداد مقالات مرتبط با اجتماعی شدن از طریق ورزش در مطالعات داخلی قبل از ۱۳۹۰، تنها ۵ مورد و در مطالعات خارجی قبل از ۲۰۱۰، تنها ۴ مورد بود. مباحث تحقیق در این دوره در هر دو گروه مطالعات داخلی و خارجی خیلی پراکنده بودند و به‌طور خاصی بر نقش و تأثیر خانواده به‌عنوان اولین منبع اجتماعی کننده در ایجاد انگیزه افراد جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی تأکید داشتند. پیشنهادهای ارائه‌شده در این دوره بیشتر بر ایجاد آگاهی خانواده‌ها در زمینه اهمیت ورزش به‌عنوان یک منبع اجتماعی کننده متمرکز بود.

● دوره دوم

تعداد مقالات داخلی بعد از سال ۱۳۹۰ و مقالات خارجی بعد از ۲۰۱۰، به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. در این دوره هنوز مباحث تحقیقی مثل نقش خانواده در اجتماعی شدن از طریق ورزش مطالعه می‌شدند، اما به‌مرور موضوعات مختلفی مطرح گردیدند. در بیشتر این مطالعات تمرکز بر روی منابع اجتماعی شدن ازجمله گروه دوستان، معلمان، مربیان، دیگران مهم و ... بوده است. همچنین در این دوره مطالعات باهدف

1. Strobe
2. Consort

بررسی اهمیت و همچنین کارکرد و اثرات اجتماعی شدن از طریق ورزش به انجام رسیده است. همان‌طور که مشخص است در این دوره زمانی نسبت به دوره اول مباحث بیشتر و متفاوتی پیرامون اجتماعی شدن از طریق ورزش به انجام رسیده است که این امر بیانگر پی بردن به اهمیت مسائل اجتماعی و انتقال ارزش‌های جامعه در افراد است.

تحلیل محل انجام مطالعات

توزیع انتشار از نظر محل انجام مطالعات داخلی در جدول ۱ نشان داده شده است. با انجام یک بررسی کلی مشاهده شد که تعداد زیادی از مطالعات داخلی، مربوط به شهر تهران است. مجموع ۱۲ شهر توسط مقالات پوشش داده شده بودند. بیش از ۳۰ درصد مطالعات در شهر تهران انجام شده است و سایر شهرها یا مناطق با تعداد قابل‌توجه مطالعات به ترتیب شهرهای رشت و یزد بودند.

از طرف دیگر، توزیع انتشار مقالات خارجی ازنظر کشور محل انجام تحقیق در جدول ۲ نشان داده شده است. یافته‌ها در زمینه بررسی مقالات انگلیسی نشان داد که میزان پراکندگی مطالعات در کشورهای مختلف مشابه است. درمجموع، ۸ کشور توسط مقالات مرتبط با اجتماعی شدن از طریق ورزش پوشش داده شده بودند که بیشترین میزان مربوط به کشورهای آمریکا، ترکیه، رومانی و هلند هریک با ۳ مقاله بود.

تحلیل جامعه مورد مطالعه

از دیدگاه بسیاری از نظریه‌پردازان، اجتماعی شدن در دو مرحله صورت می‌گیرد: ابتدایی‌ترین نوع اجتماعی شدن در سال‌های اولیه زندگی حادث می‌شود و توسط اعضای خانواده شرایط برای اجتماعی شدن فرد مهیا می‌گردد که از آن به‌عنوان «اجتماعی شدن اولیه» یاد می‌شود. در ادامه زندگی، فرد با حضور در محیط‌های اجتماعی از قبیل مدرسه، محیط ورزشی و جامعه و ایجاد مراودات با افراد مختلف شرایط را برای اجتماعی شدن خود فراهم می‌نماید که از آن به‌عنوان «اجتماعی شدن ثانویه» تعبیر شده و ازنظر محققان مهم‌ترین نوع اجتماعی شدن است.

در مطالعات موردبررسی در داخل و خارج از کشور در زمینه جامعه آماری، بسیاری از محققان تمرکز خود را بر روی تأثیر مشارکت ورزشی بر اجتماعی شدن ثانویه معطوف نموده‌اند. در پژوهش‌های داخلی و خارجی که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند، ۱۹ مطالعه در داخل و ۱۷ مطالعه در خارج از کشور به بررسی این فرایند در دوران نوجوانی، جوانی و بزرگسالی پرداخته‌اند. نکته قابل‌تأمل این است که در بین مطالعات بررسی‌شده، توجه به اجتماعی شدن اولیه وجود نداشته است و محققین در این زمینه به دلیل پیچیده بودن شرایط رفتاری کودکان تمایل به انجام پژوهش نداشته است.

در بررسی‌های صورت گرفته مشاهده شد که بین توجه به جامعه آماری در مطالعات خارجی و داخلی تفاوت قابل‌توجهی مشاهده می‌شود. در مطالعات داخلی بیشترین توجه به نوع جامعه آماری مقالات با تعداد ۱۴ مطالعه مربوط به گروه سنی جوانان است، در حالی که در مطالعات خارجی بیشترین توجه به نوع جامعه آماری مقالات با تعداد ۱۱ مطالعه مربوط به گروه سنی نوجوانان و یا به عبارت بهتر دانش آموزان است. این امر نشان‌دهنده این است که محققان خارجی بر این اصل اعتقاد دارند که افراد در عنفوان نوجوانی مقدماتی را برای

نهادینه نمودن ارزش‌ها در خود فراهم می‌کنند. البته باید به این نکته نیز اشـاره نمود که شـاید وجود تفاوت‌های فرهنگی در کشـور ایران با سـایر ملل باعث شـده است که به جامعه آماری جوان بیشـتر از نوجوان توجه شود و اعتقاد بر این باشد که افراد از ابتدای آغاز جوانی به دنبال نهادینه نمودن ارزش‌ها باشد.

تحلیل موضوعی مطالعات

● اهمیت اجتماعی شدن از طریق مشارکت ورزشی

ورزش یك پدیده اجتماعی، جهانی و تاریخی اسـت. به عبـارت دیگر، ورزش ازیک‌طرف به‌عنوان یک‌نهاد اجتماعـی، دارای کارکردهـای خاص برای نظام اجتماعی اسـت و از طرف دیگر، به‌عنوان بخشـی از یك نظام اجتماعی تحت تأثیر نظام اجتماعی کل می‌باشد و درعین‌حال بر آن نیز تأثیر می‌گذارد. ورزش در هر جامعه‌ای متأثـر از سـاختار اجتماعی حاکم بر همـان جامعه و بیانگر ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر آن اسـت. به همین سـبب ورزش به‌عنوان یك پدیده اجتماعی مورد توجه جامعه‌شناسی می‌باشد. دراین بین جامعه شناسان ورزش در معنـای عـام به دنبال شـناخت تأثیر جامعه و نهادهای آن بر رشـد و رونق ورزش و از دیگر سـو تأثیر ورزش بر جامعه و سـایر نهادهای آن می‌باشـند. بسـیاری از محققان جامعه‌شناسی ورزشی در پی‌شناخت موضوعاتی مانند عوامل تأثیرگذار بر مشـارکت یا عدم مشـارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی هستند و سعی در جهت‌دهی به نقدهای مطرح‌شده توسط مردم در زمینه بی‌اثر بودن ورزش در فرایندهای اجتماعی و حل مسائل مطرح‌شده توسـط آنان را دارند. بر اسـاس یافته‌ها در مطالعات بررسی‌شـده، تعداد ۶ پژوهش باهدف اجتماعی شـدن از طریق ورزش به اهمیت نقش این فرایند در توسعه اجتماعی و فرهنگی کشور صحه گذاشته‌اند.

این محققان بیان می‌کنند که برخلاف جامعه شناسـان ورزشـی، تعدادی از پژوهشـگران علوم ورزشـی که هدف تحقیقات خود را بهبود عملکرد ورزش ورزشـکاران می‌دانند بر این اعتقاد هسـتند که پژوهش اجتماعی ورزش، کاری بی‌فایده اسـت، چراکه تأثیری بر عملکرد ورزشـکاران ندارد یا برخـی از فارغ‌التحصیلان کارآمد دانشـگاه‌ها و مؤسسـات آموزشی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی به این باور نرسـیده‌اند که توانایی انجام مطالعات و تحقیقات اجتماعی ورزش را دارند. شـک و تردید کارشناسـان علوم دیگر درباره دشـوار بودن عینی‌گرایی در این‌گونـه تحقیقـات و نیز تسـلط پـاره‌ای از مفاهیم پیرامون ورزش کـه این پدیده را صرفاً یک سـرگرمی و بازی می‌دانند نیز ازجمله مشکلات بر سر راه پیشرفت مطالعات اجتماعی و فرهنگی ورزش به شمار می‌رود. بنابراین اگـر در جامعـه‌ای زمینه بـرای ایجاد و توسـعه روابط فرهنگی و ورزش بـه وجود نیاید، طبیعی اسـت که رابطه ورزش با فرهنگ در سطح ثابتی باقی خواهد ماند (جعفری، سمیع نیا و ایمانی،۱۳۹۴). به نظر برخی محققان به‌منظور ایجاد ارتباط پویا بین ورزش با فرهنگ در سطح کلان اجتماعی، شناسایی عوامل تأثیرگذار بر اجتماعی شـدن از طریق ورزش که می‌تواند نقش بسـزایی در فرهنگ‌سـازی ورزش و خدمات مربوط به آن داشـته باشد، امـری ضروری به نظر می‌رسـد (ویسـی، ۱۳۹۴). در مجموع، نقش ورزش و فعالیـت بدنی از منظر مطالعات بررسی‌شده به‌عنوان راهبردی که توانایی بالقوه‌ای در یاری‌رساندن به اهداف سلامتی، اجتماعی و اقتصادی دارد، بسـیار حائز اهمیت اسـت. در این میان، اجتماعی شدن نسبت به مقوله‌های مختلف اجتماعی در زمینه توسعه

فرهنگ در اجتماع ازجمله رفتار ارزشـی، شـیوه زندگی و نگرش جهانی‌شدن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و همین امر باعث شـده تا مباحث مربوط به اجتماعی شـدن یا جامعه‌پذیری، کانون توجه بسـیاری از مکاتب جامعه‌شناسـی، انسان‌شناسی و روانشناسی برای سالیان متمادی باشد (آهار و اصلان خانی، ۱۳۹۴). ورزش و فعالیت‌های ورزشـی ازآنجاکه دارای یک خط‌مشی آموزشـی، تعلیمی و تمرینی است، می‌تواند نقش مهمی را درروند اجتماعی شـدن ایفا کند و به‌عنوان عاملی مؤثر در تسـریع جامعه‌پذیری و تحول روانی و اجتماعی افراد تلقی گردد (افخمی، کمالی، محمدی، لائح، محمدی، حسینی، ۱۳۹۴).

از دیدگاه برخی از پژوهشـگران، مباحث مربوط به اجتماعی شدن را می‌توان در ابعاد مختلف توسعه ورزش در جامعه مورد بررسی قرار داد.

در بعد توسعه سیاسی، ورزش با تخلیه هیجان، تنش‌ها و انرژی پرخاشگری افراد و نیز تأکید بر ارزش‌های مثبت اجتماعی، در اجتماعی شدن سیاسی نقش دارد و باعث تقویت وحدت ملی و ثبات و تعادل اجتماعی می‌گردد.

در بعد توسـعه آموزشی رسانه‌های عمومی ازجمله رسـانه‌های دیداری و شنیداری به‌منظور ترویج فرهنگ، هنجارهـا و ارزش‌هـای اجتماعی مناسـب در جامعه به توسـعه آموزشـی و فناوری فرهنگ در توسـعه فرهنگی ورزشـی می‌توانند کمک نمایند. همچنین، ورزش از سـازوکار مفید و مؤثری در نزدیک کردن خرده‌فرهنگ‌ها به یکدیگر برخوردار است.

نتایج تحقیقات مختلف حاکی از آن است که اعتماد و مشارکت اجتماعی، وضعیت مطلوبی در ایران ندارد و وجـود تعارض میان سـنت و مدرنیتـه، ازخودبیگانگی فرهنگی، فقدان یا ضعف نهادهای مدنی، آسـیب‌ها و مشـکلات اجتماعی و غلبـه ثروت و قدرت بر تعهد و مسـئولیت‌پذیری، ضرورت توسـعه فرهنگ اجتماعی را نشـان می‌دهد. رسـوخ برخی ناهنجاری‌های اجتماعی در ورزش مانند پرخاشگری، زد و بندهای غیراخلاقی، دوپینگ و غیره به‌ویژه در ورزش‌های تیمی و حرفه‌ای مانند فوتبال، بیانگر توجه به توسـعه فرهنگ اجتماعی در ورزش است. بنابراین، با توسعه همکاری و تعاون، احترام متقابل، ارتباط دوستانه، رعایت هنجارهای اجتماعی، شـرکت در امور خیریه و اعتماد عمومی به جامعه ورزش می‌توان به توسـعه فرهنگ اجتماعی در ورزش کمک کـرد. (رمضانـی نژاد، رحمتی، میر یوسـفی و نژاد سـجادی، ۱۳۹۵). بـا توجه به مباحث مطرح‌شـده، یکی از راهکارهای عبور از پدیده اجتماعی شدن و مقابله با اضمحلال فرهنگ درونی کشورها، تقویت اجتماعی شدن اسـت که باید در سـطح خانواده، گروه همسـالان و به‌ویژه جامعه ملی رخ دهد و در این راسـتا فعالیت بدنی و ورزشـی به‌عنوان یک نهاد اجتماعی، یک بخش مهم از آموزش‌وپرورش، یک وسـیله پـر کردن اوقات فراغت، یک صنعت و یک عامل تأثیرگذار در اجتماعی شـدن می‌تواند یاریگر ملت‌ها و کشـورها برای عبور از این برهه حساس باشد (امیر تاش و نعمتی، ۱۳۸۹).

درنهایت در بررسـی کلی مطالعات، پژوهش‌های داخلی بیشـتر از پژوهش‌های خارجی به موضوع اهمیت این فرایند در توسعه اجتماعی جوامع پرداخته‌اند که این امر را می‌توان به دلیل این دانست که اهمیت اجتماعی نمودن افراد از طریق ورزش برای جوامع مختلف مشهود است و نیاز به تأکید دوچندان وجود ندارد و آن‌ها بیشتر به دنبال یافتن راه‌حل و مکانیسمی سهل و آسان برای انتقال ارزش‌ها و هنجارهای جوامع خود در بین افراد هستند.

● نهادهای اجتماعی کننده

یکی از دلایلی که افراد به‌واسطه فعالیت ورزشی شرایط را برای اجتماعی کردن خود فراهم می‌کنند، نهادهای اجتماعی کننده است که هدف آن‌ها ایجاد انگیزه به‌منظور حضور فعال در محیط ورزشی است. در بررسی مطالعات محققان مختلف در افرایند مرور سیستماتیک می‌توان به این نکته اشاره نمود که تعدادی از مطالعات به بررسی نقش نهادهایی می‌پردازند که فرد را در فعالیت ورزش درگیر می‌کنند و به عبارتی شرایط را برای مشارکت ورزشی و درنتیجه اجتماعی شدن از طریق ورزش فراهم می‌نمایند. در این میان، می‌توان به نهادهایی مثل خانواده، دوستان و رسانه‌های گروهی اشاره نمود که هدف آن‌ها بیشتر آگاه ساختن و آشنا نمودن افراد در فرایند اجتماعی شدن از طریق ورزش می‌باشد. در بین مطالعات بررسی‌شده، تعداد ۱۰ پژوهش در این زمینه اتفاق‌نظر دارند.

این محققان بیان می‌کنند که اگر فرد در دوران کودکی و مراحل اجتماعی شدن اولیه ورزشی، از جانب والدین حمایت‌های ورزشی مناسبی همچون تشویق و ترغیب شدن، حضور در میادین ورزشی، آشنایی با مهارت‌ها و قوانین ورزشی را دریافت نماید، فرآیند مشارکت ورزشی وی ضمن توجه به استعداد و مهارت‌های شخصی در مسیر مناسبی قرار خواهد گرفت که فرد را می‌تواند به اهداف و موفقیت‌های ورزشی برساند و از طریق ورزش فرایند اجتماعی شدن او را فراهم نماید (شادمنفعت، ۱۳۹۴ و پوماچی و سوپا، ۲۰۱۶)، با نزدیک شدن به دوره نوجوانی، تأثیر خانواده کمرنگ می‌شود و تأثیر گروه دوستان و همسالان افزایش می‌یابد و شرایطی فراهم می‌آید که فرد تمایل به حضور در فعالیت‌های ورزشی دارد (شفیعی، برومند، هژبری و سلخی، ۱۳۹۵). البته با توجه به مطالب یاد شده نباید از نقش رسانه‌های گروهی ازجمله تلویزیون، رادیو، شبکه‌های مجازی، روزنامه ورزشی و مجله که به سهولت در اختیار افراد قرار می‌گیرد و در معرض دید آن‌هاست غافل ماند. رسانه‌های گروهی با پخش برنامه‌های مختلف ورزشی و نمایش مهارت‌های زیبای ورزشی توسط ورزشکاران این انگیزه را در افراد فراهم می‌آورند تا در فعالیت‌های بدنی شرکت نمایند (رینتاگو، ماوانگی و آندانجی، ۲۰۱۱).

از سوی دیگر برخلاف اینکه برخی از نهادها با هدف آگاهی و آشنا ساختن افراد در فرایند اجتماعی کردن از طریق ورزش نقش بسزایی دارند، برخی دیگر از نهادهای اجتماعی، با هدف ماندن افراد در ورزش یا به عبارت بهتر، درگیر ماندن در ورزش و به دنبال آن اجتماعی شدن از طریق فعالیت ورزشی مستمر نقش ایفا می‌کنند. از بین نهادهایی که نقش درگیر ماندن افراد در ورزش را به عهده دارند می‌توان به خواهران و برادران، خویشاوندان، مربیان و معلمان ورزش اشاره نمود که در بسیاری از پژوهش‌ها از این نهادها به‌عنوان دیگران مهم یاد می‌شود. در بین پژوهش‌های بررسی‌شده، تعداد ۱۲ مطالعه به مهم بودن این نهادها در فرایند اجتماعی شدن از طریق ورزش تأکید می‌ورزند.

محققان بیان می‌کنند که میزان اجتماعی شدن ورزشی کسانی که در خانواده و خویشاوندان آن‌ها سابقه وجود ورزشکاری باشد، بیشتر از سایر افراد است. به نظر می‌رسد که ورزشکارانی که پذیریش ورزش در میان اعضای خانواده و خویشاوندان آن‌ها زیادتر بوده، یعنی افراد خانواده و خویشاوندان تعامل بیشتری باهم داشته و یکدیگر را قبول دارند، تأثیر بیشتری از رفتارهای یکدیگر می‌پذیرند و در مقایسه با سایر ورزشکاران از میزان اجتماعی شدن ورزشی بیشتری برخوردارند (هاشمی و مرادی، ۱۳۸۷؛ شفیعی و همکاران، ۱۳۹۳و

اوردوست، ۲۰۱۴). همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند که در کنار تشویق اعضای خانواده، همراهی اعضای خانواده و بستگان، تشویق معلمان و مربیان ورزش و راهنمایی و همراهی آن‌ها می‌تواند بر میزان اجتماعی شدن افراد بیفزاید، زیرا افراد همواره برای مشارکت در فعالیت‌های رفتاری خاص مانند فعالیت‌های ورزشی انتظار همراهی دیگران مهم را دارند (پارسا مهر، ۱۳۸۹؛ صادقی و ترک فر، ۱۳۹۵؛ رینتاگو، ۲۰۰۹ و جوآن، اکسترمرا و گالگوس، ۲۰۱۷).

نکته قابل‌توجه این است که بین پژوهش‌های صورت گرفته در داخل و خارج از کشور در زمینه نهادهای اجتماعی کننده اتفاق نظر وجود داشته و تفاوت فاحشی مشاهده نشده است.

تحلیل نظری مطالعات

در بررسی موضوعات جامعه‌شناسی و مهم‌تر از آن اجتماعی شدن بسیاری از محققان با توجه به دیدگاه‌های نظری و از منظر آن‌ها اقدام به انجام مطالعه می‌نمایند و این دیدگاه‌ها را به‌عنوان مبانی نظری پژوهش خود مدنظر قرار می‌دهند. در بررسی مطالعات انجام‌شده در این پژوهش برخی مطالعات با یک دیدگاه غالب و برخی دیگر با تلفیق دیدگاه‌های مختلف به انجام تحقیق خود پرداخته‌اند. در ادامه به بررسی هریک از این دیدگاه‌ها و مطالعات مربوط به آن‌ها پرداخته می‌شود:

- دیدگاه کنش متقابل نمادین

در بررسی‌های صورت گرفته از مجموع کلیه مقالات داخلی و خارجی ۲۲ مقاله این دیدگاه نظری را سرلوحه پژوهش خود قرار داده‌اند. در این پژوهش‌ها، محققان به دنبال شناخت نهادهای اجتماعی کننده در مکانیسم ایجاد انگیزه به‌منظور مشارکت در ورزش جهت اجتماعی کردن افراد بوده‌اند. نتایج تحقیقات مختلف نشان داده است که گام آغازین در فرایند اجتماعی شدن ورزشی در مرحله آشنایی برداشته می‌شود و سه گزینه والدین، دوستان و رسانه گروهی نقش مهمی در آشنایی ورزشکاران با رشته ورزشی مورد علاقه‌شان داشته است (رحمتی و کبیری، ۱۳۹۳ و تیموری، آراسته، ایران خواه و اشرفی، ۱۳۹۲). در بسیاری از تحقیقات، حضور والدین به‌منظور حمایت ورزشی در سه سطح مشارکت رسمی در ورزش‌های سازمان‌یافته مثل لیگ‌های کوچک ورزشی، مشارکت غیررسمی مانند بازی در محوطه باز و مشارکت غیرفعال در ورزش همچون تماشای یک رویداد ورزشی مورد بررسی قرارگرفته است. (سادلیک و کیم، ۲۰۰۷؛ شیپی، ۲۰۱۲). البته به این نکته می‌توان اذعان نمود که مهم‌ترین اصل در زمینه حمایت ورزشی والدین این است که سعی کنند فرزندان خود را به‌سوی ورزش‌ها و بازی‌هایی هدایت کنند که فکر، روح، جسم و شخصیت آن‌ها را بسازند و آن‌ها را برای زندگی اجتماعی سالم و مفید آماده سازند (پور شاه‌آبادی، ۱۳۹۴)

- دیدگاه کارکردگرایی

در بررسی مطالعات صورت گرفته، ۴ مطالعه با توجه به دیدگاه کارکردگرایی و توجه به اثرات و نتایج اجتماعی شدن از طریق ورزش به نگارش پژوهش خود پرداخته بودند. از دیدگاه این محققان، ورزش می‌تواند اعتماد، استقلال عمل، قدرت ابتکار و اختراع، خلاقیت، تحقق عمل، احساس هویت و مردم‌آمیزی را در فرد ایجاد کند و وی را از عدم اعتماد، شرم و تردید، احساس خطا و تقصیر، احساس کهتری، پراکندگی نقش، راکد

ماندگی، انزواطلبی و نومیدی برهاند و توحید یافتگی من را در پی داشته باشد (رحیم زاده، ۱۳۸۴). به‌علاوه، ورزش ابزاری است که زمینه را برای شکوفایی استعدادهای افراد شایسته فراهم می‌سازد (رحمانی، شارع پور، رضایی، ۱۳۹۰). ازنظر دیدگاه کارکردگرایان، در مقوله اجتماعی شدن باید به ویژگی‌های مردمی که در فرآیند اجتماعی شدن قرار می‌گیرند، اجتماعی شدن دارای چه پیامدهای ویژه‌ای است و اینکه دیگران چه تأثیری بر روی افراد بر جای می‌گذارند، توجه نمود (شمسی، سلطان حسینی و روحانی، ۱۳۹۴). بنابراین کارکردگرایان بر اساس این عقیده که هر پدیده اجتماعی در جامعه کارکرد خاص خود را داراست، در بررسی ورزش به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، به نقش آن در ثبات اجتماعی و گسترش ارزش‌های جامعه توجه می‌کنند و به بررسی این موضوع می‌پردازند که آیا ورزش می‌تواند تجربیات اجتماعی شدن را از طریق یادگیری ارزش‌ها و قواعد جامعه فراهم آورد و باعث افزایش اثرات آن شود و یا اینکه زمینه‌هایی را فراهم آورد تا از طریق آن‌ها مردم بتوانند تنش و ناکامی‌شان را به شیوه‌های مناسبی که نظم و استواری در جامعه حفظ شود، درك کنند.

● دیدگاه تضادگرایی

در نگاهی به مطالعات انجام‌شده، ۳ مطالعه با نگرش به این دیدگاه اقدام به نگارش مطلب در زمینه اجتماعی شدن از طریق ورزش نموده‌اند. این محققان بیان می‌کنند افرادی که در جایگاه ضعیف اجتماعی- اقتصادی قرار دارند، بیشتر در رشته ورزشی فوتبال و افرادی که در جایگاه قوی اجتماعی- اقتصادی قرار دارند در رشته‌های ورزشی همچون: شنا، دوچرخه‌سواری، بدمینتون، تنیس روی میز و شطرنج به فعالیت می‌پردازند (رحمتی و کبیری، ۱۳۹۳). از طرف دیگر، والدین به‌عنوان یک منبع اجتماعی کننده برای مشارکت در ورزش و انتقال‌دهنده جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی سرمایه‌های ورزشی در نوجوانان با وضعیت اجتماعی- اقتصادی ضعیف بسیار باارزش و مهم می‌باشند (پوت و همکاران، ۲۰۱۶). بنابراین می‌توان این‌گونه برداشت نمود که تضادگرایان با تأکید بر وضعیت اقتصادی و نظام سرمایه‌داری در جامعه و بسط دادن آن به تمام پدیده‌های اجتماعی، حقوقی را برای سرمایه‌داران قائل هستند و ابراز می‌دارند که افراد با جایگاه اقتصادی پایین نباید در برخی از رشته‌های ورزشی همچون: تنیس خاکی، شنا و تیراندازی و گلف مشارکت کنند. همچنین آنان بیان می‌کنند که افراد مرفه از منابع مختلف، متعدد و باکیفیت شرایط اجتماعی شدن را دریافت می‌کنند، درحالی‌که تعداد منابع برای افراد نیازمند محدود و بعضاً نامناسب برای اجتماعی شدن تلقی می‌گردند.

● دیدگاه فمینیسم انتقادی

بررسی مطالعات نشان داد که ۶ پژوهش با این دیدگاه خط سیر نگارش پژوهش خود را طی نموده‌اند و به نتایج درخور توجهی هم دست یافته‌اند. برخی از این محققان بیان می‌نمایند که شرایط اجتماعی شدن در بین مردان و زنان یکسان است و هیچ تفاوتی بین آنها وجود ندارد (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۳ و اینان، قرهقویزلو، درونت و ارسلانتاش، ۲۰۱۵)، درحالی‌که برخی دیگر بیان می‌کنند که شرایط و فرآیند اجتماعی شدن بین دو جنس مرد و زن متفاوت است و این تفاوت بستگی به شرایط محیطی دارد (فرج زاده، کاشف و آقا پور، ۱۳۹۳). یکی دیگر از مقوله‌هایی که در ارتباط اجتماعی شدن و جنسیت از دیدگاه فمینیسم انتقادی مورد بررسی قرار می‌گیرد، منابع اجتماعی شدن است. تحقیقات مختلفی که در این زمینه به انجام رسیده است بر این امر

تأکید دارند که منابع اجتماعی شـدن در بین زنان و مردان متفاوت اسـت. پژوهشگران در مطالعات خود به این نتیجه رسـیده‌اند که پسران بیشتر از طریق دوسـتان و خانواده و دختران به‌وسیله مدرسه و خانواده به سمت رشته ورزشـی مورد علاقه خود کشـیده شـده‌اند (رحمتی و کبیری، ۱۳۹۳). همچنین نتایج پژوهشی دیگر نشان داد که بین منابع اجتماعی شدن در طرفداری ورزشی بر اساس جنسیت تفاوت معنی‌داری وجود دارد. دراین‌بین به ترتیب در مردان منابع گروه همسـالان، رسـانه‌های گروهی و والدین و در بین زنان والدین، رسانه‌های گروهی و گروه همسالان بیشترین تأثیر را در طرفداری ورزشی دانشجویان به عهده داشتند (رحمتی و همکاران، ۲۰۱۴). نکتـه قابل‌توجـه این که در نگاهی کلی به چنیـن یافته‌هایی می‌توان دریافت کـه ورزش در زندگی زنان به امری شـخصی مبدل گردیده و این در حالی اسـت که با توجه به نگاه مثبت جامعه به ورزش‌های مردان، این گروه از حمایت‌های بیشتری برخوردار هستند. وجود الگوهای نابرابر اجتماعی شدن ورزشی، مشارکت ورزشی زنان و مردان ورزشکار را به مسیرهای متفاوتی می‌کشاند. به‌عنوان‌مثال، درزمینه میزان حمایت‌های دریافتی، مردان در مقایسه با زنان از حمایت‌های بیشتری برخوردار هستند و زنان کمتر مورد حمایت و تشویق قرار می‌گیرند. چنین یافته‌ای گویای این مطلب است که ورزش در جهان اگرچه به سمت برابری‌های ساختاری و فردی سوق یافته، با وجود این، انگاره‌ها و کلیشـه‌های جنسیتی هنوز هم در زندگی اجتماعی زنان و مردان ورزشکار به خصوص در محیط‌های خانوادگی آن‌ها به چشـم می‌خورد. عدم‌حمایت کافی از سـوی اعضای خانواده در قیاس با همتایان مرد، عدم تمرکز زیاد بر فعالیت ورزشـی در زندگی اطرافیان زنان بر روی مشارکت ورزشی، عدم دریافت کمک مناسـب از سـوی دیگـران در قالب ابعادی چون دریافـت حمایت عاطفی، مادی و اطلاعاتـی و اهمیت ناچیز ورزش در زندگی زنان، همگی نشان‌دهنده تأثیر کمتر فرآیند اجتماعی شدن در زندگی زنان ورزشکار است.

- دیدگاه یادگیری اجتماعی

نتایـج تحقیقـات و پژهش‌ها نشـان داد توجه به محیـط از دو منظر مورد کنکاش پژوهشـگران بوده اسـت. تعـدادی از محققـان به حضور مسـتمر در محیط‌های ورزشـی تأکید داشـته‌اند و پژوهش خـود را معطوف به مقایسـه بین ورزشـکاران و غیر ورزشکاران نموده‌اند که از بین این مطالعات، ۵ مورد به این امر توجه نموده‌اند. نتایج نشـان‌دهنده این موضوع اسـت که تفاوت معناداری بین اجتماعی شدن از طریق ورزش بین ورزشکاران و غیر ورزشکاران است (موحدی، مجتهدی و فرازیانی، ۲۰۱۱ و ایلکیم، تانیر و اوزدمیر، ۲۰۱۸). به نظر می‌رسد که این تفاوت به این دلیل اسـت که ورزشـکاران، تعاملات اجتماعی بهتری با همسالان و دوستان خود داشتند. درونی شـدن ارزش‌ها و هنجارها در گروه ورزشـکار بیشـتر از گروه‌های غیر ورزشـکار بوده است که این نشان می‌دهد با مشارکت در برنامه‌های متنوع ورزشی درونی کردن ارزش‌ها و هنجارها به ویژه در کودکان و نوجوانان به شکل بهتری صورت می‌گیرد (ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳). نتایج همچنین نشان دهنده آن است که ورزش و فعالیت بدنی می‌تواند به اجتماعی شدن مردان به‌ویژه جوانان کمک کند. ورزش و آموزش مهارت‌ها و حرکات جسمانی، احترام به ارزش‌های اخلاقی و ارزش‌های اصیل زندگی در جامعه را ترویج می‌دهد و از انسجام گروه و مهارت‌های ارتباطی با سایرین حمایت می‌کند (سوپا و پوماچی، ۲۰۱۵).

از منظری دیگر، برخی پژوهشـگران به وجود تفاوت بین محیط ورزش‌های گروهی و انفرادی پرداخته‌اند و

اعتقاد دارند که حضور در ورزش‌های گروهی شرایط را برای یادگیری بهتر ارزش‌ها و نگرش‌ها فراهم می‌کند که از بین این مطالعات، فقط ۲ مطالعه به بررسی این موضوع پرداخته‌اند. محققان به این نتیجه رسیدند که بین سطح اجتماعی شـدن ورزش‌های انفرادی و تیمی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و میزان آن در ورزش‌های تیمی بیشتر اسـت. همچنین نتایج نشان داد که در میزان اجتماعی شـدن بین ورزش‌های انفرادی و تیمی بر اساس جنسیت تفاوت معنی‌داری وجود ندارد (دیویکی اوقلو، ساهان، یلذیز، تکین و سیم، ۲۰۱۲). اما تفاوت معنی‌داری بین علاقه دانشـجویان به ورزش‌های انفرادی و گروهی و مهارت‌های اجتماعی عمومی و سطح اجتماعی شدن در ورزش به چشم می‌خورد و این میزان در ورزش‌های تیمی بیشتر است. به علاوه، بیشتر دانشجویان تمایل دارند که به‌صورت غیرحرفه‌ای در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند (اینان و همکاران، ۲۰۱۵).

بحث و نتیجه‌گیری

اگـر چه اجتماعی شـدن به عنوان یک ضـرورت انکارناپذیر مـورد توافق محققان و برنامه ریزان اسـت، اما توجه چندانی به آن نشده است. نتایج بررسی مطالعات داخلی در زمینه اجتماعی شدن نشان داد که به موضوع اجتماعی شدن از طریق ورزش توجه بسیار کمی شده است. به نظر می‌رسد که هنوز در بین پژوهشگران داخلی تمایل زیادی به انجام تحقیقات جامعه‌شناسی در حوزه‌های چالش برانگیزی مانند فرایند اجتماعی شدن وجود ندارد. محققان داخلی هریک بر اسـاس یـک دیدگاه که عمدتا دیدگاه کارکردگرایی اسـت، عواملی را در فرایند اجتماعی شدن فهرست کرده‌اند.

در بررسـی نتایـج مطالعـات خارجی، فقدان پراکندگی مناسـب در مقالات در بین کشـورهای مختلف این نظریه را تبیین می‌کند که موضوع اجتماعی شـدن در بسـیاری از کشـورها از اهمیت چندانی برخوردار نیست و بسیاری از دانشـمندان کشورهای مختلف ازجمله محققان کشورهای جنوب شرقی آسیا، غرب اروپا و استرالیا به این حوزه توجه خاصی ندارند. درحالی‌که پژوهشگران آمریکا ی شمالی در این زمینه توجه خاصی را مبذول نموده‌انـد و تـلاش خود را برای ارائه نظریاتی کاربردی و مورد نیاز جامعه جهت تسـریع امر اجتماعی شـدن از طریق ورزش معطوف داشته‌اند.

یکـی دیگر از مسـائل مربـوط به بحث اجتماعی شـدن که در بسـیاری از پژوهش‌های داخلـی و برخی از پژوهش‌های خارجی مورد توجه قرار گرفته اسـت، بحث نهادهای اجتماعی فعال و اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان داد بیش از نیمی از مطالعات یافت شده، توجه خود را معطوف به نهادهای مسئول در اجتماعی شدن مانند خانواده و مدرسـه، نهاد مذهب و گروه دوسـتان و همالان و رسـانه‌ها و برنامه‌های دولت نموده‌اند و از توجه به سایر مسائل مربوط به اجتماعی شدن خودداری کرده‌اند. بنابراین با توجه به این حجم بسیار بالا در ارائه مقالات باهدف نهادهای اجتماعی کننده، بررسـی این موضوع در پژوهش‌های آتی چه در ایران و چه در سـایر کشورها البتـه بـا حفظ اولویت بندی ضروری می‌نماید. البته نباید از نظر دور داشـت که بررسـی و مطالعه تأثیرات این نهادها در شـرایط خاص (مطالعه تطبیقی بین کشـورهای مختلف یا بررسـی این موضع در بین افراد با نژادهای مختلف) و برای افراد خاصی (افرادی با معلولیت خاص) امری لازم است که در مطالعات مورد بررسی فقط ۴

پژوهش در خارج از کشـور به این امر توجه نمودند. محققان و پژوهشـگران با توجه به تحولات بنیادین در همه زوایای زندگی و جایگزینی روش‌های نوین زندگی در برابر شیوه‌های سنتی نیازمند آن اند که مسائل جدیدی را در مورد اجتماعی شـدن و ارتباط آن با ارزش‌های فرهنگی، اقتصادی و سیاسـی بررسی نمایند و تلاش خود را صرفا معطوف به بررسـی نهادهای اجتماعی کننده مانند خانواده و مدرسـه ننمایند، زیرا این ارزش‌ها هستند که در تصمیمات نوجوانان و جوانان نقش آفرینی می‌کنند.

نتایج تجزیه‌وتحلیل مطالعات نشـان داد که یکی از مواردی که از سـوی بسیاری از پژوهشگران مورد نادیده قرار گرفته است، نبود الگو و مکانیسمی منسجم و یکپارچه و کاربردی در زمینه اجتماعی شدن از طریق ورزش در مطالعات جامعه‌شناسـی ورزشـی است. از طرفی، با مقایسـه اجمالی در مطالعات اجتماعی شدن می‌توان به این نتیجه دسـت یافت که در سـایر حوزه‌ها مکانیسم و الگوی منسجم و مرتبط با اجتماعی شدن وجود دارد. در این مورد می‌توان به مدل‌های اجتماعی کردن سیاسی، سازمانی، دانشجویی، سلامت و سایر حوزه‌ها اشاره نمود. یکی از دلایل این امر می‌تواند این باشد که هنوز رشته دانشگاهی جامعه‌شناسی ورزشی در کشور ایران به رسمیت شناخته نشده و در ایران و برخی کشورها همچنان به‌صورت محدود به بررسی مسائل جامعه‌شناسی در ورزش پرداخته می‌شـود. از طرف دیگر، پژوهشـگران جامعه‌شناسی ورزشی کمتر از ۱۰ سال است که به حوزه اجتماعی شـدن ورود نموده‌اند که البته در این ورود نیز بیشـتر توجه خود را به نهادهای اجتماعی کننده معطوف کرده‌انـد.

با کنکاش در نتایج پژوهش‌های مورد بررسـی می‌توان گفت که یکی از موارد اختلاف در بین پژوهشـگران داخلی و خارجی، تفاوت در نوع روش مطالعه بوده است. بسیاری از پژوهشگران داخلی از روش‌های میدانی در مطالعات مربوط به فرایند اجتماعی شدن استفاده کرده‌اند، درحالی‌که پژوهش‌گران خارجی بیشتر از روش‌های کیفی اسـتفاده نموده‌اند. بنابراین به نظر می‌رسـد که محققان داخلی نیز با توجه به موضوعات جامعه‌شناسی که بیشـتر موضوعات چالش‌برانگیز هستند، باید توجه خود را در روش‌های مورد استفاده به سمت مطالعات کیفی وبهره گیری از نظرات و دیدگاه‌های نخبگان و تحلیل آن سوق دهند.

شـیوه‌های زندگی و ارزش‌های حاکم بر خانواده، ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری جامعه هدف، ارزش‌های فرهنگی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانواده و میزان تسهیلات اجتماعی از جمله موضوعاتی هستند که نیاز به بررسـی و پژوهش به عنوان عوامل میانجی و مداخله گر در موضوع اجتماعی شـدن از طریق ورزش را دارند. به علاوه تقریبا همه پژوهشگران داخلی از واژه مشارکت ورزشی در فرایند اجتماعی شدن بهره گرفته‌اند و به نوع و محتوای برنامه‌های متنوع ورزشی و همچنین رشته‌های کمتر توجه شده است. تحلیل مسیر و تعیین سهم نسبی هریک از عوامل اثرگذار در فرایند اجتماعی شدن از طریق ورزش، یکی دیگر از مباحثی است که پژوهش‌های زیادی نیاز دارد.

منابع

- افخمی عقدا، محمد؛ کمالی زارچ، محمود؛ محمدی احمد آبادی، ناصر؛ لائح، مهدیه؛ محمدی نیکو، مرضیه و حسینی، اکرم السادات. (۱۳۹۴). «**بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد اثرات گروه‌های دوستی و ورزش بر فرایند تعلیم و تربیت**». فصلنامه طلوع بهشت. دوره ۱۴، شماره ۱: صص ۱۱۰-۱۲۲.
- امیر تاش، علی‌محمد و نعمتی، تکتم. (۱۳۸۹). «**مقایسه اجتماعی شدن دانش آموزان ورزشکار و غیر ورزشکار مقطع راهنمایی**». پژوهش‌نامه علوم اجتماعی. دوره ۴، شماره ۲: صص ۱۴۹-۱۶۱.
- امیر نژاد، سعید؛ رضوی، سید محمدحسن و منانی، معصومه السادات. (۱۳۸۷). «**تأثیر یک دوره تمرینات ورزشی منتخب بر رشد اجتماعی و سلامت عمومی دانشجویان پسر**». مجموعه مقالات چهارمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان: صص ۳۹-۴۲.
- آهار، سعید و اصلانخانی، محمدعلی. (۱۳۹۴). «**ارتباط بین جامعه‌پذیری با مهارت‌های حرکتی در دانش آموزان ورزشکار و غیر ورزشکار**». اولین همایش ملی علوم کاربردی ورزش و تندرستی، تبریز: صص ۵۴-۵۸.
- بستان، حسین. (۱۳۸۵). "**بازنگری نظریه‌های نقش جنسیتی**". فصلنامه پژوهش زنان، دوره ۲، شماره ۱: صص ۵-۳۱.
- پارسا مهر، مهربان. (۱۳۸۹). «**نقش عوامل جامعه‌پذیری بر مشارکت دختران نوجوان در فعالیت‌های ورزشی با تأکید بر نقش دوستان**». فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۱۰۴: صص ۱۳۹-۱۵۶.
- پورشاه‌آبادی، فاطمه. (۱۳۹۴). «**تأثیر ورزش بر اجتماعی شدن و مسئولیت‌پذیری افراد**». هشتمین کنگره پیشگامان پیشرفت. تهران.
- پیری، مژگان؛ آهار، سعید و محمودی، احمد. (۱۳۹۴). «**مقایسه تفاوت‌های جنسیتی در انگیزش مشارکت ورزشی دانش آموزان ورزشکار**». نشریه آموزش و ارزشیابی. دوره ۸، شماره ۲۹: صص ۱۲۳-۱۰۹.
- تیموری، آتوسا؛ آراسته، علیرضا؛ ایران خواه‌روان، جواد و اشرفی، سعید. (۱۳۹۲). «**بررسی نقش عوامل جامعه‌پذیری بر انگیزه ورزشی کشتی گیران نوجوان**». همایش ملی دستاوردهای نوین علمی در تربیت بدنی، قائم‌شهر.
- جعفری سیاوشانی، فاطمه؛ سمیع نیا، مونا و ایمانی نائینی، مژگان. (۱۳۹۴). «**نقش فرهنگ در جامعه‌پذیری ورزش**». نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران.
- حسن‌زاده، علی. (۱۳۹۰). «**بررسی عوامل فرهنگی - اجتماعی مرتبط با فعالیت‌های ورزشی زنان**». پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده علوم اجتماعی.
- رحمانی فیروزجاه، علی؛ شارع‌پور، محمود و رضایی پاشا، صدیقه. (۱۳۹۰). «**سنجش تمایز سرمایه اجتماعی جوانان با محوریت مشارکت (مطالعه موردی: دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه مازندران)**». فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان. شماره ۲: صص ۳۷-۶۲.
- رحمتی، محمدمهدی و کبیری، سعید. (۱۳۹۳). «**تحلیل جامعه‌شناختی فرایند جامعه‌پذیری نقش ورزشی**». هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران.
- رحیم‌زاده، سوسن. (۱۳۸۴). «**ورزش و تحول روانی - اجتماعی**». فصلنامه روانشناسی تحولی- روان‌شناسی ایرانی. دوره ۱، شماره ۳: صص ۱۱-۲۵.
- رمضانی نژاد، رحیم؛ رحمتی، محمدمهدی؛ میریوسفی، سید جلیل و نژاد سجادی، سید احمد. (۱۳۹۵). «**شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی**». مطالعات مدیریت ورزشی، شماره ۴۰: صص ۶۱-۷۸.
- ریاحی، محمد اسماعیل. (۱۳۸۶). «**عوامل اجتماعی مؤثر بر میزان پذیرش کلیشه‌های جنسیتی (مطالعه**

موردی: جوانان کارآموز در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای استان مازندران)». فصلنامه زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، شماره ۱۷: صص ۱۰۹-۱۳۶.

- ریترز، جورج. (۱۳۸۴). **نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر**. محسن ثلاثی. تهران: نشر علمی
- رئیسی، بتول. (۱۳۹۵). «**بررسی تأثیر بازی‌های رایانه‌ای و ویدئویی بر پرورش اجتماعی و فرایند جامعه‌پذیری کودکان و نوجوانان**». دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم.
- شادمنفعت، سیده معصومه. (۱۳۹۴). «**تحلیل جنسیتی فرآیند جامعه‌پذیری ورزشی (مطالعه مقایسه‌ای ایران و کشورهای غیرمسلمان)**». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جامعه‌شناسی.
- شفیعی، شهرام؛ برومند، محمدرضا؛ هژبری، کاظم و سلخی، سهیل. (۱۳۹۵). «**رابطه بین برخی از عوامل جامعه‌پذیری با رشد مشارکت ورزشی نوجوانان**». فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی. دوره ۸، شماره ۳: صص ۱۱۳-۱۲۶.
- شفیعی، نسیمه؛ ظهیری نیا، مصطفی و نیک‌خواه، هدایت اله. (۱۳۹۳). «**بررسی نقش خانواده در فرایند جامعه‌پذیری ورزشی فرزندان(مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه‌های شهر بندرعباس)**». همایش ملی تحکیم بنیان خانواده و نقش زن.
- شمسی، عبدالحمید؛ سلطان حسینی، محمد و روحانی، میثم. (۱۳۹۴). «**تبیین نقش عامل جامعه‌پذیری در توسعه مشارکت ورزشی جوانان (مطالعه موردی: شهر اصفهان)**». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۸: صص ۷۱-۸۸.
- صادقی، زهرا و ترک‌فر، احمد. (۱۳۹۵). «**بررسی نقش عوامل جامعه‌پذیری بر توسعه مشارکت ورزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز**». دومین همایش ملی علوم و فناوری‌های نوین ایران، تهران.
- صداقت زادگان، شهناز. (۱۳۸۴). «**جامعه‌پذیری از طریق ورزش**». المپیک، شماره ۳۲: صص ۶۱-۷۱.
- ظهیری، مسعود؛ آقاپور، سید مهدی؛ اسمعیل‌وندی، رحمت‌الله و رضوی‌نیا، مجید. (۱۳۹۳). «**اجتماعی شدن از طریق ورزش، ورزشی شدن از طریق جامعه**». هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران.
- فرج زاده، شهروز؛ کاشف، سید محمد و آقاپور، سید مهدی. (۱۳۹۳). «**بررسی عوامل جمعیت شناختی در فرهنگ پذیری ورزش بر اساس فعالیت‌های ورزشی**». اولین همایش ملی انجمن مدیریت ورزشی، تهران.
- قائدی، علی؛ غفوری، فرزاد وکارگر، غلامعلی. (۱۳۹۵). «**بررسی نقش ورزش قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی**». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزش. دوره ۵، شماره ۱: صص ۳۵-۴۷.
- قدیمی، بهرام و باقری، مجتبی. (۱۳۹۶). «**بررسی اثرات فرهنگی اجتماعی توسعه ورزش در ایران با تأکید بر ورزش فوتبال**». مطالعات توسعه اجتماعی ایران. دوره ۹، شماره ۲: صص ۱۰۳-۱۱۸.
- محمد پور، بهنام؛ شهسواری، زهرا و ناوخاصی، جمیل. (۱۳۹۳). «**تأثیر علاقه‌مندی به تیم، اجتماعی شدن و شهر گرایی بر رفتار خرید تماشاگران تیم فوتبال پرسپولیس**». هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم‌ورزشی، تهران.
- مرادی، سالار؛ خالدیان، محمد و مصطفایی، فردین. (۱۳۹۳). «**نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی**». مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی. دوره ۱، شماره ۴: صص ۶۰-۵۵.
- منادی، مرتضی. (۱۳۸۶). **درآمدی جامعه‌شناختی بر جامعه‌پذیری**. تهران: نشر جیحون
- نجفی، محمود؛ بیگدلی، ایمان الله؛ دهشیری، غلامرضا و رحیمیان بوگر، اسحاق. (۱۳۹۲). «**پیش‌بینی آسیب‌های اجتماعی بر اساس مهارت‌های زندگی در دانش آموزان**». مجله روان‌شناسی مدرسه. دوره ۲، شماره ۳: صص ۱۴۴-۱۶۳.

- نخعی نژاد، زهرا و بسطامی، همت الله. (۱۳۹۵). «**تبیین نقش عوامل جامعه‌پذیری در توسعه مشارکت ورزشی کارکنان شهرداری بیرجند**». اولین همایش ملی تحولات علوم ورزشی در حوزه سلامت، پیشگیری و قهرمانی، قزوین.
- نوروزی مصیر، رضا و رحمانی، جهانبخش. (۱۳۹۵). «**مقایسه نمرات دانش آموزان مدارس مقطع متوسطه دارای فعالیت‌های فوق‌برنامه و فاقد فعالیت‌های فوق‌برنامه در آزمون رشد مهارت‌های اجتماعی ماتسون**». پژوهش در برنامه‌ریزی درسی. دوره ۲، شماره ۲۱: صص ۱۴۵-۱۵۵.
- ویسی، آرمان. (۱۳۹۴). «**بررسی عوامل تأثیرگذار بر فرهنگ پذیری ورزش از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی جامعه‌شناسی ورزش دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران**». نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران.
- هاشمی، سید ضیاء و مرادی، رامین. (۱۳۸۹). «**بررسی نقش خانواده در جامعه‌پذیری ورزشی**». مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره ۴۰: صص ۱۴۳-۱۶۸.
- Beamon, K. k. (2010). **"Are Sports Overemphasized in the Socialization Process of African American Males? A Qualitative Analysis of Former Collegiate Athletes' Perception of Sport Socialization".** Journal of Black Studies, 41(2), 281-300.
- Coakley, J. (2010). **Sports in Society: Issues and Controversies.** (10 edition) Paperback – McGraw-Hill Education
- Devecioglu, S., Sahan, H., Yildiz, M., Tekin, M., Sim, H. (2012). **"Examination of socialization levels of university students engaging in individual and team sports".** Social and Behavioral Sciences, 46, 326 – 330.
- Ilkim, M., Tanir, H., Ozdemir, M. (2018). **"Socialization Effect of Physical Activity in Students Who Need Special Education".** Asian Journal of Education and Training, 4(2), 128-131.
- Inan, M., Karagozoglu, C., Dervent, F., Arslantas, B. (2015**). "Examination of socialization level of university students engaged in sports activities according to their locus of control".** Journal of Education and Training Studies, 3(3), 51-60.
- Juan, F. R., Extremera, A. B., Gallegos, A. G. (2017). **"Socializing agents for sport and physical activities in teenage students: comparative studies in samples from Costa Rica, Mexico, and Spain".** Psychological Reports, 120(4), 760-779.
- Lewinson, P.M. Rohd, P. & Seeley, J.R. (1994). **"Psychological risk factor or future adolescent suicide attempts".** Journal of consulting and Clinical Psychology, 62(2), 297 – 305
- Movahedi, A., Mojtahedi, H., Farazyani, F. (2011). **"Differences in socialization between visually impaired student-athletes and non-athletes".** Research in Developmental Disabilities, 32, 58–62.
- Overdevest, J. L. M. (2014). **"Socialization in sport: how children›s sports habitus is constructed".** Master Thesis, Vrije Universiteit, Faculty of Human Movement Sciences.
- Pomohaci, M. & Sopa, I., S. (2016). **"Stydy regarding socialization an school integration of students".** Scientific Bulletin, 21(1), 46-53.

- Pomohaci, M. & Sopa, I., S. (2016). **"The importance of socialization through sport in students group intergration".** Revista Academiei Forţelor Terestre journal, 2(82), 151-160.
- Pot, N., Verbeek, J., Van der zwan, J., Van hilvoord, I. (2016). **"Socialisation into organised sports of young adolescents with a lower socio-economic status".** Sport, Education and Society, 21(3), 319-338.
- Rahmati, M. M., Kabiri, S. & Shadmanfaat, S. M. (2014). **"Gender Analysis of Sport Socialization and Components of Sport Fandom".** International Journal of Sport Studies, 4 (9): 1137-1143
- Rintaugu, E. G. (2009). **"Significant others influence on socialization into sport of Kenya secondaryschoolathletes".** Journal of Educational Research and Development, 4(1), 111-117.
- Rintaugu, E. G., Mwangi, P. W., Andanje, M. (2011). **"The influence of mass media in socializayion into sport of Kenyan secondery school athletes".** International Journal of Current Research, 3(11), 471-475.
- Ruddell, J. L & Shinew, K. J. (2006). **"The Socialization Process for Women with Physical Disabilities: The Impact of Agents and Agencies in the Introduction to an Elite Sport".** Journal of Leisure Research, 38(3), 421-444.
- Sadlik, T. K., Kim, J. L. (2007). **"Lessons from sports: children's socialization to values through family interaction during sports activities".** Discourse & Society, 18(1), 35-52.
- Ship, P. (2012). **"Cypriot Olympians' Socialization into Sport. Physical Culture and Sport".** Studies and Research, 54(1), 78-85.
- Sopa, I, S,. & Pomohaci, M. (2014 a). **"Motor activities important sources of socialization at primary school level".** International Scientific Conference, Perspectives in Physical Education and Sport, 14th Edition, Constanţa, 23th – 24th May.
- Sopa, I, S. & Pomohaci, M. (2014 b). **"Study regarding the importance of motor activities in the process of socialization and social integration of students".** International Scientific Conference, Perspectives in Physical Education and Sport, Constanţa, 14th Edition, 23th – 24th May.
- Sopa, I. S. & Pomohaci, M. (2015). **"Improving socialization through sport games. How does team sport affect children at primary school level".** International Scientific Conference Sport, Education, Culture – Interdisciplinary approaches in scientific research, Galaţi, 28-30 May.
- Stuij, M. (2015). **"Habitus and social class: a case study on socialisation into sports and exercise".** Sport, Education and Society, 20(6), 780-798.

تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و سرمایه روانشناختی به عنوان پیش‌بین موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای

محمدحسن فردوسی[۱]
امین کرایی[۲]
فاطمه سادات مرعشیان[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۲۸
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۶/۱۷

ویژگی‌های روانشناختی، از مهم‌ترین شاخص‌های تعیین موفقیت ورزشی است. پژوهش‌های متعددی به نقش متغیرهای روانشناختی از جمله تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و سرمایه روانشناختی در پیش‌بینی موفیت ورزشی ورزشکاران پرداخته است. هدف پژوهش حاضر، تعیین نقش تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و ابعاد سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، خوشبینی و تاب‌آوری) در پیش‌بینی موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه ورزشکاران حرفه‌ای رشته‌های مختلف ورزشی در سطح استان خوزستان در سال ۱۳۹۷ می‌باشد که نمونه‌ای شامل ۲۴۰ ورزشکار حرفه‌ای به روش نمونه‌گیری هدفمند (۱۲۰ موفق و ۱۲۰ ناموفق) در پژوهش حاضر شرکت یافتند. از شرکت‌کنندگان خواسته شد که به پرسشنامه «تعارض کار - خانواده» کاریکسی (۲۰۰۳)، «مقیاس استرس ادراک شده» کوهن و همکاران (۱۹۸۳) و پرسشنامه «سرمایه روانشناختی» لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) پاسخ دهند. فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش تحلیل ممیز همزمان و گام به گام مورد آزمون قرار گرفت. نتایج به‌دست آمده با روش تحلیل ممیز همزمان، فرضیه پژوهش مبنی بر پیش‌بینی موفقیت و شکست ورزشی بر

۱. استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Mferdowsi1359@gmail.com
۲. استادیار، گروه مشاوره، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
۳. استادیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

اساس تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و ابعاد سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، خوشبینی و تاب‌آوری) را تأیید کرد (ضریب پیش‌بینی برابر ۰/۷۱۷). همچنین، نتایج تحلیل تمیز با روش گام به گام نشان داد که متغیرهای خوشبینی، خودکارآمدی، امیدواری، تعارض کار- خانواده و تاب‌آوری قوی‌ترین پیش‌بین‌های موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای هستند (ضریب پیش‌بینی برابر ۰/۷۱۹).

بر اساس یافته‌های به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت خانوادگی، استرس ادراک شده و سرمایه روانشناختی فرد نقش مهمی در موفقیت ورزشی ورزشکاران دارد. لذا جهت موفقیت ورزشی و افزایش سرمایه روانشناختی پیشنهاد می‌گردد که ورزشکاران به یادگیری مهارت‌های کنترل استرس حین تمرین بپردازند و آگاهی خانواده‌ها از ورزش قهرمانی ارتقا یابد.

واژگان کلیدی: تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده، سرمایه روانشناختی، موفقیت ورزشی، شکست ورزشی و ورزشکاران حرفه‌ای

مقدمه

یکـی از ابعاد ورزش که می تواند انگیزه‌های مناسـبی برای ورزش کردن در افـراد جامعه به ویژه جوانان ایجاد کند، ورزش قهرمانی اسـت. کسـب عنوان در رویدادهای ورزشـی بزرگ(اعم از ملی و بین المللی) که درکانون توجه بسـیاری از کشـورها قرار دارد می تواند شر ایط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی یك جامعه را تحت تأثیر قرار دهد. از این رو، بسیاری از کشورها در تلاش اند تا با برنامه‌ریزی، ورزشکارانی را آماده و روانهٔ مسابقات کنند که موفقیـت آن‌ها را در رویدادهای بزرگ تضمین کنند(سـجادی، ۱۳۹۰: ۱). عملکرد و موفقیت ورزشـی به میزان زیادی تحت تاثیر عوامل اسـترس‌زای معمول ورزشـی مثل ارتکاب خطای روانی یا بدنی، تحمل درد، مشاهده تقلـب یـا موفقیت رقیب، دریافت جریمه از سـوی داور و توبیخ توسـط مربی قرار دارد(سـانی اوگلو[1]، ۲۰۱۷: ۲۸۹). بررسـی و شـناخت شـاخص‌های مهم روانی ورزشـکاران جوان و تعیین مقادیر اضطراب، مهارت‌ها و توانمندی‌ها می‌تواند راهنمای خوبی برای مربیان، خانواده و والدین ورزشـکاران و خود ورزشکار باشد تا از هدر رفتن انرژی و اسـتعداد ورزشکار در رشته ورزشی که در آن توانایی پیشرفت ندارد، جلوگیری شود(فرزی، ۱۳۹۲: ۷۵). از یک طرف، یافته‌های پژوهشـی مختلف نشـان داده‌اند که بین ویژگی‌های شخصیت هیجانی، استرس ادراک شـده و اضطراب با فشـار خون بالا رابطه وجود دارد(کاکاوند، ۱۳۹۵: ۲۷۵) و از طرف دیگر، مجموعه این عوامل باعث افت عملکرد بویژه در سـطح ورزش قهرمانی می‌گردد. لذا ورزشـکارانی می‌توانند به موفقیت دسـت یابند کـه در کنار آمادگی جسـمانی، از آمادگـی روانی خوبی برخـوردار باشـند(میکوگولاری[2]، ۲۰۱۷: ۲۳۱۲). نتایج تحقیقات انجام شـده بر روی ورزشـکاران نخبه و المپیکی نیز مؤید این مطلب است که تمرینات آمادگی روانی جزء لاینفک برنامه‌های تمرینی این ورزشـکاران برای کاهش اسـترس و فشـار روانی را تشـکیل می‌دهد(اصفهانی،۱۳۹۱: ۱۱۷). گولد و همکاران[3](۲۰۱۴: ۳۹) در بررسـی ویژگی‌های مربیان و ورزشـکاران المپیکـی گزارش کردند افرادی که حین تمرین، مهارت‌های روانی را آموخته‌اند، از لحاظ ویژگی‌های رفتاری و عملکرد ورزشـی در سطح مطلوب‌تری در مقایسه با سایر ورزشـکاران بودند. برخورداری از ویژگی‌های رفتاری مثبت از قبیل توانایی کنترل تنش‌ها و هیجانات منفی در رویدادهای حسـاس، دارا بودن سـطح انگیزش مطلوب و همچنین اعتماد به نفس بالا از مهمترین عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشـکاران در رویدادهای حسـاس می‌باشد. احدی(۱۳۹۴: ۱۱) معتقد اسـت عوامل تنش‌زای شغلی و سازمانی بیشترین تأثیر را در ایجاد استرس بر مربیان دارند و دو عامل استرس‌زای شغلی و سازمانی با یکدیگر دارای رابطه مثبت و معنی‌دار هستند و موجب کاهش موفقیت ورزشـی می‌گردند. جمالی(۱۳۹۴: ۸۱۵) در تحقیقی بر روی داوران لیگ برتر فوتبال نتیجه گرفت که عوامل استرس‌زا در ارتباط مستقیم با تحلیل‌رفتگی شغلی آنهاست و تأثیر زیادی بر کاهش عملکرد داوری دارد. یکی دیگر از سـازه‌های روانشـناختی موثر بر رفتار و موفقیت ورزشـی، تعارض کار- خانواده است. از آنجا که فعالیت در سطوح قهرمانی به صورت سازمان یافته است، لذا ورزش قهرمانی به عنوان یک شغل، کار و صنعت

1. SANIOGLU
2. Miçoogullari
3. Gould & et al.

قلمداد می‌شود که برای نیل به اهداف ورزشی باید بین آنها هماهنگی و توازن لازم برقرار نمود(رضایی صوفی، ۱۳۹۶: ۸۷). ژنگ[1](۲۰۱۸: ۲۲) معتقد است که تعارض کار- خانواده به واسطه ناهماهنگی و ناسازگاری پدید آمـده بین تقاضاهای کاری بـا تقاضاهای خانواده یا زندگی خانوادگی ایجاد می‌شـود. از دیدگاه وی، این پدیده زمانی رخ می‌دهد که انتظارات، توقعات و محدودیت‌های زمانی وابسته به زندگی حرفه‌ای و شخصی یك فرد با هم سازگاری نداشته باشند که در این صورت اداره کردن این دو سخت و دشوار می‌شود. نتایج حاصل از پژوهش حسینی نیا(۱۳۹۴: ۴۸) نشان داد حمایت اجتماعی خانواده و مربی با میانجیگری تعارض کار-خانواده می‌تواند بر فرسـودگی شـغلی کارکنان و ورزشکاران تأثیر داشته باشـد و به منظور جلوگیری از عوارض فرسودگی شغلی باید در جهت افزایش میزان حمایت‌های سرپرسـت و خانواده و کاهش تعارض کار-خانواده گام برداشـت. در واقع، آسودگی خیال ورزشکار از حمایت معنوی خانواده موجب بروز استعداد و عملکرد بهتر در محیط رقابتی می‌گردد. عرفانی(۱۳۹۶: ۲۲) در پژوهشـی در بین ورزشـکاران بخش قهرمانی اسـتان همدان پیشـنهاد داد به منظور کاهش تعارضات کار- خانواده، راهکارهایی از جمله تمرین مهارت‌های روانی و ارتقای آگاهی خانواده از ورزش قهرمانـی باعث بهبود عملکرد ورزشـکاران می‌گردد و ورزشـکاران کمتر دچار مشـکلات خانوادگی می‌گردند. عسـکریان و همکاران(۱۳۹۴: ۳۹) معتقد هسـتند که بهبود توزیع درآمد و شـاخص سـلامت(امید بـه زندگـی)، ضمن کاهـش تعارضات درون خانـواده در بهبـود عملکـرد ورزش قهرمانی موثر اسـت و فقدان اضطراب و وجود آرامش فردی و خانوادگی موجب گرایش مردم به ورزش و به تبع آن ورزش قهرمانی می‌گردد.

همـان طـور که در مطالب فوق اشـاره گردید موفقیت یک ورزشـکار به ویژه در سـطح قهرمانـی، علاوه بر داشـتن سـلامت روان و هماهنگـی کار- خانواده، به برخـورداری از حس اعتماد به نفس یا به عبارتی سـرمایه روانشناختی بستگی دارد که منعکس کننده دیدگاه شخصی خود فرد یا همان حس اعتماد فرد به خودش می‌باشد (یلدیز[2]، ۲۰۱۸: ۱۰۲) از این رو، سرمایه روانشناختی را می‌توان به عنوان حس یا دیدگاه فرد در مورد توانایی‌اش در اسـتفاده موفقیت آمیز از سـرمایه مالی، انسـانی و اجتماعی که با خود دارد تلقی نمود(لی[3]، ۲۰۱۷: ۸۹۷). نتایج پژوهش بی غرض (۱۳۹۵: ۱۳۹) نشـان داد که وضعیت سرمایهٔروانشناختی در بین بازیکنان فوتبال لیگ در حد متوسـط می‌باشـد. همچنین مربی به صورت مسـتقیم و غیرمستقیم از طریق سـرمایهٔ اجتماعی بر روی سرمایهٔ روانشناختی بازیکنان تأثیرگذار است و می‌تواند وضعیت سرمایهٔ روانشناختی را بهبود بخشد و عملکرد بهتری را از تیم مشـاهده کند. همچنین بهات[4] (۲۰۱۷: ۳۰۰) طی پژوهشـی بر روی مربیان ورزشـی دریافت که بین سـرمایه روانشـناختی و موفقیت ورزشـی همبسـتگی مثبت وجود دارد، ولی بین مربیان زن ومرد تفاوت معناداری مشاهده نگردید. نتایج مطالعات لوتانز[5](۲۰۱۷: ۱) نشان می‌دهد که توسعه توانایی‌های روانی مثبت ذهنی فرد از جمله سرمایه روانشناختی باعث افزایش رضایت شغلی و همچنین بهبود عملکرد شغلی می‌گردد.

1. Zheng
2. Yildiz
3. Lee
4. Bhat
5. Luthans

نتایج پژوهش ابوالمعالی(۸۲:۱۳۹۷) نیز حاکی از این بود که تفاوت در دو بعد از سرمایه روان‌شناختی، یعنی تاب‌آوری و خودکارآمدی در بین زنان ورزشکار یوگا و غیرورزشکار معنادار بود، اما تفاوت خوش‌بینی و امید در دو گروه معنادار نبود. دیرمانچی(۱۵۰:۲۰۱۹) در پژوهشی به مقایسه ابعاد توانمندسازی روانشناختی در معلولان ورزشکار و غیرورزشکار مبتلا به ضایعه نخاعی پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد بین تاب‌آوری و خودکارآمدی با ورزش رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان ورزش را به عنوان راهی برای ارتقای تاب‌آوری و خودکارآمدی در افراد با ضایعه نخاعی پیشنهاد کرد.

در حوزهٔ روان‌شناسی ورزش، پژوهش‌های معدودی در زمینه ورزش قهرمانی صورت گرفته است. برای اینکه جامعه ورزش دارای قهرمانانی باشد که در عرصه ملی و بین‌المللی برای کشورمان افتخارآفرین باشند باید به سرمایه‌گذاری در این حیطه بپردازیم. عوامل زیادی در معرفی، ظهور، پرورش و تربیت قهرمانان ورزشی دخالت دارند که تحقیقات اندکی در این زمینه صورت گرفته است. همچنین به منظور مدیریت علمی و حرفه‌ای ورزش کشور شناسایی عوامل روان‌شناختی تأثیرگذار بر رفتار و موفقیت ورزشی ضروری به شمار می‌آید. موفقیت ورزشی نیز که هدف اصلی ورزش‌های قهرمانی است، ضرورت این پژوهش را نمایان می‌کند، زیرا به نظر می‌رسد برای کسب موفقیت ورزشی بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد ورزشکار از اهمیت زیادی برخوردار است. لذا سوالات کلی این پژوهش عبارت اند از:

- آیا تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، خوشبینی و تاب‌آوری) موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای را پیش‌بینی می‌کنند؟
- بهترین پیش‌بین‌های موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای کدام اند؟

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، همبستگی از نوع تحلیل ممیز است و با هدف پیش‌بینی عضویت گروهی (موفقیت و شکست) و دستیابی به معادله ممیز طراحی شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه ورزشکاران حرفه‌ای رشته‌های ورزشی مختلف در سطح استان خوزستان در سال ۱۳۹۷ بود که دو گروه نمونه داشت: نمونه اول شامل ورزشکاران موفقی (۱۲۰ نفر) که دارای کسب حداقل مقام‌های اول تا سومی سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی بودند که با بررسی سوابق و عملکردهای آنها از طریق هیئت‌های ورزشی استان انتخاب شداند- برای انتخاب این افراد از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. نمونه دوم شامل ورزشکاران ناموفقی (۱۲۰ نفر) که علیرغم فعالیت در سطح قهرمانی تا کنون به هیچ یک از مقام‌های اول تا سومی سطوح فوق دست نیافته‌اند. به منظور جمع آوری اطلاعات مورد نظر و سنجش متغیرهای تحقیق، از پرسشنامه استفاده شده است. برای ارزیابی تعارض کار- خانواده از پرسشنامه ۱۲ سوالی «تعارض کار- خانواده» کاریکسی[1] (۲۰۰۳، به نقل از هاشمی و تقی پور، ۲۰۰۹)(α =۰/۸۷)، برای سنجش استرس ادراک شده از پرسشنامه ۱۴ سوالی «مقیاس استرس ادراک شده» کوهن و همکاران (۱۹۸۳؛ به نقل از انیسی، ۱۳۹۰: ۲۲) (α=۰/۷۶) و برای ارزیابی

1. Carikci

سـرمایه روانشـناختی از پرسشـنامه ۲۴ ماده‌ای «سرمایه روانشـناختی» (لوتانز، یوسـف و کارولین [1]، ۲۰۰۷: ۵۴۸) (α=۰/۸۹) اسـتفاده شـد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها توسـط ۱۰ نفر از اساتید رشته مدیریت ورزشـی و روانشناسـی تایید گردیـد. برای تحلیل آمـاری از روش‌های آمار توصیفی شـامل میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد. همچنین برای دستیابی به تفاوت‌های گروهی و پیش‌بینی عضویت گروهی و دستیابی به معادله ممیز، روش آماری تحلیل ممیز [2] و گام به گام [3] به کار گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

میانگین و انحراف اسـتاندارد سـن شـرکت‌کنندگان گروه ناموفق به ترتیب برابر ۲۶/۵۵ و ۳/۱۲ سـال و گروه موفق به ترتیب برابر ۲۵/۲۸ و ۳/۱۲ بود. همچنین، میانگین و انحراف اسـتاندارد مدت زمان اشـتغال به ورزش حرفه‌ای شـرکت‌کنندگان گروه ناموفق به ترتیب برابر ۱۰/۲۳ و ۳/۶۹ و گروه موفق به ترتیب برابر ۹/۵۵ و ۲/۷۲ و دامنه تحصیلات شـرکت‌کنندگان هر دو گروه نیز از مدرک تحصیلی دیپلم تا کارشناسـی ارشد بود. همچنین، تعداد ۲۵ نفر از گروه ناموفق و ۳۱ نفر از گروه موفق، ورزشکار زن و بقیه ورزشکار مرد بودند. در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه تعارض کار - خانواده با روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۲، پایایی مقیاس استرس ادراک شـده برابر با ۰/۷۳ و پایایی پرسشنامه سـرمایه روانشـناختی برای خرده‌مقیاس‌های خودکارآمدی، امیدواری، خوش‌بینی و تاب‌آوری به ترتیب برابر ۰/۸۱، ۰/۸۰، ۰/۷۶ و ۰/۸۸ به دست آمد.

جدول ۱ اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پیش‌بین برای ورزشکاران موفق و ناموفق را نشـان می‌دهد. همانگونه که ملاحظه می‌شـود، در تعارض کار- خانواده میانگین افراد ناموفق بیشـتر از افراد موفق، در استرس ادراک شده تفاوت فاحشی بین دو گروه وجود ندارد و در سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، خوشبینی و تاب‌آوری) میانگین افراد موفق بیشتر از افراد ناموفق است.

جدول ۱ : میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های دو گروه ورزشکاران موفق و ناموفق در متغیرهای پیش‌بین

متغیرهای پیش‌بین	ورزشکاران موفق		ورزشکاران ناموفق	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
تعارض کار - خانواده	۱۰/۱۵	۲/۸۵	۱۳/۵۸	۳/۲۴
استرس ادراک شده	۲۸/۱	۶/۷۹	۲۸/۸۳	۱۷/۹۸
مؤلفه خودکارآمدی	۲۶/۸۸	۳/۹۱	۲۲/۵۵	۳/۹۷
مؤلفه امیدواری	۲۷/۶۵	۴/۳۶	۲۳/۱۷	۴/۰۹
مؤلفه خوشبینی	۲۹/۴۳	۴/۱۳	۲۴/۷۱	۴/۲۶
مؤلفه تاب‌آوری	۲۶/۰۱	۴/۰۹	۲۲/۷۲	۳/۹۲

1. Luthans, Youssef, Carolyn
2. discriminant analysis
3. Step wise

جـدول ۲ خلاصــه اطلاعات مربــوط به تابع ممیز متغیرهــای پیش‌بین به‌صورت تفکیکی را نشــان می‌دهد. همان‌گونــه که می‌بینیم – هــم در تحلیل ممیز به روش همزمان و هم روش گام‌به‌گام- با توجه به مقدار لامبدای کوچك و مقدار مجذور کای بالا و ســطح معنی‌داری ۰P</۰۵، تابع ممیز به دســت آمده از قدرت تشــخیصی خوبی برای تبیین واریانس متغیر وابســته یعنی عضویت گروهی (در دو ســطح موفق و ناموفق) برخوردار است. بنابراین، فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد. با دقت در ردیف پیش‌بین عضویت گروهی آشکار می‌شود که تابع ممیز بــه دســت آمده با روش همزمان به‌طــور کلی ۸۵ درصد افراد و با روش گام‌به‌گام نیز ۸۵ درصد افراد به‌درســتی طبقه‌بندی شده‌اند. به عبارت دیگر، قدرت پیش‌بینی تابع ممیز به روش همزمان و گام‌به‌گام ۸۵ درصد است.

جدول ۲: خلاصه یافته‌های تابع ممیز متعارف به روش همزمان (۶ متغیر پیش‌بین) و گام‌به‌گام (۳ متغیر پیش‌بین)

اطلاعات مربوط به تابع ممیز	روش همزمان	گام‌به‌گام
تعداد تابع	۱	۱
مقدار ویژه	۱/۳۳	۱/۳
درصد واریانس	۱۰۰	۱۰۰
درصد تراکمی	۱۰۰	۱۰۰
همبستگی متعارف	۰/۷۵۶	۰/۷۵۲
مجذور اتا	۰/۵۷۱	۰/۵۶۵
لامبدای ویلکز	۰/۴۲۸	۰/۴۳۵
مجذور کای	۱۹۹	۱۹۶/۲۹
درجه آزادی	۶	۵
معنی‌داری تابع ممیز	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
مرکز واره داده‌ها گروه موفق	۱/۱۵	۱/۱۳
مرکز واره داده‌ها گروه ناموفق	-۱/۱۵	-۱/۱۳
پیش‌بینی عضویت گروهی	۰/۸۵	۰/۸۵
ضریب کاپا	۰/۷۱۷	۰/۷۱۹
معنی‌داری ضریب کاپا	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

بدیــن ترتیــب، با اجــرای تحلیل ممیز بــه روش گام‌به‌گام و ارائــه ۶ متغیر پیش‌بین، ۵ متغیــر باقی ماندند که اطلاعات مربوط به این ۵ متغیر در جدول ۳ ارائه شده‌اند. در گام اول، مؤلفه خوشبینی و سپس به ترتیب مؤلفه خودکارآمــدی، مؤلفه امیدواری، تعارض کار- خانواده و مؤلفه تاب‌آوری وارد تحلیل شــدند که F برای هر پنج متغیر در سطح p=۰/۰۵ معنی‌دار است.

جدول ۳: خلاصه یافته‌های تحلیل ممیز گام‌به‌گام همراه با لامبدای ویلکز ۵ متغیر پیش‌بین

مرحله	وارد شده	لامبدای ویلکز	درجه آزادی ۱	درجه آزادی۲	درجه آزادی ۳	F دقیق			
						آماره	درجه آزادی۱	درجه آزادی۲	معنی داری
۱	مؤلفه خوشبینی	۰/۷۵	۱	۱	۲۳۸	۷۵/۹۳	۱	۲۳۸	۰/۰۰۱
۲	مؤلفه خودکارآمدی	۰/۶۰	۲	۱	۲۳۸	۷۶/۹۳	۲	۲۳۷	۰/۰۰۱
۳	مؤلفه امیدواری	۰/۵۱	۳	۱	۲۳۸	۷۵/۶۴	۳	۲۳۶	۰/۰۰۱
۴	تعارض کار - خانواده	۰/۴۶	۴	۱	۲۳۸	۶۸/۷۳	۴	۲۳۵	۰/۰۰۱
۵	مؤلفه تاب‌آوری	۰/۴۳	۵	۱	۲۳۸	۶۰/۹	۵	۲۳۴	۰/۰۰۱

ضرایب استاندارد، غیراستاندارد، ساختاری و طبقه‌بندی متغیرهای پیش‌بین تابع ممیز در روش همزمان و گام‌به‌گام در جدول ۴ ارائه شده‌اند که به ترتیب مؤلفه خوشبینی و مؤلفه خودکارآمدی بالاترین وزن تفکیکی را با متغیر گروهی نشان می‌دهند. ضرایب ساختاری تابع ممیز، ماتریس ضرایب همبستگی هر متغیر با تابع (نمرهٔ پیش‌بینی شده گروهی یا نمرهٔ ممیز) است. این همبستگی‌ها به‌عنوان «همبستگی‌های متغیر متعارف» یا «بارهای ممیز» نامیده می‌شوند. با استفاده از ضرایب غیراستاندارد، معادله تابع ممیز را می‌توان به دست آورد. بنابراین، با قرار دادن نمره هر فرد در متغیرهای مربوط در تابع، نمره فرد به دست می‌آید. لازم به ذکر است که تابع ممیز ممکن است با متغیری که بیشترین ارتباط را با آن دارد، نام‌گذاری شود. با توجه به اطلاعات مندرج می‌توان تنها تابع ممیز را مؤلفه خوشبینی نام‌گذاری کرد.

جدول ۴: جدول ضرایب استاندارد، غیراستاندارد و ضرایب ساختاری و ضرایب طبقه‌بندی تابع ممیز به روش همزمان و گام‌به‌گام

پیش‌بین‌ها		روش همزمان				
کد	متغیر	ضرایب			ضرایب طبقه‌بندی	
		استاندارد	غیراستاندارد	ساختاری	گروه موفق	گروه ناموفق
۱X	تعارض کار - خانواده	-۰/۴۰۹	-۰/۱۳۴	-۰/۴۸۸	۱/۴۹	۱/۸
۲X	استرس ادراک شده	۰/۱۶۱	۰/۰۱۲	-۰/۰۲۳	۰/۳۵۱	۰/۳۲۴
۳X	مؤلفه خودکارآمدی	۰/۴۶۶	۰/۱۱۸	۰/۴۷۷	۲/۰۳	۱/۷۵
۴X	مؤلفه امیدواری	۰/۳۹۴	۰/۰۹۳	۰/۴۶	۱/۳۲	۱/۱
۵X	مؤلفه خوشبینی	۰/۵۷۶	۰/۱۳۷	۰/۴۸۹	۲/۲۸	۱/۹۶
۶X	مؤلفه تاب‌آوری	۰/۳۳۲	۰/۰۸۳	۰/۳۵۷	۱/۵۱	۱/۳۲
	عدد ثابت		-۹/۷۶		-۱۱۲	-۸۹/۵۵
روش گام‌به‌گام						
۱X	مؤلفه خوشبینی	۰/۵۴۵	۰/۱۳	۰/۴۹۵	۲/۰۲	۱/۷۲
۲X	مؤلفه خودکارآمدی	۰/۴۵۳	۰/۱۱۵	۰/۴۸۳	۱/۸۹	۱/۶۳
۳X	مؤلفه امیدواری	۰/۴۰۴	۰/۰۹۵	۰/۴۶۶	۱/۳۵	۱/۱۴
۴X	تعارض کار - خانواده	-۰/۴۱۲	-۰/۱۳۵	-۰/۴۹۴	۱/۵۱	۱/۸۲
۵X	مؤلفه تاب‌آوری	۰/۳۲۹	۰/۰۸۲	۰/۳۶۲	۱/۴۶	۱/۲۷
	عدد ثابت		-۹/۱۸		-۱۰۱/۳۳	-۸۰/۴۷

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش متغیرهای تعارض کار- خانواده، فشار روانی ادراک شده و ابعاد سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، خوشبینی و تاب آوری) به عنوان پیش بین موفقیت و شکست ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای بود. یافته‌ها نشان می‌دهد که از میان شش متغیر پیش بین برای پیش بینی موفقیت ورزشکاران، پنج متغیر به ترتیب خوشبینی، خودکارآمدی، امیدواری، تعارض کار- خانواده و مؤلفه تاب‌آوری بهترین پیش‌بین‌های تابع ممیز بودند. به عبارت دیگر، گروه موفق و ناموفق تا حد نسبتاً زیادی به‌خوبی در همه متغیرهای پیش‌بین (ابعاد سرمایه روانشناختی و تعارض کار-خانواده) از هم متمایز شده‌اند. بنابراین فرضیه اصلی پژوهش تأیید شد.

با توجه به ضرایب طبقه بندی متغیرها می‌توان نتیجه گرفت که با افزایش میزان ابعاد سرمایه‌های روانشناختی، میزان موفقیت ورزشی ورزشکاران نیز افزایش می‌یابد.

در تبین رابطه خوشبینی با موفقیت ورزشکاران می‌توان گفت خوشبینی زمانی در افراد شکل می‌گیرد که اطمینان داشته باشند روابط میان آنها به گونه‌ای تنظیم شده است که حقوق و خواسته‌های حیاتی آنان محقق می‌شود و کارها و امور جامعه مسیر درست و طبیعی خود را طی خواهد کرد که این مهم مرهون اجرای صحیح قوانین و قضاوت داوران در مسابقات است. بنابراین برقراری فضای اعتماد و آرامش در محیط‌های ورزشی و مسابقات می‌تواند بر افزایش خوش‌بینی ورزشکاران مؤثر واقع شود. همچنین هرچه سازمان (اعم از تیم، هیئت، فدراسیون و وزارت ورزش و جوانان) در زمینه سرمایه روانشناختی دچار اهمال و سستی شود، به همان میزان ورزشکاران بیشتر دچار عدم خوشبینی یا به عبارتی بدبینی نسبت به تیم خود می‌شوند. بدبینی ورزشکاران به تیم باعث می‌شود که مشارکت آنها در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌ها کاهش یابد، زیرا به نیات و برنامه‌های تیم و مدیریت اعتماد و اعتقاد ندارند. همچنین بدبینی ورزشکاران به تیم سبب می‌شود تا آنها تبلیغات شفاهی منفی نیز علیه سازمان خود انجام دهند و به شهرت و اعتبار تیم نزد عموم به ویژه مشتریان ضربه وارد کنند. در نهایت نیز بدبینی به تیم، گذشته از شکست‌های پی‌درپی، ورزشکاران را وادار می‌سازد تا درصورت یافتن پیشنهاد یا گزینه شغلی مناسب، تیم را ترک نمایند. نتایج این یافته‌ها با پژوهش‌های دیرمانچی(۲۰۱۹)، بهات (۲۰۱۷)، لوتانز (۲۰۱۷)، ابوالمعالی(۱۳۹۷) و روزبهانی (۱۳۹۶) همخوان می‌باشد.

تبیین‌های احتمالی رابطه خودکارآمدی و موفقیت ورزشی را می‌توان به صورت زیر بیان کرد. شخصیت خودکارآمد ورزشکار از طریق احساس تعهد وی نسبت به عملکرد و وظایف ورزشی، زمینه‌های لازم برای موفقیت ورزشی را فراهم می‌سازد. این احساس تعهد باعث می‌شود که ورزشکار خود را وقف هدف‌های ورزشی نماید و راه‌های مناسب برای رسیدن به هدف را به خوبی شناسایی و انتخاب کند. احتمالاً شخصیت خودکارآمد ورزشکار از طریق مولفه دیگر خودکارآمدی، یعنی خودرهبری باعث می‌شود که ورزشکار احساس کند بر اوضاع مسلط است و می‌تواند تعیین کننده باشد. احساس تسلط بر اوضاع در ورزشکار این باور را به وجود می‌آورد که تلاش‌های وی بر موقعیت تأثیر خواهد گذاشت و او می‌تواند مسیر رویدادها را تغییر دهد و نتیجه مسابقه را تعیین کند. این باور، عملکرد ورزشکار را بهبود می‌بخشد و احتمال موفقیت را افزایش می‌دهد. مبارزه‌طلبی، ویژگی دیگر شخصیت خودکارآمد و خوشبین است. این ویژگی در زمینه‌های مختلف باعث می‌شود که فرد تغییرات و موقعیت‌ها را به عنوان چالش‌ها و فرصت‌هایی برای رشد و پیشرفت تلقی کند، نه محدودیت یا تهدید. مبارزه‌طلبی به ورزشکار کمك می‌کند که به جای اجتناب، کناره‌گیری و برخورد منفعل با موقعیت‌های خطیر و استرس‌زای ورزشی از آنها استفاده نماید. نتایج این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های هالوک(۲۰۱۹) و اسلامی(۱۳۹۶) همخوان می‌باشد.

در تبیین نقش پیش‌بین متغیر امیدواری می‌توان گفت به نظر می‌رسد امید، به کارکرد ورزشکاران در فعالیت‌های ورزشی می‌انجامد و در ورزشکار نیرویی ایجاد می‌کند تا خود را موجودی فعال در نظر بگیرد که قادر به خودنظم‌دهی و تنظیم رفتار است. امید در محیط ورزشی نیز باعث انگیزه درونی و موفقیت در ورزش می‌شود. افراد امیدوار بیشتر بر هدف‌های خود متمرکز می‌شوند و از انگیزه بیشتری نسبت به همتایان خود برخوردارند. ورزشکارانی که نسبت به ورزش بی‌علاقه و بی‌انگیزه باشند، احتمالاً به‌اندازه کافی تلاش

نمی‌کنند و این بی‌توجهی و عدم تلاش به نوبه خود به فرسودگی و ورزش‌زدگی منجر خواهد شد- در حالی‌که امید می‌تواند یک راهبرد مقابله‌ای قوی برای اهمال‌کاری باشد و سطح اضطراب را پایین بیاورد و از این طریق به کاهش فرسودگی منجر شود. از این‌رو، ورزشکارانی که سطح امیدواری بالاتری دارند، از راهبردهای حل مسئله و مقابله‌ای مؤثرتری در موقعیت‌های استرس‌زای ورزشی برخوردار خواهند بود. احتمالاً ورزشکارانی که از درجات بالای امید بهره می‌برند، به دیگران به عنوان منابع حمایتی و پایگاه‌هایی که می‌توانند به آن‌ها تکیه نمایند، می‌نگرند. همچنین این افراد از این اعتقاد برخوردارند که می‌توانند با چالش‌هایی که ممکن است در زندگی‌شان با آن‌ها روبرو شوند، سازگار شوند، شادی بالاتری را تجربه نمایند و از زندگی‌شان رضایت بیشتری خواهند داشت. از آنجا که به خود امید داشتن متناظر با عبارت اعتماد به نفس است، ورزشکاران موفق با تکیه به این گفتمان درونی که «من می‌توانم این کار را به پایان برسانم، من نباید شکست بخورم و ناامیدشوم» بیشتر موفقیت‌هایشان را می‌بینند تا شکست‌هایشان را. نتایج این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های میندا(۲۰۱۹)، بهات (۲۰۱۷) و عسکریان (۱۳۹۴) همخوان می‌باشد.

بالا بودن تعارض کار- خانواده در ورزشکاران می‌تواند با افزایش فرسودگی شغلی و شکست آنان همراه باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که این تعارض زمانی است که مسئولیت‌های محل ورزش یا مسابقه با مسئولیت‌های زندگی خانوادگی تداخل پیدا کنند. در نتیجه حضور فرد در نقش یک ورزشکار، سختی زیادی برای وی به وجود می‌آورد که منجر به پرهیز از مشارکت وی در نقش عضو خانواده می‌شود. چنانچه ورزش حرفه‌ای به عنوان یک شغل یا کار قلمداد شود، یکی از پیامدهای مهم ناتوانی در متعادل سازی تقاضاهای ورزش و خانواده، تعارض کار- خانواده است. تعارض کار- خانواده ممکن است زمانی اتفاق بیفتد که یک ورزشکار باید چندین نقش را با هم انجام دهد؛ به عنوان مثال، ورزشکار حرفه‌ای به عنوان یک همسر، پدر و در بعضی موارد شریک برای انجام مناسب هریک از این نقش‌ها، به زمان، انرژی و تعهد نیاز دارد؛ به این معنی که مشارکت در نقش کار (خانواده) برای مشارکت کامل در نقش خانواده (کار) ایجاد مشکل می‌کند. وقتی تعارض بین نقش‌های یک ورزشکار کاهش یابد، وی می‌تواند با فشارهای محیط خانواده و ورزش حرفه‌ای به صورت مجزا مقابله و از تداخل آنها پرهیز کند که در نتیجه، فرد از نظر احساسات و عواطف در سطح مطلوبی رار می‌گیرد و از ابراز پرخاشگری یا دیگر مشکلات روانی مانند اضطراب و افسردگی پرهیز می‌کند و احساس خستگی عاطفی کمتری را نیز تجربه می‌نماید. همچنین ورزشکار موفق، احساس یکپارچگی و یگانگی در شخصیت و رفتارهای خود دارد که باعث می‌شود احساس بیهودگی یا پوچی نکند و در مجموع علاوه بر رضایت خانوادگی، موفقیت ورزشی نیز داشته باشد. نتایج این یافته‌ها با پژوهش‌های تیلور(۲۰۱۹)، ژنگ (۲۰۱۸)، رضایی صوفی (۱۳۹۶) و حسینی‌نیا (۱۳۹۴) همخوان است.

سطوح بالای تاب‌آوری به ورزشکار کمک می‌کند تا از عواطف و هیجان‌های مثبت به منظور پشت سر نهادن تجربه‌های نامطلوب و بازگشت به وضعیت مطلوب استفاده کند. بعضی از محققان- به عنوان یك تبیین احتمالی- گفته‌اند که تاب‌آوری از طریق افزایش سطوح عواطف مثبت باعث تقویت عزت‌نفس و مقابله موفق با تجربه‌های منفی می‌شود (گولد و همکاران، ۲۰۱۴). بر اساس این تبیین، تاب‌آوری از طریق تقویت

عزت‌نفس به عنوان مکانیسم واسطه‌ای به انطباق‌پذیری مثبت منتهی می‌شود. این ویژگی‌های روانشناختی مثبت، به خصوص در شرایط دشوار و استرس‌زای مسابقه به ورزشکار کمك می‌کنند تا با اعتماد به نفس، تحمل سختی‌ها و انطباق مثبت با تجربه‌های تلخ و ناگوار مسابقه، احتمال موفقیت خود را افزایش دهد. از طرف دیگر، شایستگی و استحکام شخصی، یکی از مؤلفه‌های تاب‌آوری است. احتمال دیگری که برای تبیین یافته‌های این پژوهش مطرح می‌شود این است که تاب‌آوری از طریق تقویت شایستگی و استحکام شخصی با موفقیت ورزشی مرتبط می‌شود. بر این اساس، افزایش سطوح تاب‌آوری با افزایش شایستگی‌های شخصی و تقویت استحکام و قدرت شخصی باعث افزایش احتمال موفقیت ورزشی و کاهش سطح فشار روانی ادراک شده ورزشکاران می‌گردد. این یافته با نتایج پژوهش‌های سارکیلا(۲۰۱۹) و عرفانی (۱۳۹۶) همخوان می‌باشد.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد متغیر استرس ادراک شده رابطه معناداری با موفقیت ورزشکاران نداشت. در تبیین رد این این فرضیه، باید به این احتمال اشاره کرد که ممکن است رابطه این دو متغیر یک رابطه غیرخطی باشد؛ یعنی ورزشکاران معمولاً زمانی‌که دارای استرس خیلی زیاد یا خیلی کم هستند، از موفقیت‌شان کاسته می‌شود. همچنین، می‌توان اظهار داشت که در اجرای ماهرانه حرکات، انگیختگی، تنش و هیجان ناشی از آن در بسیاری از رشته‌های ورزشی امری عادی است. اصرار به پیروز شدن و خطر باختن در مسابقه از منابع مهم انگیختگی و استرس بازیکنان می‌باشد. سطوح پایین انگیختگی به حالت‌های شبیه به خواب می‌ماند و سطوح بالای آن با حالت‌های هوشیاری و آشفتگی شدید که در شرایط حساس بین مرگ و زندگی دیده می‌شود، همراه است. در فعالیت‌های ورزشی مطابق با اصل U وارونه[1]، معمولاً بهترین اجرا در حد متوسط از انگیختگی دیده می‌شود و به همین ترتیب اگر انگیختگی افزایش یابد، اجرا ضعیف‌تر می‌شود. همچنین اجرای مهارت‌های پیچیده و ورزش‌های نیازمند دقت و تصمیم گیری که با کنترل ظریف عضلانی همراه هستند، با سطح استرس پایین‌تر بهتر انجام می‌شوند (مثل شطرنج و یا تیراندازی)- در حالی که مهارت‌هایی که با عضلات بزرگتر انجام می‌شوند مثل وزنه‌برداری یا کشتی به سطح انگیختگی و هیجان بیشتری نیاز دارند. نتایج این یافته‌ها با پژوهش‌های سانی اوگلو (۲۰۱۷)، کاکاوند (۱۳۹۵)، احدی (۱۳۹۴)، جمالی (۱۳۹۴) و اصفهانی (۱۳۹۱) همخوان می‌باشد.

بدین ترتیب، پیشنهاد می‌گردد ورزشکاران برای کسب موفقیت و کاهش استرس، مهارت کنترل استرس را متناسب با انگیختگی مورد نیاز برای رشته ورزشی خاص خود در حین تمرینات بیاموزند. همچنین به منظور جلوگیری از عوارض فرسودگی شغلی باید آگاهی خانواده ورزشکاران از ورزش قهرمانی ارتقا یابد تا بتوان در جهت افزایش میزان حمایت‌های سرپرست و خانواده و کاهش تعارض کار- خانواده گام برداشت.

با توجه به جمیع عوامل فوق و همچنین رابطه مثبت و معنی دار سرمایه روانشناختی و کسب موفقیت ورزشکاران، پیشنهاد می‌گردد مربیان از طریق دوره‌های آموزشی و خانواده‌ها نیز از طریق ایجاد جو حمایتی، ابهامات و دغدغه‌های فکری ورزشکاران را کاهش دهند تا با خوش بینی و اعتماد به نفس بیشتری بتوانند در مسابقات قهرمانی ظاهر شوند.

1. Inverted- U principle

منابع

- ابوالمعالی الحسینی، خدیجه و رستم‌آبادی، فرحناز .(۱۳۹۷). «**مقایسه ابعاد سرمایه روانشناختی بین زنان ورزشکار و غیرورزشکار**». پژوهش سلامت. ۳(۲): صص ۸۲-۸۸.
- احدی، بهزاد؛ محرم‌زاده، مهرداد؛ مجیدی، چالاك و رسول‌آذر، گلاله. (۱۳۹۴). «**بررسی عوامل تنش‌زای شغلی و سازمانی کادر فنی تیم‌های شرکت کننده در شانزدهمین دوره مسابقات والیبال جوانان آسیا**». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۲ (۱۴): صص ۱۱-۲۲.
- اسلامی، محمدعلی؛ آزادی، یدالله؛ زندی، حسن و عمادالدین، زینب السادات. (۱۳۹۶). «**رابطه بین خوشبینی و خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت ورزشی در دانشجویان رشته تربیت بدنی**». ۸(۳۲): صص ۱۱۱-۱۳۲.
- اصفهانی، نوشین؛ قزلسفلو، حمیدرضا و مصطفی‌لو، علی. (۱۳۹۱). «**تأثیر ویژگی‌های رفتاری و آشفتگی قبل از مسابقه بر اعتماد به نفس و موفقیت ورزشکاران انفرادی نخبه**». پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی. ۲ (۳): صص ۱۱۷-۱۲۸.
- انیسی، ج؛ مجدیان، م؛ جوشنلو، م و گوهری، کامل. (۱۳۹۰). «**بررسی اعتبار و روایی فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی نئو و استرس ادراک شده در دانشجویان**». علوم رفتاری. ۵(۴): صص ۲۸-.۱۷
- بیغرض، محمد؛ باقری، قدرت‌اله و صابری، علی. (۱۳۹۵). «**سرمایه روانشناختی بازیکنان: نقش رهبری معنوی و سرمایه اجتماعی**». مطالعات روانشناسی ورزشی. ۱۷: صص ۱۳۹-۱۵۶.
- جمالی‌گله، محمود؛ جباری، ناهید و مرادی، محمدرضا. (۱۳۹۴). «**رابطه تحلیل‌رفتگی شغلی با منابع استرس و شیوه‌های مقابله با آن در داوران لیگ برتر فوتبال ایران**». مدیریت ورزشی.۷ (۶): صص ۸۲۸-۸۱۵.
- حسینی‌نیا، سیدرضا؛ داروغه، ناهید و بحرالعلوم، حسن. (۱۳۹۴). «**ارتباط مشارکت والدین با عزت نفس، شایستگی ادراک شده و تعهد ورزشی رزمی‌کاران نوجوان**». مطالعات روانشناسی ورزشی. ۲ (۱۳): صص ۳۹-۵۴.
- رضایی‌صوفی، مرتضی و شعبانی، عباس. (۱۳۹۶). «**تحلیل ورزش قهرمانی کشور به روش SWOT**». دوفصلنامه مدیریت و توسعه ورزش. ۱ (۱۰): صص ۸۷-۱۰۳.
- روزبهانی، محبوبه؛ اکبری یزدی، حسین و الهی، علیرضا. (۱۳۹۶). «**نقش میانجی وجدان کاری و بدبینی سازمانی در ارتباط بین سرمایه روانشناختی و عملکرد کارکنان وزارت ورزش و جوانان ایران**». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۳ (۱۵): صص ۵۱-۶۰.
- سجادی، سید نصراله؛ صفری، حمیدرضا؛ ساعتچیان، وحید و رسولی، سیدمهدی. (۱۳۹۲). «**اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت کاروان ورزشی ایران در بازی‌های آسیایی ۲۰۰۲ گوانجو**». پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی. ۳ (۵): صص ۱-۱۴.
- عرفانی، نصراله و پارساجو، علی. (۱۳۹۶). «**راهکارهای توسعه اخلاق جوانمردی در بین ورزشکاران بخش قهرمانی استان همدان**». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۷ (۱۴): صص ۱۷-۲۷.
- عسکریان، فریبا؛ جعفری، افشار و فخری، فرناز. (۱۳۹۴). «**عوامل مؤثر بر عملکرد ورزش قهرمانی در ایران**». مطالعات مدیریت ورزشی. ۲۹: صص ۳۷-۵۰.
- عسگری، پرویز؛ حیدری، علیرضا و نادری، فرح. (۱۳۹۲). **راهنمای آزمون‌های روانشناختی**. اهواز: دانشگاه آزاد

اسلامی، واحد اهواز.

- فرزی، حامد؛ عباسی، همایون؛ سوری، ابوذر و نظری، فرهاد. (۱۳۹۲). «**تعیین رابطه سخت‌رویی و انگیزه پیشرفت با احساس از موفقیت ورزشی در دانشجویان ورزشکار دانشگاه‌های ایران و عراق**». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۲ (۳): صص ۷۵-۸۸.
- کاکاوند، علیرضا و دمرچلی، نسیم. (۱۳۹۵). «**نقش میانجی استرس ادراک شده در رابطه ویژگی‌های شخصیت با پرفشاری خون در سالمندان**». مجله روانشناسی پیری. ۲ (۴): صص ۲۷۱-۲۷۹.
- هاشمی شیخ شبانی، سید اسماعیل و تقی پور منوچهر. (۱۳۸۸). «**بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس تعارض کار- خانواده**». کنفرانس سالانه انجمن روانشناسان نیوزیلند، ص ۷.
- Bhat, S. A. (2017). **"Psychological capital as related to life satisfaction among sports coaches".** National Journal of Multidisciplinary Research and Development, 2 (3), 300-302.
- Carikci, I. (2003). **Gender different in work-family conflict among managers in Turkey.** Non-Western Perspective.
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. A. (1983). **"Global measure of perceived stress".** Journal of Health Social Behavior, 24, 385-396.
- Dirmanchi Niloufar, Khanjani, Mohammad Saeed. (2019). **"Comparison of Resilience and Self-Efficacy in Athletes and Non-Athletes with Disabilities Caused by Spinal Cord Injury".** Iranian Journal of PSYCHIATRY AND CLINICAL PSYCHOLOGY, 25(2):150-163.
- Gould, D., Greenleaf, C., Guinan, D., Dieffenbach, K., & McCann, S. (2014). **"Pursuing Performance Excellence: Lessons Learned from Olympic Athletes and Coaches".** Journal of Excellence, 4, 20-43.
- Haluk Sivrikaya, M. (2019). **"The Role of Self-efficacy on Performance of Sports Skills of Football Players".** Journal of Education and Training Studies, 6(12): 75-79.
- Lee, H. M., Chou, M.J., Chin, C. H., & Wu, H. T. (2017). **"The Relationship between Psychological Capital and Professional Commitment of Preschool Teachers: The Moderating Role of Working Years".** Universal Journal of Educational Research, 5 (5): 891-900.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). **"Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction".** Personnel psychology, 60 (3): 541-572.
- Luthans, F., Morgan, Y., & Carolyn, M. (2017). **"Psychological Capital: An Evidence-Based Positive Approach".** Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior, 4 (17): 1-42.
- Miçoogullari, B., O., & Ekmekçi, R. (2017). **"Evaluation of a Psychological Skill Train-**

ing Program on Mental Toughness and Psychological Wellbeing for Professional Soccer Players". Universal Journal of Educational Research, 5 (12): 2312-2319.

- Minda Mateusz, Piasecka, Agata. (2019). **"Style of coping with stress and hope for success among the youth attending the Athletic Sports Championships".** Journal of Education, Health and Sport.9 (5):161-171.
- Sanioglu, A., Ulker, M., & Sanioglu, T. Z. (2017). **"The effect of trait anxiety on success in individual athletes".** Turkish Journal of Sport and Exercise, 19, 2, 289-295.
- Sorkkila Matilda, Tolvanen Asko, Aunola Kaisa. (2019). **"The role of resilience in student-athletes' sport and school burnout and dropout: A longitudinal person-oriented study".** Medicine and science in sports, 29(7), 1059-1067.
- Taylor, Elizabeth A.; Huml, Matt R.; Dixon, Marlene, A. (2019). **"Work holism in Sport: A Mediated Model of Work–Family Conflict and Burnout".** Journal of Sport Management. 33 (4), p249-260.
- Yildiz, E. (2018). **"A Case Study on Relationships Between Psychological Capital, Personality and Organizational Commitment".** International Journal of Business Administration, 9 (2) 99-122.
- Zheng, J., & Wu, G. (2018). **"Work-Family Conflict, Perceived Organizational Support and Professional Commitment: A Mediation Mechanism for Chinese Project Professional".** International Journal of Environmental Research and Public Health, 15 (1), 1-23.

۱۱

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش

مجتبی خزاعی اسفزار[۱]
ایمان صفایی[۲]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۲/۱۸
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۸/۶/۷

هدف پژوهش حاضر، بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش بود. این پژوهش ازلحاظ ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و از نظر هدف یک پژوهش کاربردی بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه شهروندان بیرجندی تشکیل می‌دادند که تعداد آن‌ها نامشخص بود و از طریق جدول مورگان، ۳۸۴ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای گردآوری و سنجش عوامل مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش‌های همگانی و قهرمانی از پرسشنامه استاندارد غفوری (۱۳۸۲) استفاده گردید. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از روش‌های آماری توصیفی و ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تی تک نمونه‌ای مستقل و آزمون فریدمن با کمک نرم‌افزار SPSS و PLS بهره‌گیری شد. نتایج نشان داد رسانه‌های گروهی، تقاضای اجتماعی، ساختار سازمان‌های ورزشی، سازمان‌های غیرورزشی و جهانی‌سازی و ارتباطات به ترتیب بیشترین تأثیر را در گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش داشتند. بنابراین لازم است تا مدیران ورزشی به همراه سایر مدیران، اتاق فکر مشترکی را در جهت شناسایی بهتر نیازهای ورزشی شهروندان در جامعه تشکیل دهند. به علاوه، لازم است تا ورزش همگانی به دلیل وجود تقاضای اجتماعی برای آن و همچنین ورزش قهرمانی به دلیل ایجاد موقعیت جهانی برای کشور، به‌عنوان دو محور مهم در برنامه‌ریزی‌های ورزشی مدنظر قرار گیرند.

واژگان کلیدی: ورزش همگانی، ورزش قهرمانی، شهروندان بیرجند و عوامل مؤثر

---

۱. کارشناس ارشد تربیت بدنی، گروه تربیت بدنی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران
۲. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: Safaei@iaubir.ac.ir

مقدمه

در اکثر کشـورهای دنیا با جهانی و مدرنیته شـدن زندگی افراد، الگوهای رفتاری زندگی آنان به‌طور اساسـی دگرگون شـده اسـت. این تغییـرات دو نتیجه در بر داشـته اسـت: کاهـش در فعالیت‌های جسـمانی و افزایش اسـتفاده از الگوهای تغذیه‌ای ناسـالم که درنتیجه، لزوم ارائه برنامه‌های ورزشـی بیشـتر در جامعه را دو چندان می‌سـازد (شولنکورف[1]، ۲۰۱۹). مشـارکت در فعالیت‌های ورزشـی موجب عملکرد بهتر و سلامت جسمانی و روان‌شـناختی افراد خواهد شـد (هووارد و همکاران[2]، ۲۰۱۸). همچنین حضور مسـتمر افراد در فعالیت‌های ورزشـی می‌توانـد مزایای بیشـمار دیگـری را برای آنان دربر داشـته باشـد. ازایـن‌رو، دولت‌هـا و به خصوص سازمان‌های ورزشی به‌عنوان یکی از رسالت‌های مهم خویش سعی می‌کنند تا ارائه خدمات ورزشی را گسترش دهند و در تلاش‌اند تا با اجرای سیاسـت‌ها و دسـتورالعمل‌هایی در این زمینه، مشـارکت ورزشـی را در جامعه ارتقا بخشـند (دابل و همکاران[3]، ۲۰۱۸). درک و تعریف درست از مفهوم ورزش ضروری است، چراکه افراد با نگرش‌های گوناگون و از زاویه دید خود از آن هم‌زمان بجای واژه‌های فعالیت جسمانی یا فعالیت اوقات فراغت و تفریحی اسـتفاده می‌کنند (آیزاوا و همکاران[4]، ۲۰۱۸). ورزش عبارت اسـت از تمام اشکال فعالیت جسمانی که به آمادگی جسـمانی، سـلامت روانی و عقلانی و تعاملات متقابل اجتماعی کمک می‌کنند. این موارد شـامل بازی‌های مختلف جهانی و بومی- سنتی، تفریحات و ورزش‌های رقابتی یا انگیزشی سازمان‌یافته است (تهذیبی، ۱۳۹۴). ورزش همگانی مفهومی چتر مانند اسـت که مجموعه‌ای از مدیریت‌ها و وظایف را شـامل می‌شـود. این ورزش منعکس‌کننده ایدئولوژی‌هاسـت و به سیاسـت‌های سازمانی مربوطه و تکالیفی که به ارتقای عدالت و برابری در جامعه منجر می‌شـود، اشـاره دارد (دابل و همکاران، ۲۰۱۸). ورزش قهرمانی را ورزش‌های رقابتی و سـازمان‌یافته‌ای می‌دانند که ورزشـکاران ماهر در آن متناسب با اسـتانداردهای تعیین‌شده توسط سازمان‌های ورزشی برای کسـب رتبه‌های قهرمانی در مسابقات رسمی تلاش می‌کنند (رضایی صوفی و همکاران، ۱۳۹۶).

مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۳ قطعنامه‌ای را در همین زمینه با نام «ورزش به‌عنوان ابزاری برای ترویج و ترغیب به آموزش، سلامت عمومی، توسعه و صلح» به تصویب رساند و زمینه را برای ورود ورزش در حوزه‌های مرتبط با توسـعه در سـطح جهانی فراهم کرد. در پی این اقدام سازمان ملل، حامیان بین‌المللی نظیر کمیتـه بین‌المللی المپیـک، فیفا[5] و یونیسـف[6] آن را مدنظر قراردادنـد و به‌عنوان مبنای کار خـود تعریف نمودند (بارنت[7]، ۲۰۱۰).

ورزش، فعالیتی کاربردی و یک حوزه دانشـی متمرکز اسـت که با به اشـتراک‌گذاری دانش حاصل از افراد و مراکز مختلف سـازمانی و داوطلبان ایجاد شـده اسـت. بنابراین امروزه ارائه خدمات ورزشـی مطلوب، یکی از

1. Schulenkorf
2. Howard et al.
3. Dobbel et al.
4. Aizawa et al.
5. FIFA
6. UNISEF
7. Burnett

بزرگ‌ترین چالش‌های سازمان‌ها و سیاست‌گذاران به شمار می‌رود. (ویلیم و همکاران[1]، ۲۰۱۸). از جمله دیگر موضوعات بسیار مهم در مقوله رشد و گسترش ورزش همگانی و قهرمانی که باید به‌صورت دقیق مورد ارزیابی قرار گیرد، عوامل تأثیرگذار بر گرایش مردم به سمت این فعالیت‌های ورزشی است (سنچولی و همکاران، ۱۳۹۴). نتایج پژوهش وانگ[2] (۲۰۱۷) نشان داد که علاوه بر عوامل گوناگون فردی، انگیزش به ورزش تحت تأثیر عوامل محیطی و اجتماعی مختلفی قرار می‌گیرد. درواقع، لازمه اینکه افراد جامعه را به‌سوی ورزش و فعالیت‌های ورزشی سوق دهیم این است که بدانیم چه عواملی سبب شده‌اند که افرادی که در جامعه ورزش می‌کنند، به این فعالیت‌ها روی بیاورند (تهذیبی، ۱۳۹۴).

ارائه خدمات ورزشی به‌منظور ارتقای سلامت عمومی در جامعه تحت تأثیر عوامل متعدد درون و برون سازمانی قرار دارد. برخی از محققان در یک تقسیم‌بندی این عوامل را با توجه به اهمیت آن‌ها به عواملی مانند اجتماعی- زیستی که در محیط فرد قرار دارند، برمی‌شمارند (گارکیچ و همکاران[3]، ۲۰۱۷). همچنین برخی از عوامل بین فردی، درون فردی، سازمانی و اجتماعی را نیز می‌توان بر نگرش و رفتار افراد در گرایش به ورزش مؤثر دانست. ازجمله عوامل بین فردی می‌توان به محدودیت‌های فردی و عوامل تسهیل‌کننده مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، تعارضات بین افراد و مسائل فرهنگی و اجتماعی اشاره کرد. از عوامل مرتبط با طراحی و ساختار برنامه‌های ورزشی می‌توان از موفقیت‌های به‌دست‌آمده در تجارب قبلی فرد از شرکت در آن برنامه‌ها نام برد. عوامل درون فردی شامل مشکلات مالی، تفاوت‌های فرهنگی، جنسیتی و آگاهی‌ها و دانش ورزشی فرد می‌باشد. از عوامل مرتبط با ساختار سازمان‌های ورزشی می‌توان به محیط فیزیکی آن از قبیل محل قرارگیری مجموعه ورزشی و در دسترس بودن وسایل نقلیه و امکانات نقل‌وانتقال به محل ورزش و همچنین متناسب بودن برنامه‌های ورزشی با علایق و سلایق شرکت‌کنندگان و ظرفیت پذیرش سازمان‌های ورزشی اشاره نمود (راو و همکاران[4]، ۲۰۱۳). اریک تیبات[5] (۲۰۱۷) در مطالعه خود دریافت که پول و زمان از مهم‌ترین عوامل مؤثر مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی است. او پیشنهاد می‌کند که سیاست‌گذاران ورزشی از طریق گسترش زمین‌های چمن، باشگاه‌های ورزشی عمومی، کمپ‌ها و زیرساخت‌های ورزشی از قبیل استخرهای مختص افراد با درآمد پایین امکان مشارکت هرچه بیشتر را برای این دسته از افراد فراهم آورند. همچنین دولت می‌تواند به‌منظور تشویق افراد در جهت حضور در رویدادهای ورزشی و مراکز سلامت و تناسب‌اندام که خارج از چارچوب باشگاه‌های خصوصی است- مانند فعالیت‌های پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری و دویدن که برگزاری آن برای دولت مقرون‌به‌صرفه تر می‌باشد- امکان مشارکت بیشتر را فراهم آورد. به علاوه، دولت می‌تواند با دادن کوپن‌هایی افراد را به شرکت در فعالیت‌های ورزشی ترغیب نماید. چیاه و همکاران[6] (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان «عوامل تأثیرگذار در تصمیم مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی» دریافتند که سطح درآمدی،

1. Willeem et al.
2. Wang
3. Garkisch et al.
4. Rowe et al.
5. Thibaut
6. Cheah et al.

جنسیت و وضعیت شغلی با تصمیم و میزان مشارکت در ورزش رابطه دارد. همچنین سبک زندگی و وضعیت سلامت افراد نیز نقش مهمی را در مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ایفا می‌کند که این یافته به مدیران در تعیین سیاست‌های کلی خود در راستای افزایش مشارکت در ورزش کمک قابل‌توجهی می‌نماید.

از دیگر عوامل اثرگذار در گرایش به ورزش توسط افراد، مسائل فرهنگی و اجتماعی است. این عوامل می‌توانند باورها، نگرش‌ها و عملکردها را تحت تأثیر خود قرار دهند. در این میان، رسانه‌های گروهی یکی از ابزارهای اساسی برای بررسی مسائل اجتماعی، اطلاع‌رسانی و آموزشی و عاملی بسیار مؤثری در شکل‌گیری ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی به شمار می‌آیند. امروزه وجود و کاربرد وسایل ارتباط‌جمعی، وسعت، نفوذ و تأثیرات آن بسیار زیاد شده است؛ به‌طوری‌که وسایل ارتباط‌جمعی برای تثبیت، حفظ و تحکیم سلطه فرهنگی و سیاسی قدرت‌های استعماری حتی بر نیروهای نظامی برتری دارد و ابزار مؤثر و نیرومندی برای تسخیر هویت، افکار و اذهان عمومی محسوب می‌شوند (خالدیان و همکاران، ۱۳۹۲).

رحیمی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود دریافتند که عوامل فرهنگی و فردی نقش بسزایی در توسعه ورزش همگانی دارد. همچنین در پژوهشی دیگر نشان داده شد که سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با تأثیری که بر سرمایه فرهنگی ورزش دارند، گرایش شهروندان را متأثر می‌سازند؛ یعنی هرچقدر خانواده (پدر، مادر، برادران و خواهران و ...) دوستان و همکاران فرد را به ورزش تشویق کنند و هرچقدر سازمان‌های دولتی (شهرداری، تربیت‌بدنی و ...) و دانشگاه‌ها، امکانات ورزشی بیشتری را برای شهروندان فراهم کنند، سرمایه فرهنگی ورزش محور تقویت می‌شود و از طرف دیگر، این نوع سرمایه می‌تواند گرایش شهروندان به ورزش را افزایش دهد (معین‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۱).

ابیویه[1] و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «کمپین رسانه‌های جمعی فعالیت بدنی را بهبود می‌بخشد» دریافتند که رسانه‌های جمعی اثر روشنی بر ترویج پیاده‌روی که از زیرشاخه‌های ورزش همگانی می‌باشد داشته‌اند. به علاوه، نتایج پژوهش پوتوارکا و همکاران[2] (۲۰۱۹) با عنوان «عوامل مؤثر بر قصد شرکت‌کنندگان به انجام فعالیت‌های ورزشی» نشان داد که تماشای مسابقات دوچرخه‌سواری رقابت‌های ورزشکاران نخبه از تلویزیون موجب تحریک آنان به شرکت در فعالیت‌های ورزشی دوچرخه‌سواری می‌شود.

از عوامل دیگر اثرگذار بر گرایش به ورزش، تقاضای اجتماعی است. تقاضای اجتماعی، جمع تقاضای افراد است؛ یعنی تمام عوامل مؤثر بر تقاضای فرد بر تقاضای جمعی نیز مؤثر است. در تعریفی دیگر، تقاضای اجتماعی به معنی تعیین اولویت تعریف شده است. توجه به تقاضای اجتماعی، برنامه ریزان را از گرفتار شدن در گرداب بی‌برنامگی رهایی می‌بخشد (فاضل نیا و همکاران، ۱۳۹۲). چیاه و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود از موارد تأثیرگذار در افزایش تقاضای اجتماعی به ورزش به ارائه تسهیلات و امکانات عمومی ورزشی توسط سازمان‌های گوناگون نام می‌برند. همچنین معمولاً استقبال از تسهیلات عمومی ورزشی بیشتر از بخش خصوصی است. لذا این مدیران و بخصوص مدیران ورزشی هستند که با فراهم نمودن این‌گونه تسهیلات

1. Abioye et al.
2. Potwarka et al.

موجب اســتقبال هرچه بیشــتر افراد جامعه به ورزش می‌شــوند. نتایج پژوهش وانگ و همکاران (۲۰۱۷) نشان داد که حمایت مدیران از ورزش موجب جلب مشــارکت افراد به فعالیت‌های ورزشــی می‌شــود. همچنین آنان دریافتند که احساس افراد از حمایت شدن توسط مدیران می‌تواند نقش بسزایی در ادامه مشارکت ورزشی داشته باشد. به علاوه، صرف‌نظر از فراهم بودن تسهیلات ورزشی، دسترسی و اطلاع و آگاهی از وجود این تسهیلات و همچنین نوع برنامه تمرینی متناسب با نیاز افراد را از عوامل تأثیرگذار در مشارکت آنان در فعالیت‌های ورزشی بر شمرده شده است.

موتر و همکاران[1] (۲۰۱۴) بیان می‌کنند که موفقیت‌های ورزشــی که فرد در تجربیات گذشــته خود به دست آورده اســت، بر انگیزه مشــارکت او در فعالیت‌های ورزشــی آینده تأثیرگذار اســت. این افراد از آمادگی بیشتری نســبت به ســایر افراد برای تغییر در ســبک زندگی خود از بی‌تحرکی به انجام فعالیت‌های ورزشــی با ترغیب و تشــویق اعضای خانــواده، مربیان یا افراد عضو در گروه‌های ورزشــی برخوردارند. همچنین نتایج نشــان داد که حضور بانوان در فعالیت‌های ورزشــی با افزایش ســن و تجربه آنان نتیجه معکوس دارد. به عبارت دیگر، هرچه بانوان به دوره ســالمندی نزدیک می‌شوند، مشــارکت آنان در ورزش به دلایل دوری از مکان‌های ورزشی و عدم تناســب شــدت تمرینات با نیازهایشــان، کمتر می‌شــود و همین امــر موجب کاهش تقاضای زنــان به ورزش با افزایش ســن می‌شــود. هارک و همکاران[2] (۲۰۱۷) با توجه به یافته‌های حاصل از پژوهش خود اظهار می‌دارند که احتمال مشــارکت ورزشــی کســانی که به دنبال توسعه سلامت عمومی، تندرســتی و اجتماعی شدن هستند بیشــتر است. ازاین‌رو، آنها بیشــتر در ورزش ســرمایه‌گذاری می‌کنند. لی و همکاران[3] (۲۰۱۸) نیز در پژوهشی دریافتنــد که جذابیت‌هــای محیطی می‌تواند بر انگیزه و رفتار افراد در قصد شــرکت در یک فعالیت ورزشــی یا تفریحی اثرگذار باشد. بنابراین، این نکته اهمیت دارد که سیاست‌گذاری‌ها در راستای ارتقای جاذبه‌های بصری و محیــط طبیعی صورت گیرد. ازاین‌رو، راهبردهای بهره‌گیــری از جذابیت‌های محیط طبیعی می‌تواند به عنوان بخشــی از برنامه‌ریزی‌هــای مدیران در جهت اثرگــذاری بر نگرش افراد به‌منظور شــرکت در فعالیت‌های اوقات فراغــت مورد توجه قرار گیرد؛ چنان که تنظیم مقررات و سیاســت‌هایی در جهت برگزاری فعالیت‌های ورزشــی همگانی در محیط‌های زیبا می‌تواند به‌عنوان یک میانجی در ترغیب انگیزه‌های درونی افراد نقش بسزایی داشته باشــد. تبلیغات مثبت در رسانه‌ها می‌تواند موجب بالا بردن جنبه‌های شناختی افراد شرکت‌کننده در ورزش‌های اوقات فراغت و تصویرســازی مثبت از طریق شبیه‌ســازی اثرات مثبت ناشــی از شرکت در فعالیت‌های ورزشی در ذهــن و نگرش فرد صورت گیرد. به‌طورکلی قبل از تعیین راهبردهای جدید ورزشــی، باید تقاضای اجتماعی طی مطالعه‌ای جداگانه تعیین و راهبردها بر اســاس نیازهای جامعه تدوین شــوند. تمام ســازمان‌ها باید به این بــاور برســند که برنامه‌های خود را بر اســاس تقاضــای اجتماعی طراحــی کنند و از راهبرد واحدی (رســمی نه جاری) تبعیت نمایند. عدم وجود فهم مشترک سبب شده که هر فرد یا گروهی بر اساس عقاید خود، راهبردهای

1. Mutter et al.
2. Hurk
3. Lee

غیررسمی تدوین و حتی اجرا کند. هرچند فرآیند جهانی‌سازی، نیازها و گرایش‌ها را تقریباً همسان کرده یا در حال یکسان‌سازی آن‌هاست (ایچبرگ[1]، ۲۰۰۳).

از دیگر عوامل اثرگذار می‌توان به تأثیر سازمان‌های ورزشی و ساختار سازمان‌های غیرورزشی بر گرایش به ورزش اشاره نمود. به دلیل نقش و اهمیت تربیت‌بدنی و ورزش در جوامع، جنبش‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مختلفی به وجود آمده‌اند که موجب شکل‌گیری صنعت ورزش شده‌اند. در این صنعت، انواع سازمان‌های عمومی و خصوصی به فعالیت مشغول‌اند که برخی ماهیت ورزشی دارند و بعضی از بیرون از حوزهٔ ورزش به آن وارد شده‌اند. از سوی دیگر، به دلیل مشکلات مالی بسیار زیاد ازجمله محدودیت منابع مالی دولتی در ورزش، رویه‌ای به وجود آمده است که ورزش باید با سایر حوزه‌ها برای کسب سود دوطرفه و رابطه برد - برد تلاش کند (کشاورز و همکاران، ۱۳۹۵).

میلارد[2] (۲۰۱۵) در پژوهش خود دریافت که گشودن درب‌های سازمان‌های دولتی به روی مردم به طوری که با بسیج تمامی امکانات و منابع در جهت بهبود وضعیت اجتماعی مردم صورت گیرد، سبب مشارکت بیشتر افراد در فعالیت‌های ورزشی اجتماعی خواهد شد. نتایج پژوهش ایمی و همکاران[3] (۲۰۱۷) نشان داد که وجود ساختارهای سازمانی مشخص و تدارک تسهیلات ورزشی بیشتر و باکیفیت بهتر با همکاری تمامی سازمان‌های کشوری سبب مشارکت بیشتر افراد در فعالیت‌های ورزشی خواهد شد. در همین راستا، لینا و همکاران[4] (۲۰۱۶) بیان می‌کنند که نیاز است تا سازمان‌های مختلف به ارائه خدمات برابر و یکسان ورزشی به همه اقشار جامعه اقدام کنند. خدمات برابر ورزش همگانی، یک اصطلاح عمومی در بر گیرنده همه انواع فعالیت‌های بدنی و خدماتی است که رضایت عمومی افراد را برای اجرای ورزش‌های همگانی در پی دارد، نیازهای مردم را در همه جنبه‌ها رعایت می‌کند، مبنای آن مردم- محور است، همه شهروندان از فرصت‌های خدمات برابر ورزش همگانی برخوردارند و در آن سهیم می‌باشند و دولت با منابع مالی خود افراد را در این زمینه حمایت می‌کند. ویکر و همکاران[5] (۲۰۰۹)، در پژوهشی با عنوان «حمایت از ورزش همگانی برای همه گروه‌های سنی: تأثیر زیرساخت‌های ورزشی» دریافتند که بدون در نظر گرفتن شرایط شخصی، اجتماعی و اقتصادی و با توجه به اصل برابری همه افراد جامعه، وجود زیرساخت‌ها در این حوزه بر میزان مشارکت افراد در ورزش اثرات معنادار و بالایی دارد. لذا پیشنهاد می‌کنند مدیران ورزشی برای ارتقای زیرساخت‌های ورزشی و درنتیجه مادام‌العمری کردن ورزش باید برنامه‌ریزی صحیح داشته باشند. (اندرسون و همکاران[6]، ۲۰۱۹) آنها با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش خود بیان می‌کنند که سازمان‌های ورزشی می‌توانند به‌منظور ارائه خدمات مطلوب‌تر به افراد با آگاهی از چالش‌های پیش روی آنان برای پرداختن به ورزش، سطح مناسب فعالیت ورزشی برای هر فرد و ارائه خدمات ورزشی در مکان‌های در دسترس افرادی که قصد شرکت در فعالیت‌های ورزشی را

1. Eichberg
2. Millard
3. Eime
4. Lina et al.
5. Wicker et al.
6. Anderson et al.

دارند، انگیزه مشارکت آنان را افزایش دهند.

نتایج پژوهش راگیوتا و همکاران[1] (۲۰۱۹) نشان داد که مدیران می‌توانند با درک صحیح نیازهای افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی و آگاهی کامل از سن، جنسیت، سطح تمرین و وضعیت سلامت پزشکی آنان، به ارائه خدمات مطلوب‌تر به آنان در جهت افزایش تقاضا برای فعالیت ورزشی گام بردارند. همچنین مدیران باید سعی کنند تا خدمات مطلوب‌تری را فراتر از تصور مشتری فراهم آورند. آن‌ها باید قصدشان را نه‌تنها بر روی تصویرسازی مثبت از فعالیت‌های ورزشی متمرکز کنند، بلکه باید در افراد این احساس را به وجود بیاورند که برنامه‌های ورزشی تدارک دیده‌شده منحصربه آن افراد و مختص و مطابق با نیازهای جسمانی و روانی آن‌هاست و به بهبود همه‌جانبه آن‌ها کمک می‌کند. در صورت برنامه‌ریزی دقیق‌تر در جهت علایق و خواسته‌های افراد و افزایش حس وفاداری، خود تقویتی و اعتماد به مثبت بودن تأثیر فعالیت‌ها در آنان، می‌توان زمینه جذب بیشتر افراد را به فعالیت‌های ورزشی پدید آورد.

از دیگر عوامل تأثیرگذار در گرایش افراد به ورزش، جهانی‌سازی می‌باشد. جهانی‌سازی، فرآیند تغییر سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که به ایجاد روابط بیشتر و درآمیختگی افزون‌تر منجر خواهد شد. جهانی‌شدن موجب تأثیرگذاری بر بسیاری از پدیده‌های اجتماعی ازجمله ورزش گردیده و شاهد این مدعا، فرایند برگزاری مسابقات جهانی ازجمله المپیک و جام جهانی است. امروزه ورزش به تجارتی بزرگ و صنعتی پویا تبدیل‌شده است و شرکت‌های بزرگ نیز به‌شدت به ورزش توجه نشان می‌دهند (سپاهی، ۱۳۹۵). نتایج پژوهش آیزاوا و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که برگزاری مسابقات در مقیاس جهانی مانند المپیک ۱۹۶۴ توکیو تأثیر بسیاری در جهانی‌سازی ورزش ملی و جذب افراد در سنین مختلف به خصوص سالمندان به ورزش خواهد داشت. درواقع، تجربه افراد با شرکت در المپیک باعث شد تا در سالیان پیش روی عمر خود به ورزش و انجام فعالیت‌های گوناگون ورزشی و اوقات فراغت پایبند باشند. مک ری[2] (۲۰۱۷) اظهار می‌دارد که برگزاری رویدادها در مقیاس جهانی بر نگرش فرد به ورزش اثرگذار است و نگرش مثبت افراد به ورزش باعث شرکت آنان در فعالیت ورزشی می‌شود. از تأثیرات برگزاری رویدادها می‌توان بر تغییر سیاست‌گذاری‌ها، رفتار مردم جامعه و محیط اجتماعی که ناشی از تغییر فرهنگ آنان است، اشاره کرد. درنتیجه، تجربه بازی‌های المپیک به‌عنوان کشور میزبان برگزارکننده رویداد نه تنها برای جامعه مؤثر است، بلکه با فراهم آوردن زیرساخت‌های ورزشی مدرن و به روز باعث تحریک افراد به شرکت در فعالیت‌های ورزشی خواهد شد. در همین زمینه آیزاوا و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که طبق «نظریه اثر خواب»، برگزاری رویدادها در مقیاس جهانی سبب می‌شود تا افراد با گذر سن و با تجربه‌ای که از شرکت در این رویدادها به دست می‌آورند، برخلاف دوران جوانی اولویت اول خود را از مسئولیت‌های خانگی و کاری به‌سوی فعالیت‌های اوقات فراغت و شبکه‌سازی ورزشی سوق دهند. از طرفی، شانس برگزاری رویداد بزرگ ورزشی برای یک کشور طی سالیان طولانی ممکن است بندرت پیش آید. لذا تغییرات اجتماعی را که ایجاد می‌کند بسیار شگرف می‌باشد و سبب می‌شود تا دولت‌ها به اتخاذ

1. Raggiottoa et al.
2. Macrae

سیاست‌های ورزشی جدید از خردسالی تا سالمندی در تمامی ارگان‌ها و نهادهای ذی‌ربط اقدام کنند که موجب علاقه‌مندی زیاد افراد تا پایان عمر به ورزش خواهد شد.

بدیـن ترتیـب، می‌توان دریافت که فراهم نمـودن زمینه‌های لازم برای پرداختن بـه ورزش همگانی، تکلیفی ملی جهت حفظ و ارتقای سـلامت شـهری شهروندان و نیز کاهش هزینه‌های سـلامت به شمار می‌رود. از این رو، پژوهش حاضر سعی دارد تا به بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش بپردازد.

روش شناسی پژوهش

جامعـه آماری این پژوهش، کلیه شـهروندان بیرجندی بودند که چون تعداد آن‌ها نامشـخص بود، از طریق جدول مورگان ۳۸۴ نفر با اسـتفاده از روش نمونه‌گیری در دسـترس به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شـدند. برای گردآوری اطلاعات و سنجش عوامل مؤثر بر گرایش شهروندان بیرجندی به ورزش‌های همگانی و قهرمانی، از پرسشنامه استاندارد غفوری (۱۳۸۲) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۵۴ سؤال و هدف آن تعیین عوامل اصلی مؤثر در گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی (رسانه‌های گروهی، تقاضای اجتماعی، سازمان‌های غیرورزشی، ساختار سازمان‌های ورزشی، جهانی‌سازی و ارتباطات) بود. طیف نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس لیکرت ۵ گزینه‌ای می‌باشد. روایی سؤالات پرسشنامه در این تحقیق، با توجه به اینکه استاندارد بود توسط اساتید راهنما و خبرگان تأیید شـده اسـت. پایایی پرسشـنامه درمجموع برای تمامی ابعاد آن از طریق محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۹۷ به دسـت آمد. به‌منظور توصیف بهتر داده‌ها، از شـاخص‌های مرکزی و همچنین شاخص‌های پراکندگی بهره گیری شـد. در بخش آمار اسـتنباطی، از آزمون نرمالیتی داده‌ها و آزمون کلموگروف- اسمیرنوف و با توجه به پرسشـنامه به کار برده شـده و نوع سؤالاتی که برای رسیدن به اهداف پژوهش تنظیم‌شده بود از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، رتبه‌بندی فریدمن و آزمون تی تک نمونه‌ای مستقل استفاده گردید. همچنین جهت ارزیابی و سـنجش ابزار اندازه‌گیری اطلاعات (پرسشـنامه) از تحلیل عاملی (CFA) با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) به‌وسیله نرم‌افزار Smart PLS2 بهره گرفتگیری شد.

یافته‌های پژوهش

نتایج یافته‌های توصیفی پژوهش نشان داد که از بین ۳۸۴ نفر نمونه پژوهش ۴۶/۴ درصد دارای تحصیلات دیپلـم و کمتـر می‌باشـند. همچنین ۱۲/۲ درصـد دارای تحصیـلات فوق‌دیپلم، ۲۶ درصـد دارای تحصیلات کارشناسی و ۱۵/۴ درصد دارای تحصیلات فوق‌لیسانس و بالاتر می‌باشند. همچنین بیشترین فراوانی مربوط به بازه سنی ۲۵ تا ۳۰ سال بوده که ۳۲/۶ درصد از کل را شامل می‌شود. به همین ترتیب ۱۳۷ نفر (۳۵/۷ درصد) زن و ۲۴۷ نفر (۶۴/۳ درصد) نیز مرد می‌باشند.

جدول ۱: ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای موردمطالعه پژوهش

متغیرهای پژوهش		رسانه‌های گروهی	تقاضای اجتماعی	سازمان‌های غیرورزشی	ساختار سازمان‌های ورزشی	جهانی‌سازی و ارتباطات	عوامل مؤثر در گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی
رسانه‌های گروهی	مقدار همبستگی	۱					
	سطح معناداری	.					
تقاضای اجتماعی	مقدار همبستگی	۰/۷۹۲	۱				
	سطح معناداری	۰/۰۰	.				
سازمان‌های غیرورزشی	مقدار همبستگی	۰/ ۶۵۴	۰/۶۱۹	۱			
	سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰	.			
ساختار سازمان‌های ورزشی	مقدار همبستگی	۰/۶۸۲	۰/۷۴۳	۰/۵۴۱	۱		
	سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	.		
جهانی‌سازی و ارتباطات	مقدار همبستگی	۰/۶۸۸	۰/۷۴۴	۰/۵۸۶	۰/۶۱۶	۱	
	سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	.	
عوامل مؤثر در گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی	مقدار همبستگی	۰/۸۸۸	۰/۹۱۳	۰/۷۹۸	۰/۸۲۸	۰/۸۵۳	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	.

جدول ۲: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای در خصوص عوامل مؤثر در گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی

متغیر	میانگین	مقدار آماره تی	سطح معناداری	بازه اطمینان ۹۵ درصدی برای اختلاف میانگین	
				حد پایین	حد بالا
عوامل مؤثر به‌طورکلی	۳/۴۶	۱۴/۰۸۸	۰/۰۰	۰/۴۰	۰/۵۳
رسانه‌های گروهی	۳/۶۳	۱۷/۴۸	۰/۰۰	۰/۰۵۶	۰/۷۱
تقاضای اجتماعی	۳/۴۳	۱۰/۵۶	۰/۰۰	۰/۳۵	۰/۵۲
سازمان‌های غیرورزشی	۳/۴۰	۹/۹۹	۰/۰۰	۰/۳۲	۰/۴۸
ساختار سازمانی ورزشی	۳/۵۵	۱۵/۸۷	۰/۰۰	۰/۴۸	۰/۶۲
جهانی‌سازی و ارتباطات	۳/۳۰	۷/۴۸	۰/۰۰	۰/۲۲	۰/۳۸

بـا توجه به این‌کـه میانگین‌های نمرات و همچنین حدود بالا و پایین بـرای اختلاف میانگین‌ها هر دو مثبت به‌دسـت‌آمده می‌تـوان گفت که رابطه بین عوامل مؤثر در گرایش به ورزش‌هـای همگانی و قهرمانی و گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی تایید می‌شود. همچنین تأثیرگذاری رسانه‌های گروهی، تقاضای اجتماعی، سـازمان‌های غیرورزشـی و جهانی‌سـازی و ارتباطات بر گرایش بـه ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی نیز تایید می‌گردد.

جدول ۳: نتایج نهایی رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی

عوامل	میانگین رتبه‌ای	رتبه عوامل
رسانه‌های گروهی	۳/۵۷	۱
ساختار سازمان‌های ورزشی	۳/۲۵	۲
تقاضای اجتماعی	۲/۹۶	۳
سازمان‌های غیرورزشی	۲/۸۲	٤
جهانی‌سازی و ارتباطات	۲/٤۰	۵

همان‌طـور که در جدول فوق ملاحظه می‌شـود، رسـانه‌های گروهی بیشـترین و جهانی‌سـازی و ارتباطات کمترین تأثیر را بر گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی داشته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایـج حاصـل از بررسـی فرضیه پژوهش نشـان می‌دهد که رابطه بیـن عوامل مؤثر در گرایـش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی و گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شـهروندان بیرجندی تایید می‌شـود. نتایج این پژوهش نشـان داد که تأثیرگذاری رسانه‌های گروهی، تقاضای اجتماعی، سازمان‌های غیرورزشی و جهانی‌سازی و ارتباطات بر گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شـهروندان بیرجندی معنی‌دار می‌باشـد. این نتایج با یافته‌هـای پژوهـش ایمی و همـکاران (۲۰۱۷)، تیبات (۲۰۱۷)، چیـاه و همکاران (۲۰۱۷)، پتـوارکا و همکاران (۲۰۱۹)، هارک و همکاران (۲۰۱۷)، لینا و همکاران (۲۰۱۶)، اندرسـون و همکاران (۲۰۱۹)، ابیویه وهمکاران (۲۰۱۶)، آیـزاوا و همـکاران (۲۰۱۸)، ویلیم و همکاران (۲۰۱۸)، می‌بارد (۲۰۱۵)، وانگ و همکاران (۲۰۱۷)، رحیمی و همکاران (۱۳۹۶) و معین‌الدینی و همکاران (۱۳۹۱) هم‌خوانی دارد. در این پژوهش رسانه‌های جمعی بیشـترین تأثیر را در گرایش و تشـویق افراد به انجام فعالیت‌های ورزشی داشـتند. این یافته با نتیجه پژوهش ابیویه وهمکاران (۲۰۱۶) با عنوان «کمپین رسـانه‌های جمعی فعالیت بدنی را بهبود می‌بخشـد» که دریافتند رسانه‌های جمعی اثر روشنی بر ترویج پیاده‌روی- که از زیرشاخه‌های ورزش همگانی است- دارند، همسو می‌باشد. همچنین بـا نتایـج پژوهش پوتوارکا و همکاران (۲۰۱۹) که نشـان دادند تماشـای مسـابقات دوچرخه‌سـواری رقابت‌های ورزشـکاران نخبه از تلویزیون موجب تحریک آنان به شـرکت در فعالیت‌های ورزشـی دوچرخه‌سواری می‌شود،

هم خوانی دارد. همچنین این یافته با پژوهش براون و همکاران (۲۰۱۷) در اینکه هیچ رابطه‌ای بین میزان رضایت درک شـده از مشـاهده مسابقات و قصد شـرکت در فعالیت‌های ورزشی شنا مشـاهده نکردند، ناهم‌سو می‌باشد. احتمالاً دلیل این امر را می‌توان در عدم تحریک مناسب و نبود انگیزه کافی به دلیل برآورده نشدن نیازهایی که باید از طریق سایر عوامل مانند اقدامات تبلیغی مناسب توسط رسانه‌ها به‌منظور فراهم آوردن شرایط انگیزشی مناسب و عدم وجود سـرمایه اجتماعی برای ایجاد انگیزه جهت شـرکت در فعالیت‌های ورزشـی جستجو کرد. همچنین در پژوهشـی ناهم‌سـو با پژوهش حاضر، یوشـیدا[1] (۲۰۱۷) دریافت که علیرغم اینکه عوامل اقتصادی اجتماعی و شـبکه‌های اجتماعی سـبب ایجاد فرصت برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی می‌شـود، اما عوامل اقتضایی دیگری مانند نبود سرمایه اجتماعی بر میزان میل افراد برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی اثرگذار است. همسویی این نتیجه با نتایج حاصل از پژوهش محققان دیگر را می‌توان این‌گونه تبیین کرد که این رسـانه‌های جمعی هستند که با نشان دادن تأثیرات مفید پرداختن به فعالیت‌های ورزشی و تغییر در نگرش فرد سبب تحریک نیازهای ورزشی افراد شده و درنتیجه منجر به بروز رفتارهای ورزشی در فرد گردیده‌اند. درواقع، بخش عمده‌ای از نگرش ما به دنیا، ریشه در پیام‌های رسانه‌ای دارد که از پیش‌ساخته شده‌اند. آن‌ها به لحاظ دارا بودن دامنهٔ نفوذ وسیع، اثر مستقیمی بر ارزش‌ها و هنجارهای جامعه دارند. همچنین در تغییر آگاهی‌ها و نگرش‌های جامعه نقش بسزایی ایفا می‌کنند. لذا پیشـنهاد می‌گردد برنامه‌های ورزشـی رادیـوو تلویزیون وقت بیننده را به‌صورت مفید پـر کنند، نیازها و علایق جدید جوانان را تأمین و برای انتخاب نوع و شکل برنامه‌ها و موضوعات ورزشی، از اقشار مردم نظرسنجی نمایند و توسط یک کمیته تخصصی و هماهنگ با سایر راهبردها تنظیم و پخش شوند تا زمینه جذب آحاد مختلف مردم به شرکت در فعالیت‌های ورزشی همگانی و قهرمانی را فراهم آورند.

یافته دیگر این پژوهش نشان داد که تقاضای اجتماعی سبب افزایش گرایش شهروندان به ورزش می‌شود. این یافته همسـو با پژوهش‌های اندرسون و همکاران (۲۰۱۹) است که بیان می‌کنند سازمان‌های ورزشی می‌توانند به‌منظـور ارائـه خدمـات مطلوب‌تر به افراد بـا آگاهی از چالش‌های پیـش روی افراد بـرای پرداختن به ورزش، سـطح مناسب فعالیت ورزشـی برای هر فرد و ارائه خدمات ورزشـی در مکان‌های در دسترس افرادی که قصد شـرکت در فعالیت‌های ورزشی رادارند، انگیزه مشـارکت آنان و درنتیجه تقاضا برای انجام فعالیت‌های ورزشی را افزایـش دهنـد. همچنین با نتایج پژوهش راگیوتا و همکاران (۲۰۱۹) که نشـان داد مدیـران می‌توانند با درک صحیح نیازهای افراد شـرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشـی و آگاهی کامل از سـن، جنسـیت، سـطح تمرینی وضعیت سـلامت پزشکی آنان، به ارائه خدمات مطلوب‌تر به آنان در جهت افزایش تقاضا برای فعالیت ورزشی گام بردارند، همسو می‌باشد. در توجیه این یافته می‌توان گفت که پاسخ به تقاضای اجتماعی افراد می‌تواند فهم مدیران را از نیازهای افراد به ورزش بالا ببرد و با شناسایی گرایش‌های افراد مختلف به ورزش و اتخاذ راهبردهای مناسـب در جهـت رفع موانع پیش رو گامی بزرگ برداشـت. از ایـن طریق به نیازهای بومی افـراد از قبیل پول، زمان، عدم دسترسـی به مجموعه ورزشی و سایر نیازها و دغدغه‌ها پاسخ درست داده خواهد شد که خود منجر به افزایش انگیزه برای مشـارکت در ورزش می‌شـود. لذا پیشـنهاد می‌گردد تا مدیران مربوطه به ورزش همگانی

1. Yoshida

و تفریحات سالم به دلیل وجود تقاضای اجتماعی و نقش آن در سلامت جامعه و گسترش ورزش قهرمانی به دلیل انگیزه کسب افتخار و موقعیت جهانی برای کشور و شکوفایی استعداد نخبگان، به‌عنوان دو محور مهم در برنامه‌ریزی‌های ورزشی اهتمام ورزند.

نتایج دیگر پژوهش نشان می‌دهد که سازمان‌های غیرورزشی و ساختار سازمان‌های ورزشی بر گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی تأثیر معنی‌داری دارد. این یافته با پژوهش‌های ایمی و همکاران (۲۰۱۷)، می‌بارد (۲۰۱۵) و ویلیم و همکاران (۲۰۱۸) که نشان دادند تدارک تسهیلات ورزشی بیشتر و باکیفیت بهتر توسط سازمان‌های ورزشی با همکاری سایر سازمان‌ها سبب مشارکت بیشتر در فعالیت‌های ورزشی خواهد شد، همسو است. این یافته با پژوهش فیلیپس و نیولند[1] (۲۰۱۴) همخوانی ندارد. آنان در پژوهش خود دریافتند که ارائه خدمات ورزشی و فراهم کردن فرصت‌های اوقات فراغت با ماهیت و منطق سازمان‌های غیرورزشی مغایر است، چراکه آن‌ها سعی در دستیابی به اهداف و رسالت‌هایی که این سازمان‌ها برایشان به وجود آمدند دارند و از هرگونه فعالیت‌های حاشیه‌ای دیگر جهت جلوگیری از تداخل با رسالت‌هایشان، سرباز می‌زنند. به علاوه ایمی و همکاران (۲۰۱۷) نشان دادند که علیرغم وجود تسهیلات ورزشی و فراهم کردن آن توسط سازمان‌های ورزشی و وجود سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های لازم، استقبال کمی از فعالیت‌های ورزشی و برنامه‌های ارائه‌شده توسط این سازمان‌ها صورت گرفته است. آنان دلیل این امر را نبود اطلاع‌رسانی و آگاهی کافی نسبت به وجود فرصت‌های فراهم‌شده و عدم وجود بینش صحیح به این فعالیت‌ها می‌دانند. درواقع می‌توان نتیجه گرفت که عدم وجود تبلیغات صحیح به‌منظور شناساندن فرصت‌های موجود به جامعه هدف سبب عدم استقبال از این فعالیت‌ها شده است.

همچنین این یافته پژوهش حاضر با پژوهش لینا و همکاران (۲۰۱۶) که بیان می‌کنند نیاز است تا سازمان‌های مختلف به ارائه خدمات برابر و یکسان ورزشی به همه اقشار جامعه اقدام کنند هم‌راستاست. بنابراین می‌توان گفت که گسترش روزافزون هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های گوناگون و مردم‌نهاد، هیئت‌های ورزشی و اداره‌های مختلف جهت تعیین راهبردهای ورزش و تربیت‌بدنی و همچنین اقدامات سازنده در این زمینه و کمک به یکدیگر و ایجاد مراکز ورزشی مشترک بین آنان باعث جلوگیری از موازی کاری در تدوین و اجرای راهبردها شده است؛ به طوری که از مدیریت ضعیف و تداخل برنامه‌ها جلوگیری شده و زمینه شناسایی و رفع مشکلات عدیده پیش روی تعامل مثبت و سازنده سازمان‌های گوناگون باهم فراهم آمده است. همین امر موجب شده تا بیشتر سازمان‌های ورزشی به برنامه‌ریزی راهبردی روی آورده‌اند و تدوین راهبردهای مناسب ورزش همگانی و قهرمانی موجب افزایش گرایش افراد به فعالیت‌های ورزشی، جذب مشارکت سایر سازمان‌ها و رفع محدودیت‌های پیش روی توسعه ورزش شده است. همچنین در سال‌های اخیر با اجرای راهبردهای فعلی تربیت‌بدنی و ورزش در کشور از طریق تشکیل ساختار ورزشی و مشارکتی مردم در سمن‌ها، استفاده از ظرفیت تربیت‌بدنی سایر ارگان‌ها و ایجاد ساختاری تقریباً متحد مانند شهرداری‌ها، بهره گیری از ظرفیت دانشگاهیان در تعیین راهبردهای علمی- پژوهشی ورزشی و گسترش فعالیت‌ها به سمت اقدامات تیمی و مشترک موجبات تأمین

1. Phillips & Newland

و رفع بهتر نیازهای ورزشی آینده جامعه فراهم آمده است. ازاین‌رو پیشنهاد می‌گردد تا مسئولان ورزشی تدابیری را اتخاذ کنند تا در تعیین راهبردهای ورزش و تربیت‌بدنی از سازمان‌ها و نهادهای ورزشی و غیرورزشی کمک گرفته شود. همچنین در تمام سازمان‌های غیرورزشی، یک بخش یا سازمان ورزشی ایجاد گردد تا از این طریق بتوانند بـا شناسـایی نیازهای افراد در زمینه ورزش، زمینه را در جهت ارائـه راهکار به اداره ورزش و جوانان فراهم کنند.

نتیجه دیگر پژوهش نشـان می‌دهد که جهانی‌سازی و ارتباطات بر گرایش به ورزش‌های همگانی و قهرمانی در شهروندان بیرجندی تأثیرگذار می‌باشد. این یافته با پژوهش‌های شعبانی و خواجه (۱۳۹۵)، آیزاوا و همکاران (۲۰۱۸) و مک ری (۲۰۱۷) همسـویی دارد، اما با یافته‌های پژوهش براون و همکاران (۲۰۱۷) در اینکه هیچ رابطه‌ای بین میزان رضایت درک شده از مشاهده مسابقات جهانی به‌صورت تماشاگر و قصد شرکت در فعالیت‌های ورزشـی شنا مشاهده نکردند، ناهم‌سـو اسـت. احتمالاً دلیل این امر را می‌توان در عدم تحریک مناسب و نبود انگیزه کافی و عدم وجود سرمایه اجتماعی برای ایجاد انگیزه جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی جستجو کرد.

آیزاوا و همکاران (۲۰۱۸) بیان می‌کنند که تجربه افراد با شـرکت در تماشـای رویداد المپیک باعث می‌شود تا در سـالیان پیش روی عمر خود به ورزش و انجام فعالیت‌های گوناگون ورزشـی و اوقات فراغت پایبند باشند. مـک ری (۲۰۱۷) نیـز اظهار می‌دارد که برگـزاری رویدادها در مقیاس جهانی بر نگرش فـرد به ورزش اثرگذار اسـت و نگرش مثبت آن‌ها به ورزش باعث شـرکت در آن فعالیت ورزشی می‌شـود. آیزاوا و همکاران (۲۰۱۸) هم دریافتند که برگزاری رویداد ورزشـی در مقیاس جهانی موجب می‌شـود تا افراد با گذر سـن و باتجربه‌ای که از شـرکت در ایـن رویدادها به دسـت می‌آورند، برخـلاف دوران جوانی اولویت اول خود را از مسـئولیت‌های خانگی و کاری به‌سـوی فعالیت‌های اوقات فراغت و شبکه‌سـازی ورزشـی سـوق دهند. لذا می‌توان گفت که در دهه‌های اخیر، گسـترش امکانات مخابراتی و ماهواره‌ای و افزایش جذابیت برنامه‌های ورزشـی و استفاده از امکانات رسـانه‌ای جهانی در جهت یکسان‌سـازی نیازها و ارزش‌های ورزشـی در کشور شده است. به علاوه، اسـتفاده از برنامه‌ریزی‌های کلان ورزشـی و تربیت‌بدنی همسو با کشورهای پیشرفته در جهت حرکت به سمت جهانی‌سازی و همگام‌سازی نیازها و علائق افراد و استفاده مفید از فناوری ارتباطات در نهادهای ورزش کشور از طریق ابزارها و محرک‌های ارتباطی فعالیت‌های جمعی موجب به اشـتراک گذاشـتن احساسـات و عواطف گردیده اسـت. همچنین تأثیری که ارتباطات جهانی در آشنایی با رشته‌های گوناگون ورزشی و اطلاع از آخرین اخبار و آمار ورزشی داشته، سبب شده است تا امروزه کمتر کسی به گرایش به ورزش بی‌علاقه باشد.

لذا با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر پیشـنهاد می‌گردد تا مدیران ورزشـی با استمداد از رسانه‌های جمعی از طریـق تأثیرگـذاری بر نگـرش و ایجاد انگیـزه در افراد، در جهت ترویج هرچه بیشـتر ورزش در بین اقشـار مختلف اقدام کنند. همچنین با تشکیل اتاق فکر با سازمان‌های غیرورزشی و ارائه راهکارهای جذب و نگهداری شـهروندان در ورزش و بـا بهره‌گیری و بسـیج همـه امکانات و منابع به پاسـخگویی هرچه بهتـر به تقاضاهای ورزشی ایجادشده از طریق شناسایی دقیق و صحیح نیازها بپردازند.

منابع

- خالدیان، م؛ مصطفایی، ف؛ صمدی، م و کیا، ف. (۱۳۹۲). «**نقش رسانه‌های جمعی در توسعه ورزش**». مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی. ۱(۲): صص ۴۸-۵۶.
- رحیمی، ا.ح؛ خیامیان، ز؛ قهرمان تبریزی، ک و شریفیان، ا. (۱۳۹۶). «**مقایسه عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی در خوابگاه‌های دانشجویی**». پژوهش در ورزش تربیتی. ۵(۱۳): صص ۱۷۵-۱۹۲.
- رضایی صوفی، م و شعبانی، ع. (۱۳۹۶). «**تحلیل ورزش قهرمانی کشور به روش SWOT**». دو فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش. ۶(۱): صص ۸۷-۱۰۴.
- سپاهی، س. (۱۳۹۵). «**بررسی پیامدهای جهانی‌شدن در ورزش**». فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی. ۳(۱۷): صص ۱۵۱-۱۶۴.
- سنچولی، ا و لک زائی، م. (۱۳۹۴). «**روش‌های نوین و ابتکاری در توسعه ورزش همگانی به‌ویژه در بخش روستایی در استان سیستان و بلوچستان**». کنفرانس بین‌المللی مدیریت و اقتصاد در قرن ۲۱، تهران.
- شعبانی، ع، خواجه، ف. (۱۳۹۵). «**اولویت‌بندی عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش همگانی و قهرمانی کشور**». فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. تابستان ۹۶(۳۶): صص ۵۷-۶۸.
- غفوری، ف. (۱۳۸۲). «**تعیین عوامل مؤثر بر گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبردهای ورزش در جمهوری اسلامی ایران**». رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.
- فاضل نیا، غ و افشار عمرانی، ا. (۱۳۹۲). «**تحلیل تأثیر تقاضای اجتماعی بر کاربری اراضی روستاهای شهرستان تنکابن**». فصلنامه جغرافیا و توسعه. ۱۱(۳۳): صص ۲۷-۳۸.
- کشاورز، ل؛ فراهانی، ا؛ موسوی جهرمی، ی و فرازیانی، ف. (۱۳۹۵). «**ارائه مدلی از عوامل جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش قهرمانی ایران**». دو فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش. ۵(۲): صص ۱۹۵-۲۱۲.
- معین‌الدینی، ج و صنعت خواه، ع. (۱۳۹۱). «**عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی (مطالعه موردی: شهر کرمان)**». مطالعات شهری. ۲(۳): صص ۱۴۹-۱۷۸.
- Abioye, A. Hajifathalian, K. Danaei, G. (2016**). "Do mass media campaigns improve physical activity. A systematic review and meta-analysis".** Archives of Public Health, 1(10): 18-29.
- Aizawa, K., WU, J., Inoue, Y. & Sato, M. (2018). **"Long-term of the Tokyo 1964 Olympic Games on sport participation: A cohort analysis".** Sport Management Review, 21, 86-97. https://www.elsevier.com/locate/smr.
- Anderson, A., Dixon, M., A., Oshiro, K., F., Wicker, P., Comigham, G., B., Heere, B. (2019). **"Managerial perceptions of factors affecting the design and delivary of sport for health programs for refugee populations".** Sport Management Review, 22, 80-95. https://www.elsevier.com/locate/smr.
- Burnett, C., (2010). **"Sport for development approaches in the South African context: A case study analysis".** South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation, Vol. 32(1), Pp. 29-42.
- Cheah, Y., K., Azahadi, M., Phang, S., N. & Hazialah, N. (2017). **"Factors affecting par-**

ticipation decsion and amount of physical activity among urban dwellers in Malaysia". Public Health, 146. 84-91. https://www.elsevier.com/puhe.

- Dobbels, L., Voets, J., Marlier, M., De Waegeneer, E., & Willem, A. (2018). **"Why network structure and coordination matter: A social network analysis of sport for disadvantaged people".** International Review for the Sociology of Sport, 53(3), 572–593.
- Eichberg, H., (2003). **"The popular and the inter – popular Olympic sport between market, state and civil society".** Research institute for sport, culture and civil society (IFO), Gerlev, Denmark.
- Eime, R., M., Harvey, J., Charity, M., J., Casey, M., Westerbeek, H. & Payne, W., R. (2017). **"The relationship of sport participation to provision of sports facilities and socioeconomic status: a geographical analysis".** Public Health, 41(3). 248-255. https://doi.org/10.1111/1753-6405.12647.
- Garkisch, M., Heidingsfelder, J., Beckmann, M. (2017). **"Third Sector Organizations and Migration: A Systematic Literature Review on the Contribution of Third Sector Organizations in View of Flight".** Migration and Refugee Crises, 28(5): 1839–1880.
- Howard,S., H., M., Knight, C., J., Hilla, A.P. & Hall, H.K. (2018). **"The 2 × 2 model of perfectionism and youth sport participation: A mixed methods approach".** Psychology of Sport & Exercise. 36. 162–173. https://www.elsevier.com/locate/psychsport.
- Hurk, M., V., D. & Verhoest, K, (2017). **"On the fast track? Using standard contracts in public–private partnerships for sports facilities: A case study".** Sport Management Review, 20 (2), 226-239. https://doi.org/10.1016/j.smr.2016.07.004.
- Lee, W., & Jeong, C. (2018). **"Effects of pro-environmental destination image and leisure sports mania on motivation and pro-environmental behavior of visitors to Korea›s national parks".** Journal of Destination Marketing & Management, 10. 25-35. https://www.elsevier.com/locate/jdmm.
- Lina, S. Ruixue, C. (2016). **"Research Status on Equalization of Public Sports Service for Nationwide Fitness in Hebei".** International Conference on Solid State Devices and Materials Science, 25: 2298–2303. www.sciencedirect.com, Physics Procedia.
- Macrae, Eilidh H.R. (2017). **"Delivering Sports Participation Legacies at the Grassroots Level: The Voluntary Sports Clubs of Glasgow 2014".** Human Kinetics Journals, 31(1): 15-26. https://doi.org/10.1123/jsm.2016-0089.
- Mutter, F., & Pawlowski, T. (2014). **"Role models in sport: Can success in professional sports increase the demand for amateur sport participation?".** Sport Management Review, 17: 324-336. https://www.elsevier.com/locate/smr.
- Millard, J. (2015). **"Open governance systems: Doing more with more. Government Information Quarterly".** Sport Management Review, https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.08.003.

- Phillips, P. & Newland, B. (2014). **"Emergent models of sport development and delivery: The case of triathlon in Australia and the US".** Sport Management Review, 17(2): 107-120.
- Potwarka, L., R., Snelgrove, R., Drewery, D., Bakhsh, J. & Wood, l. (2019). **"From intention to participation: Exploring the moderating role of a voucher-based event leveraging intiative".** Sport Management Review, 544: 1-13. https://www.elsevier.com/loctesmr.
- Raggiottoa, R., Scarpib, D., C Mason, M. (2019). **"Faster! More! Better! Drivers of upgrading among participants in extreme sports events".** Journal of Business Research, 102: 1-11. https://www.elsevier.com/locate/jbusres.
- Rowe, K., David, S., Ferkinsb, L., Hincksonb, E. (2013). **"Sport development and physical activity promotion: An integrated model to enhance collaboration and understanding".** Sport Management Review, 16 (3): 364-377.
- Schulenkorf, N., & Siefken, K. (2019). **"Managing sport-for-development and healthy lifestyles: The sport-for-health model".** Sport Management Review, 22: 96–107. https://www.elsevier.com/locate/smr.
- Thibaut, E., Eakins, J., Vos, S. & Scheerder, J. (2017). **"Time anf money expenditure in sports participation: The role of income in consuming the most practiced sports activities in Flanders".** Sport Management Review, 20: 455-467. https://www.elsevier.com/locate/smr.
- Wicker, P. Breuer, C. Pawlowski, T. (2009). **"Promoting Sport for All to Age-specific Target Groups: the Impact of Sport Infrastructure".** European Sport Management Quarterly, 9(2): 103–118.
- Wang, L., Tang, Y., & Luo, J. (2017). **"School and community physical activity characteristics and moderate-to-vigorous physical activity among Chinese school-aged children: A multilevel path model analysis".** Journal of Sport and Health Science, 6: 416–422. https://www.sciencedirect.com.
- Wijnhoven, F., Ehrenhard, M., & Kuhn, J. (2015). **"Open government objectives and participation motivations".** Government Information Quarterly, 32: 30–42.
- Willeem, A., Girginov, V, & Toohey, K. (2018). **"Governing bodies of sport as knowledge brokers in Sport-for-All communities of practice".** Sport Management Review, 510: 1-16. http://:www.elsevier.com/locate/smr.
- Yoshida, M., & Verhoest, K. (2017). **"Consumer experience quality A review and extension of the sport management literature".** Sport Management Review, 20(5): 427-442. http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2017.01.002.

۱۲

مدلسازی رابطه عملکرد و تعهد سازمانی با نقش میانجی تفکر راهبردی

گلرخ عیوضی[۱]
عباس خدایاری[۲]
مهوش نوربخش[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۳/۲۷
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۴/۳۰

هدف از این پژوهش، بررسی رابطه علی ارزیابی عملکرد بر تعهد سازمانی با میانجی‌گری تفکر راهبردی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز می‌باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، از نوع توصیفی- همبستگی است که به شکل میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز به تعداد ۱۶۲نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که بر اساس، آن تعداد ۱۱۳ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند. جهت گردآوری داده‌ها، از پرسشنامه‌های «استاندارد مدیریت عملکرد» مک آدام (۲۰۰۵)، «تعهد سازمانی» لینا (۲۰۰۷) و «تفکر راهبردی» حسینی (۱۳۹۱) بهره گرفته شه که روایی‌صوری پرسشنامه بر اساس نظرات ۱۰ نفر از متخصصان و اساتید مدیریت ورزشی تایید و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای‌کرونباخ برای تعهد سازمانی برابر با ۰/۸۰، تفکر راهبردی برابر با ۰/۸۱ و مدیریت عملکرد برابر با ۰/۹۴ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل وآزمون فرضیه‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با کمک نرم افزار PLS و SPSSاستفاده گردید. نتایج نشان داد تفکرراهبردی در رابطه بین ارزیابی‌عملکرد و

۱. کارشناس ارشد، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران
۲. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: Abaskhodayari96@gmail.com
۳. استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

تعهد سازمانی (P=۰/۹۲۵، T=۰/۰۹۴، b=۰/۰۰۲) نقش میانجی معنی‌داری ندارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان در اداره کل ورزش و جوانان به تشویق کارکنان به آینده‌نگری و هدف‌گذاری عملکرد بپردازند و با برنامه‌ریزی‌های صحیح و در نظر گرفتن نقش عدالت ارزیابی و شفاف‌سازی این امور، از آن در راستای افزایش تعهد سازمانی کارمندان و توفیق سازمان بهره گیرند.

واژگان کلیدی: ارزیابی عملکرد، تعهد سازمانی، تفکر راهبردی و وزارت ورزش و جوانان

مقدمه

سازمان‌ها تا زمانی که برای بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه ملی و جهانی می‌دانند، باید اصل بهبود مستمر را سرلوحه فعالیت خود قرار دهند و این اصل حاصل نمی‌شود مگراینکه زمینه دستیابی به آن با بهبود مدیریت عملکرد امکان‌پذیر شـود (بخشـی‌جعفرآبادی و همکاران، ۱۳۸۹). در عصر کنونی، تحولات شـگرف دانـش مدیریت وجود نظام ارزیابی را اجتناب‌ناپذیر نموده اسـت (بافنده زنـده و رفیعی، ۱۳۹۴) و در سـال‌های اخیر به نقش ارزشیابی عملکرد توجه زیادی معطوف شـده است. به عقیده صاحبنظران، یک سیستم اثربخش ارزشـیابی عملکرد می‌تواند انبوهی از مزیت‌ها را برای سـازمان‌ها و کارکنان آنها ارزانی دارد. لانجنکر و نیکودیـم[1] (۱۹۹۶) بیان کرده‌اند که سیسـتم ارزشـیابی عملکرد الف) بازخورد عملکردی مشـخصی را برای بهبود عملکرد کارکنان فراهم می‌آورد؛ ب) الزامات کارآموزی کارمند را معین می‌کند؛ ج)زمینه توسـعه کارکنان را فراهم و تسـهیل می‌کند؛ د) بین نتیجه‌گیری پرسـنلی و عملکرد ارتباط نزدیکی برقرار می‌نماید؛ ه) انگیزش و بهره‌وری کارکنان را افزایش می‌دهد. همچنین، رابرتس و پاولاک[2] (۱۹۹۶) معتقدند که ارزشیابی عملکرد برای مقاصد متعدد سرپرسـتی و توسـعه ای از جمله ارزشیابی عملکرد فردی برحسب نیازهای سازمانی و پیش بینی بازخـورد بـه کارکنان در جهـت اصلاح یا تقویت رفتار آنهـا و همچنین تخصیص پاداش و ارتقای شـغلی افراد مورد اسـتفاده قرار می‌گیرد. ارزیابی عملکرد در تعریف از دیدگاه صاحبنظران فرآیندی اسـت که به سـنجش و اندازه‌گیری، ارزش‌گذاری و قضاوت درباره عملکرد طی دوره ای معین می‌پردازد (حمیدی و وحدانی، ۱۳۹۵). ارزیابی عملکرد، ابزاری اسـت که سـازمان‌ها و کارکنان را در تامین نیازها کمک می‌کند. اگر این ابزار بخوبی و به‌نحو صحیحی به کار برده شود، وسیله مناسبی برای تشویق، ارتقا، آموزش و بهسازی و تقویت و تعهدکارکنان خواهد بود (سازمان اداری و استخدامی، ۱۳۷۹).

تعهد و تخصص در سـازمان از جمله مولفه‌های مهم ضابطه شایستگی و ارزشیابی افراد، جهت کارآمدی و اثربخشی بیشتر است. متخصص غیر متعهد با وجود داشتن تخصص نسبت به مشکلات ودغدغه‌های سازمان بی‌تفاوت است و همسو با اهداف سازمان عمل نخواهد کرد و این به مرور زمان موجب ایجاد موج بی‌تفاوتی در سـازمان خواهد شد. یکی از مستندترین تلاش‌ها در زمینهٔ تعریف مفهوم تعهد سازمانی، کار مایر و آلن (۱۹۹۱) اسـت که سـه جزء را برای تعهد مشخص کرده‌اند: تعهد عاطفی که به واسـطهٔ آن، افراد با میل و وابستگی عاطفی خود به سازمان متعهد می‌شوند؛ تعهد مستمر که مربوط به آگاهی افراد ازهزینه‌هایی است که در قبال ترك خدمت باید بپردازند و تعهد هنجاری که به احساس التزام و تکلیف به ماندن در سازمان مربوط است (موغلی و حسن‌پور، ۱۳۸۸). تعهد سازمانی، یکی از مسائل انگیزشی است که با حجم گسترده‌ای در مطالعات روانشناسی صنعتی و سازمانی در غرب گسترش یافته و مورد توجه قرار گرفته است. تعهد سازمانی که به عنوان یکی از ابعاد مدیریت معنوی معرفی شـده، نگرش و حالتی روانی اسـت که نشـان‌دهنده تمایل، نیاز و الزام جهت ادامه فعالیت در یک سـازمان (باقری و تولایی، ۱۳۸۹) و وفاداری به ارزش‌ها و اهداف سـازمان و احساس تعلق و وابستگی به ماندن

1. Longenecker and Nykodym
2. Roberts and pavlak

در سازمان است (موغلی و حسن پور، ۱۳۸۸). در تعهد سازمانی، شخص نسبت به سازمان احساس وفاداری قوی دارد و از راه آن سازمان، خود را مورد شناسایی قرار می‌دهد (زکی، ۱۳۸۳). از جمله دلایل مهم بررسی تعهد سازمانی این است که سازمان‌هایی که اعضایشان دارای سطوح بالای تعهد سازمانی باشند، دارای عملکرد بالاتری نیز خواهند بود. بررسی تأثیر ارزیابی صحیح عملکرد کارکنان بر تعهد سازمانی باعث کاهش بسیاری از مشکلات ناشی ازغیبت کارکنان و کم‌کاری آن‌ها می‌شود. همچنین تعهد سازمانی پیامدهای مثبتی مانند نظم بیشتر کارکنان، سپری‌کردن مدت زمان بیشتری در محل کار، انجام کار بیشتر و ... در سازمان را نیز به همراه دارد. لذا به منظور حفظ بقای سازمان، مدیران باید که تعهد و پایبندی کارکنان به سازمان را با شیوه‌های گوناگونی از جمله ارزیابی صحیح آن‌ها فراهم آورند (اله دادی، ۱۳۸۱). یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار در عملکرد کارکنان، تعهد آنان به سازمان است و شناخت تعهد سازمانی می‌تواند مدیران را در برنامه‌ریزی برای رسیدن به اهداف مورد نظر یاری نماید. تعهد سازمانی، شاخصی نسبی است که ریشه در تفکر کارمند نسبت به ارزش‌های سازمان دارد. لذا تعهد کارکنان به سازمان خود و هم‌سویی با ارزش‌های سازمان نقطه عطف بسیار مهمی برای سازمان خواهد بود (صدیقی، ۱۳۹۱).

امروزه تغییرات و تلاطمات در جامعه سازمانی شدت گرفته است و سازمان‌ها نیز در نتیجه این تغییرات، برای بقا و افزایش عملکرد خود نسبت به رقبا باید از تفکر راهبردی برخوردار باشند.، تفکر راهبردی مدیران سازمان، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده عملکرد سازمانی‌است (هانس و همکاران[1]، ۲۰۰۷). در واقع، تفکرراهبردی نگاه را از مسائل روزمره فراتر می‌برد و دیدی بلند مدت ارائه می‌دهد و به کارکنان کمک می‌کند تا ضمن انجام امور به طرح سوالات راهبردی بپردازند و بتوانند با دیدی بلند مدت اجرای تعهدات‌سازمانی خود را محقق نمایند (هومن، ۱۳۸۱). لیدکا[2] در سال ۱۹۹۸ پنج عنصر را تعریف می‌کند که وقتی با یکدیگر ترکیب می‌شوند تفکر راهبردی را بوجود می‌آورند. وی تفکر راهبردی را به عنوان تفکری می‌داند که شامل ابعاد دیدگاه سیستمی، هدفمند بودن، تفکر به‌هنگام، فرصت‌طلب هوشمند و فرضیه‌سازی و آزمون می‌باشد. با توجه به رشد سریع تغییرات در سازمان‌ها به ویژه سازمان‌های ورزشی و رقابتی‌بودن ورزش از جنبه‌های حرفه‌ای، رقابتی، همگانی، خارج شدن ورزش از حالت تک بعدی و دارا بودن ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و همچنین با توجه به حرکت سریع برخی از سازمان‌های متولی ورزش و اهمیت ورزش در ابعاد همگانی و تندرستی، نقش برنامه‌ریزی راهبردی در هدایت سازمان‌ها در مسیر موفقیت و عوامل اثرگذار در اجرای راهبردها بسیار حائز اهمیت است (کاووسکی و همکاران[3]، ۲۰۰۷). لذا با در نظر گرفتن تفکر راهبردی، تعهد به سازمان کاربردی فراتر از وفاداری غیر فعال به سازمان خواهد داشت که منجر به ارتباط فعال کارکنان با سازمان خواهد شد و در نتیجه مدیران ورزشی تمایل خواهند داشت شاخص‌های ارزیابی عملکردی را در نظر بگیرند که بر مبنای تفکرراهبردی و بهترشدن سلامت سازمان باشد- در صورتی که میزان تعهد سازمانی به طور مطلوب افزایش یابد، عملکرد بالاتری نسبت به قبل

1. Hans & et al.
2. Leydka
3. Karwowski et al.

ثبت خواهد شد. با وجود تعاریف متعدد از تفکر استراتژیک یا راهبردی، تاکنون درباره نحوه توسعه و بالندگی آن کمتر مطالبی نوشته و شناخته شده است (بن[1]، ۲۰۰۵)، هر چند چارچوب‌ها و مدل‌های توسعه ای برای تفکرراهبردی ارائه شده است، اما پژوهش‌های محدودی درباره عوامل فردی، گروهی و زمینه‌ای موثر بر تفکر راهبردی انجام شده و اهمیت عوامل سازمانی و چگونگی اثرگذاری رهبران سازمان بر این عوامل سازمانی برای پرورش تفکر راهبردی در سراسر سازمان ژرف بینانه مدنظر قرار نگرفته است .

البته تحقیقات انجام شده توانسته کمک هرچند ناچیزی را در جهت بررسی نقش ارزیابی‌عملکرد بر افزایش تعهد سازمانی با در نظر گرفتن تفکر راهبردی کارکنان فراهم نماید؛ به‌طوری که در زمینه بررسی متغیرهای ارزیابی عملکرد و تعهد سازمانی، جهرمی (۱۳۹۴) دریافت که ارزیابی عملکرد اداری از طریق عدالت سازمانی بر تعهد سازمانی تأثیر مثبت و معناداری دارد و خالد[2] (۲۰۱۷) اهمیت مشارکت کارکنان و سهم آنها در عملکرد شغلی کارکنان را مورد تأیید قرار دارد و اظهارداشت که آنها را کنترل می‌کند تا کارایی آنها افزایش یابد. فرانکو[3] (۲۰۱۷) نیز با تایید ارتباط تعهد سازمانی و عملکرد دریافت که در شرکت‌های کوچک و متوسط خانواده، تعهد عاطفی تاثیر مثبتی بر عملکرد دارد و ادراک و ارزیابی‌کارکنان از احساسات آنها ممکن است منجر به تغییرات مثبت در عملکرد آنها شود. صالح[4] و همکاران (۲۰۱۳) نیز نقش عدالت در ارزیابی عملکرد بر تعهد نسبت به سازمان از طریق عامل واسطه ای «میزان رضایت» را مورد تاکید قرار دادند. البته آنوپ[5](۲۰۱۶) دریافت که تاثیر میانجی‌گری تعهد سازمانی برای عملکرد وجود ندارد و پینو[6] (۲۰۱۴) نیز به این نتیجه رسید که تعهد سازمانی بر عملکرد به گونه ای بسیار مهم تاثیر نمی‌گذارد.

در بررسی نقش مدیریت عملکرد و تفکر راهبردی نیز کاشف (۱۳۹۵) و باشی‌شاندیز (۱۳۹۴) به این نتیجه دست‌یافتند که عملکرد بر تفکر راهبردی تاثیر مثبت و معنادار داشته است، البته باشی‌شاندیز تاثیر مولفه «فرصت‌طلبی» بر عملکرد سازمانی را رد نموده است. از دیگر تلاش‌هایی که در این زمینه صورت گرفته، تحقیق بیونگ[7] (۲۰۱۳) است.، وی ضمن بررسی مسئله آشفتگی بازار و تلاطم فن‌آوری ترویج تفکرراهبردی در سطح سازمان، به این نتیجه رسید که یک رابطه مثبت بین تفکر راهبردی و عملکرد بازاریابی وجود دارد و پوسیتر[8] (۲۰۱۰) نیز ارتباط بین تفکر راهبردی و عملکرد را در سازمان‌های دولتی مورد تایید قرار داد. در بررسی ارتباط تفکر راهبردی و تعهد سازمانی نیز یعقوبی و چنیجانی (۱۳۹۲) ارتباط رویکرد راهبردی در نظام نگهداشت منابع‌انسانی و تعهد سازمانی کارکنان را مثبت و معنادار دانست و بختیاری(۱۳۹۵) هم در بررسی نقش میانجی تفکرراهبردی به این نتیجه دست یافت که تفکرراهبردی بر فرهنگ سازمانی اثر مستقیم معناداری دارد .

1. Bonn
2. Khalid
3. Franco
4. Salleh
5. Anoop
6. Pinho
7. Byeong
8. Poister

اهمیت تفکر راهبردی تا آنجاست که به عقیده پانلی، یکی از ده حیطه مطالعاتی مدیریت آتی خواهد شد و هر دو دسته رهبران و نظریه‌پردازان راهبردی خاطر نشان کرده‌اند که تفکر راهبردی برای سطوح گوناگون سازمانی ضرورت دارد (گلدمن و کیسی[1]، ۲۰۱۰). این پژوهش نیز از آنجا ضرورت می‌یابد که اغلب پژوهش‌های صورت‌گرفته در ایران حول چیستی مفهوم و چگونگی فرآیند تفکر راهبردی است و به تاثیر آن بر تعهد سازمانی و ارزیابی عملکرد توجه نشده است.

در مبحث تفکر راهبردی بنابه دلایلی از جمله خصوصی‌سازی و آمادگی جهت پیوستن به سازمان تجارت‌جهانی، احساس نیاز به کاربست آن در بین مدیران به عنوان یکی از عوامل کلیدی موفقیت، محسوس شده است (نوری شمس‌آبادی، ۱۳۸۹). در حال حاضر تدوین راهبرد و اداره سازمان با آن به مسئله ای جدی و مهم بدل شده است و هم در بخش‌خصوصی و هم در بخش‌دولتی صد می‌کند (مشایخی، ۱۳۹۰). از این رو، سازمان‌های ورزشی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و با توجه به نقش و جایگاه حساس سازمان‌های ورزشی و حساسیت زیاد مردم به عملکرد این نهاد، آن‌ها باید در هر دو بعد کمی و کیفی و به صورت موزون و متعادل رشد کنند. امروزه محدودیت منابع انسانی و مادی جامعه، بررسی عملکرد ادارات کل ورزش و جوانان را ضروری می‌سازد و با توجه به تحولات محیطی، ارتقای انتظارهای جامعه، حذف نقش یگانه ادارات ورزش و جوانان در امر توسعه ورزش قهرمانی و به ویژه همگانی، استفاده از فناوری جدید ارتباطات، لزوم بررسی مستمر مفهوم بهره‌وری و کارایی در قالب تفکرراهبردی و در راستای اجرای تعهد سازمانی اجتناب‌ناپذیر است.

بنابراین در این پژوهش رابطه علی ارزیابی عملکرد بر تعهد سازمانی با در نظر گرفتن نقش میانجی تفکر راهبردی با رویکردی علمی به بوته آزمون گذاشته خواهد شد.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، از نوع توصیفی- همبستگی است که به شکل میدانی انجام شد. جامعه آماری این تحقیق شامل کارکنان اداره کل بود که بر اساس گزارش اداره توسعه منابع اداره کل ورزش و جوانان استان البرز به تعداد ۱۶۲ نفر- ۹۸ نفر مرد و ۶۲ نفر زن- براساس تعهدات قراردادی، رسمی و پیمانی در این اداره کل مشغول کارمی‌باشند. برای تعیین حجم نمونه، از جدول کرجسی و مورگان استفاده گردید که بر اساس آن، تعداد ۱۱۳ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. در این تحقیق به منظور گردآوری داده‌ها، از روش‌کتابخانه‌ای و نیز میدانی با استفاده از سه پرسشنامه «استاندارد مدیریت عملکرد» مک آدام (۲۰۰۵) با ۱۲سوال، «تعهد سازمانی» لینا (۲۰۰۷) شامل سه گویه ۸ سوالی- تعهد عاطفی، تعهد مستمر و تعهد تکلیفی- و «تفکر راهبردی» حسینی (۱۳۹۱) شامل ۵ مولفه ۸ سوالی -تصویر آینده و تمرکز بر آن، فرصت‌جویی هوشمندانه با دیدگاه سیستمی، درک موقعیت بر مبنای یادگیری و مفاهیم شناختی، تصمیم‌گیری بر مبنای فرضیه سازی، خلاقیت و الگوهای ذهنی متنوع و قابلیت ایجاد زیرساخت‌های سازمانی- بهره‌گرفته شده است. سنجش روایی صوری و محتوایی پرسشنامه بر اساس نظرات ۱۰ نفر از متخصصان و اساتید مدیریت

1. Goldman & Casey

ورزشی به دست آمد و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای «تعهد سازمانی» برابر با ۰/۸۰، «تفکر راهبردی» برابر با ۰/۸۱ و «مدیریت عملکرد» برابر با ۰/۹۴ محاسبه گردید. در راستای رد و تائید فرضیات و تجزیه و تحلیل اطلاعات، علاوه بر آمار توصیفی همچون: میانگین، میانه، نما، انحراف استاندارد و...، از آمار استنباطی مانند آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار SPSS و Smart PLS استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

با توجه به ویژگی‌های جمعیت شناختی تحقیق مشخص شد که ۴۵/۹ درصد شرکت‌کنندگان مرد و ۵۴/۱ درصد شرکت‌کنندگان زن هستند.

جدول۱: اطلاعات جمعیت شناختی

متغیر	کوچکترین	بزرگترین	میانگین	انحراف استاندارد
سن	۲۰	٦۰	۳۷/۱	۷/٦
سابقه خدمت	۰/۵ (٦ ماه)	۳٤	۱۲/۲	۷/۸

مدرک	فراوانی	فراوانی نسبی	پست سازمانی	فراوانی	فراوانی نسبی
زیر دیپلم	۱	۰/۸	مدیر	٦	۹/٤
دیپلم	۱۵	۱۲/٦	رئیس اداره	۷	۷/۵
فوق دیپلم	۱۰	۸/٤	رئیس گروه	۷	۷/۵
لیسانس	٤۸	٤۰/۳	کارشناس مسئول	۸	٦/٦
فوق لیسانس	٤٤	۳۷	کارشناس	۷۲	۵۹
دکتری	۱	۰/۸	سایر	۲۲	۱۸

همان گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد بزرگترین مشارکت‌کننده در تحقیق ۶۰ سال و کوچکترین ۲۰ سال داشته، این در حالی است که میانگین سنی آنها ۳۷/۱ گزارش گردیده است و به لحاظ سابقه خدمت نیز کمترین سابقه کار ۶ ماه و بیشترین سابقه خدمت ۳۴ سال گزارش شده است .

همچنین مشخص شد که رشته تحصیلی ۳۴/۱ درصد شرکت‌کنندگان، تربیت بدنی و ۶۵/۸ درصد شرکت‌کنندگان غیرتربیت بدنی می‌باشد. سطح تحصیلات ۰/۸ درصد شرکت کنندگان دارای مدرک زیردیپلم، ۱۲/۶درصد شرکت کنندگان دارای مدرک دیپلم، ۸/۴ درصد شرکت کنندگان دارای مدرک فوق دیپلم، ۴۰/۳ درصد شرکت کنندگان دارای مدرک لیسانس، ۳۷ درصد شرکت کنندگان دارای مدرک فوق لیسانس و ۰/۸ درصد شرکت کنندگان دارای دکتری می‌باشند. به لحاظ پست استخدامی ۴/۹ درصد شرکت‌کنندگان مدیر، ۵/۷ درصد رئیس/سرپرست اداره، ۵/۷ درصد رئیس گروه و ۶/۶ درصد کارشناس‌مسئول، ۵۹ درصد کارشناس و ۱۸ درصد سایر موارد گزارش شده است.

جدول ۲: توصیف متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین
تعهد سازمانی	۸۴/۷	۱۴/۹	۵۱	۱۲۰
تفکر راهبردی	۱۱۶/۵	۱۳/۳	۸۵	۱۴۲
مدیریت عملکرد	۴۵/۹	۹/۱	۱۶	۶۰

در جدول ۲ میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مدیریت عملکرد، تعهد سازمانی و تفکر راهبردی آمده است. نتایج آزمون مدل اندازه‌گیری با نرم افزار PLS نشـان داد که میزان آلفای کرونباخ برای تعهد سـازمانی برابر با ۰/۸۰، تفکر راهبردی برابر با ۰/۸۱ و مدیریت عملکرد برابر با ۰/۹۴ است.

جدول۳: نتایج متوسط واریانس استخراج شده

متغیر	AVE (متوسط واریانس استخراج شده)
تعهد سازمانی	۰/۷۱
تفکر راهبردی	۰/۵۸
مدیریت عملکرد	۰/۶۱

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می‌کنید بر اساس متوسط واریانس استخراج (AVE[1]) می‌توان نتیجه گرفت متغیرهای تحقیق از روایی همگرای مناسـب برخوردار هسـتند، زیرا مقدار AVE تعهد سازمانی برابر با ۰/۷۱، تفکر راهبردی برابر با ۰/۵۸ و برای مدیریت عملکرد برابر با ۰/۶۱ است که از مقدار حداقل ۰/۵ بیشتر می‌باشند.

جدول۴: نتایج تحلیل مسیر اثرات مستقیم فرضیه‌ها

مسیر	b (ضریب مسیر)	T (میزان معناداری)	P (میزان خطا)
تفکر راهبردی-تعهد سازمانی	۰/۰۱۳	۰/۱۲۳	۰/۹۰۲
مدیریت عملکرد-تعهد سازمانی	۰/۶۵۲	۱۱/۰۵	۰/۰۰۱
مدیریت عملکرد-تفکر راهبردی	۰/۱۳۸	۰/۸۹۹	۰/۳۶۹
نقش میانجی تفکر راهبردی	۰/۰۰۲	۰/۰۹۴	۰/۹۲۵

1. Average Variance Extracted

نتایج آزمون فرضیه‌ها با استفاده از تحلیل مسیر به‌وسیله PLS در جدول ۴ و اشکال ۱ و ۲ نشان دادند که بین ارزیابی عملکرد و تعهد سازمانی (P=۰/۰۰۱، T=۱۱/۰۵، b=۰/۶۵)در کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز رابطه معنی‌داری وجود دارد، این در حالی است که بین ارزیابی عملکرد و تفکر راهبردی (P=۰/۳۶۹، T=۰/۸۹۹، b=۰/۱۳) در کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز و بین تفکر راهبردی و تعهد سازمانی (P=۰/۹۰۲، T=۰/۱۲۳، b=۰/۰۱) در کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز رابطه معنی‌داری مشهود نبود. در نهایت، این نتیجه حاصل شد که تفکر راهبردی در رابطه بین ارزیابی عملکرد و تعهد سازمانی (P=۰/۹۲۵، T=۰/۰۹۴، b=۰/۰۰۲) کارکنان اداره ورزش و جوانان نقش میانجی معنی‌داری ندارد.

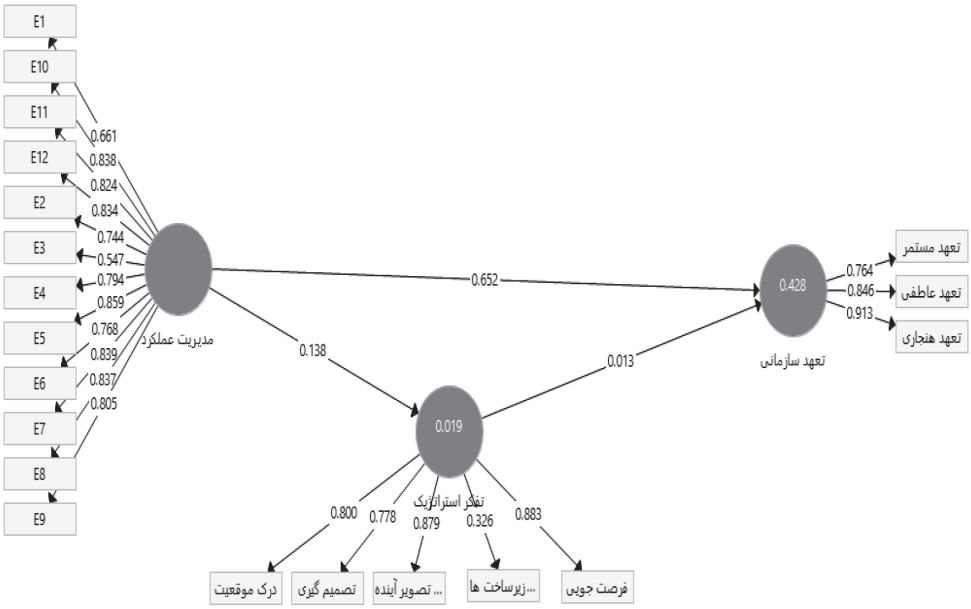

شکل ۱: نمودار تحلیل مسیر بر اساس ضرایب استاندارد

همان طورکه در شکل ۱ مشاهده می‌کنید بار عاملی بیشتر مولفه‌های مدیریت عملکرد بالای ۰/۶ می‌باشد و در مجموع بار عاملی ۰/۷۷۹ برای این متغیر است و رابطه خیلی خوب گزارش می‌گردد. بار عاملی تمامی مولفه‌های تعهد سازمانی بالای ۰/۶ می‌باشد. لذا رابطه در نظر گرفته شده خیلی مطلوب گزارش می‌شود، این درحالی است که در متغیر تفکرراهبردی غیر از مولفه «قابلیت ایجاد زیرساخت‌های سازمانی» که برابر با ۰/۳۲۶ می‌باشد و رابطه قابل‌قبولی است، سایر مولفه‌ها بالای ۰/۰۶ می‌باشد و رابطه خیلی مطلوب گزارش می‌گردد. البته در مورد متغیر مدیریت عملکرد نیز رابطه خیلی مطلوب می‌باشد؛ چرا که اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد، رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف نظر می‌شود، بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد، خیلی مطلوب می‌باشد.

جدول۵: شاخص‌های برازندگی مدل

متغیر پنهان	شاخص مدل ساختاری				شاخص مدل کلی
	SSO (مجموع مجذورات مشاهدات)	*SSE* (مجموع مجذورات خطاهای پیش‌بینی)	Q^2 (قدرت پیش‌بینی)	R^2 (واریانس تبیین شده)	*GOF*
تعهد سازمانی	۲۸۲	۲۰۷/۸	۰/۲۶۳	۰/۴۲	۰/۳۷
تفکرراهبردی	۴۷۰	۴۶۸/۵	۰/۰۰۳	۰/۰۱۹	

در نـرم افـزار PLS کیفیـت مدل سـاختاری توسـط شـاخص افزونگی محاسـبه می‌شـود. معروف‌ترین و شناخته‌شده‌ترین معیار اندازه‌گیری این توانایی، شاخص Q2 استون- گایسلر است. مقادیر Q2 بالای صفر نشان می‌دهد که مقادیر مشاهده شده خوب بازسازی شده‌اند. بنابراین، مدل توانایی پیش بینی مناسب را دارد؛ یعنی، مدل از کیفیت مناسبی برخوردار است. همچنین، مقدار R2 تعهد سازمانی برابر ۰/۴۲ است که نشان‌دهنده این است که مدل مقدار مناسبی از واریانس تعهد سازمانی را تبیین نموده است. همچنین، مقدار GOF برای برازش مدل کلی (مدل اندازه گیری و ساختاری) برابر با ۰/۳۷ است. با توجه به نظر وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) که سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسـط و قوی برای GOF معرفی نموده‌اند، این مقدار بین ۰/۲۵ و ۰/۳۶ است. بنابراین، مقدار GOF مطلوبیت کل مدل را نشان می‌دهد.

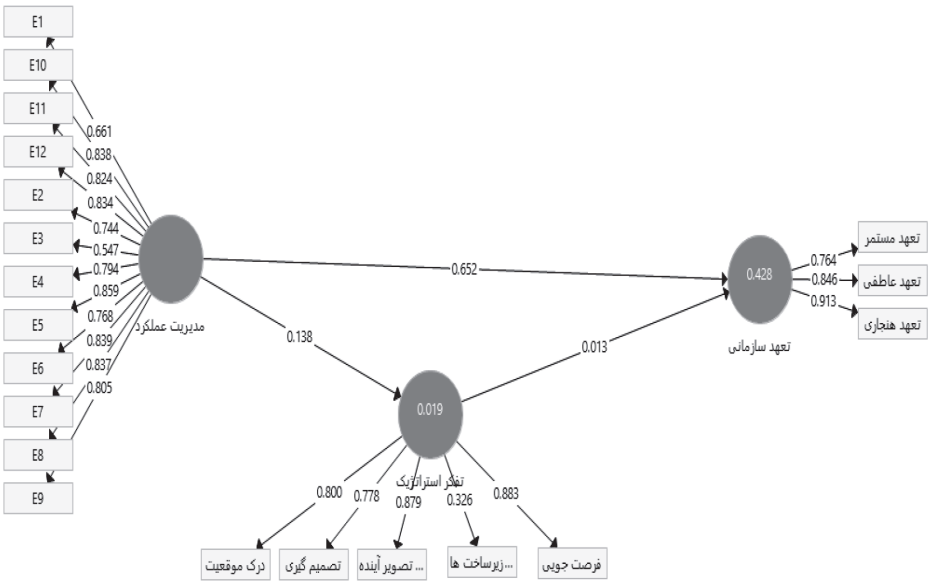

شکل۲: نمودار تحلیل مسیر بر اساس ضرایب معناداری

همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌کنید با توجه به نمره T گزارش شده در مورد ارتباط علی مدیریت عملکرد و تعهد سازمانی که بالاتر از ۱/۹۶ می‌باشد و از آنجا که سطح خطای تعریف شده در تحقیقات ۰/۰۵ است، نمرات مقدار t بالاتر از ۱/۹۶ +- نشان‌دهنده پذیرش فرضیه است. لذا می‌توان دریافت که ارتباط علی بین مدیریت عملکرد و تفکر راهبردی و تفکر راهبردی و تعهد سازمانی معنادار نیست.

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های این تحقیق نشان داد که بین ارزیابی عملکرد و تعهد سازمانی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این بخش از تحقیق با نتایج تحقیقات جهرمی (۱۳۹۴)، خالد (۲۰۱۷)، فرانکو (۲۰۱۷)، صالح و همکاران (۲۰۱۳) و رمزگویان و حسن پور (۱۳۹۲) همخوان است. در این زمینه می‌توان گفت که تعهد یکی از اهداف مهم سازمان محسوب می‌شود (شیخ و دیگران ،۱۳۸۴) و بحث ارزیابی عملکرد و تاثیر آن بر تعهد سازمانی در سازمان‌ها و نهادهای ورزشی نیز حائز اهمیت است و چه بسا لازم است از اهمیت بیشتری نیز برخوردار باشد، چراکه در ورزش و اموری که مربوط به تسهیل نیازهای جوانان است، برنامه‌ریزی و روشن بودن اهداف و ارزش‌های سازمانی برای متصدیان امری ضروری است. از جمله تحقیقات خارجی که نتایجی ناهمسو با این بخش از تحقیق فوق دارند، می‌توان به تحقیقات آنوپ (۲۰۱۶) و پینو (۲۰۱۴) اشاره کرد که در مجموع بین برخی از ابعاد تعهد سازمانی و ارزیابی عملکرد رابطه معنی‌داری را تایید نکرده‌اند، اما از ویژگی‌های بارز این تحقیقات می‌توان به ارتباط تعهد عاطفی با ارزیابی عملکرد اشاره کرد که در تحقیقات متعدد اثبات شده است، چرا که تعهد عاطفی رابطه بسیار قوی با نتایج مطلوب مرتب با کار مانند رفتار شهروندی سازمانی، حضور و عملکرد دارد. در تعهد عاطفی، کارکنان هویت خود را از سازمانی می‌گیرند و به آن احساس تعلق و وابستگی پیدا می‌کنند و از ادامه عضویت در آن لذت می‌برند و با تعهد عاطفی قوی سازمان را ترک نخواهند کرد.

از دیگر نتایج این تحقیق آن بود که بین ارزیابی عملکرد و تفکر راهبردی در کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز رابطه معناداری وجود ندارد که این بخش از نتایج با تحقیقات کاشف(۱۳۹۵)، باشی‌شاندیز (۱۳۹۴) و بیونگ (۲۰۱۳) ناهمخوان است. در این که تفکر راهبردی نیاز سازمان‌های موفق امروزی است هیچ شکی وجود ندارد، اما به زعم محقق و نتایج متعدد کسب شده در بحث برنامه‌ریزی راهبردی به عنوان نیاز ورزش امروز می‌توان گفت که حوزه‌های ستادی متولیان ورزش کشور و به ویژه استان‌ها نقش بسیار چشم‌گیری در احراز جایگاه‌های برتر بین المللی، جهانی و المپیک دارند. چنانچه کارکنان این مجموعه‌ها بتوانند نقش اثربخشی سیستم مدیریت عملکرد را درک کنند، با در نظر گرفتن آینده تعهدات خود بدون شک در اجرای وظایف و تکالیف خود موفق تر عمل خواهند کرد. همچنین در این تحقیق مشخص شد که بین تفکر راهبردی و تعهدسازمانی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز رابطه معنی‌داری وجود ندارد که این یافته با نتایج تحقیق یعقوبی و چنیجانی (۱۳۹۲) ناهم‌خوان است. در این زمینه می‌توان به مسئله توزیع نیروی انسانی در سازمان‌های ورزشی اشاره کرد. آنچه در ورزش ایران و به ویژه ورزش استان البرز مشهود است، مناسب نبودن مبحث سازماندهی نیروی انسانی است؛ جابه‌جایی‌های متعدد نیروی انسانی و عدم انطباق مدرک تحصیلی

و تجربه‌کاری افراد با پســت جدید قطعا هم موجب کاهش تعهد او می‌شــود و هم انجام فرآیندهای کاری را با نوسانات پیوسته و منقطع همراه خواهد کرد.

در نهایت مشخص شد تفکر راهبردی در رابطه بین ارزیابی عملکرد و تعهد سازمانی نقش میانجی ندارد که این نتیجه نیز با نتایج تحقیقات بختیاری (۱۳۹۵) ناهمخوان است. از جمله دلایل احتمالی اخذ این نتایج، نوع نگاه کارمندان به بحث ارزشــیابی عملکرد اســت. کارمندان این موضوع را بیشــتر یک سری فعالیت‌های روتین می‌داننــد، چــرا که در انتخاب راه و نوع نظارت در این زمینه، مدیریت درســتی صورت نمی‌گیرد (نبود سیســتم اثــر بخش ارزیابی عملکرد) و بیشــتر کارمندان هیچ امیدی به ادامه فعالیــت در جایگاه فعلی خود ندارند (نبود تعهد ســازمانی). لذا نه تنها آینده‌نگری و برنامه‌ریزی را در درازمدت در راســتای تحقق اهداف و رســالت‌های سازمانی خود در نظر نمی‌گیرند (حذف تفکر راهبردی)، بلکه تنها به اخذ نتیجه ای مطلوب در زمان فعلی اکتفا می‌کنند. بدیهی اســت که در بودجه‌ریزی محدود، گاهی تحقق اهدافی نامطلوب و بی‌ثمر می شــود و صدمات جبران‌ناپذیری را برای سازمان در دراز مدت به همراه خواهد داشت. از دیگر دلایل احتمالی این مغایرت‌ها این است که بیشتر تحقیقات مورد بررسی، در سازمان‌ها و ارگان‌های غیر ورزشی صورت گرفته است.

در مجمــوع می‌تــوان نتیجــه گرفت که علی رغم اینکه رابطــه علی بین ارزیابی عملکرد و تعهد ســازمانی در اداره‌کل ورزش و جوانــان مــورد تایید قرارگرفته اســت، اما تفکر راهبردی هیچ نقــش میانجی در این بین ندارد و آنچه حائز توجه است نیاز ورزش البرز به کارمندان متعهد دارای تفکر راهبردی است تا به برنامه‌ریزی درست و منطقی بر اساس ماموریت‌های ابلاغی وزارت ورزش و جوانان عمل نمایند و بتوانند رسالت‌های سازمانی خود را جامه عمل بپوشــانند، چراکه اخذ جایگاه‌های برتر جهانی و بین المللی و توســعه ورزش همگانی و همچنین تسهیل امور جوانان شایسته جامعه البرز است.

با توجه به وجود رابطه معنی‌دار بین ارزیابی عملکرد و تعهد ســازمانی در کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز، پیشنهاد می‌گردد که مدیران و مسئولان با برنامه‌ریزی‌های صحیح، نقش عدالت ارزیابی را در نظر بگیرند واز آن در راســتای افزایش تعهد ســازمانی کارمندان و توفیق ســازمان بهره گیرند و با توجه به عدم وجود رابطه معنی‌دار بین تفکر راهبردی و ارزیابی عملکرد، در طراحی سیســتم ارزیابی عملکرد کارکنان میزان ایمان و اعتقاد قوی به ســازمان و پذیرش اهداف و ارزش‌های آن توســط کارکنان را در نظر بگیرند و به تشــویق کارکنان به آینده‌نگری (بسترسازی جهت ایجاد تفکر راهبردی در کارکنان) و تهیه برنامه‌های کاری همسو با برنامه راهبردی اداره کل بپردازند.

همچنیــن با توجه به وجود رابطه معنی‌دار بین ارزیابی عملکرد و ابعاد تعهد ســازمانی پیشــنهاد می‌گردد که مدیران و مســئولان به تشریح نظام ارزشــیابی برای کارکنان اهتمام ورزند و نسبت به شفاف‌سازی نتایج نهایی با دلایل مســتند اقدام نمایند. همچنین ضمن شناســایی نیازهای عاطفی کارکنان و ســنجش اثربخشی کانال‌های ارتباطــی، عوامــل ایجــاد انگیزه در آنها، ریســک‌پذیری و هزینه کرد زمــان و دقت در انجــام فعالیت‌ها و اتخاذ شیوه‌های جدید برای بهبود روند و کیفیت کار از سوی آنان را مد نظر قرار دهند و به استفاده از سیستم اثر بخش ارزیابی عملکرد در راستای افزایش تعهد سازمانی توجه قرار گیرنشان دهند.

منابع

- الله دادی، اسماعیل. (۱۳۸۲). «**تعهد سازمانی**». نشریه مدیریت. شماره : صص ۷۷ -۷۸.
- باشی شاندیز، نغمه. (۱۳۹۴). «**بررسی تاثیر تفکر راهبردی بر عملکرد نمایندگی‌های شرکت بیمه نوین شهر مشهد**». پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه علوم انسانی، رشته مدیریت اجرایی، دانشگاه پیام نور کرج.
- بافنده زنده، علیرضا و رفیعی، سمیه. (۱۳۹۴). «**ارزیابی کارایی سازمانی بر اساس تلفیق «کارت امتیازی متوازن» و «تحلیل پوششی داده‌های فازی» (مطالعه موردی: شعب بانک سپه شهر تبریز)**». مدیریت بهره وری. ۳۴ (۹): صص ۱۷۵-۲۰۰.
- باقری، مسلم و تولایی، روح اله. (۱۳۸۹). «**بررسی تاثیر تعهد سازمانی بر عملکرد سازمان‌ها**». نشریه توسعه انسانی پلیس. ۳۰ (۷): صص۷۳-۹۶.
- بختیاری، ساکو و زردشتیان، شیرین. (۱۳۹۵). «**نقش میانجی تفکر راهبردی در رابطه بین سبک‌های رهبری و فرهنگ سازمانی در ادارات ورزش و جوانان استان کردستان**». نشریه مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۱۲ (۳): صص ۲۳-۳۴.
- بخشی جعفر آبادی، فاطمه؛ نوری بایگی، مریم و بنی فاطمه، علیرضا. (۱۳۸۹). «**ارزیابی عملکرد سازمان مبتنی بر رویکرد فرآیندی**». نخستین کنفرانس ملی مدیریت فرآیند در سازمان‌های خدماتی.
- حسینی، سید یعقوب؛ بهجتی اردکانی، بابک و رحمانی، سحر. (۱۳۹۱). «**ارائه مدلی برای سنجش تفکر راهبردی مدیران صنعت کاشی و سرامیک ایران با رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری**». پژوهشنامه مدیریت اجرایی. (۷): صص ۱۳- ۳۴.
- حمیدی، مهرزاد و وحدانی، محسن. (۱۳۹۵). **مدیریت عملکرد در سازمان‌های ورزشی**. چاپ نخست، تهران: نشر بامداد کتاب
- حیدری نژاد، صدیقه. (۱۳۸۳). «**تبیین و تعیین شاخص‌های بهره وری دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی تربیت بدنی دانشگاه‌های دولتی؛ ارائهٔ الگوی بهبود عملکرد**». رسالهٔ دکتری رشتهٔ تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- دلاوری جهرمی، فاطمه. (۱۳۹۴). «**تاثیر ارزیابی عملکرد اداری بر تعهد سازمانی از طریق عدالت سازمانی**». پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت بازرگانی گرایش تشکیلات و روش‌ها، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- رمزگویان، غلامعلی و حسن پور، کاووس. (۱۳۹۲). «**بررسی رابطه بین تعهد و عملکرد کارکنان در وزارت اقتصاد و دارایی**». مجله اقتصادی. (۳و۴): صص ۳۳-۴۸.
- زکی، محمد علی. (۱۳۸۳). «**بررسی تاثیر ابعاد رضایت شغلی بر تعهد سازمانی**». مجله دانشکده علوم اداری واقتصاد. ۱۶(۱) : صص ۵۰۵-۵۵۳.
- کاشف، منیره. (۱۳۹۵). «**بررسی عوامل موثر بر تفکر راهبردی و تاثیر آن بر عملکرد بازاریابی (مطالعه موردی: صنعت لنت سازی)**». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و علوم مالی، دانشگاه غیر دولتی- غیر انتفاعی خاتم.
- صدیقی، اکرم. (۱۳۹۱). «**بررسی رابطه سیستم ارزشیابی عملکرد و افزایش تعهد کارکنان در ستاد بانک**

مسکن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه علوم انسانی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.

- **موغلی، علیرضا؛ حسن پور، اکبر و حسن پور، محمد. (۱۳۸۸). «بررسی ارتباط بین توانمندسازی و تعهد سازمانی کارکنان در مناطق نوزده گانه سازمان آموزش و پرورش شهرتهران». نشریه مدیریت دولتی. ۱ (۲): ص۱۱۹.**
- هانس، باند هولد و لیند گرین، ماتس. (۲۰۰۷). «**هفت اصل تفکرراهبردی**». http://tahacenter.com/seven. htm
- هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۱). **تهیه و استاندارد ساختن مقیاس سنجش رضایت شغلی**. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی
- یعقوبی، نورمحمد و احمدنیا چنجانی، اکرم. (۱۳۹۲). «**بررسی رابطه بین رویکرد راهبردی نظام نگهداشت منابع انسانی و تعهد سازمانی کارکنان**». ۲(۳): صص ۴۹-۶۴.
- Anoop, Patiar& Ying, Wang. (2016). **"The effects of transformational leadership and organizational commitment on hotel departmental performance".** International Journal of Contemporary Hospitality Management, 28(3): 586 -608, https://doi.org/10.1108/IJCHM-01-2014-0050
- Byeong, Joon Moon. (2013). **"Antecedents and outcomes of strategic thinking".** ARTICLE IN PRESS Journal of Business Research, 1-11.
- Bonn, Ingrid. (2005). **"Improving Strategic thinking: a multilevel approach".** Leadership and Organization Development Journal, 25(5): 336-345.
- Franco, Mario & Franco, Solange. (2017). **"Organizational commitment in family SMEs and its influence on contextual performance".** Team Performance Management: An International Journal, 23(7/8): 364-384, https://doi.org/10.1108/TPM-05-2016-0020
- Goldman, Ellen F & Casey, Andrea. (2010**). "Building a culture That Encourages Strategic Thinking".** Journal of Leadership & Organizational Studies,17(2).
- Karwowski, Waldemar; Sherehiy, Bohdana & Layer, John K. (2007). **"A review of enterprise agility: Concepts, frameworks, and attribute".** International Journal of Industrial Ergonomics, 37(5):445–460
- Khalid, Jamshid; Khaleel, Mohammad; Janee Ali, Anees & Islam, Shamimul. (2017). **"Multiple dimensions of emotional intelligence and their impacts on organizational commitment and job performance".** International Journal of Ethics and Systems, https://doi.org/10.1108/IJOES-07-2017-0096.
- Labtmediene, Lina; Endriulaitiene, Auksen & Gustainiene, Loreta. (2007). **"Individual correlates of organizational commitment and intention to leave the organization".** Baltic Journal of Management, 2(2): 196- 212.
- Longenecker, Clinton O & Nykodym, Nike. (1996). **"Public sector performance appraisal effectiveness: A Case study."** public personnel management, 25(2).

- McAdam, Rodney; Hazlett, ShirleyAnn & Casey, Christine. (2005). **"Performance Management in the UK public sector."** International Journal of Public Sector Management, 18(3): 256- 273.
- Pinho, Jose Carlos; Rodrigues, Ana Paula & Dibb, Sally. (2014). **"The role of corporate culture, market orientation and organisational commitment in organisational performance: The case of non-profit organizations".** Journal of Management Development, 33(4): 374-398, https://doi.org/10.1108/JMD-03-2013-0036.
- Roberts, GaryE & Pavlak, Thomas. (1996). **"Municipal government personnwl professional and performance appraisal: Is there a consensus on the characteristics of an effective appraisal system?".** Public Personnel Management, 25(3).

۱۳

تاثیر احساس گناه در رفتار مصرف کنندگان محصولات ورزشی بر رفتار خرید آتی آنها؛ بررسی نقش میانجی نگرش

آیدا آزادی[۱]
علی زارعی[۲]
فرشاد تجاری[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۳/۲۰
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۵/۳۰

هـدف پژوهش حاضر، تعیین تاثیر احسـاس گناه مصرف کنندگان محصولات ورزشـی بـر رفتار خرید آتی آنهـا همراه با بررسـی نقش میانجی گری متغیر نگرش بود. جامعـه آماری پژوهش را کلیه جوانان مصرف کننده کالاهای ورزشـی (۱۵-۳۰ سال) شـهر اصفهان تشکیل می‌دادند که تعداد ۳۸۰ نفر از آنها به صورت تصادفی انتخاب شـدند و به پرسشنامه‌های «احسـاس گناه مصرف کننده» «نگرش‌های مصرف کننده نسبت به خرید» و «رفتار خرید» پاسخ دادند. روایی صوری و محتوایی ابزار اندازه گیری پس از ترجمه توسط اساتید متخصص بازاریابی ورزشـی تایید شـد. همچنین پایایی آن به وسـیله آزمون آلفای کرونباخ مورد بررسـی قرار گرفت. در تجزیـه و تحلیـل داده‌ها از نرم افزارهای آماری SPSS22 و AMOS اسـتفاده شـد. نتایج تحقیق نشـان داد که پشـیمانی ناشـی از خرید کردن، پشـیمانی ناشـی از خرید نکردن، تخطی از هنجارهای اجتماعی، عدم کنترل خـود، مصـرف لذت جویانه و رفتارهـای مقابله ای تاثیر معنی داری بر احسـاس گناه مصـرف کنندگان دارند. احساس گناه نیز بر شکل گیری نگرش مصرف کنندگان نسبت به خرید تاثیر معنی داری دارد. همچنین، نگرش مصرف کنندگان بر رفتار خرید آتی آنها تاثیر معنی داری دارد و ارتباط بین احساس گناه مصرف کنندگان و رفتار خرید آتی آنها را مورد میانجی گری قرار می‌دهد. نتایج معادلات ساختاری نیز نشان داد مدل پیشنهادی پژوهش از برازش مطلوبی (RMSEA=0/07) در جامعه مورد نظر برخوردار بود.

واژگان کلیدی: احساس گناه، نگرش، مصرف کننده و رفتار خرید

۱. دکترای مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Aida.azadi@yahoo.com
۲. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۳. استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

خرید یک بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی امروزی است؛ درعین‌حال که برای بعضی مصرف‌کنندگان لذت و شادی به همراه آورد و کارایی آنها را بالا می‌برد، اما برای وضعیت مالی و روحی بعضی دیگر، تهدیدات جدی به وجود می‌آورد. به همین دلیل رفتار و شرایط روحی- روانی افراد در طی فرآیند خرید، در دهه‌های اخیر یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه محققان بوده است. گوناگونی و تنوع رفتار مصرف‌کننده به دلیل گوناگونی در عوامل اثرگذار بر رفتار فرد و انگیزه فرد برای خرید می‌باشد. وجود گروه‌های متفاوت مصرف‌کننده برای بازارهای یک محصول بیانگر تفاوت‌های گسترده است. لذا درک رفتار مصرف‌کننده از اهمیت زیادی برخوردار است (بلاک ول و همکاران[1]، ۲۰۰۶). برای این منظور عوامل پیش بینی کننده را به دو دسته عوامل درونی و عوامل بیرونی تقسیم کرده‌اند. نام و برند کالا، وضعیت اقتصادی مشتری، کارایی و بازده کالا به عنوان عوامل بیرونی و احساس اجبار ناشی از خرید کردن، لذت بردن از خرید، واکنش مقابله ای در مقابل تمایلات خرید و تجربه مثبت از خرید قبلی به عنوان عوامل درونی در نظر گرفته می‌شود (لیم و همکاران[2]، ۲۰۱۶: ۶۲). آنچه که امروزه بسیار مورد توجه دانشمندان و پژوهشگران در حوزه رفتار مصرف کننده قرار گرفته است، وجود احساس گناه[3] در مشتریان است؛ احساسی که موجب می‌شود رفتار مصرف کننده در بسیاری از موارد تغییر کند. احساس گناه بر اساس این احتمال ایجاد می‌شود که فرد ممکن است عمل اشتباهی انجام داده باشد (بی و همکاران[4]، ۲۰۰۷: ۴۰۰). از این رو، احساس گناه مصرف کننده می‌تواند در طول فرآیند خرید اتفاق بیفتد؛ به عنوان مثال، خریدهای هیجانی ممکن است در تضاد با عرف جامعه اتفاق بیفتد مانند خرید محصولاتی که برای سلامتی مضر است و یا در شرایط عادی اتفاق بیفتد مثل زمان دورانداختن یك محصول بازیافت شدنی (اوزان و کازانگولو[5]، ۲۰۱۲: ۱۳).

در ادبیات دینی نیز مفهوم گناه عبارت است از: «پشیمانی و خود سرزنشی بعد از ارتکاب یك عمل نادرست و خلاف قوانین الهی، شرع و اخلاق» (حیدری نراقی، ۱۳۸۷: ۷۳). اما به این مفهوم در علم بازاریابی از زاویه متفاوت تری نگاه می‌شود. به بیان دیگر، مصرف کننده بعد از مصرف و حتی بعد از مصرف نکردن، دچار احساسی ناخوشایند و غیرمعمول می‌شود و دربارهٔ رفتاری که در هنگام خرید کردن و یا خرید نکردن از خود بروز داده خود را کنکاش می‌کند و آن رفتار را با اصول و موازین اخلاقی و هنجارهای اجتماعی پذیرفته شده مقایسه می‌نماید و در نهایت، در او حس پشیمانی به وجود می‌آید. این حس پشیمانی زمینهٔ بروز اصلاح رفتار خرید (مصرف) را فراهم می‌آورد (باکار[6]، ۲۰۱۳: ۲۳۶). این فرایند می‌تواند در مورد خرید محصولات مختلف رخ دهد که خرید محصولات ورزشی را نیز شامل می‌شود.

از طرفی، صنعت ورزش یکی از مهم‌ترین و جذاب‌ترین صنایع در جهان است که محصولات آن با

1. Blackwell,Souza, Taghian, Miniard & Engej
2. Lim, Kim & Cheong
3. Guilt
4. Bei, Lin & Yu
5. Ozhan & Kazancoglu
6. Bakar

رقابت‌های شدیدی در سطح جهان رو به روست. بخشی از محصولات ورزشی که در اجرا و توسعه رشته‌های ورزشی نقش مهمی دارند، پوشاک ورزشی است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که در اوایل سال‌های ۲۰۰۰ پوشاک ورزشی ۲۲ درصد از کل سهم بازار پوشاک جهان را به خود اختصاص داده بود که بتدریج این مقدار در سال‌های بعد افزایش یافت. از آنجا که بازار پوشاک ورزشی درصد چشمگیری از بازار کل پوشاک را به خود اختصاص می‌دهد، مطالعه مصرف کنندگان این بخش از بازار به شدت به نفع تامین کنندگان، سهامداران، تولید کنندگان و مصرف کنندگان پوشاک ورزشی خواهد بود (لورا[1]، ۲۰۰۱: ۷۳).

حیدری و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به طراحی مدل ساختاری احساس گناه در مصرف کننده جهت پیش بینی رفتارهای خرید در آینده پرداختند و نشان دادند پشیمانی ناشی از خرید کردن، پشیمانی ناشی از خرید نکردن، تخطی از هنجارها، خودسرزنشی و لذت گرایی بر احساس گناه مصرف کننده تأثیر دارد. هم چنین احساس گناه بر واکنش‌های مقابله ای و این واکنش‌ها بر رفتارهای خرید در آینده تأثیرگذارند. لیانگ[2] (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی رفتار خرید تکانشی مصرف کننده و عواقب ناشی از آن پرداخت و نشان داد که خرید منجر به عواقب منفی می‌شود که مهم‌ترین آن، احساس گناه مشتری و نبودن احساس لذت از خرید خودش است. همچنین خرید آنی و بدون برنامه منجر به از بین رفتن هزینه و وقت مشتریان می‌گردد. وینستسن و همکاران[3] (۲۰۱۵) در مطالعه ای به بررسی رفتار خرید اجباری و احساسات ناشی از آن پرداختند. آنها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که رفتار خرید اجباری، رفتاری تکراری و مزمن است که منجر به احساسات منفی و احساس گناه در مشتری می‌شود و مشتریان برای رهایی از این احساس گناه و منفی دوباره به خرید کردن اجباری می‌پردازند و در آن لحظه احساس مثبت به آنها داده می‌شود، اما بعد از مدتی دوباره احساس گناه و احساسات منفی بر آنها غالب می‌گردد.

پژوهشگرانی چون‌هاسی و اسمیت[4](۱۹۹۶) به بررسی گناه مصرف کننده همراه با پیش زمینه‌ها و سوابق آن پرداخته‌اند. از دیدگاه این پژوهش‌ها، بارزترین نمودهای گناه مصرف کننده شامل مواردی مانند مصرف آنی و یا اجباری، مصرف با انگیزهٔ لذت گرایی و زیاده روی در مصرف (ژیانگ و همکاران[5]، ۲۰۱۶: ۳۳۶ و پرادیپتو و همکاران[6]، ۲۰۱۶: ۱۸۰) است. برخی از تحقیقات دیگر بر انواع و نتایج این احساس بر نگرش مصرف کننده تمرکز کرده‌اند (باگُزی[7] و همکاران، ۲۰۰۰: ۳۴ و پاپاس[8]، ۲۰۱۶: ۱۰۰). ماراز و همکاران[9] (۲۰۱۵: ۳۲۸) نیز در پژوهشی نشان دادند که خرید وسواسی منجر به ایجاد احساس گناه در فرد می‌شود. بادیگایان و وارما[10]

1. Lora
2. Liang
3. Weinstein et al.
4. Hassy & Smith
5. Xiang et al.
6. Pradipto et al.
7. Bagozzi
8. Pappas
9. Maraz et al.
10. Badgaiyan & Verma

(۲۰۱۵: ۱۴۵) دریافتند که تکانشی بودن و سرزنش خود در خرید منجر به ایجاد احساس گناه می‌شود. عده ای دیگر بر واکنش مقابله ای مصرف کنندگان در مواجهه با این احساس تأکید دارند (چان[1]، ۲۰۰۷: ۳۴). لیم و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی نشان دادند که در میان عوامل درونی، احساس اجبار ناشی از خرید کردن، لذت بردن از خرید، واکنش مقابله ای در مقابل تمایلات خرید و تجربه مثبت از خرید قبلی بیشترین تاثیر را دارند.

در بررسی نقش میانجی نگرش، می‌توان از «نظریه عمل منطقی»[2] (TRA) عنوان چارچوب نظری پژوهش استفاده نمود. نظریه عمل منطقی جهت شکل گیری نگرش و فهم و پیش بینی رفتار به کار می‌رود. در این نظریه فرض می‌شود که افراد تصمیمات خود را بر پایه بررسی منطقی و معقول از اطلاعات انتخاب می‌کنند و نتایج عملکرد خود را قبل از اتخاذ تصمیم مورد توجه قرار می‌دهند. براساس این نظریه، بهترین پیش بینی کننده رفتار، قصد فرد برای درگیر شدن در رفتار است. قصد به وسیله دو متغیر نگرش مرتبط با رفتار (ارزشیابی کلی مثبت یا منفی از رفتار) و هنجارهای انتزاعی (درک کلی فشار اجتماعی برای انجام دادن یا ندادن رفتار) پیش بینی می‌شود (مانتانو و کاسپارزیک[3]، ۲۰۰۸: ۷۷). نگرش مرتبط با رفتار به عنوان مستعد بودن به پاسخ دادن به صورت مطلوب یا نامطلوب در مقابل یک شیء تعریف می‌شود. به عبارت دیگر، اگر فرد معتقد باشد که انجام یک رفتار منجر به نتیجه ای مطلوب می‌شود، نسبت به آن نگرش مثبتی پیدا می‌کند. اما اگر معتقد باشد که منجر به رفتار نامطلوب می‌شود، نگرش منفی در وی ایجاد می‌کند. براساس این نظریه نگرش‌های مطلوب‌تر، به صورت قوی تری قصد انجام رفتاری را پیش بینی می‌کنند (آجزن و فیش بن[4]، ۱۹۸۰: ۱۳).

در ادبیات موجود در زمینه رفتار مصرف کننده، نگرش به عنوان عامل شکل گیری و جهت دهنده رفتار مورد توجه بوده است. نگرش، بیان احساسات درونی است که نشان از نظر مساعد یا نامساعد یک شخص نسبت به موضوعاتی خاص دارد. لزوم بررسی نگرش مصرف کننده و این که وی در مورد محصول ما چگونه می‌اندیشد و همچنین با توجه به نگرش خود، مثبت یا منفی، چه عکس العملی از خود بروز می‌دهد، بازاریابان را وادار به انجام تحقیق در این زمینه کرده است (دیکسون و همکاران[5]، ۲۰۱۵). هر تصمیمی که مصرف کننده می‌گیرد تا حدی در برگیرنده پدیده ای است که روانشناسان آن را «نگرش» می‌نامند. تعاریف مختلفی در مورد نگرش وجود دارد. در مجموع، نگرش عبارت است از: سازماندهی بلند مدت فرآیندهای انگیزشی، احساسی، ادراکی و شناختی با توجه به برخی جنبه‌های محیطی که فرد در آن قرار گرفته است. بر همین اساس، نگرش یک فرد بیانگر شیوه تفکر، احساس و واکنش‌هایی است که وی نسبت به محیط اطراف خود دارد (محرابی معروف مشاط، ۱۳۹۳).

مطالعات مصرف کننده در زمینه خرید محصولات نشان داده‌اند که قصد رفتاری مصرف کننده توسط دو مؤلفه نگرش و هنجارهای ذهنی نشان داده می‌شود (کیم و کارپووا[6]، ۲۰۱۰: ۸۱). براساس نظریه مذکور،

1. Chun
2. Theory of reasoned action (TRA)
3. Montano, Kasprzyk
4. Ajzen & Fishbein
5. Dickson et al.
6. Kim & Karpova

نتایـج منفی از محصـولات می‌تواند نگرش مصرف کننده را منفی نماید و احتمـال رفتار خرید را کاهش دهد. از ایـن‌رو، در رابطـه احسـاس گناه بـه عنوان پیامد منفـی محصولات و پیـش بینی رفتار آتی خریـد، نگرش یا دیدگاه‌های مصرف کننده نقش واسطه دارد. لیم و رازیکو[1] (۱۹۹۷) در پژوهشی بر روی دانشجویان سنگاپوری نشان دادند که تفاوت معناداری بین نرخ تکرار خرید در بین دو گروه (گروه دارای نگرش نسبی بالا و گروه دارای نگرش نسبی پایین به نام تجاری) وجود دارد و کنش‌های بین آثار تعاملی نگرش با موقعیت بر نرخ تکرار خرید اثرگذار است.

لی[2] (۲۰۱۴) در پژوهشی با هدف بررسی اطلاعات محصول و نگرش‌ها بر رفتار آتی خرید در محصولات چرم و خز نشـان داد که ویژگی‌های جمعیت شـناختی مصرف کنندگان بر نگرش‌ها و رفتارهای آتی آن‌ها تأثیر دارد. ضمن آنکه کسب اطلاعات درست توسط مصرف کنندگان نگرش‌ها آن‌ها را شکل می‌دهد و بر رفتار آتی خرید تأثیرگذار است. پرادیپتو و همکاران[3] (۲۰۱۶) رفتار خرید آنی و احساس گناه بعد از آن را در میان جوانان شـهر جاکارتا بررسـی کردند. در این پژوهش افکار خود تنظیمی، نقش تعدیل کننده را داشـت. نتایج نشان داد کـه بیـن رفتار خرید آنی و احسـاس گناه بعد از آن رابطه معنـا دار و مثبتی وجود دارد؛ بدیـن معنا که هر چقدر رفتار خرید آنی سـریع تر باشـد، میزان احسـاس گناه بعد از آن بیشتر می‌شـود. همچنین در این پژوهش افکار خود تنظیمی نقش تعدیل کننده را داشت و از رابطه منفی هم با خرید آنی و هم با احساس گناه برخوردار بود.

به رغم کاربردی بودن این موضوع، هنوز هم تحقیقات بسیار محدودی به بررسی جنبه‌های مختلف احساس گناه مصرف کننده پرداخته‌اند. در کشـور ایران، در زمینهٔ بررسـی مفهوم احسـاس گناه در مصرف کننده منابع و فعالیـت پژوهشـی وجود ندارد و این مفهوم که خـود ایجاد کنندهٔ تحولی عظیم در علـم بازاریابی و ارزش‌های مصرفی مصرف کننده است هنوز مکنون باقی مانده است. بنابراین، فعالیت‌های پژوهشی در این زمینه می‌تواند بینش و نگرش نوینی را در حوزهٔ ارزش‌های اخلاقی مصرف کننده ایجاد کند و بسـتر لازم را برای هدایت رفتار خریـد (مصرف) شـهروندان فراهم آورد. این گونـه مطالعه، قالب‌های تئوریکی مشـابه را در هم می‌آمیزد و در محیـط عملی و جامعهٔ مصرف ورزشـی در ایران آزمون می‌شـود. بر همین اسـاس، در ایـن مطالعه، تحقیقات دی دیو و همکاران[4] (۲۰۱۰) که احسـاس گناه مصرف کننده را نتیجهٔ تخطی از هنجارهای اجتماعی، شکسـت درونـی، توجیـه ناپذیری مصـارف افراطی، عدم خودکنترلـی و مصارفی در جهت خـوش گذرانی و لذت بردن می‌داننـد، انتخاب شـده اسـت. با به کاربردن این قالـب تئوریکی، مطالعهٔ فوق تلاش می‌کنـد تا دانش موجود را از طریق گسـترش مدل سـاختاری احسـاس گناه مصرف کننده و سـوابق آن، همچنین واکنش‌های مقابله ای و تمایـلات رفتـاری مصرف کننده در زمینه ورزش بررسـی کند. به علاوه، برای گسـترش نظریهٔ احسـاس گناه مصرف‌کننده، نتایج منطقی قالب تئوریکی مطالعهٔ فوق به همراه مطالعهٔ اوزان و کازانگولو[5] (۲۰۱۲) معرفی و در

1. Lim & Razzaque
2. Lee
3. Pradipto et al.
4. Di Diuo et al.
5. Ozan. A. & Kazancoglu

این پژوهش آزمون می‌شود تا حس گناه مصرف کننده به صورت واقعی تر قابل درك باشد. در این زمینه، ساختار گناه و عواقب آن و همچنین واکنش‌های مقابله ای مصرف کنندگان نخست در رابطه با اهداف پژوهش بررسی می‌شود و از دستاوردهایی در مورد مصارفی که برخاسته از انگیزه‌های لذت گرایی، تخطی از هنجارها، عدم خودکنترلی و زیاده روی در مصرف است، تفسیری ارائه می‌شود. همچنین در بررسی تأثیر احساس گناه بر رفتار خرید مصرف کننده، نقش متغیرهای سوم یا میانجی کمتر مورد بررسی قرار گرفته است که در این پژوهش نقش نگرش در این رابطه مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است:

آیا احساس گناه در رفتار خرید آتی مصرف کنندگان محصولات ورزشی تاثیر دارد و نگرش در این رابطه از نقش میانجی یا واسطه برخوردار است؟

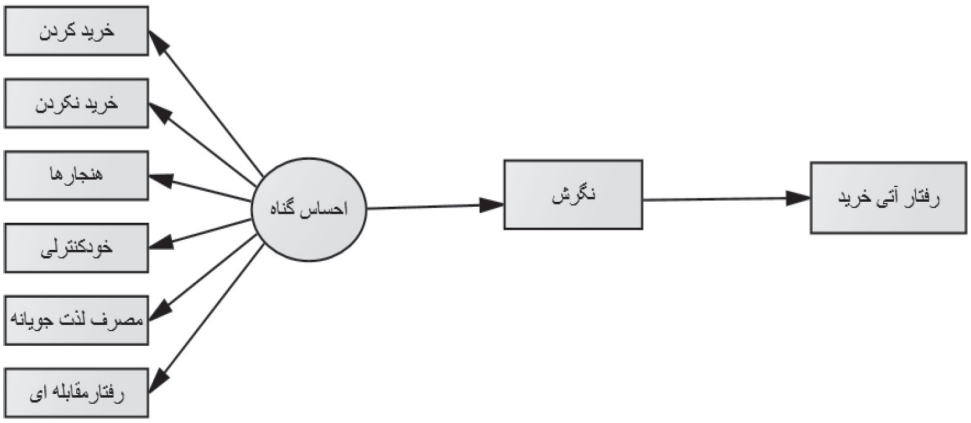

شکل ۱: مدل پژوهش

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، از نوع تحقیقات عِلّی بود که به صورت پیمایشی انجام گرفت. جمع آوری داده‌ها به روش میدانی و با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری این پژوهش مشتمل بر کلیه جوانان (۱۵-۳۰ سال) مصرف کننده کالاهای ورزشی شهر اصفهان بود. برای به دست آوردن حجم نمونه مناسب، ابتدا یک مطالعه اولیه انجام گرفت و بر اساس آن و با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مناسب تخمین زده شد. بدین جهت تعداد ۳۰ عدد پرسشنامه در بین جامعه آماری توزیع گردید و واریانس نمونه جهت تعیین حجم نمونه آماری مورد استفاده قرار گرفت. با وجود آنکه در مورد حجم نمونه لازم برای مدل‌های ساختاری توافق کلی وجود ندارد، اما به زعم بسیاری از پژوهشگران حداقل حجم نمونه لازم ۲۰۰ می‌باشد (سیوو و همکاران[1]، ۲۰۰۶؛ هو، ۲۰۰۸). به این ترتیب، حجم نمونه ۳۵۰ نفر کافی به نظر می‌رسد.

1. Siu et al.

تعداد ۳۸۰ پرسشنامه توزیع و تکمیل شد که با توجه به عدم پاسخ دهی دقیق بعضی از پرسشنامه‌ها، در نهایت ۳۵۰ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار گردآوری داده‌ها

«پرسشنامه استاندارد احساس گناه»[1] اوزان و همکاران (۲۰۱۲)

این پرسشنامه توسط اوزان و همکاران (۲۰۱۲) ساخته شده است که در این پژوهش ترجمه و تحقیق پایایی و روایی سنجی شده است. این پرسشنامه دارای ۳۶ سؤال با طیف لیکرت ۵ درجه از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم است که دارای خرده مقیاس‌هایی شامل پشیمانی ناشی از خرید کردن (گویه ۱-۴)، پشیمانی ناشی از خرید نکردن (گویه ۵-۸)، تخطی از هنجارهای پذیرفته شده (گویه ۹-۱۲)، خود کنترلی (گویه ۱۳-۲۰)، مصرف لذت جویانه (گویه ۲۲-۲۱)، احساس گناه مصرف کننده (گویه ۲۳-۲۸) و واکنش‌های مقابله ای (گویه ۲۹-۳۴) می‌باشد. محقق پس از کسب اجازه و ترجمه پرسشنامه با مشورت ۸ نفر از اساتید مدیریت ورزشی و مدیریت بازرگانی به سبب متغیر بودن جامعه تحقیق به حذف، اصلاح و ویرایش مجدد آن اقدام کرد. بدین ترتیب روایی صوری پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. در پایان با بررسی نظرات کارشناسان، اصلاحات نهایی بر روی ابزارها انجام شد و روایی محتوایی آن‌ها تأیید و تضمین گردید. پایایی پرسشنامه مذکور با استفاده از پایایی درونی آلفای کرونباخ در خرده مقیاس‌های پشیمانی ناشی از خرید کردن، پشیمانی ناشی از خرید نکردن، تخطی از هنجارهای پذیرفته شده، خود کنترلی، مصرف لذت جویانه، احساس گناه مصرف کننده و واکنش‌های مقابله ای به ترتیب برابر با ۰/۷۲۷، ۰/۷۵۹، ۰/۷۳۳، ۰/۷۱۹، ۰/۷۳۶، ۰/۸۴۳، ۰/۷۸۷ به دست آمد که همگی بالاتر از ۰/۷ و مورد تأیید است.

«پرسشنامه نگرش مصرف کنندگان نسبت به خرید»[2] لی و ترایل[3] (۲۰۱۲)

جهت سنجش نگرش مصرف کنندگان نسبت به خرید کالاهای ورزشی از «پرسشنامه نگرش مصرف کننده» لی و ترایل(۲۰۱۲) استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۴ گویه با طیف لیکرت ۵ درجه از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم می‌باشد و این پژوهشگران معتقدند که نگرش‌های مثبت مصرف کنندگان را نسبت به خرید کالاهای ورزشی نشان می‌دهد. پایایی پرسشنامه با استفاده از الفای کرونباخ برابر با ۰/۸۰۹ است.

«پرسشنامه رفتار خرید»[4] ادواردز[5] (۱۹۹۸)

این پرسشنامه دارای ۱۱ سوال می‌باشد و هدف آن ارزیابی نحوه رفتار خرید افراد است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت چهار گزینه ای از کاملا مخالفم تا کاملا موافقم می‌باشد. حداقل نمره ۱۱ و حداکثر ان ۰/۴۴ است و پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱۴ استبه دست آمد.

1. Consumer Guilt Questionnaire
2. Consumer Attitude Survey Questionnaire
3. Lee & Trail
4. Shopping Behavior Inventory
5. Edwards

یافته‌های پژوهش

یافته های توصیفی مربوط به آزمودنی ها نشان داد ۳/۱ درصد افراد زیر ۱۵ سال، ۱۰/۹ درصد ۱۵-۱۸ سال، ۴۹/۲ درصد ۱۸-۲۲ سال، ۳۳/۱ درصد ۲۲-۳۰ سال و ۳/۷ درصد دارای سن نامشخص بوده‌اند. ۵۱/۶ درصد نمونه مرد و ۴۹/۴ درصد زن بودند. تحصیلات ۷/۷ درصد زیردیپلم، ۱۹/۷ درصد دیپلم، ۱۹/۷ درصد کاردانی، ۲۸/۶ درصد کارشناسی، ۱۰/۶ درصد کارشناسی ارشد، ۲/۶ درصد دکتری و ۱۱/۱ درصد نامشخص بوده است. ۷۲ درصد نمونه مجرد و ۲۸ درصد متأهل بودند. درآمد ۳۶ درصد نمونه زیر ۵۰۰ هزار تومان، ۲۲/۹ درصد بین ۵۰۰ هزار تا یک میلیون، ۸ درصد ۱ تا ۱/۵ میلیون، ۵/۷ درصد ۱/۵ تا ۲ میلیون، ۷/۴ درصد بیشتر از ۲ میلیون و ۲۰ درصد نامشخص است. نتایج یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱: یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	شاخص‌های مرکزی			شاخص‌های پراکندگی			شاخص‌های توزیع		
	نما	میانه	میانگین	دامنهٔ تغییرات	واریانس	انحراف معیار	خطای معیار	ضریب کجی	ضریب کشیدگی
پشیمانی از خرید کردن	۳/۷۵	۳/۷۵	۳/۸۱	۴	۰/۵۲۷	۰/۷۲۵	۰/۰۳۸۸	-۰/۶۲۷	۰/۱۰۹
پشیمانی از خرید نکردن	۳/۵۰	۳/۷۵	۳/۶۴	۴/۵۰	۰/۶۳۷	۰/۷۹۷	۰/۰۴۲۶	-۰/۶۴۹	۰/۶۶۸
مصرف لذت جویانه	۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۲۱	۴	۱/۰۸۸	۱/۰۴۲	۰/۰۵۵۸	-۰/۲۳۲	-۰/۶۴۷
عدم خود کنترلی	۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۴۸	۲/۸۸	۰/۲۹۴	۰/۵۴۱	۰/۰۲۸۹	-۰/۲۱۵	-۰/۰۱۰
تخطی از هنجارهای پذیرفته شده	۳/۵	۳/۵۰	۳/۴۳	۴	۰/۵۰۹	۰/۷۱۴	۰/۰۳۸۲	-۰/۲۵۸	۰/۰۴۰
واکنش‌های مقابله ای	۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۳	۳	۰/۲۹۷	۰/۵۴۴	۰/۰۲۹۱	-۰/۰۵۱	-۰/۱۰۸
احساس گناه	۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۴۸	۳/۳	۰/۵۵۵	۰/۷۴۵	۰/۰۳۹۸	۰/۲۷۴	۰/۴۴۳
نگرش	۴	۴	۳/۹۳	۴	۰/۶۶۰	۰/۸۱۲	۰/۰۴۳۶	-۰/۶۳۰	-۰/۰۶۵
رفتارهای آتی خرید	۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۶	۴	۰/۷۲۸	۰/۸۵۳	۰/۰۵۴۸	-۰/۴۹۲	-۰/۱۵۷

با توجه به جدول فوق و با تأکید بر اینکه تفاوت اندکی بین نما، میانه و میانگین در همه متغیرهای پژوهش وجود دارد و از آنجا که میزان ضریب کجی و ضریب کشیدگی کمتر از رقم ۰/۷ است، می‌توان گفت که توزیع فوق، مفروضه نرمال بودن را داراست و می‌توان از میانگین به‌عنوان معرف شاخص گرایش مرکزی استفاده نمود و از مدل‌های آمار پارامتریك استفاده به عمل آورد. نتایج خلاصه مدل‌های اثرات متغیرها در جدول ۲ ارائه شده است:

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون تک متغیری جهت تعیین اثر

مدل تعیین اثر	R	مجذور R	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	F	معنی داری
پشیمانی ناشی از خرید کردن بر احساس گناه	۰/۲۹۸	۰/۰۸۹	۰/۰۸۶	۰/۶۰۱	۳۸/۷۲۵	۰/۰۰۱
پشیمانی ناشی از خرید نکردن بر احساس گناه	۰/۲۲۷	۰/۰۵۲	۰/۰۴۹	۰/۶۲	۲۱/۶۶۵	۰/۰۰۱
تخطی از هنجارها بر احساس گناه	۰/۲۲۷	۰/۰۵۱	۰/۰۴۹	۰/۶۱۴	۲۱/۵۲۴	۰/۰۰۱
عدم خود کنترلی بر احساس گناه	۰/۴۷۹	۰/۲۳	۰/۲۲۸	۰/۵۵۲	۱۱۸/۸۰۷	۰/۰۰۱
مصرف لذت جویانه بر احساس گناه	۰/۴۹۳	۰/۲۴۴	۰/۲۴۲	۰/۵۴۸	۱۲۸/۱۲۱	۰/۰۰۱
واکنش‌های مقابله ای بر احساس گناه	۰/۴۱	۰/۱۶۸	۰/۱۶۶	۰/۵۷۴	۸۰/۴۱۱	۰/۰۰۱
احساس گناه بر نگرش	۰/۱۱	۰/۰۱۲	۰/۰۱	۰/۸۱۶	۴/۸۶۴	۰/۰۲۸
احساس گناه بر رفتار آتی خرید	۰/۱۶۹	۰/۰۲۹	۰/۰۲۶	۰/۷۶۴	۱۱/۷۳۸	۰/۰۰۱
نگرش بر رفتار آتی خرید	۰/۷۲۸	۰/۵۳	۰/۵۲۹	۰/۵۳۱	۴۴۹/۱۴۱	۰/۰۰۱

نتایج در جدول ۲ نشـان می‌دهد میزان تأثیر پشـیمانی ناشـی از خرید کردن بر احسـاس گناه ۸/۹ درصد، پشیمانی ناشی از خرید نکردن بر احساس گناه ۵/۲ درصد، تخطی از هنجارها بر احساس گناه ۵/۱ درصد، عدم خودکنترلی بر احساس گناه برابر با ۲۳ درصد، مصرف لذت جویانه بر احساس گناه ۲۴/۴ درصد، واکنش‌های مقابله ای بر احسـاس گناه ۱۶/۸ درصد، احسـاس گناه بر نگرش ۱/۲ درصد، تأثیر احسـاس گناه بر رفتار آتی خرید ۲/۹ درصد و نگرش بر رفتار آتی خرید ۵۳ درصد است. همچنین میزان F به دست آمده در همه مدل‌ها در سطح α=۰/۰۵ معنی دار است. ضرایب رگرسیونی مدل‌ها در جدول ۳ ارائه شده است:

جدول ۳: ضریب رگرسیون مدل‌ها

متغیر ملاك	متغیر مدل	B	ضریب بتا	t	سطح معنی‌داری
احساس گناه در مصرف کننده	پشیمانی ناشی از خرید کردن	۰/۲۵۶	۰/۲۹۸	۶/۲۲۳	۰/۰۰۱
	پشیمانی ناشی از خرید نکردن	۰/۱۷۹	۰/۲۲۷	۴/۶۵۵	۰/۰۰۱
	تخطی از هنجارها	۰/۲۰۵	۰/۲۲۷	۴/۶۳۹	۰/۰۰۱
	عدم خود کنترلی	۰/۵۵۵	۰/۴۷۹	۱۰/۹	۰/۰۰۱
	مصرف لذت جویانه	۰/۳۰۱	۰/۴۹۳	۱۱/۳۱۹	۰/۰۰۱
	واکنش‌های مقابله ای	۰/۴۶۹	۰/۴۱	۸/۹۶۷	۰/۰۰۱
نگرش	احساس گناه	۰/۱۴۳	۰/۱۱	۲/۲۰۵	۰/۰۲۸
رفتار آتی خرید	احساس گناه	۰/۲۰۸	۰/۱۶۹	۳/۴۲۶	۰/۰۰۱
	نگرش	۰/۶۸۷	۰/۷۲۸	۲۱/۱۹۳	۰/۰۰۱

با توجه به جدول ۳، اثرگذاری معنی‌داری بین پشیمانی ناشی از خرید کردن، پشیمانی ناشی از خرید نکردن، تخطی از هنجارها، عدم خود کنترلی، مصرف لذت جویانه و واکنش‌های مقابله ی بر احساس گناه مشاهده می‌شود (t>۱/۹۸، p<۰/۰۵). همچنین تأثیر احساس گناه بر نگرش(t=۲/۲۰۵، p<۰/۰۵)، تأثیر احساس گناه بر رفتار آتی خرید (t=۳/۴۲۶، p<۰/۰۵) و تأثیر نگرش بر رفتار آتی خرید (t=۲۱/۱۹۳، p<۰/۰۵) معنی دار است. الگوی تأثیر عوامل بر احساس گناه و تأثیر احساس گناه بر رفتار خرید از طریق نگرش در شکل ۲ ارائه شده است. در این مدل احساس گناه به عنوان متغیر مکنون برون زا، رفتار آتی خرید و نگرش به عنوان متغیر آشکار درون زا در نظر گرفته شده است.

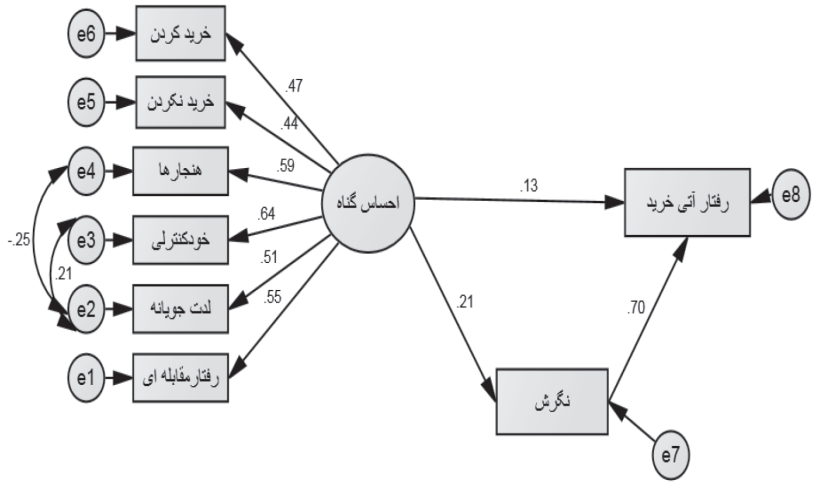

شکل۲: الگوی تأثیر عوامل بر احساس گناه و تأثیر احساس گناه بر رفتار خرید از طریق نگرش

نکته قابل توجه در شکل ۲ آن است که احساس گناه متغیر پیش بین پنهان، متغیر رفتار آتی متغیر ملاک آشکار و متغیر نگرش متغیر میانجی آشکار، e1-e6 نشان دهنده خطای اندازه گیری متغیرهای مدل و e8 و e9 نشان دهنده خطای ساختاری الگو می‌باشد.

جدول۴: شاخص‌های کلی برازش در الگو

نرمال بودن چند متغیره		شاخص‌های برازش							
ضریب مردیا	نسبت بحرانی	مطلق			تطبیقی		مقتصد		
		CMIN1	DF2	P3	TLI4	CFI5	PCFI6	CMIN\ DF7	RMSEA8
٦/٤٧٢	٨/١٨٦	٥٨/٩٢٢	١٧	٠/٠٠١	٠/٩٠٤	٠/٩٤٢	٠/٥٧٢	٣/٤٦٦	٠/٠٧

براساس نتایج به دست آمده در جدول ۴، شاخص کای اسکوئر نسبی برابر با ۳/۴۶۶ است که نشان می‌دهد این الگو از وضعیت قابل قبولی برخوردار است. مقدار شاخص‌های تطبیقی TLI و CFIبالاتر ۰/۹ است. مقدار PCFI نیز به عنوان شاخص نیکویی برازش بالاتر از ۰/۵ و مطلوب است. مقدار RMSEA نیز به عنوان مهم‌ترین شاخص برازش کلی برابر با ۰/۰۷۱ است و نشان می‌دهد که به طور کلی الگو از برازش مطلوبی برخوردار است. براساس نتایج به دست آمده پیرامون نرمال بودن چند متغیره در جدول فوق، ضریب مردیا در این الگو برابر با ۶/۴۷۲(نسبت بحرانی ۸/۱۸۶) به دست آمده است که نشان می‌دهد پیش فرض نرمال بودن چند متغیره برای این مدل تأیید گردیده است. نتایج ضرایب مسیر مدل معادلات ساختاری در جدول ۵ ارائه شده است:

جدول ۵: ضرایب مسیر مدل

پارامتر	برآورد استاندارد	معنی داری	خطای معیار	نسبت بحرانی
خرید کردن ← احساس گناه	۰/٤٦٩	۰/۰۰۱	۰/١٦٨	٦/٧٣٣
خرید نکردن ← احساس گناه	۰/٤٤٣	۰/۰۰۱	۰/١٨	٦/٤٦٢
تخطی از هنجارها ← احساس گناه	۰/٥٩٢	۰/۰۰۱	۰/١٨١	٧/٤٨٢
خود کنترلی ← احساس گناه	۰/٦٣٧	۰/۰۰۱	۰/١٤٨	٧/٦٩
مصرف لذت جویانه ← احساس گناه	۰/٥٠٦	۰/۰۰۱	۰/٢٨٣	٦/٠٧٨
رفتار مقابله ای ← احساس گناه	۰/٥٥١	۰/۰۰۱	۰/٢٨	٦/٠٧٧
احساس گناه ← نگرش	۰/٢٠٦	۰/۰۰۱	۰/١٦٥	٣/٣٦٨
احساس گناه ← رفتار اتی خرید	۰/١٢٩	۰/۰۰۲	۰/١٠٦	٣/٠٢٩
نگرش ← رفتار اتی خرید	۰/٧٠٢	۰/۰۰۱	۰/٠٣	٢٠/٠٣٧

همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، ضرایب تأثیر پشیمانی ناشی از خرید کردن، پشیمانی ناشی از خرید نکردن، تخطی از هنجارها، عدم خود کنترلی، مصرف لذت جویانه و واکنش‌های مقابله ی بر احساس گناه معنی دار است($p<۰/۰۱$). همچنین ضرایب تأثیر احساس گناه بر نگرش($p<۰/۰۱$)، احساس گناه بر رفتار آتی خرید ($p<۰/۰۱$) و تأثیر نگرش بر رفتار آتی خرید ($p<۰/۰۱$) معنی دار می‌باشد. نتایج اثرات کل، مستقیم و غیر مستقیم احساس گناه بر رفتار آتی خرید با میانجی گری نگرش در جدول ۶ ارائه شده است:

جدول۶: برآورد اثرات کل، مستقیم و غیر مستقیم احساس گناه بر رفتار آتی خرید

اثرات	برآورد استاندارد	سطح معنی داری	حد پایین	حد بالا	برآورد غیر استاندارد	سطح معنی داری
کل	۰/٢٧٤	۰/۰۱	۰/١٢٧	۰/٣٧٦	۰/٦٩٩	۰/۰
مستقیم	۰/١٢٩	۰/۰۰۲	۰/٠٦٧	۰/٢١٧	۰/٣٣	۰/۰۰۹
غیرمستقیم	۰/١٤٤	۰/۰۰۷	۰/٠٤١	۰/٢٤٧	۰/٣٦٨	۰/۰۰۷

نتایج در جدول ۶ نشـان می‌دهد که اثر کل هر احسـاس گناه بر رفتار آتی خرید(حاصل جمع اثر مسـتقیم احساس گناه بر رفتار اتی خرید و اثرات غیر مستقیم آن از طریق نگرش) برآورد استاندارد اثر کل برابر با ۰/۲۷۴ و معنی داری آن ۰/۰۱ است که نشان دهنده معنی داری اثر کل می‌باشد. اثر مستقیم احساس گناه بر رفتار آتی خرید ۰/۱۲۹ و معنی داری آن ۰/۰۰۲ به دست آمده که نشان دهنده معنی دار بودن این اثر است. در نتیجه تأثیر مستقیم احساس گناه بر رفتار آتی خرید معنی دار می‌باشد. اثر غیر مستقیم احساس گناه بر رفتار اتی خرید که حاصل ضرب اثرات مستقیم است، برابر با ۰/۱۴۴ به دست آمده که معنی داری آن برابر با ۰/۰۰۷ و نشان دهنده معنی داری این اثر غیر مسـتقیم اسـت. به این ترتیب، اثر غیر مستقیم احساس گناه بر رفتار اتی خرید نیز معنی دار اسـت. با توجه به آن که اثر مسـتقیم و غیر مسـتقیم هر دو معنی دار است، نشان می‌دهد که نگرش میانجی کننده جزئی تأثیر احسـاس گناه بر رفتار آتی خرید است. به عبارت دیگر، احساس گناه بر رفتار آتی خرید تأثیر مستقیم دارد، اما با اضافه شدن نگرش در این رابطه، تأثیر افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که پشیمانی ناشی از خریدکردن، پشیمانی ناشی از خرید نکردن، تخطی از هنجارهای پذیرفته شده اجتماعی، عدم خودکنترلی، مصرف لذت جویانه و رفتار مقابله ای بر افزایش سطح احساس گناه در مصرف کننده تاثیر معنی داری دارند (p<۰/۰۵). این نتایج با پژوهش‌های دمهری و همکاران (۱۳۸۹) حیـدری، فاریابـی و فضل زاده (۱۳۹۳)، وینستسـن، میزیـگ و میزراچ (۲۰۱۵)، مـاراز و همکاران (۲۰۱۵)، بادیگایـان و وارمـا (۲۰۱۵)، پاپـاس (۲۰۱۶)، خیانگ، ژانگ و ژائـو (۲۰۱۶)، پرادیپتو و همکاران (۲۰۱۶) و لیم، کیم و چونگ (۲۰۱۶) همسوسـت. «نظریه ناهماهنگی شـناختی» فسـتینگر می‌تواند ساختار نظری جهت درک رفتار ناشی از احساس گناه را فراهم نماید و در تبیین نتایج می‌توان از آن استفاده کرد. در این نظریه حالتی از تنش ایجاد می‌شـود که حاصل داشـتن دو فرایند شـناختی همزمان اسـت که از لحاظ شناختی نامتجانس می‌باشند. این ناهماهنگی برای افراد ناخوشایند است و لذا برانگیخته می‌شوند تا این حالت ناراحت کننده را کاهش دهند. برای این کار افراد یکی یا هر دو شـناخت را تغییر می‌دهند تا با هم سـازگار شـوند و یا با افزودن شناخت‌های جدیدی برای پرکردن فاصله بین شناخت‌های اولیه انجام می‌گیرد. به عبارت دیگر، از آن جا که افراد احساس می‌کنند که باورها و نگرش‌های آنان باید با رفتارهایشان هماهنگ باشد، در نتیجه هنگامی که رفتارشان با یک نگرش موجود ناهماهنگ است، برای توجیه رفتار خود برانگیخته می‌شوند (ارونسون، ۱۳۸۴).

براساس الگوی پژوهش، هنگامی که مصرف کننده خریدی انجام می‌دهد که دچار پشیمانی ناشی از خرید یک کالا یا عدم خرید کالای دیگر می‌شود، در حالی که از خود انتظار دارد تا بهترین انتخاب را در خرید داشته باشـد دچار ناهماهنگی شناختی می‌گردد. از سوی دیگر، تخطی از هنجارهای اجتماعی، خریدهای بی برنامه و لـذت جویانـه، عدم کنترل خود در رفتار خرید و رفتارهای مقابله ای، هر یک می‌توانند سـبب شـوند تا رفتار مصـرف کننـده در خرید با تصویری که از خـود به عنوان یک تصمیم گیرنده منطقی کـه هنجارهای اجتماعی، فوائد محصول در آینده را بررسـی می‌کند و در نظر دارد، مغایر باشـد. در این حالت دچار ناهماهنگی شناختی

می‌گردد و این ناهماهنگی، احساس منفی را به دنبال دارد که نوعی احساس گناه است. در این صورت فرد به دنبال کاهش احساس گناه بر می‌آید و به واکنش‌های مقابله ای دست می‌زند. فرد مصرف کننده ممکن است سعی کند یکی از شناخت‌ها را تغییر دهد. برای مثال، دیدگاه خود را نسبت به خریدی که انجام داده است تغییر دهد و شواهدی را جمع آوری نماید که کالای خریداری شده به این اندازه نیز که تصور می‌کند بد نیست و یا این که کالایی که نخریده جنبه‌های منفی دارد. هم چنین ممکن است انتخاب خود را که با هنجارهای جامعه مغایر است به سایر افراد فرافکنی کند و با خود بگوید: «بیشتر افراد از این کالا استفاده می‌کنند، خوب من هم مثل بقیه». یا این که رفتار خرید خود را به سایرین نسبت دهد و مسئولیت انتخاب را بر عهده آن‌ها بگذارد. برای مثال بگوید: «به اصرار تو خریدم و گرنه خودم مایل به خرید نبودم». هم چنین ممکن است فرد انتخاب خود به خرید را به انتخاب افراد مهم و باهوش نسبت دهد و از بار منفی آن بکاهد. برای مثال با خود بگوید: «فلان ورزشکار هم از این وسیله استفاده می‌کند. پس خیلی هم بد نیست». ارونسون (۱۳۸۴) بیان می‌دارد که مصرف کنندگان تقریبا همواره در اتخاذ یک تصمیم به ویژه تصمیمی دشوار یا تصمیمی که از نظر وقت، کوشش یا پول متضمن تعهدی مهم باشد، احساس ناهماهنگی می‌کنند. علت این است که راه حل برگزیده به ندرت کاملاً مثبت و راه حل‌های انتخاب نشده به ندرت کاملاً منفی هستند. یک راه خوب برای کاهش ناهماهنگی، عبارت است از: یافتن اطلاعات منحصراً مثبت در مود کالای انتخابی و پرهیز از اطلاعات منفی در مورد آن که سبب می‌شود فرد از تصمیم خود احساس اطمینان پیدا کند. کلیه اقدامات مذکور نوعی واکنش‌های مقابله ای برای برخورد با ناهماهنگی‌ها و احساس گناه ایجاد شده در فرد مصرف کننده است. این واکنش‌ها، نگرش مصرف کننده نسبت به خرید کالا و محصول را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نگرش‌ها، پدیده‌هایی آموختنی، شرطی شده کلاسیک و ابزاری و فرایندهایی هستند که می‌توانند نگرش‌ها را شکل دهند. وقتی مصرف کننده محصولی را می‌خرد که در آن احساس مثبتی می‌کند، نگرش مثبتی نسبت به آن محصول پیدا می‌کند؛ اما وقتی از خرید خود احساس گناه می‌نماید، نگرش وی نسبت به آن منفی می‌شود (مون و مینور، ۱۳۹۰).

بخش بعدی در مدل آن است که نگرش‌ها میانجی کننده رابطه احساس گناه و رفتارهای آتی خرید است. نتایج پژوهش نشان داد که نگرش میانجی کننده جزئی احساس گناه و رفتار خرید می‌باشد. این نتایج همسو با یافته‌های لی (۲۰۱۴) مبنی بر تأثیر نگرش بر رفتار آتی خرید است. در تبیین این بخش از مدل باید به این سؤال پاسخ داد که نگرش‌ها به چه میزان منجر به رفتار می‌شوند. روانشناسان معتقدند که در هر چه دسترسی پذیری نگرش‌ها بیشتر باشد، احتمال عمل کردن بر اساس آن‌ها بیشتر است. طبق نظر فازیو(۱۹۸۶) نگرش‌ها برای تفسیر و ادراک گزینشی شیء و معنا بخشیدن به موقعیت‌ها به کار می‌روند. نگرش‌ها می‌توانند پردازش شناختی را تحت تأثیر قرار دهند. به عبارت دیگر، نگرش‌ها به منظور اعمال نفوذ بر تفسیرها، تبیین‌ها، استدلال و قضاوت افراد از یک موقعیت مانند خرید به کار می‌روند، اما نگرش یکی از عواملی است که در کنار سایر عوامل برای معنا بخشیدن به یک موقعیت به کار می‌رود. از این رو، هر چه قوی تر و دسترسی آن در ذهن مصرف کننده بیشتر باشد منجر به تکرار رفتار خرید در وی می‌شود (مون و مینور، ۱۳۹۰). طبق نظریه ترستون[1]

1. Thurstone

، نگـرش «میزان انفعال یا احسـاس موافق یا مخالف نسـبت به یک محرک» را گوینـد. این عقیده که نگرش ها بـه انفعال یا یـک واکنش کلی ارزیابانه بر می گردند، از سـوی خیلـی از محققان ابراز گردیده اسـت(کریس و همـکارن[1]، ۱۹۹۲). در حالی که باورها، معرفت شـناختی[2] پیرامون یک پدیده هسـتند، نگرش ها احساسـات عاطفی [3] هستند که مردم پیرامون پدیده ها دارند.

نگرش ها در حافظه دراز مدت ذخیره می شوند و چهار کارکرد مهم را برای مصرف کننده به عهده می گیرند: اول کارکرد سـودگرایانه[4] که گویای این اسـت که مردم احساسـات خود را به گونه ای ابراز می کنند که حداکثر تشـویق و حداقل تنبیه را از جانب دیگران سـبب شـود. در این معنا ابراز یک نگرش، مانند پاسخ شرطی شده به صورت کنش گر اسـت. مثلاً یک فروشـنده ممکن اسـت پی ببرد که اظهارات مثبت در برابر یک مشتری (ابراز کردن نگرش های مطلوب) شانس فروش را بالا می برد (یک تقویت کننده مثبت). در پیامدهای منفی خرید که منجر به احساس گناه در فرد می شوند، براساس همین کارکرد افراد نگرش هایی را که حاصل احساس گناه است، در ذهن نگه داری می نمایند و در زمان خرید آتی از آن ها کمک می گیرند.

یادآوری می گردد که پژوهش حاضر در بین جوانان مصرف کننده کالاهای ورزشـی (۱۵-۳۰ سـال) شـهر اصفهان انجام شـده اسـت که در تعمیم نتایج به نمونه های دیگر باید احتیاط لازم صورت گیرد. با توجه به این که نتایج نشـان داده اسـت که عوامل پشـیمانی ناشـی از خرید کردن، پشیمانی ناشـی از خرید نکردن، تخطی از هنجارهـا، عدم کنتـرل خود، مصرف لذت جویانه و رفتارهای مقابله ای بر احسـاس گنـاه مصرف کنندگان تأثیر معنی دار دارد، پیشنهاد می شود:

بازاریابان با مطالعهٔ دقیق عوامل زمینه ساز حالات و ابعاد احساس گناه مصرف کننده، این احساس را هم به عنوان فرصت و هم به عنوان تهدید در برنامه ها و راهبردهای تبلیغاتی خویش اعمال نمایند.

به مصرف کنندگان پیشنهاد می شود که پیش از خرید یك برنامهٔ کلی یا فهرستی از خرید متناسب با نیازهای خـود تهیـه نمایند و پـس از آن برای خرید اقدام نمایند. همچنین در زمان مراجعـه به مراکز خرید، به تبلیغات فروشـنده نیز توجه ویژه ای بنمایند و با اعتماد نسـبی به سـوی هدف تبلیغ حرکت کنند. علاوه بر این در مورد خرید محصولی با قیمت بالا، خرید محصول جایگزین با قیمت پایین تر را نیز مد نظر داشته باشند تا از این طریق پشیمانی ناشی از گناه پس از خرید گریبان گیر آنان نشود. مصرف کنندگان باید با سایرین مشورت کنند و تجربیات خرید را درمیان بگذارند تا از میزان پشـیمانی افراد کاسـته شـود و قدرت توجیه پذیری خرید افراد افزایش یابد. مصرف کنندگان باید برای فائق آمدن بر احسـاس گناه اخلاقی و احسـاس گناه ناشی از مسئولیت اجتماعی، از خرید محصولات خارجی و محصولاتی که با عرف خانوادگی و اجتماع سـازگار نیسـت در حد امکان پرهیز نمایند.

به پژوهشـگران بعدی پیشـنهاد می شـود تا پژوهش حاضر را در میان نمونه های دیگری از جمله بزرگسالان

1. Chris et al.
2. Cognitive know cadge
3. Affective – Feeling
4. Utilitarian

تکرار و نتایج را مقایسه کنند. پیشنهاد می‌شود تا این پژوهش را در سایر شهرها با تفاوت‌های فرهنگی انجام دهند و نتایج آنها را با مطالعه حاضر مقایسه کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود که سایر پژوهشگران به بررسی تأثیر احساس گناه مصرف کننده بر متغیرهای دیگری مانند تصمیم گیری، کیفیت زندگی و غیره بپردازند و نقش میانجی متغیرهای دیگر مانند باور یا ویژگی‌های شخصیتی و فردی مصرف کننده را در این زمینه بررسی نمایند و بر این اساس به گسترش دانش در این زمینه یاری رسانند. به علاوه، پژوهشگران دیگر به بررسی تأثیر ویژگی‌های جمعیت شناختی مانند جنسیت، سن، وضعیت تأهل، وضعیت اقتصادی- اجتماعی بر احساس گناه مصرف کنندگان بپردازند تا بازاریابان و سیاست گذاران عرصه تبلیغاتی بتوانند از این تفاوت‌ها در بهبود اثربخشی تبلیغات استفاده کنند.

منابع

- ارنسون، الیوت. (۱۳۸۴). **روانشناسی اجتماعی.** حسین شکرکن. تهران: انتشارات رشد.
- حیدری نراقی، علی محمد. (۱۳۸۷) **بررسی گناهان کبیره.** چاپ پنجم، قم: انتشارات احکام دین
- حیدری، حسین؛ فاریابی، محمد و فضل زاده، علیرضا. (۱۳۹۳). «**طراحی مدل ساختاری احساس گناه مصرف کننده جهت پیش بینی رفتارهای خرید در آینده**». مدیریت بازرگانی. دوره ۶، شماره ۲. صص ۲۹۱-۳۱۴.
- دمهری، فرنگیس؛ مهرابی زاده هنرمند، مهناز و یاوری، امیرحسین. (۱۳۸۹). «**بررسی افسردگی و وسواس به عنوان پیشایند احساس گناه و اضطراب به عنوان پیامد آن در دانشجویان دختر**». فصلنامه علمی- پژوهشی زن و فرهنگ. دوره ۲. شماره ۶. صص ۲۵-۳۶.
- مون، جان، و مینور، میشل. (۱۳۹۰). **رفتار مصرف کننده: عوامل درونی و بیرونی.** عباس صالح اردستانی و محمدرضا سعدی. تهران: انتشارت اتحاد
- هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۷). **مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل.** چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت
- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). **Understanding attitudes and predicting behavior.** New Jersey. Prentice Hall
- Badgaiyan, A. J., & Verma, A. (2015). **"Does urge to buy impulsively differ from impulsive buying behaviour? Assessing the impact of situational factors".** Journal of Retailing and Consumer Services, 22, 145-157.
- Bagozzi, R. P., Baumgartner, H., Pieters, R. & Zeelenberg, M. (2000). **The Role of Emotions in Goal-Directed Behaviour.** London, Routledge
- Bakar, A. (2013). **"Parsing Religiosity, Guilt and Materialism on Consumer Ethics".** Journal of Islamic Marketing, 4 (3): 232 -244.
- Baumeister, R. F. (2002). **"Yielding to Temptation: Self-Control Failure, Impulsive Purchasing and Consumer Behaviour".** Journal of Consumer Research, 28 (4) :670-676.
- Bei, L. T., Lin, Y. T. & Yu, C. M. (2007). **"The Relationship between Consumer Guilt and Shopping Behaviour".** Advances in Consumer Research, 34, 405-408.
- Blackwell, R.D., Miniard P.W., & Engel, J.F. (2006). **Consumer behaviour.** (10th ed.) Thomson Learning
- Bonsu, S, & Main, K. (2006). **"Consumer Guilt: Preliminary Construct Assessment and Scale Development".** Asia-Pacific Advances in Consumer Research, Sydney, Australia, Association for Consumer Research.
- Chun, H. (2007). **"Making Prudent Vs. Impulsive Choices: The Role of Anticipated Shame and Guilt on Consumer Self- Control".** Journal of Advances in Consumer Research, 4 (3), 33-48.
- Hassay, D. N. & Smith, M. C. (1996). **"Compulsive Buying:An Examination of the**

Consumption Motive". Psychology and Marketing, 13(8): 741-752.

- Kim, H., & Karpova, E. (2010). **"Consumer attitudes toward fashion counterfeits: Application of the theory of planned behaviour".** Clothing and Textiles Research Journal, 28 (2): 79- 94.
- Kline, R. B. (2010). **Principles and practice of structural equation modelling.** NY: Guilford Press
- Kivetz, R. (2006). **"Repenting Hyperopia: An Analysis of Self-Control Regrets".** Journal of Consumer Research, 33(2): 273–282.
- Lee, D., & Trail, G. T. (2012). **"Confirmatory analysis of the athletic team merchandise model".** Measurement in Physical Education and Exercise Science, 16(2): 101-118.
- Lee, M. (2014). **"The effects of product information on consumer attitudes and purchase intentions of fashion products made of fur, leather, and wool".** A dissertation submitted to the graduate faculty in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, Iowa State University, Ames, Iowa.
- Liang, Y. P. (2012). **"The relationship between consumer product involvement, product knowledge and impulsive buying behaviour".** Procedia-Social and Behavioral Sciences, 57, 325-330
- Lim, C. H., Kim, K., & Cheong, Y. (2016). **"Factors affecting sportswear buying behaviour: A comparative analysis of luxury sportswear".** Journal of Business Research. 5: 59-72.
- Lim, K. S. & rozzaque, M. A. (1997). **"Brand Loyalty and situational effects: An interactionist perspective".** Journal of International consumer marketing, 9 (4):95-115.
- Lora, H. H. (2001). **The moderation effect of belief in idealism on group identity and in group favoritism.** Taiwan National Science Council.
- Maraz, A., Eisinger, A., Hende, B., & Demetrovics, Z. (2015). **"Measuring compulsive buying behaviour: Psychometric validity of three different scales and prevalence in the general population and in shopping centres".** Psychiatry research, 225(3), 326-334.
- Montano DE, & Kasprzyk, D. (2008). **Theory of reasoned action, theory of planned behavior, and the integrated behavioral model, Health behavior and health education: theory, research, and practice.** San Francisco: Jossey-Bass
- Ozan. A., & Kazancoglu, H. (2012). **"Consumer Guilt: A Model of Its Antecedents and Consequences".** Edge Academic Review, 12(1): 9-22.
- Pappas, N. (2016). **"Marketing strategies, perceived risks, and consumer trust in online buying behaviour".** Journal of Retailing and Consumer Services, 29: 92-103.
- Pradipto, Y. D., Winata, C., Murti, K., & Azizah, A. (2016). **"Think Again Before You Buy:The Relationship between Self-regulation and Impulsive Buying Behaviors**

among Jakarta Young Adults". Procedia-Social and Behavioral Sciences, 222: 177-185.

- Weinstein, A., Mezig, H., & Mizrachi, S. M. (2015). **"A study investigating the association between compulsive buying with measures of anxiety and obsessive–compulsive ehavior among internet shoppers".** Comprehensive psychiatry, 57: 46-50.
- Xiang, L., Zheng, X., Lee, M. K., & Zhao, D. (2016). **"Exploring consumers' impulse buying behavior on social commerce platform: The role of par asocial interaction".** International Journal of Information Management, 36(3): 333-347.

کارآیی مهارت‌های مرتبط با بازی در میزان موفقیت عملکرد تیمی در لیگ برتر والیبال ایران(فصل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶)

محمدهادی قاسمی[۱]
مهرداد مهران پور[۲]
نصور احمدی[۳]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۹/۷
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۶/۱۰/۲

امـروزه، مربیـان فرایند آماده‌سـازی و برنامه تمرینی جهت توسـعه عملکرد انفرادی و تیم‌های ورزشـی را با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل آماری طراحی می‌کنند. هدف از این تحقیق، مطالعه کارآیی مهارت‌های عملکردی چهارگانه (سـرویس، حمله، دریافت و دفاع روی تور) در جایگاه تیمی در قالب سـه سـطح در جدول رده‌بندی لیـگ برتر والیبال ایران به عنوان شـاخص میـزان موفقیت تیمی بود. نمونه آماری متشـکل از تمامی رقابت‌های فصـل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶ بـه تعـداد ۱۵۱ بـازی و در مجموع تعـداد ۵۳۶۸۸ کُنش، فیلم بـرداری و ثبت بود که با اسـتفاده از نرم افزار «دِیتا والی» مورد تأیید فدراسـیون جهانی والیبال(FIVB) مورد پردازش قرار گرفتند. جهت توصیف داده‌ها از میانگین و انحراف معیار و برای مقایسه استنباطی داده‌های مرتبط با هر یك از مهارت‌ها در سه سطح، از تحلیل واریانس یك‌سویه استفاده شد. همچنین از آزمون‌های تعقیبی بونفرونی و دانت سی برای یافتن محل تفاوت‌های بین سـطوح استفاده شـد. یافته‌های تحقیق نشان داد که در مهارت‌های «سرویس»، «حمله» و «دفاع» کارآیی سطح یك بهتر از سطح دو و سطح دو بهتر از سطح سه بوده است. اما در مهارت «دریافت»، کارآیی سـطح یك بهتر از سـطح سـه و سطح سـه بهتر از سـطح دو بوده است. لذا چنین اسـتنباط می‌شود که مهارت «دریافت» جزو آن دسته از مهارت‌های ویژه ای است که تفاوت را در تیم‌های سطح بالا محرز می‌کند.

واژگان کلیدی: حمله، دریافت، کارآیی، لیگ برتر و والیبال

۱. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Mh_ghasemi@sbu.ac.ir
۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
۳. استادیار، رفتار حرکتی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه

کسب موفقیت در رقابت‌های ورزشی، فرایند پیچیده‌ای است که اغلب بر مبنای سطح آمادگی و ویژگی‌های پیکرسنجی بازیکنان تیم‌ها استوار است (سامپایو[1] و همکاران، ۲۰۱۰). با وجود این‌که تیم‌های طراز اول به لحاظ میانگین طول قد و عملکردهای جسمانی و فنی در شرایط مشابهی قرار دارند (گبت و همکارن[2]، ۲۰۰۷)، اما امروزه مربیان با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل آماری نوشتاری جهت توسعه عملکرد تیمی و انفرادی بازیکنان، فرایند آماده‌سازی تمرین و رقابت را طراحی می‌کنند (هاگز[3] و همکاران ۲۰۰۴؛ اُرتگا[4] و همکاران، ۲۰۰۹ و لِیت و همکاران[5]، ۲۰۰۹). از آنجا که تحلیل عملکرد فنی، راهی جهت درک عوامل تبیین‌کننده موفقیت در سطوح بالای ورزشی است، بررسی چگونگی ارتباط بین شاخصه‌های عملکردی مهارت‌هایی که منجر به کسب امتیاز در مسابقات می‌شود، برای ورزشکاران و مربیان مهم قلمداد می‌گردد (لوبیت و همکاران[6]، ۲۰۱۰؛ مارسِلینو و همکارن[7]، ۲۰۱۰؛ میسکین و همکاران[8]؛ پالاو و همکارن[9]، ۲۰۰۵ و زِتو و همکارن[10]، ۲۰۰۷). چنین اطلاعاتی، دانشی در اختیار مربیان قرار می‌دهد تا بتوانند در مورد شیوه‌های مختلف تمرینی فکر و در استراتژی‌های مختلف حین مسابقه از آنها استفاده کنند (گارگاناتا[11]، ۲۰۱۲ و هیوجز، و بارتلِت[12]، ۲۰۰۲). بسیاری از مطالعات پیشین در والیبال، از تحلیل آماری مهارت‌ها استفاده کرده‌اند (بوژکوا[13]، ۲۰۱۳؛ آفونزو[14] و همکاران، ۲۰۱۲؛ کوستا[15] و همکاران، ۲۰۱۲ ؛ مارسلینو[16] و همکاران، ۲۰۱۲؛ پالائو و اهرابی فرد[17]، ۲۰۱۱ ؛ هانکک[18]، ۲۰۱۲ و رودریگز رویز[19] و همکاران، ۲۰۱۱). والیبال، یک رشته ورزشی با مهارت زنجیره‌ای (پالتون[20]، ۱۹۵۷) و الگوی چرخشی - تناوبی است که ظاهراً در حین بازی یک توالی بین اجرای مهارت‌ها یافت می‌شود. بازی والیبال شامل اجراهای مکرر مهارت‌های فنی ویژه‌ای شامل سرویس[21]، حمله[22]، دریافت[23]،

1. Sampaio J. et al.
2. Gabbett T. et al.
3. Hughes M. et al.
4. Ortega E, et al.
5. Leite N. et al.
6. Lobietti R. et al.
7. Marcelino R. et al.
8. Miskin M. et al.
9. Palao J. et al.
10. Zetou, E.
11. Garganata J.
12. Hughes M., R. Bartlett
13. Bozhkova, A.
14. Afonso, J.
15. Costa, G.
16. Marcelino, R.
17. Palao J., I. & Ahrabi-Fard
18. Hančák, J.
19. Rodriguez-Ruiz, D. M.
20. Poulton, E.C.
21. Service
22. Attack
23. Receive

دفاع[1] و پاس[2] است. موفقیت در اجرای این مهارت‌ها، به قابلیت‌های فنی و جسمانی بازیکنان بستگی دارد (هیرینن و همکاران، ۲۰۱۰ و کیوروگا و همکاران، ۲۰۱۰). جهت جلوگیری از هم گسیختگی الگوی توالی مهارت‌ها در والیبال، بازیکنان یک تیم باید در اوج سطح عملکردی خود، در کنترل مهارت‌ها تسلط کافی داشته باشند، چراکه تیم حریف به دنبال ایجاد چنین سردرگمیِ تاکتیکی در تیم مقابل است. از این رو، والیبال یکی از تحلیلی‌ترین رشته‌های ورزشی بر مبنای محاسبات آماری است و به کارگیری تحلیل‌گر فنی یا آنالیزور[3] (از اعضای کادر فنی تیم) و گزارش‌های آماری پیش، در حین و پس از بازی در میان مربیان، بازیکنان و محققان بسیار متداول است و از آن جهت درک عملکرد تیم در شرایط مختلف بازی استفاده می‌شود (گومز و همکاران[4]، ۲۰۱۰؛ گومز و همکاران، ۲۰۰۹ و ایبانیز و همکارن[5]، ۲۰۰۸). از آنجا که اکثر تیم‌های حرفه‌ای- نه تمامی آنها- در زمینه‌های مختلف از قبیل معاینات پزشکی، آمادگی جسمانی، حمایت‌های ذهنی و روان‌شناختی، کنترل رژیم غذایی و جهت‌گیری تاکتیکی تحت نظارت کمیته‌های تخصصی قرار دارند، شناخت این‌که کدام‌یک از مهارت‌ها در کسب امتیاز و پیروزی در والیبال بیشترین سهم را دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. لذا منطقی به نظر می‌رسد در حین تحلیل آماری مهارت‌های مختلف (سرویس، حمله، دریافت، دفاع و پاس) بر روی صفحه نمایشگر توسط آنالیزور تیم در مسابقه، تیمی که بهترین عملکرد را با کمترین خطا[6] به نمایش بگذارد، به احتمال زیاد موفق و جزو یکی از تیم‌های بالای جدول رده‌بندی خواهد بود. نتایج مطالعات کاسترو و همکاران[7] (۲۰۱۱) و دریکس و همکاران[8] (۲۰۰۹) پیرامون بررسی مهارت‌های والیبال به طور تخصصی و مجزا، حاکی از آن بود که مهارت‌های حمله و سرویس بر نتیجه بازی اثر قابل توجهی دارد. لذا ضروری است مهارت‌هایی که احتمالاً منجر به کسب امتیاز و پیروزی تیم در مسابقات می‌شوند، شناسایی و مورد تحلیل قرار گیرند. در دیگر مطالعات انجام شده به روی تیم‌های والیبال طراز اول- از جمله تحقیق برگلیس و همکاران[9]، ۲۰۰۹و بوسکا و فِبرر[10]، ۲۰۱۲- به اثبات رسیده که خطای بازیکنان در حین اجرای برخی از مهارت‌ها ممکن است، نشان‌دهنده سطح بالای ویژگی ریسک‌پذیری تا مشکلات تکنیکی آنها باشد. بسیاری از مطالعات پیشین در این زمینه به مقایسه مهارت‌های والیبالی در بین تیم‌های برنده و بازنده در طول یک تورنومنت و یا لیگ حرفه‌ای و در برخی دیگر به ارتباط بین آنها با جایگاه تیمی در جدول رده‌بندی رقابت‌ها پرداخته‌اند. عدم ایجاد تمایز بین سطح کیفی تیم‌های شرکت کننده در مسابقات می‌تواند منجر به بروز مشکل در عملکرد تیمی وکسب امتیاز گردد. از طرف دیگر، شناخت تفاوت بین سطح کیفی تیم‌ها از جانب

1. Block
2. Set
3. Scout
4. Gómez MA. et al.
5. Ibáñez SJ. et al.
6. Error
7. Castro, J. et al.
8. Drikos, S. et al.
9. Bergeles, N. et al.
10. Buscà, B., Febrer J.

مربی می‌تواند به تعیین اهداف تمرینی مشـخص و همچنین صعـود به جایگاه بالاتری از رقابت‌ها نظیر مراحل حذفـی، نیمه‌نهایـی و فینال کمک کند. لذا هدف تحقیق حاضر، مطالعه کارآیی مهارت‌های سـرویس، حمله، دریافـت و دفـاع بر جایگاه تیمی در جـدول رده‌بندی لیگ برتر والیبال ایران (فصـل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶) به عنوان شـاخص میزان موفقیت و سـطح کیفی تیم اسـت. از دیگر اهداف تحقیق، تعیین سـه تیم برتر به لحاظ سطح و وزن کیفیـت اجرای هر یک از مهارت‌ها به‌طور مجزا می‌باشـد. از نتایج مطالعه حاضر می‌توان به عنوان منبعی کارآمـد در طراحی تمرینات مشـابه بازی[1] در حین تمریـن برای مربیان و تمرین دهنـدگان، تصمیم گیری‌های مطلـوب و بـه موقع در کنترل یا تغییر اسـتراتژی بازی تیمِ خودی، بازی خوانی تیم حریف در حین مسـابقات و نیز ارائه اطلاعات مفیدی به کاربران نرم افزارهای حرفه ای ثبت داده‌های ورزشـی در این حوزه اسـتفاده نمود.

روش شناسی پژوهش

نمونه تحقیق حاضر متشـکل از ۱۵۱ بازی صورت گرفتهِ (n = ۱۵۱) لیگ برتر والیبال کشور در فصل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶ بود که در مجموع، تعداد ۵۰۷ ست[2](دوره) و ۵۳۶۸۸ کنش مورد مطالعه قرار گرفتند: تعداد ۱۱۰۰۰ سـرویس؛ ۹۴۳۲ دریافت؛ ۲۱۲۶۰ حمله (متشـکل از ۱۲۹۸۶ حمله مستقیم و ۸۲۷۴ حمله توپ برگشتی)؛ ۷۲۸۴ دفـاع روی تـور و ۴۷۱۲ تغییر وضعیت دفاع به حمله[3]. کلیه کنش‌ها بـه تفکیک هر یک از مهارت‌های چهارگانه و مرتبط با سطح کیفی اجرای آنها به وسیله دوربین‌های «سونی»[4] نصب شده در فاصله ۴ متری ازخط سـرویس زمین والیبال فیلم برداری و ضبط شـدند. سـپس داده‌ها با اسـتفاده از نرم‌افزار «دِیتا والی» مورد تأیید فدراسـیون جهانـی والیبال (FIVB)[5] مورد پردازش قـرار گرفتند. با این نرم افزار امـکان نمایش و چاپ گزارش تحلیلی و لحظه ای بازی با جزئیات کامل، جهت ارزیابی عینی عملکرد تیم خودی و حریف وجود دارد. تمامی تیم‌های حاضر در لیگ برتر (۱۲ تیم) در حین مسـابقه از این نرم افزار اسـتفاده کردند و روایی و اعتبار حاصله از آن را مورد تایید قرار دادند.

در اقـدام بعـدی داده‌هـای مربوط به مهارت‌ها بر مبنـای نوع مقیاس رتبه‌بندی نرم‌افـزار دِیتا والی، ارزش گذاری شـدند. همچنین جهت تعیین ارزش کیفی و سـهم هر مهارت در کسب امتیاز و موفقیت تیمی در لیگ، نظرات گروهی از متخصصان شامل تمامی مربیان ملی(سرمربی، مربی، کمک مربی و تمرین دهنده) در تمامی رده‌های ملی مردان، نوجوانان، جوانان، امید و بزرگسالان (تعداد ۱۶ نفر)، به روش دلِفی جمع آوری گردید. در جمع بندی از هر دو معیار ارزیابی (نورم موجود در نرم افزار و نظرات مربیان سطح ملی) مهارت‌های چهارگانه بر مبنای جدول ۱ ارزیابی و ارزش گذاری شدند.

1. Game like drills
2. Set
3. Transition
4. SONY
5. Fédération Internationale de Volleyball

جدول ۱: نمادها و ارزش‌گذاری استاندارد سطح کیفی مهارت‌های چهارگانه

نماد / مهارت	=	/	-	!	+	#
سرویس	خطا، اوت رفتن توپ، برخورد توپ با تور، ویا خطای ورود پا به زمین (ارزش ۰ امتیازی)	بسیار مثبت، دریافت تیم حریف ضعیف بوده، توپ به زمین خودی بازگشته، و یا امکان حمله تیم حریف وجود ندارد(ارزش ۸ امتیازی)	منفی، تیم حریف توپ را دریافت کرده، و یا به هر شکلی موقعیت حمله فراهم کند (ارزش ۴ امتیازی)	(ارزش ۰ امتیازی)	مثبت، تیم حریف توپ را دریافت کرده، و تنها شانس ایجاد یک موقعیت حمله دارد(ارزش ۷ امتیازی)	امتیاز مستقیم سرویس (ارزش ۱۰ امتیازی)
دریافت	خطا، اوت رفتن توپ، برخورد توپ با تور وایجاد موقعیت حمله تیم حریف (ارزش ۳- امتیازی)	ضعیف، توپ به زمین تیم حریف می‌رود(ارزش ۳- امتیازی)	منفی، متحمل شدن تیم خودی در بکارگیری یک حمله ناخواسته (ارزش ۱- امتیازی)	(ارزش ۰ امتیازی)	مثبت، توپ روی خط سه متر دریافت شده و احتمال بکارگیری بیش از یک موقعیت حمله (ارزش ۷ امتیازی)	پاس عالی، منجر به پاس کامل و امکان سازی تمامی موقعیت‌های حمله ترکیبی (ارزش ۱۰ امتیازی)
حمله	خطا، اوت رفتن توپ، برخورد توپ با تور و وایجاد موقعیت حمله تیم حریف (ارزش ۳- امتیازی)	حمله دفاع شده، کسب امتیاز برای تیم حریف(ارزش ۰ امتیازی)	ضعیف، تیم حریف به راحتی توپ گیری کرده و بازی را مجددا از سر بگیرد (ارزش ۵ امتیازی)	توپ دفاع شده اما توسط تیم خودی بازگردانده و امکان سازی حمله بعدی (ارزش ۰ امتیازی)	مثبت، تیم حریف به سختی دفاع کرده، و تیم خودی می‌تواند مجددا بازی را از سر بگیرد (ارزش ۵ امتیازی)	برد، وکسب امتیاز مستقیم تیم خودی (ارزش ۱۰ امتیازی)
دفاع	خطا، برخورد توپ با دست و به اوت رفتن، برخورد توپ با تور، و یا ورود به زمین خودی (ارزش ۰ امتیازی)	دفاع منجر به حمله تیم حریف، و کسب امتیاز برای تیم حریف(ارزش ۳- امتیازی)	ضعیف، تیم حریف توپ گیری کرده و بازی را مجددا از سر می‌گیرد (ارزش ۰ امتیازی)	(ارزش ۰ امتیازی)	مثبت، توپ لمس شده و تیم خودی مجددا بازی را از سر می‌گیرد (ارزش ۰ امتیازی)	برد، وکسب امتیاز مستقیم تیم خودی (ارزش ۱۰ امتیازی)

با طبقه‌بندی و ارزش‌گذاری مهارت‌ها، یک ضریب عملکردی[1] بر اساس فرمول زیر محاسبه شد:

مجموع تلاش‌ها / (مقدار ارزش هر سطح + مجموع تلاش‌های صورت گرفته در هر سطح) = ضریب عملکردی

جایگاه تیمی با استفاده از جدول رده‌بندی پایانی لیگ برتر (فصل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶) به عنوان شاخص میزان موفقیت تیم‌های شرکت کننده در قالب سه سطح عملکردی طبقه‌بندی شدند:

- سطح یک (تیم‌های اول تا چهارم، به ترتیب بانک سرمایه، پیکان تهران، شهرداری ارومیه و سایپا)؛
- سطح دو (تیم‌های پنجم تا هشتم، به ترتیب متین ورامین، کاله مازندران، خاتم اردکان و شهرداری تبریز)؛
- سطح سه (تیم‌های نهم تا دوازدهم، به ترتیب عمران ساری، پارسه تهران، شهرداری اراک وهاوش گنبد).

در بخش تجزیه و تحلیل آماری، جهت توصیف داده‌ها از میانگین و انحراف معیار و برای مقایسه استنباطی داده‌های هر یك از مهارت‌ها بین تیم‌های حاضر در لیگ برتر (فصل ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶)در قالب سه سطح، از

1. Functional Index

تحلیل واریانس یك سـویه استفاده شـد. در صورت معنی‌داری تحلیل واریانس، آزمون‌های تعقیبی بونفرونی و دانت سـی برای یافتن محل تفاوت اجرا شـد. تمام آنالیزهای آماری توسط نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس نسخه ۲۲ در سطح معنی‌داری $\alpha = ۰/۰۵$ انجام شد.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱، آماره‌های توصیفی و اسـتنباطی کارآیی تیم‌ها به تفکیك سـطوح عملکردی ارائه شـده اسـت. مقایسـه توصیفی میانگین‌ها نشـان می‌دهد که در اجرای مهارت‌های سرویس، حمله و دفاع، کارآیی سطح یك بهتر از سـطح دو و سـطح دو بهتر از سطح سه بوده است؛ اما در اجرای مهارت دریافت، کارآیی سطح یك بهتر از سطح سه و سطح سه بهتر از سطح دو بوده است (جدول ۲).

جدول ۲: آماره‌های توصیفی و استنباطی کارآیی تیم‌ها به تفکیك سطوح عملکردی

سطح / آماره مهارت		(انحراف‌معیار) میانگین	ارزش F	درجات آزادی	ارزش p
سرویس	یك	۱۱ (۱/۴۱)	۱/۷۴	۹ و ۲	۰/۲۳
	دو	۱۰/۷۵ (۲/۷۵)			
	سه	۸/۷۵ (۰/۹۶)			
دریافت	یك	۴۹/۷۵ (۰/۹۶)	۱۰/۶۴	۹ و ۲	۰/۰۰۴
	دو	۳۹/۲۵ (۴/۵۰)			
	سه	۴۴/۰۰ (۳/۱۶)			
حمله	یك	۳۵/۰۰ (۲/۹۴)	۱۵/۹۴	۹ و ۲	۰/۰۰۱
	دو	۳۱/۲۵ (۱/۲۶)			
	سه	۲۷/۵۰ (۰/۵۸)			
دفاع	یك	-۹/۷۵ (۴/۶۵)	۹/۰۴	۹ و ۲	۰/۰۰۷
	دو	-۱۹/۲۵ (۲/۳۶)			
	سه	-۲۲/۷۵ (۵/۷۴)			

در زمینه کارآیی تیم‌ها در مهارت «سـرویس»، تیم‌های هاوش، پیکان و متین جایگاه اول تا سـوم را کسـب کردند، اما نتایج تحلیل واریانس یك‌سـویه برای مقایسـه کارآیی سـرویس تیم‌ها در سـه سـطح، تفاوت آماری معنی‌داری را نشان نداد (جدول ۱).

در مهارت «دریافت»، تیم‌های سـایپا، پارسـه و پیکان، اول تا سوم شدند. بر اساس نتایج تحلیل واریانس یك‌سویه در جدول ۱، تفاوت کارآیی دریافت تیم‌ها در سه سطح معنی‌دار بود که نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی

نشان داد که کارآیی تیم‌های سطح یك به‌طور معنی‌داری بهتر از سطح دو بود، اما تفاوت معنی‌داری بین کارآیی دیگر سطوح مشاهده نشد.

مقایسه کارآیی تیم‌ها در مهارت «حمله» نشان داد که بانك سرمایه، پیکان و اردکان، به ترتیب در جایگاه‌های اول تا سوم قرار گرفتند. از آن‌جا که نتایج تحلیل واریانس یك‌سویه معنی‌داری تفاوت بین سطوح را نشان داد و با توجه به این‌که آزمون لوین برابری واریانس‌ها را نشان نداد (۷/۴۳ = ۹ و ۲F، ۰/۰۱ = p)، از آزمون تعقیبی دانت سی برای مقایسه سطوح با همدیگر استفاده شد. نتایج نشان داد کارآیی سطوح یك و دو به‌طور معنی‌داری بهتر از سطح سه بود، اما بین کارآیی سطوح یك و دو تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد.

تیم‌های پیکان، سایپا و اردکان رتبه‌های اول تا سوم کارآیی تیمی در مهارت «دفاع»را کسب کردند. با توجه به معنی‌داری تفاوت بین سطوح در مهارت دفاع (جدول ۱)، آزمون تعقیبی بونفرونی نشان داد که کارآیی تیم‌های سطح یك به‌طور معنی‌داری بهتر از دیگر سطوح بود، اما بین کارآیی سطوح دو و سه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

جدول ۳: آماره‌های توصیف فراوانی نسبی و کارآیی مهارت‌های چهارگانه سه تیم برتر به تفکیك نمادهای عملکردی

آماره مهارت / تیم‌ها		کارآیی مهارت (E%)	تعداد کل (Total)	=		/		-		!		+		#	
				F	F%	F	F%	F	F%	F	F%	F	F%	F	F%
سرویس	هاوش	٪۱۷	۷۹۶	۱۱۲	٪۱۵	۳۸	٪۵	۳۲۲	٪۴۰	۹۷	٪۱۲	۱۶۴	٪۲۱	۵۴	٪۷
	پیکان	٪۱۵	۱۰۳۶	۹۶	٪۹	۵۵	٪۵	۵۲۵	٪۵۱	۱۶۵	٪۱۶	۱۶۲	٪۱۶	۳۳	٪۳
	متین	٪۱۵	۸۹۴	۱۱۸	٪۱۳	۴۹	٪۵	۳۹۶	٪۴۴	۱۲۵	٪۱۴	۱۵۸	٪۱۸	۴۸	٪۵
دریافت	سایپا	٪۵۲	۷۹۳	۳۳	٪۴	۴۳	٪۵	۱۱۱	٪۱۴	۱۱۴	٪۱۴	۲۵۰	٪۳۲	۲۴۲	٪۳۱
	پارسه	٪۴۹	۷۹۰	۳۸	٪۵	۴۰	٪۵	۱۱۵	٪۱۵	۱۳۵	٪۱۷	۲۲۱	٪۲۸	۲۴۱	٪۳۱
	پیکان	٪۴۸	۸۲۰	۴۱	٪۵	۴۰	٪۵	۱۴۷	٪۱۸	۱۱۷	٪۱۴	۲۰۲	٪۲۵	۲۷۳	٪۳۳
حمله	سرمایه	٪۴۰	۱۱۵۱	۷۹	٪۷	۹۱	٪۸	۱۹۹	٪۱۷	۷۴	٪۶	۸۳	٪۷	۶۲۵	٪۵۴
	پیکان	٪۳۸	۱۲۱۰	۹۲	٪۸	۸۶	٪۷	۲۵۸	٪۲۱	۶۵	٪۵	۷۲	٪۶	۶۳۷	٪۵۳
	اردکان	٪۳۳	۱۱۲۲	۸۰	٪۷	۱۰۸	٪۱۰	۲۵۵	٪۲۳	۶۶	٪۶	۵۸	٪۵	۵۵۵	٪۴۹
دفاع	پیکان	٪-۱۶	۷۸۳	۳۷۱	٪۴۷	۲۷	٪۳	۱۶	٪۲	۹۵	٪۱۲	۱۳۹	٪۱۸	۱۳۵	٪۱۷
	سایپا	٪-۱۹	۶۷۶	۳۳۰	٪۴۹	۲۲	٪۳	۳۰	٪۴	۷۰	٪۱۰	۱۰۰	٪۱۵	۱۲۴	٪۱۸
	اردکان	٪-۲۰	۶۷۲	۳۴۵	٪۵۱	۱۴	٪۲	۳۷	٪۶	۵۳	٪۸	۹۹	٪۱۵	۱۲۴	٪۱۸

بحث و نتیجه گیری

هدف از این تحقیق، مطالعه کارآیی مهارت‌های چهارگانه «سرویس، حمله، دریافت و دفاع روی تور» بر میزان موفقیت تیم‌های شرکت کننده در رقابت‌های لیگ برتر والیبال ایران (فصل ۱۳۹۵-۱۳۹۶) بود. یافته‌های تحقیق نشان داد مهارت‌های تکنیکی «سرویس»، «حمله» و «دفاع» که به طور مستقیم و مهارت «دریافت»

که به طور غیر مستقیم منجر به کسب امتیاز می‌شوند، به میزان قابل توجهی با جایگاه و میزان موفقیت تیمی ارتباط دارند. در زمینه مهارت «سرویس» علی رغم اینکه تیم پیکان(نایب قهرمان لیگ و عضو سطح یک) با میزان کارآیی (E = ٪۱۵) رتبه دوم مقادیر میانگین این مهارت را دارا بود، اما بین کل تیم‌ها در سه سطح اختلاف معنی داری مشاهده نگردید. چنین یافته ای اگرچه با مطالعات زِتو و همکارن (۲۰۰۷) مبنی بر اینکه «امتیاز سرویس»[1] یک عامل تعیین کننده و سرنوشت ساز در پیروزی تیم‌های با سطح عملکرد بالاست و تحقیق مارلیک و همکاران[2](۲۰۰۴) که خاطر نشان کردند تیم‌هایی که «سرویس» های بهتری در بازی به اجرا می‌گذارند، گرایش بیشتری به پیروزی در سِت‌های بازی دارند، همخوانی ندارد، اما برخی از محققان بر این باورند که تیم‌هایی که در حین سِت‌های بازی درمعرض خطر و شکست هستند، اقدام به «سرویس» های با ریسکِ بالا خواهند کرد، چراکه در عمل چیزی برای از دست دادن ندارند(جووا[3]، ۲۰۱۰ و مارلیک و همکاران ۲۰۰۴). هنگامی که تیمی به سرویس‌های با ریسکِ بالا اقدام می‌کند، به احتمال زیاد «دریافتِ» تیم مقابل را دشوار کرده، افزایش خطای حریف را موجب خواهد شد. با استناد بر دیگر یافته‌ها نظیر مطالعه مارلیک (۲۰۰۴) مبنی بر اینکه کسب «امتیاز سرویس» هر چند به تعدادِ اجراهای کمتر، اما ارزش بیشتری نسبت به دیگر مهارت‌ها در کسب امتیاز و موفقیت تیم دارد، می‌توان گفت که تیم‌های حاضر در لیگ برتر به دلیل ترسِ از دست دادن امتیاز و یا عدم تسلط در اجرای بدون خطای «سرویس» های با ریسکِ بالا، کمتر در ست‌های بازی از آن استفاده می‌کنند. از طرف دیگر، مقایسه استنباطی داده‌های تحقیق نشان داد که بین میزان کارآیی مهارت «دریافت» در تیم‌های لیگ برتر به ترتیب اولویت بین تیم‌های سطح یک، سطح سه و در نهایت سطح دو تفاوت معنی دار وجود دارد. یافته مذکور می‌تواند حاکی از آن باشد که مهارت «دریافت» جزو آن دسته از مهارت‌های ویژه ای است که تفاوت بین تیم‌های طراز اول و سطح یک نظیر بانک سرمایه، پیکان و شهرداری ارومیه را نسبت به سایر تیم‌ها محرز می‌کند. اجرای مهارت «دریافتِ» خوب به طور مکرر در جریان بازی، ویژگیِ آن تیم‌هایی است که با اتخاذ نوعی راهبرد بازی تدافعی در مقابل «سرویسِ» های خوب تیم حریف ایستادگی می‌کنند. شایان ذکر است اتخاذ چنین تاکتیکی(بازی تدافعی) احتمالاً امکان موفقیت در بازی را نیز کاهش می‌دهد. به طور معمول اجرای «سرویس» های خوب با «دریافت» های کامل در حین بازی مشخصه سطح بالای عملکرد تیمی است که بازیکنانی با قابلیت اجرای «سرویسِ» های فوق العاده دارا هستند. این مشخصه «دریافتِ» بازیکنانِ تیم مقابل را دشوار تر می‌کند و در نتیجه باعث کاهش کیفیت اجرای «حمله» تیم حریف نیز می‌شود(پاستیاروس و همکاران[4]، ۲۰۱۱). در زمینه مهارت «حمله» یافته‌های تحقیق حاکی از آن بود که میزان کارآیی تیم‌های سطوح یك و دو به‌طور معنی‌داری بهتر از سطح سه است. جالب توجه اینکه تیم‌های بانک سرمایه و پیکان همانند نتایج پایانی رده بندی لیگ (قهرمان و نایب قهرمان)، در زمینه میزان کارآیی «حمله» نیز به ترتیب رتبه‌های اول و دوم را در میان تیم‌های شرکت کننده در مطالعه کسب نمودند.

1. ACE
2. Marelic, N. et al.
3. João, P. et al.
4. Patsiaouras, A. et al.

مطابق با یافته‌های دیگر مطالعات (زتو و همکاران، ۲۰۰۶ و چریتونیدیس و همکاران[1]، ۲۰۰۷) اجرای «حمله» با حداقل خطا توسط بازیکن به عنوان یک عامل تعیین کننده در کسب امتیاز و پیروزی است که با یافته‌های این تحقیق نیز همخوانی دارد. لذا بازیکنان تیم‌ها اغلب به جای افزایش آمار و کمیت تعداد حمله در جریان بازی به دنبال دقت و کیفیتِ اجرای «حمله» هستند. بنابراین ضروری است مربیان در حین تمرین و مسابقه همواره به جای اجرای مهارت «حملهَ» با اشتیاقِ بالا، تأکید بیشتری بر حفظ تمرکز در حین اجرا و نیز توجه لازم به اجرای تکنیکِ صحیح به بازیکنان خود داشته باشند. همان گونه که قابل انتظار بود، یافته‌های تحقیق در زمینه مهارت «دفاع روی تور» دلالت بر بهتر بودن میزان کارآیی تیم‌های سطح یك نسبت به دیگر سطوح تیم‌ها بود. مطالعات پیشین نیز به اهمیت مهارت «دفاع روی تور» با موفقیت تیمی در والیبال اشاره داشته‌اند(آفونزوو همکاران، ۲۰۱۰ ؛ پالائوو همکاران، ۲۰۰۴ و پالائوو همکاران، ۲۰۰۸) که یافته‌های تحقیق حاضر را نیز مورد تایید قرار می‌دهند. پائولو (۲۰۰۸) در مطالعه خود به این جمع بندی رسید که تلاش بیشترِ بازیکنان جهت اقدام به «دفاعِ روی تور»، احتمال بردِ تیم را افزایش می‌دهد. علاوه بر آن، مهارت «دفاعِ روی تور» اولین عمل متقابل تیم در مقابل «حمله» حریف است و ممکن است منجر به کسب یک امتیاز مستقیم نیز گردد.

در جمع بندی یافته‌های تحقیق، می‌توان گفت که تیم‌های طراز اول لیگ برترایران (تیم‌های سطح یک) به ویژه تیم‌های راه یافته به مرحله نهایی (بانک سرمایه و پیکان) به لحاظ آمارِ جریانِ بازی شباهت‌های بسیاری به هم داشتند و ضروری است که رقابت‌های بین آنها با در نظر گرفتن جزئیات بیشتر در مهارت‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد.

برخی از مهارت‌ها به واسطه ارتباط مستقیم آنها با کسب امتیاز و موفقیت تیمی اهمیت بیشتری دارند، در حالی که اجرایِ ضعیفِ برخی دیگر از مهارت‌ها منجر به از دست دادن امتیاز و شکست می‌شوند. از این رو، به مربیان پیشنهاد می‌شود جهت توسعه عملکرد، بازیکنانِ خود را آماده سازند، همواره تیم حریف را ارزیابی نمایند، بر روی مهارت‌هایی که منجر به موفقیت تیم می‌شوند تمرکز بیشتری کنند و درصدد بهبودِ کیفیت اجرای مهارت‌های منجر به شکست باشند.

اگر چه مهارت‌های مختلف اثرات متفاوتی بر روی عملکرد تیمی به جای می‌گذارند، اما مهم این است که به کارگیری آنها به شیوه ای باشد که سهم استفاده از آنها در طراحی تمرینات با شرایط مشابه بازی در مسابقه رعایت گردد.

1. Charitonidis, K. et al.

منابع

- Afonso J., F. Esteves, R. Araujo, L. Thomas, Mesquita, I. (2012). **"Tactical determinants of setting zone in elite men's volleyball".** J sports Sci, Med., 11: 64-70.
- Afonso J., I. Mesquita, R. Marcelino, da Silva, J. (2010). **"Analysis of the setter's tactical action in high-performance women's volleyball".** Kinesiology, 42: 82-89.
- Bergeles, N, Barzouka, K, Nikolaidou, M. (2009). **"Performance of male and female setters and attackers on Olympiclevel Volleyball teams".** Int J Perform Anal Sport, 9: 141-148
- Bozhkova, A. (2013). **"Playing efficiency of the best volleyball players in the world".** Research in Kinesiology, 41:92-95.
- Buscà B, Febrer J. (2012). **"Temporal fight between the middle blocker and the setter in high level volleyball".** Rev. int. med. cienc. act. fís. deporte, 12(46): 313-32
- Castro, J, Souza, A, Mesquita, I. (2011). **"Attack efficacy in volleyball: Elite male teams".** Percept motor skill, 113(2): 395-408
- Charitonidis, K., Patsiaouras, A., & Charitonidi, M. (2007). **"Comparison terms of the effectiveness of technical skills between the Greek national volleyball team and other European national teams".** Inquiries in Sport & Physical Education, 5(3),431-436. (Url: www.hape.gr) in Greek.
- Costa, G., J. Afonso, E. Brant, Mesquita, I. (2012). **"Differences in game patterns between male and female youth volleyball".** Kinesiology, 4: 60-66.
- Drikos, S, Kountouris, P, Laios A, Laios, Y. (2009). **"Correlates of Team Performance in Volleyball".** Int J Perform Anal Sport, 9(2): 149-156
- Gabbett, T, Boris, G, Nathan, D. (2007). **"The use of physiological, anthropometric, and skill data to predict selection in a talent-identified junior volleyball squad".** J Sport Sci, 25 (12): 1337-1344
- Garganata, J. (2012). **"Trends of tactical performance analysis in team sport bridging the gap between research training and competition".** Rev. Port. Cien. Desp., 9:81-89.
- Gómez, MA, Lorenzo, A, Ibáñez SJ, Ortega, E, Leite, N, Sampaio, J. (2010). **"An analysis of defensive strategies used by home and away basketball teams".** Percept Motor Skill, 110(1): 159-166
- Gómez, MA, Lorenzo A, Ortega, E, Sampaio, J, Ibáñez, SJ. (2009). **"Game related statistics discriminating between starters and nonstarters players in Women's National Basketball Association League (WNBA)".** J Sport Sci Med, 8: 278-283
- Hančák, J. (2012). **"Effects of the quality of selected kinds of game skills of an individual on the set outcome in men's top-level volleyball".** Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae, 52: 49-60.

- Häyrinen, M., H. Lehto, T. Mikkola, P. Honkanen, A. Paananen, P. Lahtinen, Blomqvist, M. (2010). **"Miestenlentopallon lajianalyysi kolmella eri tasolla (Technical and tactical game analysis of men's elite volleyball in three different levels)".** KIHUn julkaisusarja, nro 16 (The publication series of KIHU, no 16). Jyväskylä: KIHU – Research Institute for Olympic Sports. Retrieved from KIHU's website: http://www.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2010_hay_miesten_le_sel66_68799.pdf.
- Hughes, M., Bartlett, R. (2002). **"The use of performance indicators in performance analysis".** J. Sports Sci., 20:739-754.
- Hughes, M, Franks, IM. (2004). **Notational Analysis of Sport. Systems for better coaching and performance in sport.** London: Routledge
- Ibáñez, SJ, Sampaio, J, Feu S, Lorenzo, A, Gómez, MA, Ortega, E. (2008). **"Basketball game-related statistics that discriminate between teams´ season-long success".** Eur J Sport Sci, 8(6): 1-4
- João, P, Leite N, Mesquita, I, Sampaio, J. (2010). **"Sex differences in discriminative power of volleyball game-related statistics".** Percept motor skill, 111(3): 893-900
- Leite, N, Baker J, Sampaio, J. (2009). **"Paths to expertise in Portuguese national team athletes".** J Sport Sci Med, 8(4): 560-566
- Lobietti, R, Coleman, S, Pizzichillo, E, Merni, F. (2010). **"Landing techniques in volleyball".** J Sport Sci, 28(13), 14691476
- Marelic, N, Resetar, T, Jankovic, V. (2004). **"Discriminant analysis of the sets won and the sets lost by one team in a Italian volleyball league – a case study".** Kinesiology, 36(1): 75-82
- Marcelino, R., J. Sampaio, Mesquita, I. (2012). **Attack and serve performances according to the match period and quality of opposition in elite volleyball matches.**
- Marcelino, R, Mesquita, I, Sampaio, J, Moraes, J. (2010). **"Study of performance indicators in male volleyball according to the set results".** Rev. bras. educ. fís. esporte,; 24 (1): 69-78
- Miskin, M, Fellingham, G, Florence, L. (2010). **"Skill Importance in Women's Volleyball".** J. Quant. Anal. Sports, 6 (2): 5, 1-12
- Ortega, E, Villarejo, D, Palao, JM. (2009). **"Differences in game statistics between winning and losing rugby teams in the six nations tournament".** J Sport Sci Med, 8(4): 523-527
- Palao, J., Ahrabi-Fard, I. (2011). **"Side-out success in relation to setter's position on court in women's college volleyball".** IJASS, 23: 155-167.
- Palao, J, Santos J, Ureña, A. (2005). Effect of setter's position on the spike in volleyball. J hum movement stud, 48(1): 25-40

- Poulton, E.C. (1957). **“On prediction in skills movements”.** Psychological Bulletin, 54: 467-478. Přidal V. J.
- Quiroga, M., J. Garcia-Manso, D. Rodriguez-Ruiz, S. Sarmiento, Y. De Saa, M. Moreno. (2010). **“Relation between in-game role and service characteristics in elite women´s volleyball”.** J. Strength Cond. Res., 24: 2316-2321.
- Rodriguez-Ruiz, D., M. Quiroga, J. Miralles, S. Sarmiento, Y. de Saa, J. Garcia-Manso. (2011). **“Study of the technical and tactical variables determining set win or loss in top-level European men’s volleyball”.** JQAS, 7, Article 7.DOI: 10.2202/1559-0410.1281.
- Sampaio, J, Drinkwater, EJ, Leite, N. (2010). **“Effects of season period, team quality, and playing time on basketball players' game-related statistics”.** Eur J sport sci, 10(2): 141-149
- Zetou, E, Moustakidis, A, Tsigilis, N, Komninakidou, A. (2007). **“Does Effectiveness of Skill in Complex I Predict Win in Men's Olympic Volleyball Games?”.** J. Quant. Anal. Sports, 3(4): 1559-1570

۱۵

تاثیر آشنایی با میراث فرهنگی بر مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی جوانان شهر تهران

پیمانه عسگری[۱]
محمود گودرزی[۲]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۵/۵
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۹۹/۷/۲۱

از آنجا که سرمایه فرهنگی یکی از عوامل توسعه پایدار شناخته شده است، شناخت و آشنایی با میراث فرهنگی که یکی از مولفه‌های توسعه سرمایه فرهنگی می‌باشد، می‌تواند به عنوان عاملی هویت ساز سطح فرهنگی جوانان را ارتقا بخشد و مسیر رسیدن به توسعه پایدار را تسهیل نماید. هدف این مقاله، مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی در جوانان است که در پی تاثیر معنی دار شناخت از تاریخ فرهنگی ایران می‌باشد. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش گردآوری اطلاعات، توصیفی- پیمایشی است. جامعه نمونه ۳۸۵ نفر از جوانان شهر تهران است که در بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال از طریق نمونه گیری خوشه ای تصادفی انتخاب شده‌اند. ابزار اصلی پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته است که پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، بالای ۰/۷ تایید شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها در سطح آمار توصیفی از نرم افزار Spss ۳۲ و در سطح آمار استنباطی از نرم افزار PLS[۳] استفاده گردیده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که میان متغیر شناخت میراث فرهنگی و توسعه سرمایه فرهنگی در جوانان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و آشنایی با میراث فرهنگی بدرستی می‌تواند توسعه سرمایه فرهنگی را در جوانان پیش بینی و تبیین نماید.

واژگان کلیدی: توسعه سرمایه فرهنگی، میراث فرهنگی و جوانان

۱. استادیار، گروه مدیریت، دانشگاه پیام نور، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Peymanehasgari@gmail.com
۲. استاد تمام، دانشگاه تهران، تهران، ایران

3. Partial Least Squares

مقدمه

یکی از مهمترین عناصر توسعه پایدار در هر کشـــور، توسعه سرمایه‌های فرهنگی افراد آن کشـــور است. از آنجا که جوانان در هر جامعه، آینده سازان آن جامعه هستند، مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی جوانان می‌تواند یکی از عناصر تاثیر گذار بر توسعه پایدار باشد. مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی در جوانان می‌تواند به توسعه پایدار یک کشور کمک کند (یونسکو[1]، ۲۰۱۱). در حقیقت توسعه سرمایه فرهنگـــی به عنـــوان نیروی محرک در تجدید و تعالی حیات فرهنگی در تمامی حوزه های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تاثیرگذار است و با تکیه بر آن می توان به مزیت مادی و معنوی جامعه رسید(کالی[2]، ۲۰۰۵). توسعه سرمایه فرهنگی سبب بروز موفقیت‌هایی در بعد اجتماعی می‌شـــود و با ایجاد هویت فرهنگـــی باعث افزایش سلامـــت رفتاری و روانی افراد جامعه می‌گـــردد. همچنین موجبات ارتقای سرمایه اجتماعی را فراهم می‌آورد (بوردیو[3]،۲۰۰۷). «سند چشـــم انداز بیســـت ساله نظام جمهوری اسلامی ایران»، سندی جهت تبیین توسعه ایران در زمینه‌های مختلف است. سال ۱٤۰٤ خورشـــیدی (۲۰۲۵ میلادی) افق چشم انداز است و بر اساس آن یکی از وظایف مهم فراروی سیاستگذاری و خط مشی گذاری فرهنگی، توسعه و ارتقای کشور در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی و علمی است تا مســـیر رسیدن به توسعه پایـــدار را طی کند. توسعه سرمایه فرهنگی نیازمند سیاست گذاری‌هـــای فرهنگـــی و برنامه ریزی در قلمرو فرهنگ مـــی باشد (صالحی امیری، ۲۰۰۷). جامعه همیشه در حال تغییرات اجتماعی است که از درون و برون اتفاق می‌افتد و این جریان به طور اجتنـــاب ناپذیری صورت می‌گیرد (ساروخانی، ۲۰۱٤). امروزه در جامعه جوانان ایرانی، علاقمندی بیشتری به موضوعات بازتولید فرهنگی و آگاهی از سیر تاریخ فرهنگی ایران دیده می‌شود. در همین راستـــا، تبادل اطلاعات در زمینه وقایع تاریخی و فرهنگی ایران در شبکه‌های اجتماعی رو به افزایش اســـت. عدم آگاهی افراد بـــه خصوص جوانان در شناخت درست و کافـــی از رخدادهای تاریخی و فرهنگی و میل جوانان به شناخت و آگاهی بیشتر برای یافتن هویت فرهنگی و ملی محسوس است. شناخـــت صحیح میراث فرهنگی می‌تواند به آگاهـــی درست و نهادینه تاریخ و اسطوره‌های فرهنگی ایـــران بـــه صورت ملموس کمک کند و هویـــت فرهنگی جوانان را قوت بخشـــد. همچنین، از سوء استفاده‌های ابزاری فرهنگی که جوانان را مورد هدف قرار داده است، جلوگیری نماید. توسعه سرمایه فرهنگی باعث ایجاد جامعه ای با کاهش جرم و بزه (والدورن[4]، ۲۰۰۹ و جانسون[5]، ۱۹۹۵)، تولید نظم و رفاه اجتماعی (فانینگ[6]، ۲۰۱۰)، افزایش سلامت جسمانی و روانی (آبل[7]، ۲۰۱۲) و افزایش امنیت

1. UNESCO
2. Kuly
3. Bourdieu
4. Waldron
5. Johnson
6. Fanning
7. Abel

اجتماعی می‌گردد. امروزه از توسعه سرمایه فرهنگی به عنوان یک عامل مهم جهت توسعه پایدار (یونسکو[1]، ۲۰۱۱) و هویت بخشی و ارزش آفرینی (کلارک[2]، ۲۰۱۱) نام برده می‌شود.

تراسبی[3]، شناخت میراث فرهنگی را توسعه دهنده سرمایه فرهنگی می‌داند و در کتابش به نام «اقتصاد فرهنگ» به نقش ارزش آفرینی فرهنگی به کمک میراث فرهنگی اشاره می‌کند (تراسبی، ۲۰۰۱). هدف شناخت درست از میراث فرهنگی علاوه بر بودن آن به عنوان یک شاهد فیزیکی فرهنگی، استفاده از مفاهیم معنوی هویت بخشی و ایجاد ارزش‌های اجتماعی و روانی و ایجاد غرور آفرینی ملی در ناخودآگاه جمعی است. به عبارت دیگر، می‌توان گفت شناخت میراث فرهنگی با ایجاد آگاهی جمعی و هویت بخشی ملی می‌تواند باعث توسعه سرمایه فرهنگی گردد (مک کرچر[4]، ۲۰۰٤).

چارچوب نظری این مقاله بر اساس نظریات پیر بوردیو است و بر اساس نظریه وی، مولفه‌های سرمایه فرهنگی در سه بعد متجسم، عینی و ضابطه ای مطرح می‌شوند. در مقاله حاضر سعی گردیده است با توجه به ابعاد گوناگون سرمایه فرهنگی بر اساس زیست بوم فرهنگی ایران، تاثیر آشنایی با میراث فرهنگی در جوانان بر مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی آنان مشخص گردد. این مقاله به بررسی شناخت میراث فرهنگی ایران به عنوان یکی از شاخص های مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی می‌پردازد.

مبانی نظری پژوهش

سرمایه فرهنگی

سرمایه فرهنگی به عنوان شکلی از سرمایه ارزشی و فرهنگ برجسته است که با وجود تفاوت با سرمایه اقتصادی و اجتماعی، ولی در نهایت به هر دوی این سرمایه‌ها قابل تبدیل می‌باشد (بوردیو[5]،۱۹۹۰). انتقال سرمایه اقتصادی از نسلی به نسل دیگر و از طریق ارث و میراث صورت می‌گیرد؛ در حالی که انتقال سرمایه فرهنگی امری پیچیده تر است (تیلور[6]، ۱۹۹۷). در مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی کشور ضروری است تا با نفوذ فرهنگ در رویه‌های مدیریتی، بتوان بهترین عملکرد را به دست آورد (جمی و اعتباریان، ۱۳۹۵). محققان باور دارند افرادی که نسبت به مطرح کردن ایده‌ها تشویق می‌شوند، به مدیریت سازمان‌ها در به دست آوردن دانش در فرآیند تصمیم گیری کمک می‌کنند (سیبستوا و ریلکوا[7]، ۲۰۱۱). شناخت فرهنگی از مهمترین عوامل مؤثر بر کارکرد نهادهای کشور است. شناخت عوامل فرهنگی در جامعه، یکی از ضروریات است تا مدیران و مسئولان

1. UNESCO
2. Clarke
3. Throsby
4. Mckercher
5. Bourdieu
6. Taylor
7. Šebestová & Rylková

جامعــه از این رهگذر بتوانند سرمایه‌های فرهنگی را به بهترین نحو مدیریت کنند و تصمیم گیری‌ها و سیاستگذاری‌های صحیح را انجام دهند(هارگی[1]، ۲۰۱٦؛ رامینگونگ و سانسینگ[2]، ۲۰۱۳ و یوسال و اونر – اوزکان[3]، ۲۰۰۷). از نظر بوردیو سرمایه فرهنگی به سه حالت می‌تواند وجود داشته باشد:

۱. حالت تجسد یافته[4]: این نوع سرمایه به بدن و ذهن افراد پیوسته است. به تلاش‌هــا و شناخــت و آگاهــی افــراد وابسته اســت و بــه وسیله خود فرد به دست مــی‌آید. کسب علم و شناخت، تلاش برای کسب سرمایه تجسدی است. درونسازی در قالب گرایش‌های دیرپای انسان که در راستای تداوم تلاش‌های اولیه فرد بوجود می‌آید و به مفهوم عادت واره نزدیک است. مجموعه توانایی‌ها و دانایی‌ها که در افراد تجلی پیدا می‌کند (بوردیو،۲۰۰۸). جوانان با شناخت و آگاهی صحیح از میراث فرهنگی ایران می‌توانند به این نوع از سرمایه فرهنگی دست یابند.

۲. حالت عینیت یافته[5]: اشیای مادی، کالاهای فرهنگی و رسانه هایی مانند میراث فرهنگی، نوشته‌ها، کتاب ها، نقاشــی ها و ابزارهای موسیقــی جزو سرمایه فرهنگی عینیت یافته هستند. بهره گیری از سرمایه فرهنگــی عینیت یافته وابسته به سرمایه فرهنگی تجسدی فرد است (بوردیو،۲۰۰۸). سرمایــه فرهنگی می‌تواند عینیت یابد و به شکل دارایی فرهنگی مطرح شود که در واقع، اثر یا حاصــل فعالیت‌های فرهنگی هستند (شامپیــن[6]، ۲۰۱۲). سرمایه فرهنگی عینی به شکل اشیای مادی مانند نوشته‌ها، نقاشی‌ها، بناهای تاریخی، ابزارها و غیره عینیت پیدا می‌کنند و فقط کسانی که سرمایه فرهنگی تجسم یافته را در اختیار دارند، می‌توانند سرمایه فرهنگی عینیت یافته را نیز به دست آورند (تاجبخش، ۲۰۰۵).

۳. حالت نهادی شده[7]: سرمایــه فرهنگی نهادی یــا ضابطه ای، عینیت بخشیدن به سرمایه فرهنگی از طریق مدارک و مستنــدات رسمی و غیر رسمی می‌باشــد که خارج از دارایی های تجسدی و عینــی واقعیت پیدا می کنند؛ مانند عناوینــی که به صورت قانونی و نهادی حاصل می‌گردند (بوردیــو،۲۰۰۸). میراث فرهنگی ایران از طــرف سازمان‌های بین المللی فرهنگی مورد توجه بسیــاری قرار دارد و ایــن میراث می‌تواند هرچه بیشتر به عنوان سرمایه فرهنگی ضابطه ای در شبکــه جهانــی مطرح گردد. حتی مــی‌توان نرخ تبدیل این نوع سرمایه فرهنگــی را به سرمایه اقتصادی بر حسب ارزش پولــی برآورد کرد. تبدیل این نوع سرمایه فرهنگــی به سرمایه های اقتصادی، وابسته به کمیابی آن است (جعفری،۲۰۰۸).

---

1. Hargie
2. Ramingwong & Snansieng
3. Uysal & Öner-Özkan
4. Embodied state
5. Objectified state
6. Shampaien
7. Institutionalized state

توسعه سرمایه فرهنگی[1]

امروزه در شبکه جهانی، سرمایه فرهنگی نه در قالب فردی، بلکه در بعد اجتماعی و به عنوان شاخصی مؤثر در توسعه ملی در نظر گرفته شده است (صالحی امیری، ۱۳۸٦). با ارتقای دانش افراد می‌توان به توسعه سرمایه های فرهنگی هر جامعه دست یافت (فیلیپس[2]، ۲۰۱۰). توسعه در سرمایه فرهنگی برای رسیدن به توسعه پایدار فرهنگی در جوامع مورد نظر است. در حوزه علوم اجتماعی، مولفه‌های متعددی برای توسعه سرمایه فرهنگی ارائه شده است.

مولفه‌های توسعه سرمایه فرهنگی[3]

محققان جامعه پذیری، انتقال فرهنگی، دستیابی به امکانات آموزشی و تحرک اجتماعی را از مولفه‌های توسعه سرمایه فرهنگی می‌دانند. شاخص‌هایی می‌توانند منجر به توسعه سرمایه فرهنگی گردند که بتوانند جامعه پذیری و درونی سازی ارزش ها و هنجارها و انتقال فرهنگی را سبب گردند. «انتقال فرهنگی» حتی می تواند سطوح دستیابی به امکانات آموزشی را تعیین نماید (اسچرگر[4]، ۲۰۱۰).

۱. جامعه پذیری: نوعی کنش اجتماعی است که افراد، هنجارها و ارزش‌های یک جامعه را درونی و نهادینه می‌سازند. از نظر بلومر، اجتماعی شدن یا جامعه پذیری همان ذوب شدن، یکی شدن و جا افتادن در فرهنگ یک جامعه است (هربرت بلومر، ۲۰۰۸).
۲. انتقال فرهنگی: انتقال سرمایه موروثی بر مبنای سرمایه های فرهنگی موجود در یک جامعه که سبب بروز انگیزه و تحرک رو به جلو در افراد می شود (اسچرگر، ۲۰۱۰).
۳. افزایش دستیابی به امکانات آموزشی: امکان دستیابی به آموزش و آگاهی جمعی، رشد و تعالی سطح فرهنگ جامعه را در پی خواهد داشت و این مهم به توسعه سرمایه فرهنگی یک جامعه کمک می‌کند (اسچرگر، ۲۰۱۰). آموزش در راستای شناخت صحیح تاریخ میراث فرهنگی می‌تواند منجر به توسعه سرمایه فرهنگی جوانان گردد.
٤. تحرک اجتماعی: توسعه سرمایه فرهنگی به عنوان نیروی محرک در تغییر طبقه اجتماعی در تمامی حوزه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی می‌تواند دیده شود. تحرک اجتماعی نیز می‌تواند منجر به تجدید حیات فرهنگی گردد و با تکیه بر آنها به منفعت طلبی مادی و معنوی دست یافت (کالی، ۲۰۰۵).

این تحقیق با بررسی میزان جامعه پذیری، دستیابی آموزشی، انتقال فرهنگی و تحرک اجتماعی و ارتباط آنها با شناخت میراث فرهنگی به ارزیابی توسعه سرمایه فرهنگی در جوانان پرداخته است.

میراث فرهنگی

میراث فرهنگی در هر جامعه، زمانی می‌تواند هویت بخش باشد و باعث انسجام گردد که افرادِ

1. promotion of cultural capital
2. Phillips
3. promotion of cultural capital
4. Scherger

یک جامعه، شناخت و آگاهی کافی از میراث فرهنگیِ خود داشته باشند و نقش میراث فرهنگی را در هویت بخشیِ خود بدانند. شناخت از تاریخ و میراثِ فرهنگی، با آموزش رسمی و غیررسمی به نسل بعد انتقال می‌یابد (تراسبی، ۲۰۰۱). میراث فرهنگی می‌تواند منتقل‌کننده ارزش‌های فرهنگی از نسلی بـه نسل دیگر در طول تاریخ باشد. دراین حالـت، خوانش و تفسیری که از میراث فرهنگی می‌شود اهمیـت دارد. دولت‌ها وظیفـه دارند که در راستای ایجاد هویت جمعـی و تقویت فرهنگ عمومی مشترک، برای ایجاد ارزش مشترک که قدرت آفرین است، این ارزش‌ها را در میراث فرهنگی بیابند و به بازشناسی و شناخت آنها کمک کنند. از این منظر، میراث فرهنگی هر کشور می‌تواند نقش مهمی در تولیـد سرمایه فرهنگی در آن جامعه داشته باشد، مشروط به اینکه سیاست فرهنگی بتواند میراث فرهنگـی را به شیـوه‌ای کارآمد به افراد آن جامعه بشناساند و نحوه استفـاده از آنها را آموزش دهد. پیـر بوردیو، جامعه‌شناس فرانسوی با طرح مفهـوم سرمایه فرهنگی نشان می‌دهد که جوامع در کنار سرمایه‌هـای اقتصادی و انسانی، نیازمند سرمایـه فرهنگی می‌باشند که بتوانند به توسعه پایدار دست یابند (بوردیو، ۲۰۰۸).

جوانان

قطعنامه عمومی سازمان ملل متحد، واژه «جوان» را برای سن ۱۸ تا ۲٤ سال برگزیده است، اما در جلسه «شورای عالی جوانان» در سال ۱۳۹۷، بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ برای تعریف جوان تصویب شده است. ایـن پژوهـش با توجه به بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال برای در نظر گرفتن جامعه نمونه انجام شده است.

رابطه شاخص‌های توسعه سرمایه فرهنگی با شناخت میراث فرهنگی[5]

سرمایه فرهنگی، نوعی سرمایه ارزشی از نوع سرمایه فکری یا سرمایه مادی است که قابلیت انتقال از نسل های گذشته به نسل های آتـی را دارد و باعـث ایجـاد ارزش‌های فرهنگی و هویت فرهنگی در افراد جامعه می‌شود. ایران از جمله معدود سرزمین‌هایی با تاریخی کهن در حوزه تمدن و مدنیت است. تمدن در ادوار تاریخی ایران، به شکل میراث فرهنگی بجا مانده است. میراث فرهنگی که نشانه تمدن و تمدن که همانا ظهور و بروز فرهنگ است، نشان از نوع نگرش و اندیشه مردمان این سرزمین دارد و سرمایه فرهنگی عینیت یافته ای است که می‌تواند با مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی باز تولید گردد. بازتولید این سرمایه فرهنگی می‌تواند از طریق شناخت صحیح و کامل از پیشینه تاریخ فرهنگی صورت پذیرد و توسعه سرمایه فرهنگی متجسم را در افراد جامعه تجلی دهد (مک کرچر، ۲۰۰۲).

آمـوزش رسمی توسط نهادهای آموزشی و آموزش غیر رسمـی توسط گروه‌های غیر رسمی در جامعه، خانواده، دوستان و رسانه‌های مختلف (رادیو، تلوزیون، اینترنت، کتاب و مجلات...) صورت می‌پذیـرد (مکلن توش، ۱۹۹۹). شناخت صحیح و کافی از میراث فرهنگی برای حفظ و نگهداشت از میراث هویت بخشِ فرهنگ می‌تواند در مسیر توسعه فرهنگی یک جامعه نقش مهمی ایفا کند، با انسجام بخشـی به جامعه و ارزش آفرینی فرهنگی، در راستای تولید و حفظ امنیت فرهنگی نیز مثمر

5. preserving cultural heritage

ثمر واقع شود و در توریسم فرهنگی با جذب منافع اقتصادی نیز در زمینه توسعه پایدار فرهنگی نقش آفرین باشد (تراسبی[1]، ۲۰۰۱). به دلیل نقش های چندگانه، میراث فرهنگی هم می‌تواند شکل ارتقایافته سرمایه فرهنگـــی محسوب شود و هم خود یکـــی از مولفه‌های توسعه سرمایه فرهنگی در نظر گرفته شود. شناخـــت میراث فرهنگی می‌تواند با بررسی شاخص های زیـــر میسر گردد (ریچارد[2]، ۱۹۹۶):

۱. ایجاد هویت فردی، ملی و مذهبی
۲. یادگیری صحیح تاریخ فرهنگی
۳. ایجاد همبستگی و غرور ملی
٤. تولید مزیت تمدنی
۵. انتقال و اشاعه فرهنگی
٦. کارآفرینی و کسب درآمد اقتصادی

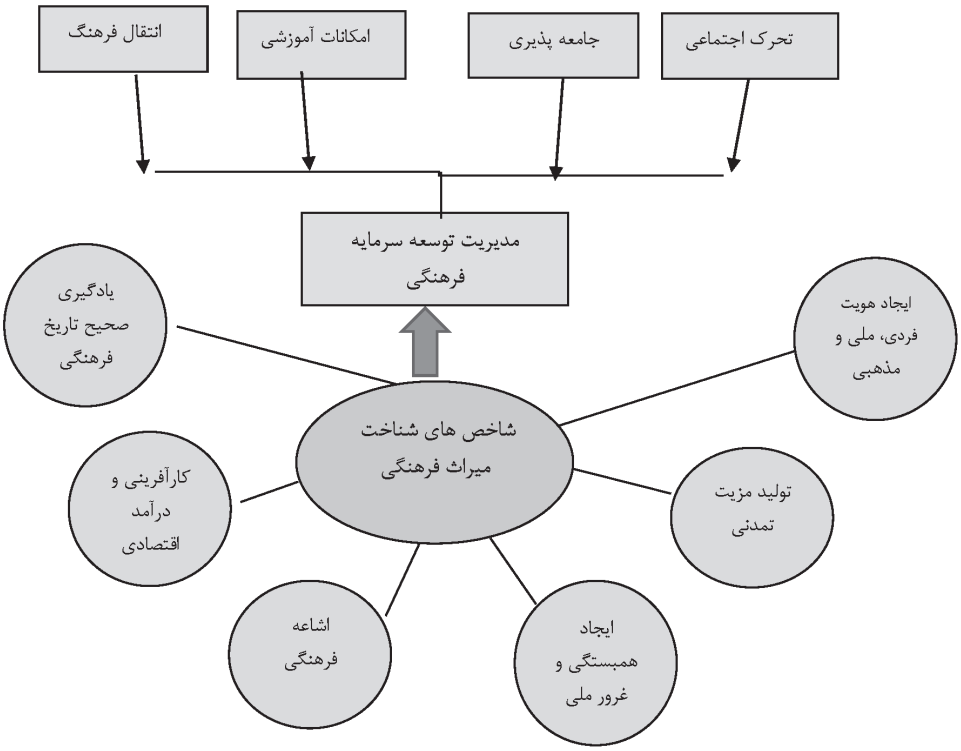

شکل ۱: رابطه شناخت میراث فرهنگی و مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی

1. Throsby
2. Richard

روش شناسی پژوهش

ایــن پژوهش به لحــاظ استفاده از نتایج، کاربــردی و از نظر روش گــردآوری داده‌ها، توصیفی- پیمایشــی می‌باشد. این تحقیق به شیوه ترکیبی صــورت پذیرفته و از روش‌های کمّی و کیفی جهت گردآوری اطلاعات استفاده شده است. پرسشنامه محقق ساخته، با ٦٠ سوال بین خبرگان توزیع گشت و در نهایت روایی و پایایی ۳۵ سوال تایید شد. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار استنباطی تحلیل عاملی و روش حداقل مربعات جزئی (PLS)[1] و نرم افزار۲۳ spss استفاده شده است. پرسشنامه محقق ساخته، بین ۳۸۵ نفر از جوانان شهر تهران به روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی توزیع گردید. در جامعه‌های آماری که تعداد آنها خیلی زیاد است، برای تعیین حجم نمونه بر اساس فرمــول کوکــران، جامعه نمونــه را ۳۸۵ در نظر می‌گیرند (n=۳۸۵). ایــن پرسشنامه با طیف لیکرت سنجیده شده است. پایایی[2](قابلیت اعتماد) پرسشنامه بعد از تایید روایی صوری، با استفاده از ضریب آلفــای کرونباخ اندازه گیری شد و پایایی آن تایید گردیــد. مقادیر ضریب آلفای کرونباخ در گویه‌ها بالاتــر از معیــار قابل قبول ۰/۷ است. این پژوهش در شهر تهران انجام شد و جوانان را در پنج منطقه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکزِ تهران، مورد بررسی قرار داد.

جدول۱: مشخصات مناطق تهران

مناطق تهران	شماره مناطق
منطقه شمال	مناطق ۱، ۲، ۳، ٤
منطقه جنوب	مناطق ۱۵، ۱٦، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰
منطقه شرق	مناطق ۸، ۱۳، ۱٤،
منطقه غرب	مناطق ۵، ۹، ۲۱، ۲۲،
منطقه مرکز	مناطق ٦، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲
کل مناطق	۲۲

1. Partial Least Squares
2. Reliability

شکل ۲: مناطق ۲۲ گانه شهر تهران

یافته‌های پژوهش

بـا توجه به شاخص‌های توسعه سرمایه فرهنگـی و شاخص‌های شناخت میراث فرهنگی، نتایج بارهای عاملی در جدول ۲ مشخص شده است. روشی که در این تحقیق برای تجزیه وتحلیل داده‌ها از آن استفاده شد، روش مبتنی بر واریانس است و معادلات با یکی از روش‌های تحلیل آن با عنوان «حداقـل مربعات جزئی» (PLS) بررسی گردید. این روش بر خـلاف مدل یابی معادلات ساختاری مبتنی بر کواریانس، بر حداکثر کردن واریانس متغیرهای وابسته توسط یک متغیر مستقل تمرکز دارد. یک مدل حداقل مربعات جزئی همانند همه روش‌های مدل یابی معادلات ساختاری شامل یک جزء ساختـاری است که روابط میـان متغیرهای پنهان و یک جزء اندازه گیری که بیانگر چگونگی ارتباط متغیرهـای پنهان و مولفه‌های آن است را منعکس می‌کند. این روش جزء سومی نیز دارد که عبارت است از روابط وزنی برای برآورد بارهای عاملی متغیرهای پنهان. روش حداقل مربعات جزئی، کارش را با محاسبه بارهای عاملی آغاز می‌کند. به همین منظور متغیرهای مشاهده شده را به عنوان ترکیبات خطی دقیق مولفه‌های تجربی در نظر می‌گیرد. وزن‌های استفاده شده برای برآورد این بارهای عاملی به نحوی برآورد می‌شوند که بارهای عاملی به دست آمده، بیشتر واریانس متغیرهای مستقل را به دست آورند- این کار برای پیش بینی متغیر وابسته مفید است. با به کار گیری این وزن‌ها این امکان بوجود می‌آیـد که با محاسبه میانگین موزون مولفه‌های هر متغیر پنهـان، برای آن یک ارزش خاص برآورد شود. در واقع، ایده اصلی روش حداقل مربعات جزئی این است که اول روابط وزنی را که مولفه‌های

یک متغیر پنهان را به آن مربوط می‌کند، برآورد و سپس بارهای عاملی هر متغیر پنهان را با به کارگیری روابـط وزنی و بر اساس میانگین موزون مولفه‌های آن محاسبه نماید و در نهایت این بارهای عاملی را برای برآورد پارامترهایی برای روابط ساختاری در مجموعه‌های معادلات رگرسیون به کار برد.

روش PLS بـرای ارزیابی مدل‌هـای اندازه گیری معادلات ساختاری، سه قسمت را تحت پوشش قرار می‌دهد:

۱. بخش مربوط به مدل‌های اندازه گیری
۲. بخش ساختاری
۳. بخش کلی مدل

محققانـی کـه از روش PLS و نرم افزارهای مرتبط با آن مثل Smart PLS استفاده می‌کنند، باید در ابتدا از صحت روابط موجود در مدل‌های اندازه گیری با استفاده از معیارهای پایایی و روایی اطمینان حاصـل کنند و سپس به بررسی و تفسیر روابط موجـود در بخش ساختاری بپردازند. ذکر این نکته ضـروری است که تنها در صورتـی روابط بخش ساختاری معنادار و قابـل تفسیر هستند که روابط بخش‌هـای مدل اندازه گیری در حد قابل قبول باشند. اگـر پژوهشگر با مقادیر پایین تر از حد قابل قبول در بخش‌های مدل اندازه گیری روبه رو شود، باید ابتدا به اصلاح بخش مدل‌های اندازه گیری بپردازد و سپس روابط بخش ساختاری مدل خود را بررسی و تفسیر نماید.

جدول ۲: نتایج بارهای عاملی مدل تحقیق

	شاخص	بار عاملی	آماره تی	اعتبار
شاخص‌های توسعه سرمایه فرهنگی	تحرک پذیری	۰/۷۱	۱۲	supported
	انتقال فرهنگی	۰/۷۵	۱۶/۱	supported
	دستیابی به امکانات آموزشی	۰/۷۲	۱۰/۳	supported
	جامعه پذیری	۰/۵۳	٤/۳۹	supported
شاخص‌های شناخت میراث فرهنگی	تولید مزیت تمدنی	۰/۸۰	۱۵/۷	supported
	انتقال و اشاعه فرهنگی	۰/۸٦	۲۸/۸	supported
	کارآفرینی و کسب درآمد اقتصادی	۰/۸۹	٤۵/٤	supported
	یادگیری صحیح تاریخ فرهنگی	۰/۸۰	۱۷/۳	supported
	ایجاد همبستگی و غرور ملی	۰/۸۷	۳۵/٤	supported
	ایجاد هویت فردی، ملی و مذهبی	۰/۸۰	۱۸/۳	supported

جدول ۳: ضریب‌های مسیر آزمون فرضیه‌ها

مسیر	ضرایب مسیر b	ضرایب معنی داری t	Sig.	نتیجه آزمون
ایجاد هویت فردی، ملی و مذهبی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۱۱	۲/۱۵	۰/۰۳۱	رد فرض صفر
یادگیری صحیح تاریخ فرهنگی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۱۱	۲/۱۳	۰/۰۳۳	رد فرض صفر
ایجاد همبستگی و غرور ملی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۱۵	۳/۲۱	۰/۰۰۱	رد فرض صفر
تولید مزیت تمدنی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۱۱	۲/۳۲	۰/۰۲۱	رد فرض صفر
انتقال و اشاعه فرهنگی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۱۲	۳/۰۷	۰/۰۰۲	رد فرض صفر
کارآفرینی و کسب درآمد اقتصادی- توسعه سرمایه فرهنگی	۰/۲۰	۳/۸۰	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

بر اساس جدول ۳ و تجزیه و تحلیل ضرایب t-values به وجود ارتباط مثبت و معنی دار بین شاخص‌های شناخت میراث فرهنگی و شاخص‌های توسعه سرمایه فرهنگی پی می‌بریم. ضرایب معنی داری t [1] معیار باری سنجش رابطه بین متغیرهاست و برازش ساختاری پژوهش را بعهده دارد. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین متغیرها و در نتیجه تایید فرضیات پژوهش در سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌گردد؛ به این معنی که شاخص‌های در نظر گرفته شده از متغیر شناخت میراث فرهنگی با شاخص‌های توسعه سرمایه فرهنگی رابطه مثبت و معنی داری دارند. بر اساس جدول فوق ضرایب مسیر b[2]، همگی مثبت هستند و اعداد وزن رابطه بین متغیرها را توضیح می‌دهند. بر اساس وزن شاخص‌های شناخت میراث فرهنگی، به ترتیب کارآفرینی و کسب درآمد اقتصادی بالاترین وزن، سپس ایجاد همبستگی و غرور ملی در رتبه پایین تر و سپس انتقال و اشاعه فرهنگی و سه گویه یادگیری صحیح تاریخ فرهنگی، تولید مزیت تمدنی و ایجاد هویت فردی ملی و مذهبی با یک وزن در یک سطح از اهمیت قرار می‌گیرند.

1. t-values
2. Path Coefficients

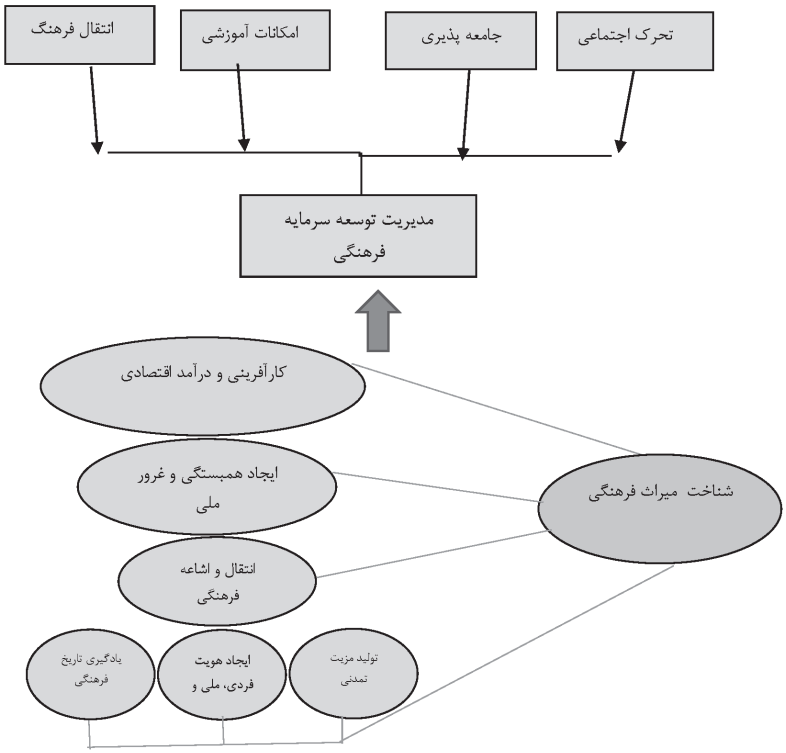

شکل ۳: مدل پژوهش

جدول۴: شاخص‌های کلی توسعه سرمایه فرهنگی

شاخص‌های بعد متجسم توسعه سرمایه فرهنگی	آموزش	طراحی آموزش‌های فرهنگی؛ استفاده از روش‌های یاددهی موثر در آموزش؛ استفاده از شیوه‌های جذاب در آموزش؛ تناسب محتوای آموزشی و دانش افراد و انتقال مفاهیم آموزشی توسط متخصصان
	دانش سلامتی	میزان خود اظهاریِ سلامت؛ آگاهی از دانشِ بهداشت عمومی و اهمیت وجودِ سلامتی در نسل بعدی
	دموکراسی	اعتقاد به گفتگو و تفاهم؛ اعتقاد به حقوق مساوی زن و مرد؛ حق انتخاب روشِ مناسبِ زندگی؛ پیروی از تصمیم گیری‌های عقلایی وعدم تبعیض اقتصادی
	هویت فرهنگی	ایجاد هویت ملی با نمادسازی از میراث فرهنگی؛ ایجاد هویت دینی و اهمیتِ ترمیم و بازسازی میراث تمدنی
	طبقه اجتماعی	میزان مصرف کالاهای فرهنگی(بازدید از موزه‌ها، خرید کتاب، رفتن به سینما، تئاتر و کنسرت و...)؛ میزان تحصیلات؛ میزان درآمد و سرانه مطالعه

شاخص‌های بعد عینی توسعه سرمایه فرهنگی	مشارکت فرهنگی	وجودِ دانش فرهنگی؛ عادت واره‌ها برای شرکت در برنامه‌های فرهنگی(رفتن به سینما، تئاتر، کنسرت موسیقی، نمایشگاه‌های هنری؛ کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...)؛ حضور در مراسم ملی؛ حضور در مراسم مذهبی و عضویت در مراکز فرهنگی
	امکانات و منابع فرهنگی	میزان امکانات فرهنگی موجود؛ میزان دستیابی به منابع فرهنگی؛ تخصیص هزینه برای مصارف فرهنگی؛ تناسب درآمد با هزینه‌های استفاده از امکانات فرهنگی و مقدار بودجه دولتی که برای ایجاد امکانات فرهنگی در نظر گرفته می‌شود
	مصرف فرهنگی	ویژگی‌های کالاهای فرهنگی مورد نیاز افراد خانواده (ارزانی و فراوانی کالا، کیفیت و تبلیغات، انطباق با فرهنگ بومی)؛ ویژگی‌های کالاهای فرهنگی در ارتباط با هنجارهای اجتماعیِ خانواده‌ها و مد؛ اهمیت رضایت خانواده در مصرف کالاهای فرهنگی؛ ایجاد تمایز اجتماعیِ خانواده‌ها با بهره گیری از برندهای تجاری و اهمیتِ تبلیغات برای مصرف کالاهای فرهنگی
	دسترسی به اطلاعات و شبکه جهانی	بالا بردن دانش به منظور ارتباط با شبکه‌های جهانی؛ ایجاد شبکه‌های اجتماعی جهت تسهیل تبادلات اطلاعات و فرصت‌های فرهنگی؛ میزان دسترسی به شبکه‌های اینترنتی(شبکه‌های اجتماعی، بانک‌های اطلاعات داخلی و خارجی و...) ؛ استفاده صحیح از محتوای شبکه‌های مجازی و تخصیصِ هزینه برای اتصال به شبکه اینترنت جهانی
	گردشگری	شناخت جاذبه‌های گردشگری؛ تشویق به گردشگری و معرفی فرهنگ و تمدن کشور؛ بازتولید ارزش‌های ملی و دینی با استفاده از گردشگری؛ ایجاد کارآفرینی در صنعت گردشگری و تولیدِ ارزشِ اقتصادی و سودآوری از صنعت گردشگری بومی
شاخص‌های بعد ضابطه ای توسعه سرمایه فرهنگی	مدارک تحصیلی و حرفه ای	مدارک تحصیلی و دانشگاهی؛ گواهی نامه‌های فنی و حرفه ای؛ تقدیرنامه‌ها و تشویق نامه‌ها؛ میزان ارزشِ اجتماعیِ مدارک تحصیلی و حرفه ای و میزانِ ارزشِ اقتصادیِ مدارک تحصیلی و حرفه ای
	اشتغال	اهمیت ارزش اجتماعی مشاغل؛ میزانِ درآمد از اشتغال؛ میزان امنیت شغلی؛ وجودِ بیمه‌های کار و پرداخت مالیات بر درآمد

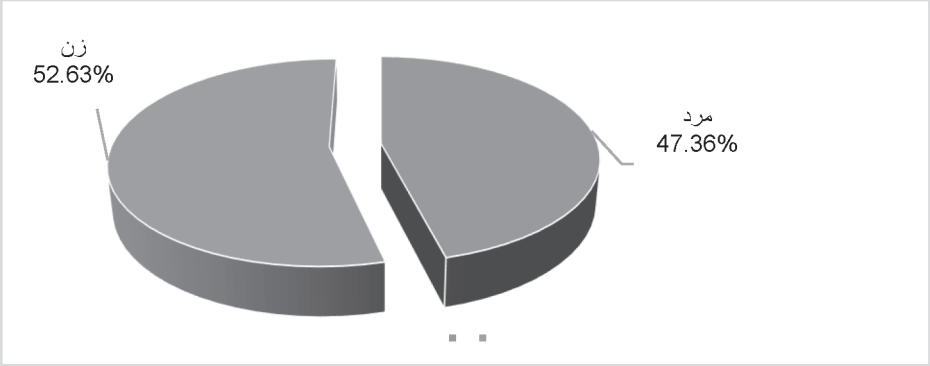

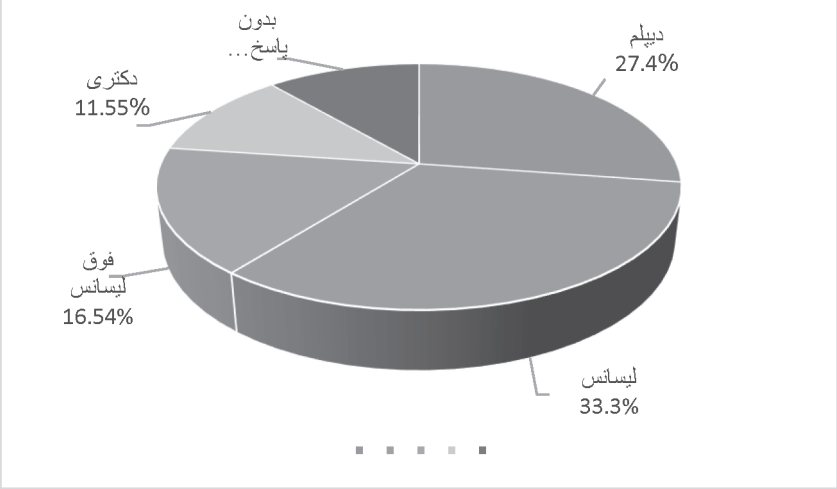

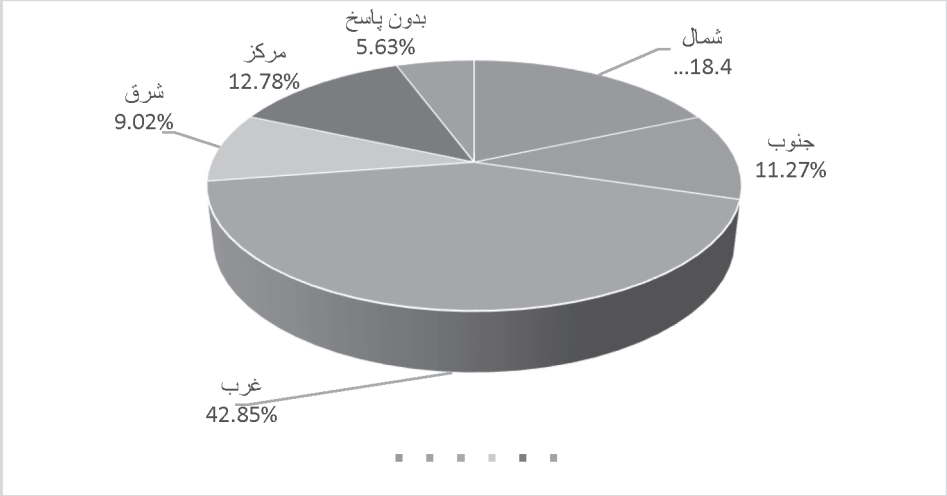

نمودار ۱-۳: توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب جنس، سطح تحصیلات و محل سکونت

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش در بخش آمار توصیفی نشان می‌دهد که در بررسی نمونه آماری جوانان شهر تهران، متغیر جنسیت زنان را ۵۲/۶۳ درصد و مردان را ۴۷/۳۶ درصد نشان می‌دهد. در متغیر سطح تحصیلات، سطح کارشناسی با ۳۳/۳ درصد، بیشترین سطح تحصیلی را به خود اختصاص داده است. متغیر محل سکونت، ۴۲/۸۵ درصد از شرکت کنندگان را در منطقه غرب تهران نشان می‌دهد که بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است.

نتایج پژوهش در بخش آمار استنباطی نشان می‌دهد بر اساس بارهای عاملی و ضرایب مسیر مولفه‌های مدل تحقیق، آشنایی و شناخت میراث فرهنگی ایران، می‌تواند یکی از ابعاد توسعه سرمایه فرهنگی را در جوانان ایرانی ارتقا بخشد. در واقع مولفه شناخت میراث فرهنگی متغیر تاثیرگذاری بر مدیریت توسعه سرمایه فرهنگی جوانان است که در نهایت منجر به توسعه یکی از عناصر مهم توسعه پایدار در کشور خواهد شد.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- استفاده از شیوه‌های جذاب در آموزشِ مفاهیم تاریخی و ایجاد علاقه به یادگیری تاریخ فرهنگی ایران؛ چنان که آموزش و یادگیری تاریخ فرهنگی باید به دور از غرض ورزی و جهت گیری‌های خاص صورت پذیرد؛
- ایجاد غرور آفرینی ملی در جوانان با علاقمندی به شخصیت‌های بزرگ تاریخ فرهنگی ایران به شکلی که از سیاه نمایی چهره‌های تاریخی پرهیز و هر گونه قضاوت به خود افراد واگذار شود؛
- نمادسازی از میراث فرهنگی ایرانی و اسلامی به منظور هویت سازی در جوانان؛
- ترمیم و بازسازی میراث تمدنی کشور و تشویق جوانان به شناخت تاریخ فرهنگی و بازدید از آثار باستانی کشور؛
- اختصاصِ بیشترِ منابع مالی به منظور ارتقای سطح نگهداری از میراث فرهنگی؛
- افزایشِ سَرانه مطالعه در جوانان؛
- ایجاد تسهیلات برای افزایش بازدید از آثار باستانی کشور و موزه‌ها؛
- افزایش سطح دسترسی به اطلاعات شبکه‌های جهانی به همراه فراگیریِ کسب اطلاعاتِ صحیح از دنیای مجازی؛
- ایجاد عادت واره‌های فرهنگی برای رسیدن به غرور ملی؛
- شناختِ جاذبه‌های گردشگری به تناسب زیست بوم و بوم شناسی فرهنگی؛
- تشویق جوانان به گردشگری و معرفی فرهنگ و تمدن دست کم ده هزار ساله ایران؛
- ایجاد کارآفرینی و تولید ثروت از میراث فرهنگی.

منابع

- تاج بخش، کیان. (۱۳۸٤). **سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه.** افشین خاکباز و حسن پویان. تهران: نشر شیرازه
- جنکینز، ریچارد و بوردیو، پی یر. (۱۳۸۵). لیلا جو افشانی و حسن چاوشیان. تهران: نشر نی
- جمـــی، مجتبی و اعتباریان، اکبر. (۱۳۹۵). «**مدیریت به اقتضای فرهنـــگ در سازمان‌های ایرانی بر اساس شاخص‌های فرهنگی‌هافستد(مورد مطالعه: ادارات مرکزی مخابرات استان‌های اصلی ایران)**». مدیریت فرهنگ سازمانی. ١٤(٤)، صص ۱۱۱۰-۱۰۹۱.
- ساروخانی، باقر .(۱۳۸۰). **مقدمه‌ای بر جامعه شناسی خانواده.** تهران: انتشارات سروش
- صالحی امیری، سید رضا. (۱۳۸٦). **مفاهیم و نظریه های فرهنگی.** تهران: نشر ققنوس

- Abel, T. (2015a). **"Cultural capital and social inequality in health. Journal of Epidemiology & Community Health".** 62, e13–e13. doi:10.1136/jech.2007.066159.
- Abel, Thomas. (2015b). **"Cultural Capital in Health Promotion".** Health and Modernity, pp. 43–73. New York, NY: Springer New York. Retrieved from file:///C:/Users/home/Desktop/springer/2.htm.
- Al Ariss, A., & Syed, J. (2011). **"Capital Mobilization of Skilled Migrants: A Relational Perspective".** British Journal of Management, 22, 286–304. doi:10.1111/j.1467-8551.2010.00734.x.
- Abel, Thomas. (n.d.). **"Cultural Capital in Health Promotion".** Health and Modernity, New York, pp. 43–73.
- Bourdieu, P. (2008). **Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste.** London: Routledge
- Bourdieu, P. (2007). **"The Forms of Capital. In J. G. Richardson"** (Ed.). *In Handbook of Theory and Research for Sociology of Education.* New York: Greenwood Press
- Bourdieu, P. & Passeron, J. C. (1990). **Reproduction in education, society, and culture**. Vol. 4. Sage Publications Ltd
- Clarke, P., & Eastgate, A. (2011). **"Cultural capital, Life Course Perspectives and Western Front battlefield tours".** Journal of Tourism and Cultural Change, 9, 31–44. doi:10.1080/14766825.2010.527346.
- Fanning, B., Haase, T., & O'Boyle, N. (2010). **"Well-being, Cultural Capital and Social Inclusion: Immigrants in the Republic of Ireland".** Journal of International Migration and Integration, Revue de l'integration et de la migration internationale, 12, 1–24. doi:10.1007/s12134-010-0166-0.
- Hargie, O. (2016). **"The importance of communication for organisational effectiveness".** Mayıs, 2, 2017.

- Jaeger, M. M. (2009). **"Equal Access but Unequal Outcomes: Cultural Capital and Educational Choice in a Meritocratic Society".** Social Forces, 87, 1943–1971. doi:10.1353/sof.0.0192.
- Johnson, J. H., Bienenstock, E. J., & Stoloff, J. A. (1995). **"An empirical test of the cultural capital hypothesis".** The Review of Black Political Economy, 23, 7–27. doi:10.1007/BF02689909
- Kuly, Michelle, Stewart, Etoile, & Dudley, Michael. (2005). **"Enhancing Cultural Capital: The Arts and Community Development in Winnipeg".** Page 33-38. Article Retrieved November 26, 2011, from http://winnspace.uwinnipeg.ca/handle/10680/314.
- McKercher, B., Ho, P. S. Y., & du Cros, H. (2004). **"Attributes of popular cultural attractions in Hong Kong".** Annals of Tourism Research, 31(2), 393–407.
- Phillips, R., & Shockley, G. (2010). **"Linking Cultural Capital Conceptions to Asset-Based Community Development".** Mobilizing communites: asset building as a community development strategy, 92.
- Ramingwong, S., & Snansieng, S. (2013). **"A survey on mum effect and its influencing factors".** Procedia Technology, 9, 618-626.
- Richards, G. (1996). **"Production and consumption of European cultural tourism".** Annals of tourism research, 23(2), 261–283.
- -Scherger, S., & Savage, M. (2010). **"Cultural transmission, educational attainment and social mobility".** The Sociological Review, 58(3), 406–428. doi:10.1111/j.1467-954X.2010.01927. x.
- McIntosh, A. J., & C Prentice, R. (1999). **"Affirming authenticity: Consuming cultural heritage".** Annals of tourism research, 26(3), 589–612.
- Šebestová, J., & Rylková, Ž. (2011). "**Competencies and innovation within learning organization".** Economics and Management, 16, 954-960.
- Taylor، P. (1997). "Investigating Culture and Identity". London: Collins quoted in Communication Studies: The essential Resource: Cultural, Communication and Context، pp. 199-200.
- Throsby, C. D. (2001). **Economics and culture.** Cambridge Univ Press.
- Tramonte, L., & Willms, J. D. (2010). **"Cultural capital and its effects on education outcomes".** Economics of Education Review, 29(2), 200–213. doi: 10.1016/j.econedurev.2009.06.003.
- UNESCO ORG. (2011). **Selection Criteria.** Retrieved December 9, file:///D:/backup/cultural.
- Uysal, A., & Öner-Özkan, B. (2007). **"A self-presentational approach to transmission of good and bad news".** Social Behavior and Personality: an international journal, 35(1),

63-78.

- Waldron, L. M. (2009). **“Cultural Approaches to Understanding School Violence”.** Sociology Compass, 3(4), 595–615. doi:10.1111/j.1751-9020.2009. 00222.x.

۱۶

طراحی الگوی تبیین مولفه‌های سبک ازدواج در ایران با روش فراترکیب

غلامرضا تاج‌بخش[۱]
امین گودرزی[۲]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۵/۲۵
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۷/۱۲

هدف از انجام این پژوهش، ارائه مدل جامع و نظام مند مؤلفه‌های سبک ازدواج در کشور می‌باشد. انتخاب همسر در هر جامعه‌ای، بنابر فضا و موقعیت اجتماعی، هنجارها، معیارها و شرایط خاص آن جامعه صورت می‌گیرد. روش پژوهش در این مطالعه، کیفی و نوعی از فرا مطالعه به نام «فراترکیب» است که برای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. جمعیت مورد مطالعه پژوهش را تمامی مقاله‌های مرتبط با موضوع پژوهش شامل می‌شود. برای انجام این پژوهش، پس از طراحی سوالات تحقیق، جستجویی نظام‌مند بر اساس کلیدواژه‌های مرتبط نظیر سبک ازدواج، ازدواج سنتی و ازدواج مدرن در پایگاه‌های داده تمامی نشریات علمی ـ پژوهشی معتبر داخلی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۶ صورت گرفت. نتایج حاصل از بررسی ۲۲ مقاله از ۴۴ مقاله اولیه پژوهشگران، ۸ بعد و ۳۵ مؤلفه را به عنوان ابعاد سبک ازدواج که در پژوهش‌های مختلف داخلی در سال‌های ۱۳۸۸ تا اواخر ۱۳۹۶ به آن اشاره شده، شناسایی کردند و بر اساس همین ابعاد، مدل یکپارچه نهایی ارائه و اعتبار سنجی شد.

نتیجه آن که این مقاله با شناسایی تمامی ابعاد سبک ازدواج در منابع موجود در سال‌های ۱۳۸۸ تا اواخر ۱۳۹۶ می‌تواند به عنوان مبنایی برای شناسایی سبک ازدواج در ایران برای محققان و سایر گروه‌ها همچون برنامه‌ریزان و مدیران دولتی جهت آموزش جامعه و مشاوره‌های قبل از ازدواج قرار گیرد.

واژگان کلیدی: مؤلفه‌های ازدواج، سبک ازدواج، فراترکیب و روش کیفی نظام مند

۱. دانشیار، گروه جامعه شناسی، دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی، بروجرد، ایران(نویسنده مسئول) E- mail: Tajbakhsh@abru.ac.ir
۲. دانشجوی دکتری جامعه شناسی مسائل اجتماعی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

مقدمه

خانواده، گسترده‌ترین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی است؛ به طوری که می‌توان گفت در تجربه زیسته و زندگی روزمره انسان‌ها، نقشی اساسی دارد. آنچه موضوع خانواده را مسئله‌مند می‌نماید، تغییراتی است که در حیطه تداوم ازدواج و تعهدات زوجین صورت گرفته است. تعهد در ازدواج به عنوان یک مورد خاص از تعهد است که شامل پیچیدگی‌های فردی، اجتماعی و حقوقی است و در انواع روابط دیگر یافت نمی‌شود (آدامز و جونز[1]، ۱۹۹۷ و ناک[2]، ۱۹۹۵). با شتاب گرفتن روند تحولات اقتصادی و اجتماعی در کشور، الگوی سنتی خانواده نیز به تدریج دچار تغییر شده است. افزایش سطح تحصیلات و آگاهی‌های عمومی، حق انتخاب سبک زندگی را به افراد داده و باعث شده ذهنیت‌ها و ایده‌آل‌های افراد در مورد ازدواج، طول دوران تجرد، سن مناسب برای ازدواج، نحوه انتخاب همسر و همسر گزینی از میان خویشاوندان و دوام ازدواج تغییر کند (سرایی، ۱۳۸۵: ۵۰-۵۳)؛ به طوری که ازدواج‌های امروزی در سنین بالاتر رخ می‌دهد، روابط جنسیتی زوجین در خانواده نیز با استقلال‌طلبی زنان دگرگون گردیده و وقوع طلاق‌ها نیز ضمن تغییر ماهوی بیشتر شده است (عباسی شوازی و عسکری ندوشن، ۱۳۸۴: ۳۵). سیر صعودی افزایش سن ازدواج و همچنین کاهش سرعت ازدواج نسبت به طلاق طی سال‌های اخیر حکایت از این دارد که نهاد خانواده در ایران یکی از نهادهایی است که هم در ساختار و هم در کارکردهای خود از این تغییرات تأثیر شگرفی پذیرفته است (سرایی، ۱۳۸۷: ۱۳۳-۱۳۸). در حقیقت، به موازات تحولات رفتار در خانواده، هنجارها، ارزش‌ها، باورها و عقاید افراد درباره ازدواج و خانواده نیز تغییر می‌یابد و مجموعه‌ای از ارزش‌های نوین خانوادگی شکل می‌گیرد. بحث تغییر ارزش‌ها و نگرش‌های مربوط به ازدواج در چارچوب تئوری تحولات ارزشی اینگلهارت و گذار دوم جمعیتی و در فضای مدرنیته قابل بحث است (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۷۶). در چارچوب تئوری دوم گذار جمعیتی، مشخصه ذاتی در حوزه خانواده، تغییر ارزش‌ها و رفتارها در حوزه ازدواج و فرزندآوری است (وان دی کا[3]، ۱۹۹۶: ۴۳۲-۳۸۹). از این رو، انجام دادن مطالعاتی که به تشریح فرایند ازدواج به منزلهٔ پدیده‌ای اجتماعی که جهت تشکیل خانواده رخ می‌دهد، حایز اهمیت است. بر این اساس، در تحقیق حاضر محقق به دنبال واکاوی الگوی سبک ازدواج و ارائه مدل برای آن در جامعه ایران می‌باشد. بنابراین سوال اصلی پژوهش حاضر این است: مؤلفه‌های اصلی ازدواج در ایران کدام‌اند؟

پیشینه پژوهش

در مورد مقوله ازدواج، تحقیقات متعددی هم در حوزه کمی و هم کیفی انجام گرفته است و دامنه این تحقیقات به خصوص در علوم اجتماعی بسیار زیاد می‌باشد؛ به نحوی که مخاطبانی که قصد درک این مقوله را دارند، برای رسیدن به یک جمع‌بندی در زمینه ازدواج به دلیل تعدد این نوع از پژوهش‌ها گاهی با نوعی سردرگمی روبه‌رو می‌شوند. لذا در پژوهش حاضر با بررسی تحقیقات انجام گرفته در مورد ازدواج، محقق

1. Adams & Jones
2. nack
3. Van de kaa

درصدد ارائه یک مدل تبیینی پیرامون مقوله ازدواج برآمده است. در این بخش، تمامی تحقیقات مورد بررسی در این پژوهش به عنوان پیشینه پژوهشی مطرح گردیده‌اند.

جدول ۱: تلخیص مطالعات انجام شده در زمینه سبک ازدواج

ردیف	محقق و سال انجام تحقیق	روش پژوهش	یافته‌های پژوهش
۱	فرامرزی، مهدوی و ترکمان (۱۳۹۶)	کیفی	هم‌باشی در حقیقت خوانشی نو از مفهوم ازدواج در عصر حاضر است. خوانشی نو در جامعه‌ای که در حال تجربه کردن اشکال و صورت‌های جدید از واقعیت‌های اجتماعی دنیای مدرن است که هر چند در فضای فردی افراد به وقوع می‌پیوندد، ولی حاصل شرایط جدید اجتماعی و اقتصادی جامعه است.
۲	اصغرپور ماسوله، کرمانی و برادران کاشانی (۱۳۹۶)	کیفی	سه الگوی قالب برای گزینش همسر وجود دارد: سبک مبتنی بر الگوهای سنتی، سبک مبتنی بر تعاملات دوستانه، سبک بینابینی.
۳	بی‌بی رازقی نصرآباد و فلاح‌نژاد (۱۳۹۶)	کمی	تفاوت معناداری در ارزش ازدواج در نسل‌های مختلف وجود دارد. ترکیبی از ارزش‌های سنتی و مدرن در ازدواج در سه نسل مشهود است. بیشترین تفاوت نسلی مربوط به گویه‌های معاشرت دختر و پسر قبل از ازدواج و سپس ازدواج با اقوام نزدیک است.
۴	قادر زاده، محمدی و محمدی (۱۳۹۶)	کیفی	جوانان پیش از ازدواج به دلایل مشکلات عاطفی، شدت یافتن امیال جنسی و عضویت و تسهیل پذیرش در گروه دوستان به رابطه با جنس مخالف به مثابه زمینه ای تسهیل گر نگاه می‌کنند و فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی به منزله شرایط مداخله‌گر در این فرایند عمل می‌نمایند.
۵	گلچین و صفری (۱۳۹۶)	کیفی	در این پژوهش مقولات تقلیل کارکرد و اهمیت خانواده، مهاجرت و تهران، شهر بی‌نظارت به عناون شرایط زمینه‌ای، دید منفی به ازدواج مرسوم، باورهای فمنیستی و اعتقاد نداشتن و پایبند نبودن به ارزش‌های دینی جامعه به عناون شرایط علی، درگیری در فرآیند عاشقانه و آشنایی با هم‌خانگی به عناون شرایط میانجی، هم خانگی، رابطه برابر و همخانگی، رابطه با پایان باز تجربه رضایت بخش از این سبک زندگی، موانع داخلی رابطه و محدودیت‌های خارجی رابطه به عنوان تعاملات، تحمل ضرر و زیان ناشی از پایان رابطه و اقدام به ازدواج و یا قول به ازدواج جهت بر طرف کردن موانع خارجی به عناون پیامدهای این سبک زندگی تعیین شدند.
۶	زرندی، هاشمیان فر و کیانپور (۱۳۹۶)	کیفی	گروهی از زنان با ارزیابی مثبت از موقعیت ازدواج خود و با استفاده از آموزش صحیح و تقویت مهارت‌های زندگی موجب می‌شوند تا ازدواج و دوام تعهد محور به موقعیتی بهنجار تبدیل گردد، اما درمقابل گروهی دیگر با ارزیابی منفی از ازدواج خویش و جدایی پنهان از همسر با پیامدهای منفی چون: عهدشکنی، گسترش روابط چندگانه عاطفی و جنسی، طلاق و عدم سلامت روحی مواجه می‌شوند.
۷	سهراب‌زاده و پرنیان (۱۳۹۶)	کیفی	هفت سنخ گرایش به ازدواج وجود دارد که شامل گرایش محاط شده، گرایش سلسله مراتبی، گرایش خود پیروی عقلانی، گرایش خود پیروی عاطفی، گرایش برابرنگر، گرایش سیال و گرایش ضد ازدواج می‌شود.
۸	فتحی، اسماعیلی، فرحبخش و دانش‌پور (۱۳۹۵)	کیفی	در این پژوهش همسر گزینی متناسب مبتنی بر شناخت به عنوان شرایط علی و شرایط میانجی در چهار سطح فردی، زوجی، خانوادگی و والدینی طبقه بندی گردیده است.
۹	حسینی و ایزدی (۱۳۹۵)	کیفی	بیشتر سوژه‌ها احساسات دوگانه‌ای به تجرد دارند؛ آنها از یک سو از استقلال و آزادی ناشی از تجرد راضی و خشنود هستند و از سوی دیگر، احساس تنهایی می‌کنند و دیگران را به ازدواج توصیه می‌نمایند.

۱۰	خجسته مهر، دانیالی و شیرالی‌نیا (۱۳۹۵)	کیفی	عواملی مانند آمادگی اخلاقی، عاطفی و روانی برای ازدواج، کسب استقلال عاطفی و مالی از خانواده اصلی، آمادگی فداکاری، گذشت و متعهد بودن در قبال همسر، پذیرش مسئولیت‌ها و چالش‌های زندگی مشترک، کسب مهارت‌های لازم برای زندگی مشترک، آمادگی سنی، الزام آور بودن نیازها و حمایت اطرافیان نقش مهمی در آمادگی افراد برای ازدواج ایفا می‌کنند.
۱۱	خجسته مهر و محمدی (۱۳۹۵)	کیفی	خوشبختی در ازدواج، داشتن معنایی از احساس آرامش و رضایت است که زوجین با دیدگاه معنوی و اخلاقی و با انجام رفتارهای مولد خوشبختی در حضور دیگران با ازدواج سازنده خود، آن را تشکیل می‌دهند.
۱۲	خسروان، مشکی، مسلم و آرمان مهر (۱۳۹۴)	کیفی	از دیدگاه این پژوهش، مسائل به وجود آمده در ازدواج ناشی از تعجیل، شناخت ناکافی و اجبار است.
۱۳	کریمیان، سالاری و ملکاری (۱۳۹۴)	کیفی	شش مقوله اصلی با عناوین آمادگی برای ازدواج و نگرانی از پیامدهای آن، مزایای اقتصادی، نیازهای عاطفی و جنسی، نگرانی از پیامدهای طلاق، کم رنگ شدن نقش نظارتی و حمایتی خانواده، آزمودن سازگاری و ازدواج آزمایشی به عناون دلایل افراد به روابط هم‌خانگی استخراج گردیده است.
۱۴	فراهانی خلج‌آبادی، کاظمی‌پور و رحیمی (۱۳۹۱)	کمی	تجربه معاشرت پیشرفته قبل از ازدواج، یکی از عواملی است که تعیین کننده افزایش سن ازدواج در بین دانشجویان است.
۱۵	محبی، سیاح و حسینی (۱۳۸۸)	کیفی	علل تأخیر در ازدواج، تنگنای ازدواج، ریسک ازدواج، زاویه‌گیری خانواده از ازدواج، آنومی در ازدواج، تغییر فضا و ترجیحات نوین همسر گزینی، محاسبه هزینه ـ فایده ازدواج، سپر روانی تجرد، بی اخلاقی‌های اجتماعی و بازاندیشی در هویت زنانه را به عنوان مهم‌ترین مقولات در نظر گرفته است.
۱۶	هولمن و لی[۹] (۱۹۹۷)	کمی	با استفاده از پرسشنامه آمادگی ازدواج[۱۰] دریافتند که ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مانند میزان درآمد، تحصیلات و سن، ارتباط زیادی با آمادگی ازدواج افراد داشت. آن‌ها همچنین دریافتند که عوامل زمینه‌ای، صفات و نگرش‌های فردی و حمایت افراد مهم زندگی فرد بر ادراک آمادگی ازدواج افراد تأثیر می‌گذارد. بنابراین، افرادی که در سنین بالاتر ازدواج می‌کنند، تجربه تحصیلی بیشتری دارند، از لحاظ مالی احساس امنیت بیشتری می‌کنند، از حمایت و تأیید خانواده و دوستان برخوردارند، گزارش خوبی از رابطه خود با کسی که به عنوان همسر انتخاب کرده‌اند، ارائه می‌نمایند و نسبت به افراد دیگر احساس آمادگی ازدواج بیشتری دارند. هولمن و لی با استفاده از مدل فرایند بین فردی[۱۱] کیت و لوید[۱۲] مشخص ساختند که شاخص‌های فرایندهای تعاملی[۱۳] در درک آمادگی ازدواج افراد مهم است و این فرایندها، واسطه رابطه صفات شخصیتی[۱۴]، عوامل خانواده اصلی، عوامل محیطی ـ اجتماعی و آمادگی ازدواج هستند.
۱۷	شافر و بازینی[۵۱] (۱۹۹۷)	کیفی	در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که معیارهای زنان و مردان در بسیاری از جوامع به هم شبیه است و تفاهم میان آنها در مورد خصوصیات ارائه شده بسیار چشمگیر است. هم مردان و هم زنان تلاش می‌کنند تا بهترین‌ها را از نظر جذابیت، اندام، شخصیت و خصوصیات اخلاقی انتخاب کنند.
۱۸	لوبنکویک و آرکنیک[۶۱] (۲۰۰۷)	کمی	نشان می‌دهند که خصوصیاتی همچون: هوش، پختگی، عطوفت، ایمان، صمیمیت و صداقت از نظر زنان و مردان مورد مطالعه، در اولویت اول و خصوصیاتی مانند شجاعت، وقار، آراستگی، استیل خوب بدنی، قدرت و قناعت در اولویت دوم قرار دارند. خصوصیاتی از قبیل غرور، خودخواهی، تندمزاجی، ترس و سست عنصری نیز کمترین اهمیت را داشته‌اند.

مبانی نظری پژوهش

تقسیم‌بندی‌های متفاوتی از معیارهای ازدواج با توجه به نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلف انجام شده است که در کنار تفاوت‌ها، شباهت‌های زیادی نیز با یکدیگر دارند (اسکانزونی[1] و همکاران، ۱۹۸۹، به نقل از اسپرچر و رگان[2]، ۲۰۰۲: ۱۰ـ۱۱). بر اساس دیدگاه‌های «شبکه اجتماعی» و «تبادل اجتماعی»، معیارهای انتخاب همسر و ازدواج به چهار دسته جنسی مانند فعالیت جنسی (هوس)، درونی مانند خود ـ افشاگری[3] و حمایت عاطفی (صمیمیت)، بیرونی مانند پول و یا شغل (موقعیت اقتصادی) و رسمی (پایگاه قانونی مشترک) دسته‌بندی شده است. از نظر آنها، شبکه‌های اجتماعی افراد از انواع رابطه‌های نزدیک (درونی) تشکیل شده است که می‌توان آنها را بر حسب نوع وابستگی متقابلی تعریف کرد که تبادل در رابطه‌ها مشخص می‌سازد. وابستگی‌های متقابل عبارت است از: فعالیت‌های مشترک با پایگاه‌های مرتبط و تبادلات الگو یافته بین دو نفر (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۴۵).

«نظریه تبادل اجتماعی» فرض می‌کند که انسان‌ها در تبادل روابط با یکدیگر در پی دریافت «سود» هستند و مایل اند رفتارشان از جمله روابط دوستانه، صمیمی و عاشقانه آنان به نوعی سود و بازده برابر منجر شود (مهرابی‌زاده هنرمند و داودی، ۱۳۸۵: ۳). اینان نگاهی اقتصادمآبانه به عشق، صمیمیت و ازدواج دارند و گزینش همسر را ناشی از سودی می‌دانند که برای فرد دارد. این سود می‌تواند تأمین نیازهای مالی، احساسی، جنسی و ... را شامل شود و با توجه به هر دوره زمانی و مکانی متفاوت باشد؛ به شکلی که در گذشته، انتخاب همسر از جانب والدین و بنا بر مصلحت خانوادگی با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی فرد انجام می‌گرفت، در حالی که امروزه این انتخاب همسر بیشتر بر اساس تصمیم خود فرد و با توجه به ملاک‌هایی چون: پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صورت می‌گیرد (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۳۷).

«نظریه تکاملی» بر این باور است که مردان و زنان از زمان‌های قدیم توسط مکانیسم‌های جنسی به خصوصی رشد یافته‌اند که باعث می‌شود آنها از لحاظ روانشناختی متفاوت باشند. بنابراین از آنها انتظار می‌رود که در رفتار کردن و هنگام تصمیم‌گیری از لحاظ جنسی رفتار متفاوتی داشته باشند (شومیکر[4]، ۲۰۰۷: ۳۵). طبق این نظریه، مردان به صورت بالقوه توانایی تولید مثل بالایی دارند، اما زنان با توجه به طول مدت بارداری و سنین باروری مشخص، توانایی داشتن معدودی فرزند را دارند. از آن‌جا که ارزیابی و تشخیص نشانه‌های توانایی تولید مثل (مانند سن و سلامت) به طور مستقیم دشوار است، مردان از نشانه‌های جذابیت جسمانی به جای آن استفاده می‌کنند (باس، ۱۹۹۴؛ باس و اسمیت، ۱۹۹۳و خالد،۲۰۰۵: ۱۵۶).

یکی از مهم‌ترین معیارها که سابقه‌ای بس طولانی در بین ارزش‌های مرتبط با ازدواج و همسرگزینی دارد و در اغلب نظریه‌ها نیز مورد توجه قرار گرفته است، وجود عشق بین دو طرف است. همان‌طور که دو هزار سال

1. Scanzoni
2. Sprecher & Regan
3. Self Discloser
4. Shoemaker

قبل لوکان[1] به آن اشـاره کرد و قرن‌ها بعد فرانسـیس بیکن [2] حرف او را تکرار کرد: «این جزئی از طبیعت عشـق اسـت که تنها معنی آن عبارت اسـت از دل را به دریا زدن و خود را به دسـت تقدیر سـپردن» (باومن[3]، ۱۳۹۲: ۲۷). در برخی از موارد، عشـق را معادل هوس دانسـته‌اند و آن را ضامنی برای بقای نسـل آدمی تلقی کرده‌اند (همان، ۲۷)، اما گروهی دیگر بر این باور هسـتند که عشـق به معنای صمیمیت بین دو نفر است؛ صمیمیت به معنای توانایی همدلی و برقراری رابطه عمیق با دیگران به‌خصوص جنس مخالف و توانایی ایجاد حس نزدیکی و شناساندن خود به دیگران (کوزه‌گران، ۱۳۸۷: ۱۱ـ۱۲).

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش این مطالعه، کیفی و نوعی از فرامطالعه به نام «فراترکیب» اسـت. اسـتفاده از روش فراترکیب برای شناسـایی سـبک ازدواج بدین صورت است که مشـابه فراتحلیل و فراترکیب برای یک‌پارچه‌سازی چندین مطالعه به منظور ایجاد یافته‌های جامع و تفسیری استفاده می‌شود. از آن جا که بیش‌تر مقالات در زمینه ازدواج مطالعه‌های کیفی و بدون داده‌های کمی هستند، از روش فراترکیب به عنوان روشی مناسب برای به دست آوردن ترکیب جامعی از این موضوع بر پایه مطالعه‌های کیفی محدود شـده اسـت. همان‌طور که بیان شـد، فراترکیب نوعی مطالعه ثانویه اسـت که با هدف مرور سـاختاریافته مطالعات کیفی که متمرکز بر مطالعه کیفی یافته‌های اسـتخراج شـده از مطالعه‌های با موضوع مرتبط و مشابه می‌باشـد. البته باید در نظر داشت که فراترکیب، مرور یکپارچـه ادبیات کیفی موضوع مورد نظر نیسـت و لزوماً ادبیات موضوعی زیـادی را درگیر نمی‌کند. هم‌چنین، عصاره‌ای از تفسـیرهای مطالعه‌های مشابه نیز نیست، بلکه یک‌پارچه‌سـازی تفسیر یافته‌های اصلی مطالعات منتخب به منظور ایجاد یافته‌های جامع و تفسـیری اسـت (زیمر[4]، ۲۰۰۶: ۳۱۱-۳۱۸) که حاکی از فهم عمیق پژوهشگر در این باب است (بک[5]، ۲۰۰۲). از طریق بررسی یافته‌های مقاله‌های اصلی پژوهش، پژوهشگران واژه‌هایی را آشکار و ایجاد می‌کنند که نمایش جامع‌تری از پدیده مورد بررسی را نشان می‌دهد (زیمر، ۲۰۰۶: ۳۱۱-۳۱۸). نوبلت و هیر[6] سه فاز اصلی انتخاب مطالعات، ترکیب ترجمه‌ها و ارائه ترکیب را برای فراترکیب و باروسـو و ساندلوسکی[7] روشـی هفت گامی را معرفی می‌کنند. در این جا محقق پژوهش‌های گذشته در حوزه ازدواج را در ایران مورد کنکاش قرار داده و در این راه از روش هفت مرحله‌ای باروسـو و ساندلوسـکی اسـتفاده کرده است که خلاصه این مراحل در شکل ۱ آمده است:

1. Lucan
2. Francis Bacon
3. Bauman
4. Zimmer
5. Beck
6. Noblit and Hare
7. Sandelowski and Barroso

شکل ۱: مراحل پیاده‌سازی روش فراترکیب

بر اساس شکل ۱، مراحل مبسوط پیاده سازی روش فراترکیب به شرح زیر می‌باشد:

گام اول: تنظیم سوال تحقیق

بـرای تنظیم سـوال پژوهـش از پارامترهای مختلفـی مانند جامعه مـورد مطالعه[1]، چه‌چیـزی[2]، چه موقع[3] و چگونگی روش[4] استفاده می‌شود. در این پژوهش، سوال زیر مورد کنکاش قرار گرفت: مؤلفه‌های اصلی ازدواج کدام اند و گروه‌بندی آن‌ها چگونه است؟

گام دوم: مروری بر ادبیات به شکل نظام‌مند

در این مرحله، محقق جسـتجوی نظام‌مند خود را بر مقالات منتشر شده در نشریه‌های مختلف متمرکز کرد و واژگان کلیدی مرتبط را انتخاب نمود. در واقع، محققان برای پاسـخ‌گویی به سـوال مطرح شده در مرحله اول اجرای فراترکیب، با اسـتفاده از کلید واژه‌های سـبک ازدواج، ازدواج سـنتی، ازدواج مدرن و ازدواج سـفید در پایگاه‌های داده Google search، در سال‌های مختلف مقالات مرتبط را بررسی کردند.

گام سوم: جستجو و انتخاب متون مناسب

در ایـن گام، محقـق در هـر بازبینی تعدادی از مقالات را رد می‌کند و این مقاله‌هـا در فرایند فراترکیب مورد

1. Who
2. What
3. When
4. How

بررسی قرار نمی‌گیرند. به محض این‌که مقالات برای تناسب با پارامترهای مطالعه بررسی شد، در قدم بعدی پژوهشگر باید کیفیت روش‌شناختی مطالعه‌ها را ارزیابی کند. هدف از این گام، حذف مقاله‌هایی است که پژوهشگر به یافته‌های ارائه شده اعتمادی نداشته باشد. بنابراین ممکن است مقاله‌ای که باید در ترکیب وجود داشته باشد را هم رد کند. ابزاری که معمولاً برای ارزیابی کیفیت مطالعات اولیه تحقیق کیفی استفاده می‌شود، «برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی(CASP) [1]» ۱۰ سؤالی است که به محقق کمک می‌کند تا مفهوم تحقیق کیفی را دریابد و دقت، اعتبار، و اهمیت مطالعات کیفی تحقیق را مشخص نماید. این سؤالات بر موارد زیر تمرکز دارد: (۱)اهداف تحقیق (۲)منطق روش (۳)طرح تحقیق (۴)روش نمونه‌برداری (۵)جمع‌آوری داده‌ها (۶)انعکاس‌پذیری که شامل رابطه بین محقق و شرکت‌کنندگان می‌باشد (۷)ملاحظات اخلاقی (۸)دقت تجزیه‌وتحلیل داده‌ها (۹)بیان واضح و روشن یافته‌ها (۱۰) ارزش تحقیق. در این مرحله، محقق به هرکدام از این سؤالات یک امتیاز کمی می‌دهد و سپس یک فرم را ایجاد می‌کند. بنابراین او می‌تواند امتیازاتی را که به هر مقاله می‌دهد جمع کند و به‌آسانی و به‌اجمال مجموعه مقالات را بررسی کند و نتایج ارزیابی را ببیند. برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی برای ارزیابی مطالعات مورداستفاده قرار می‌گیرد (گریبلر و نوواک، ۲۰۱۲).

هنگام استفاده از این ابزار، محقق مقاله را به‌صورت کامل می‌خواند تا از محتوا آگاهی دوباره پیدا کند. سپس بر یک معیار CASPدر یک‌زمان تمرکز می‌نماید (مانندهدف تحقیق) و تلاش می‌کند تا مدرک و دلیل مستقیمی به شکل منتخب از مقاله مربوط به معیار اصلی (مانند هدف) و معیارهای فرعی آن (مانند آیا نویسنده ارتباط هدف را برقرار کرده است؟) به دست آورد. به‌منظور ایجاد یک رد ممیزی، محقق به‌طور الکترونیکی نقل‌قول‌های نمونه را از مقاله به‌عنوان مدرک و دلیل عملکرد نویسنده حذف می‌کند، سپس منتخب‌ها را در سطر مناسب در ستون توضیحات CASP روبریک کپی می‌نماید و شماره‌های صفحه را از مقاله- جایی که مدرک و دلیل قرار داشت- اضافه می‌کند. اگر محقق دریابد که عملکرد نویسنده در هر زمینه‌ای ناکارا می‌باشد در ستون توضیحات CASPروبریک یادداشتی را قرار می‌دهد و در آن، مسئله موردنظر را شرح می‌دهد. محقق امتیاز معیار ویژه را بر اساس اندازه و وسعت نقایص یادداشت شده خود پایین می‌آورد. او با تمام ۱۱ معیار CASP ادامه می‌دهد و سپس امتیاز کلی را جمع‌بندی می‌کند. بر اساس امتیاز کلی و ماهیت مدرک پشتیبانی‌کننده در محتوا با هر نوع نواقص یادداشت شده، محقق تصمیم بر پذیرش یا عدم پذیرش مقاله را می‌گیرد.

محقق بر اساس مقیاس ۵۰ امتیازی CASPروبریک، سیستم امتیازبندی زیر را مطرح می‌کند و هر مقاله‌ای را که پایین‌تر از امتیاز خوب (پایین‌تر از ۳۰) است، حذف می‌کند:

- عالی: ۴۱ - ۵۰ (E)
- خیلی خوب: ۳۱ - ۴۰ (VG)
- خوب: ۲۱ - ۳۰ (G)
- متوسط: ۱۱ - ۲۰ (F)
- ضعیف: ۰ - ۱۰ (P)

1. Critical Appraisal Skills Program (CASP)

در ایـن پژوهـش نیز بر مبنای «برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی» به بررسـی کیفیت مقالات بر اسـاس ۱۰ معیار زیر پرداخته شد (هر معیار حداکثر ۵ امتیاز):

هـدف پژوهش، اصـول و روش‌ها، سـاختار پژوهش، نمونه، مرتب‌سـازی داده‌هـا، انعکاس‌پذیری، مبانی اخلاق حرفه‌ای، دقت تحقیق، تبیین روشن نتایج، نتیجه‌گیری کلی تحقیق.

نتایج نهایی بیست و دو مقاله نهایی به این شرح است:

جدول ۲: امتیازات داده شده به بیست و دو مقاله منتخب

مقاله	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
نمره نهایی	۳۸	۴۰	۳۴	۳۸	۳۵	۴۴	۴۸	۴۰	۳۹
مقاله	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
نمره نهایی	۳۷	۳۹	۴۲	۴۵	۳۷	۴۳	۴۴	۴۸	۴۴
مقاله	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲					
نمره نهایی	۴۰	۳۹	۳۸	۴۴					

در این مرحله، از بین ۴۴ مقاله ابتدا ۱۰ مقاله بر اساس معیارهایی مانند عنوان، چکیده و محتوا حذف گردید و سـپس ۳۲ مقاله باقیمانده بر اسـاس ده معیار یاد شـده از لحاظ کیفیت مورد بررسـی نهایی قرار گرفت که در نهایت ۲۲ مقاله جهت بررسی تایید نهایی شد. با توجه به نتایج حاصل شده حداکثر امتیاز داده شده به مقالات ۴۸ و حداقل امتیاز داده شده ۳۴ بوده است.

جدول ۳: نتایج گزینش مقالات نهایی

تعداد کل مقالات و منابع اولیه	۴۴
تعداد مقالات پذیرش نشده بر اساس عنوان تحیق	۱۰
تعداد مقالات پذیرش نشده بر اساس چکیده تحقیق	۱۰
تعداد مقالات پذیرش نشده بر اساس محتوای کلی تحقیق	۲
تعداد مقالات پذیرش نشده بر اساس کیفیت تحقیق	۰
تعداد مقالات پذیرفته شده نهایی	۲۲

گام چهارم: تبیین و استخراج نتایج

در سراسر فراترکیب، پژوهشگر به طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده را به منظور دستیابی به یافته‌های

درون محتوایی مجزایی که در آن‌ها مطالعه‌های اصلی و اولیه انجام می‌شوند، چندبار مرور می‌کند. در پژوهش حاضر، اطلاعات مقالات بدین صورت دسته‌بندی شد: مرجع مربوط به هر مقاله ثبت گردید (نام و نام خانوادگی نویسنده، سالی که مقاله منتشر شده و عوامل حیاتی موفقیتی که هر مقاله به آن‌ها اشاره کرده است) و اطلاعات روش‌شناختی کلیدی مانند هدف پژوهش، روش، رویه و وسایل سنجش یادداشت شد و در نهایت صفحاتی که به مولفه‌ها کرده است، درج گردید.

جدول ۴: ابعاد و مؤلفه‌های ازدواج در ایران

ردیف	ابعاد	مؤلفه	منابع
۱	شناختی	همسرگزینی متناسب مبتنی بر شناخت، شناخت کافی، آگاهی و شناخت یکدیگر	(فتحی و همکاران، ۱۳۹۵)،(خسروان و همکاران، ۱۳۹۴) و(خجسته و همکاران،۱۳۹۵)
۲	جنسی	تأمین نیازهای جنسی، اصالت نیازها (عاطفی، جنسی) و رضایت جنسی	(خسروان و همکاران،۱۳۹۴)،(فرامرزی و همکاران، ۱۳۹۶)، (اصغرپور و همکاران، ۱۳۹۶)، (قادرزاده و همکاران، ۱۳۹۶)، (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۴)، (سهراب زاده و پرنیان، ۱۳۹۵) و (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳)
۳	اقتصادی	تمکن و تلاش اقتصادی، امنیت اقتصادی، مادی‌گرایی و تغییر نگاه به ازدواج، ناامنی شغلی، مزایای اقتصادی و مدیریت مالی و اقتصادی	(خسروان و همکاران،۱۳۹۴)، (فرامرزی و همکاران، ۱۳۹۶)، (محبی و همکاران، ۱۳۹۵)، (عباسی شوازی و همکاران، ۱۳۹۵)، (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۴)، (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳) و (خجسته و همکاران،۱۳۹۵)
۴	جمعیتی	فاصله سنی، آمادگی سنی، نسل جوان، نسل میان سال و بزرگ‌سال‌وسن‌ازدواج	(محبی‌منش، ۱۳۸۸)، (خجسته‌مهر، ۱۳۹۴)، (رازقی نصرآباد و همکاران، ۱۳۹۶) و (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۴)
۵	خانوادگی	حریم سازی زوجین با خانواده، حمایت خانواده از زوجین و برعکس، سلطه کامل خانواده، کنترل والدین و دخالت والدین	(فتحی و همکاران، ۱۳۹۵)، (محبی‌منش، ۱۳۸۸) و (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۴)
۶	تجانس	مذهبی، خانوادگی، اقتصادی و منزلت اجتماعی	(خلج‌آبادی و همکاران،۱۳۹۲)، (خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۵)، (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳)، (گلچین و صفری، ۱۳۹۶)، (زرندی و همکاران، ۱۳۹۶)، (محبی‌منش، ۱۳۸۸) و (فتحی و همکاران، ۱۳۹۵)
۷	شخصیتی	صداقت، انعطاف پذیری، مهربانی و دلسوزی	(فتحی و همکاران، ۱۳۹۵)، (خلج‌آبادی، ۱۳۹۲)، (حسینی و ایزدی، ۱۳۹۵)، (زرندی و همکاران، ۱۳۹۶) و (گلچین و صفری، ۱۳۹۶)
۸	اخلاقی	تناسب، پایبندی به اعتقادات مذهبی، وفاداری، الگوهای عقیدتی، تعهدات پایدار و صمیمیت عاطفی	(صادقی فسایی و عرفان منش، ۱۳۹۱)، (خلج‌آبادی فراهانی و شجاعی ۱۳۹۲)، (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳)، (عباس زاده و نیکدل، ۱۳۹۵)، (گلچین و صفری، ۱۳۹۶) و (خجسته‌مهر و محمدی، ۱۳۹۵)

گام پنجم: بررسی و ادغام نتایج

با توجه به اینکه هدف فرا ترکیب ایجاد تفسیر یکپارچه و جدیدی از یافته‌ها می‌باشد، این روش جهت شفاف‌سازی مفاهیم و الگوها و نتایج در پالایش حالت‌های موجود دانش و ظهور مدل‌های عملیاتی و تئوری‌ها پذیرفته شده است (فینفگلد[1]،۲۰۰۳). بدین منظور محقق موضوعات یا تم‌هایی[2] را جستجو می‌کند که در میان مطالعات موجود در فرا ترکیب پدیدار شده‌اند. سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) به این مورد به‌عنوان «بررسی موضوعی» اشاره می‌کنند که طی آن، محقق تم‌ها یا موضوعاتی را مشخص می‌کند. به‌محض اینکه موضوعات شناسایی و مشخص شدند، بررسی‌کننده یک طبقه‌بندی[3] را شکل می‌دهد و طبقه‌بندی‌های مشابه و مربوطه را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین نحو توصیف می‌کند. تم‌ها، اساس و پایه‌ای را برای ایجاد «توضیحات و مدل‌ها، تئوری‌ها یا فرضیات کاری» ارائه می‌دهند (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷).

در پژوهش حاضر، ابتدا تمام عوامل استخراج‌شده از مطالعات به‌عنوان کد در نظر گرفته شد. سپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، آن‌ها در قالب یک مفهوم مشابه دسته‌بندی شدند. به‌این‌ترتیب مفاهیم (تم‌ها) تحقیق شکل گرفتند.

گام ششم: تعیین کیفیت نتایج

درروش فرا ترکیب، محقق رویه‌های زیر را برای حفظ کیفیت در مطالعه خود در نظر می‌گیرد:

- محقق هر دو راهبرد جستجوی الکترونیک و دستی را به کار می‌برد تا مقالات مربوطه را پیدا کند.
- محقق، روش‌های کنترل کیفیت استفاده شده در مطالعات تحقیق کیفی اصلی را به کار می‌برد.
- در ارزیابی کیفیت تلفیق تحقیق مطالعات تحقیق کیفی اصلی، محقق از ابزار CASP (۲۰۰۶) جهت ارزیابی فرا مطالعات استفاده می‌کند؛ ۱۰ سؤالی که به وی کمک می‌کند تا بررسی‌ها معقول به نظر برسد.
- در سرتاسر تحقیق، محقق تلاش می‌کند تا با فراهم کردن توضیحات و توصیف روشن و واضح برای گزینه‌های موجود در تحقیق گام‌های اتخاذ شده را بردارد.
- در زمان مناسب، محقق رویکردها و نگرش‌های مستقر را جهت تلفیق مطالعات اصلی در تحقیق کیفی استفاده می‌کند.
- در زمان مناسب، محقق از برنامه‌های مستقر و محرز (مانند CASP ، ۲۰۰۶) جهت ارزیابی کیفیت مطالعات اصلی تحقیق کیفی استفاده می‌کند.

گام هفتم: اعلام نتایج

در این مرحله از روش فرا ترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. ۲۲ مقالهٔ انتخاب شده از سوی پژوهشگران در مدت یک ماه به دقت مورد بررسی قرار گرفت و اطلاعات مورد نیاز بر اساس هدف اصلی این مقاله که طراحی الگوی تبیین مؤلفه‌های سبک ازدواج در ایران می‌باشد، شناسایی شد. ترکیب یافته‌ها پس از اعمال نظر خبرگان دانشگاهی (۴ تن از استادان علوم اجتماعی و مدیریت) در ۸ بعد و ۳۵ شاخص دسته‌بندی شده که در جدول ۲ آمده است.

1. Finfgeld
2. Theme
3. Subcategory

روایی و پایایی مدل

مدل طراحی شـده شـامل ۸ بعد و ۳۵ مؤلفه می‌باشـد. پس از تکمیل مراحل روش‌شناسی فراترکیب، مدل طراحی شده طی جلسه‌هایی با شرکت خبرگان علوم اجتماعی و مدیریت ارائه شد. روایی مدل حاضر، از طریق روایی محتوا به دو شکل حاصل شده است: اول، استفاده از اجزا و عوامل مدل‌های ارائه شده پیشین که خود به روایی مدل منجر می‌گردد و دوم، تشـکیل جلسـه‌های گروه کانونی و ارائه مدل در این جلسه‌ها به متولیان علوم اجتماعی ومدیریت. بنابراین به منظور سـنجش پایایی مدل طراحی شـده از شـاخص کاپا استفاده شده است؛ بدین طریق که شـخص دیگـری (از نخبگان علوم اجتماعی) بدون اطلاع از نحـوه ادغام کدها و مفاهیم ایجاد شده توسط پژوهشگران، اقدام به دسته‌بندی کدها در مفاهیم کرده است. سپس مفاهیم ارائه شده توسط این فرد مقایسه شده است. در نهایت با توجه به تعداد مفاهیم ایجاد شده مشابه و مفاهیم ایجاد شده متفاوت، شاخص کاپا محاسـبه شـده است. همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌گردد، پژوهشگران ۸ مفهوم و فرد خبره دیگر ۷ مفهوم ایجاد کرده‌اند که از این تعداد ۶ مفهوم مشـترک هسـتند. مقدار شاخص کاپا نیز برابر با ۰/۶۶۶ محاسبه شد که با توجه به جدول ۶ در سطح توافق معتبر قرار گرفته است (جنیس و آلن[1]، ۱۹۹۶).

جدول ۵: وضعیت تبدیل کدها به مفاهیم توسط پژوهشگر و فرد دیگر

		نظر محقق		
		بله	خیر	مجموع
نظر خبره دیگر	بله	A=6	B=1	7
	خیر	C=2	D=0	2
	مجموع	8	1	9

توافقات مشاهده شده = $\frac{a+d}{N} = \frac{6}{9} = 0/666$

جدول ۶: وضعیت شاخص کاپا

مقدار عددی شاخص کاپا	وضعیت توافق
۰	ضعیف
۰ -۰/۲	بی اهمیت
۰/۲۱-۰/۴	متوسط
۰/۴۱-۰/۶	مناسب
۰/۸-۰/۶۱	معتبر
۰/۸۱-۱	عالی

توافقات مشاهده شده = $\frac{a+b}{N} * \frac{a+c}{N} * \frac{c+d}{N} * \frac{b+d}{N} = \frac{7}{9} * \frac{8}{9} * \frac{6}{9} * \frac{1}{9}$

1. Jensen & Allen

الگوی نهایی مولفه‌های سبک ازدواج

الگوی مستخرج از یافته‌های پژوهش پیرامون مولفه‌های ازدواج شامل ۸ بعد اصلی و ۳۶ مولفه فرعی است.

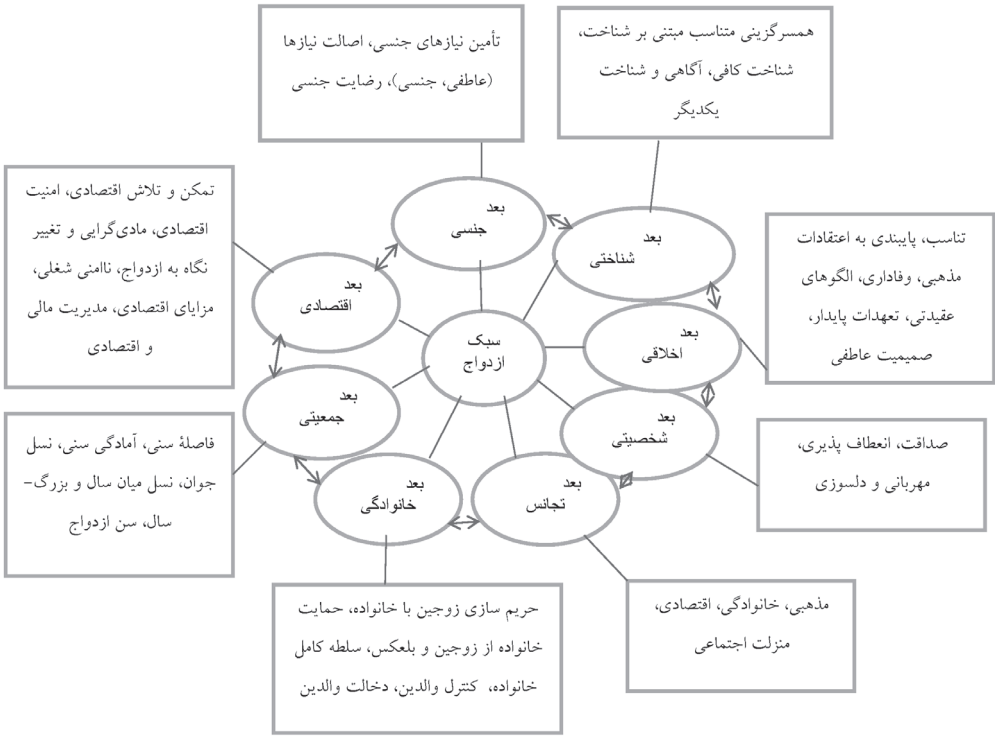

شکل ۱: طراحی الگوی تبیین مولفه‌های ازدواج

بحث و نتیجه‌گیری

انتخاب همسر امری اتفاقی نیست، بلکه پدیده‌ای است که تحت تأثیر عوامل مختلف و در فرایندی مشخص صورت می‌گیرد. هر جامعه و فرهنگی، بنا به شرایط و مقتضیات خود، معیارها، هنجارها و محدودیت‌هایی را برای انتخاب همسر در نظر می‌گیرد. هدف از انجام پژوهش حاضر، طراحی الگوی سبک ازدواج در ایران بوده است. در این مطالعه تلاش شد که با بررسی مقالات و پژوهش‌های به عمل آمده در زمینه سبک ازدواج در ایران- که بیشتر با روش کیفی انجام گرفته بودند- به ارائه یک مدل تبیینی در این مورد بپردازیم. این پژوهش در راستای دستیابی به هدف که همانا فراترکیب پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه سبک ازدواج در ایران بوده است، هفت مرحله را پشت سر گذاشت: در مرحله نخست که مرحله ایجاد سوال پژوهش است، محقق با

توجـه به هـدف پژوهش از پارامترهای مختلفی مانند جامعه مورد مطالعـه[1]، چه‌چیزی[2]، چه موقع[3] و چگونگی روش [4] استفاده کرد؛ در مرحله دوم، به مرور نظام مند ادبیات، یعنی تمامی مقالات و پژوهش‌هایی که در زمینه مورد نظر در نشـریات علمیی- پژوهشـی معتبر داخلی از سـال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ چاپ شده‌اند پرداخت. تعداد ۴۴ مقاله که از نظر عنوان و محتوا با موضوع پژوهش همخوانی داشـتند، مورد بررسـی قرار گرفتند؛ در مرحله سـوم، جسـتجو و انتخاب متون مناسب انجام گرفت که محقق در هر بازبینی تعدادی از مقالات را رد کرد. ابزار ارزیابـی مقـالات، معیار CASP بود کـه در نهایت تعداد ۲۲ مقالـه از بین آن‌ها انتخاب و مورد بررسـی قرار گرفت؛ در مرحله چهارم، به منظور دستیابی به یافته‌های درون محتوایی مجزایی که در آن‌ها مطالعه‌های اصلی و اولیه انجام می‌شوند، مقالات منتخب چندبار مرور و نتایج استخرج گردید. در مرحله پنجم با عنوان «بررسی و ادغام نتایج»، ابتدا تمام عوامل استخراج‌شـده از مطالعات به عنوان کد در نظر گرفته شـدند. سـپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، آن‌ها در قالب یک مفهوم مشابه دسته‌بندی گردیدند. در مرحله ششم با عنوان «تعییـن کیفیت نتایج»، محقق رویه‌های ده‌گانه را برای سـنجش کیفیت نتایج به کار برد. سـرانجام، در مرحله هفتـم با عنوان «اعلام نتایج»، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه گردیدند. ۲۲ مقاله انتخاب شـده از سـوی پژوهشـگران در مدت یک ماه به دقت مورد بررسـی قرار گرفت و اطلاعات مورد نیاز بر اساس هدف اصلی این مقاله که طراحی الگوی تبیین مؤلفه‌های سـبک ازدواج در ایران می‌باشـد، شناسایی شد. ترکیب یافته‌ها پس از اعمال نظر خبرگان دانشگاهی (۴ تن از استادان علوم اجتماعی و مدیریت) در ۸ بعد (۳۵ شاخص) دسته‌بندی شد: بعد شناختی، جنسی، اقتصادی، جمعیتی، خانوادگی، تجانس، شخصیتی و بعد اخلاقی.

به طور کلی آنچه که از یافته‌های این پژوهش قابل نتیجه گیری اسـت اینکه در زمینه بعد شـناختی انتخاب همسـر نیازمند شـناخت کافی از مقوله ازدواج و ملازمات آن اسـت؛ به شـکلی که این شـناخت باید همراه با آگاهی از زندگی مشـترک و مسـائل مرتبط با آن باشـد. در پژوهش‌های انجام گرفته اغلب زوجینی که همراه با شناخت و آگاهی کافی اقدام به تشکیل خانواده کرده‌اند، زندگی موفق تری را تجربه کرده‌اند. این نتایج به دست آمده با یافته‌های تحقیقات نیازی (۱۳۹۸) و خسروان و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد.

سبک‌های ازدواج در ایران به طور کلی به سه دسته قابل تقسیم است: سبک ازدواج سنتی که بر اساس قواعد و معیارهای سـنتی به شـکلی انجام می‌شود و از قبل و طی سـالیان متوالی مرسوم بوده است. این نوع از ازدواج که فراوانی زیادی نیز برخوردار اسـت، از بین هشـت بعد یاد شده تقریباً بیشترین همخوانی را با الگوی طراحی شـده دارا می‌باشـد. با این وجود در برخی از ابعاد نظیر بعد تجانس و شـخصیتی ممکن است با معایبی همراه باشـد. نتایج به دسـت آمده با پژوهش‌های خجسته مهر و محمدی (۱۳۹۵) و بی بی رازقی نصر آباد (۱۳۹۶) همخوانی دارد. سـبک دوم ازدواج در ایران سـبکی است که تا حدی معیارهای سنتی ازدواج را کنار گذاشته و به معیارهای مدرن روی آورده اسـت. این سـبک از ازدواج که با عنوان «ازدواج مدرن» از آن نام برده می‌شـود، در

1. Who
2. What
3. When
4. How

نقطه مقابل «سبک سنتی» قرار گرفته است و تمامی معیارهای آن را به چالش می‌کشد. در این سبک از ازدواج که الزاماً مبتنی بر ثبت رسمی نمی‌باشد، زوجین به شکل غیر رسمی با یکدیگر به شکلی هم بالین زندگی می‌کنند. این سبک از ازدواج که گاهی با عناوین دیگری همچون «هم‌خانگی»، «هم‌بالینی» و «ازدواج سفید» نیز خوانده می‌شود، از نظر ابعاد و مولفه‌های بعد شناختی در حین و بعد از رابطه ایجاد می‌شود. همچنین زوجین از نظر جنسی صرفاً بر طرف کردن نیازهای جنسیشان را مد نظر دارند و قائل به ارتباطی صحیح در قالب تعهد به شریک جنسیشان نیستند. در زمینه بعد خانوادگی، در این سبک از ازدواج مفهومی با عنوان خانواده هسته‌ای شامل پدر، مادر و فرزند شکل نخواهد گرفت. در زمینه سایر ابعاد شخصیتی، اخلاقی و جمعیتی هم قاعده بر همین منوال است. شاید بتوان گفت که این سبک از ازدواج تمامی قواعد سنتی جامعه در حوزه ازدواج را به چالشی اساسی فرا خوانده است. سومین سبک از ازدواج که جامعه ایرانی نیز در حال حرکت به سمت آن است، «سبک ازدواج تلفیقی» است؛ بدین معنا که این سبک از ازدواج با کنار گذاشتن نقاط ضعف دو سبک پیشین در صدد تلفیق نقاط قوت هر دو سبک ازدواج است- به شکلی که زوجین قادر باشند در انتخاب همسر نقشی کلیدی داشته باشند و در عین حال تحت نظارت محیط خانوادگی شناختی عمیق همراه با آگاهی کسب کنند. با توجه به نتایج به دست آمده از یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که فرآیند انتخاب همسر در بین مردان و زنان به شکلی متفاوت و با معیارهایی جداگانه با توجه به ویژگی‌های فرهنگی و وضعیت اجتماعی حاکم بر جامعه استصورت می‌گیرد. در فرآیند انتخاب همسر ویژگی‌هایی در نظر گرفته می‌شوند که در سبک‌های نام برده در بالا این ویژگی‌ها (معیارها) وضعیتی متفاوت به خود می‌گیرند؛ از جمله این معیارها می‌توان به وضعیت تحصیلی، ارزش‌های اجتماعی، موقعیت اجتماعی متناسب، ارتباطات اجتماعی و معاشرتی، پایگاه اجتماعی اقتصادی و مواردی از این قبیل اشاره کرد. به هر میزان که تفاوت در این معیارها بیشتر باشد، زوجینی که اقدام به ازدواج کرده‌اند با مشکلات بیشتری در زندگی زناشویی روبه‌رو خواهند شد. بنابراین پیشنهاد حاصل از یافته‌های پژوهشی این است که بیشترین انطباق و همسانی در معیارهای انتخاب همسر بین زوجین وجود داشته باشد. در واقع ناپایداری ازدواج در بین جوانان ایرانی تا حد زیادی ناشی از ناهمخوانی در معیارهای گزینشی همسر است. جوانان معمولاً در انتخاب همسر با نگاهی مدرن و بدون درکی عمیق، عشق و علاقه‌ای را که در اولین تجربه آشنایی خود داشته‌اند، به عنوان اصل و پاشنه آشیل زندگی مشترک قرار می‌دهند که این دیدگاه، معیارهای سبک سنتی ازدواج را که در آن نگاه والدین و نظر آنها مهم تلقی می‌گردد، به حاشیه می‌راند و ارزش‌های انفرادی را جایگزین آن می‌کند. این در حالی است که ازدواج زوجین در هر زمان و به هر سبکی که باشد در یک بستر فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی رخ می‌دهد که به شدت در ارزش‌های اجتماعی و به خصوص ارزش‌های خانوادگی ریشه دارد. همچنین، این جوانان که استقلال اقتصادی بیرون از خانواده را تجربه نکرده‌اند، در صورت پافشاری بر سبک مدرن ازدواج با نوعی تعارض ارزشی با جامعه و خانواده سنتی روبه‌رو خواهند شد.

منابع

- اصغرپور ماسوله، احمدرضا؛ کرمانی، مهدی و برادران کاشانی، زهرا. (۱۳۹۶). «**پدیدارشناسی همسرگزینی دختران جوان در شهر مشهد**». زن در فرهنگ و هنر. دورهٔ ۹، شمارهٔ ۱.
- اعزاری، شهلا. (۱۳۸۲). **جامعه شناسی خانواده.** تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳). **تحول فرهنگی در جوامع صنعتی.** مریم وتر. تهران: کویر
- بام، روزن. (۱۳۶۳). **خانواده به منزله ساختاری در مقابل جامعه.** محمد صادق مهدی. نشر دانشگاهی
- بی‌بی رازقی نصرآباد، حجیه و فلاح‌نژاد، لیلا. (۱۳۹۶). «**تفاوت‌های نسلی ارزش ازدواج (مورد مطالعه: شهر هشتگرد)**». فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. دوره ۱۹، شماره ۷۵.
- پارسونز، تالکوت. (۱۳۶۳). **ساختار اجتماعی خانواده در مبانی و رشد جامعه شناسی.** حسن پویان. انتشارات چاپخش
- حسینی، سید حسن و ایزدی، زینب. (۱۳۹۵). «**پدیدارشناسی تجربه زیسته زنان مجرد جمعیت (مورد مطالعه: زنان مجرد بالای ۳۵ سال شهر تهران)**». مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان. سال۱۴، شمارهٔ ۱.
- خجسته‌مهر، رضا؛ دانیالی، زینب و شیرالی‌نیا، خدیجه. (۱۳۹۴). «**تجارب دانشجویان متأهل از آمادگی ازدواج: یک پژوهش کیفی**». روانشناسی خانواده. دورهٔ ۲، شمارهٔ ۲.
- خجسته‌مهر، رضا و محمدی، رزگار. (۱۳۹۵). «**تجربه خوشبختی در ازدواج‌های پایدار: یک مطالعه کیفی**». روانشناسی خانواده. دورهٔ ۳، شمارهٔ ۲.
- خجسته‌مهر، رضا؛ محمدی، علی و عباس‌پور، ذبیح‌اله. (۱۳۹۵). «**نظریه زمینه‌ای فرایند شکل‌گیری نگرش به ازدواج: یک مطالعه کیفی**». مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. سال ۶، شمارهٔ ۳.
- خسروان، شهلا؛ مشکی، مهدی؛ مسلم، علیرضا و وجیهه، آرمان‌مهر. (۱۳۹۴). «**ازدواج مسأله‌دار زوج‌های مطلقه: یک مطالعه کیفی**». مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. سال ۴، شماره ۲.
- خلج‌آبادی فراهانی، فریده و شجاعی، جواد. (۱۳۹۲). «**نگرش دانشجویان دانشگاه‌های تهران نسبت به تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج در رضایت زناشویی**». فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. سال ۱۶، شمارهٔ ۶.
- دفتر پژوهش‌های فرهنگی وابسته به مراکز فرهنگی- سینمایی. (۱۳۶۹). **حیات اجتماعی زن در تاریخ، دفتر اول: قبل از اسلام.** تهران: انتشارات امیرکبیر
- زرندی، مرجان؛ هاشمیان‌فر، سیدعلی و کیانپور، مسعود. (۱۳۹۶). «**زنان و تعهد زناشویی (مورد مطالعه: شهر اصفهان)**». راهبرد فرهنگ. شمارهٔ ۳۸.
- سرایی، حسن. (۱۳۸۷). «**گذار جمعیتی دوم، با نیم نگاهی به ایران**». نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران. سال ۳، ش ۶.
- سفیری، خدیجه و میرزامحمدی، مومنه. (۱۳۹۳). **اعتماد به همسر.** مجله مطالعات اجتماعی. شماره ۱۲.
- سهراب‌زاده، مهران و پرنیان، لیلا. (۱۳۹۵). «**سنخ‌بندی گرایش به ازدواج در بین دختران (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شیراز)**». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران. دورهٔ ۹، شمارهٔ ۱.
- شکرکن، حسین؛ خجسته مهر، غلامرضا وشهنی ییلاق، منیژه. (۱۳۸۵). «**بررسی ویژگی‌های شخصیتی،**

مهارت‌های اجتماعی، سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های جمعیت‌شناسی به عنوان پیش بین‌های موفقیت و شکست رابطه زناشویی در زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در اهواز». مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. ۱، صص ۱ـ۳۰.

- صادقی فسایی، سهیلا و عرفان‌منش، ایمان. (۱۳۹۱). «**وضع شناسی و تحلیل گفتمان نظریه‌پردازی‌های اجتماعی از الگوی خانواده‌ی مطلوب در ایران»**. فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. سال ۱۵، شمارهٔ ۵۸.
- عباس‌زاده، محمد و نیکدل، نرمین. (۱۳۹۵). «**مطالعهٔ بسترهای زمینه‌ساز تأخیر در ازدواج دختران با رویکرد پدیدارشناسی توصیفی»**. زن در فرهنگ و هنر. دورهٔ ۸، شمارهٔ ۴.
- عباسی شوازی، محمدجلال و عسکری ندوشن، عباس. (۱۳۸۴). «**تغییرات خانواده و کاهش باروری در ایران، مطالعه موردی یزد»**. نامه علوم اجتماعی. ش ۲۵.
- عباسی شوازی، محمدجلال و خانی، سعید. (۱۳۹۵). «**ناامنی اقتصادی و ایده‌آل‌های ازدواج و باروری: مطالعه دو نسل مادران و فرزندان در شهرستان سنندج»**. دوفصلنامه مطالعات جمعیتی. دورهٔ ۱، شمارهٔ ۲.
- فتحی، الهام؛ اسمعیلی، معصومه؛ فرحبخش، کیومرث و دانش‌پور، منیژه. (۱۳۹۵). «**ارائه مدل ازدواج رضایتمند در فرهنگ ایرانی: مطالعه نظریه داده بنیاد»**. پژوهش در سلامت روانشناسی. دوره دهم، شماره دوم.
- فرامرزی، فرزانه؛ مهدوی، محمدصادق و ترکمان، فرح. (۱۳۹۶). «**برساخت اجتماعی هم‌باشی بر اساس تجربه زیسته نمونه‌ای از هم‌باشان»**. مجله مطالعات اجتماعی ایران. دورهٔ یازدهم، شماره ۱.
- فراهانی خلج‌آبادی فراهانی، فریده؛ کاظمی‌پور، شهلا و رحیمی، علی. (۱۳۹۱). «**بررسی تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر سن ازدواج و تمایل به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران»**. خانواده پژوهی. سال نهم، شماره ۳۳.
- قادرزاده، امید؛ محمدی، فردین و محمدی، حسین. (۱۳۹۶). «**جوانان و روابط پیش از ازدواج، مطالعه کیفی زمینه‌ها، تعاملات و پیامدهای آن»**. راهبرد فرهنگ. شمارهٔ ۳۸.
- کرایی، امین؛ خجسته مهر، رضا،؛ سودانی، منصور و اصلانی، خالد. (۱۳۹۵). «**شناسایی عوامل مؤثر در ازدواج‌های پایدار رضایتمند در زنان»**. مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده. ۶، صص ۱۲۹ـ۱۶۴.
- کریمیان، نادر؛ سالاری، سمانه و ملکاری، بختیار. (۱۳۹۴). «**رابطه هم‌خانگی در ایران: بررسی کیفی علل و انگیزه‌های گرایش به آن»**. فصلنامه مطالعات روان‌شناسی. شمارهٔ ۲۱.
- کنعانی، محمدامین و همکاران. (۱۳۹۵). «**انتخاب همسر و معیارهای آن : مطالعه‌ای در بین مردان و زنان ازدواج کرده شهر رشت»**. دوفصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی. شماره ۳.
- کوزه‌گران، مریم. (۱۳۸۷). **صمیمیت: سطوح و ابعاد صمیمیت و چگونگی راهیابی به آن**. تهران: قطره
- گلچین، مسعود و صفری، سعید. (۱۳۹۶). «**کلان‌شهر تهران و ظهور نشانه‌های الگوی تازه ای از روابط زن و مرد، مطالعه زمینه‌ها، فرایند و پیامدهای هم‌خانگی»**. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران. دوره دهم، شماره ۱.
- محبی، سیده فاطمه؛ سیاح، مونس و حسینی، شیما سادات. (۱۳۹۵). «**دلالت‌های معنایی تأخیر در ازدواج دختران دانشجو»**. فرهنگ در دانشگاه اسلامی. سال۶، شمارهٔ ۲.
- محبی‌منش، حسینی. (۱۳۸۸). «**تغییرات اجتماعی ازدواج»**. مجله کتاب زنان. شماره ۲۶.

- محسن‌زاده، فرشاد؛ مرادی کوچی، سمیرا و خدادادی سگنده، جواد. ( ). «**مطالعه پدیدارشناختی دلایل رضایت از ازدواج از دیدگاه زنان راضی از ازدواج**». فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. سال هفدهم، شماره ۶۵.
- Adams J. & Jones, W. (1997). **"The Conceptualization of marital Commitment: An Integrative Analysis".** J Pers Soc Psychol. 72 (5): 1177-1196.
- Beck, j. (2002). **"Mothering multiples: A meta-synthesis of the qualitative research. MCN".** The American Journal of Maternal/child Nursing, 2002; 93.
- Buss, D. M. (1994). **"The strategies of human mating".** American Scientist, 82, 238–249.
- Jensen, L. Allen A. (1996). **"Meta-synthesis of qualitative findings".** Qualitative Health Research, 1996; 6: 553–60.
- Khallad, Y. (2005). **"Mate selection in Jordan: Effects of sex, socio-economic status, and culture".** Journal of Social and Personal Relationships, 22(2), 168-155
- Rosen-Grandon, J. R, Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). **"The relationship between marital characteristics, marital interaction processes and marital satisfaction".** Journal of Counseling and Development, 55 (2)
- Shaffer, R.D. & Bazzini B.G. (1997). **"What do you look for a prospective date? Reexamining the preferences of men and women who differ in self-monitoring propensities".** Personality and Social Psychology Bulletin, N.23, P.605-616.
- Sprecher, S., & Regan, P. C. (2002). **"Liking some things (in some people) more than others: Partner preferences in romantic relationships and friendships".** Journal of Social and Personal Relationships, 19.
- Shoemaker, E, G. (2007). **"Human mate selection theory: An integrated evolutionary and social approach".** Journal of Scientific Psychology, 35-41. www.psyencelab.com
- Todosijevic, B., Ljubinković, S. &Arančić, A. (2003). **"Mate selection criteria: A trait desirability assessment study of sex differences in Serbia".** Evolutionary Psychology, 1, 116-126.
- Van de Kaa, D. J. **"Anchored Narratives: The Story & Findings of Half a Century of Research into the Determinants of Fertility".** Population Studies, 50 (3), (1996)
- Zimmer, L. (2006). **"Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts".** Journal of Advanced Nursing, 2006;53: 311–318

فرآیند چاپ مقاله در فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

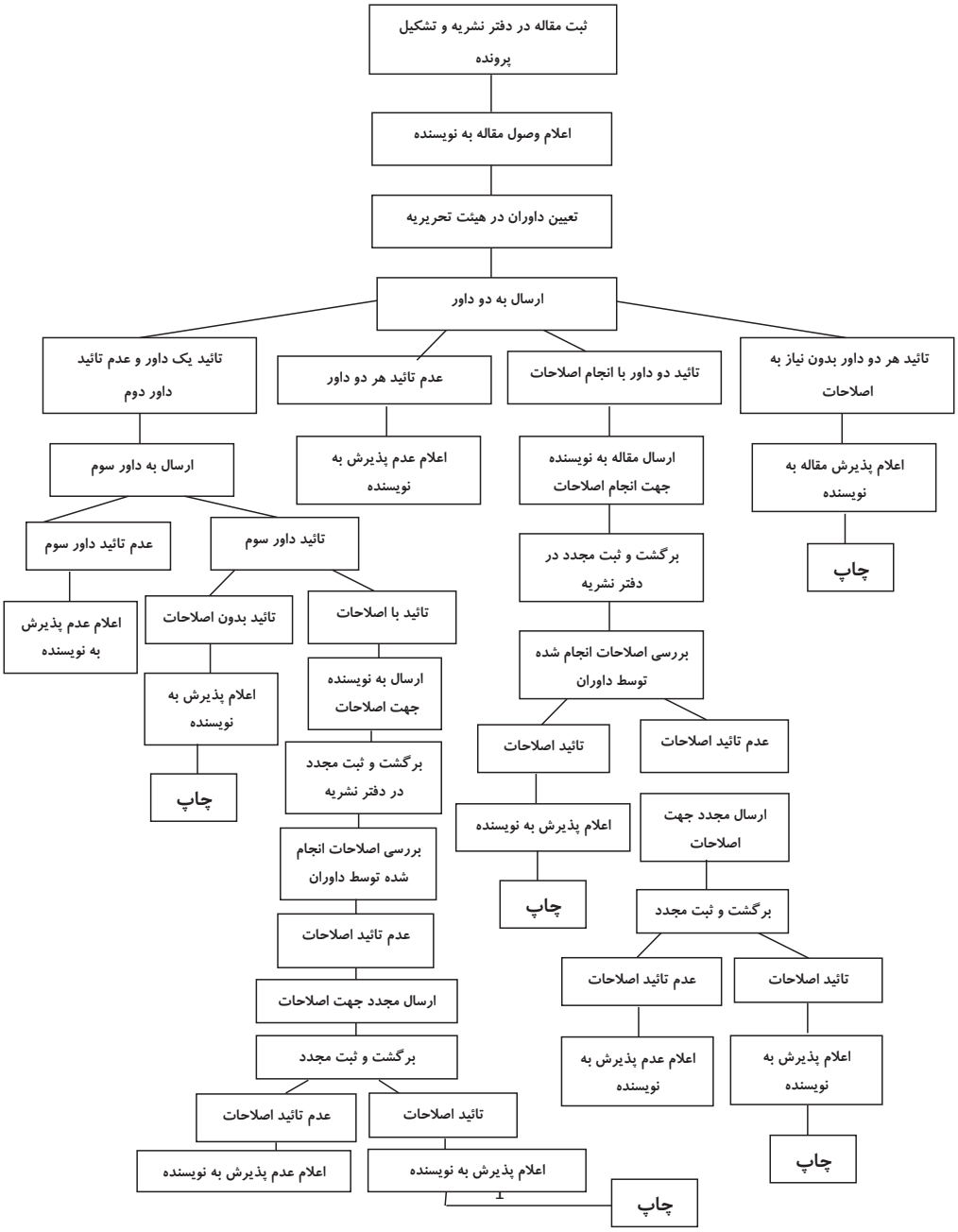

A Model for Explaining the Components of Marriage Style in Iran with the Meta-Combination Method

Gholam Reza Tajbakhsh
Ph.D., Associate Professor, Sociology Department, Ayatollah Ozma Boroujerdi University, Boroujerd, Iran
Amin Goodarzi
Ph.D. Student in Sociology of Social Issues, University of Kashan, Kashan, Iran

Received:15 Aug. 2020
Accepted:3 Oct. 2020

The study is to present a comprehensive and systematic model of marriage style components in the country. The choice of a spouse in any society is made according to the social space and situation, norms, criteria and special conditions of that society. The research method is qualitative and a type of meta-study called meta-combination, which has been used as a library method to collect data. The study population includes all articles related to the research topic. In order to conduct the research after designing research questions, a systematic search based on related keywords, marriage style, traditional marriage, modern marriage, from databases that included all valid domestic scientific-research journals from 2009 to 2017.

The results of reviewing 22 articles out of 44 initial articles by researchers revealed 8 dimensions and 35 components as dimensions of marriage style that were mentioned in various domestic studies from 2009 to late 2017. Based on these dimensions, the final integrated model is presented and validated. Therefore, this article by identifying all aspects of marriage style in the available resources from 2009 to late 2017, can be used as a basis to identify the marriage style in Iran for researchers and other groups, such as planners and government managers for community education and premarital counseling.

Key Words: Components of Marriage, Marriage Style, Meta-Composition and Systematic Qualitative Method

Effect of Recognizing Cultural Heritage on the Management of Youth Cultural Capital Development in Tehran

Peymaneh Asgari
Ph.D., Assistant Professor, Department of Management, Payame Noor University, Iran
Mahmood Goodarzi
Ph.D., Full Professor, University of Tehran, Tehran, Iran

Received:21 Jul. 2020
Accepted: 12 Oct. 2020

Since cultural capital is known as one of the factors of sustainable development, knowledge and acquaintance with cultural heritage which is one of the components of cultural capital development, can promote the cultural level of youth and facilitate the path to sustainable development. The study is to manage the development of cultural capital in youth, which seeks the effect of awareness of Iran›s cultural history on the development of cultural capital youth. Also, it is to investigate the relationship between the cultural heritage recognition variable as a correct knowledge of Iran›s cultural history and cultural capital development management in the youth of Tehran. The research method was applied in terms of purpose and the method was descriptive. Based on the Cochran›s formula, the sample population was 385 young people in Tehran who have been selected through random cluster sampling in the age range of 18 to 35 years according to the decision of the Supreme Youth Council. The main research tool was a researcher-made questionnaire that its reliability was confirmed using Cronbach›s alpha coefficient above 0/7. At the level of descriptive statistics, SPSS 32 and in inferential level, PLS were used as the software.

The results showed that there is a positive and significant correlation between the variables of cultural heritage recognition and development of cultural capital in the youth of Tehran and the component of cultural heritage recognition can correctly predict and explain the development of cultural capital in youth.

Key Words: Cultural Capital Development, Cultural Heritage and Youth

A Study about Game- Related Volleyball Skills Efficiency on Team Performance Success at Premier League of Iran

Mohammad Hadi Ghasemi
Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
Mehrdad Mehran Pour
Ph.D. Student in Sport Management, Kharazmi University, Tehran, Iran
Nasour Ahmadi
Ph.D., Assistant Professor in Motor Behavior, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Received:28 Nov. 2017
Accepted:23 Dec. 2017

The study is to identify the efficiency of technical skills which lead to success of volleyball teams took part in the premier league of Iran, season 2016. The sample was constituted all the matches of volleyball men team participated in this season. Overall, 151 games and 53688 actions videotaped and evaluated. Collection of data included the use of statistical recording program named "Data Volleyball Sport Project software". The parameters that evaluated were: a) Spike, b) Reception, c) Serve and d) block. It recorded every skill of the game, for each player of each team. There was a five-level scale protocol according to the effectiveness of the skill (Eom & Schutz, 1992; Eom, 1989). The team's level was established in relation to the final classification of the team in the competition (level 1: 1st - 4th; level 2: 5th - 8th; & level 3: 9th - 12th). Inter- and intra-observer reliability coefficients of the studied variables were calculated (r > 0/92) after training and during the analysis.

The results showed a significant difference between teams' levels for the efficiency of skills in Spike, Serve and block. The reception was the skill that differentiates the teams of level 1 with the teams of level 3 and 2 perceptively. Therefore, it's concluded that the skill of reception is one of those skills that distinguished the high-level teams from the others.

Key Words: Attack, Reception, Efficiency, Volleyball and Premier League

Effects of Remorse on Future Buying Behaviors of Consumers of Sporting Goods: Investigating the Mediating Role of Attitude

Aida Azadi

Ph.D. in Sport Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ali Zarei

Ph.D., Associate Professor, Sport Management Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Farshad Tojari

Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received:10 Jun. 2017

Accepted: 21 Aug. 2017

The study is to determine the effects of remorse on future buying behaviors of consumers of sporting goods; investigating the mediating role of attitude. The statistical population included all young consumers of sporting goods (15-30 years old) in Esfahan city. So, 380 were randomly selected as the samples. They completed the following questionnaires: buyer's remorse questionnaire, consumer's attitude towards buying and buying behavior scale. Face and content validity of scales were accepted after translation by sport marketing professors. Also, reliability was checked by Cronbach›s alpha test. The data were analyzed by SPSS22 and AMOS software.

The results showed that remorse for buying, remorse for not buying, violating social norms, lack of self-control, hedonistic consumption, and coping behaviors had significant effects on remorse of consumers. Buyer's remorse had a significant effect on forming the consumers' attitude toward buying. Moreover, consumers' attitude had a significant effect on future buying behavior, attitude mediate the relation between buyers' remorse and future buying behaviors. The results of structural equation modeling showed that the proposed research model was of good fit (RMSEA=0/0008) in target population.

Key Words: Remorse, Attitude, Consumer and Buying Behavior

Organization encourage staff to futurism and targeting performance and utilize it for increasing organizational commitment and prosperity of the organization through proper planning and considering the role of justice of assessment.

Key Words: Performance Assessment, Organizational Commitment, Strategic Thinking and Ministry of Sports and youth

Determining a Causal Relationship between Performance Assessment and Organizational Commitment with Mediator Role of Strategic Thinking among Staffs of Sport and Youth Organization of Alborz Province

Golrokh Eyvazi

Master Degree in Sport Management, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Abbass Khodayari

Ph. D., Associate Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Mahvash Noor Bakhsh

Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Received:17 Jun. 2018

Accepted:21 Jul. 2018

The study is to investigate the causal relationship between performance assessment and organizational commitment with mediator role of strategic thinking among staffs of Sport and Youth Organization of Alborz province. This is an applied study in terms of purpose that could be considered as a descriptive-correlational research in terms of methodology. The data was gathered by field survey and questionnaire. The statistical population included all staff of the organization (n=162). The staff was employed in the organization based on contractual and formal commitments. Krejcie and Morgan›s table was used for determining the sample size. Therefore, 113 participants were selected by simple random sampling. Instruments of the study were questionnaires of Mc Adam performance management standard (2005), Lina organizational commitment (2007(and Husseini's strategic thinking (2012). Face validity of the questionnaires was confirmed by 10 experts and professors in sport management. The reliability was calculated as 0/80 for organizational commitment variables and 0/94 for strategic thinking and 0/94 for Performance Assessment variable based on Chronbach alpha coefficient. Following library studies, the data were collected using field study and questionnaires. Pearson correlation test and path analysis were used by SPSS and PLS software for data analysis and hypotheses-testing.

The results indicated that strategic thinking has no significant mediator role in the relationship between performance assessment and organizational commitment (P=0/925, T= 0/094, b= 0/002). Thus, it is suggested that managers and authorities in Sport and Youth

Prioritizing the Factors Affecting Birjand Citizens Tendency to Sport

Mojtaba Khazaei Esfazar
Master Degree in Physical Education, Physical Education Department, Birjand Branch, Islamic Azad University, Birjand, Iran
Eman Safaei
Ph.D., Assistant Professor, Physical Education Department, Birjand Branch, Islamic Azad University, Birjand, Iran

Received:8 May 2019
Accepted: 29 Aug. 2019

The study is to investigate and prioritize the factors affecting the tendency of Birjand citizens to existing sports. This research is a descriptive study of correlation type in terms of its nature and method and an applied research in terms of the purpose. The statistical population was consisted of all citizens of Birjand which 384 people were selected through the Morgan table using available sampling method as the statistical sample. A standard questionnaire (ghafori 2003) was used for collecting data on public participation and championship. To analyze the data, descriptive and t-test and structural equation modeling were used with SPSS and PLS software.

The results showed that the media outlets, the structure of sports organizations, social demand, non-sports organizations, globalization and communication respectively had the most impact on the tendency of Birjand citizens to sport.

Therefore, it is necessary for sports managers, along with other managers, to form a common think tank in order to better identify the sports needs of citizens in the community. In addition, it is necessary to use sport for all and championship sport as two important axes in their sports planning.

Key Words: Championship Sports, Sport for All, Birjand Citizens and Effective Factors

dimension of psychological capital, plays an important role in sports success of professional athletes. Therefore, it is recommended to sports success and increase psychological capital, Athletes have to learn stress control skills during exercise and the awareness of the families about championship sports must be upgraded.

Key Words: Work-Family Conflict, Perceived Psychological Stress, Psychological Capital, Sports Success, Failure Success and Professional Athletes

Work-Family Conflict, Perceived Psychological Stress and Psychological Capital as Predictors of the Success and Failure of Sports in Professional Athletes

Mohammad Hassan Ferdowsi
Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Payame Noor University, Iran
Amin Koraei
Ph.D., Assistant Professor, Counseling Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran
Fatemeh Sadat Marashian
Ph.D., Assistant Professor, Psychology Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Received:8 May 2019
Accepted:8 Sep. 2019

Psychological characteristics are one of the most important determinants of sports success. Several studies have investigated the role of work-family conflict, perceived psychological stress and psychological capital in predicting the sports success of professional athletes. The study is to investigate the role of work-family conflict, perceived psychological stress and dimension of psychological capital (self-efficacy, hope, optimism and resilience) in predicting the success and failure of sports in professional athletes. The population included all athletes in different sports fields in Khuzestan Province in 1397 that 240 professional athletes (120 successes and 120 failures) were selected as the sample through purposeful sampling. The participants were asked to answer the work-family questionnaire (Carikci, 2003), Perceived Stress Scale (Cohen and et all, 1983) and Psychological Capital Questionnaires (Luthans and et all, 2007). The Hypothesis of research was conducted using simultaneous discriminate analysis and stepwise method. The study is a correlational one. To analyze the data, both discriminant analysis and descriptive statistics were utilized. The results obtained by Enter discriminant analysis confirmed the hypothesis and revealed that success and failure in sport can be predicted by the variables of the work-family conflict, perceived psychological stress and dimension of psychological capital (self-efficacy, hope, optimism and resilience) (Predictive coefficient=0/717).

The stepwise discriminant analysis indicated that optimism, self-efficacy, hope, work-family conflict and resilience are the proper independent variables for sports success (success and failure) as dependent variable (Predictive coefficient=0/719). Based on the findings, it can be concluded that family position, perceived psychological stress and

Socialization through Sports Participation: A Systematic Review

Sajjad Haji Zadeh
Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran
Masoud Naderian Jahromi
Ph.D., Associate Professor, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran
Mohsen Noghani Dokht Bahmani
Ph.D., Associate Professor, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University, Mashhad, Iran
Hamid Reza Mirsafian
Ph.D., Assistant professor, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Received:13 Jul. 2018
Accepted: 15 Sep. 2018

This study was conducted to examine various studies aimed at socializing via sports participation through a systematic review of the evidence. In this study, all published internal and external papers after 2000 related to socialization through sports participation were analyzed. In the initial search of a total of 10938 research papers in internal and external bases, the articles that were included in the study were evaluated in terms of quality using the checklist, 42 articles were cited and categorized in the context of socialization through sports participation and entered the data analysis stage.

The results showed most of the internal studies were centered on Tehran, and foreign studies were conducted with the focus of the United States, Turkey, Netherlands and Romania. The amount of attention to research on socialization has increased in internal papers from 1390 and in foreign articles since 2010. Many researchers have written their article according to the symbolic reciprocal viewpoint, and the largest statistical population of the research was the students. Research results showed that important factors such as family, school institution, systematic propaganda of public and private media, religious institution, government policies, available facilities and economic and social base in sporting system participation have been affected.

Finally, it can be concluded that the absence of an appropriate pattern in the context of socialization through sport in internal and external studies is more than ever felt by many social groups that many scholars need to pay attention to this subject matter.

Key Words: Socialization, Socializing, Sports Participation and Systematic Review

Designing A Model of Sports for All Governance in Iran

Loghman Keshavarz
Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Payame Noor University, Iran

Received:13 Jul. 2018
Accepted:18 Aug. 2018

The research is to design a model of sport for all governance in Iran. The study is a descriptive-analytical type that has been done through fieldwork. Statistical population of the study included all of the faculty members of physical education colleges that were familiar with sport management, all managers and their staff at the sport for all deputy, and all sport federation's managers and staffs that were related with sport for all, sports directors of provincial municipalities and sports executives of various armed forces (N=750). Based on Morgan table, 254 persons were randomly selected as research samples. To achieve the research goals, a researcher made questionnaire with 55 questions was used. The validity of questionnaire was confirmed by 20 experts, and its structural validity was confirmed by confirmatory factor analysis. Its reliability was studied in a pilot study with 30 subjects and calculated about 0/83. For data analysis, the descriptive statistics and inferential statistics methods, including Kolmogorov- Smirnov, KMO, Bartlet test, exploratory factor analysis with Varimax rotation and confirmed factor analysis by application of AMOS software and SPSS software were used.

The findings showed that there are 7 factors such as government, planning, law, organizing, scientific and educational, media and communication, for the model of sport for all governance in Iran. The predictive power of these factors based on the total percentage of factor cumulative variance is equal to 56/4%.. Also, the achievement model is goodness.

Key Words: Government, Governance, Judiciary, Parliament and Sports for all

Assessing the Effectiveness of Strategic Management Process and its Impact on Organizational Accountability

Ali Hemati Afif
Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Sport Sciences Department, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran
Masumeh Kolahi
Master Degree in Sport Management, Allameh Qazvini University, Qazvin, Iran

Received:6 Mar. 2019
Accepted: 25 May 2019

The study is to measure the effectiveness of the strategic management process and its impact on organizational accountability in the Ministry of Sport and Youth. This study is a descriptive-correlational research that is conducted as a field study. The population of the study includes 800 people that consists of all employees of the Ministry of Sport and Youth, according to the inquiry of the Assistant to the Support and Human Resources. The sample size required for this research is 260 people that were selected by simple random sampling based on the sample size chart of Krejci & Morgan. A questionnaire was distributed among them and 251 questionnaires were returned. The research tool was Strategic Management Effectiveness Questionnaire in Sports Organizations based on the work of Faridfathi (1396) and Waezy's Organizational Accountability Questionnaire (2011). The validity of the questionnaires was confirmed by 10 faculty members in the field of sports and leisure management. Cronbach's alpha was used to determine reliability and the questionnaire was given to 25 people of the population. The Cronbach's alpha coefficient for the Strategic Management Effectiveness Questionnaire was 0/82 and for the organizational accountability questionnaire was 0/84.

The results indicated that the effectiveness of strategic management in the Ministry of Sport and Youth is not in a good situation (p=0/05). Also, there was a significant relationship between the effectiveness of strategic management and organizational accountability (p= 0/05). It can be concluded that the Ministry of Sport and Youth needs to evaluate strategic management processes and strategies for the effectiveness of their strategies. Also, accountability system should be strengthened in line with the organizational goals and strategies.

Key Words: Participation, Organizational Accountability, Structure Matching, Value Creation and Stakeholders

of the components of social cohesion related to sustainable development in the country's badminton elites are summarized as follows: (1) Component of Community Sense of Integrity: This component explains 19/776% of total variance and includes 5 items. (2) The component of friendly and loving relationships: This component explains 18/666% of the total variance and includes 5 items. (3) Social Relationship Component: This component explains 13/18% of the total variance and includes 5 items. (4) The component of group interactions based on shared values and the embodiment: This component explains 13/031% of the total variance. GFI, AGFI and NFI indices show very good fit. Since the values of these indices are above 0/9, they indicate good fit to the model. The results showed that social cohesion and space play an important role in the elite maneuvering of badminton athletes, which in turn plays an important role in selecting and executing development plans for the benefit of athletes and achieving sustainable growth and development.

Key Words: Social Cohesion, Badminton, Sustainable Development and Sports Elite

Relationship between Social Cohesion and Sustainable Development in Badminton Sport from the Elite Perspective

Bahram Ghadimi

Ph.D., Associate Professor, Sociology and Social Sciences Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Kaveh Khabiri

Ph.D., Assistant Professor in Sport Physiology, Reseaches and Sciences Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mohammad Reza Pouria

Ph.D. Student in Sport Sociology, Sociology and Social Sciences Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received:14 Oct. 2019

Accepted: 3 Feb. 2020

One of the most important challenges facing societies today is the development of sustainable development in all areas. On the one hand, this is important in the field of sports, on the other hand, it indicates the level of social cohesion, and on the other hand, it shows the human capacities of societies. Also, the relationship between the level of development and well-being and social satisfaction with mental health and the reduction of hospital problems is not hidden from anyone. Of course, among the obstacles to social cohesion are economic and cultural barriers. The pervasiveness of sports, especially championship sports, and the importance of its place in international relations have attracted a great deal of attention from governments. The ability of a sports system to be sustainable is inevitably dependent on the success that the system achieves in relation to the environment. However, the need for sustainable development with the environment requires the distribution of resources and responsibility of work between system components so that internal elements by accepting their position and role along with other elements to continue the function and stability of the system in a changing environment. The aim of this study is to explain the relationship between social cohesion and sustainable development in badminton sports from the perspective of the country's elites. The statistical population in the qualitative section was 20 sports elites who were collected using the interview method and theoretical information saturation. A small number of athletes, coaches, supervisors and elite badminton executives, numbering 242, also participated. The entire statistical population was included in the study as a whole, and the statistical characteristics of the questionnaire

A Study on Causes of Elite Athletes' Tendency to Doping

Mohsen Biranvand
Ph.D. in Sport Management, Sport Sciences Department, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran
Hossein Rajabi Noush Abadi
Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Sport Sciences Department, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran
Seyyed Nasrollah Sadjadi
Ph.D., Full Professor, Sport Managemen Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran
Mehrzad Hamidi
Ph.D., Associate Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Received:20 Oct. 2019
Accepted: 24 Dec. 2019

Considering importance and role of sport in the international level inparticular the presence of clean and doping-free athletes in sporting events, it seems that achieving this is crucial in identifying the causes of this unpleasant phenomenon in sport. The research is to study the causes of elite athletes' tendency to doping which was done by qualitative research method. The statistical population was the board of federations, coaches and athletes of the national teams of cycling, running, weightlifting, wrestling and basketball which according to the report of the Medical Federation of December 2016 had the highest doping rates in Iran and participated in the Jakarta Asian Games. The Samples were selected by purposeful sampling and snowball technique. Semi-structured interviews were used for data collection and MAXQDA 2018 software was used for data coding and data analysis.

According to the findings, 13 factors were identified as causes of doping tendency among Iranian national athletes, including personal, psychological, financial, legal, managerial, coaching, functional, individual, attitude, social and cultural, control, structural factors. Finally, in line with the results, some suggestions were pesented.

Key Words: Doping, Drugs, World Anti-Doping Agency (WADA), Elite Athletes and Professional Sports

validity, hybrid reliability, and Cronbach›s alpha were also confirmed. Descriptive statistics and structural equation modeling were used to analyze the suitability of the research model.

The results showed that the amount of T related to each factor has a significant effect and all the framework of the model of construction and design of open sports venues in the country was approved. Also, location factors with an effect of 0/612 are the most important factors in the framework of the model of construction and design of outdoor sports venues in the country. Therefore, due to the necessity of the model framework for the construction and design of sports venues, it is recommended that the issues related to location factors be considered by the authorities.

Key Words: Content Analysis, Location Factors, Design, Construction, Sports Facilities and Open

A Model Framework for Construction and Development of Sports Facilities through Composite Design Approach

Mojtaba Vazifehdan Molla Shahi

Ph.D. Student in Sport Management, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

Mohsen Manoochehri Nejad

Ph.D. in Sport Management, Sport Management Department, Faculty of Physical Education, Shomal University, Amol, Iran

Mina Hakak Zadeh

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Physical Education Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

Received:1 Aug. 2018

Accepted: 28 Aug. 2018

The study is to develop a framework for the construction and development of sports venues with a combined design approach. The research method was a two-step exploratory combination of instrument making. The qualitative research method was qualitative case study and potential participants included 23 faculty members and sports venue managers. The sampling approach was targeted and the sampling method was key. The research tool was not structured. In the analysis of themes based on the thematic themes identified in the whole research, a more general classification has been done which leads to the identification of organizational themes (factors related to aesthetics, safety factors, factors related to sustainable urban development, factors related to equipment, factors related to Urban geography, factors related to culture, factors related to location, factors related to foresight, factors related to coherence and comprehensiveness and factors related to symbolism) and in fact factors and frameworks have become a model for building and designing sports venues in the country.

In a quantitative part, the research method was descriptive-survey. The statistical population included all managers of sports venues in the country and according to Cochran›s formula in unknown communities, 384 people were identified as statistical samples. The tool used in the quantitative section was the researcher-made scale based on the network of themes of the qualitative section. For the study of formal validity, ten professors of sports management were used and for the content validity of the questionnaire questions, the carcass model was used (cvr=0/76) and the content validity was confirmed. Convergent

A Model for Evaluating the Technical Performance of the General Departments of Sports and Youth in the Provinces of the Country

Sirous Ahmadi
Ph.D. Student in Sport Management, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran
Mehdi Savadi
Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran
Hamid Reza Saybani
Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran

Received:1 Aug. 2018
Accepted: 28 Aug. 2018

The study is to develop a performance evaluation model for all departments of sports and youth in the provinces of the Country. The research is a descriptive one which has been done by field method. This is a combinational study. The statistical population in the qualitative part included executive and scientific experts and in the quantitative part were the experts of performance appraisal offices (439 people). 205 people were selected by random sampling method and using Morgan table as the research samples. The required information was collected from two methods of library and field with interview tools and questionnaires and for data analysis, the Kloizi method was used in qualitative part of and path analysis and Friedman tests were used in quantitative part. According to the research results, seven dimensions of championship sports, public, women, youth, finance, human resources and information technology should be used to evaluate the performance of the General Departments of Sports and Youth. Data analysis also showed that championship sports are prioritized because of the tangible results. On the other hand, sport is an issue that can be both lucrative and requires a lot of financial resources, and accordingly, the financial dimension is the second priority after the championship sport and before the dimensions of public sports, women›s sports and even youth affairs. Dimensions of public sports, organizing youth affairs, women›s sports, human resources and information technology are in the next ranks of the list.

Key Words: Performance Evaluation, Championship Dimension, Public Sports, Youth and Women's Sport

Identification and Prioritization of Indicators of Activation of the Private Sector in Resistance Economics in the National Sport

Fahimeh Momenifar
Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Payame Noor University, Iran
Habib Honari
Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Amin Raji
Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Payame Noor University, Iran

Received:21 Aug. 2019
Accepted:1 Nov. 2018

The study is to identify and prioritize the indices of activation of the private sector in resistance economics in the national sport. This research was correlative and The statistical population of this study was elite sports management, including physical education faculty members and heads of sports federations, as well as selected directors and experts of the Ministry of Sport and Youth (N=450). Based on the Morgan table, 152 individuals were selected randomly by stratified sampling. In order to achieve the research objectives, a comprehensive list of components of privatization was prepared and adjusted and a researcher-made questionnaire was designed. The validity of the questionnaire was verified by 15 sports management professors and their reliability in a preliminary study with 30 subjects and with Cronbach's alpha 0/911 was calculated. For data analysis, descriptive and inferential statistical methods such as Kolmogorov-Smirnov, exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were used by SPSS and Amos22 software.

The results showed that the main variables of economic, legal and cultural privatization ae of the ability to categorize 53 indicators. According to the general results of the research, it is suggested that the identified indicators such as pay subsidies to nongovernmental investors, the existence of economic stability and the improvement of certain processes and easy access to the private sector exercise (reducing a lot of bureaucracy) are used to make the process of privatization in the country easier and faster.

Key Words: Resistance Economics, Private Sector and Sport Management Elite

Thematic Analysis of the Arenas of Iran National Sports Charter

Mohammad Javadi Pour
Ph.D., Associate Professor, Educational Methods and Programs Department, University of Tehran, Tehran, Iran
Somayeh Rahbari
Ph.D. in Sport Management, Department of Physical Education and Sport Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received:13 Aug. 2019
Accepted: 5 Oct. 2019

The study is to analyze the arenas of Iran National Sports Charter thematically. This research project was exploratory and qualitative nature. The data were collected using a national and top-level macro study, a comparative study of selected countries› sport charters, and in-depth interviews with sport experts and other experts using thematic analysis and coding results. In-depth and unstructured interviews with 15 experts in sports and physical education including academics and physical education faculty, sport executives including (Ministry of Sport and Youth, Federations, Physical Education Departments, Clubs Athletes, National Olympic Committee and Department of Physical Education of other organs), national elite athletes and coaches were selected by purposeful sampling through snowball technique and continued until theoretical saturation. Several focus group sessions with a certain number of experts (seven) were performed. Based on thematic analysis, the data were coded and analyzed. In a thematic analysis, the data from the interviews with the experts were coded into the research topic. Then, in two stages, the initial concepts were developed. In the first phase, 49 concepts were extracted from the interviews with the experts. These concepts were coded in the second stage for greater coherence and for better analysis and interpretation in the form of 13 more abstract concepts. Next, 13 concepts produced in the secondary coding process were categorized into eight major categories or themes: spirituality, education, ethics, empowerment, health and mobility, justice, community and international relations. These major themes (abstracts) are at a higher level of abstraction than the preceding concepts. Given the importance of the eight elements in the Iran National Sports Charter, which combines the religious, social, scientific and cultural elements, it is suggested that these elements be considered as basic elements in major policy making and long-term programs in sport institutions.

Key Words: National Sports Charter, Iran and Thematic Analysis

Iran / **Abbass Khodayari:** Ph. D., Associate Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran / **Mahvash Noor Bakhsh:** Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran 22

Effects of Remorse on Future Buying Behaviors of Consumers of Sporting Goods: Investigating the Mediating Role of Attitude

Aida Azadi: Ph.D. in Sport Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran / **Ali Zarei:** Ph.D., Associate Professor, Sport Management Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran / **Farshad Tojari:** Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 24

A Study about Game- Related Volleyball Skills Efficiency on Team Performance Success at Premier League of Iran

Mohammad Hadi Ghasemi: Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran / **Mehrdad Mehran Pour:** Ph.D. Student in Sport Management, Kharazmi University, Tehran, Iran / **Nasour Ahmadi:** Ph.D., Assistant Professor in Motor Behavior, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran 25

Effect of Recognizing Cultural Heritage on the Management of Youth Cultural Capital Development in Tehran

Peymaneh Asgari: Ph.D., Assistant Professor, Department of Management, Payame Noor University, Iran / **Mahmood Goodarzi:** Ph.D., Full Professor, University of Tehran, Tehran, Iran 26

A Model for Explaining the Components of Marriage Style in Iran with the Meta-Combination Method

Gholam Reza Tajbakhsh: Ph.D., Associate Professor, Sociology Department, Ayatollah Ozma Boroujerdi University, Boroujerd, Iran / **Amin Goodarzi:** Ph.D. Student in Sociology of Social Issues, University of Kashan, Kashan, Iran 27

Relationship between Social Cohesion and Sustainable Development in Badminton Sport from the Elite Perspective
Bahram Ghadimi: Ph.D., Associate Professor, Sociology and Social Sciences Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran / **Kaveh Khabiri:** Ph.D., Assistant Professor in Sport Physiology, Reseaches and Sciences Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran / **Mohammad Reza Pouria:** Ph.D. Student in Sport Sociology, Sociology and Social Sciences Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 14

Assessing the Effectiveness of Strategic Management Process and its Impact on Organizational Accountability
Ali Hemati Afif: Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Sport Sciences Department, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran / **Masumeh Kolahi:** Master Degree in Sport Management, Allameh Qazvini University, Qazvin, Iran 16

Designing A Model of Sports for All Governance in Iran
Loghman Keshavarz: Ph.D., Full Professor, Sport Management Department, Payame Noor University, Iran 17

Socialization through Sports Participation: A Systematic Review
Sajjad Haji Zadeh: Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran / **Masoud Naderian Jahromi:** Ph.D., Associate Professor, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran / **Mohsen Noghani Dokht Bahmani:** Ph.D., Associate Professor, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University, Mashhad, Iran / **Hamid Reza Mirsafian:** Ph.D., Assistant professor, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran 18

Work-Family Conflict, Perceived Psychological Stress and Psychological Capital as Predictors of the Success and Failure of Sports in Professional Athletes
Mohammad Hassan Ferdowsi: Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Payame Noor University, Iran / **Amin Koraei:** Ph.D., Assistant Professor, Counseling Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran / **Fatemeh Sadat Marashian:** Ph.D., Assistant Professor, Psychology Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran 19

Prioritizing the Factors Affecting Birjand Citizens Tendency to Sport
Mojtaba Khazaei Esfazar: Master Degree in Physical Education, Physical Education Department, Birjand Branch, Islamic Azad University, Birjand, Iran / **Eman Safaei:** Ph.D., Assistant Professor, Physical Education Department, Birjand Branch, Islamic Azad University, Birjand, Iran 21

Determining a Causal Relationship between Performance Assessment and Organizational Commitment with Mediator Role of Strategic Thinking among Staffs of Sport and Youth Organization of Alborz Province
Golrokh Eyvazi: Master Degree in Sport Management, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj,

CONTENTS

Thematic Analysis of the Arenas of Iran National Sports Charter
Mohammad Javadi Pour: Ph.D., Associate Professor, Educational Methods and Programs Department, University of Tehran, Tehran, Iran / **Somayeh Rahbari:** Ph.D. in Sport Management, Department of Physical Education and Sport Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 8

Identification and Prioritization of Indicators of Activation of the Private Sector in Resistance Economics in the National Sport
Fahimeh Momenifar: Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Payame Noor University, Iran / **Habib Honari:** Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran / **Amin Raji:** Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Payame Noor University, Iran 9

A Model for Evaluating the Technical Performance of the General Departments of Sports and Youth in the Provinces of the Country
Sirous Ahmadi: Ph.D. Student in Sport Management, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran / **Mehdi Savadi:** Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran / **Hamid Reza Saybani:** Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran 10

A Model Framework for Construction and Development of Sports Facilities through Composite Design Approach
Mojtaba Vazifehdan Molla Shahi: Ph.D. Student in Sport Management, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran / **Mohsen Manoochehri Nejad:** Ph.D. in Sport Management, Sport Management Department, Faculty of Physical Education, Shomal University, Amol, Iran / **Mina Hakak Zadeh:** Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Physical Education Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran 11

A Study on Causes of Elite Athletes' Tendency to Doping
Mohsen Biranvand: Ph.D. in Sport Management, Sport Sciences Department, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran / **Hossein Rajabi Noush Abadi:** Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Sport Sciences Department, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran / **Seyyed Nasrollah Sadjadi:** Ph.D., Full Professor, Sport Managemen Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran
Mehrzad Hamidi: Ph.D., Associate Professor, Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran 13

Editorial Board:

Seyyed Abdol Hamid Ahmadi
Associate Professor in Physical Education (Sport Physiology) Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR)

Mohammad Javadipour
Associate Professor in Educational Planning Curriculum Development & Instruction Methods Department Faculty of Psychology and Educational Sciences University of Tehran

Seyyed Nasrollah Sajjadi
Full Professor in Physical Education (Management and Planning) Sport Management Department Faculty of Physical Education and Sport Sciences University of Tehran

Gholam Reza Shabani Bahar
Full Professor in Physical Education (Management and Planning) Management and Planning in Physical Education Department Physical Education and Sport Sciences Department Allameh Tabatabai University

Rasoul Sadeghi
Associate Professor in Sociology Demography Department Faculty of Social Sciences University of Tehran

Farzad Ghafouri
Associate Professor in Physical Education (Management and Planning) Management and Planning in Physical Education Department Faculty of Physical Education and Sport Sciences Allameh Tabatabai University

Kourosh Fathi Vajargah
Full Professor in Educational Planning Higher Education Department Faculty of Education and Psychology Shahid Beheshti University

Reza Gharakhanlou
Full Professor in Physical Education (Sport Physiology) Physical Education Department Faculty of Humanities Tarbiat Modares University

Shahla Kazemipour
Associate Professor in Sociology Demography Department Faculty of Social Sciences University of Tehran

Abbass Ali Gaeini
Full Professor in Physical Education (Sport Physiology) Sport Physiology Department Faculty of Physical Education and Sport Sciences University of Tehran

QUARTERLY OF
STRATEGIC STUDIES ON YOUTH AND SPORTS

No.50 **Winter 2021**

Concessionaire: Ministry Of Sports and Youth

Director: Mohammad Reza Fazli Zanjani

Editor-in-Chief: Seyyed Nasrollah Sadjadi

Office Manager: Zahra Kamalian

Typist: Jafar Khodady

Publication: Iranian Student Book Agency

MINISTRY OF SPORTS AND YOUTH
STRATEGIC STUDIES AND RESEARCHES CENTER

Add: No.4. Sayeh St. Afriqa Blvd. Tehran, Iran

Tel:+98(21)22662369

Fax: +98(21)22662260

http://faslname.msy.gov.ir

In The Name Of Allah
The Beneficent and the
Merciful